

Bundel – Algemeen Bestuur van 4 april 2025

- 1 Opening
 - Uitnodiging AB-vergadering 4 april 2025
 - 1e Nazendingsbrief AB 4 april 2025
 - 2e Nazendingbrief AB 4 april 2025
- 1.1 Insprekers
- 1.2 Trekking stemmingsnummer
- 1.3 Vaststellen agenda
 - Agenda Algemeen Bestuur d.d. 4 april 2025
 - Agenda Algemeen Bestuur d.d. 4 april 2025_DEF
- 2 Mededelingen en ingekomen stukken
 - 2.1 Unie van Waterschappen uitnodiging waterschapscongres 19 juni 2025
Kennis te nemen van de uitnodiging.
Unie van Waterschappen uitnodiging waterschapscongres 19 juni 2025
 - 2.2 Save the Date – Brabantse Waterdag donderdag 4 september Biesbosch MuseumEiland
Kennis te nemen van de uitnodiging.
Save the Date Brabantse Waterdag
- 3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
 - Dossier 2413 voorblad
 - Notulen Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
 - Besluitenlijst Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
 - Actielijst Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
- 3.B Afwerking actiepunten en toezeggingen AB
Kennis te nemen van het toezeggingenregister.
Toezeggingenregister AB
- 3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025
 - Dossier 2407 voorblad
 - Adviseringsoverzicht commissies 20250313
- 4 Voorstellen ter besluitvorming
 - 4.1 HAMERSTUKKEN
 - 4.1.A Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop
 - Dossier 2385 voorblad
 - Adviesnota AB
 - Bijlage 1 Kaart met deelgebied "Annabos" en Bitswijksche Loop
 - Bijlage 2 Financiële paragraaf
 - Bijlage 3 Raming
 - Toegevoegd: Advies commissie WW Annabos en Bitswijksche Loop
 - Toegevoegd: Adviesnota AB_aangepaste versie
 - Toegevoegd: Bijlage 1 Kaartje projectgebied Sint Annabos en Bitswijkseloop
 - Toegevoegd: Hoogteverloop en stuwen Bitswijksche loop
 - 4.1.B Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor
 - Dossier 2374 voorblad
 - Adviesnota AB
 - Bijlage 1 Overzicht Projectlocatie
 - Bijlage 2 Inrichtingsplan EVZ/NVO Leijgraaf Het Schoor
 - Bijlage 3 Financiële Paragraaf
 - Bijlage 4 Raming
 - Toegevoegd: Advies commissie WW Uitvoeringskrediet EVZ NVO het Schoor
 - 4.1.C Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
 - Dossier 2369 voorblad
 - Adviesnota AB
 - Bijlage 1 Samenwerkingsovereenkomst BOL-gelden Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch

Bijlage 2 Raming
Bijlage 3 Financiële Paragraaf
Toegevoegd: Advies commissie WW Investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch

Toegevoegd: Bijlage 1 SOK_Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch

Toegevoegd: Bijlage 2 SOK_Ertveldmoeras Ontwerp en toelichting

4.1.D Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)

Dossier 2380 voorblad

Adviesnota AB

Bijlage 1 Werkboek Howabo

Bijlage 2 a-b-c Financiële paragraaf

Bijlage 2 d Financiële paragraaf

Bijlage 2 e Financiële paragraaf

Bijlage 3 Kostenraming

Toegevoegd: Advies commissie WW Investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)

4.1.E Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet

Dossier 2363 voorblad

Adviesnota AB

Bijlage 1 Geografische ligging rioolgemaal Sint Anthonis

Bijlage 2 Raming

Bijlage 3 Financiële paragraaf

Toegevoegd: Advies commissie WD Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet

4.1.F Financiële verordening en Controleverordening 2025

Dossier 2379 voorblad

AB Adviesnota

Bijlage 1 Financiële verordening 2025

Bijlage 2 Controleverordening 2025

Toegevoegd: Advies commissie AFZ Financiële verordening en Controleverordening 2025

Toegevoegd: Brief Auditcommissie

4.2 **BESPREEKSTUKKEN**

4.2.A Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet

Dossier 2364 voorblad

Adviesnota AB

Bijlage 1 VO+ontwerp Astense Aa – de Berken

Bijlage 2 Kostenraming

Bijlage 3 Financiële paragraaf

Bijlage 4 Planning

Bijlage 5 Overzichtskaart Astense Aa – de Berken en omgeving

Toegevoegd: Advies commissie WW Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet

Toegevoegd: Aanvullend memo n.a.v. vragen commissie Astense Aa de Berken

Toegevoegd: Motie Astense Aa – de Berken

4.2.B Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel

Dossier 2392 voorblad

Adviesnota AB

Bijlage 1 Raming Vinkel

Bijlage 2 Financiële Paragraaf Vinkel

Toegevoegd: Advies commissie WD Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel

5 **Stukken ter kennisname**

5.01 Dashboard waterveiligheid Q4 2024

Dossier 2362 voorblad

Dashboard waterveiligheid Q4 2024

5.02 Jaarverslag Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften 2024

Dossier 2351 voorblad

Informatienota AB

Jaarverslag 2024 Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

- 5.03 Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Dossier 2284 voorblad
Informatienota AB
Bijlage 1 Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en
Uitvoeringsprogramma 2025
Toegevoegd: Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 VTH_aangepaste versie
- 5.04 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake RvS uitspraken 18 december 2024 inzake intern
salderen
Dossier 2333 voorblad
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)
- 5.05 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater
Dossier 2360 voorblad
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)
- 5.06 Jaarrapportage 2024 Klimaatbestendig Land van Cuijk
Dossier 2457 voorblad
Informatienota AB
Bijlage 1 Klimaatbestendig Land van Cuijk jaarrapportage 2024
- 5.07 Jaarverslag 2024 rekenkamer waterschap Aa en Maas
Kennis te nemen van het Jaarverslag 2024 rekenkamer waterschap Aa en Maas.
Aanbiedingsbrief Jaarverslag Rekenkamer Aa en Maas (Geanonimiseerd)
Jaarverslag Rekenkamer Aa en Maas 14042025
- 5.08 Memo van Bevindingen inzake integriteit en nevenfuncties
Dossier 2496 voorblad
Memo van bevindingen integriteit over 2024
Bijlage 1 Overzicht van nevenfuncties leden Algemeen Bestuur 2024
Bijlage 2 Overzicht van nevenfuncties burgercommissieleden 2024
- 5.09 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake gedempte sloten
Dossier 2394 voorblad
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)
Bijlage 1 Artikel 44 vragen AB-lid Aarts inzake gedempte sloten Oventje (Geanonimiseerd)
Bijlage 2 Verzoek waterschap Aa en Maas om aanvullende informatie (Geanonimiseerd)
Bijlage 3 Aanvullende informatie op artikel 44 vragen AB-lid Aarts inzake gedempte sloten
Oventje (Geanonimiseerd)
- 5.10 Beantwoording artikel 44 vragen fracties Geborgden en CDA over KRW impuls Brabant
Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fracties Geborgden en CDA
over de KRW impuls Brabant.
Beantwoording art. 44 vragen KRW impuls Brabant (Geanonimiseerd)
Proces rondom uitvoeringsprogramma en strategienota krw
- 6 Voorstellen ter opiniërende bespreking
- 7 Moties vreemd aan de orde van de dag
- 8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering
- 9 Rondvraag en sluiting

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	28 februari 2025
Ons kenmerk	040425/0
Doorkiesnummer	073-6158289 / T.T.T. Kager-Nguyen
Onderwerp	Uitnodiging commissies- en AB-vergadering

Geachte leden van het Algemeen Bestuur,

Hierbij nodig ik u uit voor de commissievergaderingen op donderdag 13 maart 2025 en de vergadering van het Algemeen Bestuur op **vrijdag 4 april 2025, aanvang 14.00 uur.**

De commissievergaderingen en de AB-vergadering zullen plaatsvinden in vergaderzaal 4.29 van het Waterschapshuis te 's-Hertogenbosch.

De vergaderstukken kunt u in iBABS raadplegen.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	11 maart 2025
Ons kenmerk	040425/1
Doorkiesnummer	06-42329821/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	1e nazending vergadering AB-vergadering 04-04-2025

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat er stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 4 april 2025. Het gaat om de navolgende stukken die via iBabs te raadplegen zijn:

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025

1. Toegevoegd zijn:
 - Presentatie Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo) / Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch Agp. 5.1
 - Presentatie Gebiedsgericht aanpak (GGA) Vitale Peel - Stand van zaken Agp. 5.2
 - Presentatie KRW uitvoeringsprogramma Agp. 5.3

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025

2. Toegevoegd zijn:
 - Presentatie Aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel Agp. 4.2
i.cm.
Agp. 5.1
 - Presentatie KRW uitvoeringsprogramma Agp. 5.2

Commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 13 maart 2025

3. Nieuw toegevoegd is het agendapunt Presentatie jaaroverzicht communicatiekanalen 2024 Agp. 2.2
4. Toegevoegd is de presentatie KRW uitvoeringsprogramma Agp. 2.3

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	28 maart 2025
Ons kenmerk	040425/2
Doorkiesnummer	073-6158289/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	2e nazending vergadering AB-vergadering 04-04-2025

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat er stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 4 april 2025. Het gaat om de navolgende stukken die via iBabs te raadplegen zijn:

1. Mededelingen en ingekomen stukken, **nieuw toegevoegd zijn:**
 - Save the Date - Brabantse Waterdag donderdag 4 september Biesbosch MuseumEiland Agp. 2.1
 - Unie van Waterschappen uitnodiging waterschapscongres 19 juni 2025 Agp. 2.2
2. **Toegevoegd is** het Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025 Agp. 3C
3. HAMERSTUKKEN
 - Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.1.A
 - **Het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025**
 - **Een aangepaste versie van de adviesnota**
 - **Bijlage 1 Kaartje projectgebied Sint Annabos en Bitswijkse loop**
 - **Hoogteverloop en stuwen Bitswijksche loop**
 - Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor, **toegevoegd is:** Agp. 4.1.B
 - **Het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025.**
 - Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.1.C
 - **Het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025**
 - **Bijlage 1 SOK_Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch**
 - **Bijlage 2 SOK_Ertveldmoeras Ontwerp en toelichting**
 - Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo), **toegevoegd is:** Agp. 4.1.D
 - **Het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025**
 - Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet, **toegevoegd is:** Agp. 4.1.E
 - **Het advies van de commissie Waterketen en Duurzaamheid d.d. 13 maart 2025**
 - Financiële verordening en Controleverordening 2025, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.1.F
 - **Het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 13 maart 2025**
 - **Brief Auditcommissie**
4. BESPREEKSTUKKEN
 - Uitvoering project Astense Aa - de Berken en aanvraag investeringskrediet, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.2.A
 - **Het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025**
 - **Aanvullend memo n.a.v. vragen commissie Astense Aa de Berken**
 - Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.2.B
 - **Het advies van de commissie Waterketen en Duurzaamheid d.d. 13 maart 2025**

- **Detallering raming uitvoeringskrediet effluentverbetering rwzi Vinkel (vertrouwelijk)**
- 5. **Toegevoegd is het Dashboard waterveiligheid Q4 2024** Agp. 5.1
- 6. **Stukken ter kennisname, nieuw toegevoegd zijn:**
 - **Jaarrapportage 2024 Klimaatbestendig Land van Cuijk** Agp. 5.6
 - **Jaarverslag 2024 rekenkamer waterschap Aa en Maas** Agp. 5.7
 - **Memo van Bevindingen inzake integriteit en nevenfuncties** Agp. 5.8
 - **Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake gedempte sloten** Agp. 5.9
 - **Beantwoording artikel 44 vragen fracties Geborgden en CDA inzake KRW impuls Brabant** Agp. 5.10

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Agenda Algemeen Bestuur

Datum 04-04-2025
Tijd 14:00 – 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

- 1** **Opening**
 - 1.1 Insprekers
 - 1.2 Trekking stemmingsnummer
 - 1.3 Vaststellen agenda
- 2** **Mededelingen en ingekomen stukken**
- 3.A** **Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025**
- 3.B** **Afwerking actiepunten en toezeggingen AB**
- 3.C** **Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025**
- 4** **Voorstellen ter besluitvorming**
 - 4.1 Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop
 - 4.2 Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet
 - 4.3 Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor
 - 4.4 Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
 - 4.5 Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)
 - 4.6 Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet
 - 4.7 Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel
 - 4.8 Financiële verordening en Controleverordening 2025
- 5** **Stukken ter kennisname**
 - 5.1 Dashboard waterveiligheid Q4 2024 (volgt)
 - 5.2 Jaarverslag Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften 2024

- 5.3 Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
- 5.4 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake RvS uitspraken 18 december 2024 inzake intern salderen
- 5.5 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater

- 6 Voorstellen ter opiniërende bespreking**

- 7 Moties vreemd aan de orde van de dag**

- 8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering**

- 9 Rondvraag en sluiting**

Waterschap Aa en Maas

Agenda Algemeen Bestuur

Datum 04-04-2025
Tijd 14:00 – 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

1 Opening

- 1.1 Insprekers
- 1.2 Trekking stemmingsnummer
- 1.3 Vaststellen agenda

2 Mededelingen en ingekomen stukken

- 2.1 Unie van Waterschappen uitnodiging waterschapscongres 19 juni 2025
- 2.2 Save the Date – Brabantse Waterdag donderdag 4 september Biesbosch Museum Eiland

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025

3.B Afwerking actiepunten en toezeggingen AB

3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025

4 Voorstellen ter besluitvorming

4.1 HAMERSTUKKEN

- 4.1A Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop
- 4.1B Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor
- 4.1C Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
- 4.1D Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)
- 4.1E Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet
- 4.1F Financiële verordening en Controleverordening 2025

4.2 BESPREEKSTUKKEN

- 4.2A Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet

4.2B Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel

5 Stukken ter kennisname

5.1 Dashboard waterveiligheid Q4 2024 (volgt)

5.2 Jaarverslag Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften 2024

5.3 Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

5.4 Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie BBB inzake RvS uitspraken 18 december 2024 inzake intern salderen

5.5 Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater

5.6 Jaarrapportage 2024 Klimaatbestendig Land van Cuijk

5.7 Jaarverslag 2024 rekenkamer waterschap Aa en Maas

5.8 Memo van Bevindingen inzake integriteit en nevenfuncties

5.9 Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie BBB inzake gedempte sloten

5.10 Beantwoording artikel 44 vragen fracties Geborgden en CDA over KRW impuls Brabant

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering

9 Rondvraag en sluiting

Van: Nine van Gent <

Verzonden: dinsdag 25 februari 2025 10:18

Aan: Evenementen |

Onderwerp: FW: Uitnodiging Waterschapscongres 2025

Beste bestuursadviseurs,

Op het gevaar af dat jullie het bericht van meerdere kanten krijgen, hierbij het verzoek om onderstaande uitnodiging voor het Waterschapscongres 2025 te agenderen voor jullie AB-vergaderingen en de uitnodiging te delen met jullie directieleden.

Dank!

met vriendelijke groet,

Nine van Gent-van der Feltz

Bestuurssecretaris

T 06 10865342 | **W** [uvw.nl](https://www.uvw.nl)

Van: Jeroen Haan <evenementen@uvw.nl>

Verzonden: vrijdag 21 februari 2025 09:37

Aan: Nine van Gent <ngent@uvw.nl>

Onderwerp: Uitnodiging Waterschapscongres 2025

[Bekijk e-mail in browser](#)

Aan: AB,- DB-, DT-leden, Secretaris-Directeuren of Voorzitters

Beste collega's van de waterschappen,

Graag nodig ik u uit voor de tweede editie van het Waterschapscongres. Dat vindt dit jaar plaats op 19 juni in theater Agora in Lelystad. We zijn te gast in het gebied van waterschap Zuiderzeeland en dat is niets voor niets. Hun 25-jarig jubileum sluit aan bij het thema van de dag: 'Back to the future'.

Meld u nu aan

Wat kunnen we leren uit het verre én het recente verleden? Welke bestuurlijke keuzes zouden we maken als we onszelf opnieuw zouden uitvinden? Wat nemen we in onze rugzak mee en welke nieuwe vaardigheden ontwikkelen we om ons werk goed te kunnen blijven doen? We reizen langs uitdagingen, oplossingen, verrassende wendingen, tegenslagen, successen en bestuurlijke kluiven. En reflecteren samen op wat we nodig hebben op weg naar de toekomst.

We nemen u graag mee op een tijdreis langs verleden, heden en toekomst van onze waterschappen. We gaan het gesprek aan over de gezamenlijke strategische agenda en de rol die wij als bestuurders daarin hebben. En het blijft niet bij praten alleen. We trekken erop uit met excursies langs projecten in het gebied van Zuiderzeeland. En laten ons daarbij gidsen door mede-waterschapsbestuurders. Dus laat uw zondagse kleding thuis en kom 'expeditie-proof' naar Lelystad.

Nadere informatie over sprekers, de excursies en het avondprogramma volgt. Er zal ruim gelegenheid zijn voor ontmoeting en netwerken. Reist u met ons mee 'Back to the future'?

Globaal programma:

12.00u – 13.00u	Inlooplunch
13.00u – 14.30u	Plenair programma
14.30u – 16.30u	Excursies
16.30u – 17.30u	Borrel
17.30u – 20.30u	Avondprogramma en diner

Het Waterschapscongres is hét verenigingsevenement van de Unie van Waterschappen. Het is de plek waar AB-leden, DB-leden, voorzitters en directieleden van waterschappen elkaar jaarlijks ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen.

De verenigingen van AB- en van DB-leden houden voorafgaand aan het Waterschapscongres hun vergaderingen. U kunt bij de registratie aangeven of u hieraan deel wil nemen. Voor vragen over het Waterschapscongres kunt u terecht bij evenementen@uvw.nl. We zien uw komst met plezier tegemoet!

Met vriendelijke groet, namens het hele bestuur,

Jeroen Haan
Voorzitter Unie van Waterschappen

You're receiving this message because you're a member of the EXT-Bestuursadviseurs Waterschappen group from Unie van Waterschappen. To take part in this conversation, reply all to this message.

[View group files](#) | [Leave group](#) | [Learn more about Microsoft 365 Groups](#)

Save the Date - Brabantse Waterdag

Donderdag 4 september 2025

Beste bestuurder,

Namens de Noord-Brabantse WaterschapsBond (NBWB) nodigen wij u van harte uit voor onze Brabantse Waterdag op donderdag 4 september 2025. Het is inmiddels een mooie jaarlijkse traditie; de NBWB brengt bestuurders samen om te netwerken, ideeën uit te wisselen, de samenwerking te bevorderen en innovaties te verkennen.

Dit jaar ligt de organisatie in handen van Waterschap Rivierenland

In haar werkgebied ligt een unieke rivierdelta met getij, de Biesbosch. Een prachtige locatie voor de volgende editie van de:

**Brabantse Waterdag
donderdag 4 september 2025**

09.30 - 16.00 uur
Biesbosch Museum, Hilweg 2, 4251 MT Werkendam

De dag heeft als thema: 'Waterschap als Waterpartner'

Waterschappen en andere overheden, bedrijven, burgers en non gouvernementele organisaties, werken steeds meer samen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Thema's zoals klimaatadaptatie, woningbouw, energie en infrastructuur pakken we samen op. Waterschappen positioneren zich steeds vaker als waterpartner en maken dat concreet. Deze dag onderzoeken we wat de lange termijn kansen en risico's zijn in Brabant op het gebied van waterbeheer. Het programma omvat boeiende presentaties en inspirerende workshops en een vaartocht door de Biesbosch. Uiteraard is er ook ruim gelegenheid om elkaar beter te leren kennen en te netwerken.

Noteer 4 september alvast in uw agenda

In mei ontvangt u de officiële uitnodiging met het volledige programma. Uw aanwezigheid stellen wij zeer op prijs en draagt bij aan het succes van de bijeenkomst. Mocht u nu al vragen hebben, stel ze dan via staf@nbwb.nl

We kijken er naar uit samen met u een waardevolle en inspirerende dag te beleven op het prachtige Biesbosch Museum Eiland.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de
Noord-Brabantse Waterschapsbond,

Erik de Ridder
voorzitter NBWB

Tanja Cuppen
dijkgraaf Waterschap Rivierenland

•

© 2025 Waterschap Rivierenland

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2413
Extern Zaak ID	0654592500
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	3.A
Titel	Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Notulen Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
Besluitenlijst Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025
Actielijst Algemeen Bestuur d.d. 21 februari 2025

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

De notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 21 februari 2025 vast te stellen.

Notulen

van de openbare vergadering
van het Algemeen Bestuur van
waterschap Aa en Maas d.d. 21 februari 2025

Aanwezig namens:

Water Natuurlijk

dhr. L. den Breejen, dhr. J.J.E. van Geest,
dhr. E.H.J.M. de Groot, mevr. J. Hendrickx, dhr. K. van der Laan,
dhr. M.H.G.M. Lintermans, mevr. S.J. de Zoeten;

BBB

dhr. A. Aarts, dhr. B.A.C. Buis, dhr. M.T.J. Janssen-Brokken,
mevr. J.L.A.H. Nooijen, mevr. M.A. Rijken, mevr. T.P.L.H. Swinkels;

Ongebouwd

dhr. P.M.J. van Dijk, dhr. J.W.H.M. de Kleijne;

Natuurterreinen

dhr. M.A.J. Kerkhoff, dhr. W.H.A. Peters;

VVD

dhr. J.Y. Aardoom, dhr. J.J.M.W. Scherrenberg, dhr. J. van Zinderen;

CDA

dhr. J.G. Leenders;

PvdA

dhr. H. de Mare, dhr. S. Oegema;

Partij voor de Dieren

dhr. H.G. van de Pol, mevr. C.F.A. Vos;

50PLUS

dhr. W.J. Plasmeijer;

Algemene

dhr. H.P.J.M. Siroen.

Waterschapspartij

Afwezig:

mevr. V.M.J.E. Bens en dhr. G.J.S. Claassen.

Voorzitter:

dhr. M.J.J. Jacobs (dijkgraaf).

Secretaris:

dhr. P. Verlaan (secretaris-directeur).

Notulen:

dhr. R. Boot.

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen hartelijk welkom.

Hij deelt mede dat bericht van verhindering is ingekomen van mevrouw Bens en de heer Claassen.

1.1 Insprekers.

Er zijn geen insprekers.

1.2 Trekking stemmingsnummer.

De secretaris trekt nr. 11, zodat eventuele hoofdelijke stemmingen bij de heer Janssen-Brokken zullen beginnen.

1.3 Vaststellen agenda.

Mevrouw **Nooijen** verzoekt van agendapunt 4.1.A een bespreekpunt te maken.

De voorzitter constateert dat daartegen geen bezwaar bestaat en zegt dat dit punt na agendapunt 4.2.A aan de orde komt.

De heer **Aardoom** vraagt agendapunt 5.4 pas na de motie-vreemd van zijn fractie te behandelen, omdat de motie betrekking heeft op dat punt.

De voorzitter constateert dat ook daartegen geen bezwaar bestaat en voegt eraan toe dat er drie moties-vreemd zijn ingediend.

Hij wijst erop dat agendapunt 5.5 ter kennisname is behandeld in de commissie AFZ. Aan de heer Janssen-Brokken is de toezegging gedaan dat er ruimte is om input mee te geven voor dit stuk.

Inmiddels hebben twee waterschappen per brief aan de Unie gevraagd om uitstel, omdat het traject nu wel heel kort is. De tijdsdruk is de reden dat het DB een onorthodoxe manier heeft gevolgd.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen en ingekomen stukken.

De heer **Scherrenberg** deelt mede dat de jaarcijfers over 2024 in concept redelijk bekend zijn. Vorig jaar leek Aa en Maas nog af te stevenen op een verlies en vroeg het AB het DB wat kritisch te zijn. Volgens de voorlopige cijfers koerst Aa en Maas af op een positief resultaat van € 31.000. Hij complimenteert de organisatie met de strakke bedrijfsvoering.

De heer **Van Dijk** zegt dat alle AB-leden een mail hebben gehad van een huisarts in Nistelrode over de situatie bij iemand in huis. Samen met de gemeente Bernheze is er actie ondernomen. Een wethouder van die gemeente is bereid de contacten met de betrokkene te onderhouden.

Deze mededelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

2.1 Aanvullende reactie van de heer J. Keijzers inzake Beekherstel project Aa.

De voorzitter wijst erop dat dit stuk aanleiding was voor de BBB om van agendapunt 4.1.1 een bespreekstuk te maken.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst van de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 13 december 2024.

Zonder hoofdelijke stemming worden de notulen en de besluitenlijst ongewijzigd vastgesteld.

3.B Afwerking actiepunten en toezeggingen AB.

De secretaris deelt mede dat de toch al korte lijst geheel is afgewerkt. De evaluatie van het bedrijfswaterplan (punt 7) is in de commissie behandeld en daar is ook het weerbeeld (punt 11) gedeeld. Punt 12 (insprekers over wateroverlast) is in januari in de commissie watersysteem en waterveiligheid behandeld en het dashboard waterveiligheid (punt 13) staat vandaag op de agenda. Er stond nog één toezegging en die wordt vandaag afgewerkt.

De heer **Van Zinderen** bedankt de heer Van Dijk dat die zo lang heeft doorgeleerd dat hij de moeilijke materie over pfas, pfos e.d. goed kan uitleggen.

Hij heeft gezien dat er voor de bijeenkomst over AI voorlichting komt van de Unie. Hij wil weten of CoPilot al is geïnstalleerd op de iPads van Aa en Maas. In dat geval moet men oppassen dat niet alles op internet wordt gezet voordat er een beveiliging is. Hij hoopt dat het DB snel komt met de voorlichting, omdat het van belang is dat de kennis van Aa en Maas binnenshuis wordt gehouden.

De voorzitter antwoordt dat CoPilot op de iPads is gezet. Er is bewust voor CoPilot gekozen omdat dat programma binnen de beschermde omgeving werkt en dus voorkomt dat zaken van het waterschap op internet verdwijnen.

Mevrouw **Rijken** stelt naar aanleiding van de notulen dat de heer Janssen-Brokken bij de presentatie van de rekenkamercommissie heeft gevraagd om een aantal gegevens, maar die niet heeft gekregen.

Zij wijst erop dat door de heer Aarts is gevraagd waarom de algoritmes van Aa en Maas niet in het register zijn opgenomen, hoewel dat wettelijk verplicht is. Ook daarop is geen antwoord gekomen.

De voorzitter antwoordt dat de presentatie van 13 december jl. in iBabs is gezet en dat daarin de door de heer Janssen-Brokken gevraagde getallen zijn opgenomen.

Op de vraag over de algoritmes van Aa en Maas zal het DB schriftelijk terugkomen.

Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 30 januari 2025.

De heer **Van der Laan** zegt dat er in dit stuk enkele bijlagen staan die een relatie hebben met een motie die Water Natuurlijk enige tijd geleden heeft ingediend. De beantwoording van die motie is voor dit voorjaar gepland. Hij verzoekt deze stukken dan ter bespreking mee te nemen.

De voorzitter stelt dat de portefeuillehouder laat weten dat dit geen probleem is.

Mevrouw **Nooijen** merkt op dat bij de stukken onderzoeken zitten uit 2012, 2008 en 2003. Die onderzoeken mogen van haar direct de prullenbak in, want die zijn achterhaald en niet realistisch meer. Zij stelt voor om nieuwe onderzoeken te laten doen, zodat de stand van zaken duidelijk is.

De heer **Van Dijk** wijst erop dat de onderzoeken zijn toegevoegd op verzoek van de commissie. Zij moet dit dus uitvechten met de commissie. Een aantal van die onderzoeken gaat over onkruidbestrijding en hoewel de middelen zijn aangepast, is het mechanisme nog hetzelfde.

De heer **Janssen-Brokken** meent dat de beantwoording van de vragen vrij oppervlakkig is. Als belangrijkste voorbeeld noemt hij vraag 5: "Op welke manier worden de vertrouwelijkheid en privacy van kandidaten gewaarborgd, met name bij de inzet van externe selectiecommissies?" Hij vindt de privacy van de kandidaten belangrijk, want niet iedereen zal worden gekozen en het afbreukrisico is dan ook groot. Het antwoord is dat meestal een commissie uit het AB de werving, selectie en voordracht uitvoert en dat daar nu één persoon bij komt: de commissaris van de koning. Hij verzoekt om een duidelijk antwoord waarin wordt aangegeven waarom het vertrouwen bestaat dat de vertrouwelijkheid en de privacy van de kandidaten zijn gewaarborgd, zelfs als de commissie uit 100 personen zou bestaan.

De voorzitter wijst erop dat de mogelijkheid bestaat hierop wat uitgebreider in te gaan bij agendapunt 5.5. Hij vindt het lastig om te reageren, omdat hij zelf een van de voorzitters is waarover het stuk gaat. Het adviesrapport is overigens niet door Aa en Maas opgesteld.

De heer **Scherrenberg** voegt eraan toe dat voor de vertrouwelijkheid bij Aa en Maas de grootst mogelijke zorgvuldigheid wordt betracht, want je kunt het maar één keer verkeerd doen.

De heer **Janssen-Brokken** zegt dat hij dat begrijpt, maar dat hij niet de indruk heeft dat de Unie dezelfde gedachte heeft.

De voorzitter stelt dat die gedachte bij de behandeling van agendapunt 5.5 kan worden meegegeven aan de portefeuillehouder. Die kan dat dan inbrengen bij de Unie.

De heer **De Mare** merkt op dat er enkele uitgebreide toelichtingen staan in het A3-schema, onder andere over de vismigratie Gewande. Maar op de manier waarop dit wordt behandeld, komen die toelichtingen niet in het vergaderdossier. Dat is lastig voor dit AB, maar ook voor de mensen die later over zo'n onderwerp willen lezen. Hij vraagt zich dan ook af waarom het op deze manier gebeurt en doet de suggestie het A3-schema op te knippen in enkele standaard-memo's op A4-formaat, zodat een en ander ook leesbaar is op de iPad. Elke toelichting kan dan onder het betrokken agendapunt worden gehangen. Dat is beter, inzichtelijker en goedkoper, want dan hoeft het niet op papier te worden verstuurd. Gelet op het papierloze vergaderen, is het vrij ouderwets dat de AB-leden het A3-schema per post krijgen.

De heer **Van Geest** stelt voor dit in het presidium te bespreken.

De heer **Janssen-Brokken** vraagt zich af of de leden van het presidium wel alle individuele behoeften van AB-leden kennen.

De voorzitter vindt het een goede suggestie om dit in het presidium te behandelen, maar hij wil weten of er AB-leden zijn die er behoefte aan hebben dat zij de papieren versie krijgen toegestuurd.

De heer **Van der Laan** zegt dat hij daar prijs op stelt.

De voorzitter stelt dat dit zal worden meegenomen in de afweging. In het presidium zal ook aan de orde komen wat de werkwijze betekent voor de werklast van de griffie.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Voorstellen ter besluitvorming.

4.1 Hamerstukken.

4.1.B Zienswijze Concept Kadernota 2026 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum).

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.1.C Geactualiseerde begroting 2025 en ontwerp-begroting 2026 hWh (het Waterschapshuis).

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.2 Bespreekstukken.

4.2.A Vismigratie Gewande.

De heer **Van der Laan** wijst erop dat hij in de commissie grote twijfels heeft uitgesproken over de keuze van het DB voor een slotpassage. Omdat hij zich afvroeg of zijn twijfels terecht waren, heeft hij gekeken naar een APK op vispassages en die bevestigde zijn vermoeden want van de beoordeelde vispassages bleek 60% niet te werken. Dat heeft vooral te maken met de manier waarop er na aanleg mee werd omgegaan. Er werd geen vuil verwijderd en er werd niet gereageerd op het verschil in peilen naar die vispassages. Daarom was hij benieuwd naar de ervaringen elders. Hij heeft zich georiënteerd bij Sportvisserij Nederland, bij de vispassage in de Roer, die al een aantal jaren functioneert en bij de vispassage bij Groesbeek die onlangs is aangelegd en waarover men wel tevreden is. Nu zijn vispassages niet goed met elkaar te vergelijken. Het unieke aan deze vispassage is dat die niet alleen vis doorlaat, maar ook onder de winterdijk door moet. Juist dat blijkt een van de grote knelpunten, omdat de ontwerpcriteria dan erg belangrijk zijn. Dat is duidelijk gebleken bij de vispassage in de Roer. Daar zit een vergelijkbare tunnel in, onder een gebouw, en daar blijkt dat met name trekvis, zoals zalm en zeeforel, weigert om door die tunnel te gaan. Zijn conclusie is dat een vertical-slotpassage kan functioneren, als je er goed mee omgaat.

Dan rest nog de vraag waarom geen bekkenpassage. Zowel vanuit Groesbeek als vanuit de sportvisserij hoorde hij dat het niet in de vispassage zit, als je er maar voor zorgt dat het onderhoud goed geborgd is. Met regelmaat moet worden gecontroleerd of er geen vuil ophoopt en of de peilstand van de instroom wordt geregeld. Aan de kant van de polder, in dit geval de Roode Wetering, moet je daar goed op letten. Dat is extra problematisch omdat de peilen van de Roode Wetering behoorlijk schommelen. Zijn voorkeur blijft een bekkenpassage, maar die zou bij de schommelende peilen eigenlijk moeten worden voorafgegaan door minstens twee ingangen met vertical-slotpassages. Als aan die zaken aandacht wordt gegeven, de onderdoorgang van de winterdijk zodanig is dat de stroomsnelheden daarin klein genoeg zijn, en de bodem voldoende ruw is zodat ook de kleinere vissen die vispassage kunnen passeren, is zijn conclusie dat de vertical-slotpassage de minst slechte oplossing is. Hij blijft er wel bij dat het ecologisch een dode bak is. Het is en blijft een lelijk ding, maar het moet maar.

De heer **De Mare** vindt de toelichting in het A3-schema heel verhelderend.

Zijn fractie gaat nog steeds akkoord met deze systeemkeuze en met het voorstel en kijkt uit naar het moment dat de portefeuillehouder mededeelt dat het hem gelukt is om de andere partijen, de provincie en Rijkswaterstaat, een derde van de kosten te laten bijdragen. Hij wenst hem succes.

De heer **Buijs** stelt dat ook zijn fractie meegaat met het voorstel.

De heer **Aardoom** merkt op dat zijn fractie niet voornemens was om vragen te stellen, te meer niet omdat dit punt onderdeel uitmaakt van het WBP. Het betoog van de heer Van der Laan veranderde dat. Het is goed om hieraan tijd en geld te besteden, maar zijn fractie wil ook niet doorslaan met periodieke schoonmaak of met een nieuwe visdeurbel. Het is prima om € 6,2 miljoen te investeren, maar het is niet de bedoeling om een exploitatie met een fte op te zetten die continu zulke werkzaamheden uitvoert. Het waterschap heeft wel belangrijker taken.

De heer **Plasmeijer** zegt dat hij uit het A3-schema heeft begrepen dat de portefeuillehouder zijn best doet om de kosten evenredig te verdelen tussen het waterschap, de provincie en Rijkswaterstaat. Hij kan dat overigens niet opmaken uit het stuk. Het DB heeft al in het stuk opgemerkt dat de drie partners een gezamenlijke KRW-opgave hebben. Je zou ook kunnen redeneren dat het waterschap even pas op de plaats moet maken, tot het zeker is dat het bedrag van € 6,2 miljoen gelijk over de drie partijen wordt verdeeld. Want wat doet het DB als dat niet lukt? Je zou dan kunnen zeggen dat die € 6,2 miljoen al in het projectenboek staat, maar het blijft een hoop geld. Hij vraagt zich af of er niet te makkelijk op voorhand al wordt gesteld dat het project ook doorgaat als de bijdrage van de partners niet komt, want die conclusie trekt hij uit het stuk.

De heer **Kerkhoff** meent dat er ook een convenant is waarbij de afspraak tussen het waterschap en Rijkswaterstaat is dat de kosten fifty-fifty worden verdeeld. Hij vraagt hoe dat precies zit.

De heer **De Groot** zegt dat hij de complimenten over de beantwoording van vragen zal doorgeven aan de ambtelijke organisatie. Hij is blij met de uiteindelijke conclusie van de heer Van der Laan dat de slotpassage gezien de schommelende waterstanden de minst slechte (hij zou zeggen: de beste) oplossing is om hier een vispassage te creëren. Er ligt bij het Gemaal van Sasse overigens al zo'n vertical-slotvispassage en die wordt bij de APK van Aa en Maas zeer goed beoordeeld. Als

je zo'n dure investering doet, moet je er ook zeker van zijn dat de vispassage goed functioneert. Bij het beheer en onderhoud moet periodiek worden gekeken hoe het zit met de peilverschillen en de ophoping van vuil. Als de Maas heel hoog of heel laag staat, zul je maatregelen moeten nemen. Zijn inschatting is dat beheer en onderhoud in dit geval niet zo heel veel extra kosten met zich meebrengen. Bovendien komen er regelmatig dijkmedewerkers bij het gemaal, dus een combinatie van hun werk en onderhoud is goed mogelijk.

Het is zijn intentie om alle drie de partners evenveel te laten betalen. Hij ziet dat niet als resultaatverplichting, maar wel als inspanningsverplichting. Ook Rijkswaterstaat en de provincie weten dat er eind 2027 zoveel mogelijk KRW-maatregelen moeten zijn genomen. Hij wil ze dan ook graag medeverantwoordelijk maken. Het feit dat iets in het projectenboek staat, wil overigens niet zeggen dat er een besluit is genomen. Het projectenboek is een informatief document. Er komt een apart kredietvoorstel, omdat het AB het budgetrecht heeft. Het AB neemt eerst een besluit over het totaal en daarna wordt gekeken of de partners bijdragen. Er komt nog wel een discussie, want de normering is anders omdat er sprake is van een speciale beekmonding, doordat er een heel groot poldergebied achter ligt dat op deze manier kan worden ontsloten. Bij de kleine beekmondingen is inderdaad op fifty-fifty-basis gewerkt. Maar deze aparte voorziening zit niet in de standaardrichtlijnen van Rijkswaterstaat. Binnenkort is al een bestuurlijk gesprek gepland. Bij de gelijke verdeling wordt overigens uitgegaan van de subsidiabele kosten. Doordat een deel van de kosten niet subsidiabel is, kom je waarschijnlijk op een ander percentage uit.

De heer **Leenders** hoort dat er sprake is van een inspanningsverplichting. Hij vraagt zich af in hoeverre je nog sterk staat in de onderhandelingen met de partners, als ze weten dat het AB al akkoord is gegaan.

De heer **De Groot** antwoordt dat dit bij veel projecten op een vergelijkbare manier gaat. Bij de meeste projecten kom je er dan gewoon uit met de verschillende partijen, want ook zij hebben een eigen verantwoordelijkheid.

De heer **Janssen-Brokken** wil weten wat de belemmering is om er een resultaatverplichting van te maken.

De heer **De Groot** geeft aan dat het waterschap de andere partijen niet aan een touwtje heeft.

De heer **Janssen-Brokken** vraagt of er al overleg is geweest met die andere partijen over de bijdrage of dat dit alleen intern in overweging is genomen.

De heer **De Groot** stelt dat er ambtelijk wat sonderende gesprekken gaande zijn. Die moeten worden opgeschaald naar een bestuurlijk niveau.

De heer **Janssen-Brokken** zegt dat hij het eens is met de heer Plasmeijer dat dit te vrijblijvend is. Er wordt gevraagd mee te doen, maar duidelijk is dat het eigenlijk niet hoeft omdat het project al is gegund. Hij vraagt zich af wat ertegen is om uit te gaan van een resultaatverplichting.

De heer **De Groot** herhaalt dat deze zaak om een specifieke discussie vraagt, omdat het een ander soort van voorziening is dan een reguliere beekmonding. Die zijn overigens allemaal voor Rijkswaterstaat gerealiseerd en zijn ook allemaal op fifty-fifty-basis gefinancierd. Ook bij andere projecten is op basis van de reguliere richtlijnen en afspraken die zijn gemaakt in het kader van de samenwerkings- en maatwerkovereenkomsten, voortgeborduurd op die richtlijnen. Op veel plekken zijn de partijen er op die manier uitgekomen.

De heer **Janssen-Brokken** hoorde eerder de term fifty-fifty-basis. Die heeft betrekking op Rijkswaterstaat, maar hij meent dat het waterschap hier te maken heeft met andere partijen.

De heer **De Groot** wijst erop dat die fifty-fifty-regeling vooral voor de gewone beekmondingen geldt, dus waar een beek aansluit op de natuurvriendelijke oever van de Maas, zoals in het Maasheggengebied. Dat zijn heel andersoortige projecten van een paar ton. Niet zo'n dure vispassage zoals in dit geval. Daar moet dus separaat naar worden gekeken.

De heer **De Mare** meent dat de overweging om hiermee door te gaan, is dat dit een van de projecten is die zal bijdragen aan het realiseren van de KRW-doelen voor 2027. Daarvoor neemt Aa en Maas de verantwoordelijkheid; vandaar de inspanningsverplichting. Als de andere partijen niet een derde bijdragen, zou het waterschap hiermee toch moeten doorgaan om daarmee niet de bijdragen via dit project aan de KRW-doelen te verliezen voor 2027.

De heer **De Groot** bevestigt dat dit zo is besproken in de commissie en dat het ook de manier is waarop wordt geprobeerd om de subsidiabele kosten gelijk te verdelen over de drie partijen. Dat is dus een inspanningsverplichting.

De heer **Plasmeijer** vindt het jammer dat het waterschap niet wat steviger in de onderhandelingen staat en niet wat meer druk uitoefent om de gelijke verdeling te realiseren. Hij beseft wel dat deze methode vaker wordt gebruikt bij onderhandelingen met andere overheden. Alles afwegend, geeft hij het DB het voordeel van de twijfel. Hij wijst er wel nogmaals op dat de KRW-bijdragen een

gezamenlijke verantwoordelijkheid vormen van de drie overheden. Hij neemt aan dat het AB dan wel de commissie op de hoogte wordt gesteld van de resultaten van de onderhandelingen.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.1.A Investeringskrediet deelgebieden Aa-dal Noord.

Mevrouw **Rijken** merkt op dat bij haar door de brief van de heer Keijzers (agendapunt 2.1) verschillende vragen zijn opgekomen. Zij wil meer onderzoek over de resultaten van het eerste stuk van het beekherstel, de aansluiting met het Maxima-kanaal naar Heeswijk. Wat zijn de gevolgen van de hoge waterstand van de laatste tijd?

De heer **Leenders** wijst erop dat een inspreker de moeite heeft genomen om met gedetailleerde informatie te komen. Hij meent dat het waterschap dat moet koesteren. Waterveiligheid bij beekherstel is van belang. De inspreker noemt al diens zorgpunten voor twee plekken. Bij Veghel zit een flessenhals, maar de inspreker noemt geeft ook een doorkijk richting Den Bosch. Hij heeft niet goed in beeld of de situatie in Aa-dal Noord al duidelijk is, maar hij vindt dit een belangrijk signaal dat hij graag ziet terugkomen in de verdere aanpak van Aa-dal Noord.

De heer **Van Dijk** verontschuldigt zich dat de brief van de heer Keijzers gisteravond laat aan het AB is gestuurd, maar hij heeft dat gedaan omdat hij niet wilde dat de brief als mosterd na de maaltijd bekend zou worden. In de brief wordt verwezen naar een stuk uit 2009. De heer Keijzers maakt zich zorgen hoe het beekdal van de Aa functioneert op het moment dat er hoogwater is op de Maas. In 2009 was de reconstructie net begonnen en waren er maar enkele waterbergingsgebieden. In het gebied van De Dommel waren er nog helemaal geen. Ook het dynamisch beekdal was nog niet bekend; dat is het gebied van kasteel Heeswijk naar Den Bosch. Dat is allemaal veranderd sinds het genoemde rapport van Groot en Udo. Daarin staat de waarschuwing dat je een beetje moet oppassen met het samenvallen van de golven. Die waarschuwing geldt natuurlijk nog steeds, maar die fysieke situatie bestaat feitelijk niet meer. De heer Keijzers refereert aan de ongestuurde variant in het dynamisch beekdal en aan 70.000 kuub waterberging. Uiteindelijk is het dynamisch beekdal juist om die reden aangelegd met een waterbergingscapaciteit van 1,2 miljoen kuub.

Hij wil iedereen serieus nemen. In de commissie is al gesteld dat het waterschap aan het modelleren is. In het voorstel wordt gevraagd om een krediet om de effecten te onderzoeken. De effecten van het Aa-dal Noord zijn relatief gering voor de hoogste situatie rondom Den Bosch. Vorige week is de samenwerkingsovereenkomst voor het project HoWaBo 2.0 getekend. Juist het probleem van het samenvallen van die golven van het Aa-systeem, het Dommel-systeem en het Maas-systeem zal in dat project moeten worden opgelost. Dat maakt deel uit van de elf bouwstenen die zijn gedefinieerd. Een van die bouwstenen is het bovenstrooms vasthouden en dat moet juist gebeuren in het Aa-dal Noord. Het onderzoek waar mevrouw Rijken naar vraagt, is bedoeld om uit te zoeken welke samenhangende maatregelen nodig zijn. Als de resultaten bekend zijn, komen die naar het AB, want voor alle deelgebiedjes zal een uitvoeringskrediet moeten worden gevoteerd.

De heer **Peters** kan zich de tijd van het vrij natuurlijke meanderen van de Aa nog herinneren. Er mocht toen ook een grote schil water naar toe. Maar sinds er iets meer kunstmatig met kades werd gewerkt en daardoor het drievoudige aan water kon worden geborgen, was het totale AB al heel snel om. Hoewel enkele cultuurhistorici er een probleem in zagen om in het beekdal kades op te richten, is hij blij dat er nu een heleboel water kan worden geborgen. Die mogelijkheden nu moeten goed worden bekeken en hij gaat ervan uit dat dat bij de portefeuillehouder en zijn mensen in goede handen is.

De heer **Aardoom** heeft begrepen dat de BBB-fractie dit voorstel wil terugbrengen naar de commissie en daar is zijn fractie tegen. Het is in de commissie besproken en er is een hamerstuk van gemaakt. Het is een bespreekstuk geworden naar aanleiding van een ingekomen brief en dat kan natuurlijk. Hij verzoekt de portefeuillehouder ervoor te zorgen dat die alle statistieken en gebiedsgerichte informatie heeft, voor zover dat nog niet het geval is. Verder vindt hij dat eventuele negatieve neveneffecten zoveel mogelijk moeten worden uitgesloten.

Het lijkt hem ook gevaarlijk het stuk terug te geleiden naar de commissie, omdat het al via het BOB-model is behandeld. Het AB zou zich dan laten overtuigen door een brief die net binnen is en niet eens in de fractie kon worden besproken. Met zijn twee duidelijke vragen spreekt hij het vertrouwen uit in het DB.

Mevrouw **Nooijen** vindt het jammer dat zij niet bij de commissievergadering kon zijn, omdat zij op vakantie was. Haar fractie heeft gevraagd hoe het zit met de vervuilingsbronnen daar. Met het antwoord dat de heer Van Dijk in de commissie gaf, zou zij geen genoeg hebben genomen. Als

Aa en Maas het vertikt om riooloverstorten als vervuiliingsbron in een plan van € 30 miljoen mee te nemen, neemt het AB zichzelf niet serieus. Zij heeft er een vlog over opgenomen waarin zij zegt dat het een gemiste kans is als je een reddingsboot van € 30 miljoen koopt, terwijl je nu al weet dat er gaten in zitten

De heer **Van Dijk** beantwoordt de vragen van de Aardoom beide positief.

De vraag in de commissie ging over de riooloverstort in relatie tot de KRW-normen. Zijn antwoord was dat er in het Aa-dal Noord enkele riooloverstorten zitten en dat het waterschap daarmee op dezelfde manier omgaat als met alle andere riooloverstorten in het gebied; het monitort ze. De heer Oegema bekijkt nauwkeurig of die dingen gesaneerd of aangepakt moeten worden. Hij wijst er nogmaals op dat een overstort formeel geen zaak is voor het waterschap, maar voor de betrokken gemeente. Er wordt bestudeerd of het waterschap via de waterschapsverordening daar een boetebeding op kan krijgen, maar dat is iets voor later.

Het voorstel wordt op verzoek van mevrouw Nooijen in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen met 21 stemmen voor en 6 tegen.

De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer **Leenders** verklaart dat het CDA heeft voorgestemd omdat de portefeuillehouder notie neemt van de inbreng en zal kijken waar die eventueel relevant is.

5. Stukken ter kennisneming.

5.1 Dashboard waterveiligheid Q3 2024.

Mevrouw **Vos** bedankt voor het duidelijke overzicht, maar verzoekt de nummering nog eens toe te lichten.

Zij geeft een compliment omdat er iets in staat over antigraafmaatregelen en soortrijke dijken en omdat onderzoek wordt gedaan naar de invloed van de dijkenversterking op flora en fauna.

Er worden bomen gekapt om ruimte te maken voor kabels en leidingen. Zij vraagt zich af hoe die bomen worden gecompenseerd.

De heer **Van Dijk** antwoordt dat er voor iedere dijkversterking een compensatieplan bestaat. Al het omgekapte, wordt teruggezet. In het project Meanderende Maas, waar het over gaat, wordt zoveel nieuwe natuur gecreëerd dat er eigenlijk een veelvoud wordt gecompenseerd. Puur op de dijk komen meteen grote bomen terug om de lanenstructuur in stand te houden.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

5.2 Provincie Noord-Brabant toezichtbevinding financieel toezicht begroting 2025 waterschap Aa en Maas.

5.3 Beantwoording Art. 44-vragen BBB inzake krantenbericht "Waterschap voor 3,5 miljoen euro het schip in".

Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

5.5 Adviesrapport UvW inzake benoemingsprocedure voorzitters waterschappen.

De heer **Janssen-Brokken** verwijst naar wat hij eerder heeft gezegd over vertrouwelijkheid en het voorzitterschap en verzoekt dringend om duidelijk te maken op welke wijze die geborgd wordt.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6. Voorstellen ter opiniërende bespreking.

Er zijn geen voorstellen.

7. Moties vreemd aan de orde van de dag.

7.A Motie VVD: Afvalwater, een waardevolle oplossing.

De heer **Aardoom** stelt dat aan deze motie maanden tot jaren aan vooronderzoek zit. Er kwam in 2022 zelfs een einde aan de status van afval voor de stof struviet. Hij dient de motie in, mede namens de fracties van Geborgden, PvdA en Water Natuurlijk.

*"Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas, bijeen op vrijdag 21 februari 2025,
Constaterende dat:*

- *Rioolwaterzuiveringsinrichtingen (RWZI's) technisch steeds meer grondstoffen uit afvalwater kunnen terugwinnen zoals fosfaat, cellulose, biogas en andere grondstoffen met waarde.*
- *Veel van deze stoffen met waarde momenteel onder de afvalwaterstatus vallen, waardoor ze moeilijker hergebruikt en/of verkocht kunnen worden;*
- *Er binnen de circulaire economie steeds meer aandacht is voor het hergebruik van grondstoffen en het sluiten van kringlopen;*
- *Het nieuwe belastingstelsel expliciet de mogelijkheid biedt om gericht in te zetten op het thema 'Waterschap als grondstoffenfabriek'*

Overwegende dat:

- *Het verwijderen van de afvalwaterstatus voor bepaalde teruggewonnen grondstoffen de afzetmarkt kan vergroten en bureaucratische drempels kan verlagen;*
- *Dit ondanks de kosten van terugwinning kan bijdragen aan financiële voordelen voor het waterschap door verkoop van deze grondstoffen;*
- *Het benutten van herwonnen grondstoffen aansluit bij duurzame en circulaire ambities van zowel het waterschap als overheidsbeleid;*
- *Andere waterschappen, diverse marktpartijen en internationale initiatieven al stappen zetten richting het efficiënter inzetten van deze grondstoffen;*
- *Samenwerken met of leren van andere relevante overheidsinstanties en marktpartijen middels nieuwe technologieën of toegepaste efficiëntieslagen van toegevoegde waarde zouden kunnen zijn in het opstellen van een business case;*
- *Waterschap Rijn en IJssel een ruime dividend surplus per jaar ontvangt van hun deelneming in een grondstoffendelver.*

Verzoekt het Dagelijks Bestuur:

1. *om in de komende maanden een quick scan (marktverkenning) uit te voeren naar dit thema en de uitkomsten uiterlijk eind Q3 terug te koppelen naar het AB.*
2. *in de voorjaarsnota c.q. begroting voor 2026 expliciet een bedrag op te nemen voor een nader haalbaarheidsonderzoek op dit thema.*
3. *waar nodig bij de opstelling van de nieuwe Belastingverordening en de kostentoedelingsverordening bestuurlijke ruimte te realiseren om deze materie een plaats te kunnen geven.*

En gaat over tot de orde van de dag,"

Hij merkt op dat het mooi is dat naar aanleiding van een punt dat op 4 februari jl. in de Eerste Kamer is behandeld, twee weken later deze motie al is ingediend. De waterschappen kunnen hiermee in de toekomst wellicht honderdduizenden euro's verdienen. Het zou fantastisch zijn als dat het resultaat zou zijn van de marktverkenning. Dan wordt afvalwater verwerkt tot stoffen die je kunt verwaarden.

Mevrouw **Nooijen** zegt dat zij honderd procent achter de motie staat, maar zij meende dat dit al gebeurde. Zij heeft destijds bij de slibverbrander een prachtige presentatie gehad. De agrarische sector zou stoffen als fosfaat en stikstof heel graag terugkrijgen en er is toen verteld dat dit al gebeurde. Zij vraagt of het dan niet dubbelop is.

De heer **Aardoom** antwoordt dat Aa en Maas deelneemt aan SNB vanwege slibvergisting, biogasproductie en dat soort zaken. Maar het gaat om veel meer stoffen. Het verwaarden en verkopen van het merendeel van die stoffen is wettelijk nog niet toegestaan, van biogas en met name methaan wel. Er zijn ook metalen waarvan je je kunt afvragen of je daar iets mee mag of wil. Maar er is ook een aantal stoffen die wel degelijk waarde hebben. Die worden nu nog gezien als afvalstoffen, maar die zou je kunnen verkopen. Het is de bedoeling dat wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn.

De heer **Buis** wijst erop dat de landbouw hier al jaren mee bezig is. Brussel is nu bereid mee te werken, maar het gaat om het verstrekken van codes aan stoffen. Hij hoopt dat de landbouw sneller is dan het waterschap, want dan zou het waterschap kunnen meeliften.

De heer **Leenders** merkt op dat er in veel verkiezingsprogramma's, ook in dat van het CDA, een stukje staat over circulariteit. Hij zou het voorstel dus volledig kunnen ondersteunen, maar hij is wat terughoudend vanwege de kosten. Er is al gesproken over winst, maar winst mag je pas rekenen als het geld op de bankrekening staat. Er moet dus sprake zijn van een gedegen businessplan.

Ook hier geldt dat je de huid niet mag verkopen voordat de beer is geschoten. Als je hier een succes van wil maken, is het niet de bedoeling er een vracht geld achteraan te spoelen, maar moet je er iets mee verdienen.

De heer **Janssen-Brokken** meent dat de heer Scherrenberg de deskundige aan tafel is, omdat er ook een relatie wordt gelegd met het nieuwe belastingstelsel. Hij zou graag diens advies horen.

Mevrouw **De Zoeten** bedankt voor de brede steun voor de circulaire ambities van het waterschap. Circulariteit staat zeker bij het DB hoog op de agenda. SNB is in dit geval de partner. Uit het slib dat Aa en Maas produceert, probeert SNB belangrijke grondstoffen terug te winnen, zoals fosfaat. Enkele waterschappen onderzoeken gezamenlijk welke stoffen zijn terug te winnen uit het afvalwater. Deze onderzoeken komen langzamerhand op een nieuw niveau en dan is de vraag of Aa en Maas mee wil doen. Want als alle waterschappen deelnemen, kun je de markt echt bedienen en kun je ook een goede prijs zetten. Dan zou dit project ooit tot financieel voordeel kunnen leiden. Dan heeft zij het nog niet over alle maatschappelijke winst. Het DB omarmt de motie dan ook en beveelt die van harte aan.

De heer **Scherrenberg** voegt daaraan toe dat alles wat bijdraagt om de kosten voor de ingezetenen wat te verlagen, wordt toegejuicht. Het is dus een goed idee om de mogelijkheden te onderzoeken.

De motie wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

7.B Motie BBB over uitspraak Raad van State en impactanalyse.

De heer **Aarts** stelt dat de motie is ingegeven door een serieuze zorg over de uitspraak van de Raad van State van 18 december jl. De uitspraak houdt in dat, waar intern is gesaldeerd, de kans bestaat dat met terugwerkende kracht vanaf 2020, natuurvergunningen vervallen. Dat is volgens hem potentieel een groot risico. Bij een project als Meanderende Maas heeft volgens wat hij op internet vond, hier en daar saldering plaatsgevonden. De antwoorden op zijn art. 44-vragen zijn bijgesloten. Plat gezegd komt het erop neer dat het DB zijn best doet, maar erg afhankelijk is van anderen, zoals de provincie. Hij hoopt op begrip dat de motie is bedoeld als ondersteuning aan het DB. De lijst van de provincie is erg lang en hij vindt dat daarvoor een goede prioritering moet komen. Het AB wil controle hebben en zou dus enig inzicht moeten krijgen. Het waterschap zou iets meer druk moeten uitoefenen op de provincie en moeten aangeven wat het van belang vindt, mede gelet op de enorme bedragen die met projecten zijn gemoeid. Daarom dient hij de volgende motie in:

"Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas bijeen 21 februari 2025

Overwegende dat:

- *De Raad van State op 18 december 2024 een uitspraak heeft gedaan dat in potentie het waterschap, bedrijven en burgers raakt.*
- *Dat deze uitspraak een terugwerkende kracht heeft tot 2020 en zelfs intussen verleende (natuur) vergunningen raakt, met als gevolg dat verleende vergunningen het risico dragen om vernietigd te worden.*
- *Dat we een volledig begrip hebben voor de grote uitdaging van zowel waterschap als provincie om deze uitspraak juist te verwerken.*
- *We schriftelijke vragen hebben gesteld (bijgesloten) en dat we, als gevolg van de antwoorden, de noodzaak zien het Dagelijks Bestuur van het waterschap te ondersteunen in het overleg met de provincie.*

Geconstateerd hebbende:

- *De uitspraak een "zeer verregaande" consequentie kan hebben voor:*
 - o *De kosten en belangen van het waterschap in gerealiseerde en thans in uitvoering dan wel voor bereiden van projecten*
 - o *De rechtszekerheid van initiatieven van het waterschap en inwoners en bedrijven in het geding is, bij het uitblijven van duidelijkheid.*
 - o *Bijv. overduidelijk is dat de meanderen van de maas in beginsel geraakt wordt door deze uitspraak met potentieel gigantische gevolgen.*
- *Dat een snelle duiding van de situatie in ieders belang is.*
- *Dat er op dit moment geen prioriteit en/of ander kader is wat enig inzicht geeft in volgorde van aanpak om te komen tot een inzicht van welke (financiële, doorloop, of anderszins) risico er bestaat. Of zelfs maar enige duidelijkheid over wanneer deze duidelijkheid komt.*

Roept het Dagelijks Bestuur op:

- *Om, met volledig begrip voor de complexiteit, maximaal in te zetten op en/of gezamenlijk met de provincie om te komen tot:*
 - o *Een kaderstellend afwegingsdocument welke projecten eerst moeten worden onderzocht.*

- Conform deze prioriteit een impactanalyse op te stellen van de projecten en deze periodiek te rapporteren aan het AB.

En gaat over tot de orde van de dag."

De heer **Kerkhoff** meent dat er al een Brabantse ontwikkelingsaanpak stikstof 2.0 bestaat waarin Aa en Maas samenwerkt met partners. Dat zou betekenen dat er op dit dossier al wordt samengewerkt met de provincie.

De heer **Aarts** noemt het voorbeeld van een al vergunde situatie, ergens in 2023 waarop intern salderen is toegepast. Met de uitspraak van de Raad van State in de hand zou iemand naar een rechter kunnen stappen. Dat betekent een groot risico, met name voor enkele omvangrijke projecten. Dat risico kun je niet wegnemen, maar het lijkt hem voor een bestuursorgaan als het waterschap niet gek om daarin inzicht te krijgen.

De heer **Kerkhoff** stelt dat de problematiek helder is, maar dat die volgens hem al wordt aangepakt door de provincie.

De heer **Van Dijk** erkent dat de problematiek helder is, maar het probleem is dat het dossier erg complex wordt, waardoor je door de stikstofbomen het stikstofbos niet meer ziet. Naar aanleiding van de motie heeft hij geprobeerd om zelf orde in de chaos te scheppen en dat heeft best lang geduurd. Hij vindt het sympathiek dat de BBB meedenkt; zo interpreteert hij de motie ook.

De uitspraak van de Raad van State betekent dat je zonder vergunning eigenlijk niet meer intern mag salderen. Extern salderen (stikstof opkopen in plaats A en naar plaats B brengen) mocht al niet; dat moest altijd al met een natuurvergunning. Intern salderen is op dezelfde plaats stikstof op een andere manier aanwenden. Dat kon altijd met een melding, maar dat mag tegenwoordig niet meer. Een overheidslichaam moet een aantal stappen doorlopen om te toetsen of je toch weer een natuurvergunning kunt krijgen, dan wel nodig hebt. Met ingang van 1 januari jl. volgt Aa en Maas de uitspraak van de Raad van State voor alle nieuwe projecten. De provincie kijkt daar nu ook naar, maar ook die weet nog niet goed hoe dit gaat lopen.

Dan blijven over alle projecten tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025. De Raad van State heeft nadrukkelijk aangegeven dat er een overgangstermijn is die loopt tot 1 januari 2030. In die periode mag er volgens een uitspraak van de rechter niet worden gehandhaafd voor projecten in de periode 2020-2025. Het DB zoekt een en ander nog uit, maar gaat ervan uit dat projecten die het waterschap in die periode heeft gedaan en die dus allemaal voor een groot gedeelte klaar zijn, onder die overgangstermijn vallen, omdat er geen sprake is van permanente stikstofuitstoot, zoals bijvoorbeeld bij een bedrijf. De zuivering zou een uitzondering kunnen zijn, maar grosso modo gaat het bij vrijwel alle projecten van Aa en Maas om een tijdelijke uitstoot van stikstof. Hij erkent dat het DB daarmee een optimistische kijk op de wereld heeft.

In de motie wordt gevraagd een afwegingsdocument op te stellen waarin prioriteiten zijn opgenomen en dan een impactanalyse op te stellen voor de projecten. Het antwoord op de art. 44-vragen van de heer Aarts luidt:

"We onderzoeken de gevolgen van de recente uitspraken voor de projecten van het waterschap en brengen dit in beeld met een projectenoverzicht."

Dat is bijna een-op-een dictum A en gedeeltelijk dictum B. Verder staat in het antwoord:

"Dit doen we waar nodig in samenspraak met de provincie Noord-Brabant, vergunningverlenend bevoegd gezag in deze." ... "Zodra we meer duidelijkheid hebben over de impact, komen we bij u terug."

Hij meent dan ook dat met het antwoord op de art. 44-vragen al invulling is gegeven aan wat in de motie wordt gevraagd, zodat de motie overbodig is.

De heer **Aarts** geeft de heer Van Dijk helemaal gelijk, maar zegt dat hij de motie heeft ingediend vanwege de zin dat het waterschap afhankelijk is van de snelheid waarmee de provincie duidelijkheid kan geven. Hij meent dat dit voor de provincie geen prioriteit heeft, maar dat het voor Aa en Maas belangrijk is, omdat het een aantal grote lopende projecten heeft, zoals Meanderende Maas. Als vandaag iemand zegt dat een vergunning is verleend op oneigenlijke gronden, is er sprake van een gigantisch risico, hoewel er kan worden doorgewerkt volgens de overgangsregeling. Die regeling sluit niet uit dat iemand een beroep doet op de uitspraak van de Raad van State en dan is het waterschap de dupe. Hij heeft met de motie alleen getracht om het DB de provincie ervan te overtuigen dat die moet komen met een lijstje van zaken die zij eerst moet onderzoeken. Er zitten misschien tien juristen bij de provincie, maar er ligt voor honderd jaar werk. Iemand zal daaraan prioriteit moeten geven. Als het DB zegt dat dit allemaal wordt geregeld, heeft hij er geen probleem mee de motie in te trekken, want die is alleen bedoeld ter ondersteuning van het DB richting de provincie.

De heer **Van Dijk** stelt dat hij nu nog beter begrijpt wat er in het hoofd van de heer Aarts gebeurt. Er is al gesteld dat er een projectenoverzicht komt en hij zegt toe dat daarin een prioritering wordt aangebracht. Het geheel zal naar de provincie worden gestuurd om aan te geven wat volgens Aa en Maas de meest intelligente weg is.

De heer **Aarts** zegt dat hij kan leven met die toezegging en trekt de motie in.

7.C Motie BBB: Eenduidig kleurenpalet voor rioolaansluiting.

Mevrouw **Nooijen** stelt dat deze motie iets betreft waarvan zij meende dat het al vijftig jaar gebeurt, maar dat blijkt niet het geval. Er zitten blijkbaar nog veel foute aansluitingen in het riool. Er liggen gescheiden systemen, maar daarbij zijn soms op het regenwaterriool toiletten aangesloten. Het is totaal niet duidelijk hoe gescheiden de systemen zijn. Dat zou heel simpel kunnen worden opgelost, want een rode leiding bevat warm water en een blauwe koud water. Iedereen weet ook dat de aarde bij de elektriciteitsleiding geelgroen is. Alles is gecodeerd met kleuren, maar niet het rioolstelsel. Zij heeft van diverse loodgieters gehoord dat je de riolering in het ene dorp op bruin moet aansluiten en in het andere op grijs. De motie bevat een brede oproep aan het AB. Zij weet dat verschillende AB-leden ook deel uitmaken van hun gemeenteraad. Zij roept het AB op de motie onder de aandacht te brengen bij de gemeenten en bij de betrokken organisaties, zoals VNG en de Unie. Als een riool wordt aangelegd, moet dat met een bepaalde kleuren codering gebeuren, zodat dergelijke fouten in de toekomst worden voorkomen. Zij meent dan ook dat met deze motie een groot probleem kan worden opgelost.

"Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas bijeen 21 februari 2025

Overwegende dat:

- *Niet ter discussie staat dat een gescheiden riool systeem van vuil en hemelwater de meest beste oplossing is voor het doel 'Schoon Water'*
- *Dat op dit moment niet tot uiting komt als gevolg van een groot aantal foutaansluitingen van vuilwater op hemelwater (en andersom).*
- *Dat deze foutaansluitingen het gevolg zijn van het ontbreken van een duidelijke richtlijn/ beleid en of wettelijke bepalingen.*
- *Dit beleid niet alleen voor nieuwe aansluitingen van toepassing kan zijn, maar ook als richtlijn kan dienen bij rioolrenovaties en herinrichtingsprojecten;*
- *Dat het ontbreken van een dergelijke codering eigenlijk heel raar is, immers bij loodgieters (warm = rood, koud = blauw) of in stroom is bijv. geel – groen de aarde draad.*

Geconstateerd hebbende:

- *Dat als gevolg van het ontbreken van een eenduidig landelijk beleid over de kleurcodering van leidingen voor vuilwater- en regenwaterafvoer er verwarring bij installateurs, aannemers en particulieren ontstaat met als gevolg een groot aantal (niet of moeilijk) traceerbare foutaansluitingen.*
- *Dat als gevolg hiervan dure investeringen in gescheiden stelsels geen of onvoldoende rendement opleveren.*
- *Dat er sprake is van gemiddeld 2% (met variatie van 0-30%) foutaansluitingen (bron: Dr. Ing. Heleen de man.) (En dit naar schatting in 90% van de woonwijken voorkomt.*
- *Hemelwaterriolering daardoor gemiddeld meer emissie van nutriënten naar oppervlaktewater heeft dan in een gemengd riool. De emissie vanuit een gemengd riool bedraagt namelijk 4kg/ha voor stikstof. Voor hemelwaterriolering is dit getal afhankelijk van het aantal foutaansluitingen hoger.*

Roept het Algemeen Bestuur op:

- *Daar waar mogelijk invloeden uit te oefenen (bijv. gemeenteraadsleden via moties) om instanties (zoals Rioned, STOWA, VNG, Unie van Waterschappen) op te roepen duidelijke en controleerbare richtlijnen (bijv. middels verordeningen zoals het bouwbesluit) op te stellen.*
- *Uit te dragen dat het van groot belang is om foutaansluitingen te verminderen.*

Roept het Dagelijks Bestuur op:

- *In overleg met relevante instanties en andere gemeenten te pleiten voor een landelijke uniforme kleurcodering voor rioolafvoerleidingen*
- *Waar mogelijk deze kleurcodering al op waterschapniveau toe te passen bij nieuwe en/of vervangende rioolprojecten, bijv. door het stellen van een richtlijn en/of waterschapverordening;*
- *Bewoners en bedrijven (pro)actief te informeren over deze standaard en het belang van correcte rioolaansluitingen;*
- *De voortgang en resultaten van deze inspanningen terug te koppelen aan het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas.*

En gaat over tot de orde van de dag."

De heer **Leenders** wijst erop dat veel kleurcoderingen in het bouwbesluit zijn opgenomen en dat dit wordt opgezet door het ministerie. Hij stelt voor in de motie het ministerie te verzoeken de

codering in het bouwbesluit op te nemen. In dat geval is er een koppeling met gemeenten en komt een leiding ook met de goede kleurcode uit een huis.

De heer **Aardoom** vindt dit een goede gedachte, maar wijst erop dat het primaat van riooloverstorten en rioolplannen echt bij de gemeenten ligt. Bij sommige persleidingen ligt de verantwoordelijkheid bij de provincie en het bouwbesluit is een zaak voor het rijk. Hij vindt het een goede gedachte om hier werk van te maken, maar het gaat hem te ver een motie in te dienen over beleid waar het waterschap niet over gaat, maar dat in handen is van drie andere overheden. Het waterschap zou het ook niet prettig vinden als een andere overheid zich zou bemoeien met zaken waarvoor dit AB verantwoordelijk is. Vanuit die gedachte zal zijn fractie tegen de motie stemmen. Met de strekking is hij het overigens wel eens, want je moet niet onderschatten wat de gevolgen kunnen zijn van verkeerde aansluitingen.

Mevrouw **Nooijen** weet dat je zulke zaken in het bouwbesluit kunt regelen, maar iemand moet beginnen. Zij vindt dat dit waterschap de handschoen moet oppakken.

De heer **Aarts** vult aan dat een gemeente op zichzelf geen baat heeft bij zo'n kleurcodering, maar het waterschap wel, want het verkeerde water komt bij Aa en Maas binnen. De kleurcode is niet bedoeld om opdringerig te zijn naar enig bestuursorgaan, maar heeft voordelen voor het waterschap. Dat is de achterliggende gedachte van de motie.

Mevrouw **Vos** wijst erop dat Aa en Maas een portefeuillehouder heeft die over stedelijk afvalwater gaat. Die kan misschien zijn woordje doen met deze motie in de hand en ook aangeven dat het invloed heeft op de waterkwaliteit als het systeem binnen een gemeente niet goed op orde is.

De heer **De Mare** wijst erop dat in de eerste bullet van de motie wordt opgeroepen om te pleiten voor een kleurcodering. Met die oproep aan het DB is hij het helemaal eens, want je vraagt je af waarom de gewenste situatie nog niet bestaat. Tegen de oproep heeft hij geen bezwaar, maar het waterschap moet niet beginnen met een eigen kleurcodering, zoals in de volgende bullets wordt gevraagd. Stel je voor dat meer waterschappen dat gaan doen, elk met een eigen kleurcodering. Als je dan een landelijke regeling wilt optuigen, wordt het heel onoverzichtelijk. Daarom zal hij niet voor de motie in deze vorm stemmen.

De heer **Van Geest** is van mening dat dit geen zaak is voor Aa en Maas en dat het voorstel de bestuurlijke wanorde zal vergroten in plaats van verkleinen. Hij vindt wel dat de portefeuillehouder riolering zich de strekking van de motie moet aantrekken en moet meenemen naar het overleg met gemeenten. Maar het AB moet geen boodschap meegeven aan het DB, want dat gaat zijn eigen leven leiden en komt ook verkeerd over bij andere overheden. Zijn fractie steunt de motie dus niet. De heer **Peters** herinnert zich dat hij als AB-lid zeker tien jaar geleden naar een symposium van Rioned is geweest met een uiteenzetting over vijftig jaar Rioned in Nederland. Daar is verteld dat het gemiddelde systeem zo'n vijftig tot zestig jaar onder de grond ligt. Is het de bedoeling bij het hele woningbestand een gaatje te graven en een buisje bruin, rood of geel te schilderen? Daar gaat het waterschap niet over; dat hoort in het bouwbesluit. Bovendien heeft elke rechtgeaarde burger allang afgekoppeld van het watersysteem. Zijn fractie zal de motie dus niet steunen.

Mevrouw **Nooijen** zegt dat dit nou politiek is en dat het precies de reden is waarom je hier in Nederland niets realiseert. Iedereen wijst naar elkaar en niemand neemt verantwoordelijkheid. Iedereen vindt het wel goed en hoopt dat iemand anders het ooit doet. Het is helemaal niet de bedoeling om pijpjes op te graven; de motie roept op om gezamenlijk een systeem af te spreken. Zij is zwaar gefrustreerd dat dit niet wordt opgepakt en dat er zo wordt gereageerd.

De heer **Oegema** geniet van deze discussie, want daaruit blijkt dat er veel aandacht is voor het probleem. Maar de vraag is of de motie het juiste middel is om het doel te bereiken. Er zitten veel sympathieke en positieve elementen in. De foute aansluitingen zijn het indirecte resultaat van het ontbreken van kleurcodering. Het probleem is groter dan verwacht. Hij zal daar ook aandacht voor vragen in het kader van de KRW-opgave. De oplossing ligt natuurlijk ook bij gemeenten. Hij wijst er overigens op dat hij geen portefeuillehouder rioleringen is, maar portefeuillehouder stedelijk water. In die functie pakt hij dit probleem graag op.

Wat hij bijzonder vindt aan de motie is dat die een oproep doet aan het AB. Hij maakt daarvan wel deel uit, maar is niet de woordvoerder. Zijn reactie zal zich beperken tot wat van het DB wordt gevraagd. Met de eerste bullet kan het DB wel meegaan, maar hij vindt dat het waterschap ver moet blijven van het gevraagde in de overige drie bullets. Hij schat in dat het niet gaat werken als Aa en Maas dit even regelt en een kleurcode voorstelt. Hoewel de motie sympathiek is, zal hij die dus ontraden. Op bijeenkomsten waar bouwen centraal staat, zal hij dit probleem aan de orde stellen, maar hij is niet van plan te rapporteren waar hij dat allemaal heeft gedaan. Hij erkent dat het probleem urgent is, maar hij wil zelf bepalen hoe hij daarvoor aandacht vraagt.

Mevrouw **Nooijen** stelt dat zij met deze uitleg overweegt de laatste drie bullets te schrappen uit de motie. Zij wil dat dit probleem wordt benoemd; het moet de ether in.

De heer **Oegema** zegt dat hij niet als argument tegen de motie heeft willen noemen dat de motie vrij laat binnenkwam. De zorgvuldigheid ontbreekt daardoor en het wordt dan een soort van koehandel om er iets uit te schrappen. Hij heeft duidelijk toegelicht wat hij zal doen naar aanleiding van de motie en hij zal zich ook inspannen om de geest van de motie uit te leggen. Maar ook als die drie bullets eruit worden gehaald, is hij niet bereid de motie over te nemen.

De heer **Peters** verzoekt om een schorsing.

De heer **Van Geest** vraagt zich af waarom een schorsing nodig is. Het lijkt hem helder dat de tijd rijp is om te stemmen.

De voorzitter wijst erop dat een verzoek om schorsing altijd wordt ingewilligd volgens het reglement van orde.

De heer **Peters** vindt dat er best even mag worden nagedacht over de motie. Het gaat niet alleen om de drie punten in het dictum, maar er staat ook een aankondiging in.

De voorzitter meent dat er drie mogelijkheden zijn. Ten eerste kan de indiener akkoord gaan met de toezegging van de portefeuillehouder. Dan is de motie niet nodig. Ten tweede kan de fractie de motie handhaven en ten derde kan de motie worden aangepast.

De heer **Aarts** antwoordt dat zijn fractie sowieso de laatste drie bullets weghaalt. Hij meent dat de vierde optie is dat ook het AB wordt opgeroepen. Hij neemt aan dat de heer Peters daarover wil overleggen.

De voorzitter stelt dat de motie door het DB ook wordt gezien als een appel op raadsleden van gemeenten om dit in hun eigen gremium aan te kaarten.

De heer Aarts zegt dat hij vasthoudt aan het in stemming brengen van de motie. Hij zal die aanpassen tijdens de schorsing.

De voorzitter schorst de vergadering.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, verleent hij het woord aan de heer Aarts.

De heer **Aarts** verklaart dat hij de motie aanhoudt tot de volgende vergadering.

De voorzitter concludeert dat de motie is ingetrokken en eventueel op een later moment weer wordt ingediend.

5.4 SNB Informatienotitie 3 2024 inzake voortgang strategische speerpuntprojecten.

De heer **Aardoom** vraagt of het DB, nu de motie van de VVD unaniem is aangenomen, reden ziet dit stuk te agenderen voor de commissie dan wel de speerpunten aan te passen. Of vindt het dat het stuk ter kennisname kan blijven staan?

Mevrouw **De Zoeten** wijst erop dat deze vier speerpuntprojecten bij SNB lopen. Het waterschap krijgt regelmatig een update in de vorm van nieuwsbrieven. Zij wil het AB graag meenemen in de ontwikkelingen van dit proces. Bij deze vier projecten gaat het waarschijnlijk om forse investeringen. Het AB kan haar boodschappen meegeven voor de aandeelhoudersvergadering van SNB. Het is dus aan het AB of het bij voorbaat nog vragen heeft of nog dingen wil bespreken. Als er feedback is, hoort zij dat graag in de commissie. Dat kan op elk moment.

De heer **Aardoom** gaat ermee akkoord dat het stuk nu voor kennisgeving wordt aangenomen. Als hij het nu zou agenderen, zou hij vooruitlopen op de ontwikkelingen. Hij heeft vertrouwen in de portefeuillehouder.

De heer **Leenders** zegt dat voor hem niet helemaal helder is wanneer er financieel gezien een no-go- of een go-moment komt. Hij houdt vast aan een gedegen businessplan, want voor sommige delen is nog niet ontdekt hoe het allemaal werkt. De bedragen die hij heeft gezien, zijn geen klein bier. Als het beslismoment er komt, wil hij graag een inhoudelijke discussie en die is nog niet in beeld.

Mevrouw **De Zoeten** antwoordt dat het de bedoeling is dat, als er een moment komt dat zij in de aandeelhoudersvergadering ja of nee moet zeggen, het AB daarin wordt meegenomen aan de hand van een businesscase per onderdeel van het project. De data daarvoor zijn genoemd in de planning van SNB. In juni van dit jaar wordt een besluit genomen over de aanpassing van de twee verbandingslijnen.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

8. Voorstel tot het houden van een besloten vergadering.

Er is geen voorstel.

9. Rondvraag.

De heer **Aardoom** merkt dat er wat onduidelijkheid is over de orde van de vergadering. Er is een partij die een motie indient die niet 48 uur van tevoren is verspreid, die meer woordvoerders heeft op één onderwerp en die van een hamerstuk een bespreekstuk wil maken. Het mag allemaal, maar het is niet volgens de afspraken en het geeft wel ruis in de vergadering. Hierover is herhaaldelijk gesproken in het presidium en het begint intussen wel vervelend te worden. Hij verzoekt de voorzitter duidelijk te maken hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan.

De voorzitter zegt dat hij probeert de orde te bewaren en dat hij iedereen de mogelijkheid wil geven om zich te uiten. Het hoofddoel is te komen tot kwalitatief goede en gedragen besluitvorming. Maar voor een deel is hij afhankelijk van het reglement van orde en van de manier waarop mensen dat reglement interpreteren. Hij stelt voor in het presidium nog eens te praten over het reglement van orde. Eventuele wijzigingen kunnen daar worden besproken en later worden bezegeld door het AB. Hij hoopt dat hij zo min mogelijk terug hoeft te vallen op het reglement van orde, want als dat nodig is, is er waarschijnlijk iets aan de hand.

Hij wijst erop dat het enorm helpt als moties tijdig worden verspreid, zodat ze van tevoren kunnen worden gelezen. Dan ontstaat er minder chaos en ongenoegen in de vergadering. Bovendien kunnen dan vooraf vragen ter verduidelijking aan de indiener worden gesteld en aanpassingen worden voorgesteld. Dat gebeurt nu soms ter plekke en daarmee doet de indiener zichzelf tekort. Hij wijst erop dat dit een appel is, want officieel kun je een motie zelfs ter vergadering nog indienen. Maar zoals gezegd, is er een verschil tussen de geest van de regels en de regels zelf.

De heer **Aarts** licht toe dat hij de motie in overeenstemming met de griffier heeft ingediend. Op de antwoorden op zijn art. 44-vragen is binnen een half uur gereageerd met de motie. Hij vindt nog steeds dat er sprake is van een risico van honderden miljoenen en meent dus dat de motie een gerechtvaardigd belang betreft.

De wijziging van een hamerstuk naar een bespreekstuk vloeit voort uit nieuwe informatie die pas gisteren binnen is gekomen. In zijn optiek is er dus geen sprake van chaos. Wellicht reageert de BBB wat actiever.

De voorzitter vindt dat de griffier hierbij niet moet worden betrokken, want die is dienstbaar aan het AB. Naar zijn ervaring doet die dat uitstekend.

De heer **Aarts** verontschuldigt zich dat het zo overgekomen is, want dat is zeker niet de bedoeling.

De voorzitter herhaalt dat het debat beter is als mensen zich van tevoren kunnen inlezen en zich een mening kunnen vormen over een motie. Hij verzoekt dat iedereen te gunnen.

De heer **Aarts** zegt dat hij nog een vraag heeft voor de rondvraag, die toevallig ook gaat over het reglement van orde. Hij hoopt dat de heer Van der Laan niet erg ziek is geworden, want die is opeens verdwenen. Gelet op het reglement van orde maakt hij zich daar zorgen over.

De voorzitter begrijpt de relatie met het reglement niet.

De heer **Aarts** neemt aan dat het dan de gedragscode is waarnaar hij moet verwijzen.

De voorzitter gaat ervan uit dat de heer Aarts niet weet waarom de betrokkene is weggegaan.

De heer **Aarts** zegt dat dat precies zijn punt is.

De voorzitter wil hierop niet verder ingaan, omdat hij het niet kies vindt om het over mensen te hebben.

10. Sluiting.

De voorzitter sluit, te 16.57 uur, de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Aa en Maas van 4 april 2025.

De secretaris,

De voorzitter,

Waterschap Aa en Maas

Besluitenlijst Algemeen Bestuur

Datum 21-02-2025
Tijd 15:00 – 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

1 Opening

1.1 Insprekers

1.2 Trekking stemmingsnummer

1.3 Vaststellen agenda

Het agendapunt 4.1A Investeringskrediet deelgebieden Aa-dal Noord wordt overgeheveld naar de bespreekstukken.

2 Mededelingen en ingekomen stukken

2.1 Aanvullende schriftelijke reactie van de heer J. Keijzers inzake Beekherstel project Aa

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van de ingekomen brief.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 13 december 2024

Voorgesteld besluit:

De notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 13 december 2024 vast te stellen.

Besluit:

De notulen en besluitenlijst worden ongewijzigd vastgesteld. De actielijst wordt gewijzigd vastgesteld.

3.B Afwerking actiepunten en toezeggingen AB

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van het toezeggingenregister en de uitwerking van toezegging 38.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 30 januari 2025

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van het Adviseringsoverzicht commissies d.d. 30 januari 2025.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

4 Voorstellen ter besluitvorming

4.1 HAMERSTUKKEN

4.1.A Investeringskrediet deelgebieden Aa-dal Noord

Voorgesteld besluit:

In te stemmen met het starten van de voorbereidingen van de integrale wateropgave Aa-dal Noord en daarvoor een investeringskrediet van € 6.000.000,- ter beschikking te stellen.

Besluit:

Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij hand opsteken (21 stemmen voor en 6 stemmen tegen) aangenomen. Door de heer Leenders van de fractie CDA wordt een stemverklaring afgelegd.

4.1.B Zienswijze Concept Kadernota 2026 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)

Voorgesteld besluit:

Geen zienswijze in te dienen op de kadernota 2026 BHIC en het BHIC hiervan in kennis te stellen.

Besluit:

Conform voorstel.

4.1.C Geactualiseerde begroting 2025 en ontwerpbegroting 2026 hWh (het Waterschapshuis)

Voorgesteld besluit:

1. In te stemmen met bijgaande zienswijze op de ontwerpbegroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh);
2. Kennis te nemen van de geactualiseerde begroting 2025 van de gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis.

Besluit:

Conform voorstel.

4.2 BESPREEKSTUKKEN

4.2.A Vismigratie Gewande

Voorgesteld besluit:

In te stemmen met de planuitwerking en realisatie van een vertical-slot vispassage bij waterbeheersingsgemaal Gewande en daarvoor een investeringskrediet van € 6.200.000,- beschikbaar stellen.

Besluit:

Conform voorstel.

5 Stukken ter kennisname

5.1 Dashboard waterveiligheid Q3 2024

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van Dashboard waterveiligheid Q3 2024.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

5.2 Provincie Noord Brabant toezichtbevinding financieel toezicht begroting 2025 waterschap Aa en Maas

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van Provincie Noord Brabant toezichtbevinding financieel toezicht begroting 2025 waterschap Aa en Maas.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

5.3 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake Krantenbericht "Waterschap voor 3,5 milj. het schip in"

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie BBB inzake Krantenbericht "Waterschap voor 3,5 milj. het schip in".

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

5.4 SNB Informatienotitie 3 2024 inzake voortgang strategische speerpuntprojecten

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van de informatienotitie.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

5.5 Adviesrapport UvW inzake benoemingsprocedure voorzitters waterschappen

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van het adviesrapport benoemingsprocedure voorzitters waterschappen.

Besluit:

Hiervan wordt kennisgenomen.

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

Er worden drie moties Vreemd aan de orde van de dag ingediend.

Door de fractie VVD wordt een motie ingediend over het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater. Hierin wordt het Dagelijks Bestuur opgeroepen om:

1. in de komende maanden een quick scan (marktverkenning) uit te voeren naar dit thema en de uitkomsten uiterlijk eind Q3 terug te koppelen naar het AB.
2. in de voorjaarsnota c.q. begroting voor 2026 expliciet een bedrag op te nemen voor een nader haalbaarheidsonderzoek op dit thema.
3. waar nodig bij de opstelling van de nieuwe Belastingverordening en de kostentoedelingsverordening bestuurlijke ruimte te realiseren om deze materie een plaats te kunnen geven.

Deze motie wordt unaniem aangenomen.

Door de fractie BBB wordt een motie ingediend over de uitspraak van de Raad van State aangaande intern salderen. Hierin wordt het Dagelijks Bestuur opgeroepen om:

1. met volledig begrip voor de complexiteit, maximaal in te zetten op en/of gezamenlijk met de provincie te komen tot een kaderstellend afwegingsdocument welke projecten eerst moeten worden onderzocht.
2. Conform deze prioriteit een impactanalyse op te stellen van de projecten en deze periodiek te rapporteren aan het AB.

De motie wordt ingetrokken met de toezegging van het Dagelijks Bestuur om in het projectoverzicht een prioritering aan te brengen en daarmee naar de provincie te gaan.

Door de fractie BBB wordt een motie ingediend inzake het Voorkomen van verkeerde aansluitingen in het riool. Hierin wordt het Dagelijks Bestuur opgeroepen om:

1. In overleg met relevante instanties en andere gemeenten te pleiten voor een landelijke uniforme kleurcodering voor rioolafvoerleidingen;
2. Waar mogelijk deze kleurcodering al op waterschapniveau toe te passen bij nieuwe en/of vervangende rioolprojecten, bijv. door het stellen van een richtlijn en/of waterschapverordening;
3. Bewoners en bedrijven (pro)actief te informeren over deze standaard en het belang van correcte rioolaansluitingen;
4. De voortgang en resultaten van deze inspanningen terug te koppelen aan het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas.

De motie wordt ingetrokken.

8	Voorstel tot het houden van een besloten vergadering
9	Rondvraag en sluiting

ACTIELIJST AB-VERGADERINGEN					
	DATUM VERG.	AGENDA- PUNT	ACTIE	WIE	GEREED/ UITGEV.
1	07062019	10	Rondvraag Vraag inzake infiltratie van gezuiverd afvalwater in grondwater is onderwerp van onderzoeksvoorstel met de provincie (model).	Dijkgraaf	Wordt integraal onderdeel van strategie zuiveren Q4 2024/Q1 2025
2	16062023	4.L	Concept Bestuursakkoord 2023-2027 In relatie tot de motie van de Partij voor de Dieren inzake natuurinclusieve klimaatbestendige en/of andere duurzame vormen van kringlooplandbouw zal in een themasetting nader worden gediscussieerd over de duiding “natuurinclusief”.	Peter van Dijk	Thema AB september 2024
5	13102023	4.B	Instellen auditcommissie waterschap Aa en Maas Het functioneren van de auditcommissie zal over 2 jaar (conform de verordening) worden geëvalueerd, waarbij de vraagstelling over de taakinvulling nader aan de orde zal komen.	Joël Scherrenberg	Najaar 2025
9	05072024	9.2.A	Realisatiefase Meanderende Maas Mogelijkheden verkennen voor oprichting investeringsbedrijf	Peter van Dijk	t.z.t.
10	05072024	9.2.B	Renovatie en uitbreiding rwzi Land van Cuijk Als de sliblijn bij rwzi Land van Cuijk wordt verwijderd en naar Den Bosch gaat, moet het AB een doorrekening hebben van de stand-alone van Cuijk van Cuijk. De fractie Geborgden vraagt om een doorrekening in de volle breedte voordat we de tweede en derde fase ingaan.	Suzanne de Zoeten	t.z.t.

AFGEWERKTE ACTIEPUNTEN					
	DATUM VERG.	AGENDA- PUNT	ACTIE	WIE	GEREED/ UITGEV.
3	16062023	Actielijst	Bufferstroken Inzake de nieuwe regels voor bufferstroken kijkt het waterschap momenteel hoe de koppeling met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) fatsoenlijk kan	Peter van Dijk	AB 13 oktober 2023

			worden gerealiseerd. Het DB heeft een stuk voorbereid dat naar het AB komt. Zie ook actielijst commissie WB.		
4	14072023	Rondvraag	<u>Pfas Berkendonk Helmond</u> Er zal een dossier worden opgesteld waarin de geschiedenis staat, hoe het waterschap hiermee samen met de gemeente Helmond is omgegaan en hoe het dergelijke stoffen in zijn algemeenheid meet. Het AB krijgt dan een totaaloverzicht.	Peter van Dijk	Hier vindt continu overleg plaats tussen de verschillende overheden. Zodra er nadere informatie is, wordt het AB daarover geïnformeerd
8	17112023	9	<u>Adviseringsoverzicht</u> Er volgt een evaluatie komt over het functioneren van de grondbank, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024. Dan wordt er ook een lichte aanpassing van het grondbeleid aan het AB voorgelegd. Tegelijkertijd zal de toegezegde presentatie over de werking van de grondbank alsdan worden gehouden.	Peter van Dijk	Cie. WB d.d. 14 maart 2024
6	13102023	4.J	<u>Begroting 2024/Jaarrekening 2022 GR Muskusrattenbestrijding.</u> De PHO zal de beheerders van de gemeenschappelijke regeling uitnodigen om in de commissie watersysteembeheer een presentatie te geven. Dan kan men rechtstreeks vragen stellen en krijgt men een wat genuanceerder beeld dan uit de paar A-viertjes van het voorstel.	Peter van Dijk	Presentatie in de commissie WB 17 oktober 2024
7	13102023	5.H	<u>Evaluatie instrument bedrijfswaterplan</u> Afhankelijk van de agenda van het AB volgt in 2024 en presentatie over de recent ontwikkelingen mbt het BBWP en een blik op de toekomstige ontwikkelingen. Ook de link met het nieuw te ontwikkelen beregeningsbeleid zal worden toegelicht.	Peter van Dijk	Commissie WW d.d. 30 januari 2025
11	13122024	2.2	<u>Presentatie 'Weerbeeld 2024'</u> De inhoudelijke discussie voort te zetten in de commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Peter van Dijk Ernest de Groot	Commissie WW d.d. 30 januari 2025
12	13122024	3	<u>Mededelingen en ingekomen stukken - insprekers wateroverlast AB 15 november 2024</u> De eerste globale analyse wordt gedeeld met de delegatie uit de buurt. De afdeling	Ernest De Groot	Commissie WW d.d. 30 januari 2025

			communicatie is bezig om een Q&A samen te stellen. Die is nu nog uitgebreid voor de ambtelijke organisatie, maar het streven is er een publieksvriendelijke versie van de te maken die ook op de website wordt geplaatst. De portefeuillehouder zal de commissie Watersysteem en Waterveiligheid in januari verder bijpraten.		
13	13122024	6.2	<u>Dashboard waterveiligheid Q3 2024</u> Het dashboard wordt nagezonden en geagendeerd voor de volgende AB-vergadering	Peter van Dijk	AB 21 februari 2025

TOEZEGGINGENREGISTER AB-VERGADERINGEN

27	07062024	Rondvraag	<u>Presentatie Bloemrijke dijken</u> Op verzoek van mevrouw Schoofs van de fractie Water Natuurlijk wordt toegezegd een presentatie in te plannen over kleurkeuren en bloemrijke dijken.	Peter van Dijk	Najaar 2024
36	15112024	3	<u>Notulen en actielijst / waterschap als grondstoffenbedrijf</u> De fractie VVD heeft eerder gesproken over het waterschap als grondstoffenbedrijf, omdat er winst te maken is met het verwaarden van afvalstoffen, maar ziet dit niet in de lijst van toezeggingen terugkomen. Toegezegd is om dit punt apart (dus niet in de nieuwe Afvalwaterstrategie) te bespreken.	Suzanne de Zoeten	1 ^e helft 2025
39	13122024	6.8	<u>Informatienota over AI-kompas</u> De fractie BBB is benieuwd naar de status van de motie "Data" (AB d.d. 23 februari 2024), omdat ten aanzien van data een zekere ongelijkheid was tussen waterschappen en constateert dat Aa en Maas tot een maand geleden de algoritmes in het algoritmeregister nog niet had gedownload en vraagt of Aa en Maas dit gaat doen en wanneer. Toegezegd is om deze vragen schriftelijk te beantwoorden. De fractie PvdA vindt het merkwaardig dat tussen de toelichtingen over de vijf uitgangspunten vijf tabbladen zitten met teksten zoals 'plantage van kennis', 'kanaal van solidariteit' en 'kanaal van kansen'. In de colofon is te zien dat artist impressions door AI zijn gegenereerd. Als ook de teksten door AI zijn gegenereerd bij die artist impressions, is er nog veel te leren voor AI. Toegezegd is om hier op terug te komen en thematiek rondom AI te agenderen voor het Thema AB.	Sikko Oegema/ Dijkgraaf	2e kwartaal 2025 Thema AB 2e kwartaal 2025

AFGEWERKTE TOEZEGGINGEN

1	25022022	4.1	<u>Waterschapsverordening Aa en Maas.</u> Het AB verzoekt om voorafgaand aan de opmaak van een beleidsrijke verordening een thema AB te organiseren over zaken die in het WBP zijn opgenomen, zoals beleid ten aanzien van beschaduwing en het beregeningsbeleid. Voorts vraagt het AB of aan bijlage 11, waarin alle beleidsnota's staan die nog moeten worden gewijzigd, een planning kan worden toegevoegd.	Peter van Dijk	AB 17 november 2023/thema AB januari 2024
3	16062023	2.3	<u>Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) beleidsinformatie recreatief medegebruik.</u>	Ernest de Groot	Cie. WB 21 september

			Toegezegd wordt dat DB een reactie zal sturen die ter kennis van het AB wordt gebracht. Voorts zal het AB breder worden geïnformeerd over vigerend beleid recreatief medegebruik bij Aa en Maas.		2023
4	16062023	Rondvraag	<u>Landelijke pijpleiding Stippelberg over peelrandbreuk</u> . Toegezegd wordt dat het afgegeven signaal hierover zal worden nagetrokken en het DB dit zal terugkoppelen.	Dijkgraaf	Cie. WB 21 september 2023
5	14072023	10.3	<u>Dashboard HWBP Projecten Q1 2023.</u> Toegezegd wordt om aan het AB (in het dashboard ?) inzicht te verschaffen op welke plekken er risico's zijn van graafdieren en welke maatregelen eventueel kunnen worden genomen.	Peter van Dijk	Cie. WB 21 september 2023/thema AB 4 oktober 2023
6	14072023	2.1	<u>Voorjaarsnota/Actualisatie HWBP</u> In extra avond thema AB zal het AB worden bijgepraat over het dossier HWBP.	Peter van Dijk	Thema AB 4 oktober 2023
7	14072023	2.1	<u>Voorjaarsnota/Bevers en Dassen/Meanderende Maas</u> Een notitie zal binnen afzienbare tijd met het AB worden gedeeld. Ook de commissie zal op dit dossier worden bijgepraat.	Peter van Dijk	Aan de orde geweest tijdens thema AB 4 oktober 2023.
9	14072023	2.1	<u>Voorjaarsnota/Onttrekkingen en droogte</u> Op de vraag wat het waterschap nu doet en wat het nog extra kan doen (zie rapport "Zonder water geen later") tav onttrekkingen en droogte wordt toegezegd dat dit in het thema AB in beeld zal worden gebracht.	Peter van Dijk	Thema AB Januari 2024
10	14072023	2.1	<u>Voorjaarsnota/Kleine onttrekkingen</u> Over de kleine onttrekkingen is een notitie gemaakt voor het DB die beschikbaar zal worden gesteld aan het AB. Daarin komt duidelijk naar voren wat de afwegingen zijn. Die notitie geeft de nodige duidelijkheid.	Peter van Dijk	Thema AB Januari 2024
11	15122024	4.A	<u>Belastingverordeningen 2024 ws A&M</u> Uitgebreide uitleg over haalbaarheid betaling belastingaanslag in meerdere termijnen.	Joël Scherrenberg	AB 5 april 2024
12	15122024	4.F	<u>Inspreker bij Kredietaanvraag verkenningen HOWABO</u> Toesturen van het HKV rapport aan het AB	Peter van Dijk	AB 5 april 2024
13	15122024	4.G	<u>Blauwe poort fase 2</u> Toegezegd wordt om de nulmetingen beschikbaar te stellen.	Peter van Dijk	AB 5 april 2024
14	15122024	4.M	<u>Inspreker bij Anti-afhaakregeling</u> Verspreiden van de inspreektekst aan het AB	Suzanne de Zoeten	Tekst is integraal opgenomen in de notulen van 15 december 2024.
15	23022024	4.5	<u>Wijboschbroek</u> Het AB betrekken bij de verdere uitvoering van het hele project alsook een tijdlijn van het project.	Ernest de Groot	Commissie WB 14 maart 2024

16	23022024	8.	PFAS in Berkendonk Terugkoppeling stand van zaken PFAS situatie in de recreatieplas Berkendonk te Helmond	Peter van Dijk	Commissie WB 16 mei 2024
18	050424	4.2.1	Meanderende Maas, Dijkversterking Ravenstein-Lith Toegezegd wordt om de monsteruitslagen van de afgegraven klein beschikbaar te stellen.	Peter van Dijk	AB 7 juni 2024
19	050424	4.1.7	Zienswijze wijziging GR BSOB Toegezegd wordt dat portefeuillehouder Scherrenberg een extra controle/check (laat) doen om te kijken of de Gemeenschappelijke Regeling overeenkomstig de wettelijke bepalingen zoals bedoeld in artikel 17 Wgr correct is weergegeven.	Joël Scherrenberg	AB 7 juni 2024
20	050424	4.1.7	Zienswijze wijziging GR BSOB Het in beeld brengen van de omgangsvormen c.q. mate van invloed dat het AB heeft bij onze Verbonden Partijen.	Joël Scherrenberg/ Dijkgraaf	AB 7 juni 2024
21	050424	5.9	Jaarverslag 2023 commissie Bezwaarschriften Toegezegd wordt om een schriftelijke reactie te geven op de onderliggende reden van de vertraging voor wat betreft de afhandeling van de bezwaren binnen de gestelde termijnen.	Dijkgraaf	AB 7 juni 2024
24	07062024	5.1	Jaarstukken 2023 Het Waterschapshuis Toegezegd is om de schriftelijke vragen van mevrouw Bens van de CDA fractie te beantwoorden.	Sikko Oegema	Q2 AB
25	07062024	5.3	Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44-vragen fractie CDA inzake artikel lozen giftige stoffen riool Noord Holland. Toegezegd wordt om de vraag van mevrouw Bens van de CDA fractie om te kijken in hoeverre er op dit gebied afstemming plaatsvindt met de omgevingsdienst en de brancheorganisatie bedrijven schriftelijk te beantwoorden.	Suzanne de Zoeten	Q2 AB
26	070624	5.4	Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op art. 44-vragen fractie CDA inzake voorbereidingskrediet windturbinesLand van Cuijk Toegezegd wordt om de vraag van mevrouw Bens van de CDA fractie of het bedrag dat besteed is aan onderzoeken voor alle onderzoeken geldt te beantwoorden.	Suzanne de Zoeten	Q2 AB
28	07062024	Rondvraag	Presentatie Wateroverlast Op verzoek van mevrouw Swinkels van de BBB fractie wordt toegezegd om de presentatie die het DB onlangs heeft gehad over wateroverlast te delen met het AB.	Ernest de Groot	Q2 AB
2	16122022	5.5	Jaarplan Agrifood capital Het DB reageert positief op de suggestie om de directeur van Agri Food Capital uit te nodigen. Het is alleen de vraag of dat nog is in te plannen voor deze bestuursperiode.	Dijkgraaf	Werkbezoek AB 6 september 2024

22	07062024	2.5	<u>Publicatie N279 Veghel-Asten</u> Toegezegd wordt om de in beeld gebrachte knelpunten met het AB te delen.	Peter van Dijk	AB 11 oktober 2024
23	07062024	3.C	<u>Adviseringsoverzicht commissies</u> De fractie BBB constateert dat Aquon op verzoek van Aa en Maas eind 2023 voor een aantal projecten separate voorschotfacturen gestuurd op basis van de begrote tarieven van AQUON. Zij vraagt waarom Aa en Maas dat heeft gedaan, want de andere waterschappen hebben geen voorschotfacturen betaald. Het waterschap heeft nu een beetje voor bank gespeeld	Suzanne de Zoeten	AB 11 oktober 2024
28	05072024	7.1	<u>Brief wateroverlast Oventje</u> Op verzoek van de fractie Water Natuurlijk wordt de brief behandeld in de commissie.	Ernest de Groot/Peter van Dijk	Commissie WB 17 oktober 2024
29	050724	8.C	<u>Muskusrattenbestrijding</u> Het jaarverslag Muskus- en Beverratbestrijding 2022 is op haar verzoek in het overzicht opgenomen vanwege een vraag over bijvangsten. Intussen is ook het jaarverslag van 2023 uit en daarin staat dat de bijvangst ruim 16.000 is en is gestegen met 4830 dieren, ondanks maatregelen om bijvangst te voorkomen. Dat is een zorgelijke ontwikkeling. De vraag is hoe dat heeft kunnen gebeuren en of er wellicht meer druk moet worden gezet op de bestrijdingsorganisatie om innovatieve methoden te ontwikkelen. Bij de bijvangst zitten zelfs twee beschermde bevers en zij verzoekt na te gaan hoe dat mogelijk is. Toegezegd is om de laatste vraag uit te zoeken.	Peter van Dijk	Commissie WB 17 oktober 2024
30	05072024	10.1	<u>Impact netcongestie rwzi Den Bosch en Land van Cuijk</u> Op verzoek van de fractie Geborgden wordt het stuk doorverwezen naar de commissie Emissiebeheer	Suzanne de Zoeten	Commissie EB 17 oktober 2024
31	05072024	10.2	<u>Maatschappelijke kosten-batenanalyse slib- en gaslijn rwzi Den Bosch</u> Op verzoek van de fractie CDA wordt het stuk doorverwezen naar de commissie Emissiebeheer	Suzanne de Zoeten	Commissie EB 17 oktober 2024
8	14072023	2.1	<u>Voorjaarsnota/Ethische code dataprocessing</u> Toegezegd wordt dat de vraag over de ethische code in relatie tot dataprocessing in het vierde kwartaal zal worden geagendeerd in de commissie.	Dijkgraaf	4 ^e kwartaal 2024
17	050424	1.2	<u>Vaststellen agenda/Het Waterschapshuis</u> Toegezegd wordt om een presentatie te verzorgen over Het Waterschapshuis en welke complexe projecten worden uitgevoerd.	Sikko Oegema	Commissie AFZ 21 november 2024
32	11102024	4.2.A	<u>Bestuursrapportage 2024 / achteruitholling Brabantse natuur</u> De fractie CDA Mevrouw Bens stelt dat de provincie aangeeft dat de Brabantse natuur	Ernest de Groot	AB 13 december 2024

			achteruitholt. Zij vraagt hoe het AB een controlerende functie kan uitoefenen als het geen inzicht heeft in de data die daaraan vasthangen. Toegezegd is dat die data wordt uitgezocht en aan het AB wordt gestuurd.		
33	11102024	4.2.A	<u>Bestuursrapportage 2024 / realisatie NNB projecten</u> De fractie CDA vraagt of zij ook een overzicht kan krijgen van de gronden die dadelijk in zicht blijven bij het waterschap en op welke termijn het waterschap daar maatregelen wil uitvoeren. Toegezegd is dat het gevraagde kaartje er is en aan het AB zal worden geleverd.	Ernest de Groot	AB 13 december 2024
34	11102024	5.14	<u>Halfjaarrapportage AQUON / datametingen Pfas verontreinigingen</u> De fractie Partij voor de Dieren leest dat de meting van PFAS-verontreinigingen inmiddels routinematig wordt uitgevoerd en vraagt om toezending van de resultaten. Toegezegd is om te kijken of we de data van Aa en Maas in een handig formaat beschikbaar kunnen stellen.	Suzanne de Zoeten	AB 13 december 2024
35	15112024	2	<u>Begroting 2025 / rol waterschappen bij T&H bij indirecte lozingen</u> De fractie 50PLUS verzoekt het AB te informeren over de motie die door de Tweede Kamer is aangenomen om de waterschappen een grotere rol te geven bij Toezicht en Handhaving (en evt. consequenties) in het kader indirecte lozingen. Toegezegd is om het AB over de motie te informeren.	Sikko Oegema	AB 13 december 2024
37	15112024	9	<u>Rondvraag / invasieve exoten</u> De fractie BBB vraagt wie verantwoordelijk is voor het weghalen van invasieve exoten zoals waterviel. Toegezegd is om dit uit te zoeken.	Peter van Dijk	AB 13 december 2024
38	13122024	6.7	<u>Informatienota over Meetresultaten naar PFAS rondom de vliegbasis Vredepeel en Volkel</u> Ten aanzien van de pfas-normen verzoekt de fractie VVD te standaardiseren welke lijst wordt gebruikt. Toegezegd is om meer duidelijkheid te geven over de normeringen alsmede een stroomdiagram op te nemen zodat het beter te begrijpen is welke norm op welk moment waar moet worden toegepast.	Ernest de Groot/ Peter van Dijk	AB 21 februari 2025

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer 2407
Extern Zaak ID 0654407022
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 4 april 2025
Agendapunt 3.C
Titel Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025
Organisatieonderdeel Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam
Portefeuillehouder Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast Ja
paraafsecretaris

Bijlagen
Adviseringsoverzicht commissies 20250313

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 maart 2025.

VASTSTELLING ACTIELIJST COMMISSIES D.D. 30 JANUARI 2025

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	De fractie Water Natuurlijk is in de veronderstelling dat de motie 'Stop de te korte kringloop' gepland staat voor het voorjaar 2025 maar ziet de motie niet vermeld op de actielijst commissies. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk licht toe dat de toezegging toegevoegd is aan de AB actielijst maar hij zal dit ook laten toevoegen aan de actielijst commissies. De motie is lopend, portefeuillehouder Van Dijk zegt naar verwachting later dit voorjaar hierop terug te kunnen komen.
---	---

VOORSTELLEN TER ADVISERING

Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De fractie CDA en de fractie BBB verzoeken om de investeringen in het gebied inzichtelijk te maken. Antwoord DB: Een eerder uitgevoerd project in dit gebied was het project 'Verdroging Wijst Annabos Uden'. <table border="1"> <tr> <td> Kosten van dit project: Uitgaven bruto €883.082 Inkomsten €628.499 Uitgaven netto €254.583 </td><td> Hierbij is gerealiseerd In 2011: 41 Hectare NNP/TOP en Wijst In 2014: 24 Hectare NNP/TOP en Wijst </td></tr> </table> De fractie CDA vraagt waarom de twee afzonderlijke lopen gekoppeld zijn in één voorstel. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk legt uit dat de plaatselijke stuwen op elkaar lijken en het kosten efficiënter is om ze aan elkaar te koppelen. Een kaart met beide deelgebieden en de beoogde maatregelen is toegevoegd aan de vergaderstukken. Ten aanzien van de stuwen en hoogtes vraagt de fractie BBB om de gegevens te duiden. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk zegt toe hier via het adviseringsoverzicht op terug te komen en de informatie te laten specificeren hoe het zit met de hoogtes, stuwen en -standen. De fractie BBB leest dat de natuur de laatste jaren aantoonbaar achteruitgaat terwijl andere (natuur)organisaties zoals IVN, Natuurgebied de Maashorst, Gemeente Maashorst, Geopark Peelhorst en Maasvallei zich hier anders over uitspreken. Zij zien geen achteruitgang. Tevens doet de zin de inzet van alle betrokkenen om de natuur in het gebied te verbeteren te kort. En als erbij was vermeld dat het enkel de Bitswijksche Loop betreft dan is het duidelijk dat de riool overstorten vervuילend zijn, wat onderschreven wordt door de fractie BBB. Maar om voor het geheel te stellen dat de natuur de laatste jaren aantoonbaar achteruitgaat vindt de fractie BBB tenietdoen aan het Annabos. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk licht toe dat dit zo is opgeschreven omdat het watersysteem daar onvoldoende functioneert en dat ecologen en deskundigen menen te zien dat het daar beter kan. Er is geen sprake van een politiek statement, maar hij zal formulering opnieuw laten bekijken. Een nieuwe versie van de adviesnota is toegevoegd aan de vergaderstukken. De fractie BBB vraagt of de riool overstorten opgenomen kunnen worden in de legger. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk legt opnieuw uit dat overstorten geen onderdeel zijn van het systeem van het waterschap. Het is juridisch niet mogelijk om 'problemen' van de gemeente in een legger op te nemen. We houden geen data van overstortlocaties bij voor extern gebruik zoals bij de legger. Voor extern gebruik en/of meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de gemeenten zelf. Gemeenten zijn de beheerders van de rioleringsdata. Via de viewer van de publieke dienst openbare kaart PDOK Viewer zijn al een paar rioolstelsels te bekijken. De fractie BBB roept op om de gemeente aan te spreken over de riool overstorten. Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk is het hier mee eens en laat weten dat hieraan wordt gewerkt. Er wordt bekeken of een 'elegante' oplossing gevonden kan worden in de wetgeving zodat dat de 'goeden' er niet onder lijden. Hij komt hier nog op terug wanneer dit aan de orde is.	Kosten van dit project: Uitgaven bruto €883.082 Inkomsten €628.499 Uitgaven netto €254.583	Hierbij is gerealiseerd In 2011: 41 Hectare NNP/TOP en Wijst In 2014: 24 Hectare NNP/TOP en Wijst
Kosten van dit project: Uitgaven bruto €883.082 Inkomsten €628.499 Uitgaven netto €254.583	Hierbij is gerealiseerd In 2011: 41 Hectare NNP/TOP en Wijst In 2014: 24 Hectare NNP/TOP en Wijst		

Uitvoering project Astense Aa - de Berken en aanvraag investeringskrediet

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als besprekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De heer J. Keijzers is spreker bij dit agendapunt. De fractie CDA verzoekt nadere informatie te ontvangen ten aanzien van bronpopulatie in het gebied. Antwoord DB: Portefuillehouder De Groot zegt toe een aantal bronnen toe te voegen met betrekking tot de soorten die zijn aangetroffen dan wel verwacht worden gelet op de biotoop karakteristiek van dat deel van de Berken. De memo is toegevoegd aan de vergaderstukken.
---	--

Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor																											
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.																										
Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch i.c.m. Presentatie Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo) / Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch																											
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De fractie PvdA zou graag de twee bijlagen die genoemd zijn in de samenwerkingsovereenkomst willen ontvangen. Antwoord DB: De betreffende bijlagen zijn toegevoegd aan de vergaderstukken.																										
Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo) i.c.m. Presentatie Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo) / Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch																											
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De fractie PvdA vraagt naar de werkwijze rondom de financiële rapportage van de eerdere voorbereidingskredieten op het moment dat deelbudgetten voor de volgende fase aangevraagd worden. Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk zegt dat dit via de jaarrekening terug te zien is. Gezien de omvang van het project zegt hij toe hier via het adviseringsoverzicht op terug te komen met een overzicht. <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Crèvecoeur</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A-krediet verleend 17-2-2023</td><td>€ 1.650.000,00</td></tr> <tr> <td>Realisatie t/m 18-3-2025</td><td>€ 1.516.092,00</td></tr> <tr> <td>Openstaande al aangeane verplichtingen</td><td>€ 39.755,00</td></tr> <tr> <td>Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren)</td><td>€ 94.153,00</td></tr> <tr> <td>Prognose eindstand project</td><td>€ 1.649.294,00</td></tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Combi krediet Engelermeer, Baarwijkse Overlaat, Drongelens Kanaal, Bokhovense Polder, Peilregulerend kunstwerk</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A-krediet verleend 15-12-2023</td><td>€ 1.834.000,00</td></tr> <tr> <td>Realisatie t/m 18-3-2025</td><td>€ 794.711,00</td></tr> <tr> <td>Openstaande al aangeane verplichtingen</td><td>€ 496.188,00</td></tr> <tr> <td>Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren en advieskosten)</td><td>€ 543.101,00</td></tr> <tr> <td>Prognose eindstand project</td><td>€ 2.169.000,00</td></tr> <tr> <td>Huidige kredietaanvraag:</td><td>€ 335.000,00</td></tr> </tbody> </table>	Crèvecoeur		A-krediet verleend 17-2-2023	€ 1.650.000,00	Realisatie t/m 18-3-2025	€ 1.516.092,00	Openstaande al aangeane verplichtingen	€ 39.755,00	Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren)	€ 94.153,00	Prognose eindstand project	€ 1.649.294,00	Combi krediet Engelermeer, Baarwijkse Overlaat, Drongelens Kanaal, Bokhovense Polder, Peilregulerend kunstwerk		A-krediet verleend 15-12-2023	€ 1.834.000,00	Realisatie t/m 18-3-2025	€ 794.711,00	Openstaande al aangeane verplichtingen	€ 496.188,00	Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren en advieskosten)	€ 543.101,00	Prognose eindstand project	€ 2.169.000,00	Huidige kredietaanvraag:	€ 335.000,00
Crèvecoeur																											
A-krediet verleend 17-2-2023	€ 1.650.000,00																										
Realisatie t/m 18-3-2025	€ 1.516.092,00																										
Openstaande al aangeane verplichtingen	€ 39.755,00																										
Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren)	€ 94.153,00																										
Prognose eindstand project	€ 1.649.294,00																										
Combi krediet Engelermeer, Baarwijkse Overlaat, Drongelens Kanaal, Bokhovense Polder, Peilregulerend kunstwerk																											
A-krediet verleend 15-12-2023	€ 1.834.000,00																										
Realisatie t/m 18-3-2025	€ 794.711,00																										
Openstaande al aangeane verplichtingen	€ 496.188,00																										
Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren en advieskosten)	€ 543.101,00																										
Prognose eindstand project	€ 2.169.000,00																										
Huidige kredietaanvraag:	€ 335.000,00																										
Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet																											
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. Inzake geurbehandeling verzoekt de fractie Partij voor de Dieren nadere informatie te ontvangen; wordt het wel of niet toegepast en waarom. Antwoord DB: Bij dit gemaal lozen zowel persleidingen als een vrij verval systeem van de gemeente in de natte kelder. Bij lozingen van de persleidingen in de natte kelder komt H2S vrij en dat tast onder andere het beton aan. Zonder afzuiging in de natte kelder kan het H2S in het stelstel van de gemeente komen en daar het beton aantasten. De huidige geurfilter voldoet niet en wordt om die reden vervangen door een nieuwe geurfilter met afzuiging. De fractie Partij voor de Dieren vraagt of er gebruik gemaakt wordt van duurzame energie en vindt het interessant om voor groene stroom mee te kijken met de keuze voor energieleverancier. Antwoord DB: Portefeuillehouder De Zoeten zegt dat er in de vorige bestuursperiode een contract is afgesloten voor groene stroom. Onze wens om groene stroom uit de nabije omgeving af te nemen is daarin opgenomen. Tevens is het streven om zoveel mogelijk zonnepanelen te plaatsten bij bijvoorbeeld de district kantoren. Voor het rioolgemaal wordt nog onderzocht of er zonnepanelen geplaatst kunnen worden. Dat wordt t.z.t. teruggekoppeld middels een adviesnota wanneer het uitvoeringskrediet aangevraagd gaat worden.																										
Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel i.c.m. Presentatie Aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel																											

Commissie Waterketen en Duurzaamheid	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als besprekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. Een aantal fracties heeft vragen gesteld over de kostenopbouw en -ontwikkelingen. De fractie VVD ziet graag onderbouwd welke invloeden de geopolitieke ontwikkelingen hebben gehad op de prijsfluctuatie. Wat zijn de stijgingen en dalingen van de volgende producten over de laatste 10 jaar. Energie, grondstoffen, lonen en bouwkosten binnen Nederland en binnen Europa. Antwoord DB: Portefuillehouder De Zoeten zegt toe hierop terug te komen met een weergave van de kostenopbouw van de aanvullend aangevraagde €9 miljoen; tevens de stijgingen per onderdeel inzichtelijk te maken als ook per onderdeel de oorzaak van de stijgingen; opdat het AB met deze specificatie zich een beter beeld kan vormen en in combinatie met de 'lessons learned' met vertrouwen een besluit kan nemen. De detaillering rondom de raming is toegevoegd aan de vergaderstukken.
Financiële verordening en Controleverordening 2025	
Commissie Algemene- en Financiële zaken	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De fractie Geborgden vindt het een helder stuk, maar vraagt naar de noodzaak voor het met terugwerkende kracht vaststellen. Antwoord DB: Portefuillehouder Scherrenberg geeft in de commissie aan dat dit te maken heeft met de gewijzigde wetgeving per 1 januari 2025. De accountant moet het hele boekjaar kunnen controleren. Het had de voorkeur om de verordeningen al in december vast te stellen, maar toen waren de modellen vanuit de Unie nog niet gereed. De fractie 50PLUS heeft de stukken met belangstelling gelezen, maar heeft een vraag over artikel 11 van de Financiële Verordening. Het heeft de voorkeur om de verantwoording aan het AB over de uitvoering van de programma's niet te lang na afloop van het kalenderjaar in te plannen. Moeten we daar niet wat scherper aan de wind zeilen en hiervoor een deadline stellen. Antwoord DB: Portefuillehouder Scherrenberg vindt het een sympathieke gedachte, maar moet nagaan wat de implicaties hiervan zijn en of er wellicht al een wettelijke termijn is bepaald. Dit is inderdaad het geval: de jaarstukken moeten uiterlijk 15 juli bij de provincie als toezichthouder worden ingediend. Daarbij is rekening gehouden met de periode die in de bestuurlijke besluitvormingscyclus van decentrale overheden zit tussen de besluitvorming door het dagelijks bestuur en de daadwerkelijke vaststelling door het algemeen bestuur. Gezien de afhankelijkheden in onze jaarrekening van derden als de BSOB, maar bijvoorbeeld ook van verbonden partijen als de SNB, Aquon en hWh is het niet plausibel de jaarrekening een cyclus naar voren te halen. De fractie Algemene Waterschapspartij verzoekt om een link naar de modelverordeningen van de Unie van Waterschappen. Antwoord DB: Hierbij treft u de gevraagde link aan. Agenda UvW - 01 Ledenvergadering vrijdag 13 december 2024 10:30 - 13:00 - iBabs Publieksporaal Het betreft agendapunt 8 en 9. Andere optie is om i.p.v. de link de modelverordeningen zelf (108 en 109) aan de vergaderstukken toe te voegen. De fractie BBB vraagt om toezending van de reactiebrief die de Auditcommissie heeft ontvangen. Antwoord DB: De reactiebrief is aan de vergaderstukken toegevoegd. De fractie BBB merkt op dat de rechtmatigheidsverantwoording eerst bij de accountant lag en nu bij het bestuur. Ze vraagt op welke wijze gewaarborgd kan worden dat dit objectief en kritisch beoordeeld wordt. Antwoord DB: Portefuillehouder Scherrenberg geeft in de commissie aan dat de wetgever heeft bepaald dat de accountant dit niet meer mag doen, maar dat deze taak bij het Dagelijks Bestuur wordt neergelegd. Wel beoordeelt de accountant bij de haar controle van de jaarstukken óók de rechtmatigheidsverantwoording van het Dagelijks Bestuur op getrouwheid en heeft dus de mogelijkheid om daar een oordeel over te geven. Je zou dit kunnen zien als een soort van extra veiligheidsconstruct/controlemoment richting het AB.

PRESENTATIES

Presentatie KRW uitvoeringsprogramma

Commissie WW, WD en AFZ	Hiervan wordt kennisgenomen in de commissie Watersysteem en Waterveiligheid, de commissie Waterketen en Duurzaamheid, de commissie Algemene- en Financiële zaken.
	Toegezegd is om in aanloop naar het Thema AB van 18 april een leeswijzer voor de stukken toe te voegen.

Presentatie Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo) / Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen.
	De fractie AWP vraagt om inzichtelijk te maken waar het water komt of naar toe gaat bij piekbuien.
	Antwoord DB: Portefuillehouder Van Dijk zegt dat dit integraal zit in het bouwstenen boek dat reeds toegestuurd is aan het AB: werkboek https://we.tl/t-VsKR8jpx1Q Bijlage 2 (pag. 51 t/m 54)

Presentatie Gebiedsgericht aanpak (GGA) Vitale Peel - Stand van zaken

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen.
---	------------------------------

Presentatie Aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel

Commissie Waterketen en Duurzaamheid	Hiervan wordt kennisgenomen.
Presentatie jaaroverzicht communicatiekanalen 2024	
Commissie Algemene- en Financiële zaken	Hiervan wordt kennisgenomen.
Presentatie verplaatsing AB-vergaderzaal	
Commissie Algemene- en Financiële zaken	Hiervan wordt kennisgenomen.

STUKKEN TER KENNISNAME

Actiepunt 2 Kredietaanvraag Peelseloop Benedenloop restopgave

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen.
Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	
Commissie Algemene- en Financiële zaken	Hiervan wordt kennisgenomen. De fractie AWP heeft in de commissie Waterketen en Duurzaamheid gevraagd om update mestfraude te continueren zodat het elk jaar of twee jaar terugkomt in het jaarverslag VTH. Antwoord DB: De suggestie wordt meegenomen: '23/'24 nu in 2025, '25/'26 in 2027 zodat we een soort cyclus krijgen. De fractie AWP heeft de volgende schriftelijke vragen ingestuurd: a) 10 jaar geleden zijn we gestart met sensorgericht boeren en mogen we op niet al te lange tijd een evaluatie verwachten en waarin ook de problematiek van het zogeheten 'na-gif' aangestipt wordt? Antwoord DB: Vergunningverlening, toezicht en handhaving is geen onderdeel van het project Sensor Gestuurd Boeren. Een terugkoppeling over dit project zal plaatsvinden in de commissie watersysteem en waterveiligheid van 15/05. b) Op pagina 28 (inzet van sensoren) wordt gemeld dat meerdere lozingen zijn opgespoord en wordt daarbij nauwkeurig ook de zogeheten 'AI-act' nageleefd; we mogen immers niet direct naar mogelijke daders herleiden? Antwoord DB: AI werkt op basis van algoritmes en doet daarmee voorspellingen. Het gebruik van AI moet zorgvuldig worden gemonitord om ervoor te zorgen dat het niet leidt tot onrechtmatige verdenkingen van burgers die ten onrechte als verdachte worden aangemerkt. Kan bij communicatie aandacht geschonken worden aan het bijzondere werk wat we bij VTH ten toon spreiden om inwoners te laten zien wat we allemaal met hun belastingen uitvoeren? Antwoord DB: Hierom is het jaarverslag op de website van Aa en Maas geplaatst zodat het voor iedereen inzichtelijk is: <u>Waterbeheerplan, bestuursakkoord, begroting en jaarverslag - Waterschap Aa en Maas</u> Op pag 23 wordt aangegeven dat bezien wordt welke passende maatregelen bij grondwaterputten behoren. Is dat niet te vrijblijvend immers we kennen voorbeelden waarbij gebruikers meerdere kleine putten (<10m3) aanbrengen om vergunningvrij te kunnen pompen? Antwoord DB: De betreffende constatering van te diepe putten (volgens ons huidige beleid) zijn nog in onderzoek. Hier speelt mee dat de regels over putdieptes in de loop der tijd zijn aangescherpt en dus ook de historie goed moet worden betrokken bij de beoordeling. Het hebben van meerdere kleine onttrekkingen buiten beschermd gebied is inderdaad toegestaan. Op pag 30 en 31 zien we aantallen overtredingen ook grafisch weergegeven, waaruit eigenlijk maar een conclusie getrokken kan worden en wel dat er veel overtredingen plaatsvinden. Een motivering van % tov andere jaren of van meerdere controles is dan niet afdoende vindt de AWP. Kan daar een reactie op gegeven worden? Antwoord: We geven graag een nadere toelichting over het hoge(re) aantal overtredingen: - Er zijn in 2024 aanzienlijk meer controles uitgevoerd dan voorgaand jaar (1.579 vs. 1.376). Omdat het gemiddelde naleefgedrag ongeveer gelijk was aan voorgaande jaren, zijn er absoluut gezien meer overtredingen geconstateerd dan voorgaand jaar (421 vs. 360); - Bij controles op meldingen (intern en extern) worden veel overtredingen geconstateerd. Dit is al ruim 40 % van het totaal aantal overtredingen, zoals beschreven op pagina 30 van het jaarverslag.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

Omschrijving	aantal toezichtsmomenten	aantal overtredingen	naleef percentage
Eigen toezicht	1.271	248	80 %
Toezicht op interne meldingen	147	98	33 %
Toezicht op externe meldingen	161	75	53 %
Totaal	1.579	421	73 %

Hierom en ook vanuit zichtbaarheid geven we prioriteit aan het opvolgen van meldingen.

- Op pagina 16 van het jaarverslag is het naleefgedrag bij de verschillende sectoren weergegeven. Te zien is dat het naleefgedrag bij het overgrote deel van de sectoren goed op orde is. Er zijn twee sectoren met enerzijds veel momenten van toezicht en anderzijds een laag naleefpercentage (en dus veel overtredingen). Dit betreft het toezicht op indirecte lozingen en het toezicht op bronneringen. Een groot deel van de overtredingen komt derhalve uit deze 2 sectoren. Deze sectoren komen daardoor hoog uit in de risico prioritering en krijgen dan ook wederom veel toezicht in 2025 met als inzet het naleefgedrag te verbeteren.

5. **Bijlage IV Jaarverslag GGH mestregelgeving in de Peel cq bijlage 1. Per 1 februari jl is een mestregister verplicht en wordt hierop in het bijzonder door Aa en Maas ook gehandhaafd?**

Antwoord DB: Ons waterschap is hiervoor niet bevoegd. De NVWA ziet toe op deze regelgeving en is bevoegd voor handhaving bij overtredingen.

De **fractie VVD** heeft de volgende schriftelijke vragen ingestuurd:

1) **8 weken + 6 weken uitloop is de max, niet 8+8 zoals in het jaarverslag gemeld wordt.**

Antwoord DB: Dat klopt inderdaad, de periode waarin een bestuursorgaan een besluit moet nemen nadat een aanvraag is ontvangen is acht weken. Echter bij complexe situaties kan het noodzakelijk zijn om de beslistermijn te verlengen met zes weken. De acht weken op pagina 12 is inderdaad foutief en dient zes te zijn. Een nieuwe versie van het jaarverslag is toegevoegd aan de vergaderstukken.

2) **8 weken zonder uitsluit is het doel, niet de 14. Die 6 zijn écht een nadrukkelijke uitzondering en zelfs exclusief informatie surplusverzoek.**

Antwoord DB: De beslistermijn voor een ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning is acht weken. Het lukt ons waterschap om het overgrote deel van de vergunningen binnen deze termijn af te handelen. Echter, in bepaalde situaties kan het nodig zijn om de beslistermijn te verlengen. Dit doen we alleen als de aanvraag bijzonder complex is, wat meer tijd en aandacht vereist, of wanneer we tijdens piekmomenten te maken krijgen met een hoger aantal aanvragen dan we met onze huidige bezetting binnen cluster vergunningverlening kunnen verwerken. Dan kan de beslistermijn met zes weken worden verlengd.

Dat is echt een principiële verschil van inzicht en echt een ding wat in het overheidsleven is ingebakken dat 14 weken de termijn is: Dat is gewoon niet de bedoeling en niet conform de geest van de Omgevingswet zoals deze eigenlijk goed bedoeld zou zijn. Sterker nog, de 'pauzeknop' gaat juridisch in wanneer er wedervragen vanuit het WS worden gesteld aan de indiener. Dus de werkelijke periode is soms langer dan een half tot een heel jaar wachten, om soms te horen dat een andere overheid er over gaat voor een minimaal stukje van de vergunning. Te bizar voor woorden, doe svp ook slimme voorselecties met dit soort zaken en werk nauw samen vanaf week 1 als een VTH item ruikt naar multiple overheidsgedachte.

Antwoord DB: Conform art. 16.64. Omgevingswet is de beslistermijn voor een ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning acht weken. Als deze termijn niet voldoende blijkt te zijn om een beslissing te nemen kan het waterschap gebruik maken van de 'pauzeknop' waar u naar verwijst. De beslistermijn kan met zes weken worden verlengd als het waterschap de aanvrager heeft verzocht om aanvullende informatie. Deze opschorting duurt tot de dag waarop de aanvullende informatie is ontvangen. Daarnaast kan het waterschap, doordat wij een aanvraag onmiddellijk na ontvangst zorgvuldig bekijken, direct vaststellen of deze voor het waterschap is bestemd. Indien wij constateren dat de aanvraag voor een ander bevoegd gezag is bedoeld, wordt deze onverwijld naar het betreffende gezag doorgestuurd.

3) **Daarnaast wordt de Omgevingswet, als een van de meest omvangrijke wijzigingen in het Binnenlandse Zaken bestel sinds 1848 heb ik me laten vertellen, jaarlijks geëvalueerd op Rijksniveau. Steek vooral uw mening niet onder stoelen of banken, voor je het weet zit je 50 jaar vast aan deze unieke bijzondere wet die in de praktijk vooral vertraging voor ondernemers en andere categorieën en belanghebbenden hebben, inclusief de WABO's (andere vergunningen van overheden).**

Antwoord: Deze suggestie wordt ter harte genomen.

4) **Dan ook bijvoorbeeld: Wat prevaleert in voorrang in aanvragen? Moment in tijd van aanmelden, de ene categorie eerdere dan de andere, overheid voor ingezetene, etc qua mogelijkheden?**

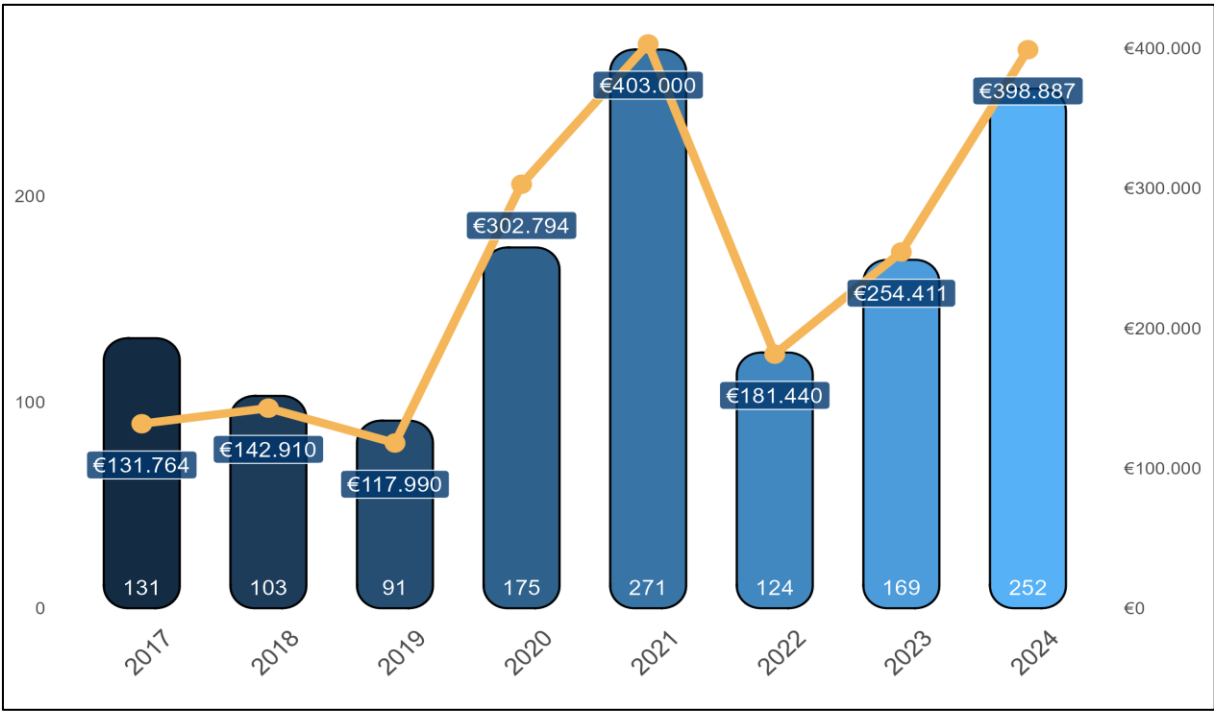
Antwoord: Conform de wet behandelen we alles op volgorde van binnenkomst.

5) **Wat vinden wij 'normaal' en wat is ons streven? En wat doen we als we te laat zijn? Willen we standaard richten op 4 weken, leggen we een aanvraag 7 weken op de plank door drukte en beginnen we daarna, wat zijn hier ongeveer de kentallen in?**

Antwoord: Wij nemen een aanvraag onmiddellijk na ontvangst in behandeling en streven ernaar deze binnen de wettelijke termijnen af te handelen. Verlenging van de beslistermijn passen wij uitsluitend toe wanneer dit noodzakelijk is vanwege een complexe aanvraag of wanneer er tijdens piekmomenten meer aanvragen binnenkomen dan wij met onze huidige bezetting kunnen verwerken.

6) 2-3 jaar geleden hebben we een extra FTE ingezet op VTH. Wat is hierdoor de versnelling geweest, en/of kunnen we niet een bijv. 60-80% semi volledig preadvies / voor-inzicht doen obv A.I. Dit preadvies is niet eindig en bindend maar geeft voordelen in snelheid aan de VTH agent die het daardoor makkelijker en sneller kan beoordelen? Hier liggen veel kansen, doe er uw onderzoek & voordeel in mee op verzoek vanuit de fractie VVD.

Antwoord: Vanwege teruglopende aandacht en zicht op bronneringen is in 2017 besloten om een extra FTE in te zetten om de aandacht en het zicht weer in balans te krijgen en goed zicht te hebben op de daadwerkelijke heffing plichtige lozingen. Deze inzet bleek effectief en heeft geleid tot structureel hogere aanslagen vanaf 2020, zoals te zien in afbeelding op pagina 26 van het jaarverslag.

Deze inzet is gecontinueerd om de aandacht structureel te borgen, waarbij de inzet wordt bekostigd uit de extra opbrengsten die dit genereert. De suggestie om A.I. te gebruiken bij toezicht nemen we graag ter harte en we onderzoeken de mogelijkheden. Er lopen overigens al initiatieven om met hulp van satellietbeelden, drones en sensoren het bereik van toezicht en de trefkans van overtredingen te vergroten.

RONDVRAAG

Commissie
Watersysteem en
Waterveiligheid

De fractie BBB vraagt of je als burger je bomen niet mag beschermen tegen bever en deelt een voorbeeld van iemand die gesommeerd is om het gaas van de bomen af te halen met alle gevolgen van dien.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk zegt toe hier naar te kijken als hij nadere informatie ontvangt zoals over de locatie. Verder meldt hij dat de provincie een brief heeft verstuurd inzake beregeningspunten rondom Peelvenen waarbij onze naam en adresgegevens zijn gebruikt/gegevens bij ons zijn gevorderd. Dit is niet de manier waarop wij zouden willen samenwerken. Dit wordt volgende week meegenomen naar het gesprek met de provincie. Hij komt hier later nog op terug.

Commissie
Waterketen en
Duurzaamheid

Volgens de fractie BBB heeft de provincie de impact van het intern salderen geanalyseerd en daaruit blijken 800 vergunningen niet afdoende.

De fractie BBB vraagt hoe het staat met de vergunningen voor Oijen of andere projecten, en of er gevaar dreigt voor onze projecten.

Antwoord DB: Portefeuillehouder De Zoeten zegt toe via het adviseringsoverzicht terug te komen op de laatste stand van zaken. De stand van zaken rondom de gevolgen van de uitspraak van de Raad van State van 18 december 2024 over intern salderen is:

- Het heeft geen gevolgen voor het project RWZO Oijen. Dit komt omdat voor Renovatie RWZI Oijen een Natuurvergunning is aangevraagd (en dus is de impact al beoordeeld) en verkregen.
- Voor projecten die nu in uitvoering zijn en voor 1 januari 2030 worden afgerond verwachten wij ook geen consequenties. Omdat voor die projecten vanaf 1 januari 2030 pas gehandhaafd wordt.
- Voor de toekomstige projecten heeft het zeker impact maar is de omvang nog onzeker. Dit is met name afhankelijk van het beleid dat de provincie gaat voeren.

Wij zijn op verschillende niveaus in gesprek met de provincie zodat duidelijk wordt wat de consequenties zullen zijn.

De fractie CDA vraagt naar de stand van zaken rondom de motie 'Riool overstorten meten is weten'.

Antwoord DB: Hierover is een presentatie "Waterkwaliteit achter riooloverstorten - Beeldvorming" gegeven in de commissie Emissiebeheer van 1 februari 2024. De motie is daarmee afgehandeld.

	De fractie CDA heeft eerder in de commissie Watersysteembeheer van 17 oktober 2024 de suggestie meegegeven om onderzoek te doen naar onderwaterbodems/slibbodemonderzoek van diverse ongewenste en zorgelijke stoffen na de overstorten en na de losplaats van de rwzi. De fractie CDA vraagt of dit onderwerp ook geagendeerd kan worden voor de commissie Waterketen en Duurzaamheid. Antwoord DB: Portefeuillehouder De Zoeten neemt de suggestie mee.
--	--

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2385
Extern Zaak ID	0654440392
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.A
Titel	Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	2023-035
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Kaart met deelgebied "Annabos" en Bitswijksche Loop
Bijlage 2 Financiële paragraaf
Bijlage 3 Raming
Toegevoegd: Advies commissie WW Annabos en Bitschwijksche Loop
Toegevoegd: Adviesnota AB_aangepaste versie
Toegevoegd: Bijlage 1 Kaartje projectgebied Sint Annabos en Bitswijkseloop
Toegevoegd: Hoogteverloop en stuwen Bitswijksche loop

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Toelichting

Aanvraag investeringskrediet ten behoeve van project Optimalisatie wijst Annabos & beheer en onderhoud Bitswijksche Loop

Voorgesteld besluit

Een investeringskrediet van € 640.000,- beschikbaar te stellen ten behoeve van project
Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

Een investeringskrediet van € 640.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van project
Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop

PROBLEEMSTELLING

Het Annabos en de Bitswijksche Loop liggen aan de noordwestzijde van Uden in de gemeente Maashorst. De aanwezigheid van ondiepe breuken in de ondergrond zorgt in deze omgeving lokaal voor bijzondere omstandigheden voor flora en fauna. Het project “Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop” richt zich op maatregelen in twee deelgebieden, zie ook de bijgevoegde kaart in de bijlage.

In deelgebied “Annabos” liggen kansen om kwel- en oppervlaktewater in de randzone van het bijzondere natuurgebied Sint-Annabos beter vast te houden. Dit gaat verdroging tegen en zorgt voor ‘tegendruk’ voor de kern van het natuurgebied.

De Bitswijksche Loop stroomt vanaf de Maashorst naar de Leijgraaf. Deelgebied “Bitswijksche Loop” richt zich op een traject van circa 500 meter van deze watergang. Dit traject loopt door een wijdsgebied, waardoor er jaarrond zeer natte omstandigheden zijn door kwel. Het onderhoud aan de watergang kan al enige jaren niet worden uitgevoerd, waardoor deze is dichtgegroeid en dichtgeslibd. Wanneer het hevig regent, krijgt de watergang erg veel water van bovenstrooms te verwerken. Doordat de watergang niet op orde is, inundeert het natuurgebied met gebiedsvreemd water. De natuur gaat de laatste jaren aantoonbaar achteruit.

De afgelopen maanden heeft de verkenning van het project plaatsgevonden. Er zijn conditionerende onderzoeken uitgevoerd en de maatregelen zijn tot stand gekomen samen met stakeholders in het gebied. Deze kredietaanvraag ligt nu voor om de verdere uitwerking en uitvoering van het project te financieren.

BEOOGD EFFECT

Door de beoogde maatregelen in deelgebied “Annabos” zal meer water worden vastgehouden in de randzone van het wijdsgebied “Sint Annabos”. Dit draagt bij aan waterconservering, hogere grondwaterstanden, wijstherstel en beleving in het gebied.

Door de beoogde maatregelen in deelgebied “Bitswijksche Loop” zal een aanhoudend knelpunt voor beheer en onderhoud langs circa 500 meter van de Bitswijksche loop worden opgelost. Ook wordt inundatie van het natuurgebied met gebiedsvreemd water voorkomen, waardoor flora en fauna zich weer kunnen ontwikkelen.

ARGUMENTEN

1. *De maatregelen in deelgebied “Annabos” dragen bij aan het vasthouden van (kwel)water*
Het vasthouden van water is één van de doelen uit het WBP 2022-2027. In de gebieden waar breuken ons gebied doorkruisen, komt grondwater (kwel) naar de oppervlakte. Watergangen doorsnijden deze breuken en voeren deze kwel af. Door stuwen op de juiste

locatie te plaatsen, wordt het water beter vastgehouden. De stuwen worden stuurbaar zodat kan worden bijgestuurd indien nodig.

2. *Het onderhoudsknelpunt van de Bitswijksche Loop wordt toekomstrobust opgelost en het natuurgebied kan herstellen*

Het waterschap is al enkele jaren niet meer in staat de watergang te onderhouden. Als gevolg van inundaties loopt de soortenrijkdom van het natuurgebied terug. Door de A-watergang te verleggen, kan het onderhoud van de nieuwe bypass vanaf de weg worden uitgevoerd. Door nieuwe stuwen wordt het systeem ook beter stuurbaar. Het bijzondere natuurgebied wordt ontlast van gebiedsvreemd water, zonder te verdrogen, en de bijzondere vegetatie kan zich herstellen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. *De beoogde maatregelen liggen in beschermd gebied*

De beide deelgebieden liggen in beschermd gebied en/of wijstgebied, wat betekent dat er hoge eisen en voorwaarden gesteld worden aan de maatregelen om aan te voldoen. De maatregelen mogen geen negatieve (verdrogende) effecten hebben op deze gebieden. De maatregelen in deelgebied Annabos passen binnen de voorwaarden en zullen naar verwachting zonder problemen kunnen worden uitgevoerd. In deelgebied Bitswijksche Loop ligt dit mogelijk anders. Hier is enige verdroging van het gebied een risico. We onderzoeken dit aspect uitvoerig en zorgen voor mitigerende maatregelen indien nodig.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Het optimaliseren van wijst Annabos & beheer Bitswijksche Loop is hierin meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2023-035	Optimalisatie wijst & beheer Annabos	Vorbereiding	6-5-2024	Uitgaven	€ 70.000
				Inkomsten	€ -
		Uitvoering	-	Uitgaven	€ 570.000
				Inkomsten	€ -
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 640.000
				Totaal NETTO	€ 640.000

Ter voorbereiding van dit inrichtingsproject is op 6 mei 2024 € 70.000 toegekend vanuit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Deze regeling biedt de ambtelijk opdrachtgever de mogelijkheid om gelden aan te wenden om meer flexibel en voortvarend de voorbereidingen te kunnen treffen.

Gevraagd krediet/dekking

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 640.000. Dit is inclusief het eerder toegekende krediet van € 70.000 vanuit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Deze aangewende gelden worden gerestitueerd bij het toekennen van het totale investeringskrediet door het algemeen bestuur conform de voorwaarden van de regeling.

In de kostenraming zijn middelen opgenomen voor (vervolg)onderzoeken, grondverwervingskosten, naast de interne kosten zoals rente en eigen uren.

Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader.

Subsidie/inkomsten

Het conserveren en optimaliseren van wijstgronden bij Annabos komt mogelijk in aanmerking voor een subsidie. Dit wordt nader onderzocht. De mate van onzekerheid zorgt ervoor dat hiermee geen rekening is gehouden bij onderhavige aanvraag.

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2027. Het effect op de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten wordt vooralsnog ingeschat op € 10.000 op basis van normbedragen.

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf. Daarnaast is een kostenraming bijgevoegd.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

- Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem
- Herstel biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

De beoogde maatregelen worden nader uitgewerkt en voor deelgebied “Bitswijksche Loop” hydrologisch doorgerekend. De omgeving zal in deze periode worden geïnformeerd en betrokken. Wanneer de maatregelen voldoende zijn uitgewerkt en afgestemd met de omgeving kan de vergunningaanvraag worden ingediend. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering. Naar verwachting start de uitvoering begin 2026.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

In de beginfase van het project heeft het waterschap een veldbezoek georganiseerd in het projectgebied met Staatsbosbeheer, gemeente Maashorst en Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (SVLU). Ook is met deze stakeholders samengewerkt om overeenstemming te vinden over het inrichtingsvoorstel deelgebied “Annabos” en zijn de verschillende varianten voor deelgebied “Bitswijksche Loop” tegen elkaar afgewogen. Hieruit is een voorkeursvariant gekomen.

Bij de verdere uitwerking van de maatregelen wordt de omgeving middels de projectpagina, brieven, keukentafelgesprekken en bijeenkomst(en) geïnformeerd en betrokken. Hier wordt extra aandacht besteed aan gevoeligheden bij omwonenden over anti-verdrogingsmaatregelen bovenstrooms. Aandachtspunten van de direct aanwonenden, aangrenzend grondeigenaren en belanghebbende organisaties worden hiermee opgehaald en waar mogelijk verwerkt in het ontwerp. Zodra de ontwerpen en vergunningen ter inzage worden gelegd, worden direct belanghebbenden over de procedure geïnformeerd. Voorafgaand aan de start van de uitvoering en tijdens de uitvoering vindt afstemming plaats met direct omwonenden en informatie wordt gedeeld met belangstellenden via o.a. gesprekken, (nieuws)brieven, de projectpagina en persberichten.

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Kaart met deelgebied “Annabos” en “Bitswijksche Loop”
Bijlage 2: FP IB2025 12 Annabos
Bijlage 3: Raming IB2025 12 Annabos

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Aanvraag investeringskrediet voor project "Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop"

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2025-12

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025

BESLUIT:

Een investeringskrediet van €640.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

De secretaris,

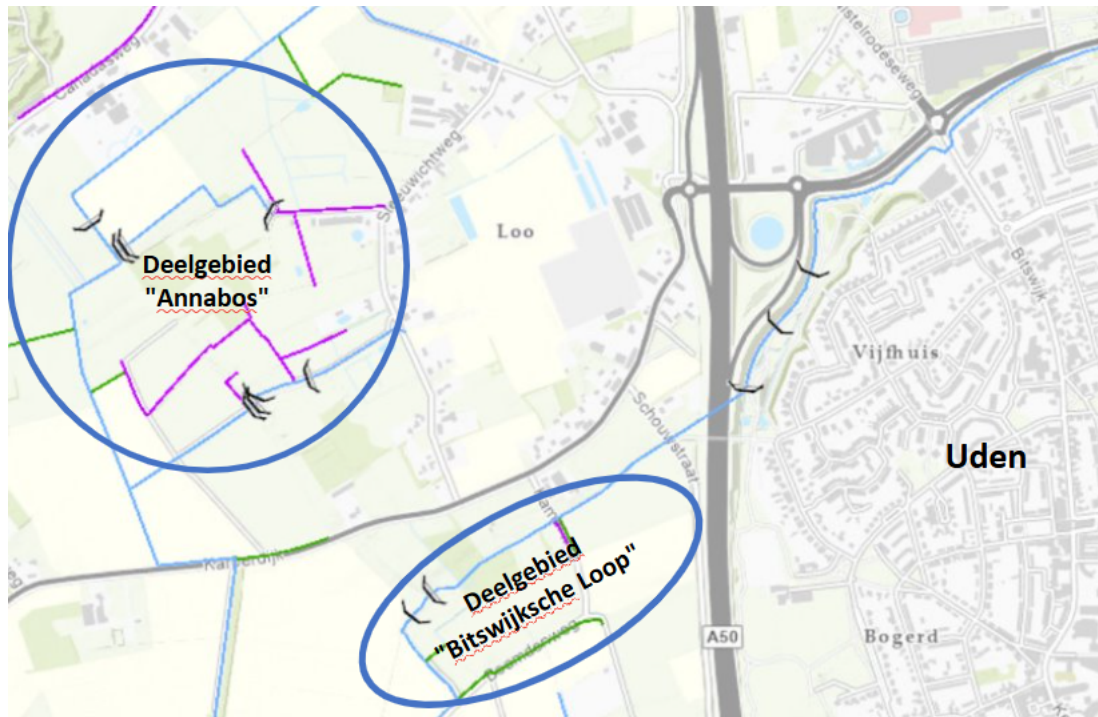
De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

BIJLAGE 1:

Kaart met locatie Deelgebied “Annabos” en deelgebied “Bitswijksche loop”

INVESTERING/ Financiële paragraaf					
IB-nummer	2025-12	 Waterschap Aa en Maas		Datum DB:	25-2-2025
				Datum AB:	4-4-2025
Algemeen					
Waterschapstaak:		Watersysteembeheer			
Projectverantwoordelijke afdeling:		Projecten en Programmeren			
Betreft investeringsproject:		Optimalisatie wijst & beheer Annabos			
Soort investering:		B2			
Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO	
Gevraagd investeringskrediet		€ 640.000	€ -	€ 640.000	
Programmeringcode/-nr.: 2023-035		€ 640.000	€ -	€ 640.000	
Verdeling krediet		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO	
Grond		€ 40.000	€ -	€ 40.000	
Mechanisch/electrisch		€ -	€ -	€ -	
Bouwkundige werken		€ -	€ -	€ -	
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken		€ 600.000	€ -	€ 600.000	
Totaal		€ 640.000	€ -	€ 640.000	
Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:		2027			
(Omslag)rente %		2,16%			
Verdeling activa		Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond		40 €	1.000 €	864 €	1.864 €
Mechanisch/electrisch		15 €	- €	- €	-
Bouwkundige werken		40 €	- €	- €	-
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken		40 €	15.000 €	12.960 €	27.960 €
Totaal		€	16.000 €	13.824 €	29.824 €
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				€	10.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€	-
Totale lasten				€	39.824
Verdeling totale lasten over de taken					
Watersysteembeheer		100,0%			
Zuiveringsbeheer		0,0%			
Kostentoedeling: Watersysteembeheer					
		eenheden			
Ingezetenen	29,0%	€ 11.548,96	329.900 €	0,04	
Gebouwd	58,6%	€ 23.336,86	165.380.000.000	0,00001%	
Ongebouwd	12,2%	€ 4.858,53	98.350 €	0,05	
Natuurterreinen	0,2%	€ 79,65	27.200 €	0,00	
Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer					
		eenheden			
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€ -	1.190.900 €	-	
Totaal Generaal		€ 39.824,00			
Overige gegevens					
Investeringskredietnummer:	I1034401	Optimalisatie wijst & beheer Annabos			
Programma (toebedeling)	50%/50%	Voldoende water/Gezond en natuurlijk water			
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen			
Werkplanproductnummer	62121007	Verdrogingsbestrijding/wijstherstel			

Optimalisatie wijst & beheer Annabos

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW):</i>	<i>IB 2024-24</i>	<i>IB 2025-12</i>	<i>TOTAAL</i>
	Algemeen voorbereidings- krediet	<i>Uitvoerings- krediet</i>	Totaal krediet
Kosten:			
Interne uren Projecten & Programmeren	€ 26.000	€ 46.000	€ 72.000
Interne uren Ontwerp & Realisatie	€ 11.500	€ 3.000	€ 14.500
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€ 25.300	€ 50.000	€ 75.300
PR en communicatie	€ 500	€ 3.000	€ 3.500
Grond(verwerving)	€ -	€ 40.000	€ 40.000
Aanneemsom	€ -	€ 360.000	€ 360.000
Directievoering	€ -	€ 20.000	€ 20.000
Onvoorzien	€ 6.000	€ 42.000	€ 48.000
Interne rente	€ 700	€ 6.000	€ 6.700
TOTAAL KREDIETRAMING	€ 70.000	€ 570.000	€ 640.000
NETTOBIJDRAGE	€ 70.000	€ 570.000	€ 640.000

TOTAAL GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET:**€ 640.000**

Doordat gebruik is gemaakt van de regeling algemeen voorbereidingskrediet is het totaal gevraagde investeringskrediet gelijk aan het totaal geraamde investeringskrediet i.v.m. restitutie aan betreffende regeling.

Commissieadvies

Datum vergadering: Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025

Agendapunt: 4.1 Aanvraag investeringskrediet project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop

Advies: *ADVIES: De commissie adviseert positief.*

*Het agendapunt als **hamerstuk** te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.*

De **fractie CDA** en de **fractie BBB** verzoeken om de investeringen in het gebied inzichtelijk te maken.

Antwoord DB: Een eerder uitgevoerd project in dit gebied was het project 'Verdroging Wijst Annabos Uden'.

Kosten van dit project:

Uitgaven bruto €883.082

Inkomsten €628.499

Uitgaven netto €254.583

Hierbij is gerealiseerd

In 2011: 41 Hectare NNP/TOP en Wijst

In 2014: 24 Hectare NNP/TOP en Wijst

De **fractie CDA** vraagt waarom de twee afzonderlijke lopen gekoppeld zijn in één voorstel.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk legt uit dat de plaatselijke stuwen op elkaar lijken en het kosten efficiënter is om ze aan elkaar te koppelen. Een kaart met beide deelgebieden en de beoogde maatregelen is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Ten aanzien van de stuwen en hoogtes vraagt de **fractie BBB** om de gegevens te duiden.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk zegt toe hier via het adviseringsoverzicht op terug te komen en de informatie te laten specificeren hoe het zit met de hoogtes, stuwen en -standen.

De **fractie BBB** leest dat de natuur de laatste jaren aantoonbaar achteruitgaat terwijl andere (natuur)organisaties zoals IVN, Natuurgebied de Maashorst, Gemeente Maashorst, Geopark Peelhorst en Maasvallei zich hier anders over uitspreken. Zij zien geen achteruitgang. Tevens doet de zin de inzet van alle betrokkenen om de natuur in het gebied te verbeteren te kort. En als erbij was vermeld dat het enkel de Bitswijksche Loop betreft dan is het duidelijk dat de riool overstorten vervuילend zijn, wat onderschreven wordt door de **fractie BBB**. Maar om voor het geheel te stellen dat de natuur de laatste jaren aantoonbaar achteruitgaat vindt de **fractie BBB** tenietdoen aan het Annabos.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk licht toe dat dit zo is opgeschreven omdat het watersysteem daar onvoldoende functioneert en dat ecologen en deskundigen menen te zien dat het daar beter kan.

Er is geen sprake van een politiek statement, maar hij zal formulering opnieuw laten bekijken. Een nieuwe versie van de adviesnota is toegevoegd aan de vergaderstukken.

De **fractie BBB** vraagt of de riool overstorten opgenomen kunnen worden in de legger.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk legt opnieuw uit dat overstorten geen onderdeel zijn van het systeem van het waterschap. Het is juridisch niet mogelijk om 'problemen' van de gemeente in een legger op te nemen. We houden geen data van overstortlocaties bij voor extern gebruik zoals bij de legger. Voor extern gebruik en/of meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de gemeenten zelf. Gemeenten zijn de beheerders van de rioleringsdata. Via de viewer van de publieke dienst openbare kaart [PDOK Viewer](#) zijn al een paar rioolstelsels te bekijken.

De **fractie BBB** roept op om de gemeente aan te spreken over de riool overstorten.

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk is het hier mee eens en laat weten dat hieraan wordt gewerkt. Er wordt bekeken of een 'elegante' oplossing gevonden kan worden in de wetgeving zodat dat de 'goeden' er niet onder lijden. Hij komt hier nog op terug wanneer dit aan de orde is.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

Een investeringskrediet van € 640.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van project
Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop

PROBLEEMSTELLING

Het Annabos en de Bitswijksche Loop liggen aan de noordwestzijde van Uden in de gemeente Maashorst. De aanwezigheid van ondiepe breuken in de ondergrond zorgt in deze omgeving lokaal voor bijzondere omstandigheden voor flora en fauna. Het project “Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop” richt zich op maatregelen in twee deelgebieden, zie ook de bijgevoegde kaart in de bijlage.

In deelgebied “Sint-Annabos” liggen kansen om kwel- en oppervlaktewater in de randzone van het bijzondere natuurgebied Sint-Annabos beter vast te houden. Dit gaat verdroging tegen en zorgt voor ‘tegendruk’ voor de kern van het natuurgebied.

De Bitswijksche Loop stroomt vanaf de Maashorst naar de Leijgraaf. Deelgebied “Bitswijksche Loop” richt zich op een traject van circa 500 meter van deze watergang. Dit traject loopt door een wijsg gebied, waardoor er jaarrond zeer natte omstandigheden zijn door kwel. Het onderhoud aan de watergang kan al enige jaren niet worden uitgevoerd, waardoor deze is dichtgegroeid en dichtgeslibd. Wanneer het hevig regent, krijgt de watergang erg veel water van bovenstrooms te verwerken. Doordat de watergang niet op orde is, overstroomt het natuurgebied met gebiedsvreemd water. **Het is daarom essentieel dat de waterhuishouding wordt verbeterd om deze problemen te voorkomen en om het onderhoud goed te kunnen uitvoeren.**

De afgelopen maanden heeft de verkenning van het project plaatsgevonden. Er zijn conditionerende onderzoeken uitgevoerd en de maatregelen zijn tot stand gekomen samen met stakeholders in het gebied. Deze kredietaanvraag ligt nu voor om de verdere uitwerking en uitvoering van het project te financieren.

BEOOGD EFFECT

Door de beoogde maatregelen in deelgebied “Annabos” zal meer water worden vastgehouden in de randzone van het wijstgebied “Sint Annabos”. Dit draagt bij aan waterconservering, hogere grondwaterstanden, wijstherstel en beleving in het gebied.

Door de beoogde maatregelen in deelgebied “Bitswijksche Loop” zal een aanhoudend knelpunt voor beheer en onderhoud langs circa 500 meter van de Bitswijksche loop worden opgelost. **Het onderhoud kan in de toekomst vanaf de openbare weg worden uitgevoerd, waardoor het natuurgebied wordt ontlast.** Ook wordt inundatie van het natuurgebied met gebiedsvreemd water voorkomen, waardoor flora en fauna zich **beter** kunnen ontwikkelen.

ARGUMENTEN

1. *De maatregelen in deelgebied “Annabos” dragen bij aan het vasthouden van (kwel)water*
Het vasthouden van water is één van de doelen uit het WBP 2022-2027. In de gebieden waar breuken ons gebied doorkruisen, komt grondwater (kwel) naar de oppervlakte. Watergangen doorsnijden deze breuken en voeren deze kwel af. Door stuwen op de juiste locatie te plaatsen, wordt het water beter vastgehouden. De stuwen worden stuurbaar zodat kan worden bijgestuurd indien nodig.
2. *Het onderhoudsknelpunt van de Bitswijksche Loop wordt toekomstrobuust opgelost en het natuurgebied kan herstellen*
Het waterschap is al enkele jaren niet meer in staat de watergang in dit gebied te onderhouden. Door de A-watergang te verleggen, kan het onderhoud van de nieuwe bypass vanaf de weg worden uitgevoerd. Door nieuwe stuwen wordt het systeem ook beter stuurbaar. Het natuurgebied wordt ontlast van gebiedsvreemd water, zonder te verdrogen, **en de bijzondere flora en fauna kan zich ontwikkelen.**

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. *De beoogde maatregelen liggen in beschermd gebied*
De beide deelgebieden liggen in beschermd gebied en/of wijstgebied, wat betekent dat er hoge eisen en voorwaarden gesteld worden aan de maatregelen om aan te voldoen. De maatregelen mogen geen negatieve (verdrogende) effecten hebben op deze gebieden. De maatregelen in deelgebied Annabos passen binnen de voorwaarden en zullen naar verwachting zonder problemen kunnen worden uitgevoerd. In deelgebied Bitswijksche Loop ligt dit mogelijk anders. Hier is enige verdroging van het gebied een risico. We onderzoeken dit aspect uitvoerig en zorgen voor mitigerende maatregelen indien nodig.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Het optimaliseren van wijst Annabos & beheer Bitswijksche Loop is hierin meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2023-035	Optimalisatie wijst & beheer Annabos	Vorbereiding	6-5-2024	Uitgaven	€ 70.000
				Inkomsten	€ -
		Uitvoering	-	Uitgaven	€ 570.000
				Inkomsten	€ -
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 640.000
				Totaal NETTO	€ 640.000

Ter voorbereiding van dit inrichtingsproject is op 6 mei 2024 € 70.000 toegekend vanuit de regeling ‘algemeen voorbereidingskrediet’. Deze regeling biedt de ambtelijk opdrachtgever de mogelijkheid om gelden aan te wenden om meer flexibel en voortvarend de voorbereidingen te kunnen treffen.

Gevraagd krediet/dekking

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 640.000. Dit is inclusief het eerder toegekende krediet van € 70.000 vanuit de regeling ‘algemeen voorbereidingskrediet’. Deze aangewende gelden worden gerestitueerd bij het toekennen van het totale investeringskrediet door het algemeen bestuur conform de voorwaarden van de regeling.

In de kostenraming zijn middelen opgenomen voor (vervolg)onderzoeken, grondverwervingskosten, naast de interne kosten zoals rente en eigen uren.

Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader.

Subsidie/inkomsten

Het conserveren en optimaliseren van wijstgronden bij Annabos komt mogelijk in aanmerking voor een subsidie. Dit wordt nader onderzocht. De mate van onzekerheid zorgt ervoor dat hiermee geen rekening is gehouden bij onderhavige aanvraag.

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2027. Het effect op de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten wordt vooralsnog ingeschat op € 10.000 op basis van normbedragen.

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf. Daarnaast is een kostenraming bijgevoegd.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

- Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem
- Herstel biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

De beoogde maatregelen worden nader uitgewerkt en voor deelgebied “Bitswijksche Loop” hydrologisch doorgerekend. De omgeving zal in deze periode worden geïnformeerd en betrokken. Wanneer de maatregelen voldoende zijn uitgewerkt en afgestemd met de omgeving kan de vergunningaanvraag worden ingediend. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering. Naar verwachting start de uitvoering begin 2026.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

In de beginfase van het project heeft het waterschap een veldbezoek georganiseerd in het projectgebied met Staatsbosbeheer, gemeente Maashorst en Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (SVLU). Ook is met deze stakeholders samengewerkt om overeenstemming te vinden over het inrichtingsvoorstel deelgebied “Annabos” en zijn de verschillende varianten voor deelgebied “Bitswijksche Loop” tegen elkaar afgewogen. Hieruit is een voorkeursvariant gekomen.

Bij de verdere uitwerking van de maatregelen wordt de omgeving middels de projectpagina, brieven, keukentafelgesprekken en bijeenkomst(en) geïnformeerd en betrokken. Hier wordt extra aandacht besteed aan gevoeligheden bij omwonenden over anti-verdrogingsmaatregelen bovenstrooms. Aandachtspunten van de direct aanwonenden, aangrenzend grondeigenaren en belanghebbende organisaties worden hiermee opgehaald en waar mogelijk verwerkt in het ontwerp. Zodra de ontwerpen en vergunningen ter inzage worden gelegd, worden direct belanghebbenden over de procedure geïnformeerd. Voorafgaand aan de start van de uitvoering en tijdens de uitvoering vindt afstemming plaats met direct omwonenden en informatie wordt gedeeld met belangstellenden via o.a. gesprekken, (nieuws)brieven, de projectpagina en persberichten.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kaart met deelgebied “Annabos” en “Bitswijksche Loop”

Bijlage 2: FP IB2025 12 Annabos

Bijlage 3: Raming IB2025 12 Annabos

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Aanvraag investeringskrediet voor project “Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop”

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2025-12

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025

BESLUIT:

Een investeringskrediet van €640.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van project Optimalisatie wijst Annabos en beheer & onderhoud Bitswijksche Loop.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Projectgebied Sint Annabos + Bitswijkseloop

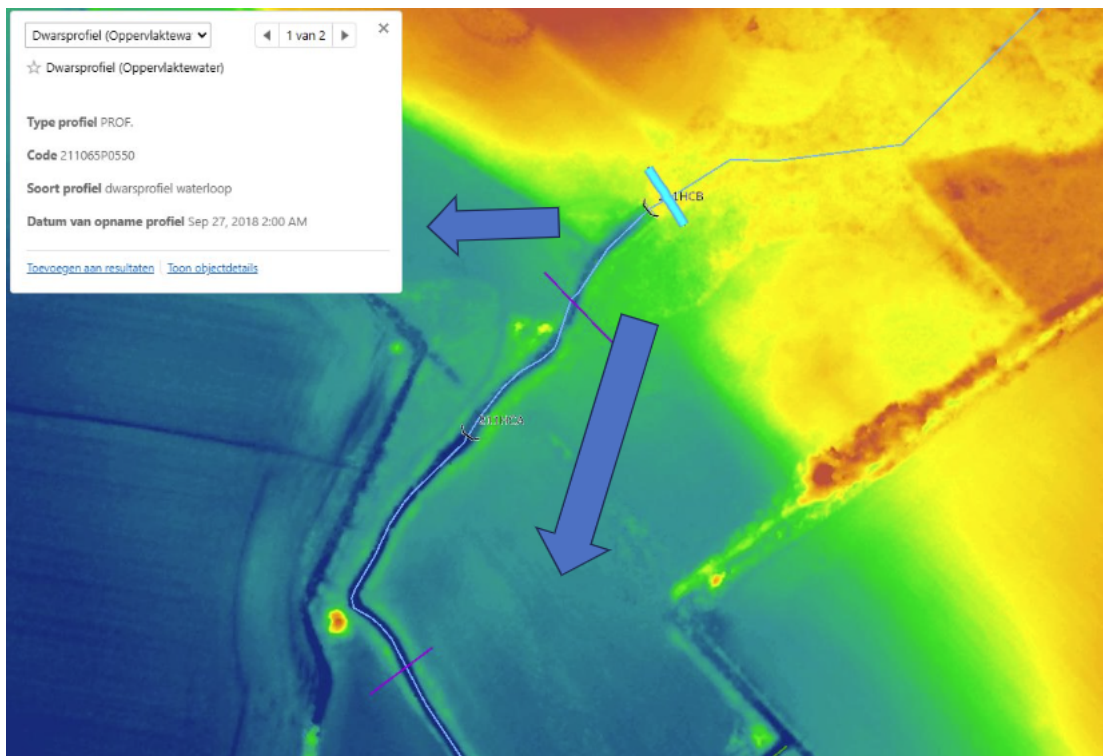

Hoogteverloop en stuwen Bitswijkse loop:

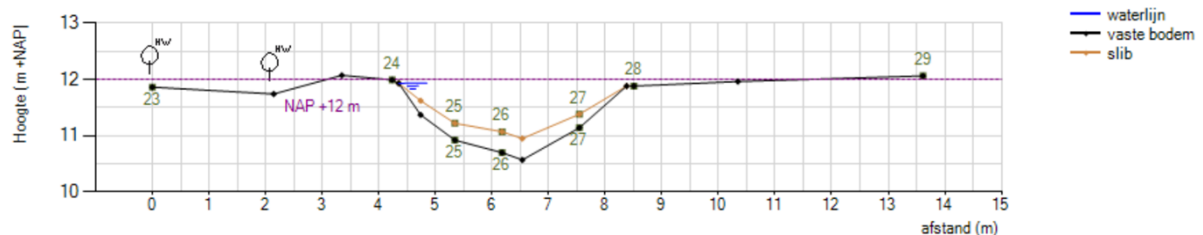
Naar aanleiding van vragen in de commissie watersysteem en waterveiligheid op 13 maart 2025 is dit document opgesteld om meer duiding te geven aan de situatie bij de Bitswijkse loop.

Profielen

Het meest recente profiel komt uit 2018 en is ingemeten op onderstaande locatie, net bovenstrooms van stuw 211HCB:

211065P0550 (27-9-2018)

De NAP hoogte van de oevers is ongeveer 12 m +NAP. In dit profiel is al te zien dat er slib aanwezig is in de watergang. Deze hoogte komt overeen met de AHN kaart. Hier is verder op te zien dat het maaiveld sterk afloopt naar het westen

Stuwen:

Er liggen 2 stuwen in dit deel van de watergang; stuw 211HCB en 211HCA. Deze stuwen zijn op de breuklijn geplaatst om omhoogkomend grondwater zoveel mogelijk vast te houden en het natuurgebied nat te houden.

De constructiehoogte van stuw 211HCB is 11,90 m +NAP. Dit is een oude schotbalkstuw die in de praktijk niet te bedienen is.

Ca. 800 meter verder, richting bovenstrooms, is de eerst volgende stuw (een kantelstuw) geplaatst met een streefpeil op 14,20 m +NAP. Deze bevindt vlakbij de A50, aan de Udense kant.

Stuw 211HCA ligt slechts 60 m benedenstrooms van 211HCB. Over deze relatief korte afstand is het maaiveld al met ruim één meter gedaald. Stuw 211HCA is niet meer dan een oude damwand met een onbekende overstorthoogte.

Nadere duiding situatie:

De laatste jaren heeft geen onderhoud plaatsgevonden aan de watergang en aan de kunstwerken. Hierdoor is de watergang dichtgeslibd en dichtgegroeid. Omdat het onderhoud aan de watergang niet meer is uitgevoerd is ook de toegang tot de watergang overgroeid met struiken en bomen. Door het achterstallige onderhoud aan de watergang

zit er grote weerstand in de watergang en wordt het water opgestuwd en treed regelmatig uit het bakje.

Maaiveld:

Op de hoogtekkaart is te zien dat het maaiveld afloopt in zuidwestelijke richting en noordwestelijke richting. Wanneer het water op maaiveld staat, zal dit de richting zijn waarin het water afstroomt. Zoals te zien is op de hoogtekkaart gaat het water wanneer het is uitgetreden over de naastgelegen percelen. Deze percelen fungeren nu als “vloeivelden”.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2374
Extern Zaak ID	0654317554
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.B
Titel	Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	PJB 2023-031 EVZ 't Schoor Leijgraaf
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Overzicht Projectlocatie
Bijlage 2 Inrichtingsplan EVZ/NVO Leijgraaf Het Schoor
Bijlage 3 Financiële Paragraaf
Bijlage 4 Raming
Toegevoegd: Advies commissie WW Uitvoeringskrediet EVZ NVO het Schoor

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Toelichting

Instemmen met bijgaande stukken voor het algemeen bestuur van 4 april 2025 om het project EVZ/NVO Leijgraaf-Het Schoor te realiseren en hiervoor een investeringskrediet van € 852.000 beschikbaar te stellen.

Voorgesteld besluit

In te stemmen met het realiseren van het project EVZ/NVO Leijgraaf – Het Schoor en daarvoor een investeringskrediet van € 852.000,- ter beschikking te stellen.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. Instemmen met het realiseren van het project EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor en daarvoor een investeringskrediet van € 852.000 ter beschikking te stellen.

PROBLEEMSTELLING

Op dit traject van de Leijgraaf worden oevers heringericht naar aanleiding van de gecombineerde opgave voor een ecologische verbindingszone (EVZ) in combinatie met een natuurvriendelijke oever (NVO). Het traject is gelegen in de gemeente Bernheze, nabij Heeswijk-Dinther waar de Leijgraaf de weg Het Schoor kruist. De EVZ is een gezamenlijke opgave van het waterschap en de gemeente Bernheze, waarbij het waterschap trekker is van het project. Op 16 november 2023 is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door beide partijen met afspraken over EVZ in de gemeente Bernheze.

Begin 2024 is gestart met de planvorming nadat er voldoende grond beschikbaar was voor inrichting. Daarbij zijn de conditionerende onderzoeken uitgevoerd en is het definitief ontwerp opgesteld.

Met deze nota wordt instemming gevraagd om het definitief ontwerp uit te werken, de nodige voorbereidingen te treffen en het daadwerkelijk realiseren van dit project. Het formele besluit voor uitvoering vindt plaats via een vergunning eigen dienst (VED).

BEOOGD EFFECT

Het realiseren van 820 m aan ecologische verbindingszone in combinatie met een natuurvriendelijke oever waarmee bijgedragen wordt aan de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) en het doel een ecologisch verbinding tussen het Aa-dal en bovenstrooms gelegen dal van de Leijgraaf.

ARGUMENTEN

1. Het project geeft invulling aan het Waterbeheerplan 2022-2027 ("WBP").

Het project levert een bijdrage aan de realisatie van de ecologische opgaven zoals vastgesteld in het deelprogramma Gezond en natuurlijk water van het WPB 2022-2027. Specifiek het realiseren van verbindingen tussen natuurgebieden (EVZ) en aanbrengen van flauwe oevers en beschaduwing (NVO) voor de KRW.

2. Het ontwerp is in goed overleg met de omgeving tot stand gekomen.

Gedurende het ontwerpproces is afstemming geweest met betrokken partijen, grondeigenaren en bewoners. Aandachtspunten en wensen van de omgeving zijn waar mogelijk verwerkt in het ontwerp.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. De vergunningenprocedures lopen parallel aan de kredietaanvraag.

Gelijktijdig met de kredietaanvraag zijn de vergunningenprocedures (vergunning eigen dienst) en de gemeente Bernheze (omgevingsvergunning). Na de behandeltermijn worden de vergunningen ter inzage gelegd. In eventuele aanpassingen van het ontwerp is in de kostenraming voorzien.

2. Asbest aangetroffen in de oevers.

Op een deel van het tracé zijn stukken asbesthoudend plaatmateriaal aangetroffen in de oever. Doordat de bestorting waarin dit is aangetroffen, deels onder water ligt, is de omvang hiervan niet volledig in beeld. In de raming is hiervoor een risicopost opgenomen, maar het is op voorhand moeilijk in te schatten wat de werkelijke kosten worden.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Het project EVZ/NVO Leijgraaf – Het Schoor is hierin meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2023-031	EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor	Voorbereiding	30-8-2023	Uitgaven	€ 100.000
				Inkomsten	€ -
		Voorbereiding/ uitvoering	-	Uitgaven	€ 700.000
				Inkomsten	€ -250.000
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 800.000
				Totaal NETTO	€ 550.000

Ter voorbereiding van dit inrichtingsproject is op 30 augustus 2023 € 100.000 toegekend vanuit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Deze regeling biedt de ambtelijk opdrachtgever de mogelijkheid om gelden aan te wenden om meer flexibel en voortvarend de voorbereidingen te kunnen treffen.

Gevraagd krediet/dekking

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 852.000. Dit is inclusief het eerder toegekende krediet van € 100.000 vanuit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Deze aangewende gelden worden gerestitueerd bij het toekennen van het investeringskrediet door het algemeen bestuur conform de voorwaarden van de regeling.

In de kostenraming is aanvullend een risicoreservering opgenomen voor mogelijke aanwezigheid van asbest in het projecttracé (zie voorgaande paragraaf Kanttekeningen/risico's).

Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader.

Subsidie/inkomsten

Het inrichten van de ecologische verbindingszone door het waterschap betreft zowel het waterschaps- als het gemeentelijk deel. De gemeente draagt bij aan haar deel van de inrichtingskosten. Dit is nader vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast wordt rekening gehouden met provinciale subsidie (GOB) voor de inrichting van de EVZ. Daarnaast is gerekend met een toekenning van subsidie vanuit de Bijdrageregeling Water en Bodem voor de inrichting van de NVO.

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2027. Het effect op de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten wordt met ingang van 2027 ingeschat op € 10.000 op basis van normbedragen.

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf (zie bijlage 3). Eveneens is een kostenraming bijgevoegd (zie bijlage 4).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het project draagt (indirect) bij aan de volgende doelen voor een duurzaam waterschap zoals opgenomen in het WBP:

- Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem
- Herstel biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

De voorbereiding op de uitvoering, de aanbesteding en gunning van het werk worden na (positieve) besluitvorming op de kredietaanvraag in gang gezet. We verwachten eind 2025 te beginnen met de uitvoering, maar dat is afhankelijk van vergunningprocedures en terreinomstandigheden.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Bij de totstandkoming van het ontwerp is de omgeving middels de projectpagina, brieven, keukentafelgesprekken en een inloopbijeenkomst betrokken. Aandachtspunten van de direct aanwonenden, aangrenzend grondeigenaren en belanghebbende organisaties zijn waar mogelijk verwerkt in het ontwerp. Zodra de VED ter inzage wordt gelegd zullen direct belanghebbenden over de procedure worden geïnformeerd per brief en via de website. Voorafgaand aan de start van de uitvoering en tijdens de uitvoering zal afstemming plaatsvinden met direct omwonenden en informatie worden gedeeld met belangstellenden via o.a. gesprekken, brieven, de projectpagina en persberichten.

BIJLAGEN

1. Overzicht projectlocatie
2. Inrichtingsplan EVZ/NVO Leijgraaf Het Schoor;
3. FP IB2025 07 EVZ NVO Leijgraaf Het Sc;
4. Raming IB2025 07 EVZ NVO Leijgraaf

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Uitvoeringskrediet EVZ/NVO Het Schoor

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:

IB 2025-07

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025; overwegende

BESLUIT:

1. Instemmen met het realiseren van het project EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor en daarvoor een investeringskrediet van € 852.000 ter beschikking te stellen.

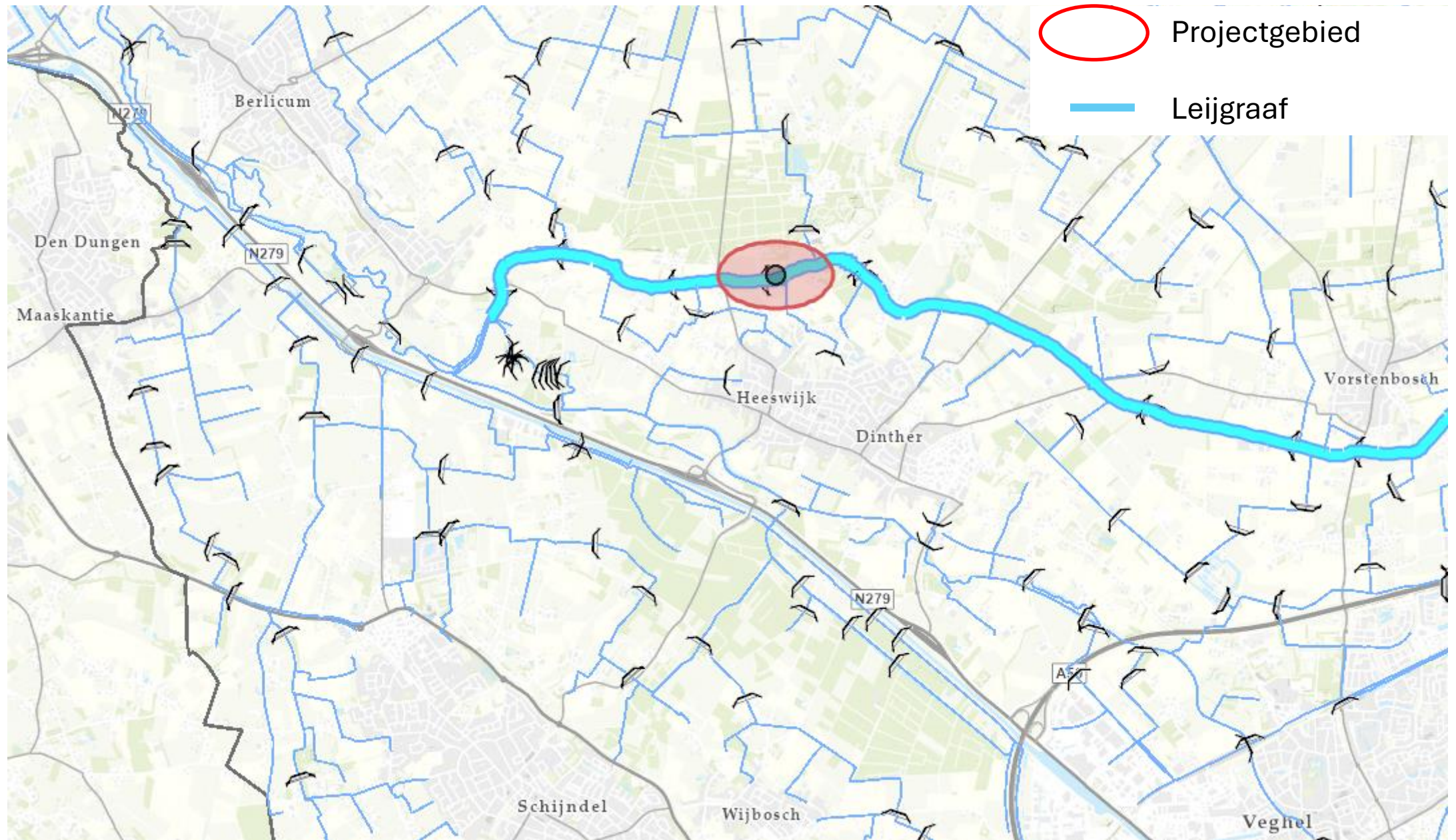
Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

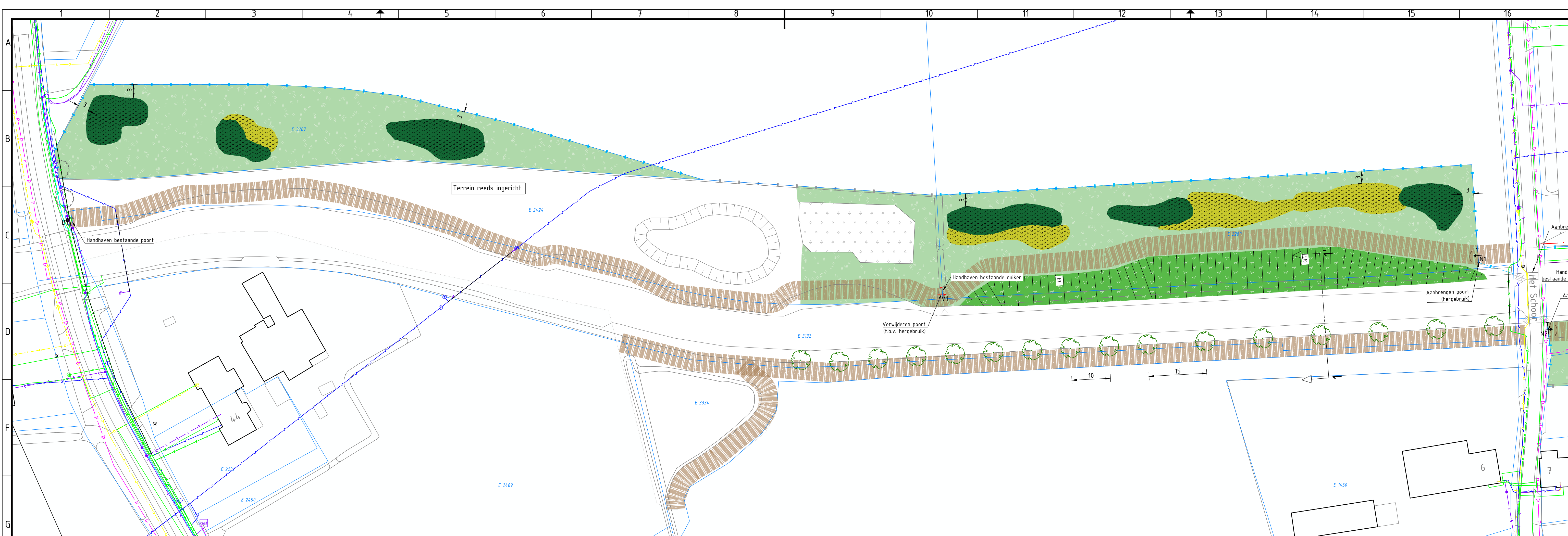
De secretaris,

De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Deelgebied 1

Schaal 1 : 500

Deelgebied 2

Schaal 1 : 500

Deelgebied 3

Schaal 1 : 500

Legenda

Bestaand

- Projectgrens
- Kadastrale grens
- Raster
- Te handhaven wandelpad
- Te handhaven bos
- Te handhaven poel
- Te handhaven boom (17 stuks)
- Te handhaven poort (inclusief codering)
- Te handhaven duiker

KLIC

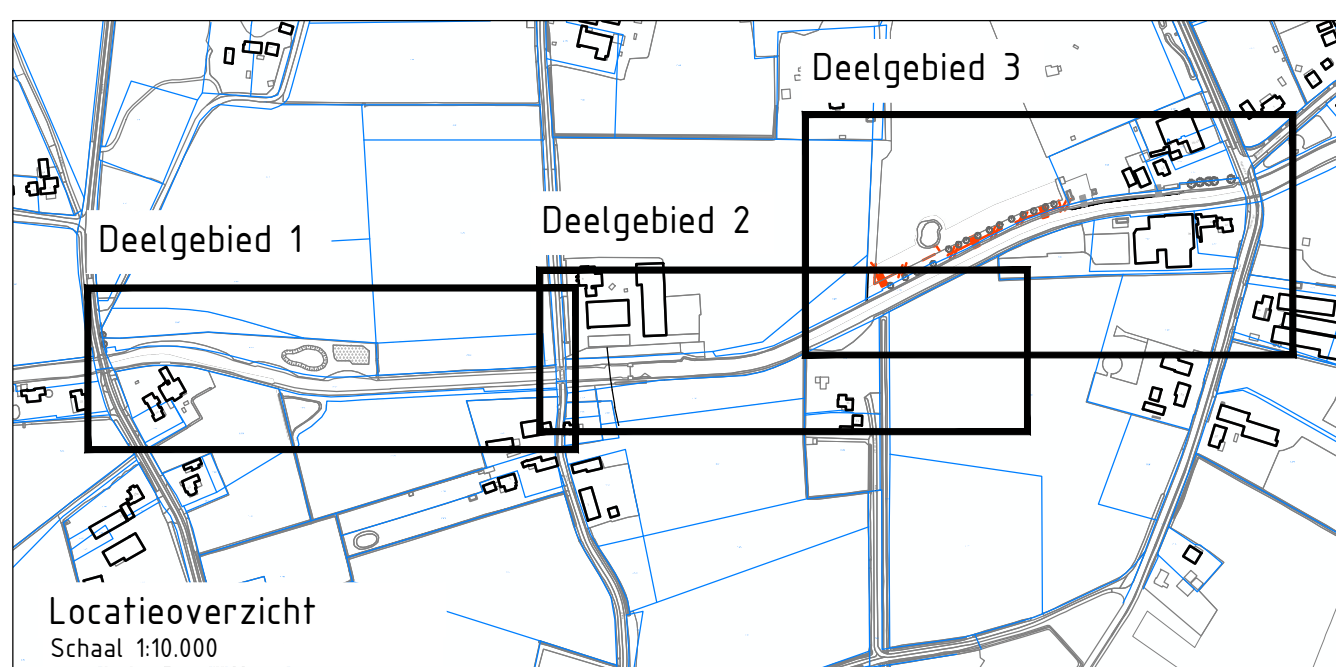
- Bestaande data kabel
- Bestaande hoogspanningskabel
- Bestaande laagspanningskabel
- Bestaande middenspanningskabel
- Bestaande lage druk gasleiding
- Bestaande hoge druk gasleiding
- Bestaande waterleiding
- Bestaande persleiding Ø50mm inclusief grondkabel 4x10mm²
- Bestaande stroomkabel

Inrichtingsmaatregelen

- Aanbrengen onderwaterbeschoeiing
- Aanbrengen schapenraster
- Verleggen bestaande persleiding
- Realiseren struipad
- Onderhoudspad/ beschermingszone (b = 5m)
- Aanbrengen of verplaatsen poort (inclusief codering en draainrichting b = 4m)
- Nieuwe locatie te verplaatsen bomen (19 stuks)
- Aanbrengen nieuwe boom (20 stuks)
- Realiseren natuurvriendelijke oever d.m.v. flauw talud

Opbreekmaatregelen

- Realiseren kruidennik grasland (WZ.02) - droge zandgrond
- Realiseren ruigte
- Aanbrengen struweel/haag
- Realiseren poel
- Profelaanduiding Zie tek. 280001-280003
- Te verwijderen of te verplaatsen boom (50 stuks)
- Verwijderen poort (inclusief codering)
- Verwijderen raster

Opmerkingen

- Maten in meters, tenzij anders vermeld.
- Materiaalmaten in millimeters, tenzij anders vermeld.
- Hoogtematen in meters t.o.v. N.A.P., tenzij anders vermeld.
- Diameters in millimeters, tenzij anders vermeld.
- Coördinaten in meters t.o.v. Rijksdriehoeksfelsel.
- Mogelijke soorten: zomereik, ruwe berk, gewone esdoorn, gladder iep, spaanse eik en gewone es.
- Uitgangspunt bomen: afstand bomen tot insteek is minimaal 0,5m

Schaal 1:500

10 15 20m

2.0	Definitief DO	MV	MJ	MO	04-02-2020
1.0	Eventueel afgewezen	MV	MJ	MO	17-01-2020
0.0	Uitvoering	gepland	gevoord	afgevoerd	afgevoerd
Waterschap Aa en Maas					
project: Ecologische verbingszone Het Schoor					
werkzaamheden: Maatregelenoverzicht					
documentatie: Definitief					
documentnummer: BJB760-RHD-ZZ-XX-DG-C-200001					
formaat: A0	schaal: 1:500 & 1:10.000	toes: DO	bladnr: 1	van: 1	

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer****2025-07****Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:****25-2-2025****Datum AB:****4-4-2025****Algemeen**

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor

Soort investering:

B2**Financieel**

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 852.000	€ -495.500	€ 356.500
Programmeringcode/-nr.: 2023-031	€ 800.000	€ -250.000	€ 550.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ 236.000	€ -	€ 236.000
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	€ 616.000	€ -495.500	€ 120.500
Totaal	€ 852.000	€ -495.500	€ 356.500

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2027

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa

	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ 5.900	€ 5.098	€ 10.998
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	40	€ 3.013	€ 2.603	€ 5.615
Totaal		€ 8.913	€ 7.700	€ 16.613

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)

€

10.000

Afname jaarlijkse exploitatielasten

€

-

Totale lasten

€

26.613

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen	29,0%	€ 7.717,74	329.900	€ 0,02
Gebouwd	58,6%	€ 15.595,16	165.380.000.000	0,00001%
Ongebouwd	12,2%	€ 3.246,77	98.350	€ 0,03
Natuurterreinen	0,2%	€ 53,23	27.200	€ 0,00

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ -	1.190.900	€ -
Totaal Generaal	€ 26.612,90		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1031301	EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor
Programma (toebedeling)	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121002	Aanleg EVZ

EVZ/NVO Leijgraaf - Het Schoor

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW):</i>	<i>IB 2023-17</i>	<i>IB 2025-07</i>	<i>TOTAAL</i>
	Algemeen voorbereidings- krediet	<i>Uitvoerings- krediet</i>	
Kosten:			
Interne uren Projecten & Programmeren	€ 10.000	€ 35.000	€ 45.000
Interne uren Ontwerp & Realisatie	€ -	€ 30.000	€ 30.000
Interne uren Onderzoek & Monitoring	€ 5.000	€ 15.000	€ 20.000
Gronden	€ -	€ 236.000	€ 236.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€ 80.000	€ -	€ 80.000
PR en communicatie	€ 5.000	€ 4.000	€ 9.000
Aanneemsom	€ -	€ 350.000	€ 350.000
Risicoreservering: asbesthoudend materiaal	€ -	€ 50.000	€ 50.000
Onvoorzien	€ -	€ 25.000	€ 25.000
Interne rente	€ -	€ 7.000	€ 7.000
TOTAAL KREDIETRAMING	€ 100.000	€ 752.000	€ 852.000
Inkomsten:			
Bijdrageregeling Water en Bodem	€ -	€ -110.000	€ -110.000
GOB	€ -	€ -162.500	€ -162.500
Bijdrage gemeente	€ -	€ -223.000	€ -223.000
NETTOBIJDRAGE	€ 100.000	€ 256.500	€ 356.500

TOTAAL GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET:**€ 852.000**

Doordat gebruik is gemaakt van de regeling algemeen voorbereidingskrediet is het totaal gevraagde investeringskrediet gelijk aan het totaal geraamde investeringskrediet i.v.m. restitutie aan betreffende regeling.

Commissieadvies

Datum vergadering:	Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025
Agendapunt:	4.3 Uitvoeringskrediet Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuurvriendelijke Oever (NVO) Het Schoor
Advies:	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2369
Extern Zaak ID	0654425789
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.C
Titel	Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	PJB 033 Co-financiering Waterschap Groen-Blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Samenwerkingsovereenkomst BOL-gelden Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
Bijlage 2 Raming
Bijlage 3 Financiële Paragraaf
Toegevoegd: Advies commissie WW Investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
Toegevoegd: Bijlage 1 SOK_Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
Toegevoegd: Bijlage 2 SOK_Ertveldmoeras Ontwerp en toelichting

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

In te stemmen met de start van de planuitwerking voor project Groen-Blauwe Spoorzone 'sHertogenbosch en daarvoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 700.000,-

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. Instemmen met de start van de planuitwerking voor project Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch en daarvoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van €700.000,-

PROBLEEMSTELLING

Voor de Spoorzone heeft de Gemeente 's-Hertogenbosch in 2023 het Wijkpaspoort natuur en klimaat laten opstellen (Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch). Dit Wijkpaspoort beschrijft 4 locaties met elk meerdere deelprojecten waarmee de gemeente inzet op vergroening, ecologie en op projecten gericht op verbetering van de waterkwaliteit, waterberging en recreatieve beleving van water in en rond de Spoorzone. Voor de Spoorzone heeft de gemeente 's-Hertogenbosch via BOL-gelden (Bestuurlijk Overleg Leefomgeving) een Rijksbijdrage gekregen van 19 miljoen euro, die ze in mag zetten op de 4 locaties. Op twee locaties (Diezepark en Ertveldmoeras) heeft Aa en Maas ook doelstellingen (NBW/KRW). Waterschap en Gemeente willen samenwerken om deze doelen tot uitvoering te brengen en zo synergie te bereiken.

BEOOGD EFFECT

Het samen met de gemeente 's-Hertogenbosch uitwerken van de twee deelprojecten (Diezepark en Ertveldmoeras). Voor beide deelprojecten wordt gewerkt naar een uitvoeringsontwerp. Voor deelproject Ertveldmoeras wordt ook een meerjarencontract met een aannemer uitgewerkt. Met deze deelprojecten realiseren we:

- KRW Beekherstel van de Stadsaa t/m Ertveldplas (circa 3 km);
- Ecologische Verbindingszone Stadsaa (0,5 km);
- Voldoende waterberging in het kader van het regionaal watersysteem;
- Voldoende hydraulische/hydrologische afvoercapaciteit op deze kritische plek in het regionale watersysteem.
- Algemene opgaven, zoals klimaatadaptatie/duurzaamheid, water vasthouden, hittestress, betere doorstroming, robuuster watersysteem, innovatie.

ARGUMENTEN

1.1 Met het starten van de planuitwerking voor de deelprojecten Diezepark en Ertveldmoeras geeft het waterschap invulling aan de doelen voor de KRW zoals vastgesteld in het WBP 2022-2027

In het gebied liggen opgaven vanuit o.a. KRW en NBW. De KRW-opgave is in bebouwd gebied extra lastig om invulling aan te geven, gezien de beperkte ruimte. Deze ruimte mag bovendien niet verder beperkt worden gezien de grote NBW-opgave (Howabo) die ook in het gebied ligt. Door samen te werken met de gemeente 's-Hertogenbosch kunnen we meer ruimte voor een natuurlijke inrichting van de oevers van de Dieze realiseren dan nu, en tegelijkertijd kan 's-Hertogenbosch haar eigen opgaven op het gebied van verstedelijking en recreatie behalen.

1.2 Gefaseerd richting uitvoering

We kiezen voor een gefaseerde aanpak, waarin we starten met de planuitwerking. In deze fase wordt toegewerkt naar een technisch uitvoeringsontwerp. Ook wordt het benodigde omgevings-

/participatieproces en vergunningenprocedures doorlopen. Daarnaast maken we een start met de benodigde conditionerende onderzoeken om de deelprojecten, gefaseerd, richting uitvoering te brengen. Voor het deelproject Ertveldmoeras wordt ook toegewerkt naar een meerjarencontract met een aannemer.

1.3 De samenwerking met de gemeente 's-Hertogenbosch zorgt ervoor dat we opgaven kunnen bundelen en synergie kunnen bereiken.

Want er spelen meerdere opgaven in het gebied Spoorzone. Er dienen ook huizen gebouwd te worden, meer ruimte voor recreatie te worden gemaakt en nieuwe bruggen en fietspaden te worden aangelegd. Aa en Maas stelt voor deze doelen geen geld beschikbaar, maar door mee te werken aan het Programma Spoorzone van de gemeente kunnen onze eigen groenblauwe maatregelen 'meegekoppeld' worden. Door samen te werken kunnen we het belang van een robuust watersysteem in de nieuwe inrichting van het gebied (die bedoeld is voor de komende 100 jaar) versterken en borgen.

1.4 Er is draagvlak voor het project bij betrokkenen

Voor het totale project is Rijksfinanciering opgehaald door de gemeente 's-Hertogenbosch en er is draagvlak voor de beoogde maatregelen bij zowel het Rijk, de provincie Noord-Brabant, de gemeente en het waterschap. Ook bij ondernemers in het gebied is draagvlak voor de plannen. Dat blijkt uit toetsing van de eerste schetsen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 De exacte kosten van de twee deelprojecten zijn nog onzeker.

De kosten waarmee rekening is gehouden in de huidige ontwerpen zijn gebaseerd op kengetallen en daarmee een grove raming, maar in de samenwerkingsovereenkomst met de gemeente is afgesproken dat hoewel de partijen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de kosten om tot planrealisering te komen, de partijen slechts na expliciete besluitvorming van AB een deel van de uitvoeringskosten voor rekening van het waterschap komen. Daarnaast vindt betaling plaats per fase en behoeven investeringsbeslissingen schriftelijke instemming van beide partijen.

1.2 De benodigde grondposities zijn nog niet geheel beschikbaar.

Maar de gemeente is in overleg met de grondeigenaren en een belangrijk deel van het plan kan ook zonder de ontbrekende grondpositie worden ingevuld.

1.3 De KRW-deadline van 2027 wordt met deze projecten niet gehaald.

Maar er wordt wel gestart met het maken van een realistisch ontwerp voor de binnenstad van 's-Hertogenbosch waarmee, hoewel later dan 2027, belangrijke ecologische verbeterkansen worden behaald en er, op deze krappe plek in het watersysteem, meer ruimte voor water ontstaat. Daarnaast wordt gekeken of de maatregelen in de deelprojecten waar Aa en Maas participeert zoveel mogelijk uit te voeren voor 2030 en waar mogelijk nog sneller. Dit is ook opgenomen in de Samenwerkingsovereenkomst.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. De groen-blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch maakt hiervan onderdeel uit.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2023-033	Groen-blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch	Planuitwerking	-	Uitgaven	€ 500.000
				Inkomsten	€ -
		Realisatie	-	Uitgaven	€ 5.000.000
				Inkomsten	€ -
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 5.500.000
				Totaal NETTO	€ 5.500.000

Gevraagd krediet/dekking

Om de planuitwerkingsfase voor de twee projecten, te weten de locaties Diezepark en Ertveldmoeras, te kunnen financieren wordt aan het algemeen bestuur gevraagd een investeringskrediet van € 700.000 (raming is inclusief BTW) beschikbaar te stellen. De kostenraming bestaat naast de interne kosten (eigen uren en rente) voornamelijk uit advies- en (conditionerende) onderzoekskosten en kosten voor communicatie. Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader.

Op basis van voorcalculatie bedraagt de totale raming van de te realiseren projecten binnen Spoorzone gemeente 's-Hertogenbosch € 38,0 miljoen (exclusief BTW). Het Rijk financiert 50%. De gemeente is verantwoordelijk voor de andere 50%, al dan niet met bijdragen van derden. In de samenwerkingsovereenkomst (bijlage 1 Samenwerkingsovereenkomst BOL-gelden Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch) met de gemeente wordt vastgelegd dat partijen hun eigen kosten voor capaciteitsinzet dragen, uitgaande van een gelijkwaardige inzet. Daarnaast zijn partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor alle kosten die worden gemaakt om tot planrealisering te komen. De samenwerkingsovereenkomst biedt duidelijkheid over de financiering en de besluitvorming daartoe (zie ook de paragraaf Kanttekeningen/Risico's).

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief na afronding van deze planuitwerkingsfase. Naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2028.

Voor de daadwerkelijke realisatie van de twee projecten worden te zijner tijd separate verzoeken voorgelegd aan het algemeen bestuur.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het voorstel draagt bij aan de volgende doelen voor een duurzaam waterschap zoals opgenomen in het WBP:

- Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem
- Herstel biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

De gemeente 's-Hertogenbosch en Waterschap Aa en Maas maken ter uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst in de eerste helft van 2025 een Plan van Aanpak, waarin in ieder geval plannen worden opgenomen voor het schrijven van een vergunningenscan, raming, planning voor realisering en vervolgcontractering.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De gemeente 's-Hertogenbosch is trekker van het programma Spoorzone. In dit programma worden ook huizen, recreatie en infra gerealiseerd. In twee deelprojecten is Waterschap Aa en Maas meebeslisser en worden NBW- en KRW-doelen gerealiseerd. De samenwerking verloopt goed. Voor het totale project is Rijksfinanciering opgehaald door de gemeente 's-Hertogenbosch

en er is draagvlak voor de beoogde maatregelen bij zowel het Rijk, de provincie Noord-Brabant, de gemeente en het waterschap. Ook bij ondernemers in het gebied is draagvlak voor de plannen. In de volgende fase moeten ook bewoners en grondeigenaren worden betrokken.

Er wordt een communicatie- en participatiestrategie opgesteld als onderdeel van het plan van aanpak om belanghebbenden te betrekken en te voldoen aan de participatie eisen uit de Omgevingswet. Hierin zal in ieder geval terugkomen dat we inloopavonden organiseren en een projectenpagina opstellen om de omgeving te informeren en betrekken.

BIJLAGEN

1. Samenwerkingsovereenkomst BOL-gelden Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
2. Raming IB2025 11 Spoorzone Den Bosch
3. FP IB2025 11 Spoorzone Den Bosch

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Aanvraag investeringskrediet van €700.000,- voor project Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2025/11

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025 ;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Regeling
beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025;
overwegende

BESLUIT:

1. Instemmen met de start van de planuitwerking voor project Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch en daarvoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van €700.000,-

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

**Samenwerkingsovereenkomst BOL-gelden Spoorzone
Waterschap Aa en Maas en Gemeente 's-Hertogenbosch**
Versie 12 februari 2025, status eindversie

Partijen:

- A. Waterschap Aa en Maas, Pettelaarpark 70, 5216 PP 's-Hertogenbosch, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P. van Dijk, zulks ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur d.d. 25 februari 2025 ten deze handelend in zijn hoedanigheid van Dagelijks Bestuurder van Waterschap Aa en Maas; hierna te noemen: het waterschap;
- B. De Gemeente 's-Hertogenbosch, rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder M.J.J. van der Geld, zulks ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 25 februari 2025, hierna te noemen: de Gemeente.

Het Waterschap en de Gemeente, hierna tezamen ook te noemen: "partijen".

Overwegingen

- De Gemeente heeft in 2023 het wijkpaspoort natuur en klimaat laten opstellen (Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch – Wijkpaspoort natuur en klimaat, mei 2023), hierna te noemen "Wijkpaspoort" (als bijlage 1 toegevoegd).
- Dit Wijkpaspoort beschrijft 4 locaties met elk meerdere deelprojecten waarmee de gemeente fors investeert en inzet op vergroening, ecologie en op projecten gericht op verbetering van de waterkwaliteit, waterberging en recreatieve beleving van water in en rond de Spoorzone;
- Voor realisering van de deelprojecten zijn uit hoofde van de Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget (SPUK) op 5 december 2023 BOL-gelden toegekend tot maximaal 50% van de geraamde kosten, onder de voorwaarde dat de Gemeente verantwoordelijk is voor cofinanciering van de andere helft. De totale raming van de uit te voeren groenblauwe deelprojecten bedraagt € 38 miljoen, waarvoor een rijksbijdrage van € 19 miljoen is toegekend. De Gemeente moet hier dus zelf € 19 miljoen (al dan niet met bijdragen van derden) als cofinanciering tegenover stellen.
- Het Waterschap heeft vanuit haar wettelijke opdracht doelstellingen, opgaven en verantwoordelijkheden waar enkele van de in het kader van de SPUK-regeling opgevoerde deelprojecten een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren:
 - Opgaven uit hoofde van de Kaderrichtlijn Water; Stadsaa t/m Ertveldplas (circa 3 km)
 - Realisatieverplichting Ecologische Verbindingszone Stadsaa (0,5 km);
 - Voldoende waterberging in het kader van het Regionaal watersysteem/HoWaBo;
 - Voldoende hydraulische/hydrologische afvoercapaciteit op deze kritische plek in het regionale watersysteem.
- Daarbij is de financiële bijdrage van het Waterschap bestemd voor de maatregelen uit de propositie (subsidieaanvraag) die verband houden met de doelstellingen, opgaven en verantwoordelijkheden van het Waterschap. In de volgende groenblauwe deelprojecten uit het Wijkpaspoort levert het Waterschap om die reden een financiële bijdrage (als onderdeel van de Gemeentelijke co-financiering):
 - Diezepark, deelproject Oeverpark

- Ertveldmoeras, deelprojecten nieuw aan te leggen groenstructuur en aanleg nieuwe natte natuur
- Partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het maken van uitgewerkte plannen die bijdragen aan het behalen van de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water. De Partijen zijn zich ervan bewust dat de effecten van die plannen op zichzelf mogelijk niet voldoende zijn voor het behalen van de doelstellingen vanuit de Kaderrichtlijn Water.
- De deadline voor de realisering van de gebiedsmaatregelen staat in artikel 6 lid 4 van de Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget (SPUK) als volgt verwoord: "De ontvanger realiseert de gebiedsmaatregelen uiterlijk op 31 december 2035."
- Partijen streven ernaar de maatregelen in de deelprojecten waar mogelijk sneller uit te voeren, constaterende dat de opgaven uit hoofde van de Kaderrichtlijn Water op 31 december 2027 uitgevoerd dienen te zijn.
- Partijen zijn gezamenlijk financieel en feitelijk verantwoordelijk voor de juiste besteding van BOL-gelden en de daaruit voortvloeiende periodieke verplichtingen. Als aanvrager is de gemeente verantwoordelijk voor de verslaglegging richting het ministerie.

Begrippen en Definities

- **Propositie:** de aanvraag van rijks gelden (gebaseerd op het wijkpaspoort)
- **Wijkpaspoort:** het rapport 'Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch – Wijkpaspoort natuur en klimaat' (mei 2023) waarin de maatregelen worden onderbouwd waarvoor de rijksbijdrage is gevraagd en verkregen. In het rapport wordt duidelijk gemaakt welke maatregelen toekomstgericht bijdragen aan de water-, natuur- en klimaatopgaven in de Bossche Spoorzone.
- **BOL-NOVEX:** Gekoppeld aan de 17 grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties is er 475 miljoen Euro door het Rijk gereserveerd als gebiedsbudget voor het (deels) afdekken van het publieke tekort op de gebiedsontwikkeling binnen die 17 locaties. Dit gebiedsbudget is vervolgens bedoeld voor gebiedsgerichte maatregelen, niet zijnde mobiliteits- en bereikbaarheidsmaatregelen, die aantoonbaar nodig zijn voor de realisatie van woningen op deze 17 grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties. Besluitvorming hierover verloopt via het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving.
- **SPUK:** Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget. Deze ministeriële regeling heeft tot doel om gemeenten en openbare lichamen in staat te stellen gebiedsmaatregelen te realiseren zodat op de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties woningbouw kan plaatsvinden. Door de financiële bijdrage van het Rijk kunnen gebiedsmaatregelen worden gerealiseerd, bestaande uit minimaal één van drie typen maatregelen: Maatregelen ten behoeve van de herinrichting van de openbare ruimte (zoals parken en pleinen); maatregelen omtrent het verwerven, verplaatsen en uitvoeren van bronmaatregelen met betrekking tot hindervormende activiteiten; duurzaamheidsmaatregelen ten behoeve van bijvoorbeeld biodiversiteit of klimaatadaptatie in een gebied. Bij beschikking van 20 november 2023 gaat het voor de Bossche Spoorzone om een bedrag van 19,1 miljoen Euro (incl. BTW) t.b.v. investeringen in water en groen. De bijdrage van het Rijk vanuit het gebiedsbudget betreft maximaal 50% van de totale benodigde investering onder de voorwaarde dat de regio minimaal eenzelfde bijdrage levert.

Artikel 1 Doelstelling Overeenkomst

Zoals blijkt uit de overwegingen hebben zowel de Gemeente als het Waterschap opgaven en doelstellingen. Er liggen kansen om deze doelstellingen gezamenlijk te behalen om zo synergie te bereiken. In de onderhavige Samenwerkingsovereenkomst leggen partijen vast, dat zij het traject gezamenlijk in gaan.

De onderhavige Overeenkomst wordt gesloten om de benodigde samenwerkingsafspraken te maken. Voor de uitvoering wordt een nieuwe overeenkomst gesloten.

Daarbij onderkennen partijen dat lopende het traject taken, maatregelen, kosten en risico's aan één der partijen kunnen worden toegekend. In voorkomende gevallen wordt dit contractueel vastgelegd.

Artikel 2 Uitwerking samenwerkingsafspraken

1. Een eerste doorontwikkeling van het Wijkpaspoort is vastgelegd in het document "Ertveldmoeras, ontwerp en toelichting" dat als bijlage 2 aan de onderhavige overeenkomst is gehecht.
2. Partijen hebben gezamenlijk een marktconsultatie uitgevoerd ten aanzien van de verontdieping van de Ertveldplas en de hieraan gekoppelde natuurdoelstellingen. Op basis van de uitkomsten van de marktconsultatie maken partijen nadere afspraken over het vervolgtraject.
3. Partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het maken van uitgewerkte plannen voor de deelprojecten als beschreven in de overwegingen. Deze uitgewerkte plannen voorzien tevens in een vergunningenscan, raming, planning voor realisering en vervolg contractering. Ter uitvoering van het bepaalde in deze samenwerkingsovereenkomst maken partijen in de eerste helft van 2025 een Plan van Aanpak.
4. Partijen sluiten aanvullende overeenkomsten. De uitvoeringsfase valt niet onder deze SOK. Hiervoor wordt t.z.t samen een uitvoeringsovereenkomst vastgesteld. Ook kunnen er aanvullende overeenkomsten worden opgesteld voor bijvoorbeeld de taakverdeling bij de aanbesteding en/of uitvoering van plannen of deelplannen.
5. Het Waterschap is ermee bekend, dat de gemeente geen eigenaar is van de gronden waarop het Oeverpark (onderdeel van het Diezepark) is geprojecteerd. Dit is zowel financieel als voor de realisering een risico. De voortgang en de consequenties worden periodiek tussen partijen afgestemd. Zo nodig maken partijen in aanvulling op de onderhavige overeenkomst nadere afspraken.

Artikel 3 Projectorganisatie

Beide partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de voorbereidings- en planvormingsfase, tenzij gedurende het traject schriftelijk (contractueel) andere afspraken worden gemaakt.

De gemeente is trekker van de vier projecten uit de Propositie en trekt daarom ook de twee deelprojecten waarop deze SOK toeziet. Waterschap Aa en Maas participeert in deelproject Diezepark en Ertveldplas. Zo vaak als nodig in het kader van de voortgang of de te maken keuzes zullen de partijen met elkaar in overleg treden omtrent de uitvoering van deze Overeenkomst. Partijen maken daartoe nadere afspraken.

In voorkomende gevallen van afwijking worden ten minste afspraken gemaakt over financiën en taak- en risicoverdeling. Deze afspraken worden in het Plan van Aanpak nader uitgewerkt.

Artikel 4 Financiën en verantwoording

1. Uitgaande van een gelijkwaardige inzet van Partijen, dragen zij ieder hun eigen kosten voor capaciteitsinzet.
2. Partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor alle kosten die gemaakt moeten worden om tot planrealisering te komen. Op voorcalculatorische basis (als vastgelegd in het Wijkpaspoort op basis waarvan de Propositie is ingediend en ook de beschikking is afgegeven) gaan partijen uit van de navolgende investeringen als vastgelegd in onderstaande tabel.

Kostencomponent	Geraamde kosten (ex BTW)	Gemeente	Waterschap
DIEZEPARK			
Planvorming en Realisatie	3.600.000	1.800.000	1.800.000
Verwerving	PM	PM	PM
ERTVELDMOERAS			
Planvorming en Realisatie	5.600.000	2.800.000	2.800.000
Compensatie Waterberging	390.000	195.000	195.000
TOTAAL (ex BTW)	9.590.000 + PM	4.795.000 + PM	4.795.000 + PM

Van de definitieve planvorming- en realisatiekosten komt 50 % voor rekening van het Waterschap en 50 % voor rekening van de gemeente, waarbij partijen ervan uitgaan, dat - behoudens afwijkende afspraken - de ramingen als beschreven in de Propositie niet worden overschreden. Daarbij onderkennen partijen, dat de verwerving van het Diezepark niet in de propositie is voorzien. Het waterschap kan vanuit de KRW Beekherstel doelstelling, bijdragen aan de aankoop van gronden voor het Diezepark tot een maximum van 25 meter aan één zijde van de waterloop.

Slechts na expliciete besluitvorming komt een deel van de kosten voor rekening van het Waterschap. De nadere afspraken over de taak- en risicoverdeling kunnen ook tot een ander verhoudingsgetal dan 50/50 leiden.

3. Betaling vindt gefaseerd plaats per fase en per deelproject. Investeringsbeslissingen behoeven de schriftelijke instemming van beide partijen. In het nog op te stellen Plan van Aanpak wordt met elkaar bekeken wat de meest efficiënte manier is om kosten met elkaar te verrekenen.
4. Administratief wordt het project ondergebracht bij de gemeente. Partijen maken nadere afspraken over de wijze waarop de financiële organisatie wordt gevoerd.

Artikel 5 Totstandkoming en looptijd Overeenkomst

1. Deze Overeenkomst komt tot stand na ondertekening door beide partijen.

Deze ondertekening vindt plaats, nadat het Dagelijks Bestuur van het Waterschap en het college van Burgemeester en wethouders van de Gemeente daartoe hebben besloten.

2. Deze Overeenkomst duurt voort totdat alle uit deze Overeenkomst voortvloeiende verplichtingen over en weer zijn uitgevoerd. Indien en voor zover gedurende de looptijd van de onderhavige overeenkomst aanvullende contracten worden gesloten zal in die betreffende contracten expliciet worden vastgelegd wat de gevolgen zijn voor de onderhavige overeenkomst

Artikel 6 Slotbepalingen

1. Rechten en plichten uit de Overeenkomst zijn zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de wederpartij niet overdraagbaar.
2. Elke partij kan de wederpartij schriftelijk verzoeken deze Overeenkomst te wijzigen. Partijen treden alsdan in overleg over wijziging van deze Overeenkomst. Eventuele wijzigingen van deze Overeenkomst behoeven schriftelijke instemming van beide partijen en dienen schriftelijk te worden vastgelegd in een separate Overeenkomst die door beide partijen moet worden ondertekend. Deze overeenkomst kan alleen met instemming van beide partijen worden gewijzigd.
3. Partijen treden met elkaar in overleg over de gevolgen voor de onderhavige Overeenkomst indien naar het oordeel van één der partijen sprake is van onvoorziene omstandigheden.
4. Partijen hebben de inspanningsverplichting om in goed overleg een oplossing te vinden voor eventuele geschillen. Indien partijen er niet in slagen om overeenstemming te bereiken staat het de meest gereede partij vrij het geschil ter toetsing voor te leggen aan de rechter.
5. Partijen zullen in voorkomende gevallen vergunningen of ontheffingen voortvarend in behandeling nemen.

Bijlagen:

1. Groenblauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch –Wijkpaspoort natuur en klimaat
2. Ertveldmoeras, ontwerp en toelichting

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Waterschap Aa en Maas

Gemeente 's-Hertogenbosch,

Dagelijks bestuurder P. van Dijk

Wethouder M.J.J. van der Geld

Groen-blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW):</i>	IB 2025-11	TOTAAL
Kosten planuitwerkingsfase:		
Interne uren Projecten & Programmeren	€ 180.000	€ 180.000
Interne uren Ontwerp & Realisatie	€ 30.000	€ 30.000
Interne uren Onderzoek & Monitoring	€ 60.000	€ 60.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€ 363.000	€ 363.000
PR en communicatie	€ 25.000	€ 25.000
Onvoorzien	€ 35.000	€ 35.000
Interne rente	€ 7.000	€ 7.000
TOTAAL KREDIETRAMING	€ 700.000	€ 700.000
NETTOBIJDRAGE	€ 700.000	€ 700.000

GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET	€ 700.000
-------------------------------------	------------------

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer****2025-11****Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:****25-2-2025****Datum AB:****4-4-2025****Algemeen**

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

Groen-blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch

Soort investering:

C**Financieel****Krediet uitgaven****Krediet inkomsten****NETTO**

Gevraagd investeringskrediet

€ 700.000

€

-

€

700.000

Programmeringcode/-nr.: 2023-033

€ 5.500.000

€

-

€

5.500.000

Verdeling krediet**Krediet uitgaven****Krediet inkomsten****NETTO**

Grond

€

-

€

-

€

-

Mechanisch/electrisch

€

-

€

-

€

-

Bouwkundige werken

€

-

€

-

€

-

Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)

€

700.000

€

-

€

700.000

Totaal**€****700.000****€****-****€****700.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2028

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa**Afschr.termijn****Afschrijving****Rente****Totaal kapitaallast.**

Grond

40

€

-

€

-

€

-

Mechanisch/electrisch

15

€

-

€

-

€

-

Bouwkundige werken

40

€

-

€

-

€

-

Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)

5

€

140.000

€

15.120

€

155.120

Totaal**€****140.000****€****15.120****€****155.120**

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)

N.v.t.

Afname jaarlijkse exploitatielasten

N.v.t.

Totale lasten

€

155.120**Verdeling totale lasten over de taken**

Watersysteembeheer

100,0%

Zuiveringsbeheer

0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen

29,0%

€

44.984,80

€

329.900

€

0,14

Gebouwd

58,6%

€

90.900,32

€

165.380.000.000

€

0,00005%

Ongebouwd

12,2%

€

18.924,64

€

98.350

€

0,19

Natuurterreinen

0,2%

€

310,24

€

27.200

€

0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)

€

-

€

1.190.900

€

-

Totaal Generaal**€****155.120,00****Overige gegevens**

Investeringskredietnummer:

Groen-blauwe maatregelen Spoorzone Den Bosch

Programma (toebedeling)

100%

Klimaatbestendig en gezond watersysteem (50/50 deelprogramma's)

Beleidsveld

62100000

Inrichting en onderhoud watersystemen

Werkplanproductnummer

62121004

Regionaal stedelijke wateropgave

Commissieadvies

Datum vergadering:	Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025
Agendapunt:	4.4 Aanvraag investeringskrediet Groen-Blauwe Spoorzone 's-Hertogenbosch
Advies:	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De fractie PvdA zou graag de twee bijlagen die genoemd zijn in de samenwerkingsovereenkomst willen ontvangen. Antwoord DB: De betreffende bijlagen zijn toegevoegd aan de vergaderstukken.

Groenblauwe Spoorzone

's-Hertogenbosch

INHOUD

1. De **noodzaak** van een groenblauw netwerk
2. Het **verleden en de toekomst** van de Spoorzone
3. **Natuur- en klimaatscan** van de Spoorzone
 - Klimaatadaptief
 - Natuursensitief
 - Gezonde leefomgeving
4. Verkenning **potentiële projecten** in de Spoorzone

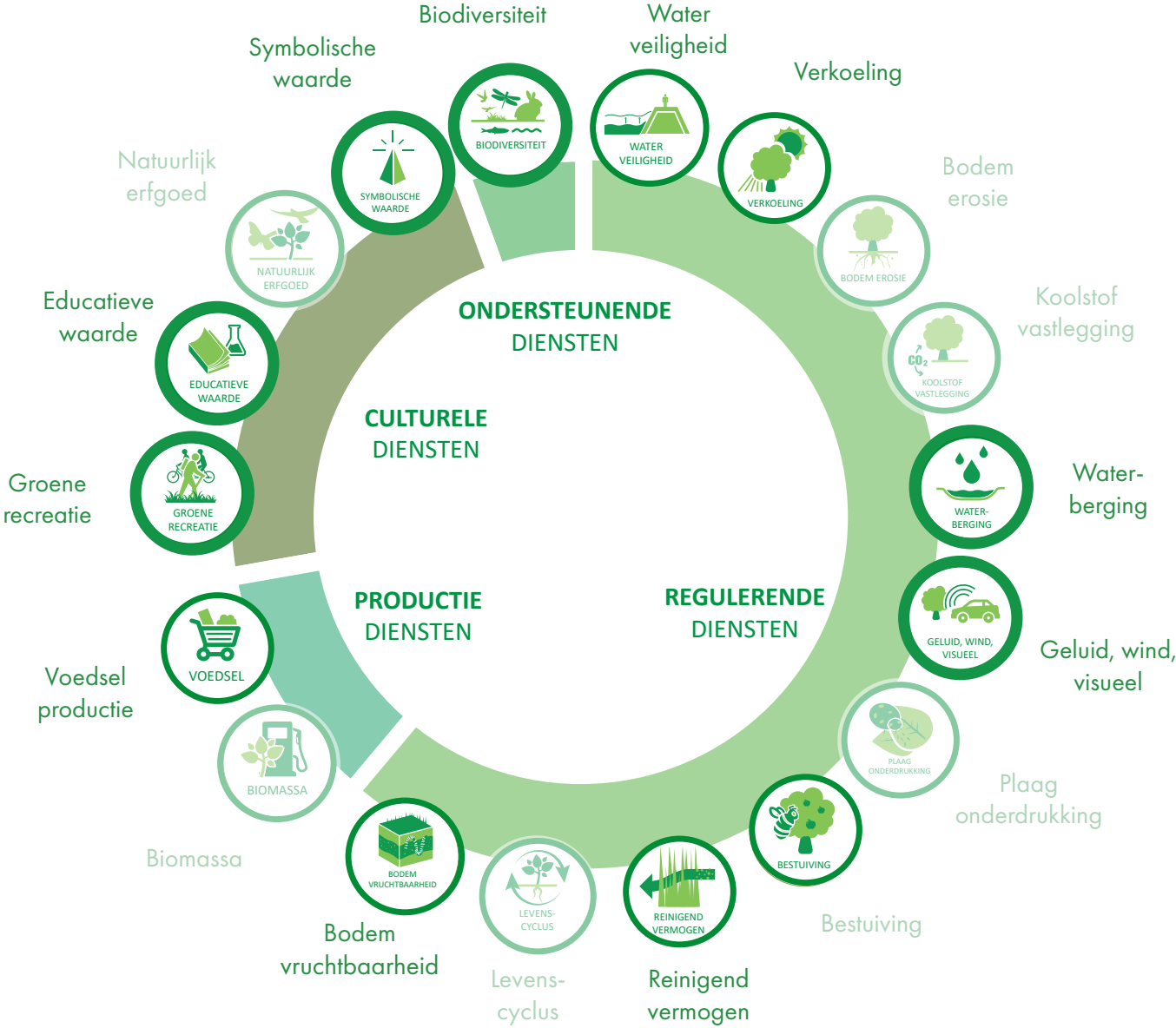
ONDERZOEKSVRAGEN | VOOR EEN GROENBLAUWE SPOORZONE

- **Kritisch reflecteren op de bestaande stad**, hoe verhoudt de bestaande stad zich ten opzichte van de (aanwezige) groenblauwe structuren, hoe kunnen deze beter hierop aantakken, en **hoe kunnen bestaande groenblauwe structuren worden versterkt?**
- **Kritische reflectie op de geplande stadsuitbreiding**, hoe wordt voldoende kwaliteit op vlak van water en groen in de nieuwe ontwikkelingen gewaarborgd, is het voldoende ambitieus, wat zijn eventuele gemiste kansen of hoe kunnen we **groenblauwe structuren in de geplande stad versterken?**
- Verkennen van **potentiele projecten binnen het groenblauwe netwerk** waarmee de stad naast het bouwen van extra woningen ook werkt aan een **gezond en kwalitatief groenblauw netwerk** de stad zich op de lange termijn langs kan gaan uitbreiden

ECOSYSTEEDIENSTEN | TOEGEVOEGDE WAARDEN VAN EEN GROENBLAUW NETWERK

Rol van natuur in de stad

Natuur (waaronder planten, water én de bodem) is belangrijk voor de stad als leef- en werkgebied. Het levert vele ecosystemendiensten, zoals een omgeving voor beweging, rust en ontspanning (gezondheid, recreatie), verkoeling, het voorkomen van wateroverlast en enige geluidswering. En natuurlijk draagt groen bij aan de ecologische structuur en de biodiversiteit, en kan het cultuurhistorisch van belang zijn.

Ecosysteemdiensten van groenblauwe structuren

Bron: Goed Groen is Goud Waard (De Urbanisten)

Regulerende diensten

Productiediensten

Culturele diensten

Ondersteunende diensten

Gebruikerswaarden van groenblauwe structuren

Mens waarden

Sociale waarden

Culturele waarden

Economische waarden

NOODZAAK | VOOR EEN KWALITATIEF GROENBLAUW NETWERK

■ Groene infrastructuur = waarde voor de stad

Groen in de stad staat onder druk door verdere verstedelijking, de ruimte in de stad is schaars. Tegenwoordig wordt niet alleen in het natuurbeleid maar ook in de stedelijke context gesproken over groene infrastructuur: parken, wegbermen, volkstuincomplexen, begraafplaatsen, sloten, grachten, kanalen en rivieren (inclusief de oevers). De opgave is om al die groenelementen als geheel te gaan zien, waar mogelijk te verbinden en ruimte te maken en/of te houden voor planten en dieren.

■ Hoeveel stedelijk groen hebben we nodig?

Er is geen norm voor de hoeveelheid openbaar groen. In de Nota Ruimte (2006), wordt een richtgetal genoemd: **75 m² per woning**. In 2003 lag de oppervlakte openbaar groen in 19 van de 31 grootste gemeenten hieronder, en geen van de vier grote steden haalde het richtgetal. (bron: atlasnatuurlijkkapitaal.nl)

Voor de 4.800 geplande woningen is dit al een toevoeging van 36 hectare groen

■ Hoeveel waterberging hebben we nodig?

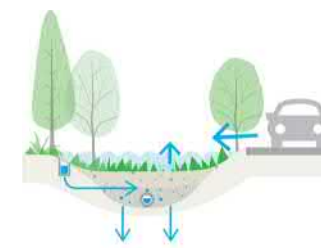
Wanneer we enkel in de Diezedelta én in de westelijke stadsparken (ongeveer 170 hectare) een **bui van 70 mm** moeten opvangen betekent dit dat er in totaal **119.000 m³ water moet worden gebufferd**, en het systeem in een zeer extreem scenario (bui van 160 mm) het systeem 272.000 m³ moet kunnen verwerken.

grove kengetallen

Aanleg van 36 hectare groen
á € 50,- per m²
€ 18.000.000,-

Aanleg van 119.000 m³
waterbuffer á € 40,- per m³
€ 4.760.000,-

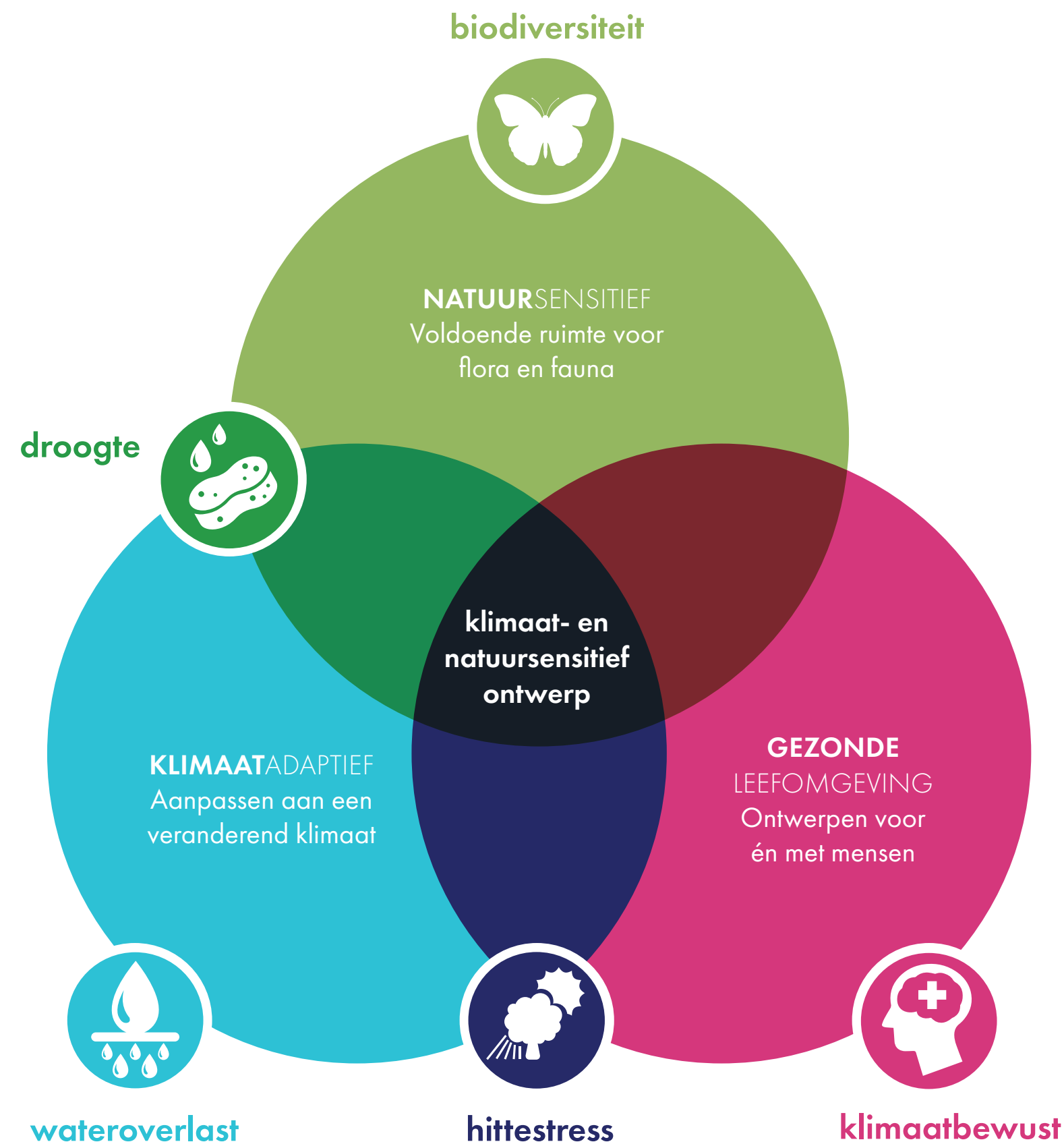

bron kengetallen: Tabellen
aanleg- en beheerkosten Climate
Resilient City Tool, Deltares

NOODZAAK | VOOR EEN KWALITATIEF GROENBLAUW NETWERK

Specifieke situatie in de Spoorzone	Groenstructuren binnen de bestaande stad De bestaande buurten Het Zand, Boschveld en het Paleiskwartier hebben een zandige bodem (kunstmatig opgehoogd), water infiltreert hier razendsnel	Groenstructuren binnen de geplande stad In de Spoorzone is er een stadsuitbreiding gepland van ongeveer 4.800 woningen, deze nieuwe wijken worden (gedeeltelijk) autovrij	Hoogwaardige groenblauwe natuur Rondom de Spoorzone liggen hoogwaardige natuurgebieden (Bossche Broek, Vughtse Gement, Moerputten, Ertveldplas) sommige hiervan bevatten droogtegevoelige natuur
Noodzakelijke opgave(n) in de Spoorzone	Meer hemelwater lokaal opvangen en vasthouden voor in droge perioden, zo veel mogelijk hemelwater hergebruiken en het restant lokaal in groenvoorzieningen laten infiltreren of naar oppervlaktewater transporteren	De nieuwe verstedelijking (EKP, Innovatiekwartier en Bossche Stadsdelta) dient goed aan te sluiten op het netwerk voor langzaam verkeer (wandelen, fietsen en OV). Bij voorkeur worden deze routes aangelegd binnen bestaande óf nieuwe groenstructuren, op vlak van waterhuishouding "houdt het zijn eigen broek op"	Natuurgebieden kunnen onderling beter met elkaar worden verbonden. Zowel de bestaande als de nieuwe stad kan (nóg) beter worden verbonden met deze natuurgebieden, in potentie is dit een dusdanig robuuste groenblauwe structuur waar de stad zich nog verder langs kan gaan uitbreiden
"Op welke wijze maakt de nieuwbouw deze opgave noodzakelijk in combinatie met de specifieke (water)situatie in de Spoorzone"	▪ bestaande buurten afkoppelen van het gemenge riool ▪ ontharden en vergroenen en water lokaal vasthouden voor in droge perioden ▪ afstand koele plek max. 150 meter	▪ toevoegen 36 hectare extra groen* ▪ afstand koele plek max. 150 meter ▪ toevoegen van extra fietspaden ▪ in nieuwe stadsuitbreiding ál het hemelwater (60mm) lokaal opvangen ▪ garanderen van een piekbuffer voor zeer extreme neerslag (160mm) *op basis van 75m² groen per (nieuwe) woning	▪ maken van ecologisch waardevolle verbindingen tussen de hoogwaardige natuurgebieden ▪ natuurgebieden toegankelijker voor gezonde mobiliteit (wandelen en fietsen) ▪ een gezond watersysteem, meer ruimte voor water in het regionale systeem en verbetering van waterkwaliteit

UITGANGSPUNTEN | EEN KWALITATIEF GROENBLAUW NETWERK IN DE SPOORZONE

Klimaat- en natuursensitief groenblauw raamwerk

- Meer ruimte voor de opvang van hemelwater, in reguliere én in extreme situaties
- Meer ruimte voor buffervolume in het regionale watersysteem
- Verbonden groengebieden in en rond de stad (versterkte én nieuwe ecologische verbindingen)
- Verkoeling door de toevoeging van extra bomen
- Een goed verbonden netwerk voor gezonde mobiliteit
- De bestaande én de nieuwe stad verbonden met het groenblauwe netwerk

2. HET VERLEDEN EN DE TOEKOMST VAN DE SPOORZONE

HISTORISCH OVERZICHT | DE GROEI VAN DE SPOORZONE

1629

1600 - 1800 DE MOERASDRAAK WORDT GETEMD

In de 17e eeuw werd de vesting van Den Bosch verder uitgebreid. Er werden nieuwe bolwerken, wallen en poorten aangelegd om de stad te beschermen tegen aanvallen van buitenaf. De vestingwerken werden in opdracht van de stadhouder van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, prins Maurits, aangelegd.

In de 18e eeuw werd de Binnendieze, het stelsel van waterlopen en grachten dat door de binnenstad loopt, verder uitgebouwd en overdekt. Dit zorgde ervoor dat het water beter werd afgevoerd en de binnenstad droger bleef. Daarnaast werden er diverse bruggen en sluizen aangelegd om de waterloop beter toegankelijk te maken.

Aan het einde van de 18e eeuw werd de vesting van Den Bosch omgebouwd tot een open stad. De vestingwerken werden afgebroken en er werd begonnen met de aanleg van nieuwe straten en pleinen. Zo werd onder andere de Markt opnieuw ingericht en werden er nieuwe stadspoorten gebouwd.

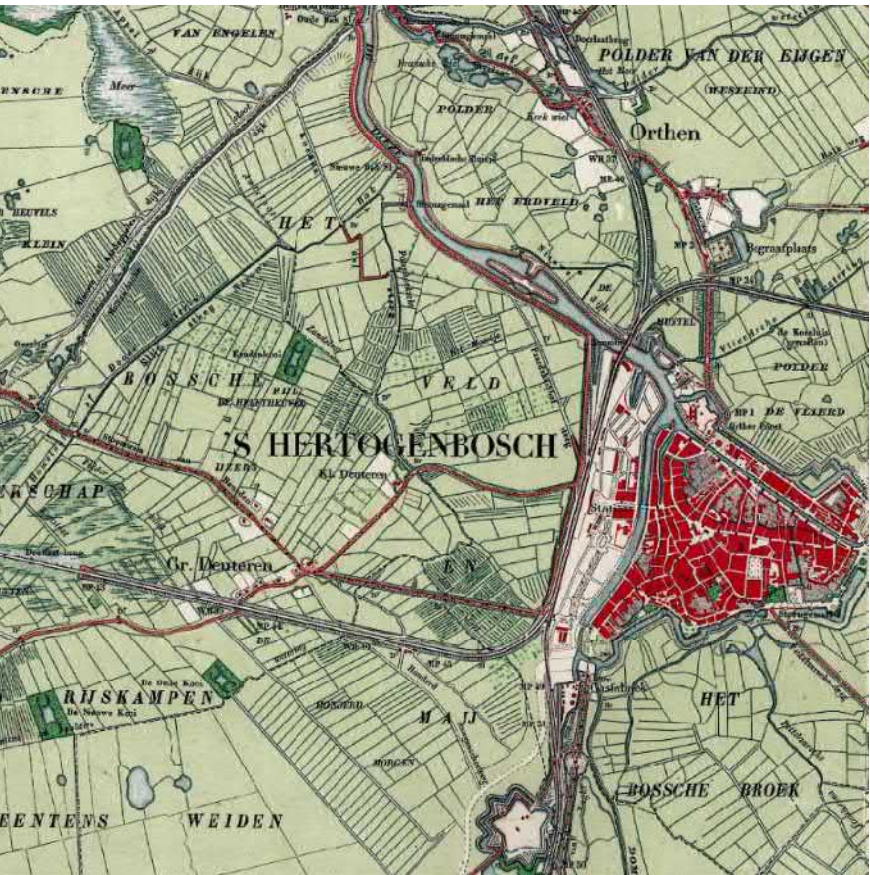

1850

1800 - 1900 STAD BINNEN DE STADSMUREN / AANLEG VAN HET STATION

Tot ongeveer 1850 / 1860 is de binnenstad binnen de stadsmuren gebleven en ontwikkelde zich niet buiten deze muren. Dit was met name omdat het Bossche Veld een uiterwaard van de Maas was, waardoor dit gebied enkele keren per jaar volledig onder water stond. Het gebied was als een bolwerk of polder in het moeras gelegen.

Rond 1850 werd de Zuid-Willemsvaart gegraven, maar Den Bosch heeft de industriële revolutie een beetje gemist. Rond 1870 werd er een spoorweg en een station aangelegd buiten de stadsmuren. Dit station was klein en van hout gebouwd, zodat het snel afgebroken kon worden als er een belegering zou plaatsvinden (het lag namelijk in het schootsveld). Het voordeel van dit nieuwe station was dat het perfect gelegen was ten opzichte van de huidige binnenstad.

1905

1900 - 1930 AANLEG 'T-ZAND, UITBREIDINGEN BUITEN DE STADSMUUR

De eerste uitbreiding buiten de historische binnenstad was 't-Zand, rond 1900. Dit gebied kreeg zijn naam omdat het met 4 meter zand was opgehoogd om geschikt te worden gemaakt voor stadsuitbreiding. Het zand kwam uit de IJzeren Man in Vught en werd met kruiwagens opgehoogd, wat een werkverschaffingsproject was. 't-Zand was voornamelijk een wijk met woningbouw, en aan de noordzijde, op de kop van 't-Zand, ontstond een klein beetje industrie.

1930

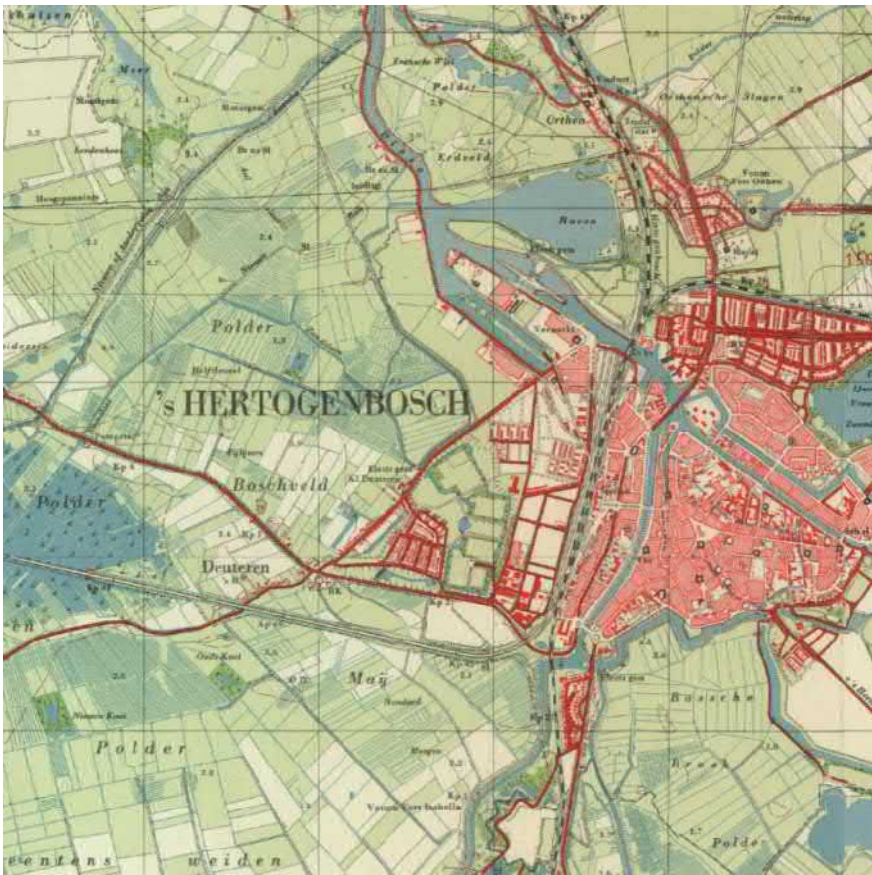
1930 - 1945 INDUSTRIËLE GROEI EN HET BOMBARDEMENT

Rond 1940 was de wijk al meer volgebouwd, en aan de noordzijde stond inmiddels de Grasso fabriek, die er vandaag de dag nog steeds staat (en waar nu het innovatiekwartier wordt ontwikkeld). Aan de andere zijde van de wijk waren de sigarenfabriek en de ijzergieterij gevestigd (in Bossche stadsdelta).

In 1939 is begonnen met de bouw van de wijk De Kruiskamp. Deze wijk werd gebouwd om de slechte woontoestanden in de oude binnenstad te verbeteren. De wijk bestond uit eengezinswoningen en flats en was voor die tijd erg modern.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft Den Bosch veel schade opgelopen. In mei 1940 werd de stad gebombardeerd door de Duitsers, waarbij onder andere de Sint-Jan en het Stadhuis werden beschadigd. In 1944 werd de stad bevrijd door de geallieerden, maar tijdens de gevechten is er opnieuw veel schade aangericht.

HISTORISCH OVERZICHT | DE GROEI VAN DE SPOORZONE

1956

1945 - 1960 BEERSE OVERLAAT, VERDERE STADSUITBREIDINGEN MOGELIJK

Na de oorlog begon de wederopbouw van de stad. Veel beschadigde gebouwen werden hersteld en er werd begonnen met de bouw van nieuwe wijken, zoals de Hambaken en Maaspoort. In deze wijken werd veel gebruik gemaakt van moderne bouwtechnieken en werden grote aantallen sociale huurwoningen gebouwd.

Rond 1950, werden de maaswerken uitgevoerd en werd de Beerse overlaat gemaakt. Dit was de reden waarom er buiten de stad ontwikkeld kon worden. Om de nieuwe wijken te bouwen, werd er lokaal zand gewonnen om de gebieden op te hogen. Hierdoor ontstonden verschillende zandwinplassen, wat typisch is voor Den Bosch.

Op de plek waar nu de Brabanthallen staan, stond destijds een veemarkt. De havens werden verder uitgebreid met watergerelateerde industrie. In het zuidelijke deel, aan de westzijde van het spoor, werd een bedrijventerrein ontwikkeld genaamd De Wolfsdonken. Het laagste en natste deel, waar nu het Westerpark ligt, werd niet ontwikkeld. Hier werd een sportcomplex gemaakt.

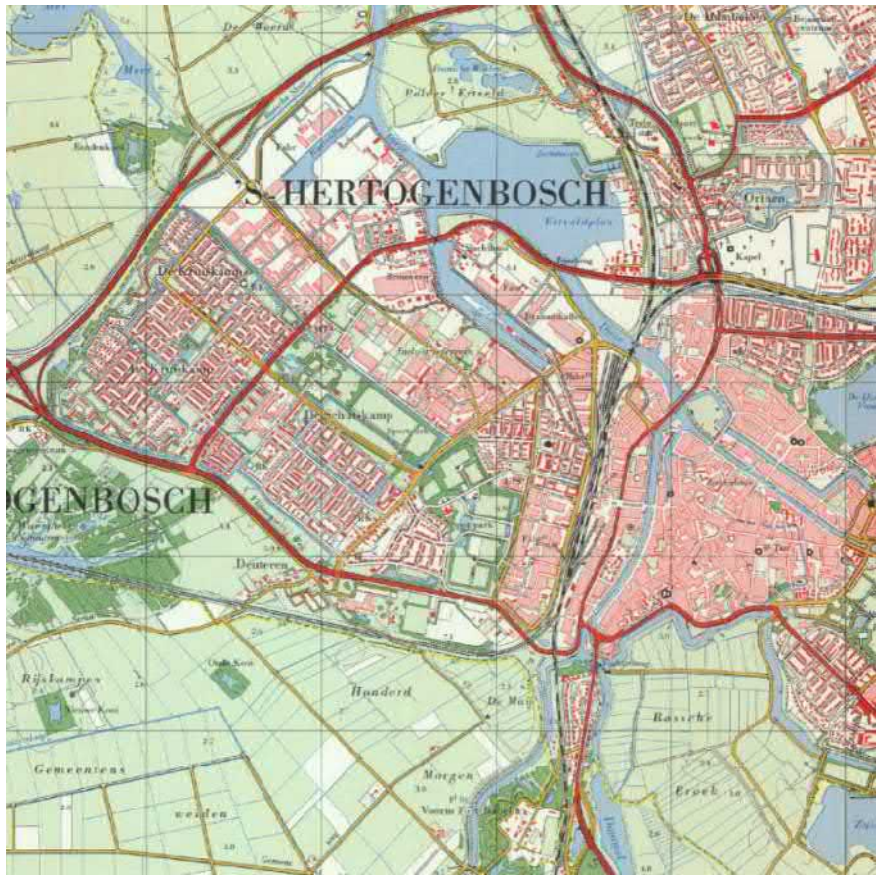

1967

1960 - 1975 DE WOLFSDONKEN EN DE STEMPELWIJKEN

In de jaren 60 en 70 zijn er snel verdere ontwikkelingen geweest van het bedrijventerrein, wat nu helemaal af is. Dit terrein breidt zich vervolgens verder uit richting het noorden.

Schutskamp en Kruiskamp zijn typische jaren 70 stempelwijken met een groene rand eromheen. Misschien kunnen ze worden gekoppeld aan het Engelermeer. De wijk ligt wel in een lager gelegen (polder)gebied met een gecontroleerd waterpeil. In de jaren 80 en 90 was het industriegebied de Wolfsdonken een van de slechtste plekken in de stad, met drugs, prostitutie, criminaliteit, enzovoort. In de jaren 90 is besloten om dit gebied volledig af te breken en opnieuw te beginnen, wat resulteerde in het Paleiskwartier.

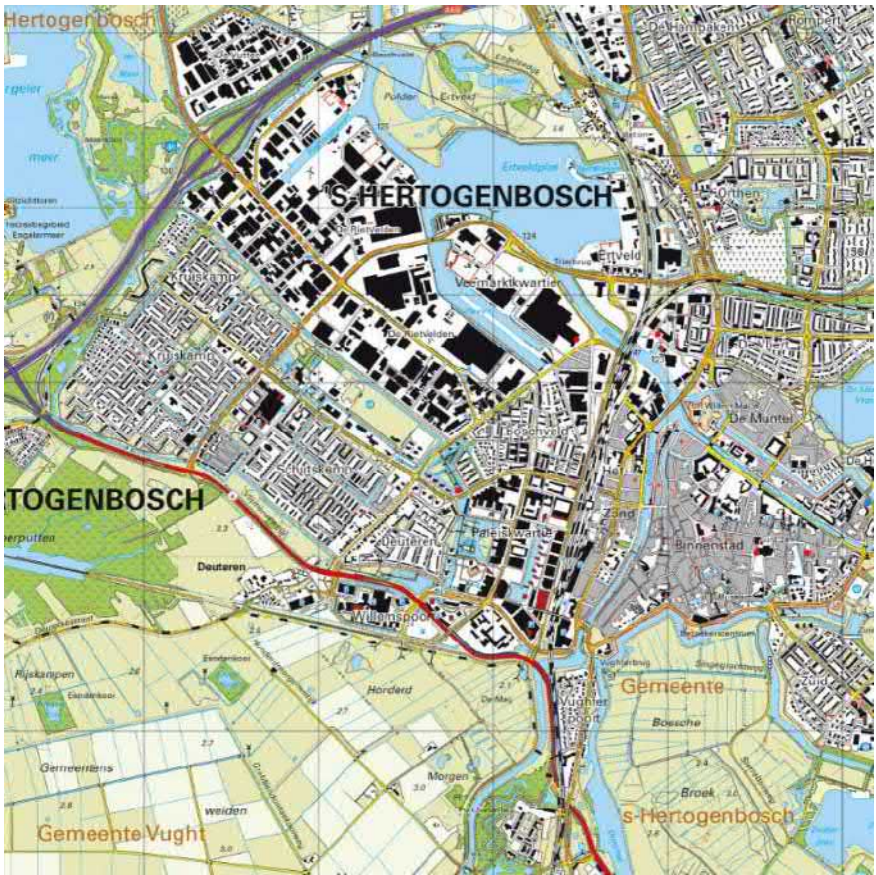
1979

1975 - 1990 PALEISKWARTIER EN DE SLUITING VAN DE SIGARENFABRIEKEN

In de jaren tachtig werd gestart met de herontwikkeling van het Paleiskwartier, het gebied rondom het station van Den Bosch. Het Paleis van Justitie als eerste ontwikkeling op de plek van de voormalige Wolfsdonken, ze waren de eersten die het aandurften en werden aanjager voor verdere ontwikkelingen in het Paleiskwartier. Justitie zat eerst verspreid over verschillende panden in de stad, maar verplaatsten naar de westzijde van het spoor.

De sluiting van de sigarenfabrieken: in de jaren tachtig sloten de laatste sigarenfabrieken in Den Bosch hun deuren. Dit had grote gevolgen voor de lokale economie en werkgelegenheid. Er werden nieuwe bedrijven aangetrokken, zoals softwarebedrijf SAP, om het verlies aan werkgelegenheid te compenseren.

De herontwikkeling van de Binnendieze: vanaf de jaren zeventig werd begonnen met de restauratie en herontwikkeling van de Binnendieze, het ondergrondse stelsel van grachten en riolen dat door de binnenstad loopt. Door de Binnendieze te herstellen en er rondvaarten te organiseren, werd het een belangrijke toeristische attractie.

2022

1990 - 2020 HET ONDERWIJSCLOSTER EN VERNIEUWING IN DE SPOORZONE

Hierna zijn er ook verschillende onderwijsinstellingen aan deze kant van de stad ontwikkeld, en de oude Grasso-fabriek wordt in gebruik genomen door kunstenaars. In het noorden van 't Zand zat nog steeds de oude veevoerfabriek. In 2010 is deze uitgekocht en kon dit deel verder ontwikkeld worden.

Rond 2010 werd gestart met de herontwikkeling van de Spoorzone, het gebied rondom het station. Er worden nieuwe woningen, kantoren en voorzieningen gebouwd en er wordt geïnvesteerd in de verbetering van de bereikbaarheid en duurzaamheid van het gebied. Ook werd gestart met de ontwikkeling van de Bossche Stadsdelta, een grootschalig project dat tot doel heeft om de binnenstad beter te verbinden met het water en de groene omgeving.

Over het algemeen is er weinig water aanwezig in 't Zand is omdat dit deel van de stad zich bevindt op opgehoogd gebied. Er zijn echter veel kansen voor groen en water in het Westerpark.

VERDERE STADSUITBREIDING IN DE SPOORZONE

STADSUITBREIDING | OVERZICHT VAN LOPENDE PLANNEN EN PROJECTEN

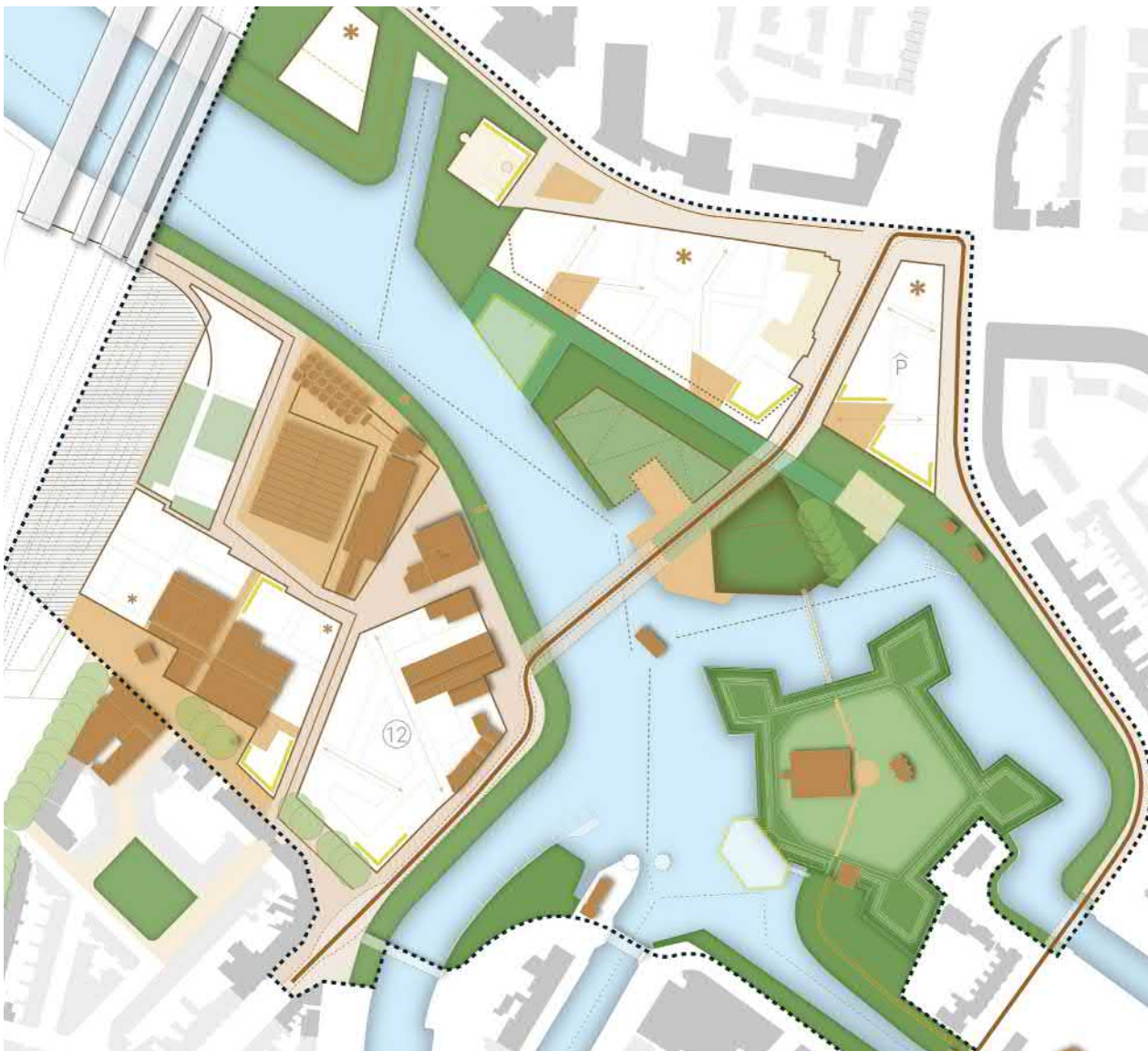
Plan EKP Noord - Delva / Ninedots

Plan EKP Zuid / Innovatiekwartier

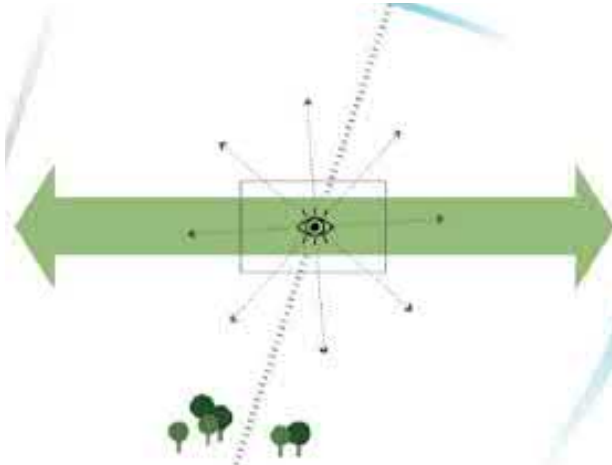
Plan EKP Zuid / Innovatiekwartier

Plan Bossche Stadsdelta - WeLoveTheCity

Plan voor kunstacademie (Avans)

Ambitie "stationspark" - verbinder oost-west

Plannen in Paleiskwartier (Terrazzo, Palazzo)

Plan Willemspoort Zuid

3. NATUUR EN KLIMAATSCAN VAN DE SPOORZONE

GROENBLAUWE STRUCTUREN IN KAART GEBRACHT VOOR DE SPOORZONE

NATUUR EN KLIMAAT IN KAART GEBRACHT VOOR DE SPOORZONE

WATER IN DE OPENBARE RUIMTE | riolering, water op straat en kwetsbare functies

1

Pieter Zeemanpark, Boschveld

royale wadstructuur (lokale opvang van hemelwater)

Kwetsbare functies

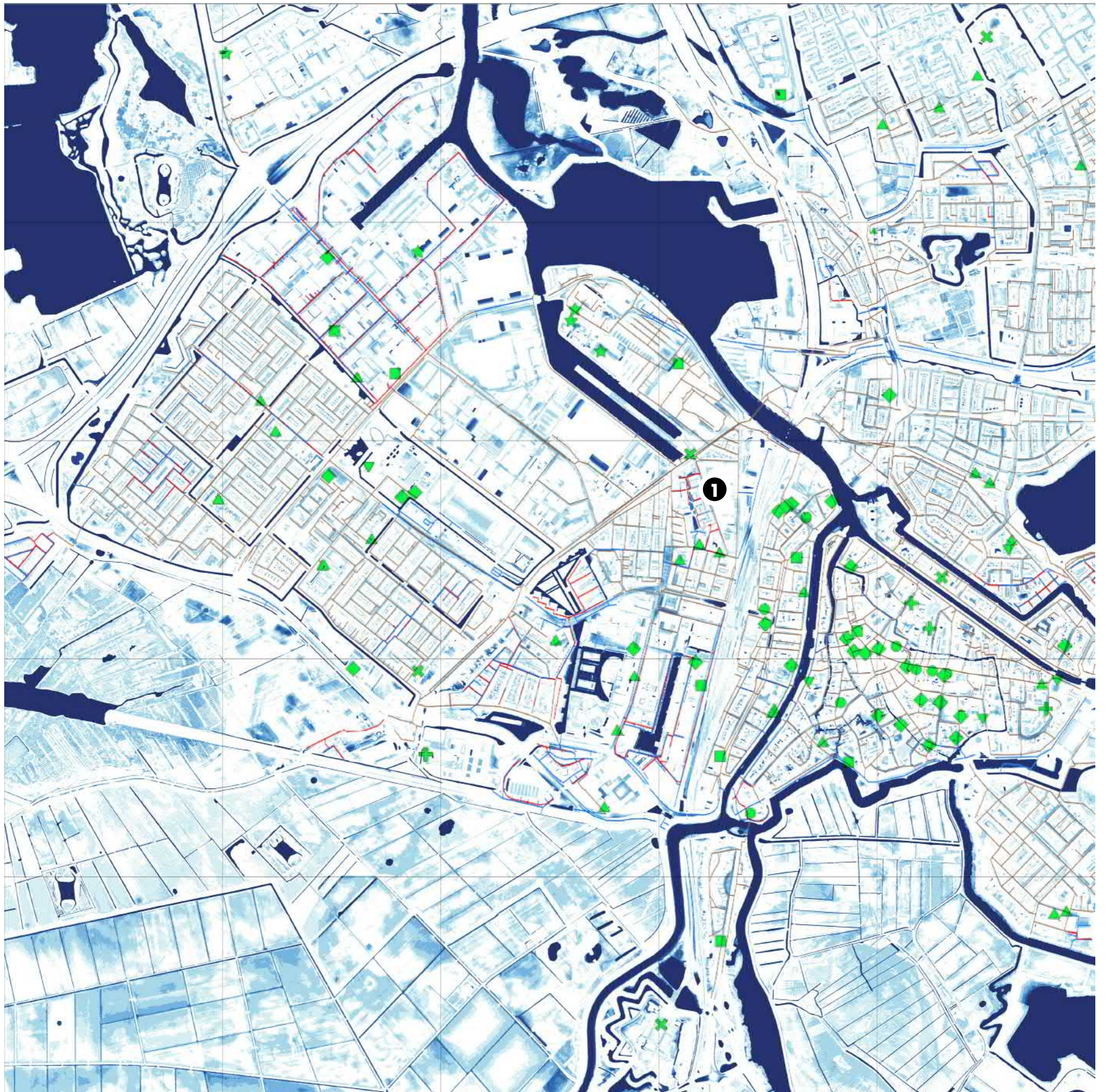
- ▲ onderwijsinstelling
- + ziekenhuis
- × tehuis
- ◆ publieksgebouw
- hotel

Water op straat

- 1 0-0.05 m
- 2 0.05-0.10 m
- 3 0.10-0.20 m
- 4 0.20-0.30 m
- 5 0.30-0.40 m
- 6 0.40-0.50 m
- 7 0.50-1 m
- 8 >1 m

Riolering

- Gemengd stelsel
- DWA
- HWA
- Duiker

OPGAVEN

- **Meer ruimte voor het lokaal opvangen van hemelwater**
- **Afkoppelen van de bestaande stedelijke gebieden met een gemengd riool**
- **Nieuwe stadsuitbreiding “houdt zijn eigen broek op”**

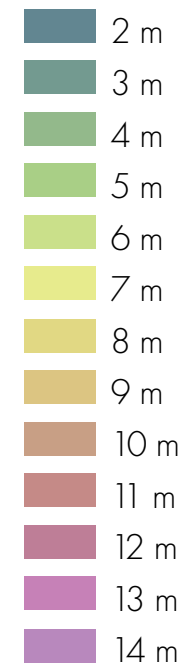
TOPOGRAFIE | voormalige moerasgebieden opgehoogd met zand

1

Ophogen van 'het Zand' / Expeditieknooppunt
kunstmatig opgehoogde zandvlakte (voormalig moeras)

Actueel
Hoogtebestand
Nederland (AHN)

OPGAVEN

- Lagere nattere gebieden inzetten als potentiële waterbuffergebieden (in extreme situaties)
- Water zo veel mogelijk vasthouden voor droge perioden in de (met zand) opgehoogde gebieden

HITTESTRESS | stedelijk hitte-eilandeffect en afstand tot koele plekken

1

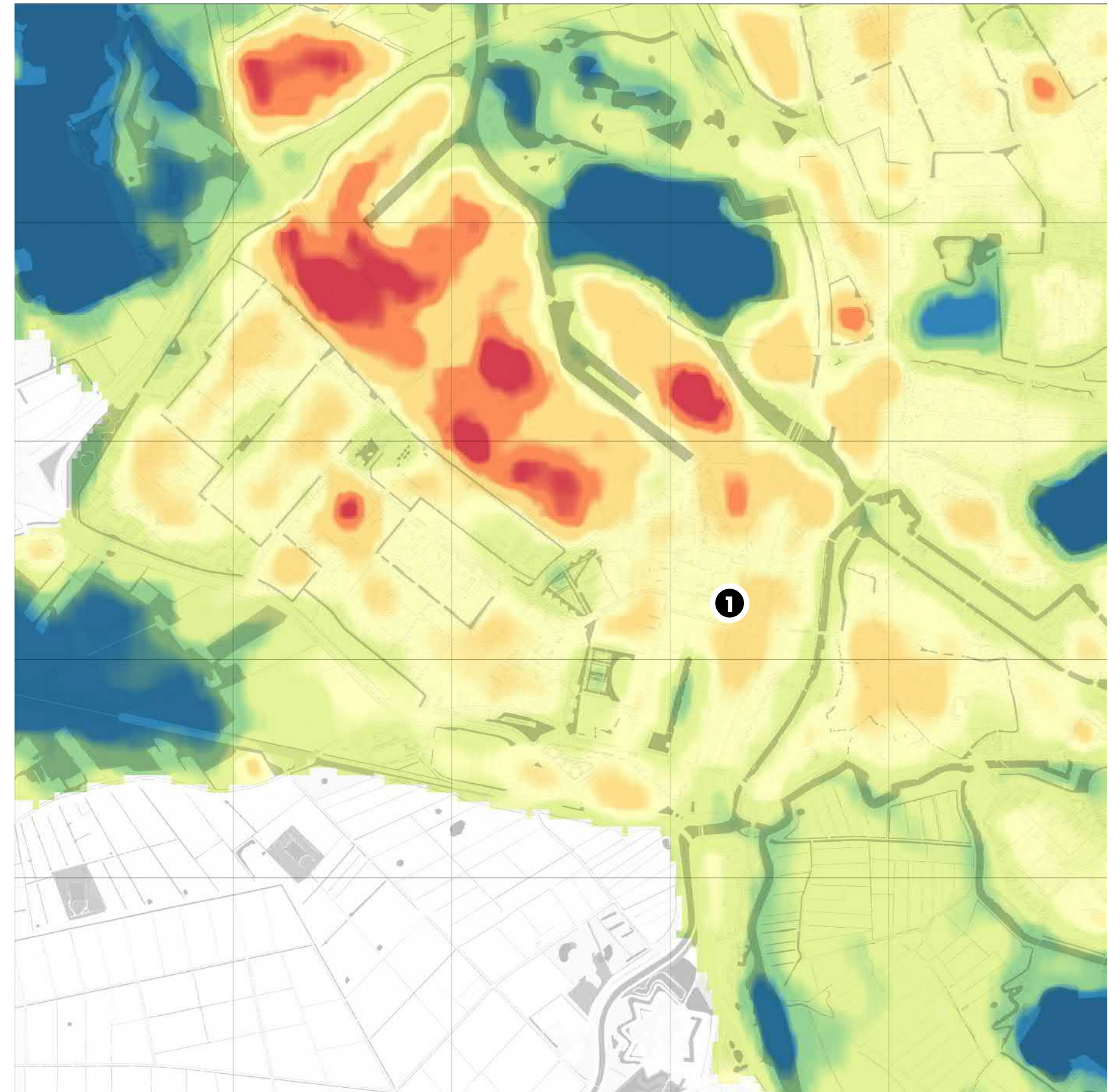
Christiaan Huygensweg
veel verharding en parkeren

Stedelijk hite-eilandeffect

OPGAVEN

- Afstand tot koele plekken verkleinen
- Routes voor langzaam verkeer voorzien van schaduw (bij voorkeur door het planten van extra bomen)

BIODIVERSITEIT | flora en fauna in en rondom de spoorzone

1

Boschveld

nestkasten aan de bebouwing

OPGAVEN

- **Maken van een ecologisch waardevolle verbinding tussen de Ertveldplas en de Moerputten**
- **Versterken van ecologische kwaliteit in de Dommel, de Ertveldplas en het Westerpark**

Watertypen

- Primaire ecologische waterstructuur
- Water grenzend aan groen
- Wateroppervlakten omringd door groen
- Overig water

Stadse biotopen

- Bedrijventerrein
- Laagbouw in het groen
- Stedelijke hoogbouw
- Centrumgebied

Ecologische verbindingen

- ➔ Aanwezige verbinding bermenlandschap
- ➔ Aanwezige boomkroonverbinding
- ➔ Potentiële boomkroonverbinding
- ➔ Aanwezige oeververbinding
- ➔ Potentiële oeververbinding
- ➔ Aanwezige bloemrijke linten
- ➔ Potentiële bloemrijke linten
- Knelpunt (Natuur in de stad + Ecologische stadsvisie)

GEZONDE MOBILITEIT | fiets-, wandelroutes en openbaar vervoer

1

Willemspoort

aangename fietsverbindingen rond grote infrastructuur

Beweeg-vriendelijkheid

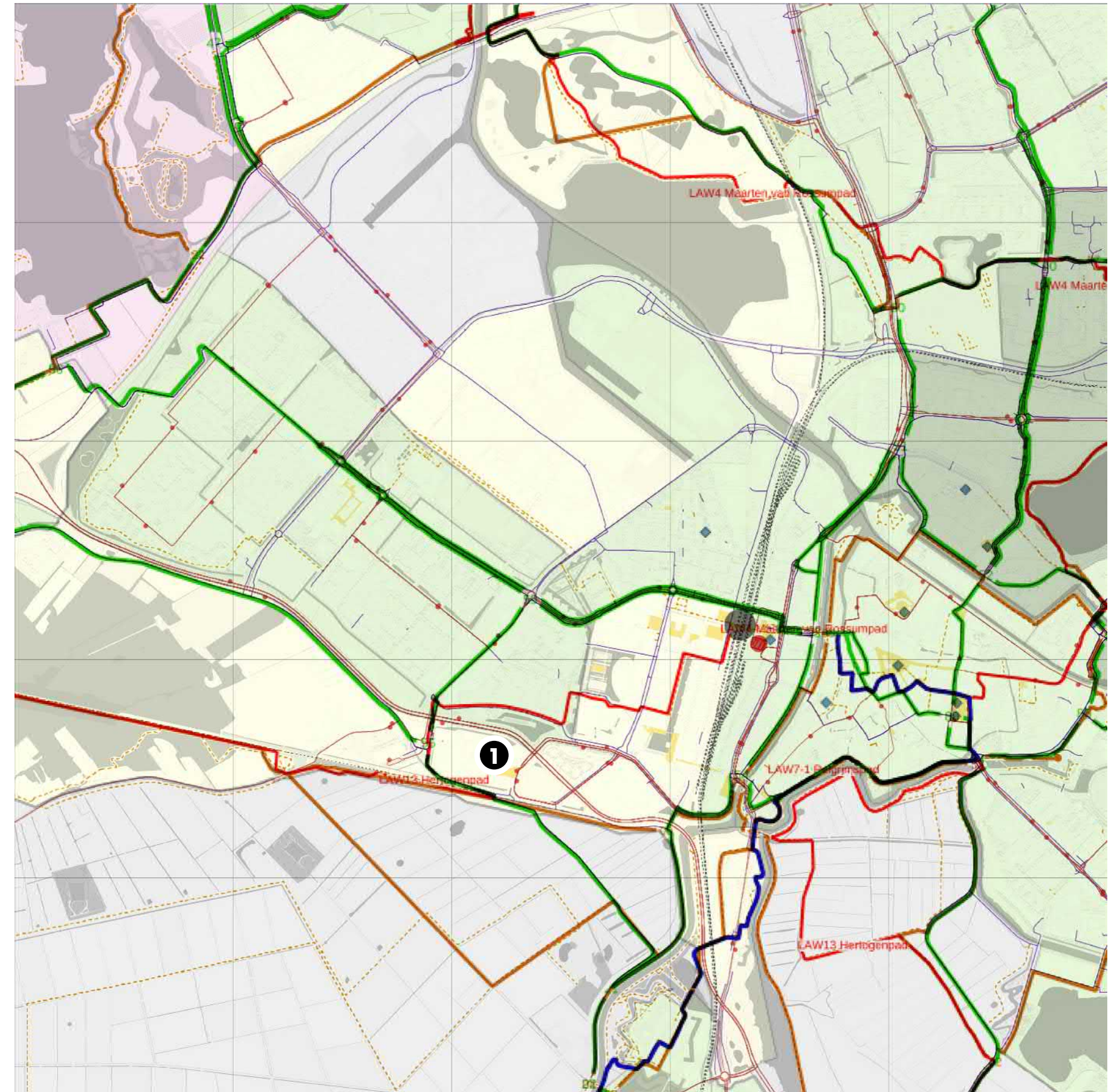
- < 20 (geen beweegvr. omgeving)
- 20 - 40
- 40 - 60
- Nederlands gemiddelde
- 60 - 80
- 80 - 100 (wel beweegvr. omgeving)
- Geen inwoners

Wandel- en fietsroutes

- landelijke wandelroutes
- regionale fietsroutes
- regionale wandelroutes

OPGAVEN

- De bestaande en de nieuwe stad in en rond de Spoorzone goed laten aansluiten op het fiets- en wandelnetwerk (bij voorkeur door het groen)
- Hoogwaardige natuurgebieden nog beter verbonden met de stad

4. VERKENNING POTENTIELE PROJECTEN IN DE SPOORZONE

GROENBLAUWE STRUCTUREN RONDOM DE SPOORZONE

Moerputten

A landscape photograph showing a wide, flat expanse of water or wetland under a cloudy sky. The foreground is dominated by a grassy slope with some bare tree branches hanging down from the top left and right. The middle ground features a large body of water with several small, rectangular islands or patches of land. The background shows a distant, hazy horizon line. The overall tone is muted and overcast.

Vughtse Gement

Overzicht van de omliggende groengebieden

Ertveldplas

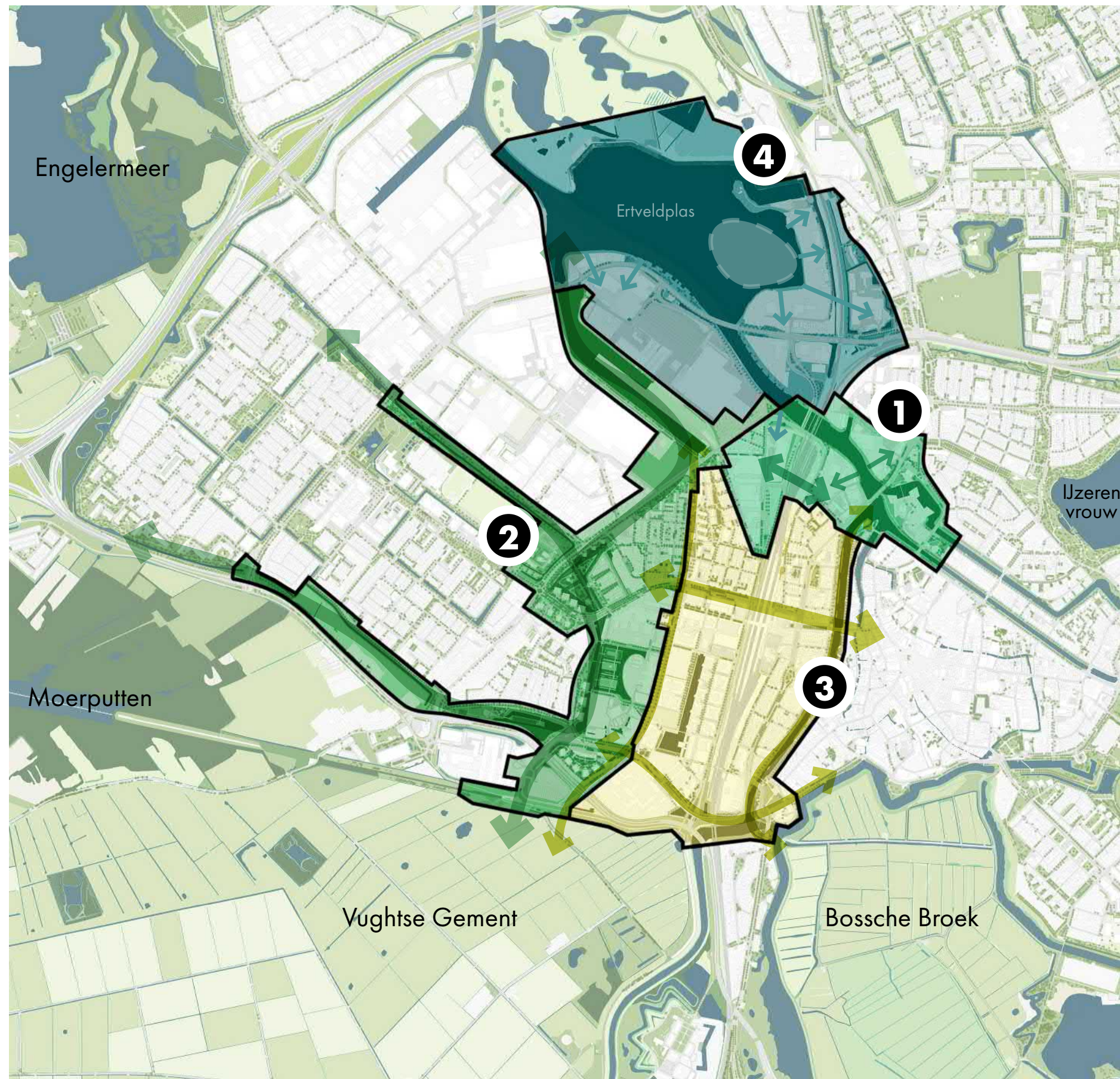
Bossche Broek

OVERZICHT GROENBLAUWE STRUCTUREN | IN EN RONDOM DE SPOORZONE

*Doelsoorten afkomstig uit de documenten 'Uitvoeringsprogramma De Groene Delta' en 'Natuur in de stad'

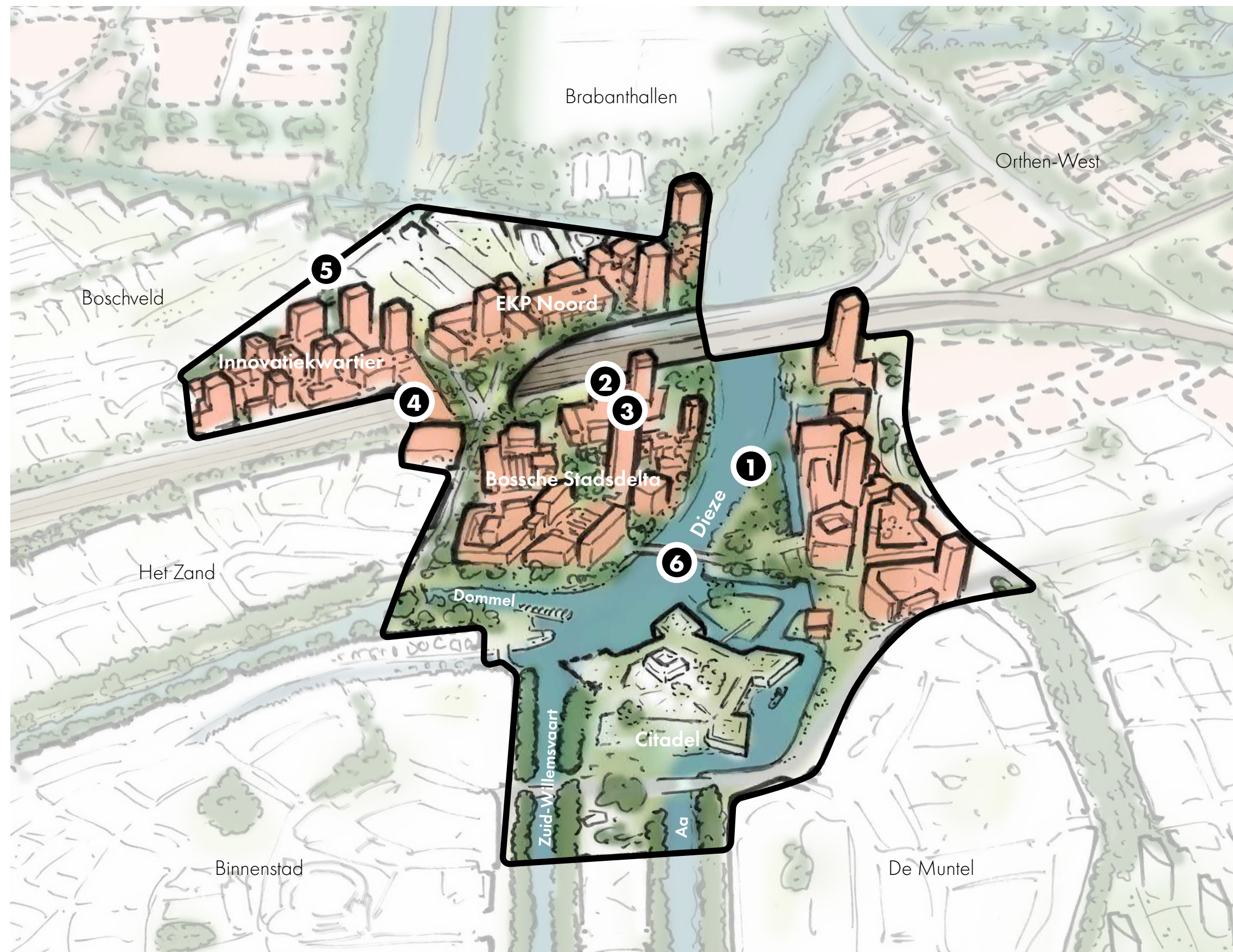
ÉÉN AANEENGESLOTEN GROENBLAUWE STRUCTUUR | vier deelgebieden

1. **Diezedelta; klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling in de noordelijke Spoorzone** (48 hectare) - Nieuwe (deels) autovrije stadswijken met ruimte voor gezonde mobiliteit aan een groenblauw netwerk, meer ruimte voor natuurlijke oevers en meer ruimte voor water
2. **Buitendieze; robuust stadspark voor de Spoorzone** (120 hectare) - Mogelijke groenblauwe verbinding voor de westelijke spoorzone die ruimte biedt om de stad verder langs uit te kunnen breiden
3. **Stationspark; groene lopers in de Spoorzone** (116 hectare) - Zo veel mogelijk inzetten op de sponsstad principes (vasthouden van hemelwater) en het station transformeren tot groene parkverbinding
4. **Verbindingen van de Spoorzone met het buitengebied** (156 hectare) - Mogelijkheden voor extra waterberging verbetering van de waterkwaliteit in het regionale watersysteem én potentiële locatie voor verdere stadsuitbreiding

Totale Spoorzone: **440 hectare**

1_DIEZEDELTA | overzicht en mogelijke deelprojecten

vogelvluchtschets Diezedelta

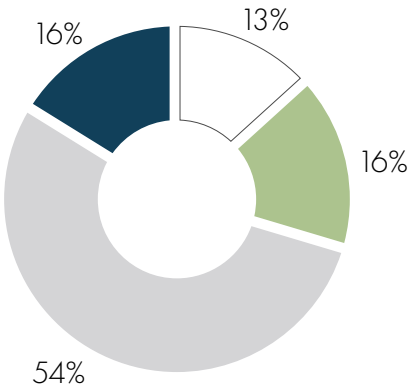
1. **Oeverpark (Bossche Stadsdelta / EKP)**
2. **Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling**
3. Vergroenen parkverbinding over spoor
4. Groenblauwe herinrichting openbare ruimte
5. Waterbuffer in openbare ruimte
6. Nieuw aan te leggen en te versterken fiets-wandelstructuren

impressie van het Oeverpark

1_DIEZEDelta | nulmeting en potentiële opgave

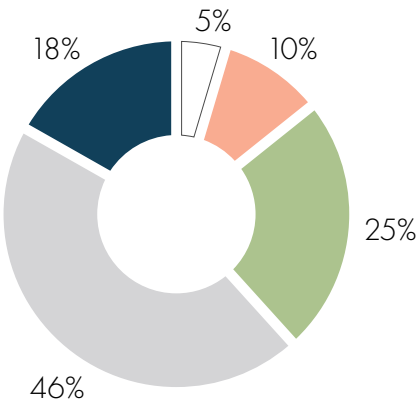
De samenkomst van de Dommel en de Aa met grootschalige stadsuitbreiding
Bossche staddelta, EKP en Innovatiekwartier

Nieuwe (deels) autovrije stadswijken met ruimte voor gezonde mobiliteit aan een groenblauw netwerk, meer ruimte voor natuurlijke oevers en meer ruimte voor water

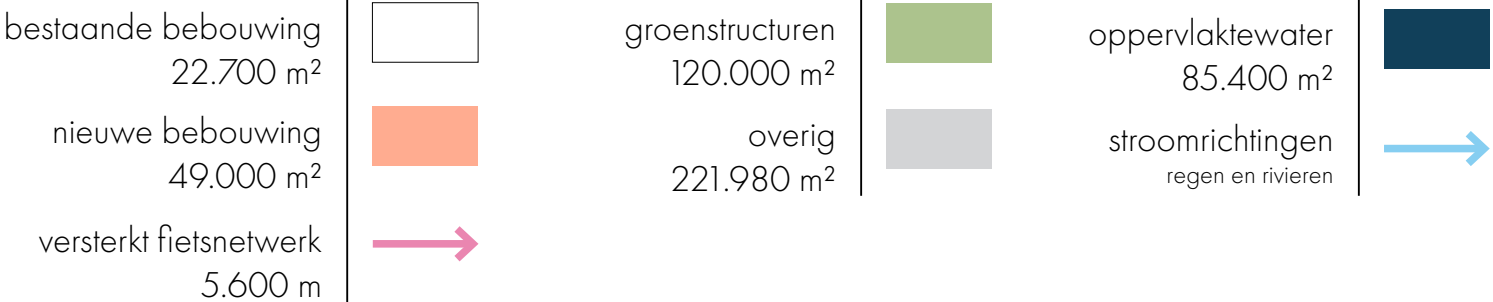
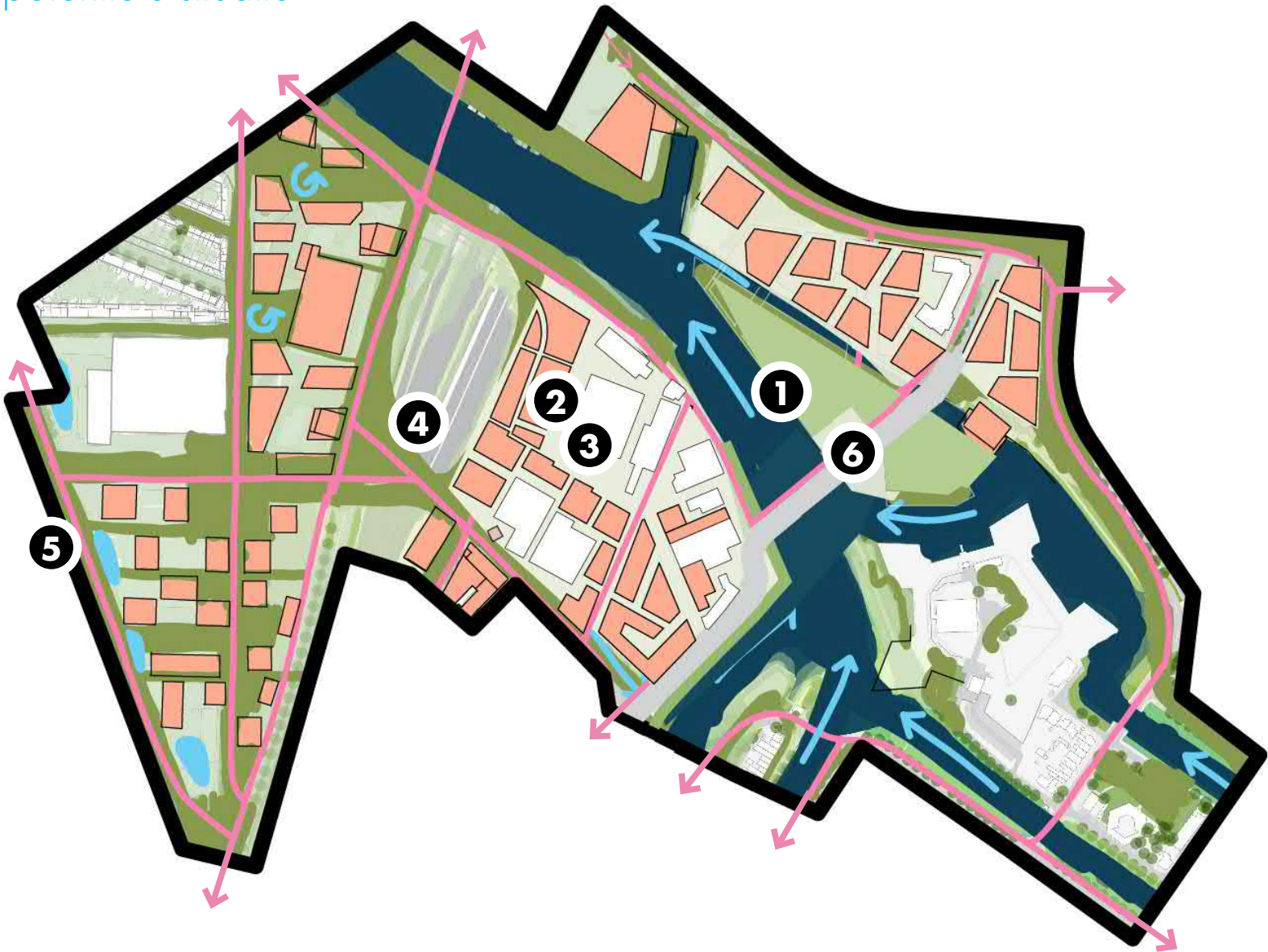

Totaal | 478.700 m² (48 hectare)

1_DIEZEDELTA | mogelijke deelprojecten en bouwstenen

potentiele situatie

		kosten indicatief
1.	Oeverpark (Bossche Stadsdelta / EKP)	€ 3.600.000,-
2.	Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling	€ 7.200.000,-
3.	Vergroenen parkverbinding over spoor	€ 3.000.000,-
4.	Groenblauwe herinrichting openbare ruimte	€ 700.000,-
5.	Waterbuffer in openbare ruimte	€ 600.000,-
6.	Nieuw aan te leggen en te versterken fiets- wandelstructuren	€ 3.075.000,-

* alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW

1_DIEZEDELTA | impressie

nieuwe ontwikkelingen
onderdeel van de
parkomgeving

nieuwe brug voor
langzaam verkeer

terugkeer van Citadel
in het water

1_DIEZEDelta | kwantificatie potentiële groen- en wateropgave

KLIMAATADAPTIEF

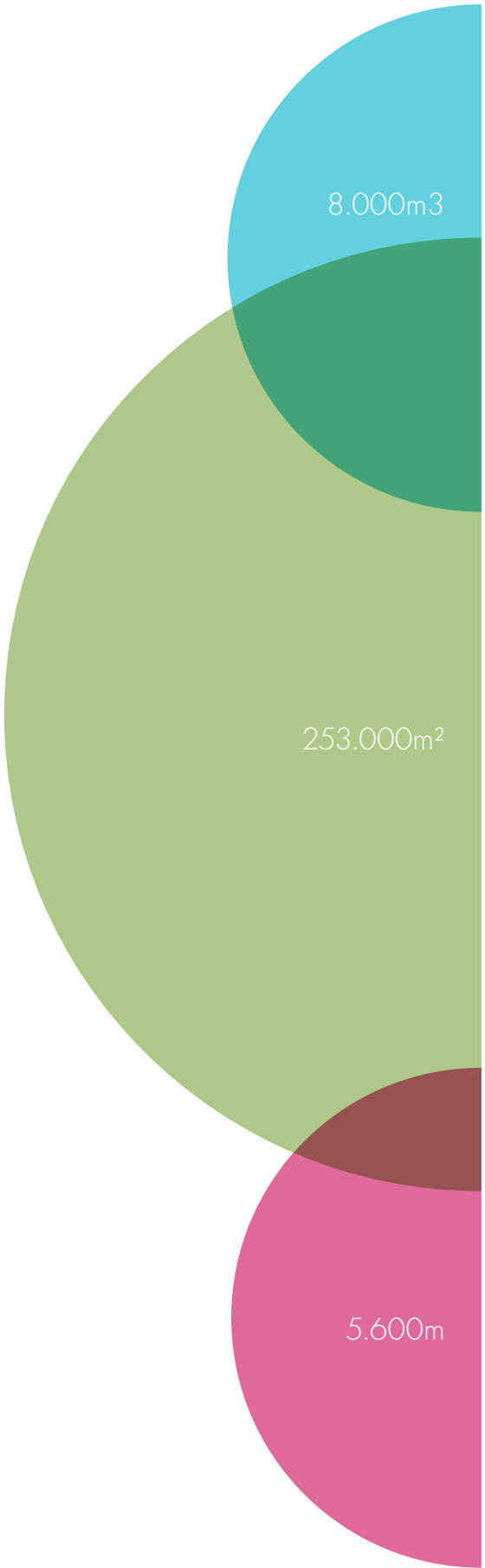
Door nieuwe stadsuitbreiding hand in hand te laten gaan met het maken van meer ruimte voor water in het regionale systeem zal de druk stroomopwaarts verlagen. Volgens de KRW (Kaderrichtlijn Water) zal er worden ingezet op het maken van overstroombare oevers die de buffercapaciteit in de rivieren vergroten. Daarnaast wordt er ook ingezet op het vasthouden van water in de openbare ruimte zodat water langer in het gebied blijft, hergebruikt kan worden.

NATUURSENSITIEF

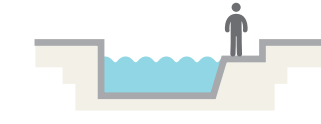
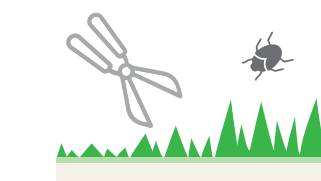
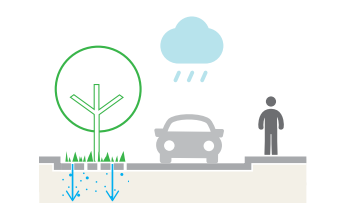
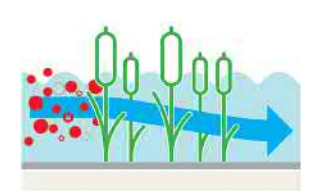
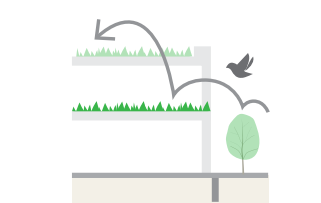
Het introduceren van water in de openbare ruimte en toepassen van flauwe oevers zorgt voor een hoge mate van diversiteit. De gradiënten die ontstaan zijn de voedingsbodem voor planten en dieren om zich te vestigen. Door de lineaire oeverstructuren te ontdoen van obstakels kan flora en fauna zich vrijuit bewegen en zich door de stad verplaatsen.

GEZONDE LEEFOMGEVING

De lineaire oeverstructuren vormen ook voor de mens een belangrijke verbindende structuur. Dergelijke schaduwrijke routes voorzien het stedelijk gebied van een aaneengesloten koel netwerk dat de stad verbindt met het ommeland.

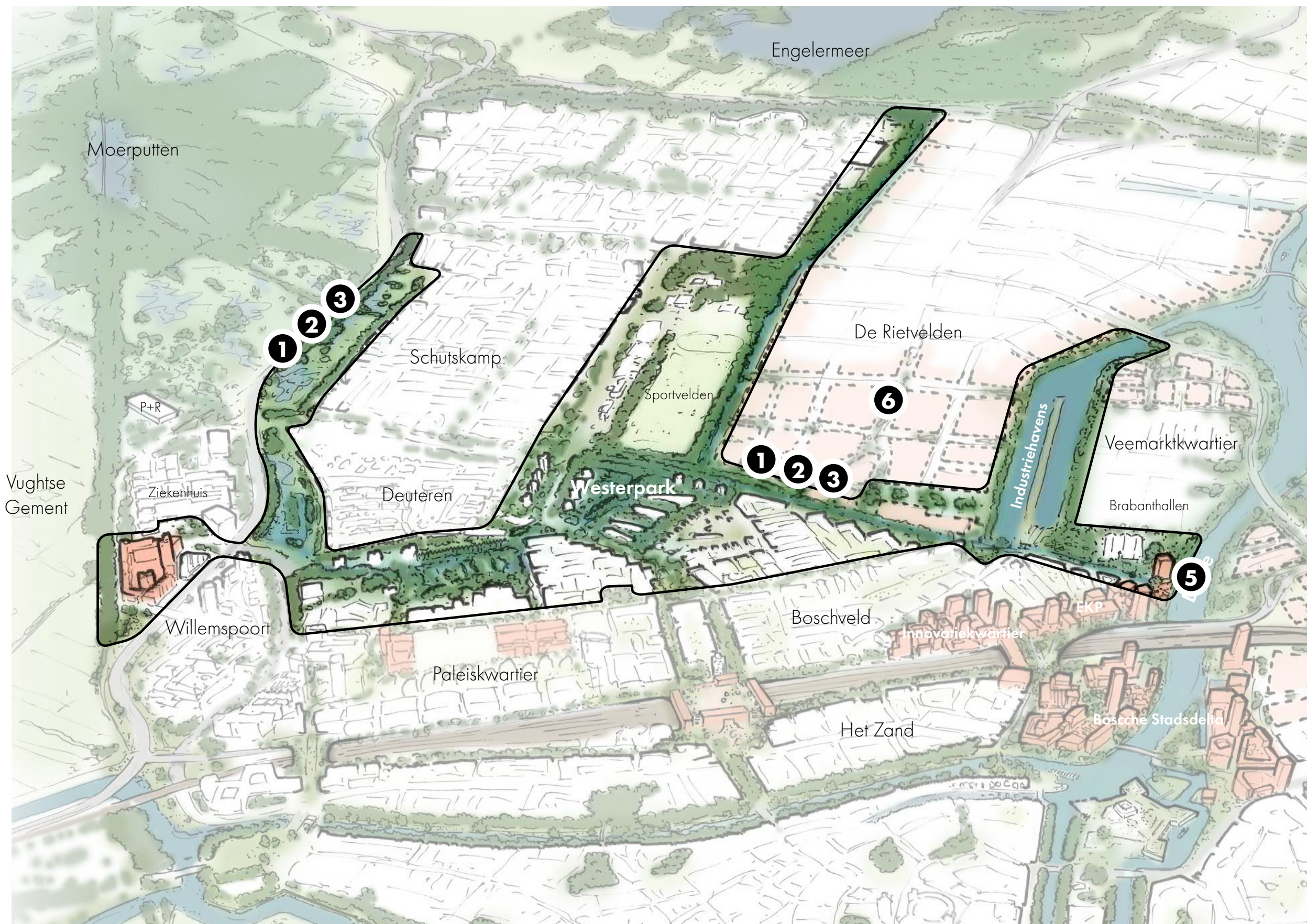
bouwstenen

 Natuurlijke overstroombare oevers	 Water toegankelijk maken	 Waterresistente gebouwen	 Ecologisch beheer
 Vitale functies adaptief	 Natuurlijke zachte oever	 Aaneengesloten koel netwerk	 Beperken en aanpassen van lichtbronnen
 Reduceren verhard oppervlak / ontharden	 Waterzuiverende vegetatie	 Buurtpark / koelteplek	 verticale steppingstones

ambassadeursoorten

 Otter	 Grote gele kwikstaart	 Bever	 Gewone gzwergvleermuis	 Tongvaren	 Libellen en waterjuffers
--	--	--	---	--	---

2_BUITENDIEZE | overzicht en mogelijke deelprojecten

vogelvluchtschets Buitendieze

Groenvoorziening Westerpark Schutskamppark:

- 1. **Aaneengesloten natte structuur én ecologische verbinding**
- 2. **Nieuw aan te leggen parkstructuur**
- 3. **Versterken bestaande parkstructuur**
- 4. Doortrekken groenstructuren in bestaande wijken
- 5. Inlaat voor water vanuit de Dieze
- 6. Potentiële natuur- en klimaatsensitieve herontwikkeling Rietvelden

impressie van de Buitendieze in de Oude Vlijmenseweg

2_BUITENDIEZE | nulmeting en potentiële opgave

- bestaande bebouwing
111.951 m²

bestaand fietsnetwerk
4.850 m

overige
696.411 m²

groenstructuren
234.000 m²

oppervlaktewater
159.000 m²

stroomrichtingen
regen en rivieren
-
- reeks aan
(soms versnipperde)
groengebieden aan de
rand van de Spoorzone

- bestaande bebouwing
105.530 m²

nieuwe bebouwing
40.596 m²

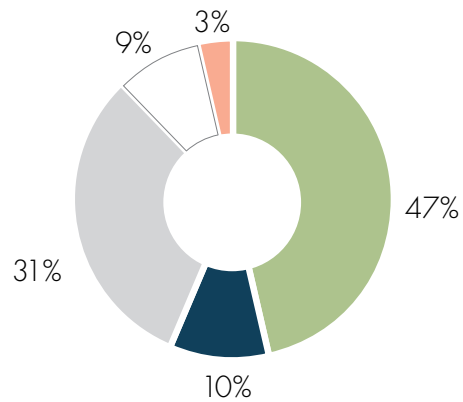
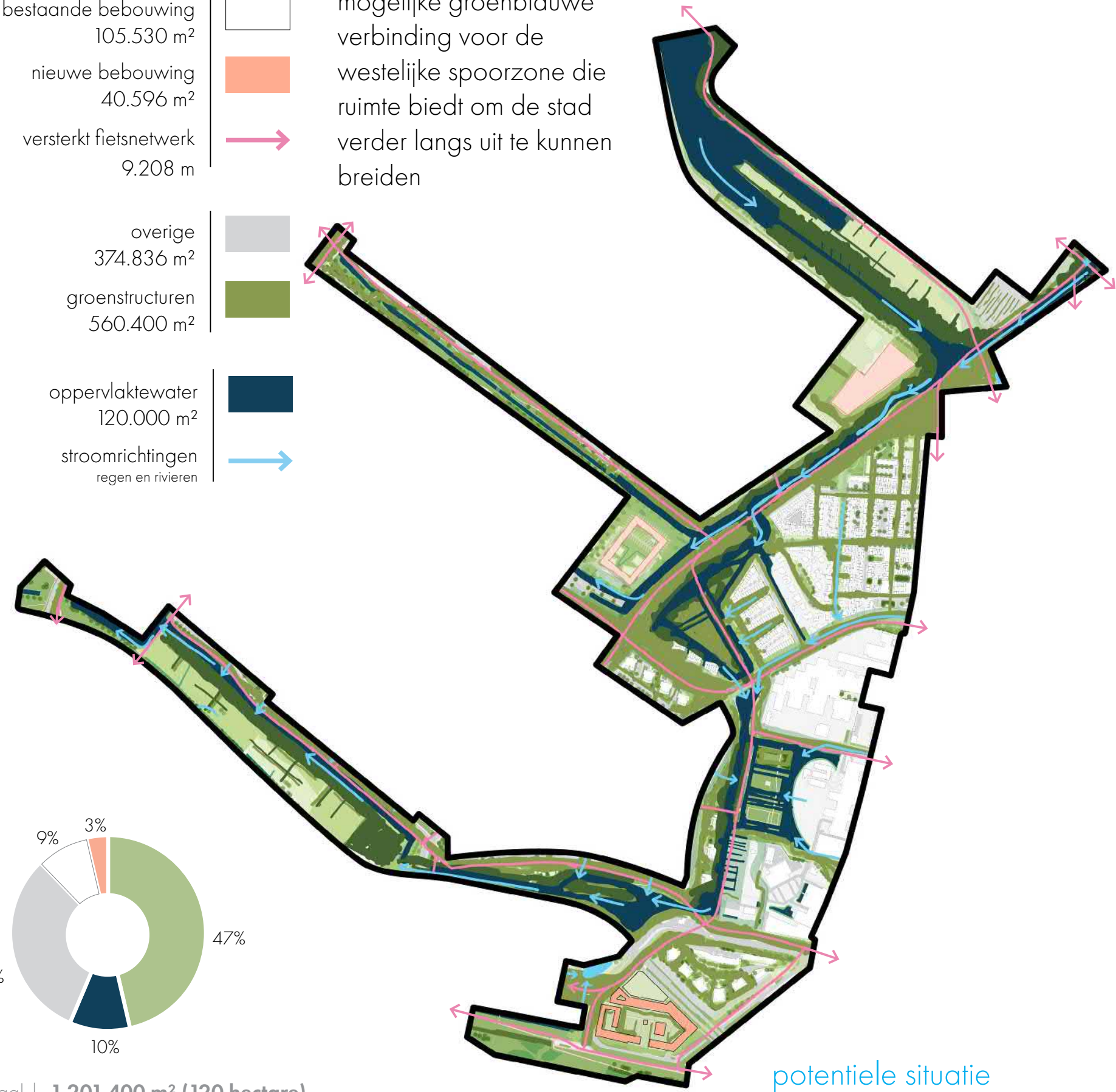
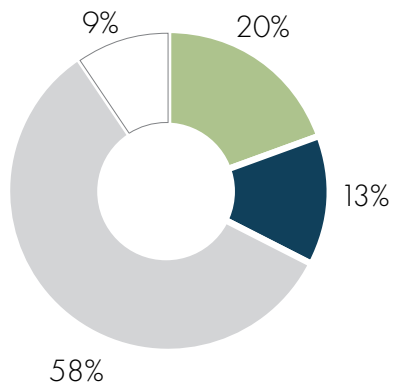
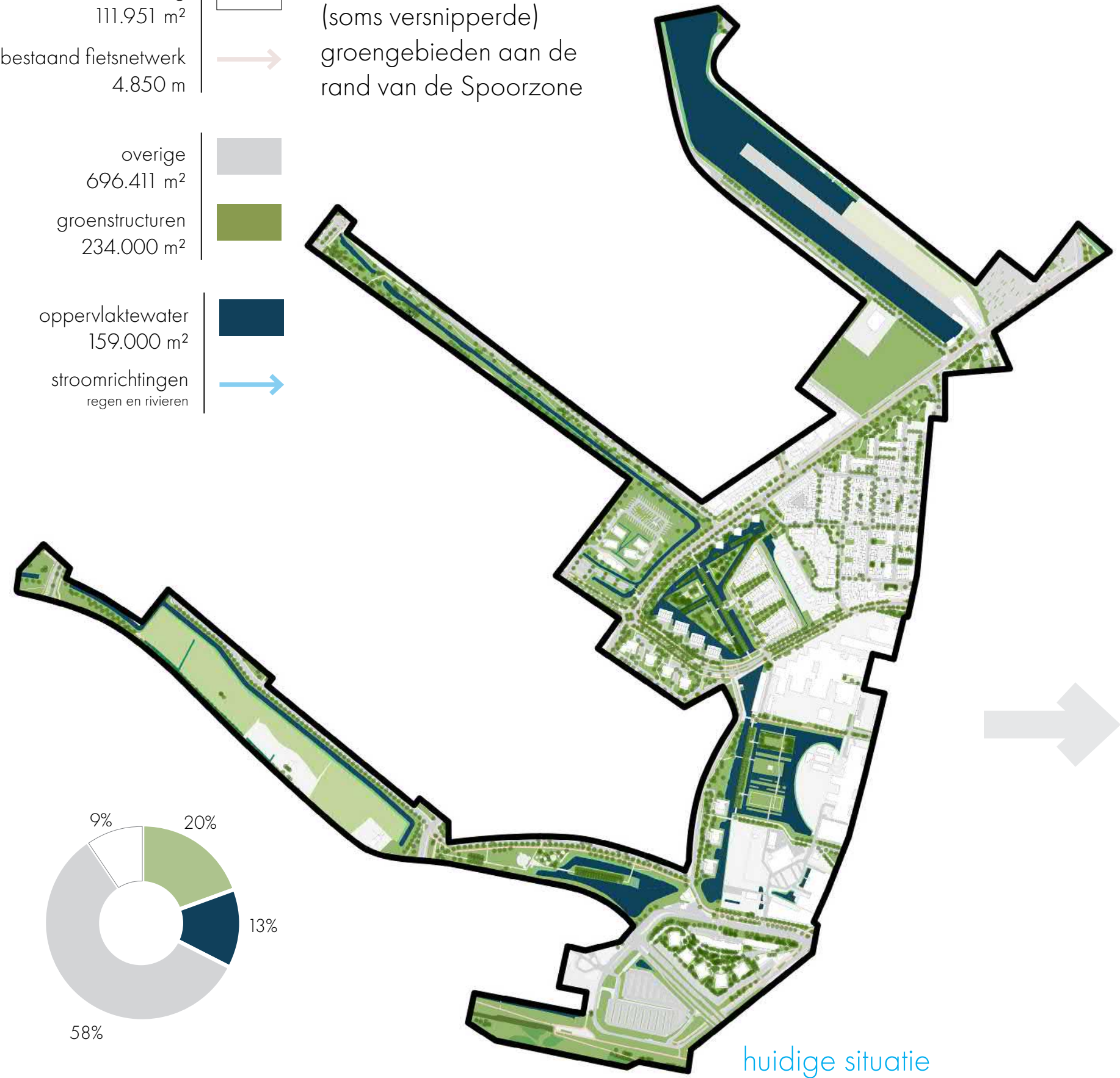
versterkt fietsnetwerk
9.208 m

overige
374.836 m²

groenstructuren
560.400 m²

oppervlaktewater
120.000 m²

stroomrichtingen
regen en rivieren
-
- mogelijke groenblauwe
verbinding voor de
westelijke spoorzone die
ruimte biedt om de stad
verder langs uit te kunnen
breiden

Totaal | 1.201.400 m² (120 hectare)

2_BUITENDIEZE | mogelijke deelprojecten en bouwstenen

- bestaande bebouwing
105.530 m²

nieuwe bebouwing
40.596 m²

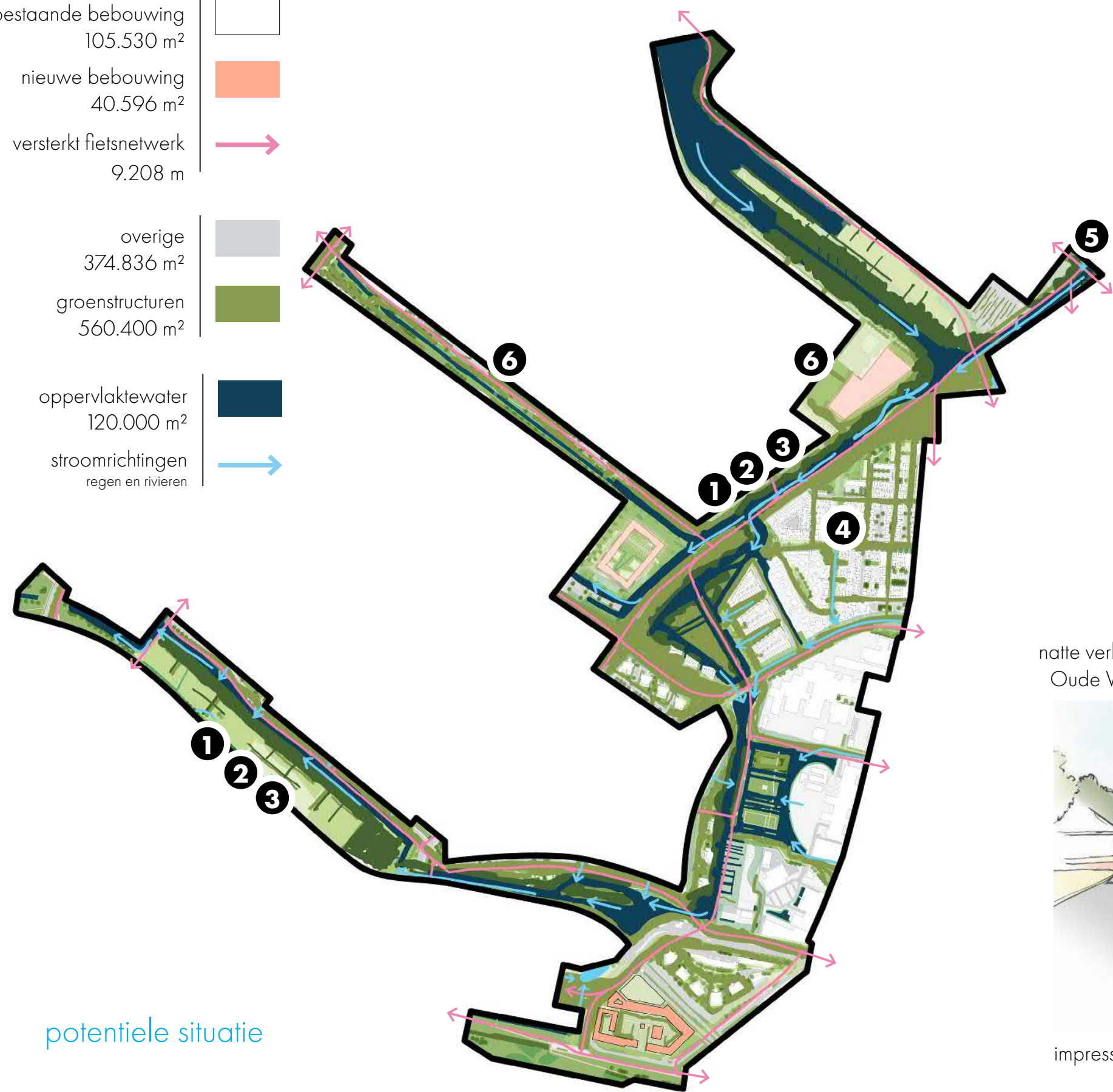
versterkt fietsnetwerk
9.208 m

overige
374.836 m²

groenstructuren
560.400 m²

oppervlaktewater
120.000 m²

stroomrichtingen
regen en rivieren
-

potentiele situatie

Groenvoorziening Westerpark Schutskamppark:

		kosten indicatief
1.	Aaneengesloten natte structuur én ecologische verbinding	€ 6.000.000,-
2.	Nieuw aan te leggen parkstructuur	€ 1.425.000,-
3.	Versterken bestaande parkstructuur	€ 3.500.000,-
4.	Doortrekken groenstructuren in bestaande wijken	€ 2.880.000,-
5.	Inlaat voor water vanuit de Dieze	€ 375.000,-
6.	Potentiële natuur- en klimaatsensitieve herontwikkeling Rietvelden	€ 7.500.000,-

* alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW

natte verbinding in de Oude Vlijmenseweg

impressie van de Buitendieze

fietsverbinding met veilige oversteekpunten gescheiden van de rijbaan

doorgaande recreatieve fiets- en wandelverbindingen door het Westerpark

impressie van fietspad door het Westerpark

2_BUITENDIEZE | impressie

ruimte voor nieuwe
ontwikkelingen aan de
rand van de Rietvelden

fietspaden
gescheiden van de
rijbaan

veilig oversteeppunten
voor fietsers en
voetgangers

lokale afwatering naar
groengebieden naast
de rijbaan

veilige oversteeppunten
voor amfibieën, natte
natuur verbonden

2_BUITENDIEZE | kwantificatie potentiële groen- en wateropgave

KLIMAATADAPTIEF

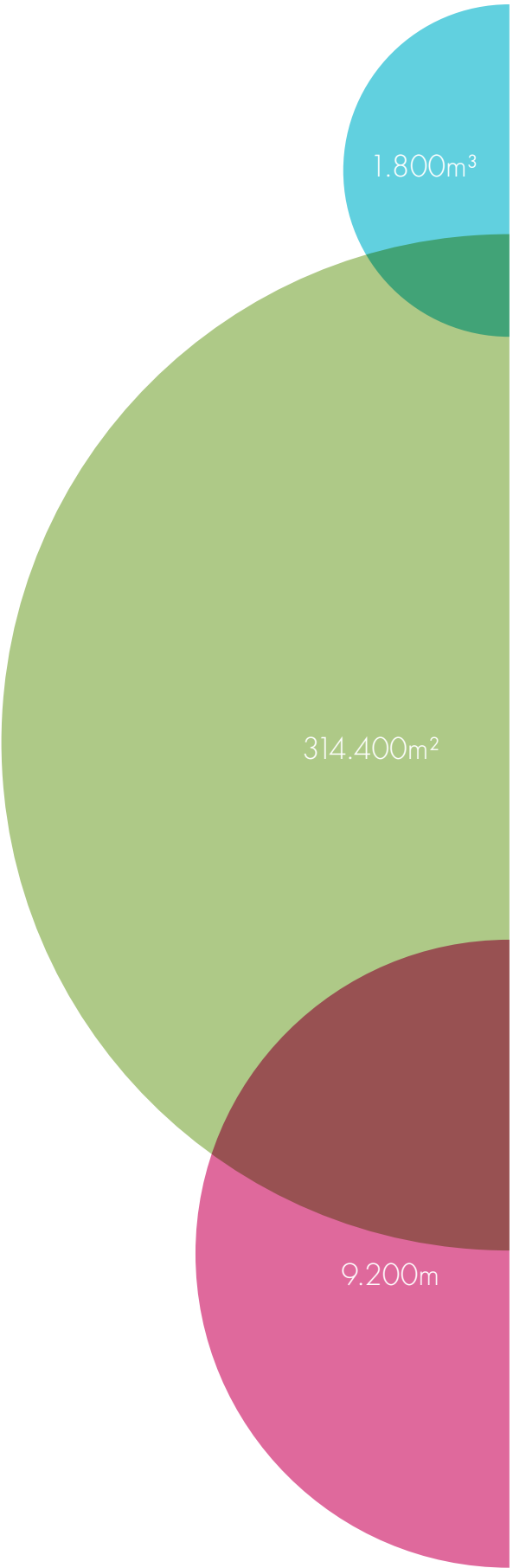
Deze aaneengesloten waterstructuur zorgt voor een robuust watersysteem dat in tijden van droogte zou kunnen dienen als “doorspoeling” van het watersysteem in West en worden gevoed vanuit de Dieze. Deze structuur kan eveneens dienen als buffer bij extreme neerslag en zodanig worden ingericht dat de gehele Spoorzone hierop afwatert (afkoppelen van stadsdelen die nog op het gemengde riool zijn aangesloten).

NATUURSENSITIEF

Door het watersysteem te koppelen aan het ecologische systeem kunnen barrières worden opgeheven. Natuur krijgt meer ruimte. Middels deze nieuwe (natte) corridor worden Ertveldplas, Engelermeer en Moerputten met elkaar in verbinding gebracht.

GEZONDE LEEFOMGEVING

Door de infrastructuur voor langzaam verkeer los te trekken van het gemotoriseerd verkeer ontstaat een gezonde en veilige verbinding door een parkomgeving. Nieuwe structuren worden geïntroduceerd, terwijl bestaande structuren worden verbeterd en aangekoppeld. Het totaal fungeert als belangrijke verbindende structuur, maar bovendien als koele bestemming waar de natuur beleefd kan worden.

bouwstenen

Ecologisch waardevolle verbinding

Schaduwroutes

Circulair watersysteem

Nieuwe waterverbinding

Luchtzuiverende bomen / vegetatie

Aaneengesloten koel netwerk

Wadi / Regentuin (lokaal opvangen van neerslag)

Zichtbare afwatering op maaiveld

Buurtpark / koelteplek

Gelaagde vegetatie

Waterrobuuste vegetatie

Faunapassages / Uitstapplaatsen / Blokkades

ambassadeursoorten

Amfibieën

Grote pimpernel

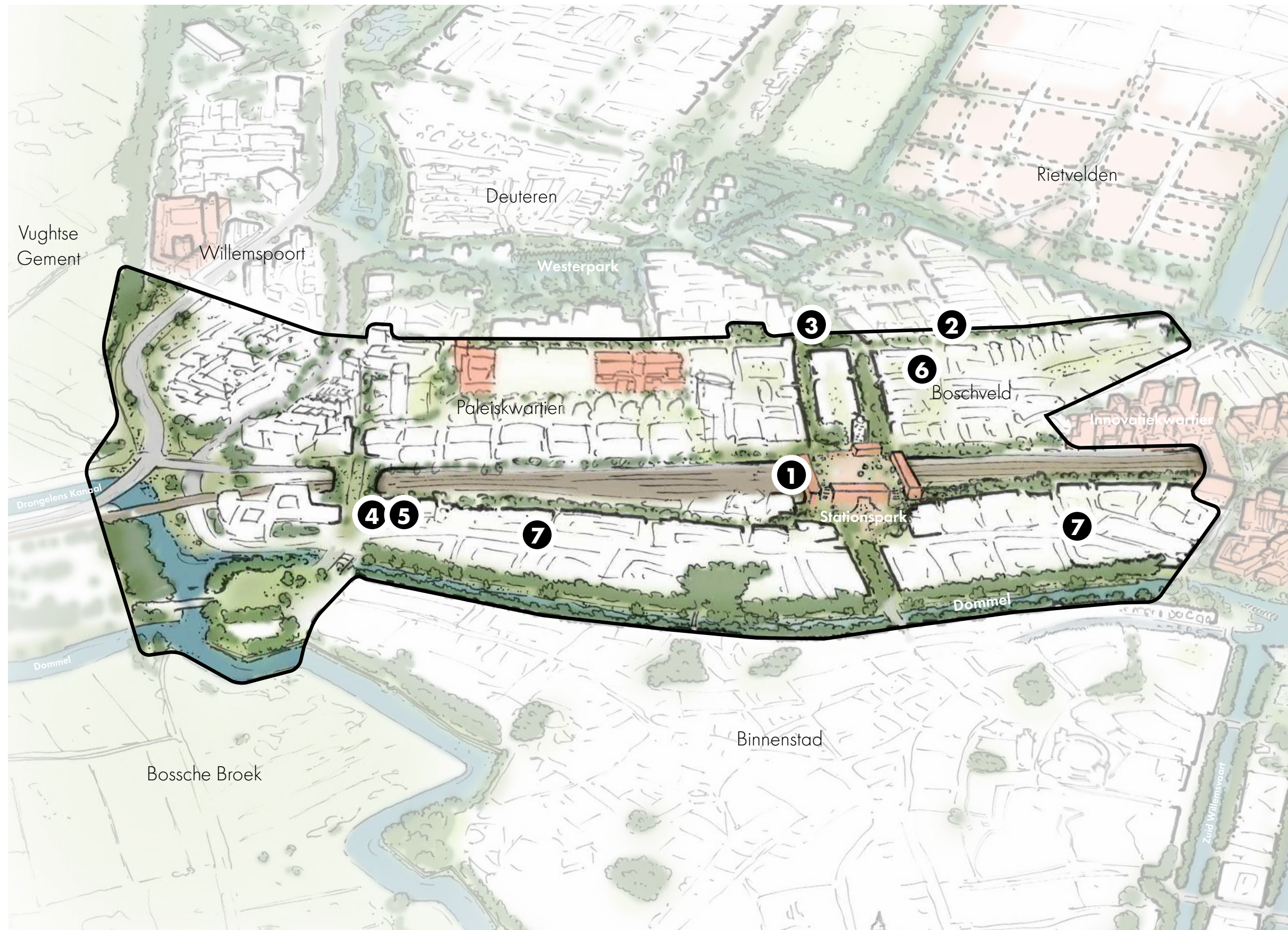
Huiszwaluw

Orchideën

Egel

Libellen en waterjuffers

3_STATIONSPARK | overzicht

vogelvluchtschets Stationspark

1. **Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling (stationspark)**
2. **Groene looper Onderwijsboulevard Copernicuslaan**
3. Overig nieuw aan te leggen fiets-wandelstructuren
4. Overig te versterken fiets- wandelstructuren
5. Doortrekken groenstructuren in bestaande wijken
6. Waterbuffer in openbare ruimte stationsomgeving
7. Groenblauwe herinrichting overige bestaande wijken

impressie van een groene stationsomgeving

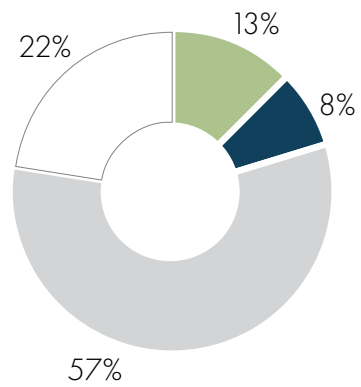
3_STATIONSPARK | nulmeting en potentiële opgave

bestaande bebouwing	
258.996 m²	
bestaand fietsnetwerk	
5.923 m	
overige	
662.231 m²	
groenstructuren	
147.400 m²	
oppervlaktewater	
87.180 m²	
stroomrichtingen regen en rivieren	

huidige situatie

de buurten het Zand en het Paleiskwartier zijn gebouwd op een kunstmatig opgehoogde zandvlakte, tevens is er veel verharding (hitte-eilandeffect)

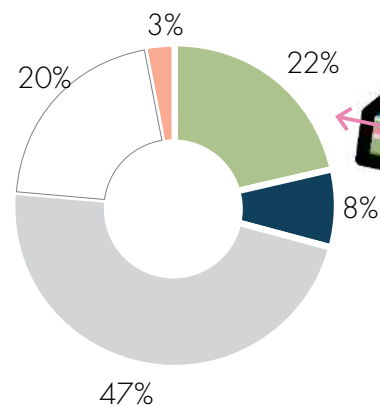

bestaande bebouwing	
238.734 m²	
nieuwe bebouwing	
32.279 m²	
versterkt fietsnetwerk	
9.362 m	
overige	
547.594 m²	
groenstructuren	
250.200 m²	
oppervlaktewater	
87.000 m²	
stroomrichtingen regen en rivieren	

potentiële situatie

zo veel mogelijk inzetten op de sponsstad principes (vasthouden van hemelwater) en het station als groene parkverbinding

Totaal | 1.155.800 m² (116 hectare)

3_STATIONSPARK | mogelijke deelprojecten en bouwstenen

bestaande bebouwing
238.734 m²

nieuwe bebouwing
32.279 m²

versterkt fietsnetwerk
9.362 m

overige
547.594 m²

groenstructuren
250.200 m²

oppervlaktewater
87.000 m²

stroomrichtingen
regen en rivieren

potentiele situatie

1.	Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling (stationspark)	kosten indicatief € 2.000.000,-
2.	Groene loper Onderwijsboulevard Copernicuslaan	€ 920.000,-
3.	Overig nieuw aan te leggen fiets- wandelstructuren	€ 750.000,-
4.	Overig te versterken fiets- wandelstructuren	€ 4.000.000,-
5.	Doortrekken groenstructuren in bestaande wijken	€ 1.200.000,-
6.	Waterbuffer in openbare ruimte stationsomgeving	€ 1.875.000,-
7.	Groenblauwe herinrichting overige bestaande wijken	€ 2.340.000,-

*alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW

impressie van de groene loper (Onderwijsboulevard)

impressie van groene berm en fietsstructuur langs het spoor

3_STATIONSPARK | impressie

brede groenverbinding
(passarelle) over het spoor als
verbinding tussen binnenstad en
Paleiskwartier

groene fietsstraat
van en naar het
(nieuwe) station

waterbuffer voor
in droge perioden
(sponsstad-principes)

schaduwrijke
wanderverbindingen van en
naar het station door het groen

ontharden van de
Leeghwaterlaan, meer ruimte
voor natuur en lokale infiltratie
van hemelwater

3_STATIONSPARK | kwantificatie potentiële groen- en wateropgave

KLIMAATADAPTIEF

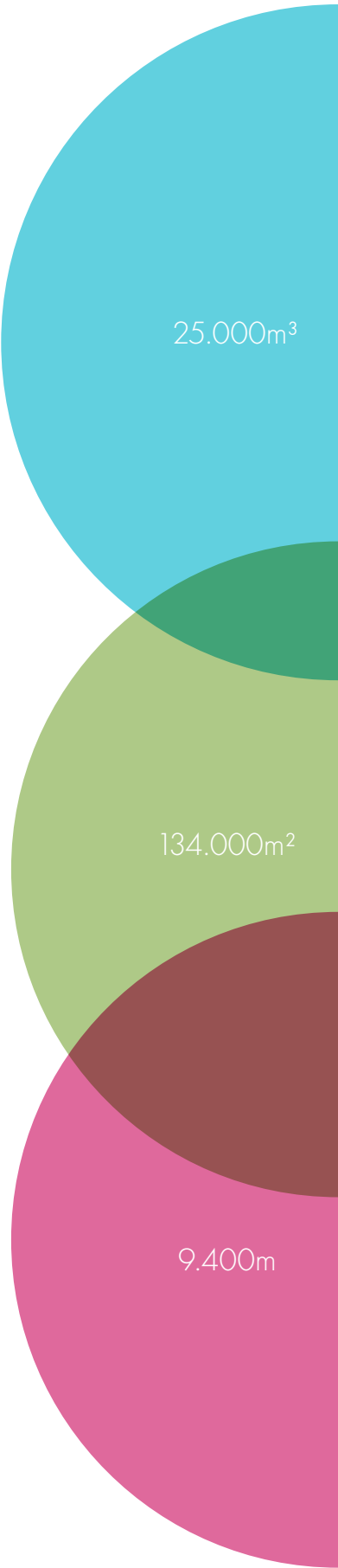
Rondom het station zal er worden ingezet op het zoveel mogelijk vasthouden van (hemel)water, zodat dit water ten tijde van droogte kan worden gebruikt. Daarnaast zorgt ontharding van de openbare ruimte ervoor dat water niet langer direct wordt afgevoerd, maar lokaal kan infiltreren. Zó wordt de grondwatertafel aangevuld en neemt de druk op het rioolstelsel af.

NATUURSENSITIEF

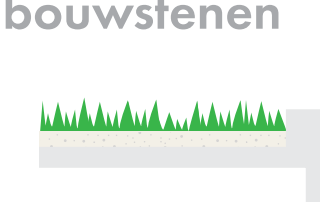
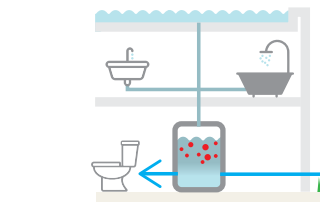
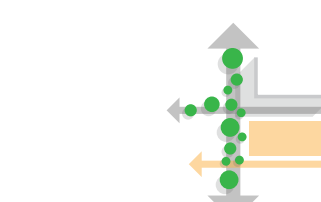
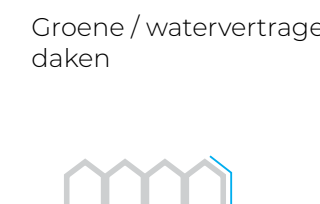
Door zowel bebouwd als onbebouwd gebied in te zetten op vergroening om zo meer koele plekken in de wijk te creëren. Het vergroenen van daken en gevels en het bieden van nestplaatsen voor stadse soorten kan bovendien een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

GEZONDE LEEFOMGEVING

Van en naar het station wordt er in de stationsomgeving ingezet op het versterken van wandel- en fietsroutes. Tussen de Onderwijsboulevard / Copernicuslaan en de Dommel wordt er ingezet op het maken van een groene schaduwrijke verbinding die over het spoor gaat, mogelijk kan de huidige passarelle worden verbreed.

bouwstenen

 Groene / watervertragende daken	 Waterbergend en vertragend dak	 Inpandig hergebruiken van hemelwater	 Schaduwroutes
 Seizoensberging	 Aaneengesloten koel netwerk	 Reduceren verhard oppervlak / ontharden	 Inzetten koele publieke gebouwen
 Kruiden- en bloemrijke vegetatie	 Buurtpark / koelteplek	 Verticale en hangende begroeiing (vanaf maaiveld)	 Nestplaats voor insecten

ambassadeursoorten

 Gewone dwergvleermuis	 Gierzwaluw	 Slechtvalk	 Spreeuw	 Wilde bijen	 Boerenzwaluw
--	---	---	--	--	---

4_VERBINDING MET BUITENGEBIED | overzicht en deelprojecten

vogelvluchtschets Ertveldplas

1. **Nieuw aan te leggen groenstructuur**
2. **Versterken bestaande groenstructuur**
3. **Nieuwe natte natuur in de Ertveldplas**
4. Recreatieve verbinding Spoorzone-Diezemonding
5. Overstroombaar oeverpark Ertveldplas
6. Bijkomstige waterbuffer in de Ertveldplas
7. Potentiële natuur- en klimaatsensitieve herontwikkeling Orthen-West
8. Groenblauwe herinrichting parkeerterrein Brabanthallen

impressie van recreatieve verbinding Spoorzone - Diezemonding

4_VERBINDING MET BUITENGEBIED | nulmeting en potentiële opgave

huidige situatie

potentiële situatie

Totaal | 1.561.900 m² (156 hectare)

bestaande bebouwing 151.934 m²		groenstructuren 143.000 m²		oppervlaktewater 666.269 m²	
bestaand fietsnetwerk 2.735 m		overig 600.820 m²			

bestaande bebouwing 70.363 m²		groenstructuren 387.500 m²		oppervlaktewater 405.000 m²	
nieuwe bebouwing 124.500 m²		overig 574.660 m²		stroomrichtingen regen en rivieren	
versterkt fietsnetwerk 5.200 m					

4_VERBINDING MET BUITENGEBIED | deelprojecten en bouwstenen

potentiele situatie

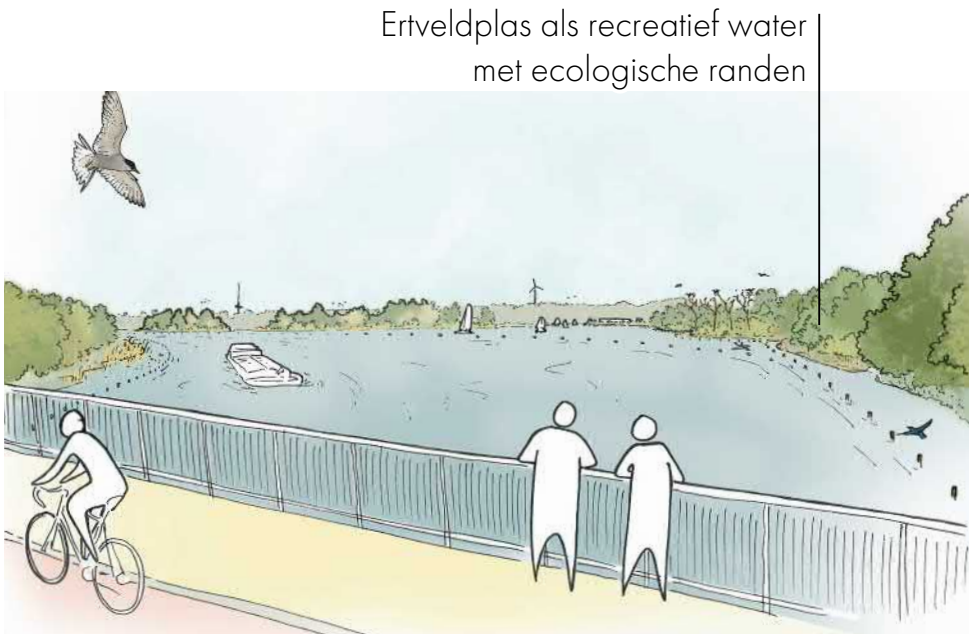
bestaande bebouwing 70.363 m ²		groenstructuren 387.500 m ²		oppervlaktewater 405.000 m ²	
nieuwe bebouwing 124.500 m ²		overig 574.660 m ²		stroomrichtingen regen en rivieren	
versterkt fietsnetwerk 5.200 m					

		kosten indicatief
1.	Nieuw aan te leggen groenstructuur	€ 1.125.000,-
2.	Versterken bestaande groenstructuur	€ 1.250.000,-
3.	Nieuwe natte natuur in de Ertveldplas	€ 4.500.000,-
4.	Recreatieve verbinding Spoorzone-Diezemonding	€ 2.975.000,-
5.	Overstroombaar oeverpark Ertveldplas	€ 4.200.000,-
6.	Bijkomstige waterbuffer in de Ertveldplas	€ 0,-
7.	Potentiële natuur- en klimaatsensitieve herontwikkeling Orthen-West	€ 10.000.000,-
8.	Groenblauwe herinrichting parkeerterrein Brabanthallen	€ 5.600.000,-

*alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW

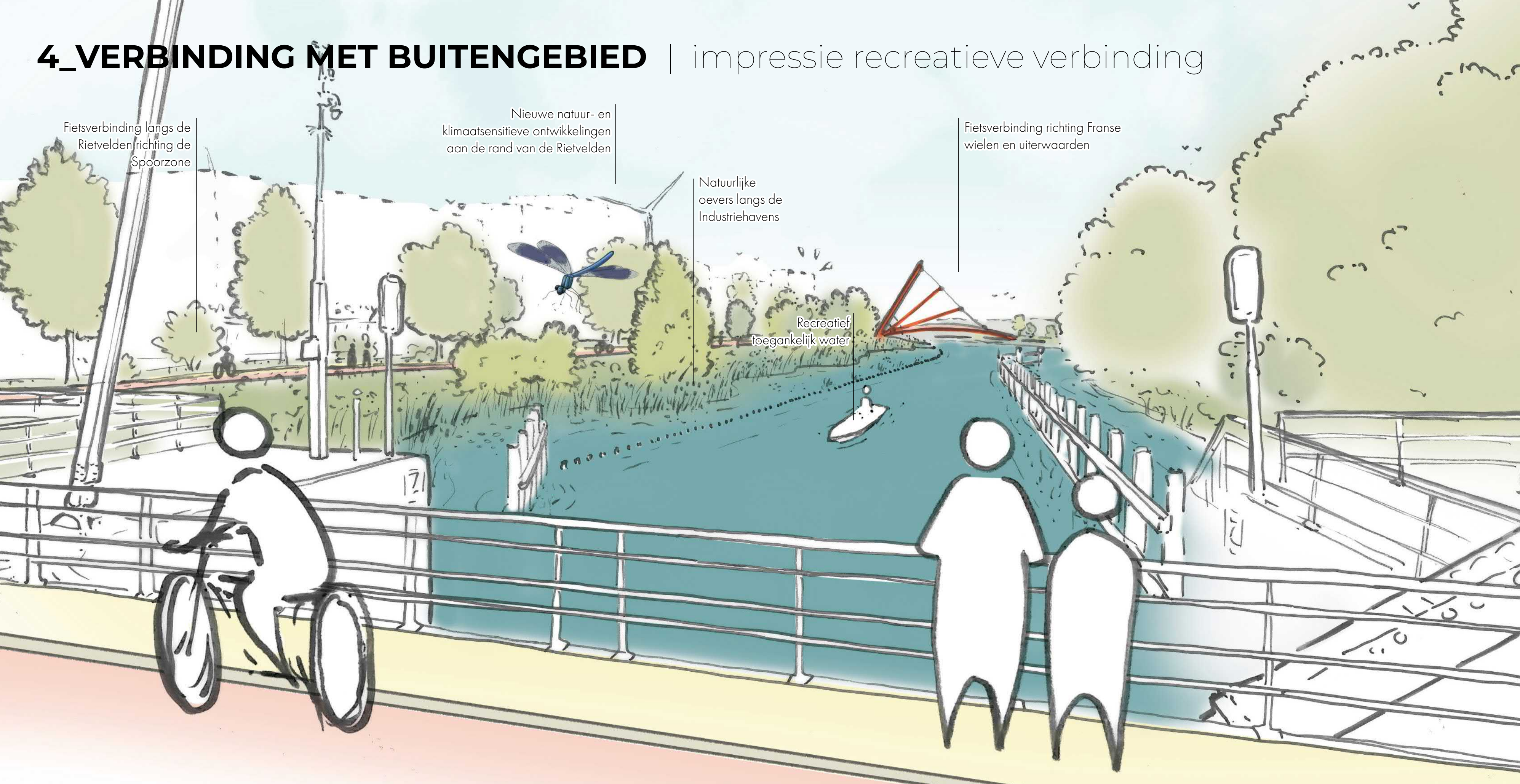

impressie van oeverpark

impressie gekeken richting Ertveldplas

4_VERBINDING MET BUITENGEBIED | impressie recreatieve verbinding

4_VERBINDING MET BUITENGEBIED | kwantificatie potentiële groen- en wateropgave

KLIMAATADAPTIEF

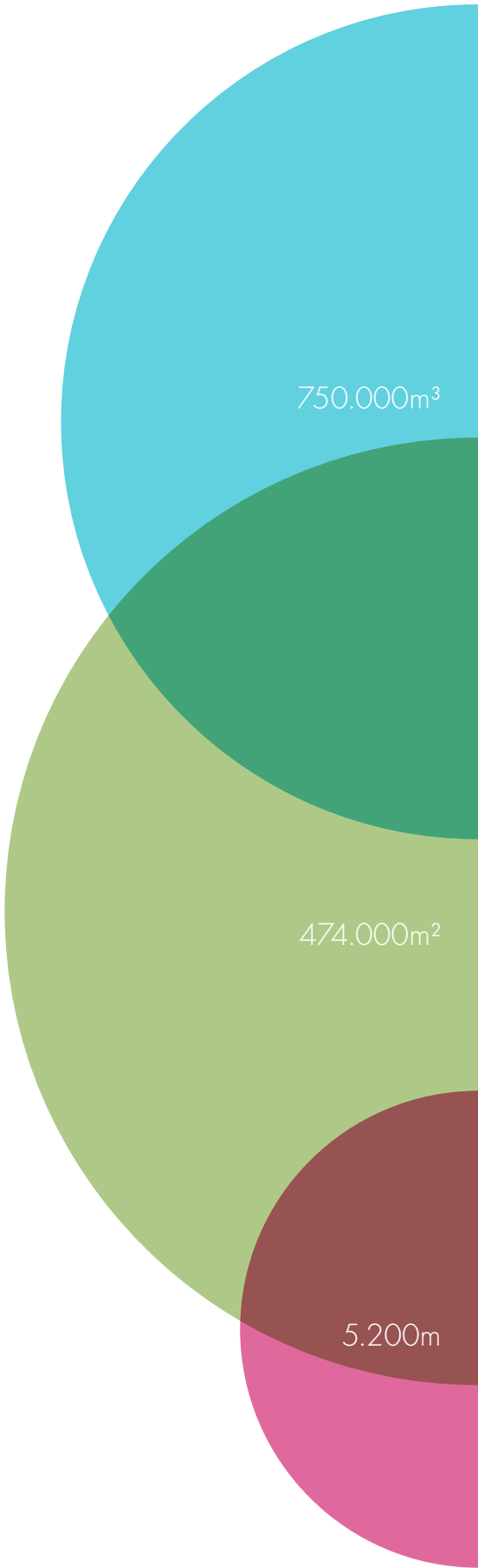
Volgens de ambities van de KRW (Kaderrichtlijn Water) wordt er in de Diezemonding en in de Ertveldplas meer ruimte gemaakt voor het bufferen van water in het regionale watersysteem. Daarnaast kan er worden gewerkt aan natuurontwikkeling door delen van de zandwinplas te verontdiepen en ruimte te maken voor nieuwe (natte) natuur.

NATUURSENSITIEF

Het verontdiepen van de Ertveldplas en het introduceren van flauwe oevers met waterzuiverende vegetatie zorgt er voor dat de waterkwaliteit verbetert. Onder andere vissen en vogels zullen hier beter gedijen. Door oevers te voorzien van rijke en gelaagde vegetatie zorgen tevens voor een verminderde opwarming van het oppervlaktewater.

GEZONDE LEEFOMGEVING

Ontwikkelingen rondom de Ertveldplas maken van dit water een zichtbaarder en aantrekkelijkere recreatieve bestemming. Rondom de Ertveldplas ligt er een potentie om fiets- en wandelstructuren tussen de binnenstad, de spoorzone en het noordelijke buitengebied te versterken in combinatie met het maken van waardevolle groenblauwe structuren.

bouwstenen

Ecologisch waardevolle verbinding

Schaduwroutes

Water toegankelijk maken

Natuurlijke overstroombare oevers

Natuurlijke zachte oever

Waterlichamen afkoelen met beplanting

Reduceren verhard oppervlak / ontharden

Aaneengesloten koel netwerk

Waterzuiverende vegetatie

Kruiden- en bloemrijke vegetatie

Plekken van rust / Stilteplekken

Beperken en aanpassen van lichtbronnen

ambassadeursoorten

Visdiefje

Scholekster

Ijsvogel

Zwarte roodstaart

Wilde bijen

Oranjetipje

GLOBALE KOSTENINDICATIE

| optelsom van “must-have” deelprojecten (vóór 2030)

1_DIEZDELTA

		kosten indicatief
1.	Oeverpark (Bossche Stadsdelta / EKP)	€ 3.600.000,-
2.	Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling	€ 7.200.000,-

2_BUITENDIEZE

	Groenvoorziening Westerpark Schutskamppark:	
		kosten indicatief
1.	Aaneengesloten natte structuur én ecologische verbinding	€ 6.000.000,-
2.	Nieuw aan te leggen parkstructuur	€ 1.425.000,-
3.	Versterken bestaande parkstructuur	€ 3.500.000,-

3_STATIONSPARK

		kosten indicatief
1.	Natuur- en klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling (stationspark)	€ 2.000.000,-
2.	Groene loper Onderwijsboulevard Copernicuslaan	€ 920.000,-

4_VERBINDING SPOORZONE / BUITENGEBIED

		kosten indicatief
1.	Nieuw aan te leggen groenstructuur	€ 1.125.000,-
2.	Versterken bestaande groenstructuur	€ 1.250.000,-
3.	Nieuwe natte natuur in de Ertveldplas	€ 4.500.000,-

€ 31.520.000,-

*alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW

Groenblauwe Spoorzone

's-Hertogenbosch

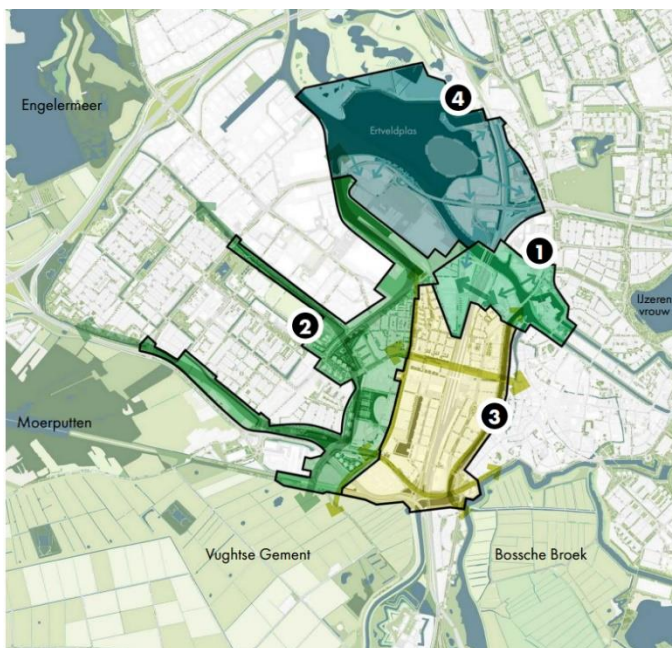
Ertveldmoeras

Ontwerp en toelichting

In de Bossche Spoorzone vindt de komende jaren een grote transformatie plaats, waarbij verstedelijking en vergroening hand in hand gaan. Een bij de Bossche stedelijke kwaliteit passende ontwikkeling van nieuwe, goed bereikbare woon- en werklocaties met een duurzame en groene kwaliteit, wordt op dit moment voorbereid en gerealiseerd.

Het Rijk was al onze partner daarbij (NOVEX) en heeft dit partnership nog eens extra bevestigd door in onze Spoorzone te willen bijdragen aan maatregelen op het vlak van water en groen. Het Waterschap Aa en Maas is hierbij als samenwerkingspartner.

De Bossche toekomstgericht bijdragen aan de water-, natuur- en klimaatopgaven in de Bossche Spoorzone. Zowel vanuit het oplossend vermogen, benodigd voor deze opgaven, als vanuit de ambities van de grootschalige verstedelijking i.r.t. het woon- en leefklimaat.

Wijkpaspoort Spoorzone

1. Diezedelta; klimaatsensitieve gebiedsontwikkeling in de noordelijke Spoorzone (48 hectare) - Nieuwe (deels) autovrije stadswijken met ruimte voor gezonde mobiliteit aan een groenblauw netwerk, meer ruimte voor natuurlijke oevers en meer ruimte voor water.
4. Verbindingen van de Spoorzone met het buitengebied (156 hectare) - Mogelijkheden voor extra waterberging, verbetering van de waterkwaliteit in het regionale watersysteem én potentiële locatie voor verdere stadsuitbreiding.

De Diezemonding kan een belangrijke rol gaan vervullen als recreatieve voorziening voor de nieuwe bewoners van de Noordelijke Spoorzone. Het project Ertveldmoeras voorziet

in een betere verbinding van de Diezedelta met de Diezemonding. Daarvoor wordt de bestaande groenstructuur tussen de Bossche Stadsdelta en de Ertveldplas versterkt en een recreatieve verbinding (brug over de Dieze) gerealiseerd. Door de Ertveldplas (gedeeltelijk) te verondiepen kan hier nieuwe natte natuur worden gerealiseerd. In de toekomst kan de Spoorzone zich wellicht nog richting Ertveld uitbreiden.

1. Nieuw aan te leggen groenstructuur
2. Versterken bestaande groenstructuur
3. Nieuwe natte natuur in de Ertveldplas
4. Recreatieve verbinding SpoorzoneDiezemonding
5. Overstroombaar oeverpark Ertveldplas
6. Bijkomstige waterbuffer in de Ertveldplas
7. Potentiële natuur- en klimaatsensitieve herontwikkeling Orthen-West
8. Groenblauwe herinrichting parkeerterrein Brabantallen

Voor het Ertveldmoeras zijn in het wijkpaspoort een drietal doelen gedefinieerd:

Klimaatadaptief

Volgens de ambities van de KRW (Kaderrichtlijn Water) wordt er in de Diezemonding en in de Ertveldplas meer ruimte gemaakt voor het bufferen van water in het regionale watersysteem. Daarnaast kan er worden gewerkt aan natuurontwikkeling door delen van de zandwinplas te verondiepen en ruimte te maken voor nieuwe (natte) natuur.

Natuursensitief

Het verondiepen van de Ertveldplas en het introduceren van flauwe oevers met waterzuiverende vegetatie zorgt er voor dat de waterkwaliteit verbetert. Onder andere vissen en vogels zullen hier beter gedijen. Door oevers te voorzien van rijke en gelaagde vegetatie zorgen tevens voor een verminderde opwarming van het oppervlaktewater.

Gezonde leefomgeving

Ontwikkelingen rondom de Ertveldplas maken van dit water een zichtbaarder en aantrekkelijkere recreatieve bestemming. Rondom de Ertveldplas ligt er een potentie om fiets- en wandelstructuren tussen de binnenstad, de spoorzone en het noordelijke buitengebied te versterken in combinatie met het maken van waardevolle groenblauwe structuren.

Bouwstenen voor de Dieze/Ertveldmoeras

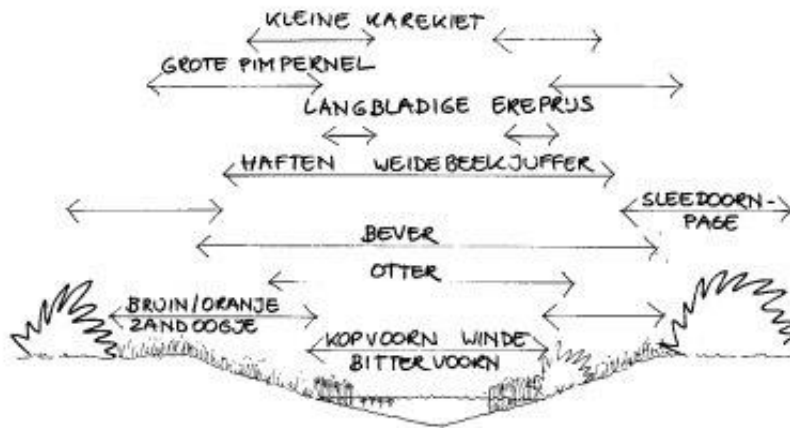
Ecologische verbindingszone

Het Waterschap wil in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) langs de Dieze een ecologische verbindingszone realiseren die de Stads-Aa en de Stadsdommel met de Diezemonding verbindt. Zij hanteert hiervoor het principe van Verweven en Beekherstel, waarbij de Dieze wordt gekarakteriseerd als Beek/Langzaam stromende midden- en benedenloop (R5 + R6): “Het betreft meestal vrijwel rechte lopen met lokaal steilere, flauwe en overhangende oevers. De stroming is afhankelijk van de mate waarin de beek gestuwd is en is meestal beperkt, vooral tijdens lage (zomer)afvoeren. Daar waar stuwen noodzakelijk zijn, is de stuw voorzien van een vispassage. De beek loopt door hoofdzakelijk open landschap (grasland en akkerland) met lokaal ook bos. Minimaal één van de oevers in de beekdalvlakte bestaat uit een 5-25 m. brede strook halfnatuurlijk of verruigd grasland, lokaal met struweel en bomen.”

Ecologische kenmerken

“De kenmerkende soorten van het natuurlijke watertype komen in beperkte mate voor. Vanwege de lage stroomsnelheden gedurende een groot deel van het jaar, wordt hun plaats ingenomen door soorten van sloten en andere stilstaande wateren. Een kenmerkende libellesoort is de Weidebeekjuffer. Vegetaties ontwikkelen zich vaak zeer uitbundig, met name daar waar beschaduwing ontbreekt. Meerdere soorten

waterplanten komen voor; vooral soorten van voedselrijke situaties, zoals Liesgras, Mannagras en Smalle waterpest. De visfauna bestaat uit algemeen voorkomende soorten, zoals Blankvoorn, Ruisvoorn, Alver en Kleine Modderkruiper en Snoek, Baars en Blankvoorn. De aanwezigheid van Winde, Rivierdonderpad, Riviergrondel en Bermpje wijst op het optreden van stroming.”

Oranje zandoogje

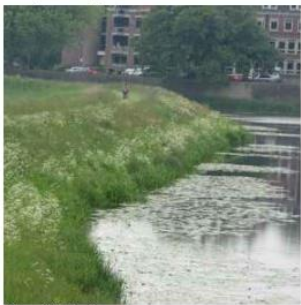

Gewone grootvleermuis

De doelsoorten hebben hun leefgebied in de volgende biotopen over een lange lengte:

- Stromend water (beek)
- Poelen, nevenlopen en stilstaande wateren
- Rietoevers en Ruige riet- en moeraszones met jonge en overjarige rietkragen, zeggen en cypergrassen
- Bloem- en kruidenrijke taluds en graslanden
- Vegetatierijke waterkanten, vooroevers, schuil- en paaigebieden
- Struweel en opgaande bomen

Maar ook kan het projectgebied de Dieze een belangrijke steppingstone zijn in echte stadsnatuur, o.a. voor muurvegetaties, diverse vleermuizen en zwaluwen.

Bloemrijk talud

Sleedoornstruweel

Moerasbos

Drijvende waterplanten

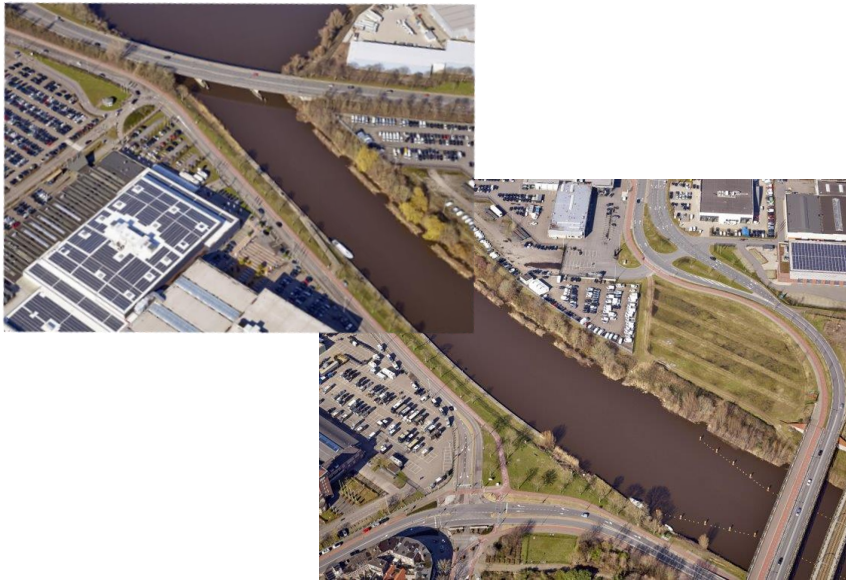
Rietoevers

Vegetatierijke waterkant

Ontwerp

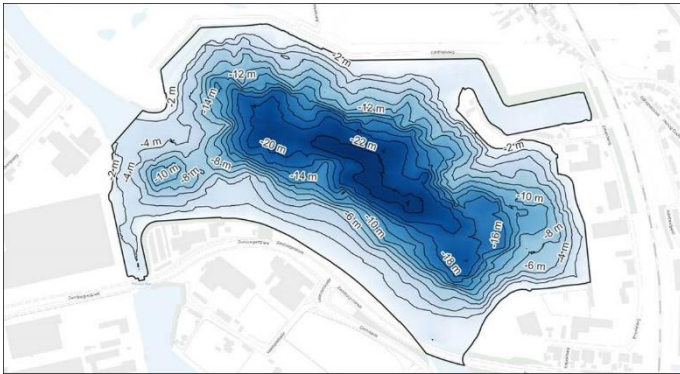
Het Ertveldmoeras wordt verbonden met de Bossche Stadsdelta door ecologische oevers langs de Dieze. Tussen de Nelson Mandelabrug en de Trierbrug is aan de noordzijde van de Dieze al een natuurvriendelijke oever aanwezig. Aan de zuidzijde is een lange loswal aanwezig ter hoogte van de Brabanthallen. Deze loswal wordt verwijderd en vervangen door een natuurvriendelijke oever. Ter hoogte van de Brabanthallen wordt ter vervanging een aanlegsteiger voorzien. Onderlangs het talud wordt een wandelpad in halfverharding aangelegd.

PM Huidig profiel en nieuwe natuurvriendelijke oever

Ertveldmoeras

De Ertveldplas is een diepe zandwinplas. Ecologisch is deze vanwege de diepte weinig waardevol. De recreatieve mogelijkheden zijn beperkt tot watersport. Vanuit de Noordelijke Spoorzone is de plas een obstakel richting het Bossche Buiten Diezemonding. Voorstel is om de plas (gedeeltelijk) te verondiepen. Hierdoor kan er meer natuur ontwikkeld worden en is het mogelijk om een verbinding te maken met de Diezemonding. Een voet/fietsbrug over de Dieze is daarbij een wens.

Dieptekaart Ertveldplas

Huidige situatie Ertveldplas

waterniveau

Langs de randen verondiepen tot vlak onder

Eilanden maken net boven waterniveau

Vegetatie, struweel, bomen op de eilanden

Bestaand fietspad Diezekade verlengen naar Diezemonding, fietsbrug, wandelpad/vlonder door het moeras

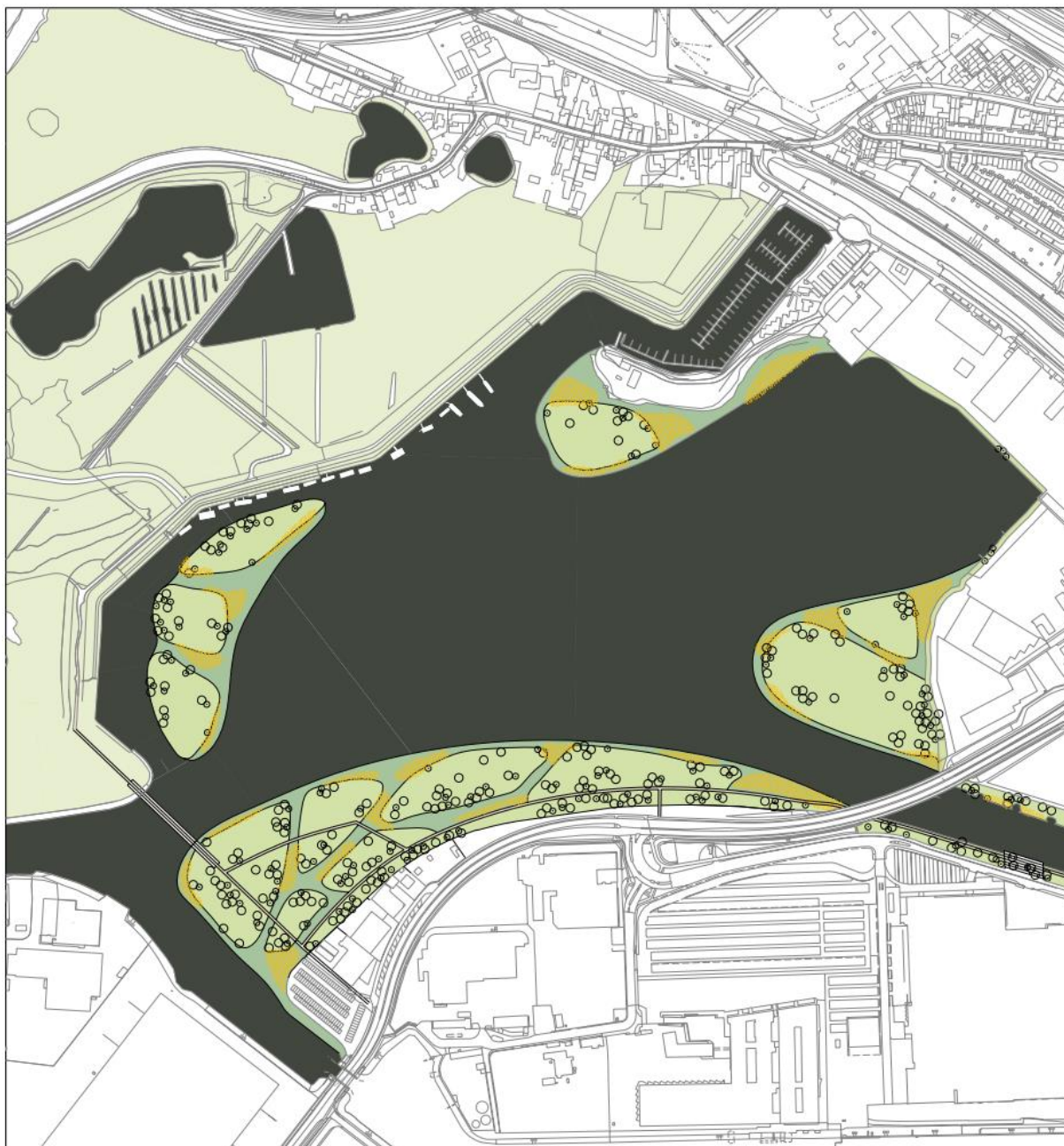
Referentie Oeverpark Stadsdelta

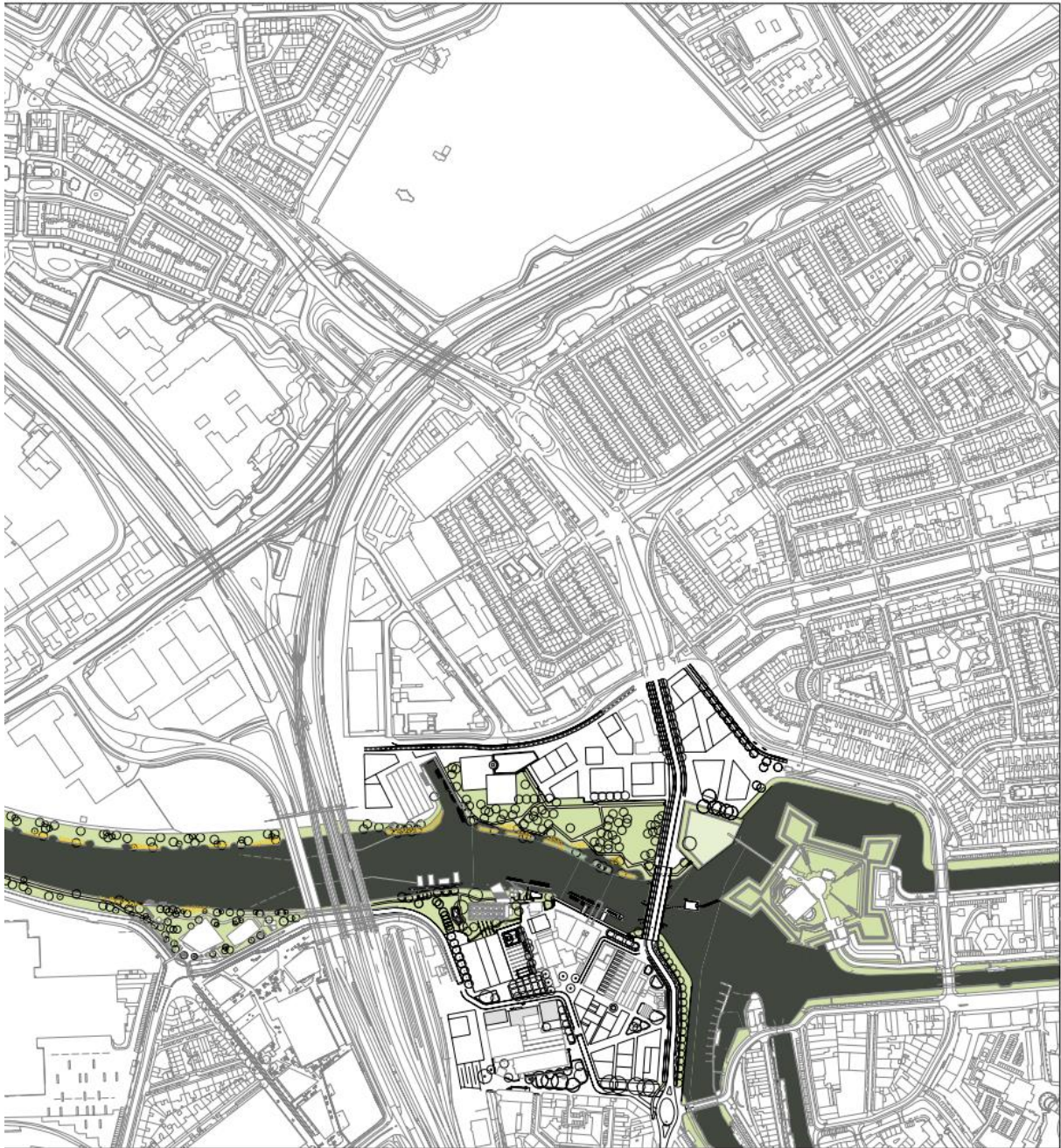

Verondiepen vlak onder/boven waterniveau

Referentie vlonderpad / Vegetatie ondiep water / Rietoever

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2380
Extern Zaak ID	0654501921
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.D
Titel	Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	501921 Omschrijving: VERKENNINGSFASE – HOWABO programma
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Werkboek Howabo
Bijlage 2 a–b–c Financiële paragraaf
Bijlage 2 d Financiële paragraaf
Bijlage 2 e Financiële paragraaf
Bijlage 3 Kostenraming
Toegevoegd: Advies commissie WW Investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met het starten van de planuitwerking voor gemaal Crèvecoeur en daarvoor een investeringskrediet van € 1.175.000,- beschikbaar stellen;
2. In te stemmen met het starten van de planuitwerking voor inlaat Engelermeer en daarvoor een investeringskrediet van € 490.000,- beschikbaar stellen;

3. In te stemmen met het afronden van de verkenningen voor Peilreguleringskunstwerk, waterberging Bokhovense Polder en waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassen Drongelens Kanaal en daarvoor een aanvullend investeringskrediet van € 335.000,- beschikbaar stellen.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. Instemmen met het starten van de planuitwerking voor gemaal Crèvecoeur en daarvoor een investeringskrediet van € 1.175.000 beschikbaar stellen;
2. Instemmen met het starten van de planuitwerking voor inlaat Engelermeer en daarvoor een investeringskrediet van € 490.000 beschikbaar stellen;
3. Instemmen met het afronden van de verkenningen voor Peilreguleringskunstwerk, waterberging Bokhovense Polder en waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassen Drongelens Kanaal en daarvoor een aanvullend investeringskrediet van € 335.000 beschikbaar stellen.

PROBLEEMSTELLING

De kans op overstromingen in Oost-Brabant wordt in de toekomst door klimaatverandering steeds groter. Als het water al hoog staat in de Maas, én veel water via de Aa en de Dommel richting het laaggelegen Den Bosch stroomt, kan het gebeuren dat dit water niet meer in de Maas kan worden geloosd. Wanneer dit gebeurt weten we niet. Maar als het gebeurt, is de schade groot. Zie bijvoorbeeld de schade in Limburg 2021, of Valencia in 2024. Voor dit extra water moet een oplossing worden gezocht. De afgelopen jaren is ruimte gemaakt om 14 miljoen kubieke meter water te bergen. In geval van nood moeten we nog voorzeker 36 miljoen kubieke meter water een oplossing vinden. Dat aantal wordt in de toekomst waarschijnlijk nog groter, door de klimaatverandering. Waterschappen Aa en Maas en De Dommel, gemeenten 's-Hertogenbosch, Vught, Heusden, Sint-Michielsgestel en Boxtel, provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat werken samen aan een plan met maatregelen in het programma HoWaBo (hoogwater aanpak brabant oost). Er zijn elf mogelijke oplossingen in beeld (zie bijlage 1: werkboek). Die worden nu onderzocht op haalbaarheid, maakbaarheid en realiseerbaarheid. Via een planMER worden de milieueffecten van de oplossingen in beeld gebracht.

Verschillende partners trekken de verkenningen van de verschillende mogelijke oplossingen: de Provincie Noord-Brabant trekt de oplossingsrichting Bovenstrooms Vasthouden, de gemeenten 's-Hertogenbosch en St-Michielsgestel trekken de gebiedsontwikkeling Dungense Polder met waterberging als onderdeel. Waterschap De Dommel trekt de optimalisatie van de Bossche Broek en het kunnen verhogen van de maatgevende waterstand. Samen met Rijkswaterstaat trekt ze de mogelijke oplossing in het Wilhelminakanaal.

Waterschap Aa en Maas trekt de verkenningsfase van de volgende vijf bouwstenen binnen het programma Howabo:

- Gemaal Crèvecoeur
- Inlaat Engelermeer
- Peilreguleringskunstwerk tussen Dommel en Aa
- Waterberging Baardwijkse Overlaat en Aanpassen Drongelens Kanaal
- Waterberging Bokhovense Polder

Een toekomstbestendige en adaptieve aanpak vraagt om lange termijn samenwerking om deze grote opgave te volbrengen. Op 13 februari 2025 is door de negen partners de

Samenwerkingsovereenkomst Verkenningfase Hoogwateraanpak Brabant Oost getekend. De samenwerking heeft als doel om te komen tot een uitwerking van de opgave in een Programma en te komen tot een uitvoeringsovereenkomst per oplossingsrichting. Het uitgangspunt hierbij is het principe 'samen uit, samen thuis'.

BEOOGD EFFECT

Voortgang houden op de uitwerking van de bouwstenen onder trekkerschap van Aa en Maas. Dit betekent voor twee bouwstenen de stap naar planuitwerking en voor de overige drie van Aa en Maas interne kosten voor verdere uitwerking om tot planvorming over te kunnen gaan.

ARGUMENTEN

1.1/2.1/3.1 Er ligt een grote en urgente wateroverlast opgave rondom Den Bosch.

De opgave komt voort uit klimaatverandering en zal in de toekomst verder kunnen toenemen. Vanwege die grote omvang en de toename is een combinatie van ruimtelijke en technische maatregelen nodig in een integrale en adaptieve aanpak. De projecten dragen bij aan de opgave zoals verwoord in het WBP om te komen tot een robuuster, veerkrachtiger en stuurbaar watersysteem.

1.2 Planuitwerking gemaal Crevecoeur voor risicoreductie korte termijn

Het gemaal loopt vooruit op de uitwerking van de andere projecten omdat in meer of mindere mate deze bouwsteen waarschijnlijk noodzakelijk zal zijn vanwege de gewenste risicoreductie op korte termijn. In 2023/2024 is gewerkt aan de engineering van het gemaal, de technische maakbaarheid en de technische voorkeurslocatie bepaald. De volgende stap is de vergunbaarheid verder uit te werken en zo mogelijk de juiste procedures op te starten om zo voorbereid te zijn om het ontwerp samen met de markt uit te werken. Voor deze nieuwe fase, die in 2025 en 2026 zal plaats vinden is een nieuw investeringskrediet noodzakelijk.

2.2 Planuitwerking Inlaat Engelermeer om huidige inzet Engelermeer te borgen

Op dit moment is het niet mogelijk om de waterberging Engelermeer in te zetten. Dat geeft urgentie aan deze bouwsteen die de haalbaarheid en maakbaarheid van een alternatieve inlaat verkend. Uit de verkenning blijkt dat deze nieuwe inlaat technisch maakbaar is. De volgende stap is het opstarten van de planuitwerkingsfase, waarin wordt toegewerkt naar een technisch uitvoeringsontwerp en het benodigde omgevings-/participatieproces en vergunningenprocedures worden doorlopen. Voor deze nieuwe fase, die in 2025, 2026, 2027 zal plaatsvinden is een nieuw investeringskrediet noodzakelijk.

3.2 Aanvullend krediet verkenningen overige projecten Aa en Maas om stap te maken naar planuitwerking

Voor de projecten Baardwijkse Ovelaat en Drongelens kanaal, Peilregulerend Kunstwerk en Bokhovense Polder is aanvullend krediet nodig om de stap te kunnen maken naar een technisch maakbaar en haalbaar ontwerp. Het gaat hier met name om interne kosten (uren) en onderzoek zoals (grondwater)modellering.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1/1.2/1.3 Alle bouwstenen zijn vooralsnog nodig, de mate van inzet en fasering in tijd is nader te bepalen in deze verkenningfase.

Het ter beschikking stellen van investeringskrediet voor de voorbereiding is nog geen besluit tot uitvoering van bouwstenen. Dit wordt genomen op basis van de resultaten van alle

haalbaarheidsstudies en na vaststelling van het Programma Howabo. Door fasering van de uitwerking van enkele bouwstenen wordt het risico beperkt dat onnodig kosten worden gemaakt, maar wordt wel doorgepakt zodat uitvoering t.z.t. versneld kan starten.

2.1/2.2/2.3 Betaalbaarheid in beeld

Met de verkenningen wordt de financiering van de uitvoering in beeld gebracht (betaalbaarheid). Ook wordt een financieringsstrategie opgesteld. Dan volgen nadere afspraken over kostenverdeling en wordt duidelijk hoe subsidiebijdrage een rol spelen. Aan de verkenningen van de elf bouwstenen dragen naast de waterschappen de gemeenten, RWS en provincie bij (hetzij in capaciteit en/of onderzoekslasten/financiering).

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. De programmatische aanpak van Howabo maakt hiervan onderdeel uit.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
371	Programma Howabo	Verkenning	17-2-2023	Uitgaven	€ 3.484.000
			15-12-2023	Inkomsten	€ -750.000
		Planuitwerking/ Uitvoering	-	Uitgaven	€ 296.666.000
				Inkomsten	€ -199.250.000
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 300.150.000
				Totaal NETTO	€ 100.150.000

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 ingestemd met de verkenningen van het Peilreguleringskunstwerk, waterberging Bokhovense Polder, waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassen Drongelens Kanaal en Inlaat Engelermeer en daarvoor een investeringskrediet van totaal € 1.834.000 beschikbaar gesteld.

Eerder heeft het algemeen bestuur in de vergadering van 17 februari 2023 ingestemd met de verkenningsfase van een nieuw gemaal Crèvecoeur en daarvoor in totaal een investeringskrediet van € 1.650.000 toegekend.

Gevraagd krediet/dekking

De verkenningen voor de inlaat Engelermeer en het gemaal Crèvecoeur zijn nagenoeg afgerond en willen ieder afzonderlijk dit jaar nog een aanvang maken met de planuitwerking. Het gevraagde investeringskrediet, respectievelijk € 490.000 en € 1.175.000, vindt dekking in de meerjarig doorgerekende investeringsvolumes.

De overige drie bouwstenen werken eveneens toe naar een afronding van de verkenningsfase, maar verzoeken om een aanvullend investeringskrediet van totaal € 335.000 om daarmee de extra advies- en onderzoekskosten te voldoen naast de extra interne lasten (eigen uren). Ook dit krediet vindt dekking in het in meerjarig kader doorgerekend investeringsvolume.

Subsidie/inkomsten

Het waterschap De Dommel heeft 50% bijgedragen in de kosten (exclusief de interne kosten) bij de verkenningsfase van gemaal Crèvecoeur. Vooralsnog is bij het doorrekenen rekening gehouden met wederom een bijdrage van 50% van de kosten (exclusief interne kosten) van De Dommel bij de planuitwerking. Hierover worden nadere afspraken gemaakt.

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2026 voor wat betreft de bouwstenen Peilreguleringskunstwerk, waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassen Drongelens Kanaal en

waterberging Bokhovense Polder. Voor het inlaatkunstwerk Engelermeer en gemaal Crèvecœur geldt dat de kapitaallasten naar verwachting effectief zijn na oplevering van de planuitwerkingsfase en dat is respectievelijk vanaf 2028 en 2027.

De financiële consequenties van de gevraagde investeringskredieten zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragrafen (zie bijlagen). Eveneens is een kostenraming van de verschillende bouwstenen (projecten) bijgevoegd.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

- Klimaatrobuust watersysteem
- Bijdrage aan klimaatadaptieve steden
- Duurzame mobiliteit en technologische innovaties
- Naar een energieneutraal waterschap
- Herstel biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

Het voornemen is om in 2026 het programma Howabo vast te stellen en daarna door te pakken met verdere planuitwerking en uitvoering van de bouwstenen. Voor de bouwstenen onder trekkerschap van Aa en Maas volgt dan een nieuw investeringsbesluit dat aan U zal worden voorgelegd. Voor gemaal Crevecœur en de Inlaat Engelenmeer zal het dan gaan om een investeringskrediet voor de uitvoering. Voor de andere projecten om een investeringskrediet voor verdere planuitwerking (projectbesluit of VED).

Onderdeel van het op te stellen Programma en parallel lopend aan de concretisering van de bouwstenen is het doorlopen van een plan-mer-procedure.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

We werken intensief samen met onze partners in de stuurgroep HoWaBO. Deze samenwerking zal worden voortgezet ook binnen de diverse bouwstenen. Elke bouwsteen volgt hierin haar eigen communicatie en participatietraject passend binnen de overkoepelende communicatiestrategie van HoWaBo. Alle partners hebben zitting in de communicatiewerkgroep waarin onderlinge afstemming plaats vindt.

Voorstel is om in de commissie Waterbeheer en Waterveiligheid van 13-3-2025 een toelichtende presentatie te geven.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Werkboek:

https://www.aaenmaas.nl/publish/pages/2201/20230913_werkboek_howabo.pdf

Bijlage 2: Financiële paragrafen

Bijlage 3: Kostenraming

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

**ONDERWERP: AANVRAAG INVESTERINGSKREDIET X ALS ONDERDEEL VAN DE AANPAK
HOOGWATER BRABANT OOST**

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2025/08

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Regeling
beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025

B E S L U I T:

1. In te stemmen met het starten van de planuitwerking voor gemaal Crèvecœur en daarvoor een investeringskrediet van € 1.175.000 beschikbaar te stellen;
2. In te stemmen met het starten van de planuitwerking voor inlaat Engelermeer en daarvoor een investeringskrediet van € 490.000 beschikbaar te stellen;
3. In te stemmen met het afronden van de verkenningen voor Peilreguleringskunstwerk, waterberging Bokhovense Polder en waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassen Drongelens Kanaal en daarvoor een aanvullend investeringskrediet van € 335.000 beschikbaar te stellen.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025

de secretaris,

de dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Werkboek

Hoogwateraanpak
Brabant-Oost

Oplossingsrichtingen

13 september 2023

13 september 2023

Werkboek

Hoogwateraanpak

Brabant-Oost

Oplossingsrichtingen

Inhoud

Introductie	6
Oplossingsrichtingen	12
(Bovenstrooms) Vasthouden	14
1. (Bovenstrooms) Vasthouden	16
 Hoger Peil	18
2. Verhoging maatgevende waterstand Vugterstuw tot 5,20+NAP	20
 Bergen	22
3. Dungense Polder	24
4. Bossche Broek	26
5. Bokhovense Overlaat	29
6. Baardwijkse Overlaat	32
7. Extra inlaat Engelermeer aanleggen	35
 Afvoeren	36
8. Realisatie gemaal Crèvecoeur	38
9. Peilregulatie tussen Dommel en Aa	40
10. Vergroten Drongelens Kanaal	42
11. Extra afvoer via Wilhelminakanaal	44
 Conclusie: Potentiële bijdrage en ontwikkeltijd van oplossingsrichtingen	46
 Bijlagen	51
1. De opgave verdiept	49
2. Proces van 50 bouwstenen naar 11 oplossingsrichtingen	55
3. Bodem en water sturend voor andere (ruimtelijke) ontwikkelingen	56
 Colofon	66
Bronnen	69

Introductie

In 's-Hertogenbosch komen de beken en kanalen uit de stroomgebieden van de Dommel en de Aa samen. Bij de spuisluis Crèvecoeur en de Bovenlandse sluis wordt het water op de Maas geloosd. Onder normale omstandigheden kan dit zonder problemen verlopen. Ook bij hevige neerslag kan op de Maas gespuid worden.

Maar het klimaat verandert. Dat leidt tot veranderingen in het Maasstroomgebied en op de afvoerdynamiek van Maas, Dommel en Aa. Wanneer een zeer hevige regenval samenvalt met een hoge waterstand op de Maas kan er niet of niet voldoende gespuid worden. In dat scenario loopt de waterstand bij 's-Hertogenbosch verder op dan gewenst. Benedenstroomse gemeenten (Heusden, Vught en Den Bosch) hebben in HoWaBo 1 al een groot deel van de stroomgebiedsopgave opgelost (14 miljoen kuub). De opgave blijkt nu nóg groter, namelijk 36 miljoen kuub. En kan in de toekomst mogelijk nóg groter worden. Dit is een opgave voor het gehele stroomgebied van de Esschestroom, Dommel en Aa.

Oplossingen moeten gezocht worden in (Bovenstrooms) Vasthouden, waarin we zorgen dat er geen (of niet meer) water wordt afgevoerd dan het gehele systeem aankan. Iedereen (ook de meest bovenstrooms gelegen delen) nemen een deel van de opgave voor haar rekening. Dit draagt ook bij aan het tegengaan van verdroging en aan vermindering van piekafvoer. Maar ook het aanpassen aan een Hoger Peil, het aanleggen van gestuurde bergingen of het vergroten van de afvoermogelijkheden vormen oplossingsrichtingen.

Aanpak hoogwater Brabant-Oost

Waterschappen Aa en Maas en De Dommel zijn samen met de overheidspartners uit het gebied (gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Heusden, 's-Hertogenbosch, Vught, de Provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat) aan de slag om dit hoogwatervraagstuk verder te verkennen. Met welke maatregelen kunnen we structureel werken aan een duurzame waterhuishouding voor een leefbaar gebied nu en in de toekomst? Maar ook: Wat moet er gebeuren indien de hoogwatersituatie zich op korte termijn voordoet? Welke noodmaatregelen kunnen ingezet worden om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken? Binnen deze zoektocht wordt gekeken naar het gehele watersysteem, dus zowel het regionale watersysteem als het Maassysteem.

Dit proces heeft eind 2021 geleid tot een maatregelenlijst van ongeveer 50 'bouwstenen', samengevat in een Bouwstenenboek. In 2022 heeft een proces plaatsgevonden om deze bouwstenen te verdiepen, wat geresulteerd heeft in 11 oplossingsrichtingen die in dit werkboek zijn samengebracht. We realiseren deze 11 oplossingsrichtingen om het risico op wateroverlast in een extreme situatie te beperken. De vervolgstap vormt het verder uitdiepen van deze oplossingen en daarmee ook beheer en sturing van het systeem in acht te nemen.

Doel en opzet werkboek

Doel van dit werkboek is het geven van een overzicht over de laatste stand van zaken met betrekking tot de elf oplossingsrichtingen. Dit werkboek kan in de toekomst aangevuld en geüpdatet worden met de nieuwste inzichten.

Hieronder wordt de adaptieve strategie geïntroduceerd inclusief de 11 oplossingsrichtingen. Deze worden in het deel daarna per oplossingsrichting uitvoerig gepresenteerd. Het werkboek wordt afgesloten met een conclusie hoofdstuk over de potentiële bijdrage en ontwikkeltijd van de oplossingsrichtingen.

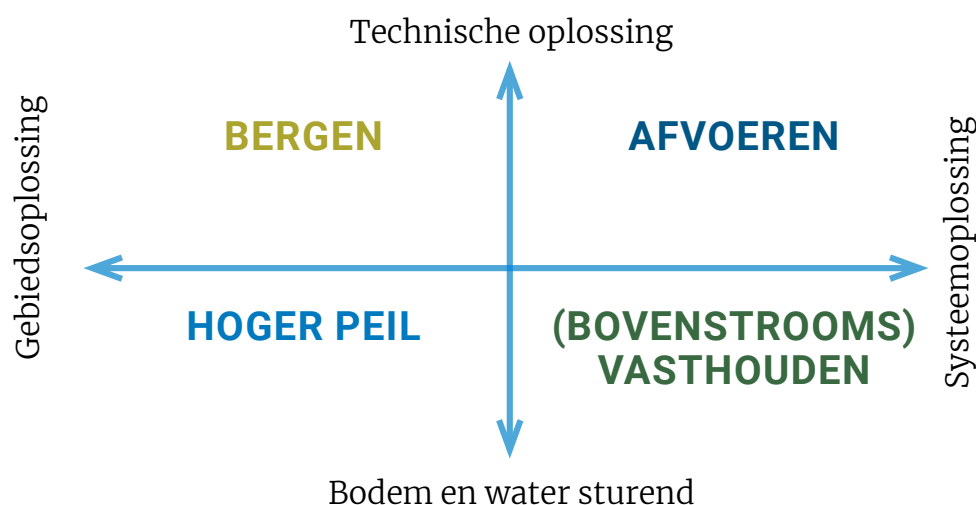
In de bijlagen bij dit werkboek is meer informatie te vinden over:

- De opgave
- Proces van afweging naar 11 oplossingsrichtingen
- Bodem en water sturend voor andere (ruimtelijke) ontwikkelingen

De adaptieve strategie in vier componenten

Met de adaptieve strategie wordt gewerkt aan een robuuste oplossing. Hierin wordt niet alleen naar de huidige opgave gekeken, maar ook naar de toekomstige. De adaptieve strategie dient als kapstok voor alle mogelijke oplossingsrichtingen. Deze strategie is opgesteld in samenwerking met het programma Integraal Rivier Management (IRM).

1. **(Bovenstrooms) Vasthouden.** Om afstroming te voorkomen moet het watersysteem bovenstrooms van 's-Hertogenbosch anders ingericht worden. Deze oplossingsrichtingen zijn erop gericht om water zo veel mogelijk in het gebied vast te houden op de plekken waar het valt en daarna zoveel mogelijk te laten infiltreren.
2. **Hoger Peil.** Door het 'te accepteren' peil (tijdelijk in calamiteitensituaties) te verhogen kan plaatselijk, met name in natuurlijke laagtes, een extra waterschijf worden geborgen: 'verticale berging'. Het gebied moet hiervoor geschikt gemaakt worden. Een hoger peil heeft invloed op alle water gerelateerde infrastructuur: keringen- en kadehoogtes, stuwen en afsluiters, beekdalen, dorpen bovenstrooms langs de Dommel en Aa en de stad Den Bosch. Naast berging heeft een hoger peil als effect dat er langer meer afgevoerd kan worden via het Drongelens Kanaal.
3. **Bergen.** Een gestuurde berging is een waterbergingsgebied dat in extreme situaties doelbewust onder water wordt gezet. Het gebied is ervoor ingericht en wordt actief onder water gezet, bijvoorbeeld via een inlaat in een kade. Zo kan wateroverlast benedenstrooms worden voorkomen.
4. **Afvoeren.** Door de afvoercapaciteit van waterwegen te vergroten en/of gemalen te plaatsen kan in tijden van extreme afvoer het water beter worden afgevoerd naar de Maas.

De elf oplossingsrichtingen

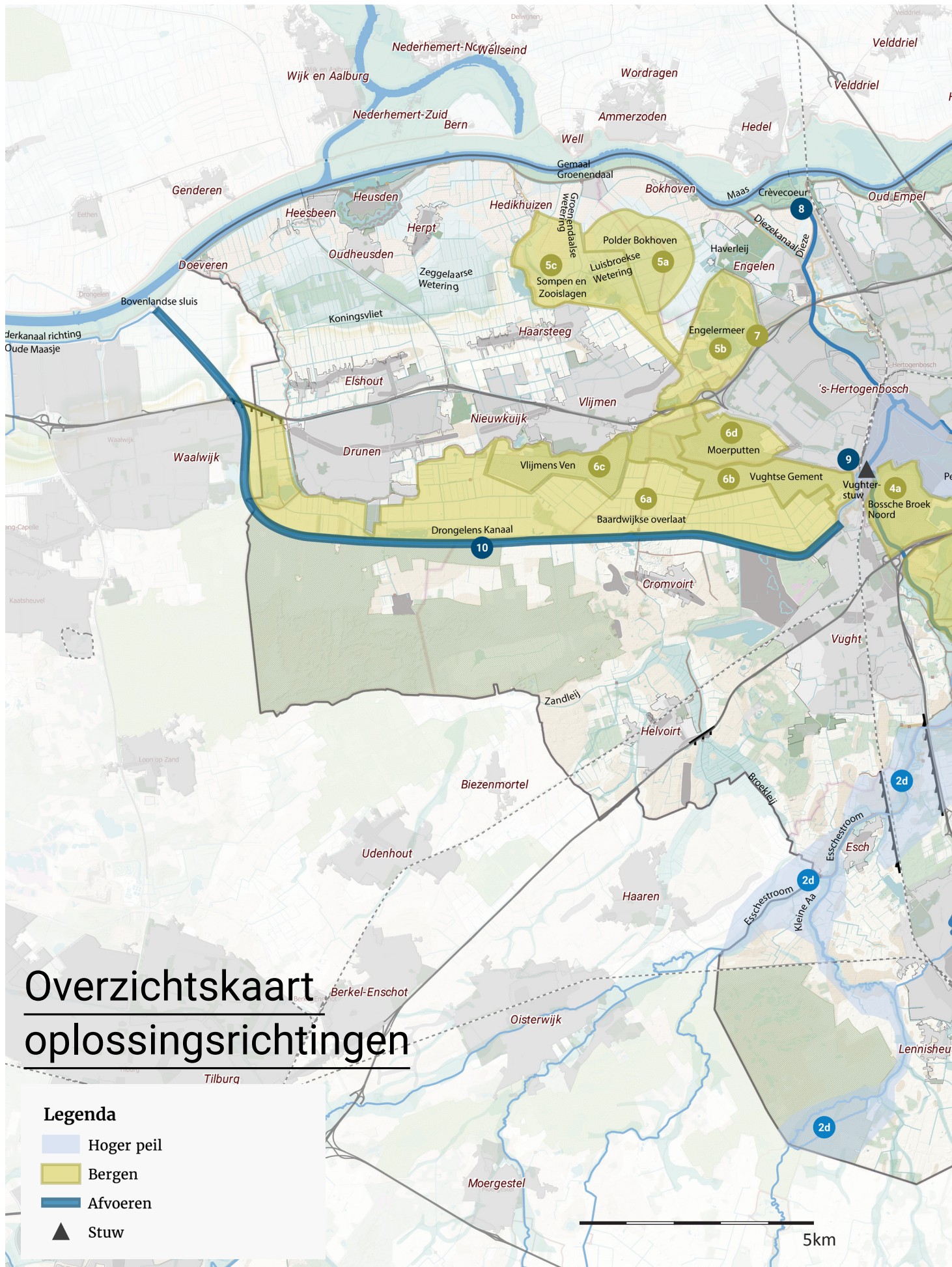
De 50 mogelijke bouwstenen uit het eerste Bouwstenenboek zijn nader onderzocht om te bepalen welke bijdrage (in miljoen m³) deze opleveren voor de regio 's-Hertogenbosch. Aansluitend zijn deze bouwstenen in een zorgvuldig proces getrechterd, samengevoegd en onderzocht op effect en kosteneffectiviteit. Tot slot zijn via de IRM-pilot 8 bouwstenen voor de Maas onderzocht. Echter bleek dat deze maatregelen in de huidige situatie een beperkt effect hebben op de waterstand bij Crèvecoeur en daarmee de opgave.

Dit hele proces heeft geresulteerd in 11 oplossingsrichtingen met mogelijke maatregelen en locaties. Structurele oplossingen raken het hele stroomgebied van de Dommel en Aa, vanwege afwenteling/klimaatsverandering worden met name benedenstrooms gelegen gemeenten met de wateropgave geconfronteerd. Daarom richten veel van deze oplossingsrichtingen zich op grondgebied van de benedenstrooms gelegen gemeenten. In verband met het kanalenstelsel en afwenteling naar de Maas is ook Rijkswaterstaat aangehaakt.

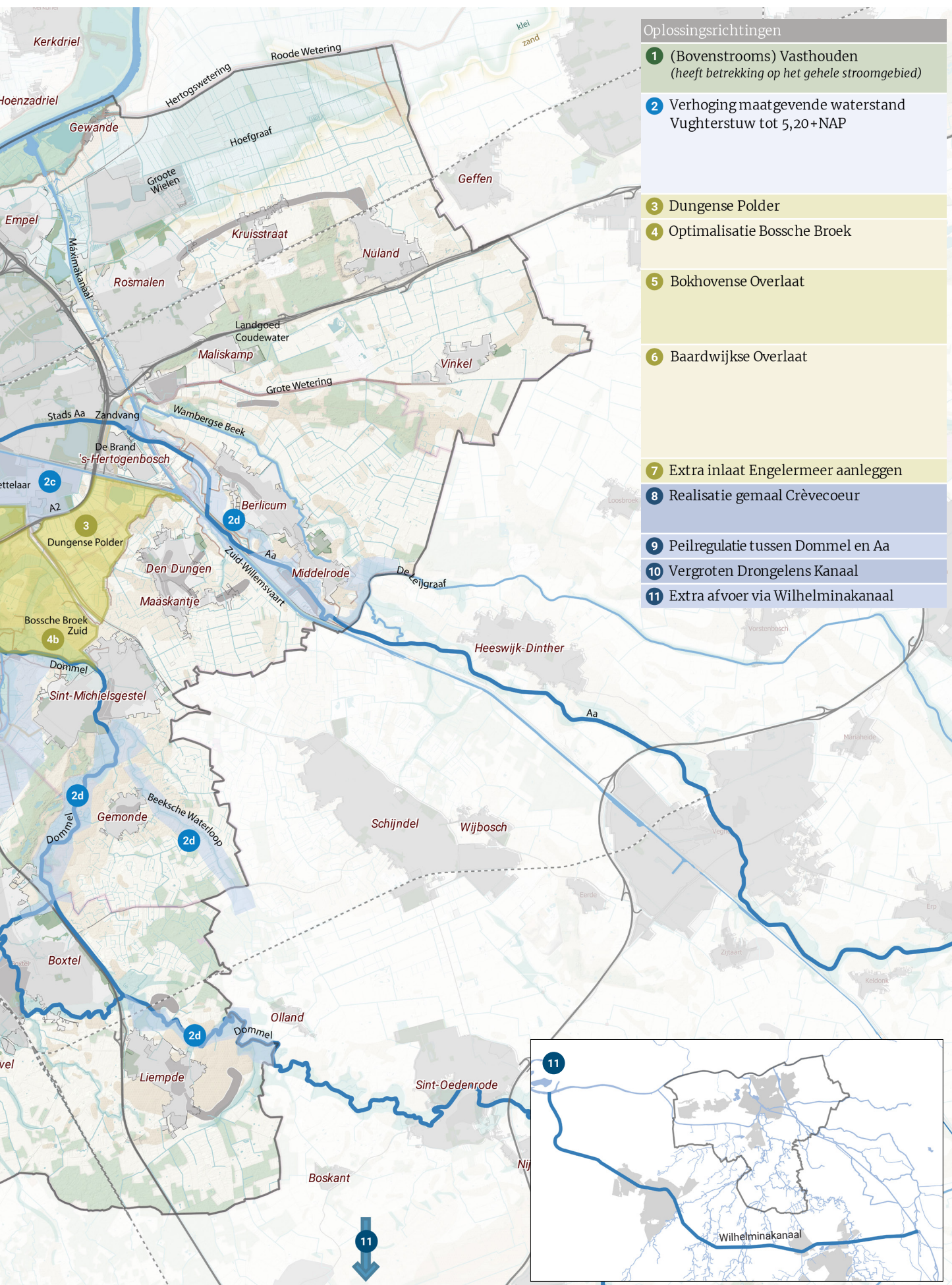
De oplossingsrichtingen zijn onder één van de componenten van de Adaptieve Strategie gerubriceerd. Sommige oplossingsrichtingen dragen uiteraard bij aan meerdere componenten van de adaptieve strategie.

Adaptieve strategie	Oplossingsrichtingen	Mogelijke maatregelen en locaties
(Bovenstrooms) Vasthouden	1 (Bovenstrooms) Vasthouden	1a. Kleinschalige maatregelen
		1b. Stroomgebiedsmaatregelen
Hoger peil	2 Verhoging maatgevende waterstand Vughterstuw tot 5,20+NAP	2a. Consequenties kunstwerken
		2b. Consequenties regionale keringen
		2c. Consequenties stad Den Bosch
		2d. Consequenties beekdalen
Bergen	3 Dungense Polder	3a. Dungense Polder
	4 Optimalisatie Bossche Broek	4a. Bossche Broek Noord
		4b. Bossche Broek Zuid
	5 Bokhovense Overlaat	5a. Bokhovense Polder
		5b. Optimalisatie Engelermeer
		5c. Sompen en Zooislagen
	6 Baardwijkse Overlaat	6a. Baardwijkse overlaat met inlaat Vughtse Gement
		6b. Optimalisatie Vughtse Gement
		6c. Vlijmens Ven
		6d. Moerputten
7 Extra inlaat Engelermeer aanleggen	7a. Engelermeer	
Afvoeren	8 Realisatie gemaal Crèvecoeur	8a. Crèvecoeur 50 m³/s
		8b. Crèvecoeur 75 m³/s
	9 Peilregulatie tussen Dommel en Aa	9a. Dommel en Aa
	10 Vergroten Drongelens Kanaal	10a. Drongelens Kanaal
	11 Extra afvoer via Wilhelminakanaal	11a. Wilhelminakanaal

2 Overzicht van de 11 oplossingsrichting met onderliggende potentiële maatregelen en locaties. De kleuren in de tabel komen overeen met het kaartbeeld op de volgende pagina.

3 Weergave van de oplossingsrichtingen op kaart. Ook de mogelijke locaties waar de oplossingsrichting in uitwerkt zijn weergegeven. De nummers verwijzen naar de tabel op de vorige pagina. Oplossingsrichting bovenstrooms vasthouden heeft betrekking op het gehele stroomgebied.

Adaptieve strategie met elf oplossingsrichtingen

Dit deel beschrijft de elf oplossingsrichtingen met mogelijke maatregelen en/of locaties. De oplossingsrichtingen zijn onderverdeeld in de vier componenten van de Adaptieve Strategie met corresponderende kleuren.

Elke oplossingsrichting is op gelijke wijze beschreven:

- Titel met korte samenvatting van de impact, kosten en de realisatietermijn.
- Kaart met locatieaanduiding van de oplossingsrichting.
- Beschrijving van de werking van het watersysteem.
- Bijdrage van de oplossingsrichting aan de wateropgave.
- Mogelijke maatregelen en locaties.
- Relatie tussen oplossingsrichtingen.
- Kansen voor meervoudig ruimtegebruik.
- Aandachtspunten bij ontwerp en afweging.
- Uitsnede kaartbeeld ruimtelijke ontwikkelingen.

(Bovenstrooms) Vasthouden

Om afstroming te voorkomen moet het watersysteem bovenstrooms van 's-Hertogenbosch anders ingericht worden. Deze oplossingsrichtingen zijn erop gericht om water zo veel mogelijk in het gebied vast te houden op de plekken waar het valt en daarna zoveel mogelijk te laten infiltreren.

Hoger Peil

Door het 'te accepteren' peil (tijdelijk in calamiteitsituaties) te verhogen kan plaatselijk, met name in natuurlijke laagtes, een extra waterschijf worden geborgen: 'verticale berging'. Het gebied moet hiervoor geschikt gemaakt worden. Een hoger peil heeft invloed op alle water gerelateerde infrastructuur: keringen- en kadehoogtes, stuwen en afsluiters, beekdalen, dorpen bovenstrooms langs de Dommel en Aa en de stad Den Bosch. Naast berging heeft een hoger peil als effect dat er langer meer afgevoerd kan worden via het Drongelens Kanaal.

Bergen

Een gestuurde berging is een waterbergingsgebied dat in extreme situaties doelbewust onder water wordt gezet. Het gebied is ervoor ingericht en wordt actief onder water gezet, bijvoorbeeld via een inlaat in een kade. Zo kan wateroverlast benedenstrooms worden voorkomen.

Afvoeren

Door de afvoercapaciteit van waterwegen te vergroten en/of gemalen te plaatsen kan in tijden van extreme afvoer het water beter worden afgevoerd naar de Maas.

(Bovenstrooms) Vasthouden

(Bovenstrooms) vasthouden kan via verschillende maatregelen en op verschillende locaties uitgewerkt worden. Met deze oplossing wordt zoveel mogelijk water vastgehouden en kan in de bodem infiltreren waardoor dit niet afstroomt en in het watersysteem terecht komt. Zo wordt de druk op het gehele systeem verlaagd maar wordt ook voorkomen dat de gehele opgave bij de benedenstroomse gemeentes terecht komt.

(Bovenstrooms) Vasthouden

1. (Bovenstrooms) Vasthouden

Impact 10%* van de opgave <i>* blijkt uit een eerste grove berekening</i>	Stichtingskosten Onbekend	Levensduurkosten/jaar Onbekend	Kosten per miljoen m³ Onbekend	Realisatietermijn 30 jaar
--	-------------------------------------	--	---	-------------------------------------

Werking systeem

De HoWaBo-opgave ontstaat door hevige regenval in de stroomgebieden van de Dommel en de Aa, waardoor een grote hoeveelheid water wordt aangevoerd naar Den Bosch, in combinatie met een hoge waterstand van de Maas die de afvoer belemmert. Het teveel aan water is te vertalen in een aanvoer-, afvoer- en/of bergingsopgave voor de HoWaBo-regio. Dit is een complexe puzzel. Wanneer we uitzoomen valt op dat de overlast voor een relatief klein gebied afkomstig is uit een groot achterliggend stroomgebied. Water vanuit het hoger gelegen Brabant, België en Limburg stroomt naar Den Bosch via de Aa en de Dommel. Het is een hellend gebied met meer dan 40 meter hoogteverschil.

Het huidige systeem is ingericht op de afvoer van water. Daarbij is er in het systeem een onderscheid te maken tussen stedelijke, agrarische en natuurgebieden. In stedelijk gebied stroomt veel water af op de

riolering. In natuurgebieden kan veel water infiltreren op de plek waar het valt. In agrarisch gebied infiltreert veel water, maar stroomt het ook af door drainage en sloten. Deze stroomgebiedskarakteristiek is deels natuurlijk, maar voor een groot deel ook door de mens gerealiseerd. De laatste jaren zijn er al stappen genomen om de afstroming weer te vertragen. Beekherstelprojecten en de watertransitie gaan steeds meer zorgen voor een bufferend watersysteem.

Potentiële bijdrage wateropgave

Bovenstrooms vasthouden kan een bijdrage leveren aan de opgave, maar het is geen totaaloplossing. De kern van bovenstrooms vasthouden is water de mogelijkheid geven om te kunnen infiltreren en bergen/vasthouden. Dit is in de HoWaBo-wintersituatie lastig, omdat de bodem al verzadigd is met water: er past nauwelijks meer iets bij. De grondwaterstanden zijn heel hoog en er staan overal plassen op maaiveld. De potentiële bijdrage is dan ook zeer beperkt in de

winter. In de situatie van een 'gewone' regenbui en de HoWaBo-zomersituatie is het wel zinvol. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat vasthouden pas zinvol is als het door het hele gebied wordt geïmplementeerd en dat het lang kan duren voordat het hele stroomgebied daarop opnieuw is ingericht. Vanuit de droogteproblematiek wordt hier op verschillende tafels aandacht aan gegeven. Mogelijk kan de HoWaBo problematiek de urgentie van bovenstrooms vasthouden verder vergroten, zodat het watersysteem hierop wordt aangepast. Een belangrijke stap in de watertransitie die ook invulling geeft aan 'water en bodem sturend'.

Op basis van grove indicatieve berekeningen verwachten we dat deze maatregel 10% van de opgave kan oplossen. Dit kan alleen als de maatregel overal wordt doorgevoerd. Dat vraagt een enorme gebiedstransitie.

Mogelijke maatregelen en locaties

De oplossingsrichting kan op twee niveaus worden uitgewerkt.

1.a Kleinschalige maatregelen

- Verbetering sponswerking op perceelsniveau door het hele gebied.
- Vasthouden van water door middel van stuwen door het hele gebied.
- Vasthouden van water en vertraagd afvoeren door middel van boven- of ondergrondse bergingsvoorzieningen (wadi's, infiltratiekratten, vijvers, groenstroken, ontharden stedelijk gebied) door het hele gebied.
- Relatie met het maken van meer risico bewuste keuzes bij infra- en gebiedsontwikkeling door bijv. behouden en/of uitbreiden reserveringsgebieden.

1.b Stroomgebiedsmaatregelen (op hoge gronden), bijvoorbeeld:

- In natuurgebieden, zoals de Drunense Duinen en Kampina.
- In stedelijk gebied, zoals Den Dungen, Vught, Helmond en Eindhoven.

- In deelstroomgebieden, zoals de Essche Stroom.
- Verder bovenstrooms in Dommel en Aa-gebied: elke druppel die valt houden we vast, watertransitie.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

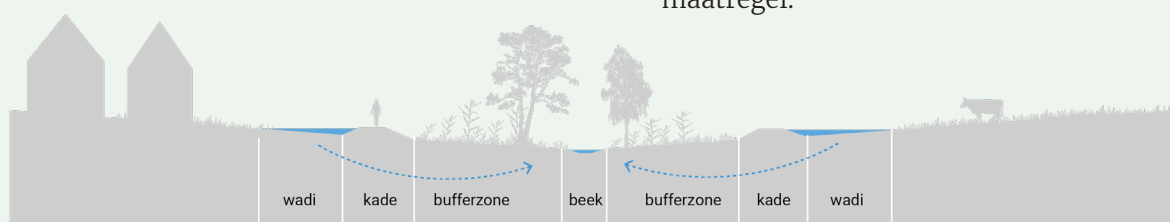
- Verkleining van de HoWaBo-opgave, dus relatie met alle andere oplossingsrichtingen.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Integrale verduurzaming inrichting landelijk en stedelijk gebied
- Binnenstedelijke ontwikkelingen
- Klimaatadaptatie/vergroening
- Waterkwaliteit/KRW-maatregelen
- Vasthouden van water tegen droogte
- BPLG-proces

Aandachtspunten

- Bovenstrooms vasthouden sluit aan op doelen zoals geformuleerd vanuit het DPRA, DHZ, NPLG, NOVI en Bodem en Water Sturend. Verdere uitwerking van bovenstrooms vasthouden gebeurt bij voorkeur in samenhang met die beleidslijnen.
- Water vasthouden heeft een gevolg voor de dynamiek van afvoergolven. Dat heeft een relatie met de samenkomst van de Maasgolf. Dit dient onderzocht te worden.
- Belangrijke vervolgvragen betreffen:
 - Hoe kunnen we de lange realisatietermijn van het opnieuw inrichten van het stroomgebied koppelen aan HoWaBo-opgave en proces?
 - Wat betekent bovenstrooms vasthouden in de praktijk voor inrichting en landgebruik?
 - Hoe kan vasthouden van water voor tegen gaan verdroging (seizoensdynamiek) verenigd worden met vasthouden van water bij neerslagpieken?
- In klassieke HoWaBo-wintersituatie is bovenstrooms vasthouden niet mogelijk vanwege een al verzadigde bodem.
- Tot slot: grootschalig vasthouden van water is een 'zaak van de lange adem' en geen eenvoudige maatregel.

5 Schematische doorsnede van een wadi-systeem langs de beekdalen als mogelijkheid om water vast te houden en te laten infiltreren

Hoger Peil

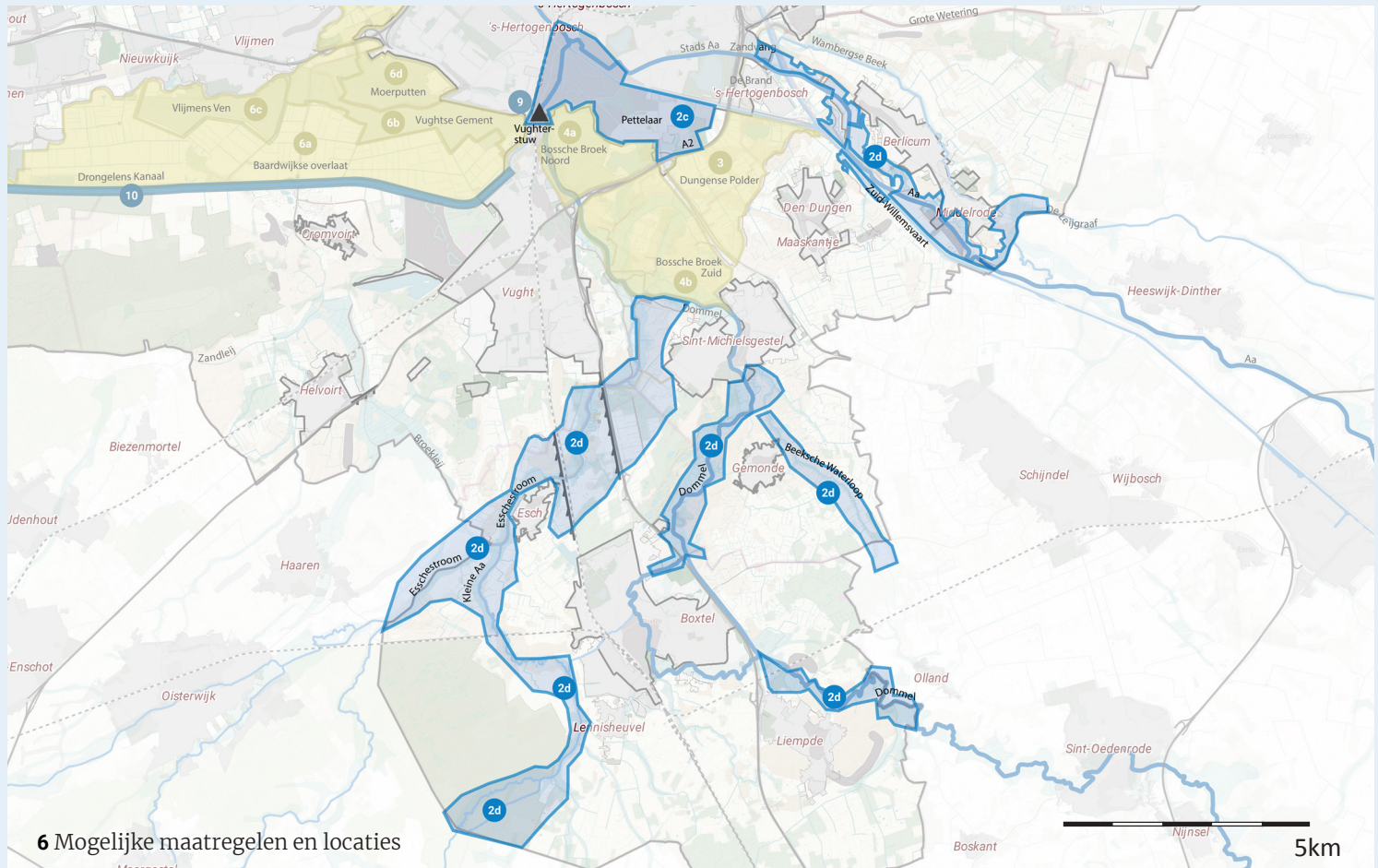
Door het 'te accepteren' peil actief te verhogen kan plaatselijk een extra waterschijf worden geborgen: 'verticale berging'. Het gebied moet hiervoor geschikt gemaakt worden. Een hoger peil heeft mogelijk consequenties op hoogtes van regionale keringen, stuwen en afsluiters (alle watergerelateerde infrastructuur), op de stad Den Bosch en op diverse beekdalen. Naast berging heeft een hoger peil als effect dat de afvoer via het Drongelens Kanaal beter verloopt.

Hoger Peil

2. Verhoging maatgevende waterstand

Vugterstuw tot 5,20 m + NAP bij calamiteiten

 Impact 15 miljoen m ³ (bij 5,20+NAP)	 Stichtings- kosten €3,6 miljoen	 Levensduur- kosten/jaar €30.000	 Kosten per miljoen m³ €240.000	 Realisatie- termijn <10 jaar
--	---	---	---	--

Werking systeem

Uit modelberekeningen blijkt dat een groot deel van het teveel aan water terecht komt in de bestaande waterbergingen en de reserveringsgebieden waaronder de (verruimde) beekdalén. Door verhoging van de maatgevende waterstand bij de Vughterstuw naar +5,20 m NAP kan een extra waterschijf geborgen worden ten opzichte van de huidige situatie én vullen de beekdalén zich beter. Daarnaast kan er langer en meer water afgevoerd worden via Crèvecoeur en het Drongelens Kanaal. Om het waterpeil omhoog te zetten zullen een aantal kades structureel moeten worden opgehoogd.

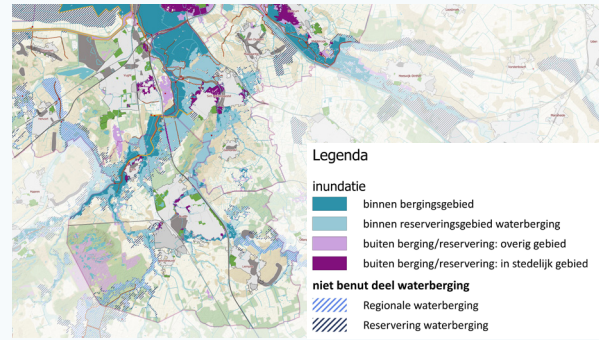
Potentiële bijdrage wateropgave

Het verhogen van de maatgevende waterstand is niet zonder meer mogelijk. Het heeft consequenties voor stabiliteit en hoogte van kades (o.a. rond bestaande kernen), beekdalen (lokale beschermingsmaatregelen), regionale keringen, kunstwerken en de bestaande infrastructuur. Ook zal de afwatering in Den Bosch zelf beschouwd moeten worden.

Deze oplossingsrichting is erg effectief in kuubs. De bijdrage aan de HoWaBo-opgave is dan ook substantieel. De eerste berekeningen laten zien dat de bijdrage gemiddeld ongeveer 15 miljoen kuub is. Het verhogen van de maatgevende waterstand is in deze oplos-

7 Voorbeeld waterberging in lage delen van het landschap

8 Huidige inundatie- en waterbergings gebieden

singsrichting bedoeld tijdens een calamiteitenscenario en niet als structurele verhoging.

Mogelijke maatregelen en locaties

Onderzocht moet worden welke consequenties het verhogen van de waterstand heeft.

2.a Consequenties voor kunstwerken

2.b Consequenties voor regionale keringen

2.c Consequenties voor Den Bosch en dorpen in de omgeving

- Binnenstedelijk transformatiegebied
- Binnenstedelijke kades

2.d. Consequenties voor beekdalen

- Beekse Waterloop
- Essche Stroom (bovenstrooms tot Kleine Aa)
- Essche Stroom (van kleine Aa tot Dommel)
- Kleine Aa
- Dommel (omgeving Liempde tot A2)
- Dommel (tussen Boxtel en Sint-Michielsgestel)
- Aa omgeving Berlicum

• Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Hoe verder benedenstrooms, hoe meer de berging in de beekdalen beïnvloed wordt door het peil bij 's-Hertogenbosch. Bij een lager peil stroomt het water van uit

de beken sneller af, terwijl bij een hoger peil de bergingsruimte in de beekdalen juist beter benut wordt. Met name voor de huidige HoWaBo-bergingsgebieden is dit van invloed, omdat hier in dit geval meer water geborgen gaat worden. Dit heeft dus een relatie met bijvoorbeeld de optimalisatie van Bossche Broek.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Er liggen kansen om de inrichting van waterlopen en hoogwaterbestendig bouwen onderdeel te maken van de identiteit van de stadsdelta.

Aandachtspunten

- Wat betekent hoogwaterbestendigheid in extreme situaties voor de functionaliteit en beleving in de normale situatie?
- Planontwikkeling van sommige gebieden loopt: snel handelen is gewenst.
- Veel (detail) inzicht nodig. Met name dienen de consequenties inzichtelijk te worden gemaakt (zie ook mogelijke maatregelen en locaties)
- Complexiteit inpassing watermaatregelen (kwaliteit openbare ruimte).
- Onderzoek waar (bij welke hoogte) het omslagpunt ligt tussen inspanning en effect.

Bergen

Een gestuurde berging is een waterbergingsgebied dat in extreme situaties doelbewust onder water wordt gezet. Het gebied is ervoor ingericht en wordt actief onder water gezet, bijvoorbeeld door een inlaat in een kade. Zo kan wateroverlast benedenstrooms worden voorkomen.

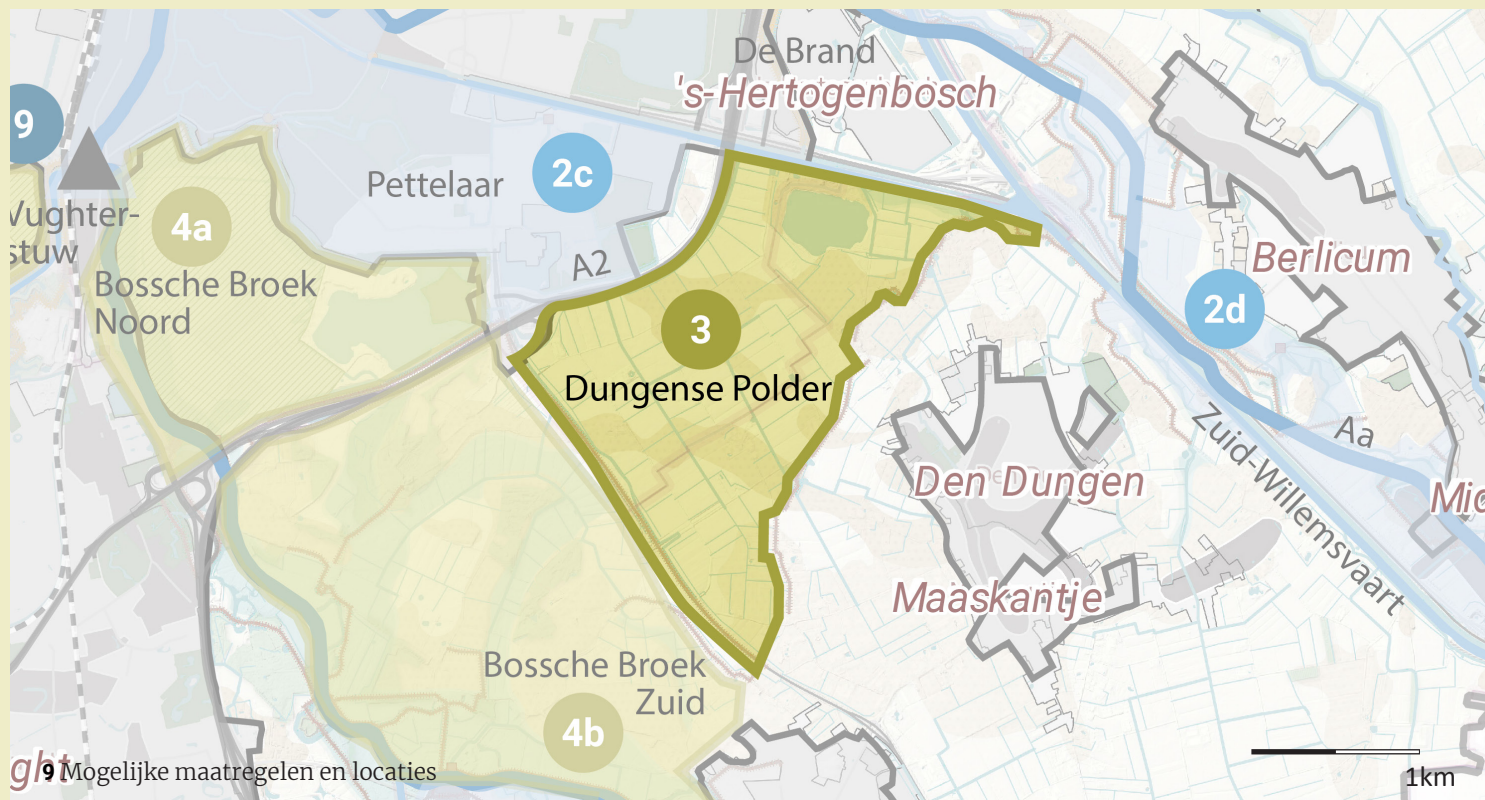
Er zijn vijf oplossingsrichtingen mogelijk die hierna worden toegelicht.

Bergen

3. Dungense Polder

Nieuwe gestuurde waterberging

Impact	Stichtingskosten	Levensduurkosten/jaar	Kosten per miljoen m ³	Realisatietermijn
5 miljoen m ³	€18,2 miljoen	€10.000	€3,64 miljoen	5-10 jaar

Werking systeem

De Dungense polder behoorde tot ca. 1950 tot de landschappelijke eenheid van het Bossche Broek. Met de komst van de A2 en de N617 is het gebied meer op zichzelf komen te staan. Momenteel bestaat het gebied tussen Den Dungen en 's-Hertogenbosch uit een agrarisch landschap met relatief grote percelen en wisselend grondgebruik. De perceelssloten wateren af op grotere sloten die vervolgens uitmonden in de Dungensesloot ten zuiden van de A2. Het water uit Den Dungen komt hier ook op uit. De Dungensesloot brengt het water uiteindelijk via gemaal Segers naar de Dommel. In deze oplossingsrichting wordt de Dungense Polder als waterberging ingericht. Kades moeten worden opgehoogd en er moet gekeken worden naar (meervoudig) ruimtegebruik van de Dungense Polder.

Potentiële bijdrage wateropgave

Deze oplossingsrichting levert ongeveer 5 miljoen kuub water op en 6 cm waterstandsraling bij de Vughterstuw. Er zijn meerdere mogelijkheden om het water in te laten in de Dungense Polder, die nader worden onderzocht. Water inlaten vanuit de Zuid-Willemsvaart lijkt effectief. Ook kan gebruik gemaakt worden van de weg Keerdijk die met een tunnel onder de Bosschebaan door gaat. Zo kan de Dungense polder als gestuurde berging worden ingezet. De A2 en de kade naast de Zuid-Willemsvaart liggen in de huidige situatie ca. 3 m boven maaiveld, de Bosschebaan 2-3 m. De Keerdijk en Poeldonksedijk ten noorden van Den Dungen kunnen afhankelijk van de beoogde extra waterberging evt. worden opgehoogd om Den Dungen te beschermen. Deze oplossingsrichting lijkt kansrijk omdat het al een zeer laag gelegen gebied is. Ook richting de toekomst wordt dit gebied steeds gevoeliger voor overstromingen.

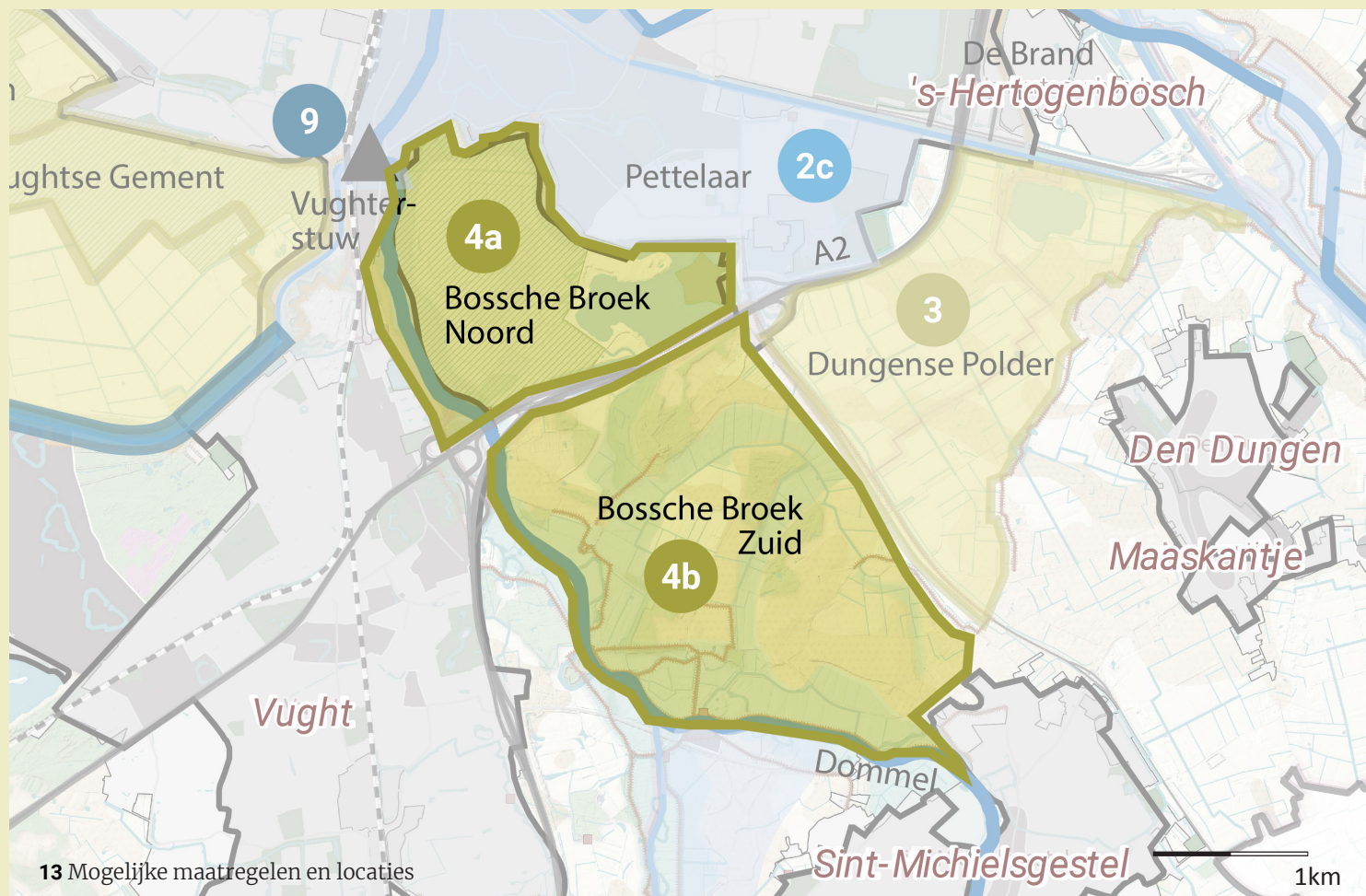
A wide-angle photograph of a paved path leading through a green field towards a distant building under a cloudy sky. The path is flanked by trees with autumn foliage on the left and a grassy field on the right. In the background, a large building is visible on the horizon.

12 Ontwikkelingen

4. Bossche Broek

Optimalisatie van bestaande bergingen van HoWaBo 1

Impact Regelbaar systeem	Stichtingskosten €13,2 miljoen	Levensduurkosten/jaar €2.000	Kosten per miljoen m³ Onbekend	Realisatie-termijn 5-10 jaar
------------------------------------	--	--	---	--

Werking systeem

De natuurlijke graslanden van het Bossche Broek vormen een oorspronkelijk laaggelegen gebied. Om in geval van extreme aanvoer vanuit de beken te voorkomen dat het water rond de stad te ver stijgt, kan het Bossche Broek reeds ingezet worden als regionale gestuurde waterberging. Bossche Broek wordt door de snelweg A2 in twee delen geknipt. Rond de A2 liggen kades die zijn aangelegd na de overstromingen van 1995.

Bossche Broek Noord

Het Bossche Broek Noord wordt omgeven door kades, die het gebied scheiden van de Dommel en de stadssingel en hierdoor een eigen wa-

ter(kwaliteits)beheer mogelijk maken in relatie tot de natuurwaarde van het gebied. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door de wijk de Pettelaar. Het Bossche Broek Noord is een regionale gestuurde waterberging. Voor inzet moeten een aantal schotten in de kade langs de dommel worden verwijderd.

Bossche Broek Zuid

Het Bossche Broek Zuid ligt tussen de Dommel aan de westzijde en de Bosschebaan (N617) aan de oostzijde. De noordelijke begrenzing wordt gevormd door de snelweg A2. Aan de zuidzijde loopt het gebied als landschappelijke eenheid door tot de bebouwing van Sint-Michielsgestel. Geomorfologisch gezien bestaat het gebied uit een beekdalbodem inclusief overstromings-

14 Het Bossche Broek in 1990

vlaktes en dekzandruggen. Langs de Dommel liggen kades, langs de A2 zijn na 1995 kades aangelegd en in geval van overstroming funktioneert ook de Bosschebaan als kade. Ook aan de zuidzijde, richting Sint-Michielsgestel zijn verschillende, deels historische, kades aanwezig. Het gebied functioneert als gestuurde berging in geval van een te hoge waterstand op de Dommel. Het noordelijk deel van het gebied heeft formeel de functie 'waterberging'. Overig gebied heeft de titel reserveringsgebied. De gronden langs de Dommel lopen als eerste op 'natuurlijke wijze' onder. Voor de inzet van het bergingsgebied Bossche Broek Zuid dient de inlaatconstructie vrijgegraven te worden.

Potentiële bijdrage wateropgave

De bestaande bergingen kunnen mogelijk worden geoptimaliseerd. Uit modelberekeningen blijkt dat de berging snel vult in een aantal uur (doordat de inlaat beperkt regelbaar is) en dat de waterstand in de Dommel gedurende deze periode niet verder stijgt. Dat is ongewenst omdat daarmee druk richting de Maas wegvalt en er minder water over het Drongelens Kanaal wordt afgevoerd. De precieze hydraulische effectiviteit

15 Het Bossche Broek in 2023

kan nog niet bepaald worden omdat die afhankelijk is van de manier van inzetten. Dit vraagt om nadere uitwerking en ruimtelijke aanpassingen in het gebied (inlaten, kades verhogen etc.) De kosten worden ingeschat op 13 miljoen euro.

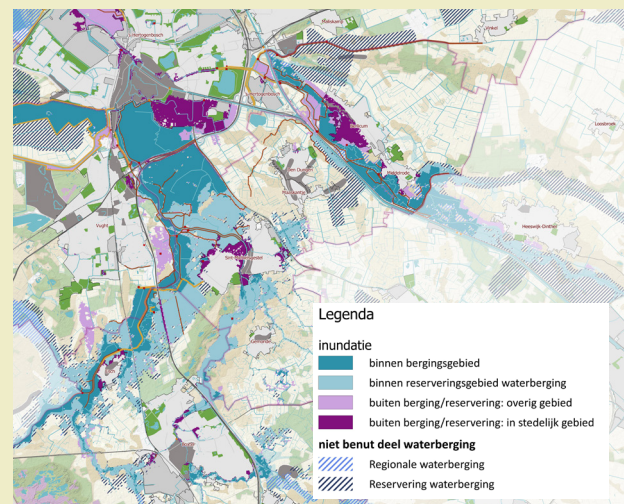
Mogelijke maatregelen of locaties

Bossche Broek Noord

Acceptatie van een hoger maximaal waterpeil (hoger dan +4.90 m NAP) betekent dat meer water in het Bossche Broek Noord geborgen kan worden. De kades zijn hiervoor echter niet op orde (ze lopen al rond T100 over). Ook bij de Pettelaar is er een grens: vanaf 5.20m + NAP treedt inundatie van het stedelijke gebied in wijk de Pettelaar op. Maatregelen aan de rand van de Pettelaar (maaiveldverhoging, kade of keermuur) voorkomen inundatie en maken een nog hoger peil mogelijk. Naast de extra waterberging is een hoger peil gunstig voor de afvoercapaciteit van het Drongelens kanaal en bovendien kan het moment dat Crèvecoeur, zodra de Maas begint te dalen, eerder weer geopend worden. Door het maken van een regelbare inlaat is de inzet van de waterberging in verschillende situaties geborgd.

16 Ontwikkelingen

17 Huidige inundatie- en waterbergingsgebieden

Bossche Broek Zuid

Het noordelijke gedeelte van Bossche Broek Zuid heeft in zijn geheel de status van waterbergingsgebied. De zuidzijde, tussen het bergingsgebied en de bebouwing van Sint-Michielsgestel, heeft de status van reserveringsgebied voor waterberging. Uit de watertoets blijkt dat het bergingsgebied én het reserveringsgebied voor waterberging beiden zullen overstromen. De waterstand in de Dommel is op dat moment hoger dan waarmee na 1995, bij het aanwijzen van de bergingsgebieden, rekening gehouden werd. Hiermee wordt er in Bossche Broek Zuid dus meer water geborgen dan waarmee oorspronkelijk rekening gehouden werd. Met het omzetten van reserveringsgebied naar bergingsgebied kan dit geformaliseerd worden. Los van de uitbreiding van het bergingsgebied is het ook een mogelijkheid dat door middel van maaiveldverlaging ten behoeve van natuurontwikkeling ook bergingsruimte toegevoegd kan worden. Tot slot kan ook, net als bij het Bossche Broek Noord, onderzocht worden of een beter regelbare inlaat aan een efficiëntere werking van de berging bijdraagt.

Aandachtspunten

- Hoogwaterbestendig maken landbouwgebied (boerderijen op terpen, voorbeeld Overdiepse Polder).
- De bebouwing aan de noordzijde van Sint-Michielsgestel heeft formeel geen 1 keer per 150 jaar beschermingsniveau. Uit de watertoets blijkt dat hier in deze 1 keer per 150 jaarssituatie wel overstrooming plaatsvindt. Lokale maatregelen aan de rand van het vergrote bergingsgebied (uitbreiding en/of vergroting lokale kades) kunnen een oplossing zijn.

18 Trekpuntje bij Bastion Vught en uitkijkplek Bossche broek als onderdeel van een recreatief rondje.

- Stikstof in nabijheid van Natura 2000 Bossche Broek.
- Zorgvuldige omgang met woningen en tuinen aan de rand van het Bossche Broek.
- Omgang met volgroeide boombeplanting.
- Relatie met geplande peilopzet Zuiderplas en compensatie bergingsverlies.
- Natuurlijke ambities dynamische Dommel in relatie tot natuurlijke beperkingen gestuurd systeem.
- Hoogte en sterkte keringen langs de A2. Afstemming met RWS is noodzakelijk.
- Effect op overig stedelijk gebied, waaronder Vught.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Waterstand bij 's-Hertogenbosch, wel of niet accepteren hoger peil.
- Alle andere gestuurde bergingen (inzet en inzetvolgorde).
- De Dungense Polder (optie nieuwe gestuurde waterberging).

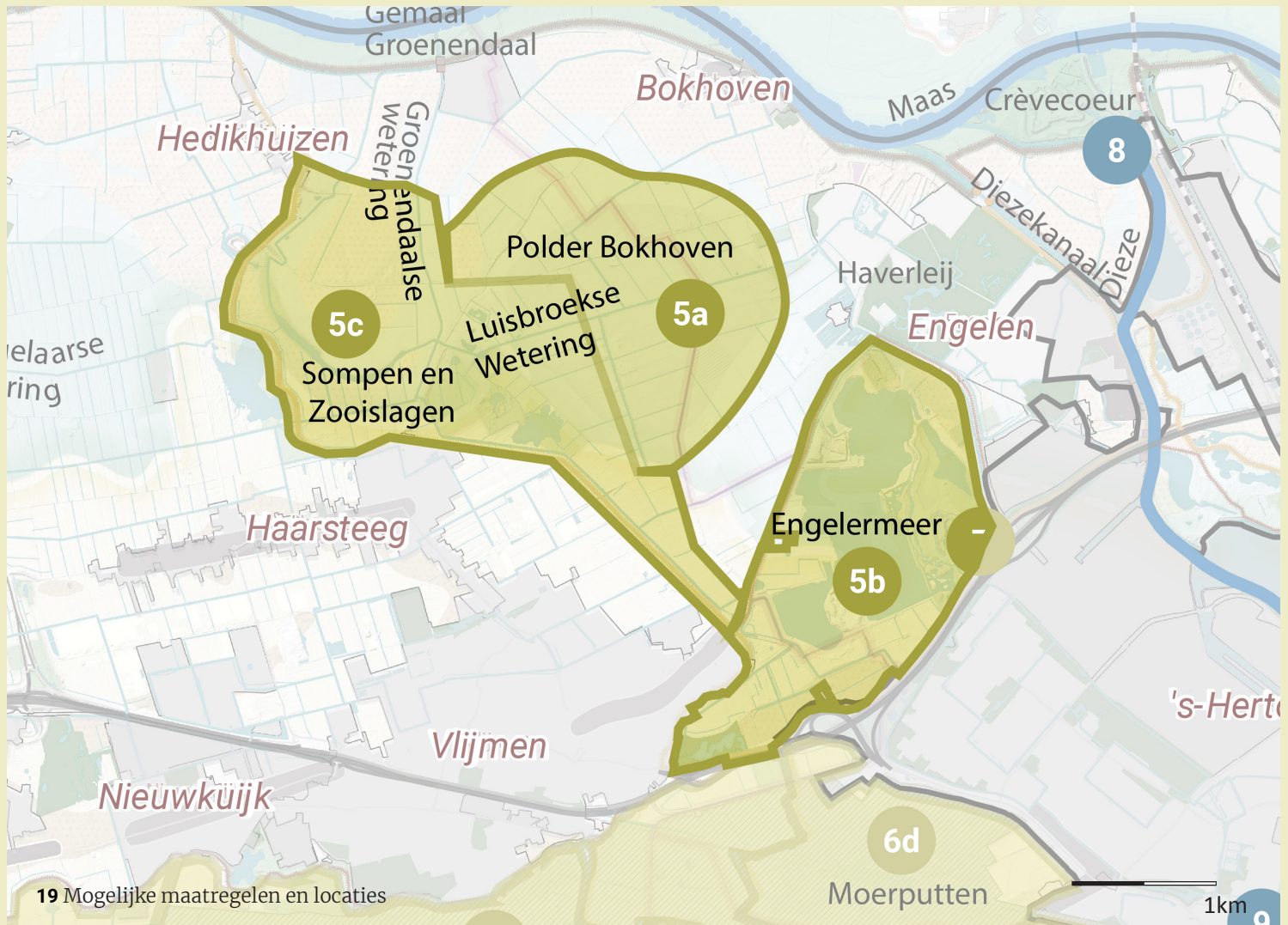
Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Aanleg 'randpark' op de nieuwe kade als onderdeel van een recreatief 'rondje Bossche Broek'.
- Extensivering huidig landbouwkundig gebruik en interessante geomorfologische overgangen ecologisch benutten.
- Maaiveldverlaging t.b.v. natuur in combinatie met vergroting ruimte voor waterberging.
- Uitbreiden en benutten van recreatieve belevingswaarde (landgoederen) d.m.v. goede stad-land-verbindingen en extra recreatieve routes.

5. Bokhovense Overlaat

Nieuwe gestuurde berging in reeks bergingen van HoWaBo 1

Impact	Stichtingskosten	Levensduurkosten/jaar	Kosten per miljoen m ³	Realisatie-termijn
21 miljoen m ³	€31,7 miljoen	€2.300	€1,51 miljoen	10–20 jaar

Werking systeem

De Bokhovense Overlaat is een agrarisch poldergebied tussen 's-Hertogenbosch, Vlijmen, Bokhoven en Hedikhuizen, met enkele (intensieve) boerderijen. Daar ligt ook het gebied Sompen en Zooislagen, wat een oude Maasmeander is tussen 's-Hertogenbosch en de dijkkring van Heusden met natte natuur en landbouwpercelen. Het gebied ligt relatief laag. Het gebied staat in contact met het Engelermeer via de Zooislagen en de Buitendijkseloop die later overgaat in de Koningsvliet. Het Engelermeer is in HoWaBo 1 bestemd als waterbergingsgebied. Via een

koppeling met de Vughtse Gement door een nieuwe onderdoorgang onder de A59 kan het gebied in potentie worden ingezet. Deze verbinding is echter nog niet gerealiseerd.

Potentiële bijdrage wateropgave

Deze oplossingsrichting is een combinatie van verschillende maatregelen, o.a. het inrichten van waterbergingsgebied in de Bokhovense Polder en gebied Sompen en Zooislagen e.o., maar ook het optimaliseren van de huidige waterberging het Engelermeer en een mogelijke nieuwe inlaat. Het binnendijkse landelijke gebied tussen

20 De Bokhovense Polder

21 De Bokhovense Polder

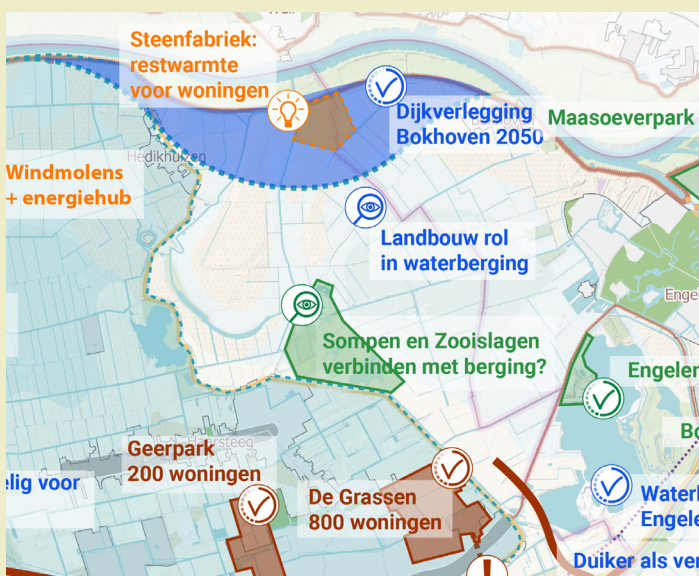
Den Bosch en de dijkkring van Heusden is een laaggelegen en open gebied. In potentie kan dit veel kuub per m² ruimte voor water op- leveren. Dit gebied kan een rol spelen in een uitbreiding van de reeks gestuurde bergingen die deels al aangelegd zijn bij HoWaBo 1. Het overtollige water wordt via het Vughtse Gement, door de (te realiseren) hoogwater- en ecotunnel onder de A59 richting het Engelermeer en vervolgens naar het gebied rond Sompen en Zooislagen en Polder Bokhoven geleid. Afhankelijk van de capaciteit van een mogelijk nieuw gemaal Groenendaal kan de reeks bergingen gaan 'stromen' en zo extra afvoer opleveren. Ook is er een relatie met de ontwikkeling van Gemaal Crèvecœur. In het Engelermeer is volgens de huidige plannen ruimte voor waterberging tot een peil van +2.90 m NAP. Het bergen van nog meer water (een grotere waterschijf) lijkt lastig te verenigen met het gebruik rond de plas, maar zal onderdeel zijn van een verdere uitwerking.

De effectiviteit van de huidige waterberging Engelermeer hangt ook sterk samen met de

snelheid van vollopen. Uit modelberekeningen blijkt dat het vullen van het Vughtse Gement al geruime tijd in beslag neemt. Het Engelermeer komt in de maatgevende omstandigheden (als volgende stap) eigenlijk te laat in beeld om een groot effect te hebben op de waterstand bij 's-Hertogenbosch. De hoogwaterpiek is al voorbij voordat het Engelermeer gevuld kan worden. Het realiseren van een nieuwe inlaat bij het Engelermeer, zodat het water via de Dieze direct in het Engelermeer kan lopen i.p.v. via het Vughtse Gement, kan ook onderdeel uitmaken van deze oplossing. Zie hiervoor oplossing in- laat Engelermeer. Deze is apart weergegeven omdat deze maatregel ook los van de polder Bokhoven uitgewerkt kan worden om betere sturing te geven aan het vollopen van het Engelermeer.

Om overlast in omliggende kernen te voorkomen dienen in het gebied nieuwe kades aangelegd te worden en kan er nagedacht worden over compartimentering.

Dit is een erg effectieve maatregel qua kuubs, namelijk 21 miljoen kuub. De kosten worden

22 Ontwikkelingen

ingeschat op ongeveer 31,7 miljoen euro. Er liggen kansen op het gebied van natuur en landschap, Natura 2000, de energietransitie, KRW-opgave en de dijkverlegging Bokhoven.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Dijkverlegging Bokhoven en evt. aanpassen van gemaal Groenendaal.
- Andere gestuurde bergingen.
- Extra inlaat Engelermeer aanleggen.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Extensivering ten opzichte van het bestaande intensieve landbouwkundige gebruik (inrichten als extensief landbouwgebied als recreatief uitloopegebied vanuit 's-Hertogenbosch, via Haverleij).
- Hoogwaterbestendig maken landbouwgebied (boerderijen op terpen).
- Met andere bergingen een verbinding tussen de Loonse en Drunense Duinen en de Maas.
- Natuurontwikkeling; verdroging voorkomen en het leefgebied van soorten die veel water nodig hebben uitbreiden.
- Waterbuffer in tijden van droogte.
- Nieuwe natuur, oude Maasarm en Zuiderwaterlinie recreatief toegankelijk maken.
- Aandacht voor gebruik restwarmte voor de steenfabriek in Elshout.

Aandachtspunten

- Er is nu nog kapitaal intensieve teelt in het gebied.
- Stikstof in nabijheid van Natura 2000-gebieden.

23 Sompen en Zooislagen vanaf de Inlaagdijk

- Het gebied kenmerkt zich door openheid. Hoge kades zijn wat dat betreft niet wenselijk. Er dient rekening gehouden te worden met het landschap.
- Dijkverlegging Bokhoven kan een risico en een kans zijn.
- Meer onderzoek moet gedaan worden naar de combinatie met het instellen van een hoger bergingspeil in de huidige waterberging in het Vughtse Gement.
- Aandacht voor risico van waterinlaat Engelermeer (via Bossche Sloot) zo dicht bij stedelijk gebied en met beperkte ruimte.
- Is één grotere overlaat inpasbaar zonder in normale situaties enorme barrière te zijn, of beter meerdere groene overlaten. Verzoek om meerdere scenario's te verkennen, zoals aanbrengen van dijk/compartimenten. Dit is ruimtelijk gezien ook kansrijk.
- Aandacht voor snelheid van vollopen overlaat. Op dit moment loopt Engelermeer niet snel vol en daarom is het geen effectief bergingsgebied, met een inlaat op een andere locatie werkt dit eventueel beter. Meenemen in vervolgonderzoek.

Mogelijke maatregelen en locaties

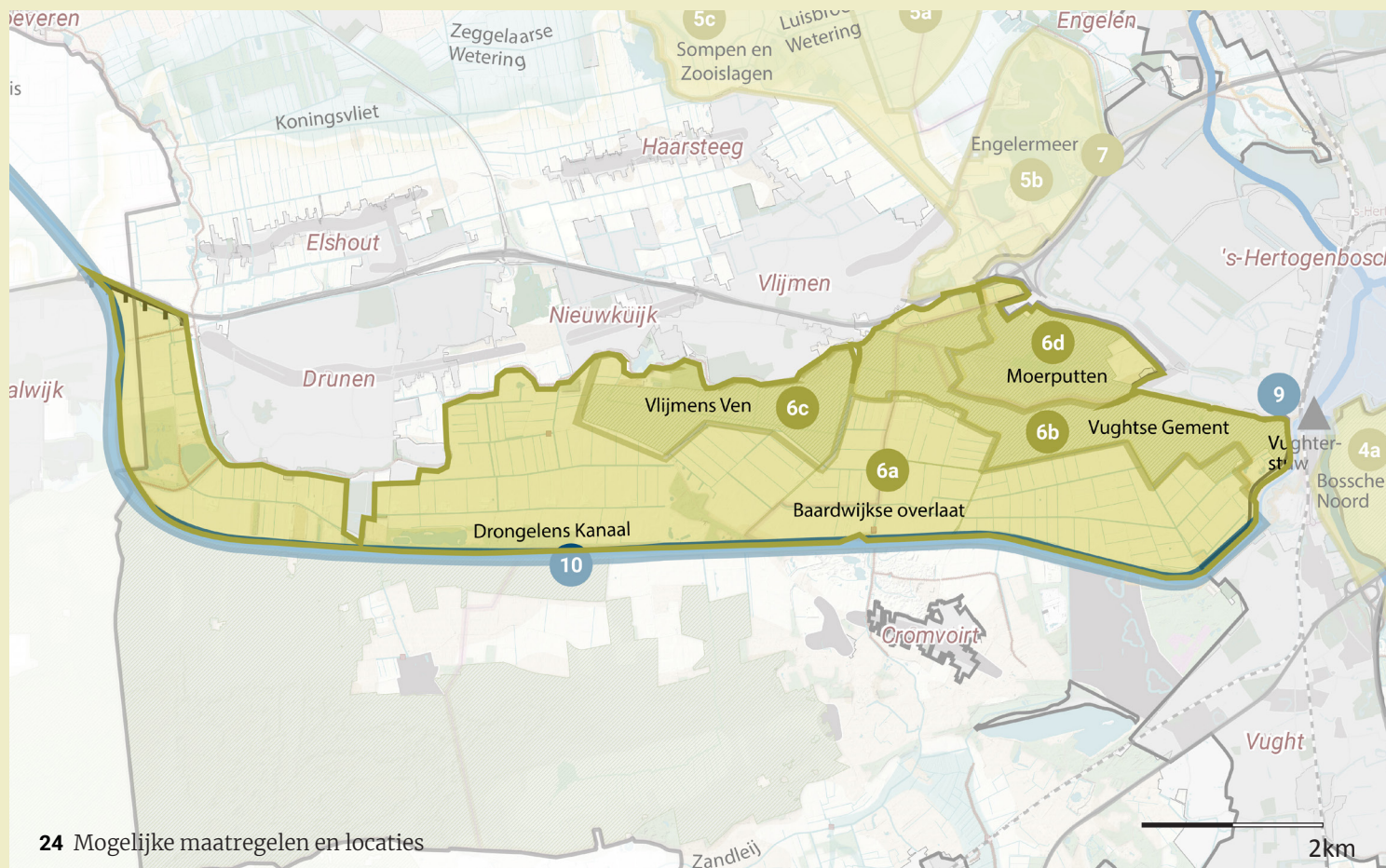
Er zijn drie mogelijke maatregelen of locaties waar deze oplossing in uitgewerkt kan worden:

- 5a. Bokhovense Polder
- 5b. Optimalisatie berging Engelermeer
- 5c. Sompen en Zooislagen e.o.

6. Baardwijkse Overlaat

nieuwe gestuurde bergingen

 Impact	 Stichtingskosten	 Levensduurkosten/jaar	 Kosten per miljoen m³	 Realisatie-termijn
5 miljoen m³ (bij +3,2 NAP)	€14,7 miljoen	€1.000	€2,94 miljoen	10-20 jaar

Werking systeem

Het gebied van de Baardwijkse Overlaat is een open en laaggelegen gebied tussen het Drongelens kanaal en de dorpen, Drunen, Nieuwkuijk en Vlijmen. Van oudsher is dit gebied onderdeel van de Baardwijkse Overlaat. Het Drongelens Kanaal heeft een deel van de overlaat afgesneden. We onderscheiden het huidige waterbergingsgebied Vughtse Gement, de Natura 2000-gebieden Vlijmens Ven en Moerputten en het 'overlaat' gebied ten noorden van het Drongelens Kanaal.

Het Vughtse Gement is als onderdeel van HoWaBo ingericht als 'gestuurde berging'. Het inlaatwerk, 3 grote kleppen in de dijk van het Drongelens Kanaal, zorgt ervoor dat de huidige waterberging in het Vughtse Gement gecontroleerd vol kan lopen. Zodra het maximale peil (nu +3,4 m

NAP) in de berging bereikt is, wordt de inlaat weer gesloten. Er is bij aanleg gekozen voor relatief lage kades. Door kadeverhoging kan de capaciteit van de gestuurde berging Vughtse Gement mogelijk verhoogd worden. Bij aanwijzing van deze waterberging in 2008 was uitbreidbaarheid/toekomstbestendigheid één van de argumenten.

Het Vlijmens Ven is een natuurgebied met natte hooi- en weilanden en vormt samen met het aangrenzende Moerputten en Bossche Broek een Natura 2000 gebied. De Heidijk vormt aan de noordzijde een markante grens waar het contrast tussen open en dicht goed ervaren wordt. De aanwezigheid van kwelwater is van groot belang voor de natuurwaarden. In samenhang met HoWaBo 1 is het gebied als natuurgebied ingericht/ versterkt. De bouw voor ter plaatse van voormalig landbouwgrond is afgegraven. De afgegraven grond is

25 De Baardwijkse Overlaat

26 De Baardwijkse Overlaat

gebruikt voor aanleg van kades rond het bergingsgebied Vughtse Gement. Water voor landbouw en natuur zijn gescheiden. Het Vlijmens Ven is aangewezen als reserveringsgebied voor waterberging. Tijdens de afweging voor HoWaBo 1 is er echter bewust voor gekozen hier geen waterberging te realiseren, maar in te zetten op versterking van de kwelnatuur.

De Moerputten is een natuurgebied van 118 hectare. Het is een van de weinig overgebleven laagveenmoerassen ten zuiden van de grote rivieren. De veenlaag was dik genoeg om te worden ontgonnen. Zo ontstonden twee plassen, de Lange Putten en de Moerput. Sporen van veenontginning zijn nog te zien in het landschap, zo zijn er talrijke legakkers. Het waterrijke gebied maakte eeuwenlang deel uit van de militaire inundatiezone rond 's-Hertogenbosch en ook van de Baardwijkse Overlaat. Markant is de grote Moerputtenbrug, een restant van de Halve Zolenlijn waarover nu gewandeld kan worden. De Moerputten zijn aangewezen als reserveringsgebied voor waterberging. Tijdens de afweging voor HoWaBo 1 is er echter bewust voor gekozen hier geen waterberging te realiseren in verband met behoud van de natuurwaarden. Eventueel kunnen de Moerputten en Vlijmens Ven wel een bijdrage leveren aan de opgave voor

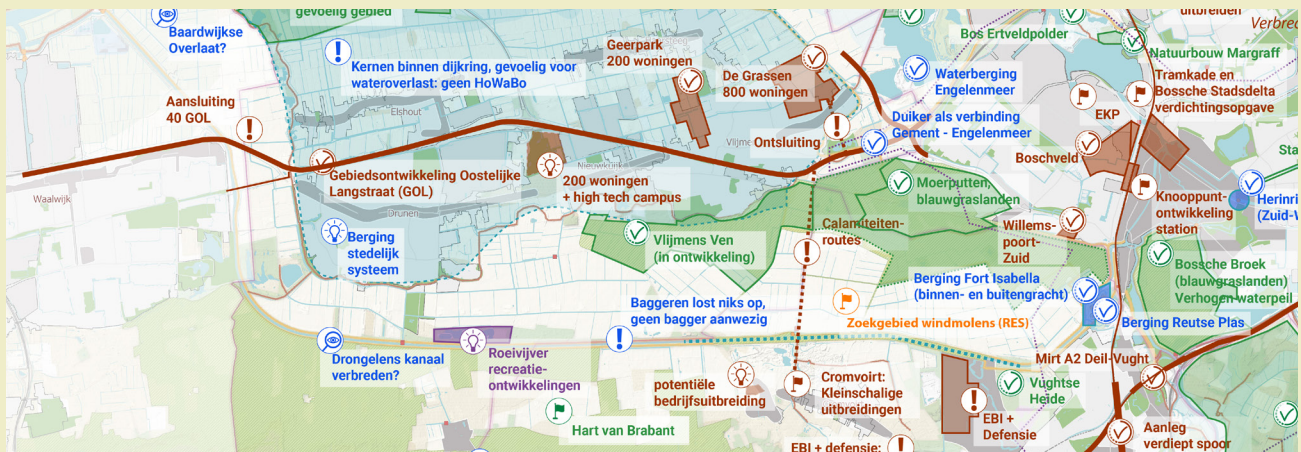
HoWaBo 2.

Potentiële bijdrage wateropgave

In aanvulling op de waterberging Vughtse Gement uit HoWaBo 1 kunnen verschillende delen van de voormalige Baardwijkse Overlaat ingezet worden als waterberging. Het water kan worden ingelaten via de berging Vughtse Gement, of rechtstreeks vanuit één of meerdere nieuwe inlaten langs het Drongelens Kanaal. Zodra het maximale peil in de berging bereikt is, wordt de inlaat weer gesloten. Nieuwe (verhoogde) kades in het gebied begrenzen de waterberging, waarbij eventueel verschillende compartimenten worden aangebracht.

De Nieuwkuijkseweg zou een logische grens vormen tussen een oostelijk en westelijk compartiment. Herstel van deze verbinding geeft meer sturingsmogelijkheden in het systeem. De inlaat zal mogelijk moeten worden aangepast.

Ook bij het laten vollopen van de Baardwijkse Overlaat is timing belangrijk. Net als bij de inzet van waterbergingsgebied Engelermeer is het inlaten van water vanuit de Vughtse Gement misschien niet efficiënt, omdat de piek alweer voorbij is voordat de berging volledig gevuld is. Om dit probleem te voorkomen in de Baardwijkse

27 Ontwikkelingen

Overlaat worden inlaten vanuit het Drongelens Kanaal onderzocht. Dat maakt het flexibel, snel en efficiënt vollopen van de bergingen mogelijk. Aandachtspunt hierbij is de (extra) capaciteit van het Drongelens kanaal tot aan dit inlaatwerk, zodat de afvoer naar de Bovenlandsesluis optimaal gehouden kan worden.

De hoogte van de nieuw aan te leggen kades, de effecten op het stedelijk watersysteem van de gemeente Heusden en de oppervlakte van het gebied (wel of niet meenemen van de Natura2000 gebieden) bepalen de waterschijf en de capaciteit van de berging. Nader onderzoek moet uitwijzen of dit een kansrijke oplossingsrichting is, maar in eerste berekeningen blijkt dat er bij een peil van +3,20 m NAP in het Vughtse Gement ongeveer 5 miljoen kuub water in de Baardwijkse Overlaat kan. De kosten daarvan worden ingeschat op 14,7 miljoen.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Drongelens Kanaal, vergroten afvoercapaciteit en onderzoek naar effect op continuïteit van afvoer over het kanaal.
- Andere gestuurde bergingen.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Mogelijkheid voor integrale gebiedsontwikkeling met betekenis voor de ruimere stedelijke en natuurlijke omgeving, op te pakken binnen de GGA Vlijmens Ven, Moerputten en het Bossche Broek.
- Extensivering ten opzichte van het bestaande intensieve landbouwkundige gebruik (inrichten als extensief landbouwgebied of natuurgebied met recreatieve belevingswaarde nabij de stad).
- Hoogwaterbestendig maken landbouwgebied (boerderijen op terpen, voorbeeld Overdiepse Polder).
- Behoud en versterking gebied als onderdeel historische Baardwijkse Overlaat en Zuiderwaterlinie.

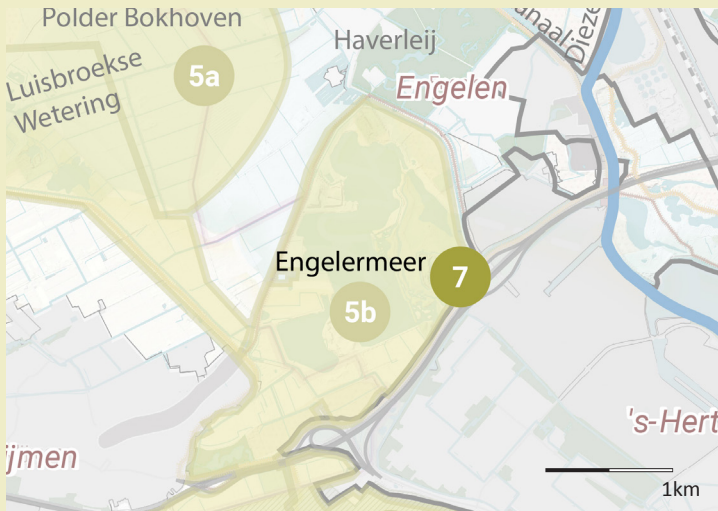
Aandachtspunten

- Stikstof in nabijheid van Natura 2000-gebieden (Loonse en Drunense duinen en Leemkuilen & Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek).

- Grondwatereffect op stedelijk gebied gemeente Heusden. Aangegeven is dat er nauwelijks ruimte is voor verhoging. Dit kan de te bergen hoeveelheid water enorm beperken. Grondwatereffect kan zorgen voor het verdrinken van riooloverstorten met wateroverlast in stedelijk gebied tot gevolg. Dat gebeurt al bij 3.20 + NAP.
- Grote complexe gebiedsontwikkeling: nader onderzoek en ontwerp is nodig om te bepalen hoe de verschillende functies in dit gebied zich tot elkaar kunnen verhouden.
- Hoogte van de kades in relatie tot beleving landschappelijke openheid.
- Het gedeeltelijk benutten van historische kades onderzoeken. Zo kan de Heidijk op dit moment geen waterkerende functie vervullen, omdat er verschillende watergangen die de polder van Heusden van water voorzien door de dijk lopen. Deze watergangen zullen hoe dan ook gecompartmenteerd/geïsoleerd moeten worden van de waterberging.
- Behoud functionaliteit verbindingswegen van noord naar zuid (o.a. Overlaatweg, Duinweg, Nieuwkuijkseweg, Vendreef) in relatie tot periodieke inundatie.
- Overig gebruik in dit gebied (wonen, roeibaan inclusief recreatieve ontwikkelingen).
- Afstemmen inundatiefrequentie op te behouden of ontwikkelen landgebruik.
- Grote impact op beplanting van de kanaaldijken en omgeving, welke ook N2000 zijn.
- Hoe omgaan met bruggen over het kanaal en bestaande infrastructuur? Ook i.r.t. calamiteiten en de EBI. De Vendreef en de Nieuwkuijkseweg zijn calamiteitenroutes die droog moeten blijven.
- Het stedelijk watersysteem van Heusden en Vught lost onder vrij verval op het Drongelens Kanaal. Er zal bekeken moeten worden wat de effecten van deze oplossingsrichting hierop zijn.

7. Extra inlaat Engelermeer aanleggen

 Impact Regelbaar systeem	 Stichtingskosten €9,7 miljoen	 Levensduurkosten/jaar €1.000	 Kosten per miljoen m³ Onbekend	 Realisatie-termijn 5 jaar
--	---	--	--	---

28 Mogelijke maatregelen en locaties

29 Ontwikkelingen

Werking systeem

De waterberging Engelermeer maakt onderdeel uit van de waterbergingen aangelegd binnen HoWaBo 1. Het overtollige water wordt via het Vughtse Gement, door de (nog te realiseren) hoogwater- en ecotunnel onder de A59 richting het Engelermeer geleid. Deze onderdoorgang is er op dit moment nog niet. Een nieuwe of extra inlaat vanuit de Dieze en de Bossche sloot langs de A59 kan ervoor zorgen dat het gebied sneller volloopt, omdat het water dan niet eerst via waterbergingsgebied Vughtse Gement hoeft.

Potentiële bijdrage wateropgave

De precieze effectiviteit is nog nader te onderzoeken, omdat het met name een betere sturing en timing oplevert. De grootte van de waterschijf in het Engelermeer blijft bij deze oplossingsrichting immers gelijk. De kosten worden ingeschat op ongeveer 10 miljoen.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

Deze oplossing kan op termijn gecombineerd worden met de oplossingsrichting Bokhovense Polder.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

Ontwikkeling van een natuurvriendelijk oever.

Aandachtspunten

- Huidige recreatie (o.a. fietspad).
- Aandacht voor risico van waterinlaat (via Bossche Sloot A59) zo dicht bij stedelijk gebied en met beperkte ruimte.
- In HoWaBo 1 is nagedacht over een alternatief, extra duikers onder de weg door. Deze optie kan ook meegewogen worden bij de verdere uitwerking.

30 Inlaat Engelermeer

Afvoeren

Door de afvoercapaciteit van waterwegen te vergroten en/of gemalen te plaatsen kan in tijden van extreme afvoer het water beter worden afgevoerd naar de Maas. De afvoercapaciteit bij extreme situaties is sterk verbonden met de afvoer uit het bovenstroomse systeem en wordt dan minder afhankelijk van waterstand van de Maas.

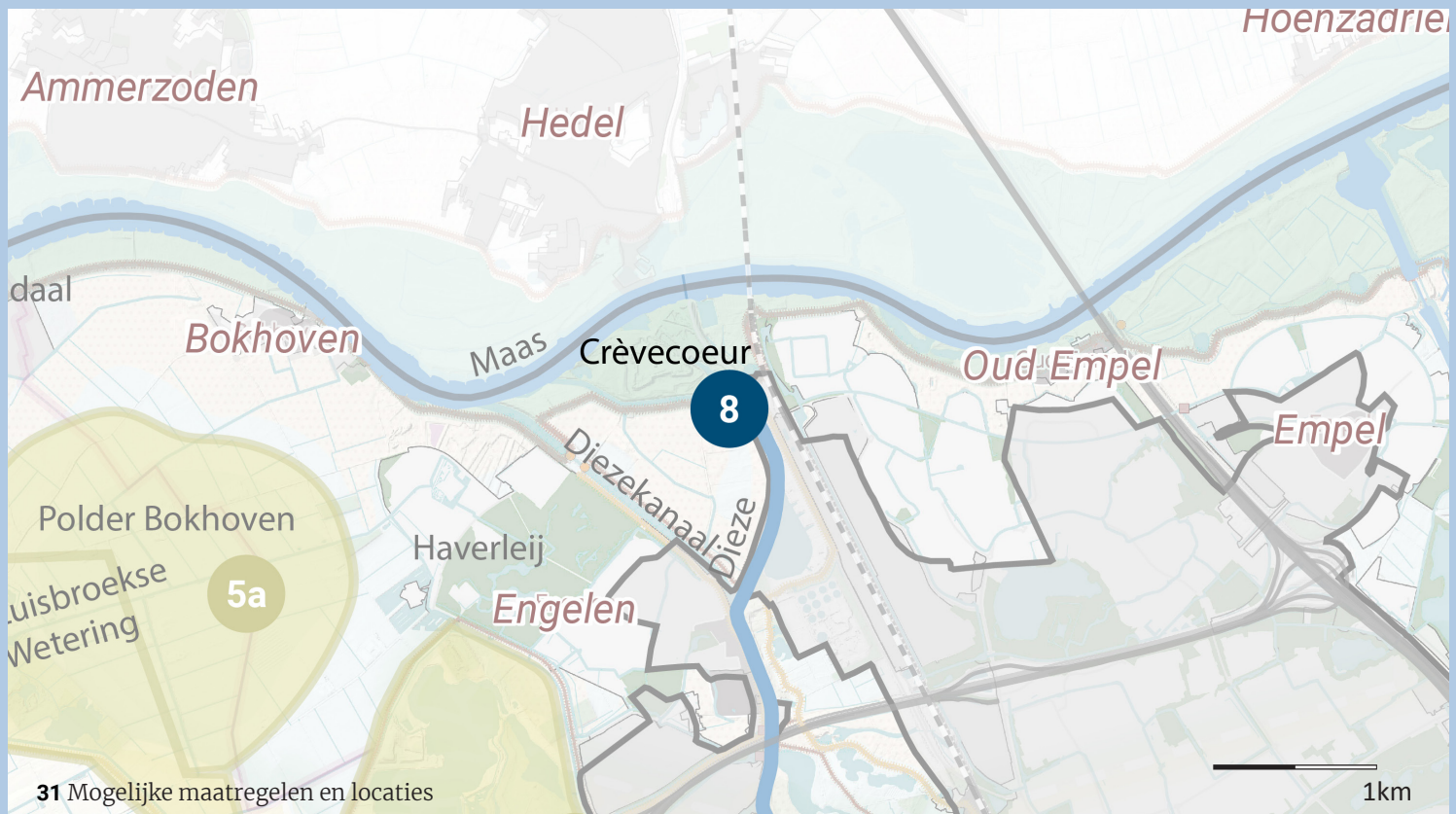
Er zijn vier oplossingsrichtingen denkbaar. Deze worden hieronder toegelicht.

Afvoeren

8. Realisatie gemaal Crèvecoeur

Pompcapaciteit toevoegen aan de spuisluis in de monding van de Dieze

	 Impact	 Stichtingskosten	 Levensduurkosten/jaar	 Kosten per miljoen m³	 Realisatie-termijn
50 m³/s	18,3 miljoen m³	€79 miljoen	€414.000	€4,32 miljoen	5 jaar
75 m³/s	32,3 miljoen m³	€108 miljoen	€627.000	€6,13 miljoen	5 jaar

Werking systeem

Door middel van spuisluis Crèvecoeur wordt de afvoer vanuit de stroomgebieden van de Dommel en de Aa richting de Maas gereguleerd. Het spuien gebeurt nu onder vrij verval. Ook zorgt Crèvecoeur ervoor dat bij lage aanvoer vanuit het regionaal systeem en bij lage waterstand van de Maas het water in de Dieze op peil blijft. Bij een hoge waterstand op de Maas wordt Crèvecoeur gesloten. Wanneer dit samenvalt met een grote aanvoer vanuit het regionale systeem, is nog steeds afvoer mogelijk via het Drongelens Kanaal. De afvoercapaciteit schiet echter tekort om het stijgen van de waterstand rond de stad te voorkomen. Met het bouwen van een gemaal zou ook bij deze omstandigheden Crèvecoeur water naar de Maas af kunnen voeren.

Potentiële bijdrage wateropgave

Het gemaal zou erg kansrijk kunnen zijn op het gebied van hydraulische effectiviteit. Denkbaar is een systeem dat opgebouwd kan worden uit modules van 25 m³/sec. Hierdoor kan robuust worden ontworpen en eventueel kunnen pompen in de toekomst worden bijgeplaatst of weggehaald. Uitgerekend is dat twee tot drie modules het meest effect hebben, dus een capaciteit van 50 m³ of 75 m³. De 50 m³/sec variant zou 18 miljoen kuub kunnen opleveren en die van 75m³/sec zelfs 32 miljoen kuub. Dat lost dus binnen de modelberekeningen een groot deel van de huidige opgave op.

Het bouwen van een gemaal is normaal gesproken een maatregel die alleen wordt uitgevoerd indien de overige oplossingsrichtingen niet toereikend zijn, o.a. vanwege hoge kosten.

32 Spuisluis Crèvecoeur

Maar het gemaal zorgt op korte termijn voor de grootste risicoreductie en is daarmee de enige effectieve maatregel op korte termijn (5 jaar). Het is realiseerbaar met relatief weinig hinder voor de omgeving. Ook liggen er kansen op het gebied van energieopwekking en beleefbaarheid verhogen van het nabijgelegen fort.

Daarnaast is het nodig om binnen het Hoogwaterberschermingsprogramma de dijken te verhogen. Crèvecoeur ligt in de dijk, waarvan de waterkerende functie geoptimaliseerd moet worden. Deze functie kan overgenomen worden door het nieuwe gemaal, waardoor de huidige spuisluis behouden kan blijven. Het is wel een relatief dure maatregel. Namelijk respectievelijk 79 en 108 miljoen euro. Vanwege deze hoge kosten is het plaatsen van 1 module van 25 m³/sec niet kosteneffectief.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Bij de verdere uitwerking moet rekening gehouden worden met de huidige vistrap, natuurontwikkelingsplannen van de gemeente v.w.b. Henriëttewaard en HWBP dijkversterkingstraject Bokhoven-Lith betrokken worden.
- Bij normale afvoeren gemaal benutten als

turbine voor elektriciteitsopwekking.

- Waterkerende functie in het kader van HWBP onderbrengen bij een nieuw te bouwen gemaal.

Aandachtspunten

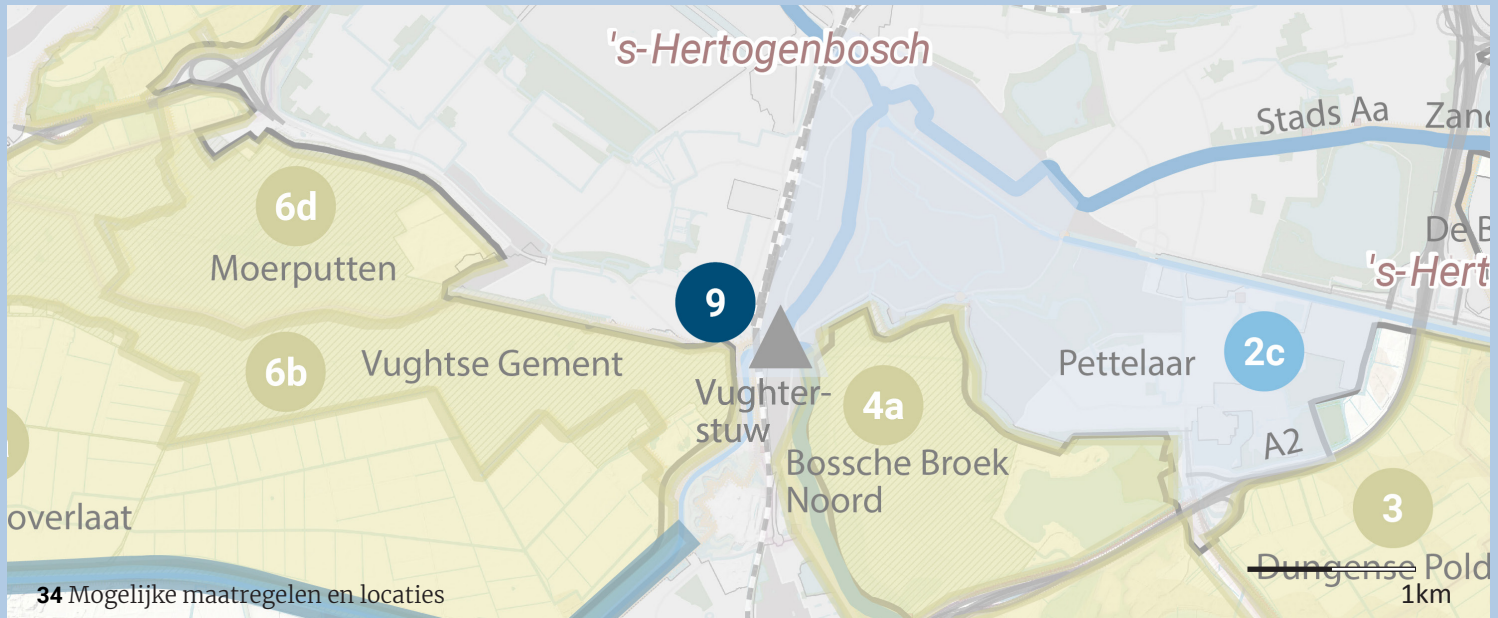
- Architectonisch concept en ontwerp van oud en nieuw ten opzichte van elkaar.
- Stikstofuitstoot bij realisatie.
- Stichting- en onderhoudskosten zijn groot o.b.v. kengetallen.
- Behoeft aan meer inzicht in gevolgen voor stedelijk gebied.
- Mogelijke afwenteling naar de Maas: onderzoeken. Dit speelt mogelijk pas op langere termijn, daarom is het belangrijk dat juist het belang voor korte termijn van deze maatregel wordt benoemd, én dat dus tegelijk andere maatregelen in gang moeten worden gezet.
- Afspraken nodig over wanneer gemaal in te zetten en de mogelijke gevolgen. Alleen bij HoWaBo-situaties of ook bij kleinere verhoging?
- Onderzoek naar gevolgen van inzet gemaal en hogere afvoeren in relatie tot ecologische doelen in het stroomgebied van Aa en Dommel.

9. Peilregulatie tussen Dommel en Aa

Knip in de Dommel ter plaatse van het Wilhelminaplein

 Impact Regelbaar systeem	 Stichtingskosten Onbekend	 Levensduurkosten/jaar Onbekend	 Kosten per miljoen m³ Onbekend	 Realisatie-termijn 5–10 jaar
--	---	--	--	--

Werking systeem

Ten opzichte van de andere oplossingsrichtingen is 'peilregulatie' een bijzondere. De peilregulatie levert op zichzelf geen bijdrage aan de totale hoeveelheid water die verwerkt moet worden rond Den Bosch, maar zet in op een fundamentele knip tussen de stroomgebieden van de Dommel en de Aa. Door het realiseren van een flexibele knip ontstaat er de mogelijkheid het water van de Dommel en Aa te scheiden of samen te voegen. Elk stroomgebied krijgt hierdoor zijn eigen afvoer naar de Maas. Het achterliggende idee is dat door het scheiden van de twee afvoergolven het geheel beter stuurbaar wordt met afname van de kwetsbaarheid. Bij een peilscheiding, aan te leggen bij het Willemsplein, zou het water van de Aa via Crèvecoeur afgevoerd worden, en het water van de Dommel via het Drongelens Kanaal. In het verleden is het effect van een peilscheiding berekend, maar de voordelen waren niet zodanig dat deze maatregel op kon wegen tegen de aanleg van de bergingsgebieden van HoWaBo 1. Bovendien wordt het in stand houden van de huidige koppeling over het algemeen

als robuuster gezien, onder andere omdat in geval van ongelijkmatig verdeelde neerslag in beide stroomgebieden van dezelfde afvoer- en bergingsmogelijkheden gebruik gemaakt kan worden. Het is echter niet uitgesloten dat er met een peilscheiding een andere maatregelen-set voor de HoWaBo 2.0 naar boven komt. Daarom wordt de peilscheiding vooralsnog in beeld gehouden.

Potentiële bijdrage wateropgave

De stroomgebieden van Dommel en Aa hebben hun eigen karakter. Uit de modelberekeningen blijkt dat in de referentiesituatie de piek van de afvoer vanuit de Aa eerder bij Den Bosch is dan die uit het stroomgebied van de Dommel. Op het moment dat Crèvecoeur sluit, is de afvoer vanuit de Aa al aan het dalen (zo'n 75 m³/sec). Op hetzelfde moment is de afvoer vanuit de Dommel zo'n 125 m³/sec. Deze zal verder doorstijgen tot zijn maximum van zo'n 140 m³/sec. Op het moment dat de toevoer vanuit de regionale systemen zijn maximum bereikt van 210 m³/sec is hiervan circa 2/3 afkomstig van de Dommel en 1/3 van de Aa. De effectiviteit en

35 De Vughterstuw

inzetbaarheid vraagt nog om nadere uitwerking. Het is met name een sturingsinstrument dat in potentie effectief is als het de druk op het Drongelens Kanaal hoog kan houden en flexibel ingezet kan worden. Het doel en effect van deze maatregel is om langer te kunnen afvoeren naar de Maas. Als dat effect optreedt, is bijvoorbeeld minder gestuurde berging nodig.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

Er is mogelijk een relatie met de oplossingsrichting verhogen maatgevende waterstand. Met de realisatie van een sturingskunstwerk kan het peil van de Dommel mogelijk naar 5,2 m +NAP en dat van de Aa naar 4,9 m +NAP.

Aandachtspunten

- De werking van de Vughterstuw moet verder onderzocht worden bij deze oplossingsrichting, zodat de Dommel op het Drongelens Kanaal kan blijven afvoeren en tegelijkertijd gescheiden is van de Aa.
- Met een vaste scheiding koppel je de twee systemen van de Dommel en Aa los. De Aa kan dan benedenstrooms bij calamiteiten

nog maar op 1 punt afwateren op de Maas. Als het peilscheidingskunstwerk wordt ingericht als stuw dan speelt dit niet en kan een koppeling blijven. De wenselijkheid hiervan meenemen in verder onderzoek.

- Peilscheiding is niet effectief als de Aa voorbemalen wordt. Onderzocht moet worden of het zonder voorbemaling wel effectief is. Uitwerking in samenhang met de oplossingsrichting Hoger Peil, inlaat Bokhovense Polder en Crèvecoeur noodzakelijk.
- Grote impact op beplanting van de kanaaldijken en omgeving, welke ook N2000 zijn.
- Hoe omgaan met bruggen over het kanaal en bestaande infrastructuur? Ook i.r.t. calamiteiten en de EBI.
- Het stedelijk watersysteem van Heusden en Vught loost onder vrij verval op het Drongelens Kanaal. Er zal bekeken moeten worden wat de effecten van deze oplossingsrichting hierop zijn.

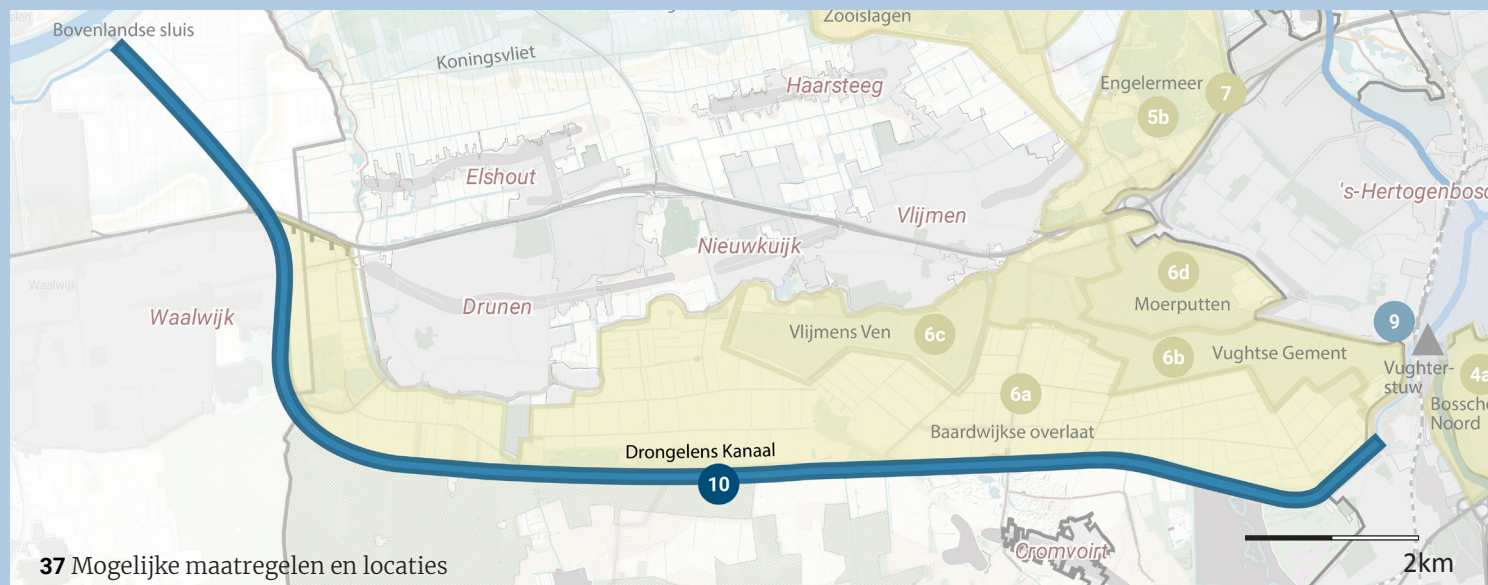

36 Ontwikkelingen

10. Vergroten Drongelens Kanaal

Vergroten afvoercapaciteit door profielverruiming, hoger peil, of een meestromende waterberging

🚰 Impact	€ Stichtingskosten	€ Levensduurkosten/jaar	€ Kosten per miljoen m ³	🕒 Realisatietermijn
19 miljoen m ³	€216 miljoen	€36.000	€11,37 miljoen	10–20 jaar

37 Mogelijke maatregelen en locaties

Werking systeem

De omgeving van het Wilhelminaplein is een echte waterknoop. De Dommel stroomt vanaf de rand van het Bossche Broek de stad in. Hier begint ook het Drongelens Kanaal. Dit kanaal is begin vorige eeuw aangelegd als alternatieve afvoerroute voor de Dommel en de Aa, in geval van hoge waterstanden op de Maas. En hiervoor dient het kanaal nog steeds. De spuisluis van het Drongelens Kanaal, de Bovenlandse Sluis ligt immers verder benedenstrooms en heeft daardoor met een lagere Maaswaterstand te maken. De waterafvoercapaciteit van het Drongelens Kanaal is veel kleiner dan die van Crèvecœur en bovendien ook sterk afhankelijk van het waterstandsverschil tussen binnen- en buitendijks. Het kanaal is zo'n 35 meter breed, op de waterlijn gemeten. Boven deze waterlijn is er nog een zogenaamde 'winterbak'. De afstand tussen de kades, en dus de breedte van deze winterbak, is zo'n 60 meter. Uit de modelberekeningen in het HoWaBo-scenario blijkt dat de afvoer door het Drongelens Kanaal ongeveer 1/3 deel van het aangevoerde debiet uit het regionale systeem voor zijn rekening neemt. Op het moment dat Crèvecœur sluit, wordt via het Drongelens Kanaal

zo'n 60 m³/sec afgevoerd. Er is echter ook te zien dat dit (langzaam) oploopt tot zo'n 100 m³/sec als de waterstand bij Den Bosch het peil van 4,90 m NAP bereikt heeft. Theoretisch kan dit oplopen tot 120 m³/sec bij een waterhoogte van 5,63 m NAP bij de Vughterstuw.

Potentiële bijdrage wateropgave

Het verhogen van de afvoer via het Drongelens Kanaal zou erg effectief zijn en kan 19 miljoen kuub water opleveren, maar om het te realiseren met damwanden is kostbaar. Denk bijvoorbeeld aan het effect op de infrastructuur zoals bruggen over het kanaal. Een vergroting van de afvoer (bijvoorbeeld met het aanpassen van de vooroevers) zonder het verhogen van de kades is mogelijk, maar dit heeft ruimtelijke consequenties voor bijvoorbeeld de kades aan de Natura 2000-zijde. De gemeente Vught heeft veel grond in eigendom wat mogelijkheden geeft voor verruiming. Een andere mogelijkheid voor deze oplossingsrichting zou een booster gemaal in het kanaal zijn, of een nevengeul/groene rivier ernaast. Er moet onderzocht worden welke opties optimaal zijn.

38 Het Drongelens Kanaal

39 Bestaand sluisje aan het Drongelens Kanaal (fietspad) tegenover De Leij

Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Het accepteren van een hoger peil bij de Vughterstuw is gunstig voor de afvoer capaciteit van het Drongelens kanaal zonder aanvullende inrichtingsmaatregelen rond het Drongelens Kanaal.
- Baardwijkse Overlaat berging.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Kanaalverbreding in combinatie met verondieping om het aantrekken van kwel vanuit de Drunense Duinen tegen te gaan. Stelsysteem ten gunste van natuur en ter bestrijding van verdroging.
- Er liggen ook kansen op het gebied van natuur en landschap, cultuurhistorie en stikstof.
- Aanleg nieuwe noordelijke kanaaldijk als (compartimenterings)dijk t.o.v. nieuwe waterberging in de Baardwijkse Overlaat.
- Benutten profielverruiming voor realisatie EVZ.

Aandachtspunten

- Impact op het kanaal als historisch waterwerk, inclusief sluisen en gemalen.
- Grote impact op beplanting van de kanaaldijk-

ken en omgeving, welke ook N2000 zijn.

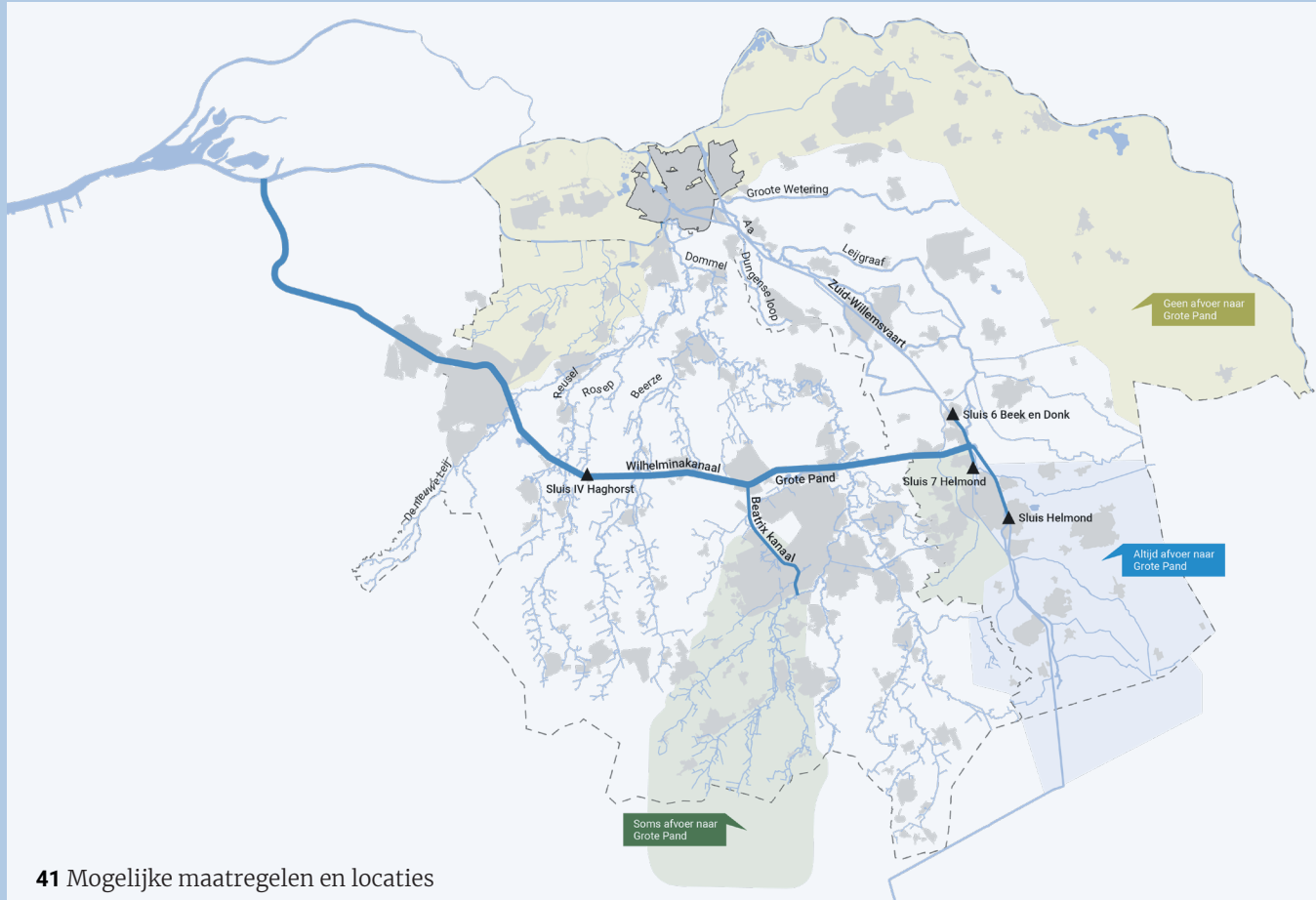
- Hoe omgaan met bruggen over het kanaal en bestaande infrastructuur? Ook i.r.t. calamiteiten en de EBI.
- Onderzoek in hoeverre de dijken van het kanaal een hoger peil aankunnen (sterkte).
- Onderzoeken relatie met plan waterberging Lunetten.
- Het stedelijk watersysteem van Heusden en Vught lost onder vrij verval op het Drongelens Kanaal. Er zal bekeken moeten worden wat de effecten van deze oplossingsrichting hierop zijn.
- In potentie heeft deze maatregel veel effect. De vraag is of dit effect ook bereikt kan worden als de capaciteit van het Drongelens Kanaal op een natuurvriendelijke manier wordt vergroot.
- Extra afvoeren via Drongelens Kanaal lijkt kansrijk, maar manier waarop dient nog onderzocht te worden. Een groene rivier, een aanpassing van het profiel (binnen huidige kades) of een boostergemaal lijken goede opties. Damwanden worden ook onderzocht. Daarvan zijn de hoge kosten al bekend.

40 Ontwikkelingen

11. Extra afvoer via Wilhelminakanaal

💧 Impact	€ Stichtingskosten	€ Levensduurkosten/jaar	€ Kosten per miljoen m ³	🕒 Realisatietermijn
Onbekend	Ombekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend

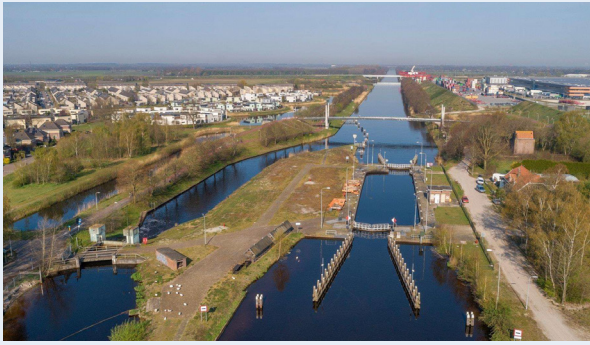

41 Mogelijke maatregelen en locaties

Werking systeem

Deze oplossingsrichting houdt in dat de neerslag die in het bovenstroomse deel van de Aa en Dommel valt wordt afgevoerd via de Brabantse kanalen en niet richting Den Bosch stroomt. Water uit bovenstroomse deelgebieden van de Aa en Dommel komen samen in het Grote Pand. Het Grote Pand is onderdeel van de Midden-Limburgse en Noord-Brabantse kanalen: het is een verbinding tussen de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal tussen Sluis Helmond, Sluis 7 van de traverse Helmond, Sluis 6 bij Beek en Donk en sluis IV bij Haghorst. Het Beatrixkanaal, wat ten westen van Eindhoven in verbinding staat met het Wilhelminakanaal, hoort ook bij het Grote Pand.

Er zijn al een paar opties verkend om de afvoer te vergroten, namelijk: sneller afvoeren, gebruik van Grote Pand als berging, kades grote pand verhogen, het Wilhelminakanaal zelf verbreden en verdiepen, de capaciteit van sluis IV vergroten en de capaciteit van Sluis 6 in de Zuid-Willemsvaart verkleinen. Uit deze onderzoeken blijkt dat het vergroten van de afvoercapaciteit door de spuiwerken van het Grote Pand te vergroten geen effectieve oplossing is, omdat de weerstand van het kanaal de beperkende factor is. Door de weerstand in het (35 km lange en smalle) Grote Pand, kan er maar een kleine hoeveelheid meer water afgevoerd worden. Duidelijk is dat het vergroten van de spuiwerken geen oplossing voor de HoWaBo-problematiek is. Het maximaal bergen van water in het Grote

42 Het Wilhelminakanaal

43 Het Wilhelminakanaal

Pand biedt wel perspectief. Hiervoor is het noodzakelijk dat een aantal nog te definiëren keringen wordt opgehoogd en aanpassingen worden gedaan in het Grote Pand zelf.

Potentiële bijdrage wateropgave

De potentiële bijdrage aan de wateropgave is nog niet duidelijk. Daarvoor dienen nog een aantal studies uitgevoerd te worden. Om te weten of deze maatregelen haalbaar zijn, hoe effectief ze zijn en voor meer inzicht in de kosten is vervolgonderzoek nodig naar onder andere: de keringen plus toetsing aan de hand van nieuw toetspeil, het Beatrixkanaal, de gevolgen waterstandsverhoging als gevolg van buffering aflatwerken waterschappen en de scheepvaartontwikkelingen op het Wilhelminakanaal. De eerste indicatie is dat het 5 miljoen kuub extra afvoer en 1 miljoen kuub extra berging kan opleveren. Dit heeft wel mogelijke gevolgen voor de afwatering van Eindhoven.

Relatie tussen oplossingsrichtingen

- Bovenstrooms vasthouden.

Kansen meervoudig ruimtegebruik

- Nog niet in beeld.

Aandachtspunten

- Vereist samenwerking met RWS en afstemming over inzet tijdens hoogwatersituaties i.r.t. economisch gebruik van de kanalen.
- Een belangrijke nuancering van de conclusies is dat het potentiële effect van de maatregelen in de praktijk mogelijk veel groter is dan nu uit de modelstudie naar voren komt. De timing van de randvoorwaarden is een worst-case situatie. Het is waarschijnlijk dat er meer tijd zit tussen de piek van de afvoergolf (bovenstroomse debieten), en de piek van de Maasgolf (benedenstroomse waterstanden), waardoor het watersysteem mogelijk beter in staat is water af te voeren. In het algemeen geldt ook dat de maatregelen potentieel een grotere effectiviteit hebben omdat de sturing nu wordt ingezet op het moment dat de aanvoer groter is dan capaciteit, en als de waterstanden op het grote Pand te hoog worden. In de praktijk kan echter eerder worden geanticipeerd op een afvoergolf.
- Verhoogde waterstanden op het Grote pand, met name aan de oostzijde rondom Helmond (Zuid-Willemsvaart) kan zorgen voor te lange/hoge stremmen van afvoer vanuit de Vossenbeemd en Scheepstal, wat voor wateroverlast kan zorgen in de woonwijken daar.

Conclusie: Potentiële bijdrage en ontwikkeltijd van oplossingsrichtingen

De verandering van het klimaat maakt dat we ons steeds moeten blijven aanpassen, nu en straks. Afgelopen jaren is al veel ruimte gemaakt voor water, maar in geval van nood moeten we nog zeker 36 miljoen kubieke meter water in de regio kunnen opvangen. De waterschappen, gemeenten, provincie en Rijkswaterstaat slaan daarom de handen ineen en werken samen aan de verkenning van alle 11 kansrijke bouwstenen die in dit boekje benoemd zijn. Die uitwerking geeft ons inzicht in de maakbaarheid, haalbaarheid en betaalbaarheid van de oplossingen.

Potentiële bijdrage

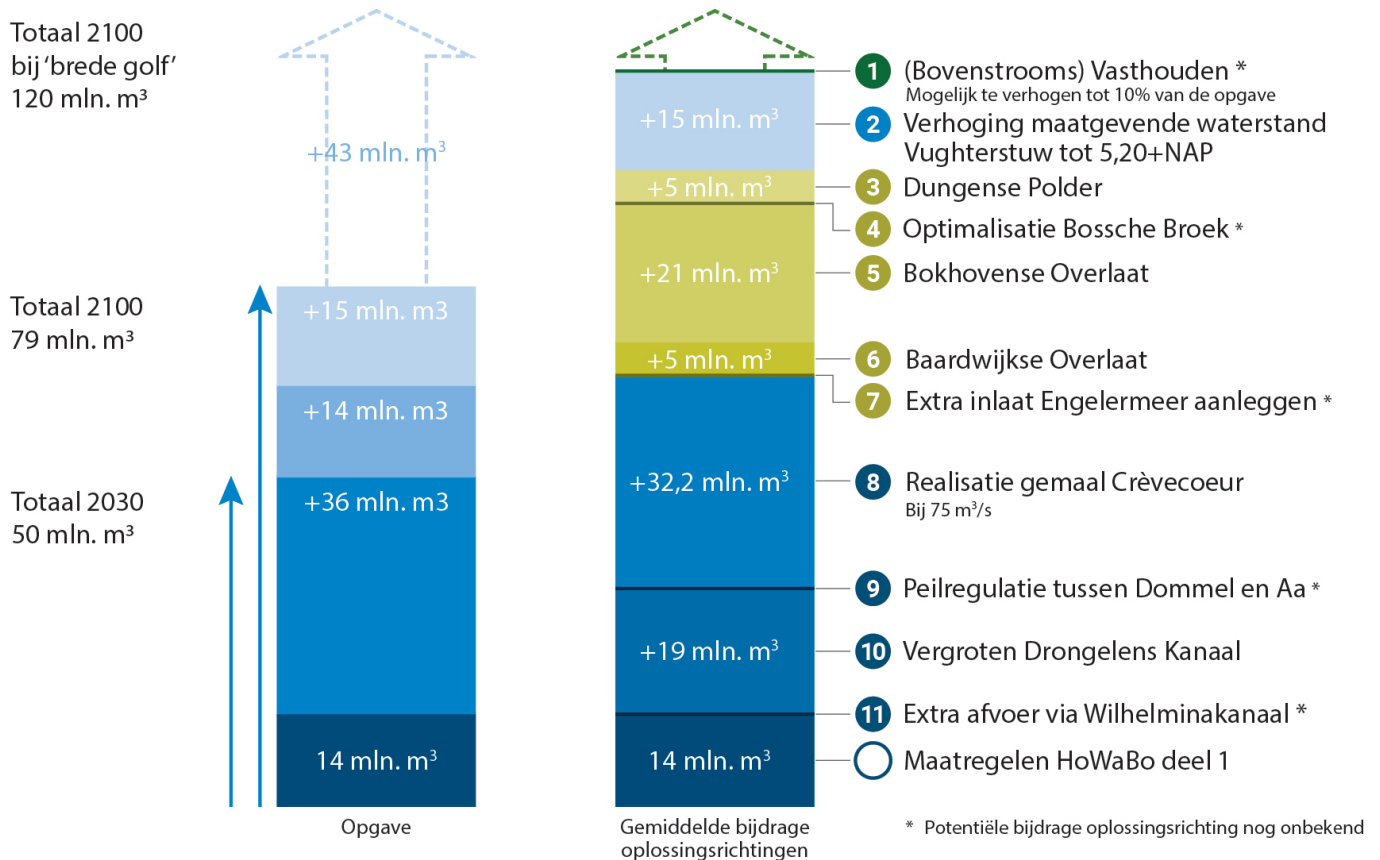
In onderstaande grafiek is weergegeven wat de potentiële bijdrage is van de 11 oplossingsrichtingen gebaseerd op de modelberekeningen uit het rapport Hydraulische effectiviteit HOWABO 2.0 van RoyalHaskoningDHV. In de toekomst kunnen nieuwe oplossingen toegevoegd worden als er nieuwe inzichten ontstaan of nieuwe kansen zich voordoen. Wellicht zullen bij de uitwerking ook maatregelen of oplossingsrichtingen afvallen, wanneer deze slecht uitvoerbaar blijken of minder effectief dan verwacht.

	🕒 Impact	💰 Stichtingskosten	💰 Levensduurkosten/jaar	💰 Kosten per miljoen m ³	🕒 Realisatie-termijn
1	10%* van de opgave	Onbekend	Onbekend	Onbekend	30 jaar
2	15 miljoen m ³ (bij 5,2 +NAP)	€ 3,6 miljoen	€ 30.000	€ 240.000	< 10 jaar
3	5 miljoen m ³	€ 18,2 miljoen	€ 10.000	€ 3,64 miljoen	5-10 jaar
4	Regelbaar systeem	€ 13,2 miljoen	€ 2.000	Onbekend	5-10 jaar
5	21 miljoen m ³	€ 31,7 miljoen	€ 2.300	€ 1,51 miljoen	10-20 jaar
6	5 miljoen m ³ (bij 3,2 +NAP)	€ 14,7 miljoen	€ 1.000	€ 2,94 miljoen	10-20 jaar
7	Regelbaar systeem	€ 9,7 miljoen	€ 1.000	Onbekend	5 jaar
8 50 m ³ /s	18,3 miljoen m ³	€ 79 miljoen	€ 414.000	€ 4,32 miljoen	5 jaar
75 m ³ /s	32,2 miljoen m ³	€108 miljoen	€ 627.000	€ 6,13 miljoen	5 jaar
9	Regelbaar systeem	Onbekend	Onbekend	Onbekend	5-10 jaar
10	19 miljoen m ³	€ 216 miljoen	€ 36.000	€ 11,37 miljoen	10-20 jaar
11	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend

44 Tabel oplossingsrichtingen

* blijkt uit een eerste grove berekening

1. (Bovenstrooms) Vasthouden 2. Verhoging maatgevende waterstand Vughterstuw tot 5,20+NAP
 3. Dungense Polder 4. Optimalisatie Bossche Broek 5. Bokhovense Overlaat 6. Baardwijkse Overlaat
 7. Extra inlaat ENgelmermeer aanleggen 8. Realisatie gemaal Crèvecoeur 9. Peilregulatie tussen Dommel en Aa
 10. Vergroten Drongelens Kanaal 11. Extra afvoer via Wilhelminakanaal

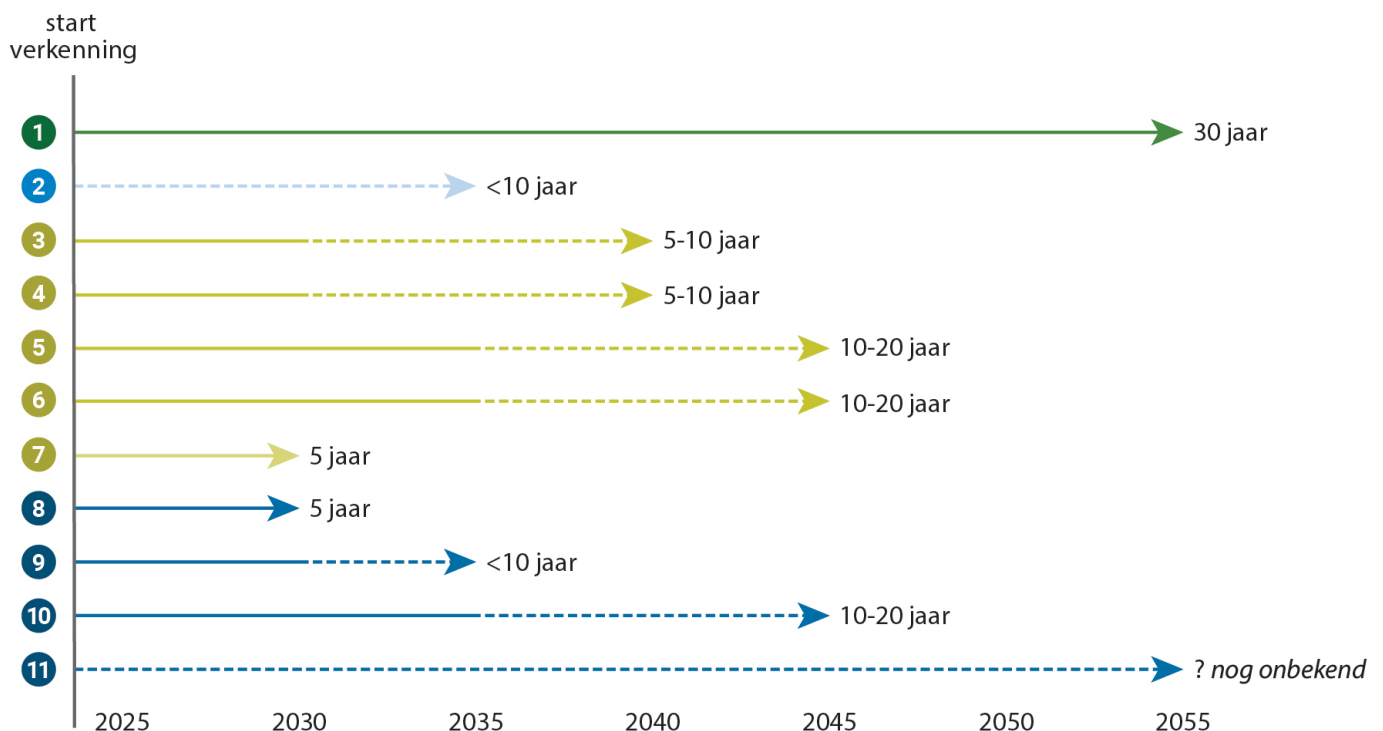

45 Grafiek met potentieel bergend vermogen van de oplossingsrichtingen in miljoen kuub

Gezien de zeer grote opgave die er ligt is het aannemelijk dat een selectie van oplossingsrichtingen onvoldoende zal zijn om de opgave voor nu en in de toekomst in te vullen. De verwachting is dat een mix van oplossingen uit alle componenten van de strategie nodig zijn om tot een robuuste invulling te komen van de opgave. Vasthouden, infiltreren en peilverhoging zijn maatregelen die pas op lange termijn effect sorteren, maar vanuit de gedachte vasthouden-bergen-afvoeren wel de gewenste denkrichting zijn. Om op termijn effect te hebben, moeten er nu maatregelen worden genomen. Alles alleen oplossen met bergen lijkt niet mogelijk door de beperkte ruimte in de omgeving van 's-Hertogenbosch. Een koppeling met andere opgaven zoals verdroging en natuurherstel biedt mogelijkheden, maar ook andere oplossingsrichtingen zijn waarschijnlijk nodig. Alles technisch oplossen is ook niet voorstelbaar gezien de kosten, maar kan op korte termijn wel een groot deel van de huidige opgave oplossen. Kortom, we zullen alle oplossingen in meer of mindere mate nodig hebben om gesteld te blijven staan voor nu en in de toekomst.

Ontwikkeltijd van oplossingsrichtingen

We bouwen samen met alle partners aan een langdurige samenwerking. Tijd is een belangrijk aspect, omdat de uitwerking en realisatie van bepaalde oplossingen veel tijd vraagt. Het is daarom essentieel om op korte termijn met alle oplossingsrichtingen te starten. Naast het nemen van maatregelen waarvan de implementatie tijd kost of pas op lange termijn effect hebben, zullen er ook maatregelen genomen worden die sneller beschikbaar of mogelijk wat technischer van aard zijn, zoals de realisatie van een gemaal of het tijdelijk parkeren van water in een berging. Alleen dan is het haalbaar om de noodzakelijke opgave zo snel mogelijk gerealiseerd en effectief te hebben en tegelijk te bouwen aan de toekomstige opgave.

46 Grafiek met de verwachten realisatietermijn van de verschillende oplossingsrichtingen

Volgende fase

Alle mogelijke oplossingen worden in een volgende fase verder verdiept op haalbaarheid, betaalbaarheid en maakbaarheid. Er kunnen oplossingsrichtingen afvallen, maar ook worden toegevoegd. Dit doen we samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden, zodat hun input de oplossingsrichtingen verder kan verrijken.

Besluiten over de maatregelen worden pas genomen na overleg met betrokkenen. Wie een besluit neemt is afhankelijk van de maatregel. Dat kan een gemeente, de provincie Noord-Brabant, Rijkswaterstaat, waterschap Aa en Maas of waterschap de Dommel of een combinatie van die partijen zijn.

Bovendien zal het ons leren of de hoogwateropgave op te lossen is met het nemen van maatregelen, of dat we zullen moeten accepteren dat we moeten leven met wateroverlast. Uiteindelijk zit er een grens aan maakbaarheid. En die grens wordt mede bepaald door wat we er met elkaar voor over hebben. Genoeg dus om nu verder mee aan de slag te gaan; samen met partners en de omgeving.

Het programma HoWaBo en de Stuurgroep bewaken de samenhang tussen de oplossingsrichtingen en het halen van de overkoepelende doelstelling.

bijlage 1

De opgave verdiept

Een bijzondere relatie met het water

Rond 's-Hertogenbosch komt het water uit de stroomgebieden van de Dommel en de Aa samen, voordat het afgevoerd wordt op de Maas. Van oudsher heeft 's-Hertogenbosch, dat in een laag en moerasrijk gebied ligt, een bijzondere relatie met het water. Overstromingen waren hier ooit een bekend verschijnsel. De strategische positie dankte de stad ook aan de lage ligging en de mogelijkheid een verdedigingslinie rond te stad aan te leggen, met forten en waterrijke gebieden. Maar ook in het recentere verleden hebben overstromingen plaatsgevonden. In 1995 kon het watersysteem de grote hoeveelheid neerslagwater uit het stroomgebied niet voldoende verwerken. Overstromingen rond 's-Hertogenbosch waren het gevolg. Vooral het beeld van de ondergelopen snelweg A2 is inmiddels iconisch en symbool voor de noodzaak van een structurele aanpak van het hoogwater.

48 Wateroverlast 's-Hertogenbosch 1995. Max van Noorden surfend over de ondergelopen A2. Foto door John Claessens.

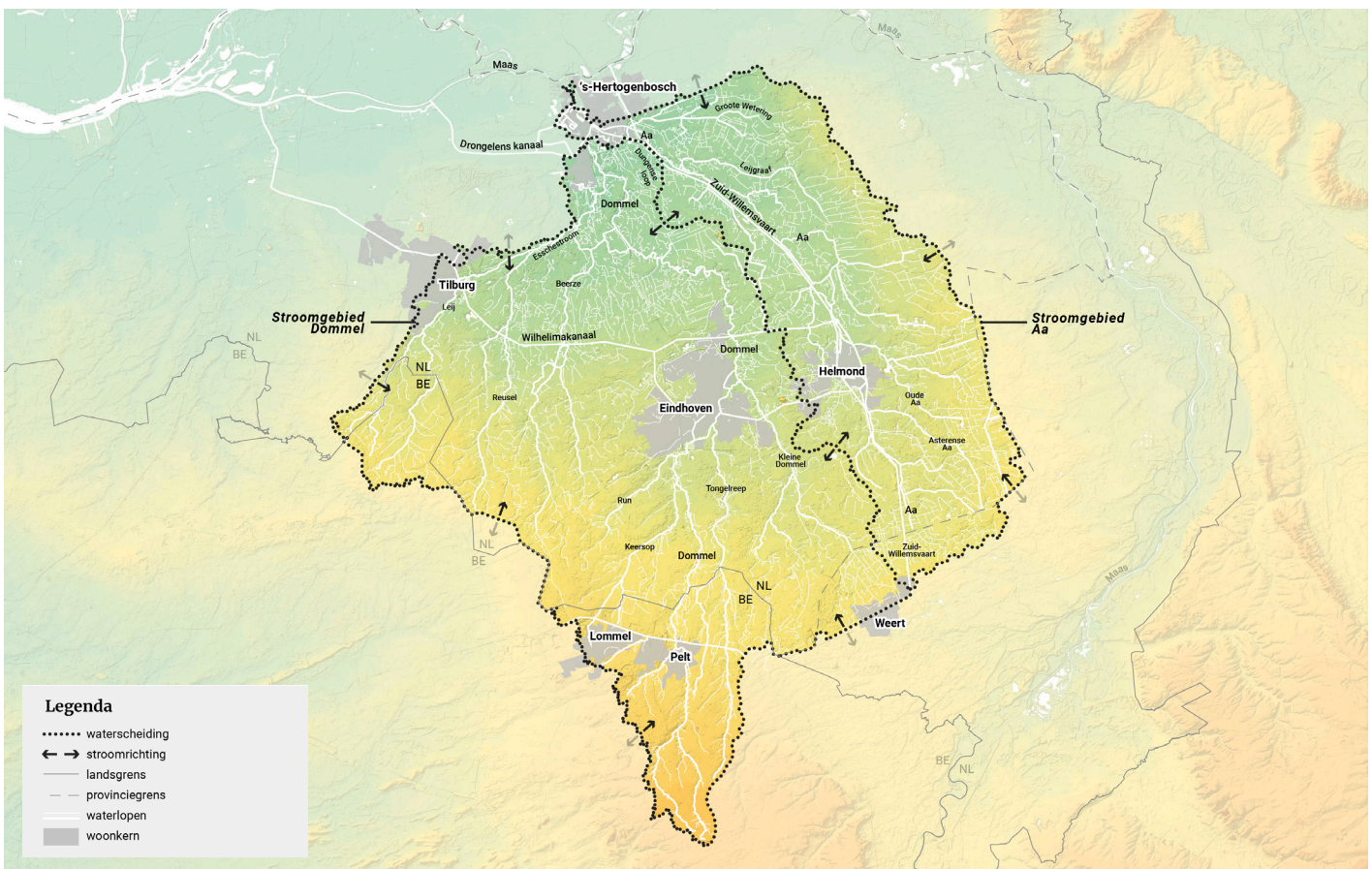
Samenwerken aan de Hoogwateraanpak Brabant-Oost

Na de overstromingen van 1995 werkten Waterschap Aa en Maas en Waterschap De Dommel samen met gebiedspartners aan de Hoogwateraanpak Den Bosch (HoWaBo 1).

Hoofddlijnen uit deze aanpak betroffen:

- De kans dat 's-Hertogenbosch opnieuw te maken zal krijgen met een situatie zoals in 1995 moest verkleind worden naar maximaal eens per 150 jaar
- Er zijn een aantal (gestuurde) waterbergingsgebieden rond 's-Hertogenbosch ingericht door beide waterschappen samen met de gebiedspartners
- De laagste delen van de beekdalen en ook een aantal andere lage gebieden zijn begrensd als regionaal waterbergingsgebied
- Naast deze waterbergingsgebieden zijn er ook reserveringsgebieden voor waterberging benoemd

Behoud van het waterbergend vermogen in de regionale waterbergingsgebieden en de reserveringsgebieden voor waterberging wordt geborgd via de Interim Omgevingsverordening. Ook de normen voor overstroming zijn hierin vastgelegd.

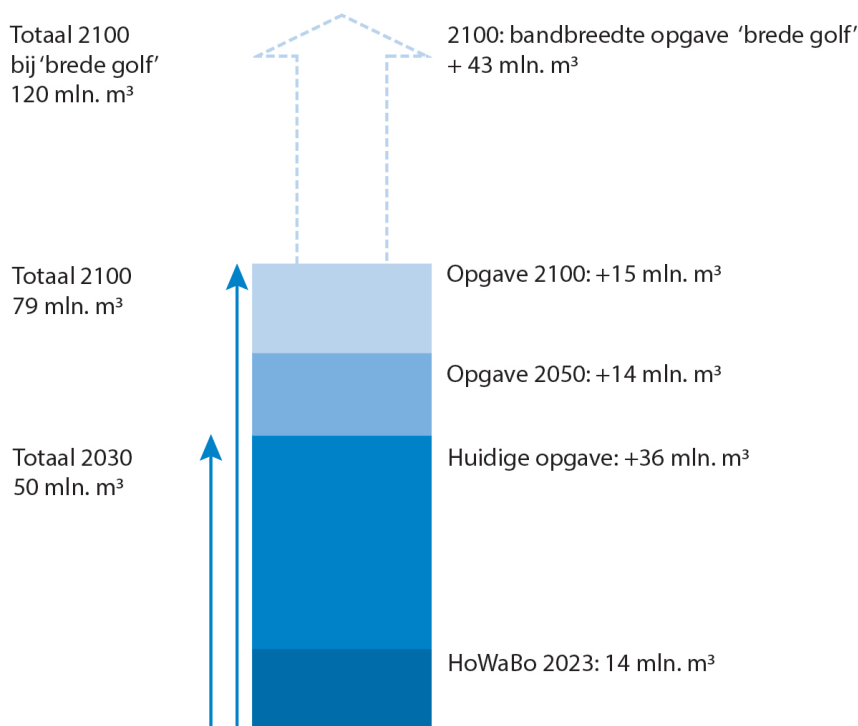

Een nieuwe uitdaging

Waterschappen Aa en Maas en De Dommel hebben in 2019-2020 een verkenning gedaan naar de gevolgen van klimaatverandering op de waterstanden. De hoeveelheid neerslag neemt toe. Onder normale omstandigheden kan het watersysteem rond 's-Hertogenbosch deze toegenomen hoeveelheid regenwater uit het regionale systeem verwerken zonder overstroming of schade. Uit berekeningen blijkt echter dat de huidige Maaswaterstanden al zo'n 25 tot 35 centimeter hoger zijn dan eerder. De kans dat een grote afvoer vanuit de beken samenvalt met een langdurig hoge waterstand op de Maas is toegenomen.

In deze omstandigheden kan het teveel aan water niet naar de Maas worden afgevoerd, met overstroming als gevolg. In het meest ongunstige scenario kunnen ook woonwijken en de A2 overstromen. De kans dat zo'n scenario optreedt is klein, namelijk eens in de 150 jaar, maar als dit gebeurt, zijn de schadegevolgen zeer groot. De mogelijke schade wordt op dit moment geschat op 150-500 miljoen euro.

Uit de hoogwatertoets blijkt dat er in de periode tot 2030 ongeveer 50 miljoen kuub water opgevangen moet worden om overstromingen te voorkomen. Met eerdere maatregelen uit het project HoWaBo 1 is ruimte gerealiseerd voor het opvangen van 14 miljoen kuub water. Dat betekent dat we nog oplossingen moeten zoeken voor 36 miljoen kuub water. Deze 36 miljoen is een benadering met een bandbreedte tussen de 30 en de 40

50 Verbeelding van de opgave berging voor de Hoogwaterbescherming van 's-Hertogenbosch en omgeving

miljoen kuub. Aanvullend is een klimaatscenario van 2050 en een doorkijk naar 2100 doorgerekend. Bovenop de 36 miljoen kuub tot 2030 is de verwachting dat er nog eens 14 miljoen kuub tot 2050 aan bergend vermogen nodig is. Dit kan zelfs oplopen met nog eens 15 miljoen kuub extra tot 2100. Hiermee komt de totale restopgave op respectievelijk 50 miljoen kuub in 2050 en mogelijk 65 miljoen kuub waterbergend vermogen in 2100 neer. Deze hoeveelheden kunnen in de toekomst nog groter worden indien de klimaatscenario's naar boven worden bijgesteld.

Tot slot wordt er in de klimaatscenario's uitgegaan van een zogeheten gestandaardiseerde hoogwatergolf voor de Maas. Hierin zit echter een bandbreedte. Het maximale scenario gaat uit van een zogehete 'brede golf' in de Maas, welke veel langer aanhoudt. Dit zorgt voor een langere sluiting van Crèvecoeur. En hoe langer Crèvecoeur dicht is, hoe langer er geen water vanuit de Dommel en Aa naar de Maas kan en hoe groter dus de opgave wordt.

bijlage 2

Proces van 50 bouwstenen naar 11 oplossingsrichtingen

Trechtering

De 50 bouwstenen uit het 'Bouwstenenboek HoWaBo 2.0' zijn via een zorgvuldig afwegingsproces getrechterd tot 11 oplossingsrichtingen. Een beknopte toelichting:

1. Het Bouwstenenboek uit februari 2022 met ongeveer 50 bouwstenen diende als basis voor de afweging. De maatregel Wilhelminakanaal is toegevoegd aan deze lijst.
2. Eerste beoordeling op basis van expert judgement. Met technische en ruimtelijke collega's van alle gebiedspartijen en enkele analyses op hoofdlijnen is een eerste schifting gemaakt in de bouwstenen.
3. Tweede beoordeling via een doorrekening door adviesbureaus. De overgebleven bouwstenen zijn doorgerekend op de effecten in kuubs (hydraulische effectiviteit) en kosten (investeringskosten, levensduurkosten en schade bij inzet). Dit heeft een tweede schifting opgeleverd.
4. Doorrekening maatregelen voor de Maas. In het kader van de IRM-pilot zijn 8 aanvullende maatregelen voor de Maas doorgerekend.
5. Derde beoordelingsronde. Na bespreking van alle onderzoeken is tot een definitieve lijst kansrijke bouwstenen gekomen. Een aantal bouwstenen zijn samengevoegd en een aantal zijn afgefallen. Resultaat is een lijst van 11 (samengevoegde) bouwstenen welke we nu oplossingsrichtingen noemen.

bijlage 3

Bodem en water sturend voor andere (ruimtelijke) ontwikkelingen

De klimaatopgave laat zien dat een robuust watersysteem en een vitale bodem van groot belang zijn voor de oplossing. Een werkend watersysteem is voorwaarde voor het wonen, werken en leven in grote delen van Nederland en zo ook in de omgeving van 's-Hertogenbosch. Het letterlijk ruimte geven aan dat watersysteem en het inbouwen van flexibiliteit zijn daarvoor cruciaal. De kamerbrief 'Bodem en Water Sturend' onderstreept deze behoefte. De gebruiksfuncties zullen meer gaan inspelen op de uitgangspunten van het watersysteem.

Dat betekent niet dat er geen andere ontwikkelingen mogelijk zijn. Watermaatregelen staan immers nooit op zichzelf, maar verhouden zich tot de karakteristiek van een gebied, tot het huidige landgebruik en tot de andere ruimtelijke opgaven en wensen ten aanzien van de toekomstige inrichting. Nieuwe ontwikkelingen zijn daarom op zijn minst afgestemd op het nieuwe watersysteem en dragen bij voorkeur bij aan de oplossingsrichtingen.

Dit biedt in veel gevallen een kans en kan zelfs tot extra kwaliteit leiden. Het verleden, waarin veel meer dan tegenwoordig 'met het water geleefd werd', kan daarbij een dankbare inspiratiebron vormen. Hiermee wordt een logische stap gezet op weg naar de toekomst.

In dit deel wordt nader ingegaan op andere ontwikkelingen.

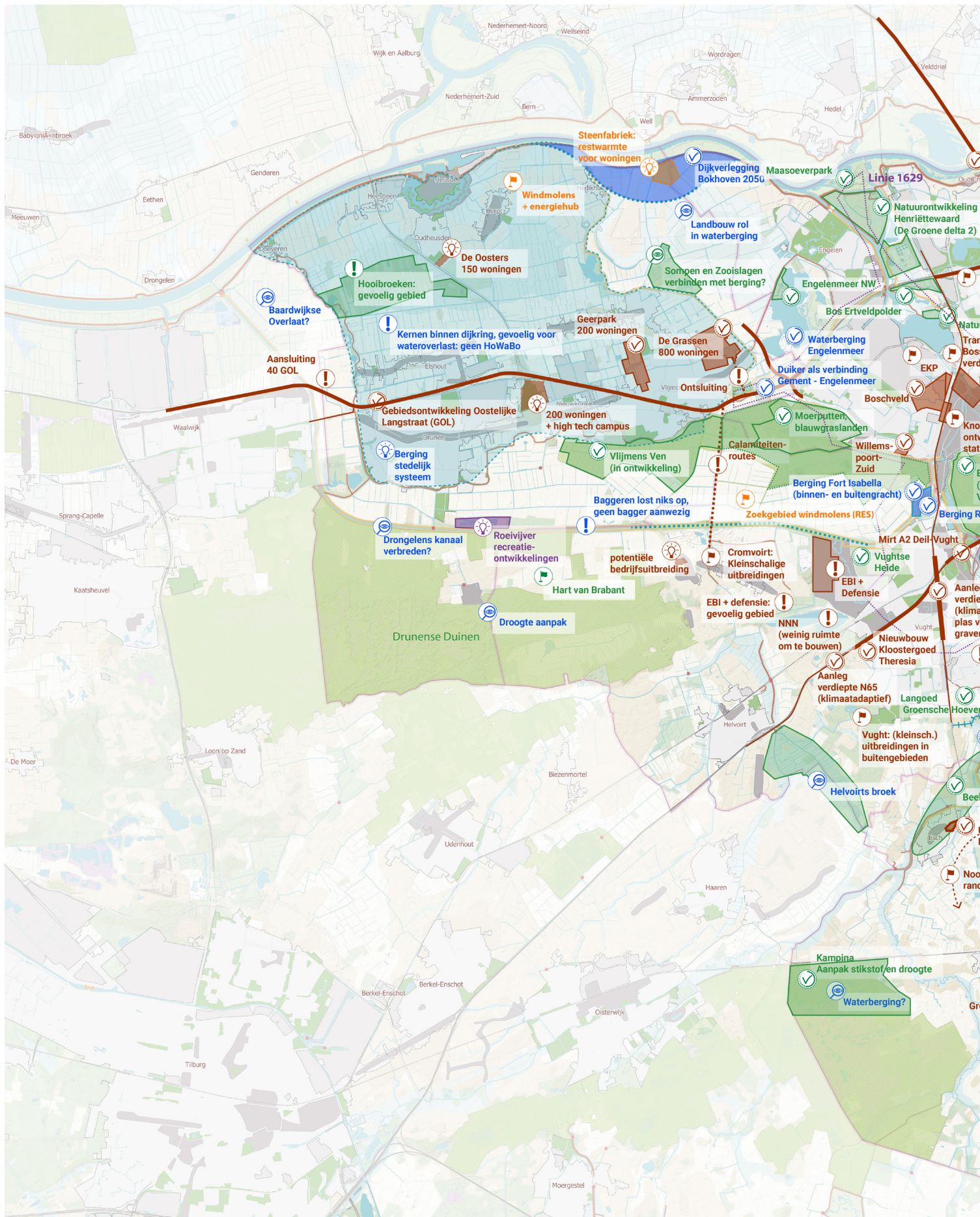
De ontwikkelingen op kaart

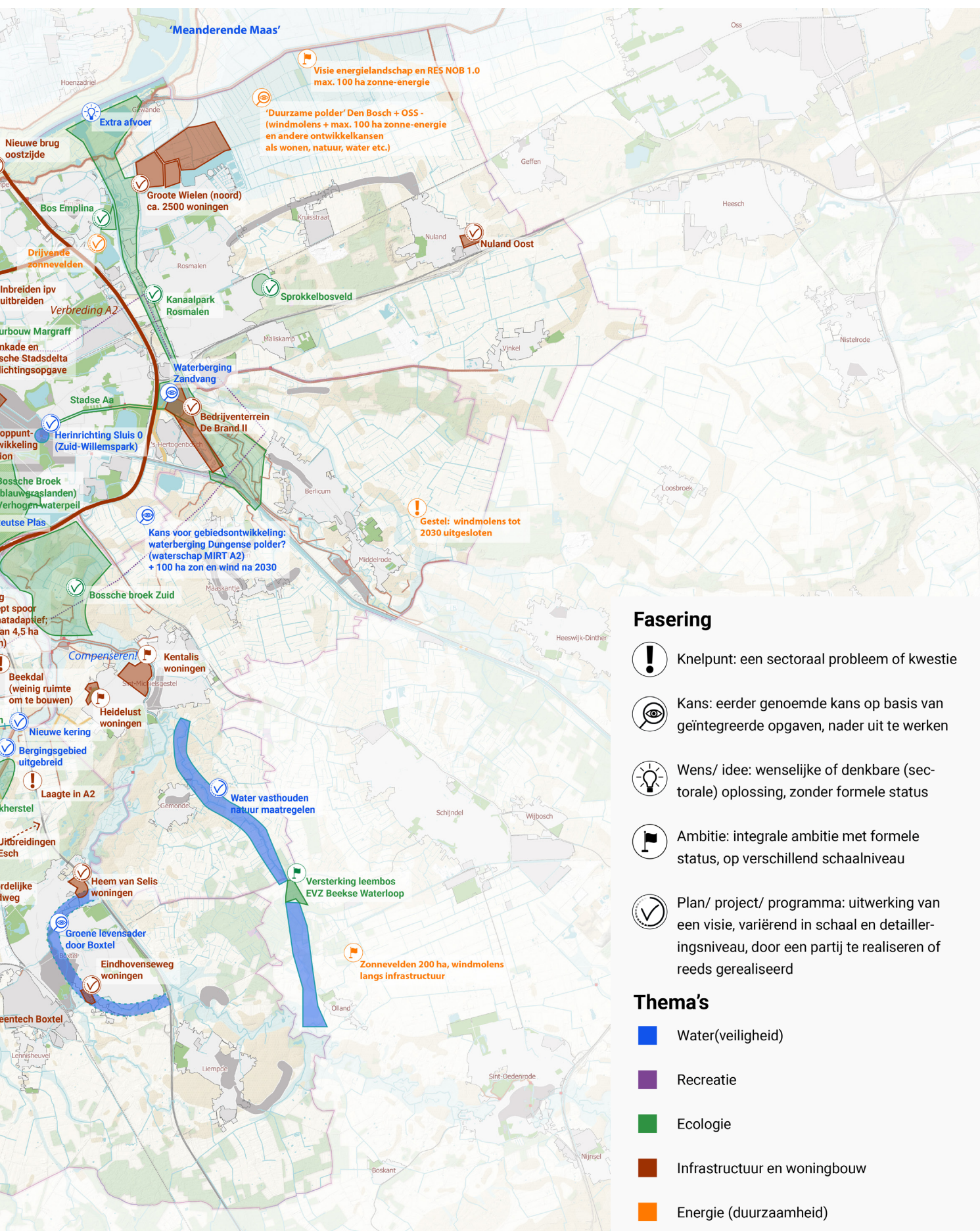
De oplossingsrichtingen voor de Hoogwateraanpak Brabant-Oost vormen een rijke verzameling van mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan het voorkomen van wateroverlast en -schade in de regio 's-Hertogenbosch. Deze maatregelen zijn soms technisch van aard, maar hebben vaak ook een ruimtelijke component. Ze hebben consequenties voor bestaand gebruik en/of bieden kansen voor nieuw gebruik en nieuwe kwaliteiten, op het gebied van woningbouw, natuur, infrastructuur, landbouw of cultuurhistorie.

In de verkenning van oplossingen voor de hoogwateropgave zijn daarom nadrukkelijk ook deze consequenties en kansen verkend. In voorfases is met de deelnemers van gemeente 's-Hertogenbosch, gemeente Heusden, gemeente Vught, gemeente Sint-Michielsgestel, Provincie Noord-Brabant, Waterschap De Dommel en Waterschap Aa en Maas op een rij gezet welke projecten gaande zijn, welke ambities er leven en welke aandachtspunten er (ruimtelijk) zijn. Zo is het speelveld in kaart gebracht.

De 'ontwikkelingenkaart' die het speelveld verbeeldt, toont een diversiteit aan opgaven die allen om ruimtelijke oplossingen vragen en daarmee concurrerende claims op de ruimte doen. De (hoog)wateropgave raakt meer dan water; opgaven op het gebied van wonen, infrastructuur, natuurontwikkeling en energie doen eveneens een beroep op de (schaarse) ruimte. Dit vraagt om het verbinden van opgaven, multifunctioneel ruimtegebruik en zorgvuldige integrale afwegingen.

Het overzicht van ontwikkelingen op de kaart is niet uitputtend, maar biedt wel handvatten in de verkenning van mogelijke oplossingen voor de hoogwateropgave; oplossingen die slim inspelen op wat er al is, wat er al staat te gebeuren, overige opgaven en mogelijke nieuwe kwaliteiten voor het gebied.

Aandachtspunten en kansen per thema

De ontwikkelingskaart toont de diversiteit aan projecten en ambities in en rondom 's-Hertogenbosch. Per thema worden enkele ontwikkelingen en aandachtspunten toegelicht.

Water(veiligheid)

De hoogwateropgave raakt andere wateropgaven en -programma's. Zo wordt Bokhoven-Hedikhuizen genoemd, waar ruimte gereserveerd is voor het verleggen van de dijk langs de Maas ([HWBP](#)). Ook zijn op sommige plekken de maatregelen uit HoWaBo 1 nog in uitvoering. Zo dient het [Engelermeer](#) nog verbonden te worden met de Moerputten, om te kunnen functioneren als waterbergingsgebied.

Aandacht wordt gevraagd voor het stedelijk watersysteem. Dit stedelijk systeem staat op sommige plekken behoorlijk onder druk bij hevige regenval (o.a. in Drunen). Maatregelen uit de Aanpak Hoogwater Brabant-Oost mogen niet ten koste gaan van de capaciteit van het stedelijk systeem.

Verder wordt aandacht gevraagd voor droogte; een opgave die speelt op de hoger gelegen gronden, zoals de Drunense Duinen en Kampina (beide onderdeel van [GGA in het kader van stikstof](#)). Is er een koppeling mogelijk met deze opgave?

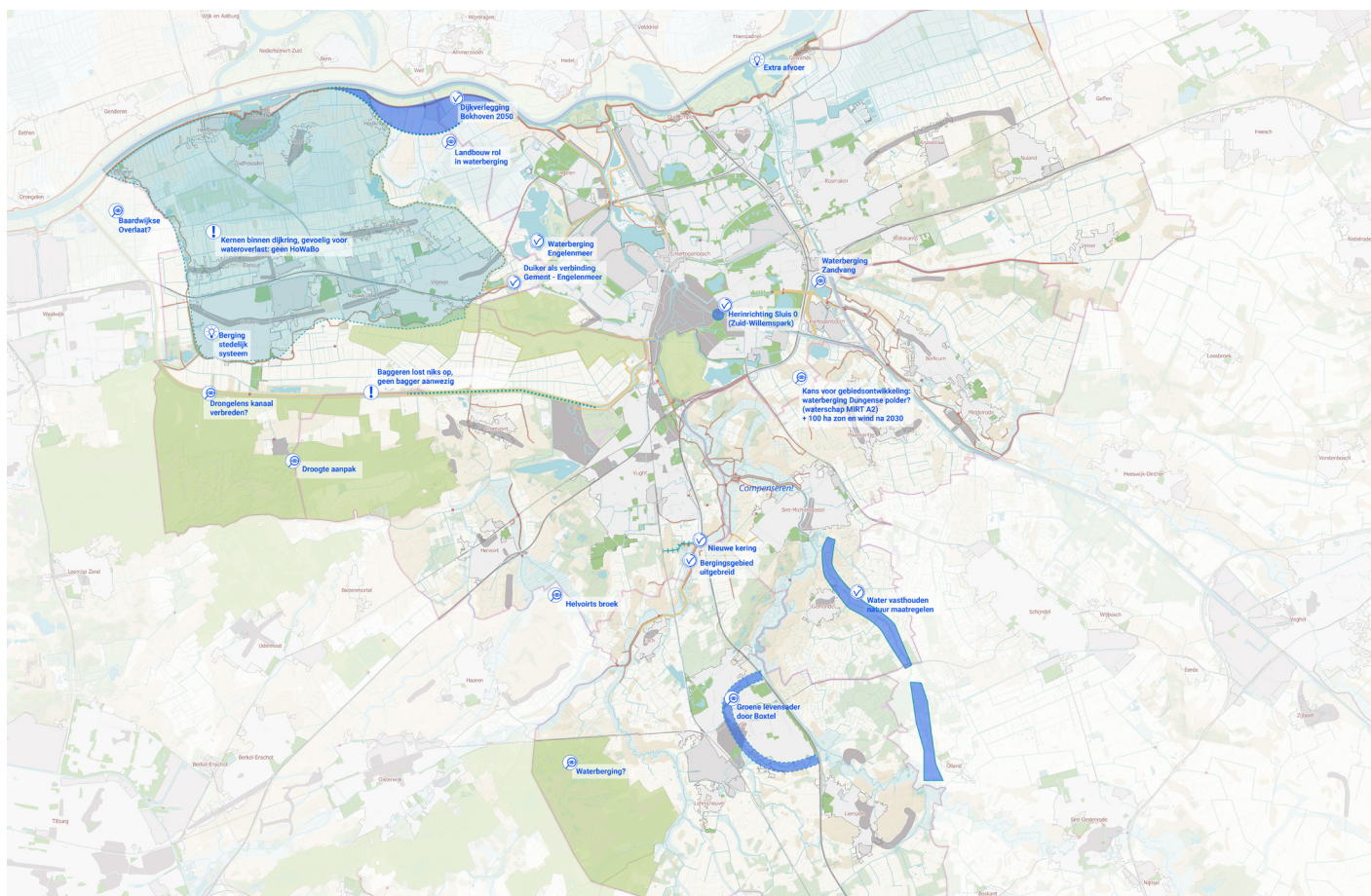
Overige links:

- [Sluis 0](#)

Infrastructuur en woningbouw

In de regio van 's-Hertogenbosch zijn momenteel twee grote infrastructurele projecten gaande: de [Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat \(GOL\)](#) en de verbreding van de A2 ([MIRT A2 Deil-Vught](#)). Daarnaast wordt gewerkt aan het verdiept aanleggen van de [N65](#) en het [spoor](#) in Vught. In de huidige plannen is rekening gehouden met waterveiligheid (compensatie verlies bergingsgebied). Nieuwe maatregelen t.b.v. hoogwater dienen rekening te houden met het ontwerp en gebruik van de nieuwe infrastructuur. Denk bijvoorbeeld aan de toegankelijkheid van calamiteitenroutes bij Vlijmen en Cromvoirt.

Woningbouw is een grote opgave, ook in de regio van 's-Hertogenbosch. De behoefte aan extra woningen staat regelmatig op gespannen voet met de behoefte om ruimte

52 Overzicht ontwikkelingen water(veiligheid)

53 Overzicht ontwikkelingen infrastructuur en woningbouw

onbebouwd te laten voor het bergen van water bij hoogwater. Dit geldt voor ontwikkelingen in de reeds formeel aangewezen bergings- en reserveringsgebieden (bijv. Kentalis in reserveringsgebied Dommeldal, [Theereheide/heidelust](#) in reserveringsgebied Essche Stroom en De Groote Wielen Noord-Oosthoek ten oosten van 's-Hertogenbosch), maar ook voor eventuele nieuwe ontwikkellocaties en eventuele nieuwe, aanvullende bergings- en reserveringsgebieden. Waterberging en reservering voor waterberging wordt (soms/vaak) ervaren als beknellend. Zowel duidelijkheid als flexibiliteit m.b.t. ruimtelijke ontwikkelingen in de toekomst is gewenst.

Het is daarom van belang om (op tijd) de [Brabantse verstedelijkingsstrategie](#) naast de hoogwateropgave te leggen. In deze strategie, die momenteel in de maak is, worden perspectieven voor de woningbouwopgave in de regio geschetst. Afstemming is noodzakelijk.

Overige links:

- [Spoorzone 's-Hertogenbosch](#)
- [Uitwerkingplan Waalbos](#)

Ecologie

Er wordt momenteel op verschillende plekken in de regio gewerkt aan verbeteren van bestaande natuur en het maken van ruimte voor nieuwe natuur. Voorbeelden naast de eerder gerealiseerde Vlijmens Ven, Moerputten, de Vughtse Gement en Bossche Broek zijn de Henriëttewaard, Sprokkelbosveld en [Kanaalpark Rosmalen](#). Er is gezamenlijk aan deze gebieden gewerkt vanuit het uitvoeringsprogramma [De Groene Delta](#), dat een vervolg kreeg in [De Groene Delta 2](#).

Momenteel leeft de ambitie het waterpeil hoger op te zetten in het Vlijmens Ven, de Moerputten en Bossche Broek, ten behoeve van de natuur. Dit is een aandachtspunt m.b.t. de behoefte om (meer) water te bergen; hogere waterpeilen leiden tot verminderde waterbergingscapaciteit.

Niet alle beekontwikkeltrajecten en ecologische verbindingszone zijn volledig op de kaart aangegeven. Hiervoor wordt verwezen naar de betreffende informatiebronnen bij de waterschappen.

De ontwikkelingen bieden potentieel (ruimtelijke) koppelkansen voor de wateropgave. Aan de andere kant heeft het inzetten van natuur als bergingsgebied in het geval van overstroming impact op de ecologie. Sommige natuurgebieden zijn erg gevoelig en daardoor minder geschikt voor het inlaten van (gebiedsvreemd) water.

Recreatie en cultuurhistorie

De cultuurhistorische [Linie 1629](#), met (restanten van) dijken die in 1629 werden aangelegd voor de belegering van 's-Hertogenbosch, loopt door 's-Hertogenbosch, Heusden, Sint-Michielsgestel en Vught. De linie, die vandaag de dag via een fietsroute te verkennen is, verbindt verschillende vestingwerken. Water werd hier als verdedigingsmiddel gebruikt. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dienen rekening te houden met dit erfgoed; wellicht zijn er koppelkansen.

Verder zijn ook de recreatieve plannen (in ontwikkeling) voor de roeivijver ten zuiden van Drunen genoemd om rekening mee te houden.

Energie/duurzaamheid

Elke regio heeft de opdracht een bijdrage te leveren aan de energietransitie (Regionale Energie Strategie ([RES](#))). In het werkgebied van HoWaBo 2 komen twee RES-regio's samen: regio [Hart van Brabant](#) (met o.a. Heusden) en regio [Noordoost Brabant](#) (met o.a. Sint-Michielsgestel, Vught en 's-Hertogenbosch). De plannen bevatten o.a. zoekgebieden voor windmolens en zonnevelden.

Gemeente 's-Hertogenbosch werkt (samen met gemeente Oss) aan een '[duurzame polder](#)' tussen Oss en 's-Hertogenbosch, met ruimte voor grootschalige opwekking van duurzame energie. De ontwikkelingen m.b.t. energie gaan samen met andere opgaven, zoals de landbouwtransitie. Verder zoekt 's-Hertogenbosch naar ruimte voor [100 ha zonne-energie](#) buiten deze duurzame polder.

Het poldergebied onder natuurgebied de Vughtse Gement is zoekgebied voor windmolens en ook het gebied ten oosten van Heusden is aangewezen voor opwekking windenergie (één van de 6 'energiehubs' uit regio Hart van Brabant). De kern Hedikhuizen heeft als ambitie restwarmte van de steenfabriek te gebruiken om woningen en andere gebouwen in Hedikhuizen duurzaam te verwarmen. In het gebied van Sint-Michielsgestel/Boxtel wordt gezocht naar ruimte voor 200 ha zonnevelden. In Sint-Michielsgestel zijn windmolens tot 2030 uitgesloten.

55 Overzicht ontwikkelingen recreatie en cultuurhistorie

56 Overzicht ontwikkelingen energie/duurzaamheid

Colofon

Het werkboek HoWaBo

Het Werkboek HoWaBo is opgesteld door **H+N+S Landschaparchitecten** in opdracht van de **Stuurgroep HoWaBo**.

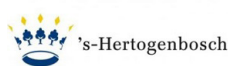
Procesgroep HoWaBo - ambtelijke begeleiding

Kinie Lont, gemeente 's-Hertogenbosch
 Bart Verhoeven, gemeente 's-Hertogenbosch
 William Peters, gemeente Heusden
 Bas Bloks, gemeente Vught
 Maurits van der Stappen, gemeente Sint-Michielsgestel/Boxtel
 René Klerks, provincie Noord-Brabant
 Marjolijn van Lier, provincie Noord-Brabant
 Erwin van de Griend, Rijkswaterstaat
 Yasmin van Iterson, Rijkswaterstaat
 Sascha Herzberg, waterschap De Dommel
 Xandor Eblé, waterschap De Dommel
 Mirja Kits, waterschap De Dommel
 Frank Bouwens, waterschap Aa en Maas
 Mike Heijnen, waterschap Aa en Maas
 Zoë Verdiesen, waterschap Aa en Maas
 Ingrid Rijkers, projectmanager namens de waterschappen

Team H+N+S Landschapsarchitecten

Pieter Schengenga
 Pim Kupers
 Floor Hartveld

projectnummer H+N+S: 2861
 datum: 13 september 2023

Rechten

Intellectuele eigendomsrechten met betrekking tot uitgaven

Alle intellectuele eigendomsrechten met betrekking tot de inhoud, waaronder tekst, geluid en/of beeld, van deze uitgave berusten bij H+N+S B.V. en/of haar licentiegevers. Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van H+N+S B.V. en/of haar licentiegevers, is het niet toegestaan om enige inhoud openbaar te maken en/of te verveelvoudigen. [Voor zover openbaarmaking en/of verveelvoudiging is toegestaan, moet steeds de bron worden vermeld indien dit wettelijk of contractueel verplicht is. Commercieel of onrechtmatig gebruik van enige inhoud van deze uitgave is niet toegestaan.]

Inspanningsverplichting achterhalen rechthebbenden

H+N+S B.V. heeft haar uiterste best gedaan om rechthebbenden van de inhoud, waaronder tekst, geluid en/of beeld, van deze uitgave te achterhalen. Indien u (mede) rechthebbende bent op enige inhoud en voor het gebruik daarvan niet als (mede)rechthebbende bent genoemd of daarvoor geen toestemming hebt verleend waar die wel vereist was, verzoeken wij u onmiddellijk contact op te nemen via mail@hnsland.nl.

Disclaimer ten aanzien van uitgaven

H+N+S B.V. heeft uiterste zorg besteed aan de inhoud van deze uitgave. H+N+S B.V. wijst echter iedere vorm van aansprakelijkheid af voor onvolkomenheden of onjuistheden ten aanzien van de inhoud van de uitgave. H+N+S B.V. behoudt zich het recht voor de inhoud van de uitgave te wijzigen zonder dit vooraf aan te kondigen.

Levering van concepten

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van H+N+S B.V. is het niet toegestaan om enige door H+N+S B.V. geleverde concepten, waaronder concept uitgaven, openbaar te maken en/of te verveelvoudigen.

Bronnen

1-6, 8-9, 11-13, 16-19, 22-24, 27-29, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 41, 44-47, 49-56. Eigen werk **7, 10, 15, 20-21, 25-26, 30, 32, 35, 38, 43,** Sjors Obbens **14.** Leeuwen, Wies van (Provincie Noord Brabant); Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC); nr. PNB001030874 **39.** Leeuwen, Wies van (Provincie Noord Brabant); collectie BHIC; nr. PNB001071189 **42.** Witteveen+Bos (2023). Wateroverlast Grote Pand. **48.** John Claessens.

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer**

08a-b-c / 2025

**Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:**

25-2-2025

Datum AB:

4-4-2025

Algemeen

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

Programma HoWaBo: voorbereidings-/verkenningfase

Soort investering:

B2**Financieel**

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 335.000	€ -	€ 335.000
Programmeringcode/-nr.: 371	€ 296.666.000	€ -199.250.000	€ 97.416.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Onderzoek en ontwikkeling (verkenning)	€ 335.000	€ -	€ 335.000
Totaal	€ 335.000	€ -	€ 335.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2026

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	-
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	-
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	-
Onderzoek en ontwikkeling (verkenning)	5	€ 67.000	€ 7.236	€ 74.236
Totaal		€ 67.000	€ 7.236	€ 74.236

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)

N.v.t.

Afname jaarlijkse exploitatielasten

N.v.t.

Totale lasten	€	74.236
----------------------	---	---------------

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer

eenheden

Ingezetenen	29,0%	€ 21.528,44	329.900	€ 0,07
Gebouwd	58,6%	€ 43.502,30	165.380.000.000	0,00003%
Ongebouwd	12,2%	€ 9.056,79	98.350	€ 0,09
Natuurterreinen	0,2%	€ 148,47	27.200	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer

eenheden

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ -	1.190.900	€ -
Totaal Generaal	€ 74.236,00		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1032101 tm I1032401	Programma HoWaBo: voorbereidings-/verkenningfase
Programma (toebedeling)	100%	Voldoende water en omgaan met weersextremen
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
		Aanleg waterlopen en bouw verwerving kunstwerken actieve
Werkplanproductnummer	62121001 en 62141001	waterbeheersing

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer**

08d / 2025

**Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:**

25-2-2025

Datum AB:

4-4-2025

Algemeen

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

Waterbeheersingsgemaal Crèvecoeur

Soort investering:

C**Financieel**

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 1.175.000	€ -375.000	€ 800.000
Programmeringcode/-nr.: 371	€ 296.666.000	€ -199.250.000	€ 97.416.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)	€ 1.175.000	€ -375.000	€ 800.000
Totaal	€ 1.175.000	€ -375.000	€ 800.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2027

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa

	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -
Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)	5	€ 160.000	€ 17.280	€ 177.280
Totaal		€ 160.000	€ 17.280	€ 177.280

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)

N.v.t.

Afname jaarlijkse exploitatielasten

N.v.t.

Totale lasten

€ 177.280

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer

eenheden

Ingezetenen	29,0%	€ 51.411,20	329.900	€ 0,16
Gebouwd	58,6%	€ 103.886,08	165.380.000.000	0,00006%
Ongebouwd	12,2%	€ 21.628,16	98.350	€ 0,22
Natuurterreinen	0,2%	€ 354,56	27.200	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer

eenheden

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ -	1.190.900	€ -
Totaal Generaal	€ 177.280,00		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	N.n.t.b.	Waterbeheersingsgemaal Crèvecoeur
Programma (toebedeling)	100%	Voldoende water en omgaan met weersextremen
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62141001	Bouw verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer**

08e / 2025

**Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:**

25-2-2025

Datum AB:

4-4-2025

Algemeen

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

Inlaat Engelermeer

Soort investering:

C

Financieel

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 490.000	€ -	€ 490.000
Programmeringcode/-nr.: 371	€ 296.666.000	€ -199.250.000	€ 97.416.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)	€ 490.000	€ -	€ 490.000
Totaal	€ 490.000	€ -	€ 490.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2028

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa**Afschr.termijn****Afschrijving****Rente****Totaal kapitaallast.**

Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -
Onderzoek en ontwikkeling (planuitwerking)	5	€ 98.000	€ 10.584	€ 108.584
Totaal		€ 98.000	€ 10.584	€ 108.584

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)

N.v.t.

Afname jaarlijkse exploitatielasten

N.v.t.

Totale lasten

€ 108.584

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen	29,0%	€ 31.489,36	329.900	€ 0,10
Gebouwd	58,6%	€ 63.630,22	165.380.000.000	0,00004%
Ongebouwd	12,2%	€ 13.247,25	98.350	€ 0,13
Natuurterreinen	0,2%	€ 217,17	27.200	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ -	1.190.900	€ -
-------------------------------	-----	-----------	-----

Totaal Generaal

€ 108.584,00

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	N.n.t.b.	Inlaat Engelermeer
Programma (toebedeling)	100%	Voldoende water en omgaan met weersextremen
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62141001	Bouw verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing

Programma HoWaBo: voorbereidings-/verkenningfase

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW) :</i>		IB 2023-17	IB 2025-08	TOTAAL
<i>Howabo: Peilreguleringskunstwerk</i>		IB 2023-17A	IB 2025-08a	
Interne uren	€	100.000	€ 65.000	€ 165.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	215.000	€ 65.000	€ 280.000
PR en communicatie	€	5.000	€ 5.000	€ 10.000
Onvoorzien	€	32.000	€ -	€ 32.000
Interne rente	€	8.000	€ 1.500	€ 9.500
Totaal kostenraming	€	360.000	€ 136.500	€ 496.500
<i>Howabo: Inlaat Engelermeer</i>		IB 2023-17B	-	
Interne uren	€	100.000		€ 100.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	265.000		€ 265.000
PR en communicatie	€	5.000		€ 5.000
Onvoorzien	€	37.000		€ 37.000
Interne rente	€	10.000		€ 10.000
Totaal kostenraming	€	417.000		€ 417.000
<i>Howabo: Waterberging Baardwijkse Overlaat en aanpassing Drongelens kanaal</i>		IB 2023-17C	IB 2025-08b	
Interne uren	€	130.000	€ 26.000	€ 156.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	365.000	€ 90.000	€ 455.000
PR en communicatie	€	5.000	€ -	€ 5.000
Onvoorzien	€	50.000	€ -	€ 50.000
Interne rente	€	6.000	€ 1.500	€ 7.500
Totaal kostenraming	€	556.000	€ 117.500	€ 673.500
<i>Howabo: Waterberging Bokhovense polder</i>		IB 2023-17D	IB 2025-08c	
Interne uren	€	130.000	€ 25.000	€ 155.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	315.000	€ 55.000	€ 370.000
PR en communicatie	€	5.000	€ -	€ 5.000
Onvoorzien	€	45.000	€ -	€ 45.000
Interne rente	€	6.000	€ 1.000	€ 7.000
Totaal kostenraming	€	501.000	€ 81.000	€ 582.000
TOTAAL KOSTENRAMING VERKENNINGSFASE	€	1.834.000	€ 335.000	€ 2.169.000

TOTAAL GEVRAAGD (AANVULLEND) INVESTERINGSKREDIET VERKENNINGSFASE: € 335.000

Programma HoWaBo: planuitwerkingsfase

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW) :</i>		IB 2025-08	TOTAAL
<i>Waterbeheersingsgemaal Crèvecoeur</i>		IB 2025-08d	
Interne uren	€	400.000	€ 400.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten (incl. MER)	€	620.000	€ 620.000
Aanvullende diensten (juridisch/grondzaken/nutsvoorzieningen)	€	55.000	€ 55.000
PR en communicatie	€	10.000	€ 10.000
Onvoorzien	€	70.000	€ 70.000
Interne rente	€	20.000	€ 20.000
TOTAAL KOSTENRAMING	€	1.175.000	€ 1.175.000
<i>Inkomsten:</i>			
Bijdrage waterschap De Dommel	€	-375.000	€ -375.000
NETTO BIJDRAGE	€	800.000	€ 800.000

TOTAAL GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET PLANUITWERKINGSFASE: € 1.175.000

<i>Kostenraming (bedragen inclusief BTW) :</i>		IB 2025-08	TOTAAL
<i>Inlaat Engelermeer</i>		IB 2025-08e	
Interne uren	€	145.000	€ 145.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	300.000	€ 300.000
Onvoorzien	€	30.000	€ 30.000
Interne rente	€	15.000	€ 15.000
TOTAAL KOSTENRAMING	€	490.000	€ 490.000

TOTAAL GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET PLANUITWERKINGSFASE: € 490.000

Commissieadvies

Datum vergadering: Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025

Agendapunt: 4.5 Aanvraag investeringskrediet Hoogwater aanpak Brabant Oost (Howabo)

Advies: *ADVIES: De commissie adviseert positief.*

*Het agendapunt als **hamerstuk** te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.*

*De **fractie PvdA** vraagt naar de werkwijze rondom de financiële rapportage van de eerdere voorbereidingskredieten op het moment dat deelbudgetten voor de volgende fase aangevraagd worden.*

Antwoord DB: Portefeuillehouder Van Dijk zegt dat dit via de jaarrekening terug te zien is. Gezien de omvang van het project zegt hij toe hier via het adviseringsoverzicht op terug te komen met een overzicht.

Crèvecoeur	
A-krediet verleend 17-2-2023	€ 1.650.000,00
Realisatie t/m 18-3-2025	€ 1.516.092,00
Openstaande al aangevane verplichtingen	€ 39.755,00
Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren)	€ 94.153,00
Prognose eindstand project	€ 1.649.294,00

Combi krediet Engelermeer, Baarwijkse Overlaat, Drongelens Kanaal, Bokhovense Polder, Peilregulerend kunstwerk	
A-krediet verleend 15-12-2023	€ 1.834.000,00
Realisatie t/m 18-3-2025	€ 794.711,00
Openstaande al aangevane verplichtingen	€ 496.188,00
Restant geraamd en nog te verplichten (m.n. uren en advieskosten)	€ 543.101,00
Prognose eindstand project	€ 2.169.000,00
Huidige kredietaanvraag:	€ 335.000,00

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2363
Extern Zaak ID	0654522168
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.E
Titel	Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet
Organisatieonderdeel	Ontwerp en Realisatie
Projectenboeknummer en naam	2024-054
Portefeuillehouder	Zoeten, S. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Geografische ligging rioolgemaal Sint Anthonis
Bijlage 2 Raming
Bijlage 3 Financiële paragraaf
Toegevoegd: Advies commissie WD Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de renovatie van rioolgemaal St. Anthonis.
2. Een krediet beschikbaar te stellen van € 200.000,- ten behoeve van de voorbereiding van de renovatie van rioolgemaal St. Anthonis.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. In te stemmen met de renovatie van rioolgemaal St Anthonis
2. Een krediet beschikbaar te stellen van € 200.000 ten behoeve van de voorbereiding van de renovatie van rioolgemaal St Anthonis

PROBLEEMSTELLING

Rioolgemaal St Anthonis maakt als doorvoergemaal een belangrijk onderdeel uit van het rioolwatertransportstelsel naar RWZI Land van Cuijk (bijlage 1). Het gemaal is gebouwd in 1990 en is in 2003 gedeeltelijk gerenoveerd.

In het kader van onze asset management strategie worden onze gemalen periodiek geïnspecteerd. Tijdens de laatste inspectie is vastgesteld dat het einde van de technische levensduur voor verschillende onderdelen van het rioolgemaal is bereikt. Daarnaast voldoet het gemaal qua veiligheid en arbeidsomstandigheden niet meer aan de huidige eisen.

Om de toekomstige beschikbaarheid en betrouwbaarheid van het gemaal te garanderen en tegelijkertijd de geschetste knelpunten te verhelpen, dient het gemaal te worden gerenoveerd.

BEOOGD EFFECT

De doelstelling van dit renovatieproject is het gemaal weer veilig, klachtenvrij en betrouwbaar kunnen bedienen voor tenminste 15 jaar.

ARGUMENTEN

1.1 *De functionele betrouwbaarheid wordt veiliggesteld.*

Door de volgende maatregelen tijdens de renovatie uit te voeren;

- Het vervangen van de complete elektromechanische installatie;
- Het plaatsen van een geurbehandelingsinstallatie;
- Het uitvoeren van noodzakelijk groot onderhoud aan de civiele constructie;
- Het uitvoeren van kleine civieltechnische werken.

1.2 *De veiligheid en arbeidsomstandigheden worden geoptimaliseerd.*

Na renovatie voldoet het gemaal aan de huidige eisen, waardoor beheer en onderhoud veilig en efficiënt kan worden uitgevoerd.

1.3 *Vorbereiding geeft voldoende zekerheid voor aanbesteding realisatie*

Het krediet wordt gebruikt voor de voorbereiding van het project. De voorbereiding leidt tot een functioneel ontwerp met een raming die voldoende zekerheid biedt om realisatiekrediet aan te vragen en een aanbesteding te starten. De werkzaamheden voor dit rioolgemaal zijn vrij recht toe recht aan, waardoor veel eenvoudiger een inschatting van de kosten gemaakt kan worden.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

n.v.t.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In het Projectboek 2025, voor kennisname aangeboden bij de vastgestelde Programmabegroting 2025, is voor het project Renoveren rioolgemaal St. Anthonis het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2024-054	Renoveren RG St. Anthonis	Voorbereiding/ uitvoering	-	Uitgaven	€ 2.000.000
				Inkomsten	€ -
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 2.000.000
				Totaal NETTO	€ 2.000.000

Gevraagd krediet:

Het totaal benodigde krediet ten behoeve van de voorbereiding van het Renoveren rioolgemaal St. Anthonis bedraagt € 200.000. De onderbouwing van dit bedrag is weergegeven in de kostenraming (bijlage 2).

Dekking/verklaring afwijkingen:

De dekking van het gevraagde investeringskrediet vindt plaats binnen het in meerjarig kader doorgerekende investeringsvolume.

Effect op exploitatie:

Buiten de kapitaalslasten zijn er geen gevolgen voor de exploitatie. De kapitaallasten gaan lopen in de het begrotingsjaar 2027. De financiële consequenties van dit voorstel zijn zichtbaar in bijgaande financiële paragraaf (bijlage 3).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Tijdens de renovatie wordt rekening gehouden met de duurzaamheidsdoelstellingen van het waterschap, door;

- Zo veel mogelijk gebruik te maken van de bestaande civieltechnische constructies en behuizing;
- Minimaliseren van het energieverbruik door pompselectie en besturingsfilosofie;
- Daar waar mogelijk gebruik te maken van circulaire materialen en onderdelen.

UITVOERING/VERVOLG

De planning met betrekking tot de voorbereiding van de renovatie van het rioolgemaal is als volgt:

- Q1-2025 start ontwerp + raming
- Q3-2025 Aanvraag krediet ten behoeve van de realisatie
- Q3-2025 start aanbesteding
- Q1-2026 start uitvoering
- Q2-2026 Oplevering werkzaamheden en start nazorgfase

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het ontwerp is afgestemd met de gemeente Land van Cuijk en tijdens de uitvoering van de renovatie wordt de omgeving proactief geïnformeerd.

BIJLAGEN

1. Geografische ligging rioolgemaal Sint Anthonis
2. Raming
3. Financiële paragraaf

VERSIEDATUM

25-2-2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Renovatie rioolgemaal Sint Anthonis

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:

04042025/10-2025

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de commissie Waterketen en Duurzaamheid van 13 maart 2025;
overwegende

BESLUIT:

1. In te stemmen met de renovatie van rioolgemaal St Anthonis
2. Een krediet beschikbaar te stellen van € 200.000 ten behoeve van de voorbereiding van de renovatie van rioolgemaal St Anthonis

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Bijlage 1: geografische ligging van rioolgemaal Sint Anthonis

Overzicht krediet (incl. btw)

	Vorbereiding 4-4-2025	Uitvoering datum	Totaal
Uitgaven			
Uren externen	€ 62.500	€	€ 62.500
Aanvullende onderzoeken	€ -	€	€ -
Uren waterschap	€ 100.000	€	€ 100.000
<i>Subtotaal</i>	€ 162.500	€ -	€ 162.500
Civiele- bouwkundige kosten	€ -	€	€ -
W/E kosten	€ -	€	€ -
Algemene kosten	€ -	€	€ -
	€ -	€ -	€ -
<i>Subtotaal</i>	€ 162.500	€ -	€ 162.500
Onvoorzien, indexering en afronding	€ 20.000	€	€ 20.000
Verzekering en Leges	€ -	€	€ -
Nutsvoorzieningen	€ 12.500	€	€ 12.500
Computerapp/programmatuur	€	€	€ -
PR en communicatie	€	€	€ -
Toegerekende rente	€ 5.000	€	€ 5.000
Totaal Uitgaven	€ 200.000	€ -	€ 200.000
Benodigd krediet	€ 200.000	€ -	€ 200.000
Opgenomen in projectenboek PJB_2024-054		€	2.000.000

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer****10 / 2025****Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:****25-2-2025****Datum AB:****4-4-2025****Algemeen**

Waterschapstaak: Waterzuiveringsbeheer
 Projectverantwoordelijke afdeling: Ontwerp en Realisatie
 Betreft investeringsproject: **Renoveren RG St. Anthonis**
 Soort investering: **C**

Financieel

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 200.000	€ -	€ 200.000
Programmeringcode/-nr.: 2024-054	€ 2.000.000	€ -	€ 2.000.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ 150.000	€ -	€ 150.000
Civil/bouwkundige werken	€ 50.000	€ -	€ 50.000
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 200.000	€ -	€ 200.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar: 2027
 (Omslag)rente % 2,16%

Verdeling activa

	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ 10.000	€ 3.240	€ 13.240
Civil/bouwkundige werken	30	€ 1.667	€ 1.080	€ 2.747
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	40	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ 11.667	€ 4.320	€ 15.987

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)

Afname jaarlijkse exploitatielasten

Totale lasten € 15.987

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer 0,0%
 Zuiveringsbeheer 100,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen	29,0%	€ -	329.900 €	-
Gebouwd	58,6%	€ -	165.380.000.000	0,00000%
Ongebouwd	12,2%	€ -	98.350 €	-
Natuurterreinen	0,2%	€ -	27.200 €	-

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ 15.986,67	1.190.900 €	0,013
Totaal Generaal	€ 15.986,67		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer: I1037101 Renoveren RG St. Anthonis
 Programma (toebedeling) 100% Schoon Water
 Beleidsveld 63100000 Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken
 Werkplanproductnummer 63111001 Bouw en verwerving transportstelsels

Commissieadvies

Datum vergadering: Waterketen en Duurzaamheid d.d. 13 maart 2025

Agendapunt: 4.1 Renovatie Rioolgemaal St. Anthonis en aanvraag investeringskrediet

Advies: *ADVIES: De commissie adviseert positief.*

*Het agendapunt als **hamerstuk** te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.*

Inzake geurbehandeling verzoekt de **fractie Partij voor de Dieren** nadere informatie te ontvangen; wordt het wel of niet toegepast en waarom.

Antwoord DB: Bij dit gemaal lozen zowel persleidingen als een vrij verval systeem van de gemeente in de natte kelder. Bij lozingen van de persleidingen in de natte kelder komt H2S vrij en dat tast onder andere het beton aan. Zonder afzuiging in de natte kelder kan het H2S in het stelsel van de gemeente komen en daar het beton aantasten. De huidige geurfilter voldoet niet en wordt om die reden vervangen door een nieuwe geurfilter met afzuiging.

De **fractie Partij voor de Dieren** vraagt of er gebruik gemaakt wordt van duurzame energie en vindt het interessant om voor groene stroom mee te kijken met de keuze voor energieleverancier.

Antwoord DB: Portefeuillehouder De Zoeten zegt dat er in de vorige bestuursperiode een contract is afgesloten voor groene stroom. Onze wens om groene stroom uit de nabije omgeving af te nemen is daarin opgenomen. Tevens is het streven om zoveel mogelijk zonnepanelen te plaatsten bij bijvoorbeeld de district kantoren. Voor het rioolgemaal wordt nog onderzocht of er zonnepanelen geplaatst kunnen worden.

Dat wordt t.z.t. teruggekoppeld middels een adviesnota wanneer het uitvoeringskrediet aangevraagd gaat worden.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2379
Extern Zaak ID	0654590757
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.1.F
Titel	Financiële verordening en Controleverordening 2025
Organisatieonderdeel	Mensen en Middelen
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Scherrenberg, J.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
AB Adviesnota
Bijlage 1 Financiële verordening 2025
Bijlage 2 Controleverordening 2025
Toegevoegd: Advies commissie AFZ Financiële verordening en Controleverordening 2025
Toegevoegd: Brief Auditcommissie

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

1. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.
2. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.
3. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.

4. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.
 2. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.
 3. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.
 4. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.
-

PROBLEEMSTELLING

Op basis van artikel 108 en artikel 109 van de Waterschapswet moet het algemeen bestuur van een waterschap respectievelijk een verordening vaststellen die betrekking heeft op het financiële beleid, het financiële beheer en de organisatie daarvan (de Financiële verordening) en een verordening die betrekking heeft op de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (de Controleverordening). De vorige verordeningen artikel 108 en 109 dateren uit 2009 en behoeven actualisatie. De Unie van Waterschappen (UvW) heeft daartoe op 13 december 2024 twee modelverordeningen vastgesteld. Met behulp van deze modelverordeningen hebben we onze eigen verordeningen geactualiseerd. Hierdoor voldoen we (weer) aan de geldende wet- en regelgeving. De beide verordeningen bevatten primair technische aspecten rondom de financiële inrichting. Slechts op enkele onderdelen, zoals de inrichting van de P&C-cyclus, genoemde grensbedragen en de frequentie van actualiseren hebben we gebruik gemaakt van de geboden mogelijkheid om de modelverordeningen te vertalen naar onze eigen specifieke situatie, daarbij rekening houdend met de relevante wet- en regelgeving.

KERNBOODSCHAP

Met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 zijn nieuwe verslaggevingsregels voor waterschappen van toepassing. Eveneens met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 legt niet de accountant maar het dagelijks bestuur zelf verantwoording af over de rechtmatigheid van de jaarstukken. In de nieuwe verordeningen zijn bestaande bepalingen aangepast en nieuwe bepalingen toegevoegd met betrekking tot de nieuwe verslaggevingsregels en de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur. Tot slot zijn er op sommige punten nieuwe inzichten verwerkt of zijn bedragen aangepast aan het huidige prijspeil. Om de verordeningen vanaf nu actueel te houden, is in beide verordeningen een bepaling opgenomen dat deze tenminste eenmaal in de vier jaar in samenspraak met de auditcommissie wordt beoordeeld op de noodzakelijkheid tot actualisatie.

BEOOGD EFFECT

Door het vaststellen van de Financiële Verordening 2025 en de Controleverordening 2025 voldoen we aan de geldende wet- en regelgeving, rekening houdend met de specifieke situatie van Aa en Maas. Idealiter waren de verordeningen al voor 1 januari 2025 vastgesteld door het algemeen bestuur. Gezien het moment van vaststelling door de UvW was dit in de tijd echter niet haalbaar. De UvW heeft daarom ambtelijk geadviseerd te wachten met het opstellen van de nieuwe verordeningen op de definitieve modelverordeningen en de eigen verordeningen begin 2025 met terugwerkende kracht voor te leggen aan het algemeen bestuur. Dit is mogelijk omdat deze verordeningen een interne regeling zijn (de verordeningen roepen geen verplichtingen voor de burger in het leven) en er in deze verordeningen geen strafbepalingen staan. De accountant heeft aangegeven hier akkoord mee te zijn.

ARGUMENTEN

1. *Door het vaststellen van de Verordening 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2025' en de Verordening 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2025' voldoen we (weer) aan de relevante wet- en regelgeving.*

De Financiële verordening is een uitwerking van de bepalingen die in artikel 108 Waterschapswet zijn opgenomen en een nadere invulling van de ruimte die ieder waterschap heeft bij de inrichting van het eigen financieel beleid, het beheer en organisatie en de rechtmatigheid. De Controleverordening volgt uit artikel 109 Waterschapswet en heeft vooral betrekking op de externe controle door de (door het algemeen bestuur aan te stellen) accountant.

KANTTEKENINGEN / RISICO'S

Eveneens met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 wordt naar verwachting het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) aangepast. In het Bado zijn de bepalingen voor de accountantscontrole voor gemeenten en provincies en vanaf het verslaggevingsjaar 2025 ook voor waterschappen opgenomen. De voorliggende verordeningen sluiten aan op het Bado en lopen vooruit op de verwachte aanpassing daarvan. De verwachte aanpassing heeft betrekking op de wijziging van de maximale grens (de goedkeuringstolerantie) voor het afgeven van een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening. De grens is nu voor afwijkingen in de jaarrekening 1% en voor onzekerheden in de uitvoering van de controle 3% van de omvangsbasis. Dit wordt naar verwachting gewijzigd in 2% van de omvangsbasis voor gezamenlijk afwijkingen in de jaarrekening én onzekerheden in de uitvoering van de controle. Indien het Bado niet als zodanig wordt gewijzigd, moeten de voorliggende verordeningen hier mogelijk op aangepast worden. Op grond van de fase waarin het besluitvormingstraject zich nu bevindt bij het Ministerie van BZK is dit niet de verwachting.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties. Daar waar nodig worden de consequenties van deze verordeningen vertaald naar de financiële en administratieve systemen, onze werkwijze en de P&C-producten.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Niet van toepassing.

UITVOERING/VERVOLG

Bij het opstellen van de begroting 2025 is al rekening gehouden met de nieuwe verslaggevingsregels. Het vaststellen van deze verordeningen heeft daarom geen effect op de al vastgestelde begroting. Ter voorbereiding op de rechtmatigheidsverklaring door het dagelijks bestuur worden de benodigde stappen (al) gezet.

In navolging van de Financiële verordening artikel 108 Waterschapswet wordt ook de nota 'Financieel Beleid Aa en Maas 2022' geactualiseerd. Normaliter vindt actualisatie eens in de vier jaar plaats. In dit geval kiezen we er echter voor dit een jaar naar voren te halen om de nieuwste inzichten uit de verordening ook daarin te verwerken. Naar verwachting wordt deze nota medio 2025 aan het algemeen bestuur aangeboden. In tegenstelling tot het vooral technische karakter van de nu voorliggende verordeningen, is in de nota Financieel beleid meer ruimte voor beleidskeuzes.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De verordeningen worden gepubliceerd op overheid.nl. De oude verordeningen worden ingetrokken. Daarnaast worden de verordeningen op grond van artikel 109b van de Waterschapswet binnen twee weken na vaststelling door het algemeen bestuur naar gedeputeerde staten gezonden.

BIJLAGEN

1. Financiële verordening 2025
2. Controleverordening 2025

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:	VERORDENING 108 WATERSCHAPSWET 'FINANCIEEL BELEID, BEHEER EN ORGANISATIE AA EN MAAS 2025' EN VERORDENING 109 WATERSCHAPSWET 'CONTROLE OP HET FINANCIËLE BEHEER EN OP DE INRICHTING VAN DE FINANCIËLE ORGANISATIE AA EN MAAS 2025'
AGENDAPUNT:	-
BESLUITNUMMER:	-
INVESTERINGSBESLUIT:	Niet van toepassing

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

gezien het advies van de commissies Algemene en Financiële Zaken van 13 maart 2025;

overwegende

B E S L U I T:

1. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.
2. De verordening artikel 108 Waterschapswet 'Financieel beleid, beheer en organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.
3. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2009' met terugwerkende kracht in te trekken per 1 januari 2025.
4. De verordening artikel 109 Waterschapswet 'Controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie Aa en Maas 2025' met terugwerkende kracht vast te stellen per 1 januari 2025.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025

de secretaris,

de dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Waterschap Aa en Maas

Het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas
Op voordracht van het dagelijks bestuur van 25 februari 2025;

Gelet op artikel 108 van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;

Besluit:

Vast te stellen de volgende Verordening financieel beleid, beheer en organisatie van waterschap Aa en Maas.

Hoofdstuk I Inleidende bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Deze verordening verstaat onder:

- a. administratie: het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens en het verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen, het functioneren en het beheersen van de organisatie van het waterschap en ten behoeve van de verantwoording die daarover moet worden afgelegd;
- b. administratieve organisatie: stelsel van organisatorische maatregelen dat is gericht op het tot stand brengen en het in stand houden van de goede werking van de bestuurlijke en ambtelijke informatieverzorging;
- c. auditcommissie: bijzondere commissie die door het algemeen bestuur wordt ingesteld en als doel heeft het technisch ondersteunen van het algemeen bestuur bij de behandeling van de financiële jaarcyclus inclusief het reflecteren op bijzondere ontwikkelingen met betrekking tot de Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC);
- d. autorisatie: toestemming van het algemeen bestuur aan het dagelijks bestuur om in een bepaald jaar voor een bepaald doel uitgaven te doen en verplichtingen aan te gaan tot een bepaald bedrag;
- e. begrotingscriterium: criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door het algemeen bestuur geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen;
- f. besluit: Waterschapsbesluit;
- g. doelmatigheid: mate waarin bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen worden gerealiseerd;
- h. doeltreffendheid: mate waarin de doelen en effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald;
- i. financiële administratie: onderdeel van de administratie dat omvat het systematisch verzamelen, verwerken en vastleggen van de financiële gegevens van de organisatie van het waterschap, teneinde te komen tot een goed inzicht in:
 - de financiële positie;

-
- het financieel beheer;
 - de uitvoering van de begroting;
 - de uitvoering van investeringsprojecten;
 - het afwikkelen van vorderingen en schulden;
 - het afleggen van rekening en verantwoording daarover;
- j. financiële rechtmatigheid: rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met relevante wettelijke voorschriften, waaronder mede begrepen de waterschapsverordeningen;
- k. misbruik en oneigenlijk gebruik-criterium: criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen en eigendommen van het waterschap bij financiële beheershandelingen;
- l. rechtmatigheidsverantwoording: verantwoording van het dagelijks bestuur waarbij aangegeven wordt in welke mate de totstandkoming van de financiële beheershandelingen en vastlegging daarvan overeenstemmen met relevante wettelijke voorschriften, waaronder mede begrepen de waterschapsverordeningen.
- m. voorwaardencriterium: criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen;
- o. wet: Waterschapswet.

Hoofdstuk II Beleidsvoorbereiding en -verantwoording

Kaderstelling

Artikel 2 Beleids- en verantwoordingscyclus

1. Het algemeen bestuur stelt de onderdelen van de beleids- en verantwoordingscyclus voor het begrotingsjaar en de periode van de meerjarenraming vast en geeft jaarlijks aan op welk moment de onderdelen daarvan moeten worden aangeboden en wanneer deze zullen worden behandeld.
2. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de onderdelen van de beleids- en verantwoordingscyclus voldoen aan de relevante bepalingen van hoofdstuk 4 van het besluit, aan relevante overige wetgeving en aan datgene wat in deze verordening wordt bepaald.

Artikel 3 Vaststellen programma-indeling en paragrafen

1. Het algemeen bestuur stelt bij aanvang van iedere bestuursperiode een programma-indeling vast. Deze wordt gehanteerd met ingang van het eerst volgende boekjaar.
2. Het algemeen bestuur stelt bij aanvang van iedere bestuursperiode vast of, zo ja waarover, hij naast de verplichte paragrafen van de begroting en de jaarstukken kaders wil stellen en wil worden geïnformeerd in extra paragrafen. Dit is in dat geval van toepassing met ingang van het eerst volgende boekjaar.

Beleidsbepaling

Artikel 4 Kaders meerjarenbeleid (kadernota)

Op basis van het bestuursakkoord stelt het dagelijks bestuur jaarlijks de kadernota op voor het beleid en de financiële randvoorwaarden van de meerjarenraming en begroting. De kaders geven richting voor het opstellen van de meerjarenraming en begroting.

Artikel 5 Meerjarenraming (voorjaarsnota)

1. Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks een meerjarenraming met toelichting aan het algemeen bestuur aan waarin voorstellen worden gedaan voor het beleid in het volgende begrotingsjaar en ten minste de vier daaropvolgende jaren.
2. In het onderdeel 'uiteenzetting van de financiële positie' in de toelichting op de meerjarenraming wordt gelet op artikel 4.6, onderdeel d en artikel 4.7, eerste lid, onderdeel b van het besluit in ieder geval ingegaan op:
 - a. een financieringsbehoefteplanning (als onderdeel van de financiering);
 - b. een beschouwing over de rente-ontwikkeling (als onderdeel van de financiering);
 - c. een rentegevoeligheidsanalyse (als onderdeel van de financiering).

Artikel 6 Begroting

1. Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks een ontwerpbegroting met toelichting aan het algemeen bestuur aan waarin voorstellen worden gedaan voor het beleid in het volgende begrotingsjaar.
2. In het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma worden posten vanaf € 100.000 afzonderlijk gespecificeerd. Tenminste eens in de vier jaar wordt beoordeeld of actualisatie van het grensbedrag noodzakelijk is.
3. In de begroting wordt een post onvoorzien opgenomen. Bij het vaststellen van de begroting neemt het algemeen bestuur een besluit over de omvang van deze post.

Artikel 7 Autorisatie begroting en investeringskredieten

1. Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en lasten per programma alsmede de raming van de dekkingsmiddelen waaronder de belastingopbrengsten.
2. Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting de voorgenomen investeringen per programma.
3. Bij de begrotingsbehandeling stelt het algemeen bestuur in aanvulling op het tweede lid vast van welke investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.
4. Voor investeringen waarvoor geen autorisatie is verleend bij de begrotingsbehandeling legt het dagelijks bestuur voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel en een voorstel voor het autoriseren van een investeringskrediet aan het algemeen bestuur voor. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur in het voorstel over doel en het effect van de investering op de begroting en meerjarenraming van het waterschap.

Uitvoering, sturing en beheersing

Artikel 8 Uitvoering begroting

1. Het dagelijks bestuur zorgt voor het per programma verzamelen en vastleggen van gegevens over de doelstellingen en beoogde te bereiken effecten, de middeleninzet, de maatregelen die getroffen zijn, de prestaties die geleverd worden en de baten en lasten die gemaakt worden, opdat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur, kunnen worden getoetst.
2. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de lasten van de programma's en de investeringsuitgaven, zoals geautoriseerd door het algemeen bestuur, met inachtneming van artikel 9, niet worden overschreden.
3. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de baten waaronder de dekkingsmiddelen die zijn opgenomen in de raming van de belastingopbrengsten en de inkomsten die in investeringskredieten zijn opgenomen, zoals geautoriseerd door het algemeen bestuur, met inachtneming van artikel 9, niet worden onderschreden.

Artikel 9 Ruimte bij begrotingsuitvoering

1. Het dagelijks bestuur is bevoegd overschrijding van geautoriseerde lasten en onderschrijding van geautoriseerde baten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien uit de begroting.
2. Het dagelijks bestuur is bevoegd de geraamde lasten van een programma met 10% tot een maximum van € 2,5 miljoen van de geraamde lasten te overschrijden en de geraamde baten van een programma met 10% tot een maximum van € 2,5 miljoen van de geraamde baten te onderschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur als de middeleninzet past binnen het vastgestelde beleid en als de hiervoor benodigde financiële ruimte elders binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer kan worden gevonden. Een dergelijk feit wordt tijdig achteraf aan het algemeen bestuur gerapporteerd. Tenminste eens in de vier jaar wordt beoordeeld of actualisatie van het maximum noodzakelijk is.
3. Het dagelijks bestuur is bevoegd de voor een investering geraamde uitgaven met 5% tot een maximum van € 1.000.000 van de geraamde uitgaven te overschrijden en de geraamde inkomsten met 5% tot een maximum van € 1.000.000 van de geraamde inkomsten te onderschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur als deze mutaties passen binnen het vastgestelde beleid. Een dergelijk feit wordt altijd tijdig achteraf aan het algemeen bestuur gerapporteerd. Tenminste eens in de vier jaar wordt beoordeeld of actualisatie van het maximum noodzakelijk is.
4. De bevoegdheden in lid 2 en 3 van dit artikel kunnen niet gemandateerd worden.

Rapportage en verantwoording

Artikel 10 Informatieplicht, tussentijdse rapportage en begrotingswijzigingen

1. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur tijdig als de realisatie van het beleid in betekende mate afwijkt van hetgeen in de begroting is opgenomen.
2. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur als hij verwacht, dat de lasten van een programma de geautoriseerde lasten dreigen te overschrijden, de investeringsuitgaven van een investeringskrediet de geautoriseerde investeringsuitgaven dreigen te overschrijden, de baten van een programma de geautoriseerde baten dreigen te onderschrijden of de investeringsinkomsten van een investeringskrediet de geautoriseerde investeringsinkomsten dreigen te onderschrijden.
3. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur als hij verwacht, dat de lasten van een programma de geautoriseerde lasten dreigen te onderschrijden, de investeringsuitgaven van een investeringskrediet de geautoriseerde investeringsuitgaven dreigen te onderschrijden, de baten van een programma de geautoriseerde baten dreigen te overschrijden of de investeringsinkomsten van een investeringskrediet de geautoriseerde investeringsinkomsten dreigen te overschrijden.
4. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur door middel van tussentijdse rapportages.
5. De inrichting van de tussentijdse rapportages sluit aan bij de programma-indeling van de begroting.
6. De tussentijdse rapportages gaan in op afwijkingen van betekende mate, zowel wat betreft de doelstellingen en effecten die bereikt worden, als de middeleninzet, de maatregelen die getroffen en de prestaties die geleverd worden.
7. In de tussentijdse rapportages worden van betekenis zijnde afwijkingen op de oorspronkelijke ramingen van de baten en lasten van de programma's en de uitgaven en inkomsten van investeringskredieten toegelicht.
8. In de tussentijdse rapportages doet het dagelijks bestuur als dat noodzakelijk is voorstellen voor wijziging van de geautoriseerde budgetten en (meerjarige) investeringskredieten en voor bijstellingen van het beleid. Waar nodig legt het dagelijks bestuur een voorstel tot begrotingswijziging voor.

Artikel 11 Jaarstukken

1. Het dagelijks bestuur legt na afloop van ieder begrotingsjaar verantwoording af aan het algemeen bestuur over de uitvoering van de programma's door middel van het aanbieden van het jaarverslag en de door de accountant gecontroleerde jaarrekening.

-
2. Het algemeen bestuur bepaalt aan de hand van de uitvoering in het afgelopen jaar van de programma's, of de beleidsdoelen van de programma's voor het lopende jaar bijstelling behoeven.
 3. In het overzicht van de gerealiseerde incidentele baten en lasten per programma worden posten conform artikel 6 lid 2 afzonderlijk gespecificeerd.

Hoofdstuk III Rechtmatigheidsverantwoording

Artikel 12 Verantwoordings- en rapportagegrens rechtmatigheidsverantwoording

1. Het dagelijks bestuur legt na afloop van ieder begrotingsjaar verantwoording af aan het algemeen bestuur over de geconstateerde rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden in de jaarrekening door middel van een rechtmatigheidsverantwoording met in de paragraaf bedrijfsvoering een toelichting daarop.
2. Voor zover het totaalbedrag aan rechtmatigheidsfouten of aan onduidelijkheden in het kader van de financiële rechtmatigheid hoger is dan de verantwoordingsgrens van 2% van de totale lasten van het waterschap exclusief toevoegingen aan reserves, neemt het dagelijks bestuur deze op in de rechtmatigheidsverantwoording.
3. In de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag worden de geconstateerde afzonderlijke rechtmatigheidsfouten en/of afzonderlijke onduidelijkheden groter dan de rapportagegrens van 10% van de verantwoordinggrens van 2% nader toegelicht.

Artikel 13 Voorwaardencriterium

1. Het voorwaardencriterium als bedoeld in artikel 1 heeft betrekking op de eisen/voorwaarden die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.
2. Het dagelijks bestuur biedt het algemeen bestuur jaarlijks een normenkader rechtmatigheid aan. Dit kader bestaat uit alle relevante (interne) wet- en regelgeving waaruit financiële beheershandelingen kunnen voortvloeien.

Artikel 14 Begrotingscriterium

1. De begrotingsrechtmatigheid als bedoeld in artikel 1 wordt beoordeeld op het niveau waarop de begroting door het algemeen bestuur is geautoriseerd, zoals is opgenomen in artikel 7.
2. Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal beschikbaar gestelde investeringskrediet. Een overschrijding van het jaarvolume, passend binnen het totaal beschikbaar gestelde investeringskrediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.
3. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd.
4. Onderschrijdingen van de lasten of investeringsuitgaven en over- en overschrijdingen van de baten of investeringsinkomsten worden niet als begrotingsonrechtmatigheid aangemerkt wanneer deze onder- en overschrijdingen tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
5. Onder tijdig wordt verstaan bij de momenten in de door het algemeen bestuur vastgestelde beleids- en verantwoordingscyclus als bedoeld in artikel 2. De door het dagelijks bestuur verstrekte informatie via voorstellen aan het algemeen bestuur, alsmede via de beleids- en verantwoordingscyclus inclusief de jaarrekening wordt als zodanig als tijdig beschouwd. Indien noodzakelijk kan een begrotingswijziging hier onderdeel van uitmaken.
6. Afwijkingen van de begroting worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:
 - a. er is sprake van een overschrijding van de lasten of investeringsuitgaven waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;
 - b. overschrijdingen van lasten of investeringsuitgaven die vallen binnen de bepalingen van artikel 9;
7. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van het algemeen bestuur, worden, voor zover ze de verantwoordingsgrens voor rechtmatigheidsfouten of onduidelijkheden

overschreden, opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording, maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Artikel 15 Misbruik en oneigenlijk gebruik-criterium

Het dagelijks bestuur zorgt voor en legt vast de regels voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen en eigendommen van het waterschap.

Hoofdstuk IV Financieel beleid

Artikel 16 Financieel beleid algemeen

1. Het dagelijks bestuur doet voorstellen aan het algemeen bestuur die zijn gericht op een volledig en actueel beleid van het waterschap ten aanzien van de volgende onderwerpen:
 - a. waardering en afschrijving van activa;
 - b. weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen;
 - c. kostentoerekening en onderbouwing tarieven en prijzen;
 - d. financieringsfunctie.
2. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de in het eerste lid bedoelde voorstellen in overeenstemming zijn met de relevante bepalingen van hoofdstuk 4 van het besluit, met andere regelgeving die van toepassing is en met de in deze verordening opgenomen aanvullende eisen.
3. Wanneer tijdens de realisatie is afgeweken van de kaders die zijn vastgelegd in het desbetreffende onderdeel van het in het eerste lid bedoelde beleid wordt daarop specifiek ingegaan, waarbij de reden van afwijking wordt vermeld.

Artikel 17 Waardering en afschrijving van activa

1. Het beleid ten aanzien van waardering en afschrijving van activa omvat in ieder geval:
 - a. dat investeringen met verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs lager dan € 100.000 niet worden geactiveerd, uitgezonderd het jaarlijks beschikbaar te stellen krediet voor vervanging vervoermiddelen en gereedschappen en uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd;
 - b. dat op gronden en terreinen niet wordt afgeschreven, tenzij deze een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. In dat geval worden gronden en terreinen conform het object afgeschreven;
 - c. de afbakening tussen investering en exploitatie;
 - d. de wijze waarop het waterschap omgaat met de bijdragen van eigen personeel, de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend en de mogelijkheid dat een redelijk deel van de kosten van ondersteunende diensten van het waterschap in de vervaardigingsprijs van vaste activa worden opgenomen;
 - e. de afschrijvingsmethodiek en de afschrijvingstermijnen;
 - f. het moment van starten met afschrijven;
 - g. de restwaarde.
2. Het beleid ten aanzien van waardering en afschrijving van kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen omvat in ieder geval:
 - a. dat kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen groter dan € 30 miljoen en een looptijd langer dan 20 jaar lineair worden afgeschreven in de jaren van de looptijd van de betreffende geldlening mits de afsluitkosten € 100.000 of meer bedragen. Tenminste eens in de vier jaar wordt beoordeeld of actualisatie van dit bedrag noodzakelijk is;
 - b. de kosten lager dan € 100.000 en de kosten verbonden aan het afsluiten van overige geldleningen direct ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Artikel 18 Risicomanagement, weerstandsvermogen, reserves en voorzieningen

1. Het beleid omtrent risicomanagement en weerstandsvermogen omvat in ieder geval:
 - a. een inventarisatie van de risico's die het waterschap loopt;

-
- b. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit van het waterschap, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
 - c. het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, reserves, de weerstandscapaciteit of anderszins.
 2. Het beleid omtrent reserves en voorzieningen omvat in ieder geval:
 - a. het doel, de vorming en besteding van reserves;
 - b. het doel, de vorming en besteding van voorzieningen;
 - c. de berekening en verwerking van rente over de reserves.
 3. De reserves en voorzieningen worden jaarlijks bij zowel de begroting als de jaarrekening getoetst en de onderliggende bestedingsplannen worden hierbij indien nodig geactualiseerd.

Artikel 19 Kostentoerekening en onderbouwing tarieven en prijzen

1. Het beleid omtrent kostentoerekening en onderbouwing van tarieven en prijzen omvat in ieder geval:
 - a. een beschrijving van het kostentoerekeningssysteem;
 - b. de wijze waarop de kostentoerekening plaatsvindt op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria;
 - c. de kwantitatieve grondslagen die onderdeel vormen van de kostentoerekeningssystematiek;
 - d. de methodiek voor de berekening van de rentelasten van vaste activa;
 - e. de onderbouwing van de tarieven die gelden voor de door het waterschapsbestuur in rekening te brengen rechten als bedoeld in artikel 115 van de wet;
 - f. de mate van kostendeckendheid van de onder onderdeel e bedoelde tarieven.
 - g. de onderbouwing van de prijs van producten en diensten die het waterschap aan derden kan leveren en waarmee het waterschap in concurrentie treedt met marktpartijen;
2. Ten aanzien van het eerste lid, onderdeel g geldt aanvullend dat:
 - a. voor de levering van producten en diensten door het waterschap ten minste de directe kostprijs en wanneer er sprake is van toegevoegde waarde de geraamde integrale kostprijs, in rekening wordt gebracht;
 - b. bij het verstrekken van leningen of garanties door het waterschap ten minste de directe kostprijs en wanneer er sprake is van toegevoegde waarde de geraamde integrale kostprijs, in rekening wordt gebracht;
 - c. bij het verstrekken van kapitaal door het waterschap ten minste de directe kostprijs en wanneer er sprake is van toegevoegde waarde de geraamde integrale kostprijs, in rekening wordt gebracht;

Artikel 20 Financieringsfunctie

1. Het beleid omtrent de financieringsfunctie zorgt er voor dat bij de uitoefening hiervan:
 - a. goede ondersteuning plaatsvindt van de taken die in het reglement aan het waterschap zijn opgedragen alsmede hieraan gerelateerde activiteiten;
 - b. er een continue toegang tot de financiële markten is;
 - c. voldoende financiële middelen worden aangetrokken en overtollige gelden worden uitgezet om de programma's binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders van de meerjarenraming en de begroting te kunnen uitvoeren;
 - d. de volgende risico's verbonden aan de financieringsfunctie worden beheerst: renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's, debiteurenrisico's en valutarisico's;
 - e. de kosten van de leningen zo veel mogelijk worden beperkt en er voldoende rendement op de uitzettingen wordt bereikt;
 - f. een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van een financiële balansstructuur die dienstbaar is aan de doelstellingen van het waterschap;
 - g. de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden beperkt.
2. Het risicobeheer van de financieringsfunctie van het waterschap wordt gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

-
- a. ten opzichte van de taken die in het reglement aan het waterschap zijn opgedragen heeft de financieringsfunctie een ondersteunende rol. Financiering volgt en is dienstbaar aan deze taken;
 - b. de uitvoering van de financieringsfunctie voegt geen financiële risico's toe aan degene die zijn verbonden aan de uitvoering van de taken die in het reglement aan het waterschap zijn opgedragen, maar is er op gericht toekomstige risico's te verminderen;
 - c. bij het verstrekken van leningen, garanties en van risicodragend kapitaal (uit hoofde van de publieke taak) bedingt het dagelijks bestuur indien mogelijk zekerheden;
 - d. bij het beheersen van renterisico's vormen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm uit de Wet fido de ondergrens van datgene waaraan wordt voldaan;
 - e. het algemeen bestuur wordt geïnformeerd als de kasgeldlimiet of de renterisiconorm dreigen te worden of zijn overschreden.
3. Het dagelijks bestuur neemt bij de uitvoering van de financieringsfunctie de volgende richtlijnen en limieten in acht:
- a. in besluiten over uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties wordt het openbaar belang van dergelijke uitzettingen gemotiveerd;
 - b. het uitzetten van overtollige geldmiddelen onder het drempelbedrag in het kader van schatkistbankieren, gebeurt uitsluitend bij financiële instellingen die voldoen aan één van de volgende criteria, waarbij geldt dat deze criteria niet van toepassing zijn op uitzettingen tegen waardepapieren waarvoor een solvabiliteitsratio van 0 procent geldt:
 - zij zijn gevestigd in een lidstaat die ten minste beschikt over een AA-rating afgegeven door ten minste twee ratingbureaus; en
 - zij kunnen voor henzelf of voor de door hen uitgegeven waardepapieren aantonen dat ze ten minste over een A-rating beschikken, afgegeven door ten minste twee ratingbureaus.
 - c. overtollige geldmiddelen onder het drempelbedrag in het kader van schatkistbankieren, worden uitsluitend uitgezet bij een instelling die voldoet aan het hiervoor onder b gestelde, tegen vastrentende waarden, dan wel in producten waarbij de hoofdsom ten minste aan het eind van de looptijd intact is;
 - d. bij het gebruik van derivaten wordt voldaan aan de bepalingen van artikel 4 van de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
 - e. geldleningen kunnen slechts worden aangegaan of verstrekt en de nakoming van uit geldleningen voortvloeiende verplichtingen ten aanzien van de betaling van rente en aflossing kan slechts worden gegarandeerd, als de wederzijdse betalingsverplichtingen zijn uitgedrukt in euro of in één van de nationale munteenheden van de lidstaten van de Europese Unie die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie;
 - f. geldleningen kunnen slechts worden aangegaan of verstrekt en de nakoming van uit geldleningen voortvloeiende verplichtingen ten aanzien van de betaling van rente en aflossing kunnen slechts worden gegarandeerd, als de hoofdsom niet onderhevig is aan enige vorm van indexatie;
 - g. aandelen worden niet gekocht tenzij dit gebeurt in het kader van de uitvoering van de in het eerste lid onderdeel a, bedoelde publieke taken.

Hoofdstuk V Paragrafen in begroting en jaarstukken

Artikel 21 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie

1. Het dagelijks bestuur geeft in de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie van de beleidsbegroting en van het jaarverslag de risico's van materieel belang en hun financiële consequenties weer. Het dagelijks bestuur brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's die worden genoemd in het beleid bedoeld in artikel 18.
2. Het dagelijks bestuur geeft in de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie van de beleidsbegroting en van het jaarverslag aan wat de weerstandscapaciteit is en in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.

-
3. In de beleidsbegroting en het jaarverslag neemt het dagelijks bestuur in de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie naast de verplichte onderdelen op grond van artikel 4.14 van het besluit in ieder geval op:
 - a. algemene interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de financieringsfunctie;
 - b. de relatie met de meerjarenraming;
 - c. de ontwikkeling van de rente (rentevisie);
 - d. de liquiditeitsprognose en de financieringsbehoefte;
 - e. de kasgeldlimiet;
 - f. de renterisiconorm;
 - g. de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie;
 - h. de plannen inzake het risicobeheer, inclusief de eventuele inzet van derivaten.

Artikel 22 Paragraaf assetmanagement

In de beleidsbegroting en het jaarverslag neemt het dagelijks bestuur in de paragraaf assetmanagement de verplichte onderdelen op grond van artikel 4.15 van het besluit op.

Artikel 23 Paragraaf bedrijfsvoering

1. In de paragraaf bedrijfsvoering in de beleidsbegroting en het jaarverslag gaat het dagelijks bestuur in op tijdelijke en actuele onderwerpen die aandacht behoeven.
2. In de beleidsbegroting en het jaarverslag besteedt het dagelijks bestuur in de paragraaf bedrijfsvoering aandacht aan de verplichte onderdelen op grond van artikel 4.16, onderdelen a en b van het besluit
3. In de beleidsbegroting en het jaarverslag besteedt het dagelijks bestuur in de paragraaf bedrijfsvoering gelet op artikel 4.16, onderdelen c en d van het besluit aandacht aan:
 - a. alle rechtmatigheidsfouten én onduidelijkheden die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen voor zover deze de rapportagegrens, zoals bedoeld in artikel 12, derde lid overschrijden en welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen;
 - b. een overzicht van en toelichting op niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de Wet fido en de bijbehorende ministeriële regelingen, als deze voorkomen;
 - c. rapportage van het veelvuldig niet naleven van normen uit de gids proportionaliteit en/of slechte documentatie of naleving hiervan, als deze voorkomen;
 - d. geconstateerde fraude door eigen medewerkers, als dit voorkomt.
4. Het dagelijks bestuur rapporteert in de paragraaf bedrijfsvoering van de beleidsbegroting en het jaarverslag over de plannen en voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid, bedoeld in artikel 109a van de wet, en de uitputting van de bijbehorende budgetten.

Artikel 24 Paragraaf openbaarheid

In de beleidsbegroting en het jaarverslag neemt het dagelijks bestuur in de paragraaf openbaarheid de verplichte onderdelen op grond van 4.17a van het besluit op.

Artikel 25 Paragraaf verbonden partijen

In de beleidsbegroting en het jaarverslag gaat het dagelijks bestuur in de paragraaf verbonden partijen naast de verplichte onderdelen op grond van artikel 4.17 van het besluit in ieder geval in op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van relaties met bestaande verbonden partijen, wijzigingen bij of ten aanzien van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Hoofdstuk VI Financiële organisatie en financieel beheer

Artikel 26 (Financiële) administratie

1. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de administratie zodanig van opzet en werking is, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:
 - a. het sturen en het beheersen van activiteiten en processen in het waterschap als geheel en in zijn organisatieonderdelen;
 - b. het geven van een actueel en volledig inzicht in de bezittingen van het waterschap, waaronder ook worden begrepen de niet-geactiveerde objecten met cultuurhistorische waarde (waaronder panden, bedrijfsgebouwen, bedrijfsmiddelen en kunstvoorwerpen) alsmede overige investeringen die niet zijn geactiveerd;
 - c. het verstrekken van informatie over ontwikkelingen in de omvang van de (vaste) activa, voorraden, vorderingen, schulden en contracten;
 - d. het verstrekken van informatie over de geleverde prestaties en de maatschappelijke effecten van het beleid;
 - e. het verstrekken van informatie over baten, lasten, prestaties, maatregelen en effecten aan budgethouders voor zowel de planning, de uitvoering als de verantwoording van de realisatie;
 - f. een doelmatig beheer van geldstromen en financiële posities;
 - g. een goede interne en externe informatievoorziening over de uitvoering van de financieringsfunctie;
 - h. het inzicht krijgen in en bevorderen van de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en relevante wet- en regelgeving;
 - i. het afleggen van verantwoording door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur over de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en relevante wet- en regelgeving;
 - j. de controle van de registratie van gegevens als zodanig en van de daaraan ontleende informatie alsmede voor de controle op de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en relevante wet- en regelgeving.
2. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat:
 - a. de inrichting en de werking van de financiële administratie voldoen aan het besluit en andere relevante wet- en regelgeving;
 - b. de financiële administratie tijdig alle door het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur genomen besluiten waaraan financiële gevolgen verbonden zijn alsmede alle overige gegevens en stukken verstrekt krijgt die ten behoeve van een juiste verzorging van de financiële administratie, de verslaggeving en het beheer van de vermogenswaarden nodig is;
 - c. de vereiste informatie tijdig verstrekt wordt aan het rijk, de provincie(s), de Europese Unie en het Centraal Bureau voor de Statistiek, alsmede aan andere instellingen die specifieke verantwoordingsverplichtingen opleggen aan het waterschap.

Artikel 27 (Administratieve) organisatie

Het dagelijks bestuur draagt in ieder geval zorg voor:

- a. een eenduidige indeling van de organisatie van het waterschap en een eenduidig toewijzing van de taken van het waterschap aan organisatorische eenheden;
- b. een adequate scheiding van taken, functies, bevoegdheden, verantwoordelijkheden;
- c. de wijze waarop wordt gewaarborgd dat de uitvoering van de begroting rechtmatig, doelmatig en doeltreffend verloopt;
- d. de verlening van mandaten en volmachten voor het aangaan van verplichtingen ten laste van de toegekende budgetten en investeringskredieten;
- e. de te maken afspraken met de verantwoordelijken voor de organisatorische eenheden van het waterschap over de te leveren prestaties, de daarvoor beschikbare middelen en de wijze en frequentie van rapportage over de voortgang van de activiteiten en uitputting van middelen;
- f. het beleid en de interne regels voor de inkoop en aanbesteding van werken, diensten en leveringen;

-
- g. regels die aangeven welke elementen in ieder geval moeten worden opgenomen in voorstellen voor investeringsbesluiten die aan het algemeen of dagelijks bestuur worden voorgelegd;
 - h. regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie;
 - i. het beleid en de interne regels voor het voorkomen van fraude van regelingen en eigendommen van het waterschap, opdat aan de eisen van rechtmatigheid, controle en verantwoording wordt voldaan;
 - j. het beleid en de interne regels voor de steunverlening en de toekenning van subsidies aan ondernemingen, instellingen, particulieren en/of overige belanghebbenden.

Hoofdstuk VII Slotbepalingen

Artikel 28 Intrekking, inwerkingtreding, tijdstip van ingang, actualisatie en citeertitel

1. De verordening op de uitgangspunten voor het beleid, voor het beheer en voor de inrichting van de beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Aa en Maas, vastgesteld bij besluit van 3 oktober 2009 wordt ingetrokken met ingang van 1 januari 2025 met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de begroting, jaarrekening en jaarverslag en bijbehorende stukken van het begrotingsjaar voorafgaande aan het jaar waarin deze verordening in werking treedt.
2. Deze verordening treedt met terugwerkende kracht in werking met ingang van 1 januari 2025.
3. De verordening wordt tenminste eenmaal in de vier jaar in samenspraak met de auditcommissie beoordeeld op de noodzakelijkheid tot actualisatie.
4. Deze verordening kan worden aangehaald als "Financiële verordening 2025".

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 4 april 2025

de secretaris,

de dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Toelichting verordening financieel beleid, beheer en organisatie

Algemeen

1. Inleiding

Artikel 108 van de Waterschapswet bepaalt dat het algemeen bestuur een verordening vaststelt die betrekking heeft op 'het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie' van het waterschap. Deze verordening is een uitwerking van de bepalingen die in dat artikel zijn opgenomen. Deze verordening vult daarnaast de ruimte nader in die ieder waterschap heeft bij de inrichting van het eigen financieel beleid, het beheer en organisatie en de rechtmatigheid.

Deze verordening is een geactualiseerde versie van de verordening die is vastgesteld in 2009. Hierna wordt een aantal ontwikkelingen geschetst die aanleiding zijn voor deze herziening.

Nieuwe verslaggevingsregels

Op verzoek van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft de Unie van Waterschappen (Unie) in 2022 een advies uitgebracht over nieuwe verslaggevingsregels voor de waterschappen. Met het advies is de vraag van het ministerie beantwoord wat de knelpunten zijn voor de waterschappen als de vergelijkbare verslaggevingsregels voor gemeenten en provincies voor hen van toepassing zouden worden. Het advies bevat onder andere een voorstel voor een volledige set van nieuwe bepalingen van de verslaggevingsregels voor waterschappen.

Het ministerie van IenW heeft op basis van het door de Unie uitgebrachte advies Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, 'De beleidsvoorbereiding en de verantwoording' aangepast. De (nieuwe) verslaggevingsregels voor waterschappen die in dit hoofdstuk 4 zijn opgenomen zijn op 5 december 2023 in het Staatsblad gepubliceerd (Staatsblad 2023, 424).

Rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur

Met het van kracht worden van de Wet versterking decentrale rekenkamers is het dagelijks bestuur van een waterschap verplicht verantwoording aan het algemeen bestuur af te leggen over de financiële rechtmatigheid van zijn handelen. Daarnaast zijn waterschappen op grond van deze wet verplicht tot het instellen van een volledig onafhankelijke, extern samengestelde rekenkamer maar dit gedeelte van de wet heeft geen invloed op deze verordening.

Vanaf het verslaggevingsjaar 2025 legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de financiële rechtmatigheid van zijn handelen. Met deze rechtmatigheidsverantwoording wordt het gesprek over de financiële rechtmatigheid tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur gestimuleerd met als doel de kaderstellende en controlerende rol van het algemeen bestuur op dit vlak te versterken. Naar verwachting zal de rechtmatigheidsverantwoording een kwaliteitsimpuls geven aan de interne processen en beheersing bij het waterschap, zodat het dagelijks bestuur kan steunen op een adequaat functionerend systeem. Omdat het dagelijks bestuur ook beheersmaatregelen moet formuleren om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen, zal naar verwachting ook meer vooruitgekeken worden naar het oplossen van onrechtmatigheden.

Waar de accountant voorheen een oordeel vormde over de getrouwheid én rechtmatigheid van de jaarrekening, beperkt de accountant zich nu tot een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening (inclusief het getrouwe beeld van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur). De accountant geeft vanaf het verslaggevingsjaar 2025 dus geen afzonderlijk oordeel meer over de rechtmatigheid.

2. Artikel 108 Waterschapswet

In artikel 108 van de Waterschapswet is bepaald dat het algemeen bestuur een verordening vaststelt die betrekking heeft op 'het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie' van het waterschap. Het artikel luidt als volgt:

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.
2. De verordening bevat in ieder geval:
 - a. regels voor waardering en afschrijving van activa;
 - b. grondslagen voor de berekening van door het waterschapsbestuur in rekening te brengen prijzen en van tarieven voor rechten als bedoeld in artikel 115, eerste lid;
 - c. regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

De begrippen 'financieel beleid', 'financieel beheer' en 'financiële organisatie' (tezamen de financiële functie) zijn centrale begrippen in dit artikel en in deze verordening en worden hierna toegelicht.

Financieel beleid

Het begrip 'financieel beleid' omvat de uitgangspunten voor de beleids- en verantwoordingsfunctie. In de eerste plaats zijn dat de algemene uitgangspunten en doelen voor uitoefening, organisatie en werking van de functie en de daarbij behorende informatievoorziening. Ten tweede gaat het om activiteiten die nauw samenhangen met de cyclus van beleidsvoorbereiding en verantwoording. Het gaat daarbij vooral om de programmatische aspecten (welke effecten / doelstellingen worden beoogd en welke prestaties moeten daarvoor geleverd worden?) en daarnaast om de financiële aspecten. In de derde plaats gaat het specifiek om uitgangspunten die de budgettaire ruimte beïnvloeden.

Financieel beheer

Het 'financieel beheer' omvat de activiteiten die moeten bewerkstelligen dat de uitvoering van het in de begroting opgenomen, vastgestelde beleid volgens de gestelde plannen en doelen en binnen de gestelde kaders plaatsvinden en dat de financiële positie daarmee in overeenstemming is. De betreffende activiteiten moeten er voor zorgen dat de beleidsuitvoering en financiële situatie onder controle is.

Financiële organisatie

De 'financiële organisatie' ondersteunt de beheersing van de uitvoering van het beleid. Het gaat daarbij ten eerste om de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de ambtelijke organisatie. Ten tweede gaat het om de inrichting en het onderhoud van de (administratieve) systemen die de activiteiten en processen van het financieel beheer ondersteunen. Deze systemen ondersteunen niet alleen de geldstromen (wat mag het kosten; input), maar evenzeer de prestaties (output) en de doelstellingen/effecten (outcome). Tot de systemen behoren ook managementcontrolesystemen binnen de ambtelijke organisatie, tussen de ambtelijke organisatie en het dagelijks bestuur en tussen het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.

Samenhang financieel beleid, beheer en organisatie

De begrippen uit artikel 108 moeten breder dan 'financieel' worden opgevat en hebben betrekking op de beleids- en verantwoordingsfunctie. Deze functie is een verzamelbegrip voor alle onderwerpen die te maken hebben met de voorbereiding van meerjarenraming en begroting, de uitvoering en beheersing van het daarin opgenomen beleid en de verantwoording daarover, zowel intern als extern. Het zijn onderwerpen waarbij vooral het algemeen bestuur een centrale rol vervult. Het algemeen bestuur neemt aan de voorkant beslissingen en controleert de uitvoering lopende en na afloop van een bepaald begrotingsjaar.

De beleids- en verantwoordingsfunctie omvat alle directe en indirecte activiteiten en processen ter uitvoering van de onderwerpen die zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, 'De beleidsvoorbereiding en de verantwoording'.

3. Uitgangspunten van de verordening

Deze verordening is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

De verordening werkt de taakverdeling tussen algemeen en dagelijks bestuur uit

De taakverdeling tussen het algemeen en het dagelijks bestuur luidt bij vrijwel alle waterschappen op hoofdlijnen als volgt:

- door middel van deze verordening en de verordeningen op basis van de artikelen 109 en 109a van de Waterschapswet geeft het algemeen bestuur het dagelijks bestuur een aantal kaders mee waarbinnen beleidsvoorstellen moeten worden gedaan en de wijze waarop het beleid moet worden uitgevoerd (kaderstelling);
- het algemeen bestuur spreekt zich bij de behandeling van de meerjarenraming uit over het meerjarig beleid van het waterschap en de financiële consequenties daarvan (beleidsbepaling);
- op basis van een voorstel van het dagelijks bestuur stelt het algemeen bestuur via de begroting het beleid van het waterschap voor het komend jaar vast (beleidsbepaling) en de (financiële) middelen beschikbaar die maximaal bij de beleidsuitvoering mogen worden ingezet (kaderstelling);
- over het vastgestelde beleid en de benodigde middelen kan transparant naar de samenleving worden gecommuniceerd (externe verantwoording);
- het is vervolgens aan het dagelijks bestuur om het beleid uit te voeren, waarbij de beschikbaar gestelde middelen mogen worden ingezet. Het dagelijks bestuur moet er voor zorgen dat deze middelen inzet rechtmatig, doeltreffend en doelmatig is: door middel van een goede uitvoering en interne organisatie moet er voor worden gezorgd dat de beleidsdoelen daadwerkelijk worden bereikt (doeltreffendheidsvraag), dat dit met zo min mogelijk middelen inzet gebeurt (doelmatigheidsvraag) en dat de middelen worden ingezet zoals is toegestaan (rechtmatigheidsvraag) (uitvoering en sturing);
- lopende het begrotingsjaar informeert het dagelijks bestuur het algemeen bestuur over de beleidsuitvoering en na afloop van het begrotingsjaar legt het dagelijks bestuur hierover verantwoording af. Hierbij wordt aangegeven of de gestelde doelen en prestaties worden c.q. zijn gehaald en welke middelen inzet gerealiseerd zal worden c.q. gerealiseerd is en hoe het met de doelmatig- en rechtmatigheid is gesteld (interne informatieverstrekking en verantwoording);
- op basis van deze rapportages kan het algemeen bestuur een oordeel geven en wanneer noodzakelijk het beleid en/of de uitvoering daarvan bijstellen (controleerende functie);
- uiteindelijk kan het algemeen bestuur verantwoording afleggen aan de samenleving (externe verantwoording).

De verordening regelt de relatie tussen het algemeen en dagelijks bestuur en niet de relatie tussen dagelijks bestuur en ambtelijke organisatie

In deze verordening komen de taken van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur beide aan de orde, maar de verordening regelt niet de relatie tussen het dagelijks bestuur en de ambtelijke organisatie. Dit is een verantwoordelijkheid en een bevoegdheid van het orgaan dat met de uitvoering is belast, het dagelijks bestuur dus, om een in de gegeven situatie best passende organisatie in te richten. Binnen de kaders die deze verordening aangeeft, zal het dagelijks bestuur de (administratieve) organisatie goed moeten inrichten en moeten zorgen dat daarbinnen een adequate functiescheiding wordt aangebracht.

De verordening sluit aan bij de opzet van en geeft een nadere invulling aan hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, 'De beleidsvoorbereiding en de verantwoording'

De beleids- en verantwoordingsfunctie is een verzamelbegrip voor alle onderwerpen die te maken hebben met de voorbereiding van het meerjarenbeleid, de meerjarenraming en de begroting, de uitvoering en beheersing van het daarin opgenomen beleid en de verantwoording daarover, zowel intern als extern. De beleids- en verantwoordingsfunctie omvat daarmee ook alle directe en indirecte activiteiten en processen

die de onderwerpen ter uitvoering brengen die zijn opgenomen in de verslaggevingsregels in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De kernonderwerpen van de verslaggevingsregels zijn de meerjarenraming, de begroting en de jaarstukken, inclusief de daar onderdeel van uitmakende paragrafen, de daarin gepresenteerde financiële positie en de balans. Het zijn onderwerpen waarbij vooral het algemeen bestuur een centrale rol vervult.

De verordening levert een bijdrage aan de uniformiteit tussen en daarmee de vergelijkbaarheid van de waterschappen

Waterschappen hechten aan bedrijfsvergelijkingen om zichzelf te verbeteren, transparant te zijn en verantwoording af te leggen. Ook de stakeholders vinden bedrijfsvergelijkingen van waterschappen steeds belangrijker.

Deze verordening biedt de mogelijkheid om meer uniformiteit en vergelijkbaarheid van de waterschappen te realiseren.

Interpretatie verslaggevingsregels door Commissie Beleidsvoorbereiding en -verantwoording

Op grond van artikel 4.77 van het Waterschapsbesluit is de commissie Beleidsvoorbereiding en -verantwoording (BBV) verantwoordelijk voor de (eenduidige) interpretatie van de verslaggevingsregels voor gemeenten, provincie en waterschappen. Deze verordening sluit aan op de aanbevelingen en adviezen van deze commissie.

4. Opbouw van de verordening

De verordening bestaat uit vijf hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk wordt een aantal begrippen gedefinieerd.

Het tweede hoofdstuk gaat over de beleids- en verantwoordingscyclus. Het algemeen bestuur stelt de kaders voor de uitvoering van het beleid. Hij doet dat vooral door het behandelen van de kadernota, meerjarenraming en het daarin opgenomen beleid ten aanzien van de programma's die het waterschap hanteert.

Het algemeen bestuur legt in deze verordening de hoofdlijnen van de rolverdeling vast tussen zichzelf en het dagelijks bestuur en formuleert een aantal eisen waaraan het dagelijks bestuur moet voldoen.

Het derde hoofdstuk gaat over de rechtmatigheidsverantwoording. Met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 legt het dagelijks bestuur op grond van de Wet versterking decentrale rekenkamers in het jaarverslag verantwoording af aan het algemeen bestuur over de financiële rechtmatigheid van zijn handelen.

Het vierde hoofdstuk behandelt de uitgangspunten die het algemeen bestuur aan enkele belangrijke onderdelen van het financieel beleid stelt. Hierin komen onder andere investeringen (activering en afschrijving), reserves en voorzieningen, onderbouwing van tarieven en prijzen en financiering aan de orde. De artikelen in dit hoofdstuk voldoen aan de bepaling in artikel 108, tweede lid van de Waterschapswet dat de verordening in ieder geval regels stelt voor de waardering van activa, de kostprijsberekeningen en de financieringsfunctie.

In het vijfde hoofdstuk komen de paragrafen van de begroting en de jaarstukken aan de orde. Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag welke eisen het algemeen bestuur aan de inhoud van de paragrafen stelt in aanvulling op de eisen uit hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De paragrafen dienen als een planning en control-instrument voor de uitvoering van het beleid zoals uiteengezet in het financieel beleid.

Het zesde hoofdstuk bevat de uitgangspunten voor de financiële organisatie en het financiële beheer rond de beleids- en verantwoordingsfunctie en voor de administratie. Het algemeen bestuur moet er immers van op aan kunnen dat de aansturing van de ambtelijke organisatie en de taken, verantwoordelijkheden

en bevoegdheden van en binnen de ambtelijke organisatie goed zijn vastgelegd. Bovendien moeten er administratieve systemen zijn die de uitvoering van het beleid, de begroting, het inzicht in de financiële positie en de toepassing van de paragrafen ondersteunen.

Overeenkomstig het principe 'sturen op hoofdlijnen', gaat het dan vooral om eisen waaraan het dagelijks bestuur moet voldoen en niet om de meer gedetailleerde uitvoeringsregels zelf.

In het zevende hoofdstuk zijn de slotbepalingen opgenomen.

Toelichting op de artikelen

Hierna worden de bepalingen die verdere toelichting behoeven, nader toegelicht.

Artikel 1 Begripsbepalingen

Verschillende begrippen die in deze verordening zijn opgenomen, worden ook gebruikt in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Uiteraard zijn de definities die in die regelgeving zijn opgenomen ook van toepassing op de begrippen in deze verordening. Belangrijke andere begrippen uit deze verordening worden in dit artikel van een definitie voorzien.

Artikel 2 Beleids- en verantwoordingscyclus

Eerste lid

De interactie tussen algemeen en dagelijks bestuur rond beleidsvoorbereiding, kaderstelling, controle en verantwoording speelt zich in belangrijke mate af rond de onderdelen van de beleids- en verantwoordingscyclus die jaarlijks wordt doorlopen. De informatie die het algemeen bestuur tijdens de verschillende onderdelen van de cyclus krijgt, stelt dit orgaan in staat zijn rol goed in te vullen. Daarom is het belangrijk dat het algemeen bestuur zelf kan bepalen welke beleidsdocumenten hij ontvangt en op welke momenten deze worden aangeboden. Gebruikelijke onderdelen van de cyclus zijn eventueel een kadernota, de meerjarenraming/voorjaarsnota, begroting, investeringsvoorstellen, tussentijdse rapportages over de beleidsuitvoering en jaarstukken. De onderdelen meerjarenraming, begroting en jaarstukken zijn verplicht op grond van het Waterschapsbesluit.

Waterschappen kunnen voor bepaalde onderdelen van de cyclus zelf bepalen of de onderdelen apart worden aangeboden of in combinatie zoals bijvoorbeeld de begroting tezamen met de meerjarenraming.

Het vastleggen van de onderdelen van de beleids- en verantwoordingscyclus kan van belang zijn bij het beoordelen van de mate van rechtmatigheid van financiële handelingen door het dagelijks bestuur met het oog op het tijdig melden van begrotingsonrechtmatigheden. (zie artikel 14, vijfde lid).

Het algemeen bestuur kan bij aanvang van de bestuursperiode een nota beleids- en verantwoordingscyclus vaststellen met daarin opgenomen welke onderdelen deze cyclus bevat en wat de frequentie en eventueel de datum van verschijnen is.

Tweede lid

De verslaggevingsregels zijn gericht op het leveren van een bijdrage aan de mogelijkheden om de beleidsbepalende, kaderstellende, controlerende en verantwoordende rol van het algemeen bestuur te versterken. Door het toepassen van de verslaggevingsregels kunnen het beleidsmatige karakter van met name de meerjarenraming, de begroting en de jaarstukken worden vergroot en kunnen deze instrumenten van uitvoeringsinformatie worden ontdaan. Om er voor te zorgen dat deze mogelijkheden ten volle worden benut, geeft dit lid aan dat het dagelijks bestuur verantwoordelijk wordt voor de juiste toepassing van de regels uit het Waterschapsbesluit.

Artikel 3 Vaststellen programma-indeling en paragrafen

Eerste lid

De waterschappen kunnen zelf bepalen volgens welke indeling het in de meerjarenraming, begroting en jaarstukken opgenomen beleid aan het algemeen bestuur wordt gepresenteerd. Hierdoor kan de inrichting van deze beleidsdocumenten worden toegesneden op de eigen situatie van het waterschap en wensen van het algemeen bestuur. Het waterschap kan zelf het aantal en de inhoud van de programma's bepalen. Omdat er een bestuurlijke keuze ten grondslag ligt aan de indeling van de programma's, stelt het

algemeen bestuur de indeling vast. Meestal zal die vaststelling voor enkele jaren gelden, bijvoorbeeld voor een gehele bestuursperiode. Het algemeen bestuur zou als programma-indeling bijvoorbeeld kunnen kiezen voor thema's, beleidsvelden, beleidsproducten, of reglementaire taken.

Tweede lid

Het Waterschapsbesluit schrijft een aantal verplichte paragrafen voor de begroting (artikel 4.13) en de jaarstukken (artikel 4.28) voor. In deze paragrafen wordt ingegaan op de toepassing en uitvoering van het beleid dat ten aanzien van verschillende onderwerpen op hoofdlijnen is vastgesteld. Daarnaast kan het algemeen bestuur bij aanvang van een nieuwe bestuursperiode aangeven, of hij nog meer paragrafen wenst.

Artikel 4 Kaders meerjarenbeleid (Kadernota)

Een mogelijke eerste stap in de beleids- en verantwoordingscyclus is om de kaders voor het meerjarenbeleid te bepalen. De Kadernota is geen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit verplicht voorgeschreven onderdeel van de beleids- en verantwoordingscyclus.

Artikel 5 Meerjarenraming

De meerjarenraming vloeit voort uit artikel 4.6 van het Waterschapsbesluit

Eerste lid

In de meerjarenraming wordt het beleid van het waterschap voor de komende jaren integraal weergegeven en wordt aangegeven wat de financiële consequenties van dit beleid zijn, inclusief de gevolgen voor de waterschapsbelastingen. Het (verplichte) onderdeel van de beleids- en verantwoordingscyclus is vooral van belang voor de kaderstellende en beleidsbepalende functie van het algemeen bestuur. Met de behandeling van de meerjarenraming markeert het algemeen bestuur wat hij van dagelijks bestuur en ambtelijke organisatie verwacht. De meerjarenraming is daardoor primair een beleidsinstrument en geen financieel instrument.

De meerjarenraming moet ook in verband worden gezien met artikel 99 van de Waterschapswet dat bepaalt dat de begroting alleen niet in evenwicht¹ mag zijn als aannemelijk kan worden gemaakt dat dit evenwicht in de eerstkomende jaren tot stand zal zijn gebracht. In de jaren richting laatste jaar van de meerjarenperiode zullen reserves worden ingezet om eventuele verschillen tussen kosten en opbrengsten te dekken c.q. te financieren. De meerjarenraming is het instrument waarmee het evenwicht in meerjarenperspectief kan worden aangetoond.

Op grond van de nieuwe verslaggevingsregels (zie Inleiding) is de periode van de meerjarenraming met één jaar verlengd. De meerjarenraming heeft vanaf het verslaggevingsjaar 2025 betrekking op het begrotingsjaar en de vier daarop volgende jaren.

Daarnaast moet op grond van dezelfde nieuwe verslaggevingsregels ingegaan worden op een drietal nieuwe kengetallen te weten, nettoschuldquote, wendbaarheid van de begroting en lastendruk.

Ook is nieuw dat een geprognosticeerde balans in de meerjarenraming moet worden opgenomen.

Tweede lid

Dit lid geeft weer uit welke onderdelen de uiteenzetting van de financiële positie moet bestaan bovenop hetgeen is bepaald in artikel 4.6, onderdeel d en artikel 4.7, eerste lid, onderdeel b van het Waterschapsbesluit. Deze onderdelen kennen de volgende achtergrond:

- ten behoeve van het opstellen van de meerjarenraming worden alle lange termijn ontwikkelingen geanalyseerd. Op basis hiervan wordt het lange termijn beleid van het waterschap uitgestippeld, in de tijd uitgezet en financieel doorerekend. Dit zal voor de hieruit voortvloeiende financieringsbehoefte ook moeten gebeuren. Onderdeel a vormt hiervan de weerslag.

¹ Met evenwicht wordt hier bedoeld dat de kosten en opbrengsten van een jaar gelijk zijn.

-
- om de rentekosten als onderdeel van de exploitatielasten te kunnen ramen, moet het waterschap inschatten op welke wijze de rente zich in de toekomst zal ontwikkelen. Op grond van onderdeel b wordt een beschouwing over dit aspect in de meerjarenraming opgenomen.
 - omdat rente een belangrijke kostenpost van het waterschap kan vormen, wordt in de meerjarenraming eveneens uiteengezet welke invloed veranderingen van rentepercentages en rentekosten hebben op de exploitatielasten en de tarieven.

Artikel 6 Begroting

De begroting vloeit voort uit artikel 4.8, eerste lid van het Waterschapsbesluit.

Net zoals de meerjarenraming moet ook de begroting het algemeen bestuur inzicht bieden in de uitgangspunten van het beleid, in de doelstellingen van programma's, in de te heffen waterschapsbelastingen en in de financiële positie.

Op grond van de nieuwe verslaggevingsregels (zie Inleiding) wordt vanaf het verslaggevingsjaar 2025 onderscheid gemaakt in een beleidsbegroting en een financiële begroting. Daarmee sluit de indeling van de begroting één op één aan op de indeling van de jaarstukken, te weten jaarverslag en jaarrekening.

Eerste lid

Dit lid geeft aan dat het dagelijks bestuur een ontwerpbegroting aan het algemeen bestuur aanbiedt. Deze ontwerpbegroting is de uitwerking van het eerste jaar van het meerjarenbeleid. Voor het oordeel van het algemeen bestuur is het van belang dat al het beleid waartoe het algemeen bestuur eerder heeft besloten in de ontwerpbegroting is opgenomen.

Tweede lid

Dit lid vloeit voort uit artikel 4.21, onderdeel c van het Waterschapsbesluit en regelt vanaf welk grensbedrag incidentele baten en lasten worden gespecificeerd in het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma.

De keuze in hoogte van het bedrag is een manier om de administratieve last werkbaar te houden, maar het grensbedrag mag niet zo hoog zijn dat vrijwel geen incidentele baten en lasten afzonderlijk worden gespecificeerd.

Derde lid

Dit lid vloeit voort uit artikel 4.10, eerste lid, onderdeel d van het Waterschapsbesluit en bepaalt dat in de begroting een post onvoorzien wordt opgenomen. De omvang daarvan wordt in de begroting zelf opgenomen. Dit kan bijvoorbeeld een elk jaar nader te bepalen bedrag zijn of een percentage van de totale lasten.

Artikel 7 Autorisatie begroting en investeringskredieten

Het budgetrecht berust op grond van artikel 99, eerste lid van de Waterschapswet bij het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur neemt uiteindelijk de beslissing welke bedragen hij voor taken en activiteiten op de begroting beschikbaar stelt.

Eerste lid

Het algemeen bestuur autoriseert het dagelijks bestuur met het vaststellen van de begroting om het opgenomen beleid te gaan uitvoeren. Autorisatie vindt plaats op het niveau van programma's zoals vastgesteld op grond van artikel 3 en op het niveau van belastingopbrengsten. Hiermee worden alle afzonderlijke verplichtingen die in de programma's en de raming van de belastingopbrengsten besloten liggen, geaccordeerd. Autorisatie van lasten en baten van de programma's betekent een impliciete autorisatie van de onderliggende lasten en baten uit de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten.

Derde lid

Met het tweede lid autoriseert het algemeen bestuur het dagelijks bestuur met het vaststellen van de begroting om de voorgenomen investeringen te gaan uitvoeren. Met het derde lid wordt aangegeven dat het algemeen bestuur op basis van het overzicht van voorgenomen investeringen vaststelt welke investeringen hij op een later tijdstip op basis van een apart voorstel wil autoriseren.

Vierde lid

Dit lid regelt dat over de investeringen waarvan het algemeen bestuur bij de begrotingsbehandeling geen autorisatie heeft verleend, in de loop van het jaar besluitvorming zal moeten plaatsvinden. Om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen, zullen in het voorstel dat hiertoe aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd niet alleen de technische aspecten worden gespecificeerd, maar zal ook worden ingegaan op het doel van de investering, het beoogde effect en de consequenties die de investering met zich meebrengt voor de begroting en meerjarenraming. Nadat het algemeen bestuur een investeringsbesluit heeft genomen, kan met de uitvoering van het betreffende project worden begonnen. Het kan ook voorkomen dat in de loop van het begrotingsjaar nieuwe investeringsvoornemens ontstaan die bij het opstellen van de begroting niet waren voorzien. Dit lid is ook van toepassing op deze investeringsvoornemens.

Artikel 8 Uitvoering begroting

Eerste lid

Lopende de uitvoering van het in de begroting opgenomen beleid zullen dagelijks en algemeen bestuur per programma willen nagaan of met deze uitvoering de beoogde doelstellingen en te bereiken effecten alsmede middeleninzet, maatregelen en prestaties gerealiseerd worden. Wanneer deze beleidsaspecten worden geregistreerd, kan dit worden nagegaan en kan ook de doeltreffendheid en doelmatigheid van de beleidsuitvoering in beeld worden gebracht. Dit lid maakt het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een adequate registratie.

Tweede en derde lid

Er mag geen overschrijding c.q. onderschrijding plaatsvinden van bedragen die het algemeen bestuur via het vaststellen van de begroting beschikbaar heeft gesteld. Het tweede en derde lid geven het dagelijks bestuur de opdracht hiervoor te zorgen. Het dagelijks bestuur zal zorgen dat er een systeem van budgetbeheer en -bewaking is dat waarborgt dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur, zodat dit orgaan tijdig een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding van budgetoverschrijdingen aan het algemeen bestuur is een groot risico voor het budgetrecht van dat bestuur.

Artikel 9 Ruimte bij begrotingsuitvoering

Tijdens de beleidsuitvoering is de hoofdregel dat budgetonder- en -overschrijdingen (beleidsmatig en/of financieel) autorisatie door het algemeen bestuur behoeven en dat begrotingswijzigingen vooraf door het dagelijks bestuur ter autorisatie aan het algemeen bestuur worden voorgelegd. Hiermee wordt toestemming gevraagd voor het te realiseren beleid en voor de besteding van het benodigde bedrag. Budgetover- en onderschrijdingen zijn echter nooit geheel uit te sluiten en het is verstandig door middel van afspraken tussen algemeen en dagelijks bestuur enige flexibiliteit in te bouwen zodat de uitvoering niet bij iedere afwijking hoeft te worden stopgezet totdat het algemeen bestuur een besluit kan nemen. De bedoelde spelregels tussen algemeen en dagelijks bestuur zijn in dit artikel opgenomen. Door dit soort spelregels vooraf vast te leggen, kan discussie achteraf worden voorkomen.

Eerste lid

De in dit lid opgenomen bepaling, die de mogelijkheid biedt om over de begrotingspost 'onvoorzien' te beschikken, is alleen noodzakelijk voor die waterschappen die er voor kiezen om in hun begroting een

centrale post 'onvoorzien' op te nemen en niet voor de waterschappen die per programma een bedrag voor onvoorzien opnemen.

Tweede en derde lid

Deze leden bieden de mogelijkheid om lasten en baten van programma's en uitgaven en inkomsten van investeringen te overschrijden *zonder toestemming vooraf* van het algemeen bestuur. Dat betekent dat er *achteraf* nog altijd vaststelling door het algemeen bestuur moet plaatsvinden zoals toegelicht bij artikel 4.8 van het Waterschapsbesluit.

Artikel 10 Informatieplicht, tussentijdse rapportage en begrotingswijzigingen

In dit artikel geeft het algemeen bestuur aan welke informatie het dagelijks bestuur moet verstrekken zodat het algemeen bestuur de uitvoering van de begroting kan volgen en kan besluiten of bijsturing nodig is. De stand van zaken van en prognose voor het lopende begrotingsjaar kunnen daarnaast, samen met de jaarverslaggeving van het afgelopen jaar, mede een belangrijke basis zijn voor het inzicht voor en het opstellen van de komende begroting.

Eerste lid

Dit lid gaat over de verplichting voor het dagelijks bestuur om belangrijke afwijkingen van de beleidsuitvoering ten opzichte van het vastgestelde beleid tijdig, dat wil zeggen zodra ze zich voordoen en buiten de afgesproken tussentijdse rapportage om, aan het algemeen bestuur te melden.

Tweede tot en met achtste lid

Met het tweede tot en met het achtste lid van dit artikel geeft het algemeen bestuur de kaders voor de inhoud van de tussentijdse rapportage. Waarover wil het algemeen bestuur in elk geval in de tussentijdse rapportage worden geïnformeerd?

Met het tweede en derde lid wordt beoogd al dan niet via een tussentijdse rapportage tijdig melding te maken van over- en onderschrijdingen van baten en lasten en investeringsuitgaven en -inkomsten. Tijdige melding is van belang voor de rechtmatigheidsverantwoording door het algemeen bestuur. Zie daarvoor onder andere artikel 14, vierde lid.

De tussentijdse rapportage is geen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit verplicht voorgeschreven onderdeel van de beleids- en verantwoordingscyclus.

Artikel 11 Jaarstukken

In dit artikel komt het sluitstuk van de beleids- en verantwoordingscyclus aan de orde, namelijk de verantwoording over de begrotingsuitvoering door het dagelijks bestuur en de controle van het algemeen bestuur daarop. Dit gebeurt in belangrijke mate via de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening). Het is belangrijk dat de indeling van de jaarstukken aansluit op die van de begroting zodat inzicht, controle en verantwoording van het algemeen bestuur worden gefaciliteerd.

Tweede lid

De programmaverantwoording is het belangrijkste onderdeel van de jaarverantwoording, omdat daarin wordt aangegeven in welke mate het via de begroting vastgestelde beleid is gerealiseerd. Artikel 4.25, tweede lid van het Waterschapsbesluit geeft aan dat in dit onderdeel aandacht moet worden besteed aan:

- a. de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd;
- b. de wijze waarop de beoogde maatschappelijke effecten zijn bereikt;
- c. de baten en lasten die zijn gerealiseerd.

Of de beleidsdoelen voor het lopende jaar bijstelling behoeven kan ook onder worden gebracht bij de kadernota of de tussentijdse rapportage.

Derde lid

Dit lid vloeit voort uit artikel 4.30, onderdeel c van het Waterschapsbesluit en regelt vanaf welk grensbedrag incidentele baten en lasten worden gespecificeerd in het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma.

De keuze in hoogte van het bedrag is een manier om de administratieve last werkbaar te houden, maar het grensbedrag mag niet zo hoog zijn dat vrijwel geen incidentele baten en lasten afzonderlijk worden gespecificeerd.

Facultatief kan een bepaling worden opgenomen over de voorwaarden waaronder budgetten die in het verslaggevingsjaar niet volledig zijn besteed, kunnen worden overgeheveld naar het volgende jaar. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de beleidsinhoudelijke noodzaak om de middelen te behouden voor uitvoering in het nieuwe jaar of de uitvoering past in het nieuwe jaar in de werkplanning en het jaarplan.

Artikel 12 Verantwoordings- en rapportagegrens rechtmatigheidsverantwoording

Artikel 12 vloeit voort uit artikel 4.64, eerste lid van het Waterschapsbesluit.

Bij de verantwoording over rechtmatigheid wordt gekeken naar negen criteria. Het dagelijks bestuur legt verantwoording af over alle negen criteria in de jaarrekening. De eerste zes criteria zijn niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Deze criteria hebben betrekking op verantwoording van getrouwheid en rechtmatigheid. Ze komen tot uitdrukking in de balans en het overzicht van baten en lasten. Dit zijn het calculatiecriterium, valuteringscriterium, adresseringscriterium, volledigheidscriterium, aanvaardbaarheidscriterium en leveringscriterium.

De andere drie criteria hebben specifiek betrekking op de verantwoording over financiële rechtmatigheid. Deze komen tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. Deze criteria zijn:

- voorwaardencriterium: voorwaarden in wet- en regelgeving worden nageleefd, zoals subsidievoorwaarden;
- begrotingscriterium: de financiële handelingen passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting;
- misbruik en oneigenlijk gebruik criterium: toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt, met het oog op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Tweede lid

In dit lid stelt het algemeen bestuur de verantwoordingsgrens vast, waarboven het dagelijks bestuur over rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden rapporteert aan het algemeen bestuur. Deze grens is bepaald in artikel 4.64, vierde lid van het Waterschapsbesluit en moet liggen tussen 0 en maximaal 2% van de totale lasten van het waterschap, inclusief de toevoegingen aan reserves. Voor zowel rechtmatigheidsfouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage. Rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden worden niet bij elkaar opgeteld.

Derde lid

Dit lid geeft aan boven welk bedrag afzonderlijke afwijkingen nader moeten worden toegelicht (rapportagegrens). Dat kan van toepassing zijn op zowel rechtmatigheidsfouten als onduidelijkheden afzonderlijk. Ook als één van deze twee onrechtmatigheden de verantwoordingsgrens niet overschrijden maar de rapportagegrens wel, moeten in die gevallen de onrechtmatigheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden toegelicht. Bij de toelichting wordt ook aangegeven welke maatregelen worden genomen om deze afwijking in de toekomst te voorkomen.

Kaderstelling (verantwoordingsgrens en rapportagegrens) op het gebied van rechtmatigheid wordt niet bij de begroting in de paragraaf bedrijfsvoering aan het algemeen bestuur voorgelegd maar met deze verordening of bijvoorbeeld met een beleidsnota rechtmatigheid.

Artikel 13 Voorwaardencriterium

Met het voorwaardencriterium wordt bedoeld dat het waterschap zich aan alle regels moet houden bij financiële beheershandelingen, zoals bij subsidies, aanbestedingen en personeelskosten.

Tweede lid

Dit lid geeft aan dat jaarlijks een normenkader ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording door het algemeen bestuur moet worden vastgesteld. Aanbevolen wordt om het normenkader uiterlijk 31 december voorafgaand aan het komende begrotingsjaar vast te stellen.

Het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader wordt geoperationaliseerd in een toetsingskader voor de interne controle. In het toetsingskader wordt per wet, regeling en/of verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Dit operationaliseren is een taak van het dagelijks bestuur en om deze reden niet opgenomen in deze verordening.

Artikel 14 Begrotingscriterium

Met het begrotingscriterium wordt bedoeld dat financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, en de balansposten, tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's.

Het algemeen en dagelijks bestuur leggen in dit artikel vast op welke wijze wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden. Hieruit moet blijken hoe afwijkingen geïnterpreteerd moeten worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht door het algemeen bestuur.

Derde lid

De baten en lasten moeten zich bewegen binnen de door het algemeen bestuur goedgekeurde en vastgestelde budgetten. Dit lid regelt dat als er een overschrijding plaatsvindt er in principe sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid.

Vijfde lid

In dit lid wordt vastgelegd wat onder tijdig moet worden verstaan. Wat tijdig concreet betekent, wordt bepaald door de 'spelregels' tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur over het informeren over afwijkingen en wanneer nodig het vaststellen van begrotingswijzigingen bij overschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot.

Zesde lid

Voor het algemeen bestuur is belangrijk dat hij met de rechtmatigheidsverantwoording overzicht en inzicht heeft in het totaal aan begrotingsonrechtmatigheden voor zover die de verantwoordingsgrens overschrijden, en dat niet vooraf al bepaalde begrotingsonrechtmatigheden worden uitgezonderd van opname in de rechtmatigheidsverantwoording.

In de rechtmatigheidsverantwoording kan wel worden aangegeven voor welk bedrag aan afwijkingen van de begroting op basis van vooraf gemaakte interne afspraken, de conclusie is dat deze afwijkingen acceptabel zijn. Deze interne afspraken worden in dit lid van de verordening opgenomen. Overwegingen die meegenomen kunnen worden bij het maken van afspraken of afwijkingen van de begroting acceptabel zijn, zijn bijvoorbeeld:

- er is wel/niet tijdig een voorstel ingediend om de begroting te wijzigen;
- de overschrijding past wel/niet binnen het door het algemeen bestuur geaccordeerde beleid;
- er is sprake van compensatie via direct te relateren baten;
- er is sprake van een open-einde-regeling;
- het algemeen bestuur is wel geïnformeerd, maar er is geen begrotingswijziging vastgesteld.

De dan nog resterende afwijkingen vereisen een nadere toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording en de paragraaf bedrijfsvoering

Artikel 15 Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Van misbruik is sprake bij het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik is onrechtmatig omdat wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Van oneigenlijk gebruik is sprake als bij het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, het verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving is maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. Oneigenlijk gebruik is niet onrechtmatig omdat de wet- en regelgeving naar de letter van de wet wel is nageleefd.

Bij het bestrijden van misbruik passen beheersmaatregelen zoals misbruikpreventie, handhaving, misbruik- en fraudeopsporing en sancties. De beheersmaatregelen die passen bij oneigenlijk gebruik zijn handhaving, voorlichting, analyse toepassen en actualisering van wet- en regelgeving.

Geconstateerd misbruik waarbij het Misbruik en oneigenlijk gebruik-beleid juist is uitgevoerd en op een getrouwe wijze is verwerkt in de jaarrekening, wordt niet betrokken bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Wel moet in de paragraaf bedrijfsvoering inzicht worden gegeven in de aard en de (financiële) impact van het geconstateerde misbruik.

Aanbevolen wordt overkoepelend beleid op te stellen voor Misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit beleid bevat naast de filosofie, algemene uitgangspunten en risicoanalyse ook maatregelen ter voorkoming en afdoening.

Artikel 16 Financieel beleid algemeen

Eerste en tweede lid

In deze leden krijgt het dagelijks bestuur de opdracht te zorgen voor beleidsvoorstellen ten aanzien van de onderwerpen genoemd in onder andere artikel 108, tweede lid van de Waterschapswet waarbij het dagelijks bestuur rekening houdt met datgene wat hierover in het Waterschapsbesluit en deze verordening (met name de artikelen 17 tot en met 20) wordt bepaald. De beleidsvoorstellen leiden uiteindelijk tot het door het algemeen bestuur vastgestelde financieel beleid van het waterschap.

Artikel 17 Waardering en afschrijving van activa

De verordening moet volgens artikel 108, tweede lid, onderdeel a van de Waterschapswet in elk geval bevatten: 'regels voor waardering en afschrijving van activa'. De hoofdregel uit de verslaggevingsregels is dat uitgaven voor zaken die langer dan een jaar ten dienste van het waterschap staan, worden geactiveerd. Dit heeft tot gevolg dat de betreffende uitgaven niet in hun totaliteit als kosten in de exploitatierekening worden verantwoord, maar als vaste activa op de balans worden gebracht. Alleen de afschrijvings- en rentelasten die met de uitgaven samenhangen, worden gedurende de gebruiksduur jaarlijks ten laste van de exploitatie gebracht. De verslaggevingsregels zijn zeer algemeen en vragen een nadere uitwerking per waterschap, waarbij eigen keuzes gemaakt kunnen worden. De hoofdlijnen van deze eigen keuzes zijn in dit artikel opgenomen.

Eerste lid

Dit lid geeft aan uit welke elementen het beleid ten aanzien van het waarderen en afschrijven van activa in ieder geval bestaat. De elementen worden hierna kort toegelicht.

Ondergrens (a)

Onverkorte toepassing van het principe dat uitgaven voor zaken die langer dan een jaar ten dienste van het waterschap staan, worden geactiveerd, zou betekenen dat ook kleine uitgaven voor zaken die langer dan een jaar worden gebruikt, zouden moeten worden geactiveerd. Waterschappen kunnen een ondergrens hanteren waarbij uitgaven voor zaken die langer dan een jaar mee gaan maar lager zijn dan

een bepaald bedrag, in één keer ten laste van de exploitatie worden gebracht. Een hoge ondergrens voor het niet hoeven activeren van bepaalde uitgaven kan er toe leiden dat belangrijke beslissingen buiten het gezichtsveld van het algemeen bestuur blijven, met als gevolg dat de balans en reserves geen goede weergave geven van de financiële positie. Ieder waterschap zal met in acht name van het voorgaande een eigen beleidslijn moeten ontwikkelen.

Niet afschrijven op gronden en terreinen (b)

Omdat grond in het algemeen zijn waarde behoudt, wordt daarop in de regel niet afgeschreven tenzij ze een onlosmakelijk deel uitmaken van het object.

Afbakening investering – onderhoud (c)

In principe is onderhoud er op gericht een activum in goede staat te houden en er voor te zorgen dat dit gedurende zijn gebruiksduur goed blijft functioneren. De kosten van dit onderhoud behoren tot de exploitatielasten en worden niet geactiveerd.

In de uitwerking van het beleid ten aanzien van waardering en afschrijving moet helder worden omschreven waar de grens tussen onderhoud en investeren precies ligt, welke onderhoudswerkzaamheden als investering worden aangemerkt en geactiveerd en welke als onderhoud dat in de exploitatie wordt verantwoord.

Bijdragen eigen personeel aan investeringen, bouwrente en kosten van ondersteunende diensten (d)

Het principe dat alle uitgaven voor zaken die langer dan een jaar ten dienste van het waterschap staan, worden geactiveerd, betekent ook dat bijdragen van het eigen personeel aan investeringen, rente over investeringsprojecten en kosten van ondersteunende diensten in beginsel moeten worden geactiveerd. 'In beginsel' geeft aan dat er enige ruimte is om van dit principe af te wijken. Ook in dit geval is deze ruimte er alleen als het om relatief geringe tijdsbesteding of kosten gaat.

Afschrijvingsmethodiek (f)

Door middel van afschrijvingen wordt aangegeven in welke mate een activum in waarde vermindert als gevolg van het gebruik. Binnen het afschrijvingsbeleid kan onderscheid worden gemaakt in de afschrijvingsmethode en de afschrijvingstermijnen. Er zijn in de regelgeving geen bepalingen opgenomen omtrent afschrijvingsmethoden, zodat het waterschap zelf een bepaalde methode kan kiezen. De meest voorkomende afschrijvingsmethoden zijn lineair en annuïtair. In het uit te werken beleid zal een waterschap moeten bepalen welke afschrijvingsmethode wordt gekozen.

Afschrijvingstermijnen (f)

Ten aanzien van de afschrijvingstermijnen is relevant dat een waterschap zich bij zijn jaarlijkse afschrijvingen niet mag laten leiden door een positief of negatief rekeningresultaat. Zogenaamde resultaatafhankelijke, extra afschrijvingen (versneld of vertraagd afschrijven louter op basis van financiële argumenten) zijn daarom niet toegestaan. Verandering van afschrijvingstermijnen is slechts toegestaan als gemotiveerd kan worden dat de betreffende activa langer of korter zullen worden gebruikt dan de oorspronkelijk verwachte periode.

In het financieel beleid zijn de afschrijvingsmethode en -termijnen van diverse soorten materiële vaste activa die een waterschap kan gebruiken opgenomen als onderdeel van het beleid voor waardering en afschrijving van activa. De afschrijvingsmethode van deze activa is lineair. De afschrijvingstermijnen kan een waterschap zelf toevoegen, afgestemd op de eigen specifieke situatie, waarbij als basis de verwachte gebruiksduur van de betreffende activa moet worden gehanteerd.

Restwaarde (g)

Wanneer een activum na de afschrijvingsperiode nog een restwaarde heeft en deze restwaarde kan te gelde worden gemaakt, wordt dit in de exploitatie als een bate geregistreerd.

Tweede lid

In dit lid zijn nadere regels opgenomen voor het activeren en afschrijven van kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen. Uitgaven voor leningen met beperkte omvang worden ineens ten laste van het resultaat gebracht. Voor leningen met een grotere omvang geldt een afschrijvingstermijn die gelijk is aan de looptijd van de betreffende lening. Dit laatste komt overeen met wat in artikel 4.70, vierde lid van het Waterschapsbesluit is bepaald. Bij het grensbedrag waar beneden uitgaven voor het afsluiten van geldleningen niet worden geactiveerd zou kunnen worden aangesloten bij het grensbedrag dat voor materiële vaste activa wordt gehanteerd.

In dit artikel van de verordening zijn richtlijnen opgenomen omtrent waarderen en afschrijven van activa. In een beleidsnota waardering en afschrijving van activa legt een waterschap meer kaders en richtlijnen vast dan in deze verordening.

Artikel 18 Risicomanagement, weerstandsvermogen, reserves en voorzieningen

Eerste lid

Dit lid vloeit voort uit artikel 4.14, eerste lid, onderdeel b, 1° en 2° van het Waterschapsbesluit.

Dit lid bepaalt dat het waterschap een beleid heeft waarin wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met potentiële risico's. Vervolgens kan worden nagedacht over de wijze waarop de risico's en de gevolgen daarvan kunnen worden beheerst.

Een waterschap loopt bij zijn taakuitoefening en in de bedrijfsvoering risico's van uiteenlopende aard. Een deel van de financiële gevolgen van deze risico's kunnen worden gedekt via het afsluiten van verzekeringen, het vormen van voorzieningen en het aanwenden van de post onvoorzien. De 'kosten' van verzekeringen, voorzieningen en onvoorzien zijn opgenomen in de begroting.

Het waterschap kan er ook voor kiezen voor bepaalde risico's geen of slechts een beperkte financiële dekking achter de hand te hebben. Deze niet verzekerde risico's, moet het waterschap als ze zich voordoen opvangen met het eigen vermogen (reserves), door belastingverhoging of door ombuigingen binnen de begroting. Hierbij komt de weerstandscapaciteit in beeld, zijnde de financiële middelen die beschikbaar zijn om niet-begrote kosten te dekken. De algemene reserves vormen een belangrijk onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Via het begrip 'weerstandsvermogen' worden de hiervoor genoemde aspecten risico's, reserves en voorzieningen bij elkaar gebracht. Het weerstandsvermogen bestaat namelijk uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Tweede lid

Dit lid vloeit voort uit artikel. 4.14, eerste lid, onderdelen c tot en met e van het Waterschapsbesluit.

In de toelichting op het eerste lid is aangegeven dat er een relatie is tussen enerzijds risico's en anderzijds de reserves en voorzieningen. Dit is de reden dat zowel het beleid ten aanzien van risico's als ten aanzien van reserves en voorzieningen in dit artikel aan de orde komen en er integraal beleid van het waterschap voor deze onderwerpen wordt ontwikkeld. Doordat de risico's die waterschappen lopen verschillen, is het niet mogelijk een algemene norm te stellen voor een goede relatie tussen de omvang van de reserves en voorzieningen en de risico's. Per waterschap zal een beleidslijn worden geformuleerd. Met deze beleidslijn kan het algemeen bestuur het kader vaststellen voor de omvang van met name de reserves. Kaders stellen voor voorzieningen is veelal niet aan de orde, omdat voorzieningen een verplichtend karakter

kennen. Wel geeft het duidelijkheid als een waterschap in zijn beleid ingaat op de wijze waarop in meer algemene zin wordt omgegaan met voorzieningen.

In het beleid van het waterschap wordt voor iedere reserve onderbouwd wat het doel, de minimale en maximale omvang is. Daarbij wordt ook ingegaan op de gewenste looptijd van de betreffende reserve. In het beleid wordt ook van iedere voorziening afzonderlijk aangegeven waarom deze wordt gevormd en op welke grondslagen de gewenste omvang is gebaseerd. Daarbij wordt ook ingegaan op de gewenste looptijd van de betreffende voorziening.

Derde lid

Dit lid bepaalt dat per reserve eenmaal per jaar, bij het opstellen van de jaarrekening, wordt beoordeeld of deze nog wel gewenst en of de omvang nog wel passend is. Als daarbij wordt geconcludeerd dat een reserve te omvangrijk is of de bestemming waarvoor een reserve is ingesteld er niet meer is, kunnen bedragen uit de bestemmingsreserves worden overgeboekt naar de balanspost 'algemene reserves' of valt de betreffende bestemmingsreserve vrij en wordt een voorstel geformuleerd deze aan een algemene reserve toe te voegen. Aan dit soort mutaties moet een besluit van het algemeen bestuur ten grondslag liggen.

Bij het opstellen van de jaarrekening moet ook worden vastgesteld of de omvang van de diverse voorzieningen nog steeds in overeenstemming is met achterliggend kostenbedrag, verplichting, verlies of risico. Wanneer een voorziening ontoereikend blijkt te zijn, worden daaraan bedragen toegevoegd. Wanneer een voorziening als te omvangrijk wordt beoordeeld, vallen bedragen vrij. Deze vrijvallende bedragen worden in de exploitatierekening verantwoord en kunnen eventueel via de bestemming van het resultaat aan de reserves worden toegevoegd.

Een waterschap kan er voor kiezen in de verordening vast te leggen dat er met een bepaalde frequentie (bijvoorbeeld vier jaar) een nota reserves en voorzieningen door het algemeen bestuur wordt vastgesteld. Op deze manier wordt de nota in ieder geval eens in iedere bestuursperiode geactualiseerd.

Artikel 19 Kostentoerekening en onderbouwing tarieven en prijzen

In dit artikel worden de kaders geschetst voor de wijze waarop het waterschap invulling geeft aan de eis uit artikel 4.12, onderdeel a van het Waterschapsbesluit dat de kostentoerekeningssystematiek aan kostendragers zich moet baseren op objectieve bedrijfseconomische criteria.

Eerste lid

Bij waterschappen worden nagenoeg alle kosten door belastingplichtigen opgebracht. Dit schept niet alleen bijzondere verplichtingen in de sfeer van transparantie en verantwoording afleggen, maar vereist ook een consistente en zo volledig mogelijke toepassing van bedrijfseconomische principes in het systeem waarmee de gemaakte kosten uiteindelijk aan de kostendragers worden toegerekend. Omdat de wijze van kostentoerekening grote invloed kan hebben op de kosten per kostendrager en daarmee op de hoogte van de waterschapslasten, is kostentoerekening een onderwerp dat ook de betrokkenheid van het algemeen bestuur vereist. Dit komt tot uiting in de onderdelen a tot en met d van dit lid.

Een randvoorwaarde aan de hoogte van legestarieven is dat deze niet het bedrag van de geraamde kostprijs te boven mogen gaan. Voor het vaststellen van de hoogte van de verschillende tarieven heeft het algemeen bestuur dus de geraamde kostprijs nodig om invulling te kunnen geven aan onderdeel f van dit lid.

Naast het in rekening brengen van tarieven voor rechten, zoals leges kan een waterschap ook producten en diensten aan derden leveren waarmee het waterschap in concurrentie treedt met marktpartijen. Ook hier is de wijze van kostentoerekening (onderdelen a tot en met d van dit lid) van belang voor de onderbouwing van de (kost)prijzen voor deze producten en diensten. Dit is geregeld in onderdeel g.

Tweede lid

Het is van belang dat als een waterschap producten en diensten levert aan overheidsbedrijven of derden hij deze activiteiten niet mag bevoordelen wanneer het activiteiten zijn waarmee het waterschap in concurrentie met andere ondernemingen treedt. Feitelijk houdt het in dat ten minste een integrale kostprijs voor de levering van producten en diensten en het verstrekken van leningen, garanties en kapitaal in rekening moet worden gebracht. Een uitzondering hierop wordt gemaakt wanneer Aa en Maas alleen als "postbus" fungeert, wat wil zeggen dat uitsluitend een factuur wordt doorgestuurd zonder dat er aanvullende handelingen worden verricht. In dat geval wordt alleen de directe kostprijs doorbelast. Op het moment dat er wel aanvullende handelingen worden verricht (waarde wordt toegevoegd) dient dit ook gecompenseerd te worden. Op dat moment wordt de geraamde integrale kostprijs (uren, overhead) doorbelast.

Artikel 20 Financieringsfunctie

Dit artikel vloeit voort uit artikel 108, tweede lid, onderdeel c van de Waterschapswet. Dit artikel stelt dat omtrent financiering in elk geval in deze verordening moeten worden opgenomen: de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

In dit artikel van de verordening komt de financieringsfunctie van het waterschap aan de orde. Deze functie, die ook wel de treasuryfunctie wordt genoemd, omvat alle activiteiten die zich richten op het bepalen van het beleid ten aanzien van, het uitvoeren en beheersen van de activiteiten met betrekking tot, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. In dit artikel is het meer algemene beleidskader van de financieringsfunctie opgenomen.

Dit artikel heeft ook een relatie met een ander instrument voor de bestuurlijke aansturing van de financieringsfunctie namelijk de paragraaf financiële positie in de meerjarenraming, begroting en jaarstukken. In de paragraaf financiële positie van de meerjarenraming en de begroting worden de (beleids)plannen omtrent financiering voor de meerjarenperiode resp. het komende jaar weergegeven. In de paragraaf financiële positie van de jaarstukken wordt over de uitvoering van de financieringsplannen gerapporteerd.

De financieringsfunctie van het waterschap staat bloot aan snelle interne en externe ontwikkelingen en daarom kunnen er aanzienlijke risico's verbonden zijn aan de uitvoering van deze functie. Om deze risico's te beheersen en verantwoord en adequaat op ontwikkelingen te kunnen inspelen moet er een duidelijk beleidskader zijn waarbinnen de financieringsactiviteiten plaatsvinden. In de regel neemt een waterschap het beleidskader met betrekking tot de financieringsfunctie op in een financieringsstatuut (veelal treasurystatuut genoemd), dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld. Het algemeen bestuur kan zich via de verordening beperken tot de hoofdlijnen van het financieringsbeleid en het dagelijks bestuur opdracht geven deze hoofdlijnen verder uit te werken als het gaat om de verdere organisatie en het functioneren van de financieringsfunctie. Deze uitwerking vindt plaats in het 'financieringsstatuut van het dagelijks bestuur'.

Eerste lid

Dit lid gaat over de algemene doelstellingen van de financieringsfunctie. De hoofddoelstelling is het leveren van een zo goed mogelijke bijdrage aan de uitvoering van uitsluitend de taken die aan het waterschap zijn opgedragen. Dit geeft aan dat de financieringsfunctie een ondersteunende rol heeft ten opzichte van de taken waarvoor het waterschap is opgericht.

Tweede lid

In dit lid is de risico-attitude van het waterschap opgenomen. De financiering van de reglementaire taken brengt financiële risico's voor het waterschap met zich mee. De wetgever beoogt met de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet fido) een kader aan te reiken waarmee deze risico's kunnen worden beheerst.

Dit kader is voor het waterschap een gegeven, maar binnen het wettelijk kader kan een waterschap er voor kiezen om hogere dan wel lagere risico's te lopen. De risico-attitude geeft in feite de opvattingen van het waterschap weer ten aanzien van de aard van de risico's die men wil lopen bij de uitvoering van de financieringsfunctie. In dit lid zijn de uitgangspunten voor deze risico-attitude opgenomen.

In dit lid wordt in onderdeel c gesproken over het verstrekken van garanties. Een aandachtspunt hierbij is dat een waterschap er alert op moet zijn dat deze niet als ongeoorloofde staatsteun kunnen worden gezien. De 'Handreiking Treasury' van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bevat hiervoor nuttige informatie.

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn wettelijk geregelde instrumenten die bij overschrijding op grond van de Wet fido ingrijpende consequenties voor het waterschap kunnen hebben. Vandaar dat in onderdeel e van dit artikel van de verordening is opgenomen dat het algemeen bestuur wanneer overschrijding dreigt zo spoedig mogelijk geïnformeerd moet worden.

Derde lid

In dit lid is de bepaling uit artikel 108 van de Waterschapswet opgenomen dat het algemeen bestuur in deze verordening ook moet aangeven binnen welke richtlijnen en limieten de doelstellingen van de financieringsfunctie moeten worden gerealiseerd. Een richtlijn is een bindend voorschrift c.q. een aanwijzing voor een handelwijze. Een limiet is een type richtlijn die een uiterste grens aangeeft voor een bepaalde handeling, verantwoordelijkheid en/of bevoegdheid.

Er is een directe relatie tussen de in het derde lid opgenomen richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het in het tweede lid verwoorde risicoprofiel van het waterschap. Dit risicoprofiel bepaalt in belangrijke mate op welke wijze de financieringsfunctie moet worden uitgevoerd en wat daarbij wel en wat niet kan en mag worden gedaan. Omdat het waterschap wat dit soort zaken betreft de Wet fido als minimumvereiste hanteert, wordt de uitvoering van de financieringsfunctie in belangrijke mate door deze wet en de onderliggende regelgeving van deze wet gestuurd. Dit heeft weer tot gevolg dat een belangrijk deel van de in het derde lid opgenomen richtlijnen en limieten van het waterschap gebaseerd zijn op de Wet fido en zijn uitvoeringsregelgeving.

Net zoals voor het risicoprofiel, geldt ook voor de richtlijnen en limieten dat bepaalde situaties kunnen dwingen dat van het in het derde lid opgenomen algemene kader wordt afgeweken. In dergelijke situaties moet in de regel, gelet op de vaak turbulente ontwikkelingen op de financiële markten, snel kunnen worden gehandeld. Het dagelijks bestuur zal het algemeen bestuur daar zo spoedig mogelijk over informeren.

In het derde lid zijn inhoudelijke eisen opgenomen die aan uitzettingen worden gesteld. In algemene zin geldt voor uitzettingen van het waterschap dat het sinds 15 december 2013 verplicht geworden schatkistbankieren grote invloed heeft. Sinds dat moment is het waterschap verplicht om middelen die tijdig overtollig zijn in de schatkist onder te brengen. Alleen als deze middelen minder dan 2,0% van het begrotingstotaal bedragen (het zogenoemde drempelbedrag), kan het waterschap deze buiten de schatkist uitzetten. De eisen in dit lid hebben dan ook alleen betrekking op het uitzetten van middelen die het drempelbedrag niet overschrijden. Deze eisen zijn ontleend aan de 'Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden' (Ruddo) en het 'Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden' (Blido). Beide regelingen hebben als doel de risico's van uitzettingen (en derivaten) te beperken.

In onderdeel g wordt bepaald dat uitzettingen in de vorm van aandelen in principe niet zijn toegestaan, tenzij het om aandelen gaat van ondernemingen uit hoofde van de publieke taak.

Paragrafen in begroting en jaarstukken

De lijn die in deze verordening is gehanteerd, is dat het algemeen bestuur het beleid ten aanzien van verschillende onderwerpen op hoofdlijnen uitzet in het financieel beleid dat hij vaststelt en dat in de paragrafen van de begroting en het jaarverslag op de toepassing en uitvoering van het beleid wordt ingegaan. In meer algemene zin bevatten de paragrafen van de begroting, naast de context van het beleid, de beleidsuitgangspunten en hoofdlijnen van het beleid ten aanzien van beheersmatige aspecten en de waterschapsbelastingen. In de gelijknamige paragrafen van het jaarverslag wordt aangegeven in welke mate het beleid is gerealiseerd en wat de redenen van eventuele afwijkingen ten opzichte van voorgenomen beleid zijn geweest.

Artikel 4.13, tweede en derde lid van het Waterschapsbesluit schrijven voor dat de beleidsbegroting in ieder geval de volgende paragrafen bevat:

- uiteenzetting van de financiële positie;
- assetmanagement;
- bedrijfsvoering;
- openbaarheid;
- verbonden partijen (wanneer dit bij een waterschap aan de orde is).

In het jaarverslag moeten dezelfde paragrafen als in de beleidsbegroting worden opgenomen. Aan de hiervoor genoemde paragrafen worden in de artikelen 21 tot en met 25 van deze verordening nadere eisen gesteld.

Artikel 21 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie

Dit artikel vloeit voort uit artikel 4.14 van het Waterschapsbesluit. De paragraaf uiteenzetting van de financiële positie is in samenhang met artikel 20 van deze verordening een belangrijk instrument voor het transparant maken, en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie door het algemeen bestuur. Artikel 20 van deze verordening geeft de hoofdlijnen van het beleid weer. Deze hoofdlijnen vinden hun weerslag in met name het onderdeel financiering van de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie.

Eerste lid

Dit lid regelt over welke risico's en hun financiële consequenties het algemeen bestuur wil worden geïnformeerd.

Tweede lid

Dit lid regelt dat het dagelijks bestuur de weerstandscapaciteit in beeld brengt en aangeeft in hoeverre schade en verliezen als gevolg van risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen. Voor een toelichting op de weerstandscapaciteit wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 18.

Derde lid

Dit lid regelt over welke feiten inzake de financieringsfunctie het algemeen bestuur in elk geval in de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie bij de begroting en jaarstukken wil worden geïnformeerd. Uit de uiteenzetting van de financiële positie moet blijken dat de uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient, dat het beheer prudent is en dat aan kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt voldaan.

Artikel 22 Paragraaf assetmanagement

Gezien het belang van het goed onderhouden van kapitaalgoederen (assets) en de steeds grotere aandacht voor assetmanagement bij de waterschappen, is in artikel 4.13, eerste lid, onderdeel b van het Waterschapsbesluit een verplichte paragraaf assetmanagement voorgeschreven in de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Deze paragraaf bevat op grond van artikel 4.15 van het Waterschapsbesluit het beleidskader, de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling van deze financiële consequenties in de begroting. Hierbij wordt ten minste onderscheid gemaakt in de meest omvangrijke onderdelen van de waterschapstaken:

- waterkeringen en bijbehorende kunstwerken;
- watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen;
- zuiveringstechnische werken;
- wegen, vaarwegen, havens en bijbehorende kunstwerken.

Met assetmanagement is een substantieel deel van de begroting gemoeid. In de paragraaf assetmanagement kan worden ingegaan op de uitvoering van het beleid voor de assets, het beoogde onderhoudsniveau, de planning voor het onderhoud en de kosten van onderhoud. De financiële consequenties van het beleidskader voor onderhoud en de vertaling ervan in de begroting moeten expliciet worden aangegeven. Het is geen verplichting om in deze paragraaf in te gaan op het onderhoud aan gebouwen en andere objecten die niet direct aan de taakuitoefening bijdragen.

Artikel 23 Paragraaf bedrijfsvoering

Dit artikel vloeit voort uit artikel 4.13, tweede lid, onderdeel c van het Waterschapsbesluit.

Onder bedrijfsvoering wordt in de verstaan het geheel van interne organisatie-onderdelen en processen die ondersteunend zijn ten behoeve van het goede verloop van de primaire processen van de waterschappen. Hieronder vallen zaken zoals de algemene aansturing van de organisatie, personeel & organisatie, kwaliteits-, arbo- & milieuzorg, ondersteuning van de beleids- en verantwoordingscyclus, controlling, financieel beleid & beheer, informatisering, communicatietechnologie & automatisering, geografische informatievoorziening en facilitaire dienstverlening (waaronder huisvesting). Daarnaast zijn de ondersteunende processen en derhalve de bedrijfsvoering essentieel ten behoeve van de waarborging van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering.

Het domein van de bedrijfsvoering is de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur en beleid op dit gebied wordt in de eerste plaats vormgegeven door dit orgaan. Het dagelijks bestuur gaat in deze paragraaf van de beleidsbegroting en het jaarverslag in op de stand van zaken, beleidsvoornemens en beleidsrealisatie ten aanzien van de bedrijfsvoering, waarbij wordt ingespeeld op de informatiebehoefte van het algemeen bestuur. Op deze wijze worden aspecten van de bedrijfsvoering niet alleen transparant voor het algemeen bestuur, maar ook voor geïnteresseerden buiten de organisatie. Daarnaast kan het algemeen bestuur ook zelf aangeven welke onderwerpen zij in de paragraaf terug wil zien komen.

Derde lid

In verband met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur met ingang van het verslaggevingsjaar 2025, krijgt de paragraaf bedrijfsvoering een grotere rol. Het dagelijks bestuur geeft in deze paragraaf bij de jaarstukken namelijk een toelichting op alle rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden voor zover deze de rapportagegrens ieder afzonderlijk overschrijden en welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Het algemeen bestuur kan ervoor kiezen om een rapportagegrens vast te leggen voor het toelichten van rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering, die afwijkt van de verantwoordingsgrens (de verantwoordingsgrens en rapportagegrens worden vastgelegd in artikel 12 van deze verordening). Het kan ook voorkomen dat de rapportagegrens zo wordt gesteld dat een afwijking niet in de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen, maar wel de rapportagegrens voor de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering overschrijdt. De rapportagegrens kan ook bestaan uit kwalitatieve criteria (bijvoorbeeld afwijkingen die geregeld voorkomen).

Verder kunnen in deze verordening ook afspraken tussen het algemeen en dagelijks bestuur worden gemaakt over de wijze waarop met niet financiële onrechtmatigheden en geconstateerde fraude door eigen medewerkers wordt omgegaan.

Artikel 24 Paragraaf openbaarheid

De paragraaf openbaarheid is voorgeschreven op grond van artikel 4.13, tweede lid, onderdeel d van het Waterschapsbesluit. Deze paragraaf is toegevoegd op grond van de Wet open overheid (Woo). Op basis van artikel 3.5 van de Woo besteedt een waterschap in de jaarlijkse begroting aandacht aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de wet en doet in de jaarlijkse verantwoording verslag van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. De informatie die hier wordt verstrekt, geeft op hoofdlijnen het beleid rond openbaarheid en de uitvoering hiervan weer. Deze verantwoording ziet zowel op de actieve als op de passieve openbaarmaking. In de praktijk kan worden volstaan met een korte toelichting op de hierboven genoemde punten. Als verdere invulling van deze verplichting gewenst is, kan het Adviescollege openbaarheid en informatiehuishouding daarin een rol spelen door het uitvaardigen van richtsnoeren.

Artikel 25 Paragraaf verbonden partijen

Waterschappen werken, onderling en met andere partijen samen. Dit heeft tot gevolg dat waterschappen partij zijn in een aantal deelnemingen en dat er partijen zijn waarmee het waterschap een financiële en bestuurlijke relatie heeft. Mede omdat er altijd een zeker (financieel) risico aan deze relaties verbonden is, is het van belang dat er voldoende inzicht wordt geboden in deze zogenaamde verbonden partijen, oftewel die organisaties waarmee het waterschap een bestuurlijke relatie heeft én waarin hij een financieel belang heeft. Met deze achtergrond moet een waterschap op grond van artikel 4.17 van het Waterschapsbesluit een paragraaf verbonden partijen in de begroting en de jaarstukken opnemen.

Dit artikel regelt over welke feiten aangaande verbonden partijen het algemeen bestuur in elk geval in deze paragraaf geïnformeerd wil worden. Hier kan het algemeen bestuur invulling geven aan zijn eigen informatiebehoefte over deze partijen.

Omdat de beleidsbegroting en het jaarverslag openbare stukken zijn, kan vermelding van bepaalde in de verordening vereiste informatie de belangen van het waterschap schaden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het voornemen om een financieel belang af te stoten, hetgeen in bepaalde situaties de onderhandelingspositie van het waterschap aantast. Deze gegevens worden vanzelfsprekend niet herkenbaar opgenomen in de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Artikel 26 (Financiële) administratie

De definitie van het begrip 'administratie' die in deze verordening wordt gehanteerd is: het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens en het verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen, het functioneren en het beheersen van de organisatie van het waterschap en ten behoeve van de verantwoording die daarover moet worden afgelegd. Dit betekent dat de administraties dus ook een belangrijke rol hebben in het goed bedienen van het algemeen bestuur. In dit artikel worden de kaders gegeven voor de inrichting van administraties van het waterschap. In hoofdlijnen draagt het algemeen bestuur op welk soort informatie moet kunnen worden gegenereerd en aan welke eisen de vastgelegde gegevens moeten voldoen. Deze verordening regelt niet de regels en activiteiten die daarvoor in de uitvoering nodig zijn. Dat is een taak van het dagelijks bestuur.

Een belangrijk onderdeel van de administraties is de financiële administratie. In de verslaggevingsregels zijn diverse bepalingen opgenomen die invloed hebben op de wijze waarop deze administratie moet worden ingericht en bijgehouden, waaronder waarderingsgrondslagen, balansindeling en verplicht op te leveren financiële gegevens. Vanuit de financiële administratie moeten gegevens worden aangeleverd voor de financiële verantwoordingsinformatie aan het algemeen bestuur, maar ook aan de provincies, in

hun rol als toezichhouders, het CBS, het Rijk, de Europese Unie etc. In de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen worden nadere eisen gesteld aan deze verantwoordingsinformatie.

Artikel 27 (Administratieve) organisatie

De term 'administratieve organisatie' staat voor het stelsel van organisatorische maatregelen dat is gericht op het tot stand brengen en het in stand houden van de goede werking van de bestuurlijke en ambtelijke informatieverzorging. In dit artikel legt het algemeen bestuur de uitgangspunten vast voor de inrichting van de administratieve organisatie, waaraan het dagelijks bestuur door het stellen van regels voor de ambtelijke organisatie invulling moet geven. Het algemeen bestuur geeft geen nadere uitvoeringsregels om aan de uitgangspunten te voldoen. Deze uitvoeringsregels zijn aan het dagelijks bestuur.

Onderdeel f gaat over de inkoop van goederen en diensten en de aanbesteding van werken. Dit zijn belangrijke en kwetsbare activiteiten die een groot budgettair effect kunnen hebben. De regelgeving van de Europese Unie en de nationale wetgever moeten daarbij nageleefd te worden. Voor de uitwerking van dit onderdeel kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een inkoopreglement.

Onderdeel h draagt het dagelijks bestuur op een financieringsstatuut (of treasurystatuut) op te stellen dat met name protocollen bevat voor de dagelijkse uitvoering. Onderwerpen die in zo'n besluit aan de orde komen, zullen met name betreffen het derivatenbeheer (indien van toepassing), het kasbeheer, het risicobeheer, de financiering en de administratieve organisatie.

In geval van fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik zoals opgenomen bij onderdeel i gaat het bijvoorbeeld om het treffen van voldoende verificatiemaatregelen vooraf van de antecedenten van een aanvrager van een subsidie van het waterschap, zodat subsidies daadwerkelijk worden verstrekt aan rechthebbenden.

Om aan dit artikel invulling te geven ligt het voor de hand dat het dagelijks bestuur een organisatiebesluit en een financieringsstatuut vaststelt.

Artikel 28 Intrekking, inwerkingtreding, tijdstip van ingang en citeertitel

Eerste lid

Dit lid regelt het intrekken van de oude verordening. Daarnaast regelt dit lid tot en met welk jaar de oude verordening van toepassing is.

Vierde lid

In dit lid wordt een naam aan de verordening gegeven waarmee in stukken naar deze verordening kan worden verwezen.

Overige

Het dagelijks bestuur moet de verordening op grond van artikel 109b van de Waterschapswet binnen twee weken na vaststelling door het algemeen bestuur naar gedeputeerde staten zenden.

Verordening controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van Waterschap Aa en Maas

Het algemeen bestuur van het Waterschap Aa en Maas
Op voordracht van het dagelijks bestuur van 25 februari 2025;

gelet op artikel 109 van de Waterschapswet en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden;

Besluit:

Vast te stellen de volgende Verordening voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van Waterschap Aa en Maas.

Artikel 1 Begripsbepalingen

Deze verordening verstaat onder:

- a. accountant: door het algemeen bestuur benoemde accountant die voldoet aan het in artikel 109, tweede lid van de Waterschapswet opgenomen criterium en die is belast met de onder b omschreven accountantscontrole;
- b. accountantscontrole: in artikel 109 van de Waterschapswet bedoelde controle uitgevoerd door de door het algemeen bestuur benoemde accountant;
- c. administratie: het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens en het verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen, het functioneren en het beheersen van de organisatie van het waterschap en ten behoeve van de verantwoording die daarover moet worden afgelegd;
- d. auditcommissie: bijzondere commissie die door het algemeen bestuur wordt ingesteld en als doel heeft het technisch ondersteunen van het algemeen bestuur bij de behandeling van de financiële jaarcyclus inclusief het reflecteren op bijzondere ontwikkelingen met betrekking tot de Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC);
- e. deelverantwoording: in opdracht van het algemeen bestuur opgestelde afzonderlijke verantwoording van een deel van de organisatie van het waterschap;
- f. financieel beheer: totaal van de activiteiten gericht op de uitvoering van, het in de begroting opgenomen, vastgestelde beleid volgens de gestelde plannen en doelen en binnen de gestelde kaders plaatsvindt en dat de financiële positie daarmee in overeenstemming is;
- g. financiële rechtmatigheid: rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met relevante wettelijke voorschriften, waaronder mede begrepen de waterschapsverordeningen;
- h. goedkeuringstolerantie: maximaal bedrag dat de accountant hanteert voor afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle tezamen voor het verstrekken van een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening;

- i. rapporteringstolerantie: minimaal bedrag dat de accountant hanteert voor afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle ten behoeve van de rapportering in het verslag van bevindingen;
- j. rechtmatigheid: mate waarin in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving, waaronder waterschapsverordeningen alsmede besluiten van algemeen en dagelijks bestuur, wordt gehandeld;
- k. rechtmatigheidsverantwoording: verantwoording van het dagelijks bestuur waarbij aangegeven wordt in welke mate de totstandkoming van de financiële beheershandelingen en vastlegging daarvan overeenstemmen met relevante wettelijke voorschriften, waaronder mede begrepen de waterschapsverordeningen.

Artikel 2 (Verbijzonderde) interne controle

- 1. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening, de rechtmatigheid van de daarin opgenomen baten, lasten en balansmutaties minimaal jaarlijks een interne toetsing plaatsvindt.
- 2. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de registratie en de ontwikkeling van de bezittingen, schulden en het vermogen van het waterschap systematisch worden gecontroleerd, met dien verstande dat de waardepapieren, de voorraden, de uitstaande leningen, de (debiteuren-)vorderingen, de liquiditeiten, de opgenomen leningen en de (crediteuren-)schulden jaarlijks worden gecontroleerd. Registergoederen en bedrijfsmiddelen worden jaarlijks gecontroleerd op bestaan (aanwezigheid) en tenminste eenmaal in de 5 jaar op waardeontwikkeling.
- 3. Bij afwijkingen tijdens de toetsing zoals bedoeld in het eerste lid en in de registratie zoals bedoeld in het tweede lid, neemt het dagelijks bestuur tijdig maatregelen voor herstel van de tekortkomingen.
- 4. De resultaten van de interne toetsing zoals bedoeld in het voorgaande deel van dit artikel worden ter kennisneming aan de auditcommissie aangeboden.

Artikel 3 Opdrachtverlening accountantscontrole

- 1. De accountantscontrole vindt plaats door een door het algemeen bestuur te benoemen accountant.
- 2. Het dagelijks bestuur bereidt in overleg met het algemeen bestuur de aanbesteding van de accountantscontrole voor.
- 3. Het algemeen bestuur stelt voor de aanbesteding van de accountantscontrole het programma van eisen vast. Het programma van eisen bevat voor de jaarlijkse accountantscontrole in ieder geval:
 - a. de toe te passen goedkeuringstolerantie en rapporteringstolerantie bij de controle van de jaarrekening;
 - b. de eventueel apart te controleren deelverantwoordingen en de daarbij toe te passen omvangsbasis, goedkeuringstoleranties en rapporteringstoleranties;
 - c. de inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen;
 - d. de eventueel aanvullende uit te voeren tussentijdse controles;
 - e. de frequentie en inrichtingseisen van de aanvullende tussentijdse rapportage;
 - f. de posten van de jaarrekening, de producten of organisatieonderdelen van het waterschap met bijbehorende rapporteringstoleranties, waaraan de accountant bij zijn accountantscontrole specifiek aandacht dient te besteden.
- 4. Het algemeen bestuur kan in het programma van eisen opnemen, dat het algemeen bestuur jaarlijks voorafgaand aan de accountantscontrole in overleg met de accountant de in het derde lid genoemde onderdelen vaststelt.
- 5. Het algemeen bestuur stelt de selectiecriteria en per selectie criterium de bijbehorende wegingsfactoren vast.

Artikel 4 Overige controles en opdrachten

1. Het dagelijks bestuur kan de accountant opdracht geven tot het uitvoeren van specifieke werkzaamheden met betrekking tot de doelmatigheid en de doeltreffendheid. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur vooraf over deze aan de accountant te verstrekken opdrachten.
2. Het dagelijks bestuur is voor de controle van de rechtmatige besteding van subsidies bevoegd de opdracht te verlenen aan een andere dan de door het algemeen bestuur benoemde accountant.
3. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de verantwoording aan derden en neemt hierbij de gestelde controle-eisen in acht. Als een deel van deze eisen moet worden uitgevoerd door een accountant, is het dagelijks bestuur bevoegd hiervoor de opdracht te verlenen aan een andere dan de door het algemeen bestuur benoemde accountant.

Artikel 5 Protocol accountantscontrole

1. Voorafgaande aan de accountantscontrole van de jaarrekening legt het algemeen bestuur in het 'controleprotocol' in ieder geval vast wat de reikwijdte is van het interne rechtmatigheidsstraject.
2. In het in eerste lid bedoelde protocol wordt in ieder geval ingegaan op:
 - a. de goedkeuringstoleranties die worden gehanteerd;
 - b. de rapporteringstoleranties die worden gehanteerd;
 - c. de eventuele posten van de jaarrekening, posten van deelverantwoordingen en programma's, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden;
 - d. de looptijd van het controleprotocol.

Artikel 6 Inrichting accountantscontrole

1. De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de wijze waarop de accountantscontrole wordt ingericht, alsmede de aard en de omvang van de daarbij behorende werkzaamheden.
2. Ter bevordering van een doelmatige en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek (afstemmings)overleg plaats tussen de accountant, de auditcommissie en vertegenwoordigers van het dagelijks bestuur alsmede van de organisatie.
3. De accountant maakt bij de accountantscontrole zo veel mogelijk gebruik van de uitkomsten van de interne controlewerkzaamheden van het waterschap en stimuleert door een zo veel mogelijke organisatiegerichte accountantscontrole de verdere kwaliteitsverbetering en professionalisering hiervan.

Artikel 7 Informatieverstrekking door het dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de samenstelling van de jaarrekening en de rechtmatigheidsverantwoording conform de geldende interne en externe wet- en regelgeving en overlegt deze aan de accountant voor accountantscontrole.
2. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat alle aan de jaarrekening ten grondslag liggende bescheiden voor de accountant ter inzage liggen en onbelemmerd toegankelijk zijn.
3. Het dagelijks bestuur overlegt de gecontroleerde jaarrekening samen met de controleverklaring en het verslag van bevindingen overeenkomstig het daarover bepaalde in de 'Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Aa en Maas' voor aan het algemeen bestuur.
4. Alle informatie die na afgifte van de controleverklaring en voor behandeling van de jaarrekening in het algemeen bestuur beschikbaar komt en die van invloed is op het beeld dat de jaarrekening geeft, wordt terstond door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur en de accountant gemeld.

Artikel 8 Toegang tot informatie

1. De accountant is bevoegd tot het opnemen van alle kassen, waardepapieren en voorraden en het inzien van alle boeken, notulen, brieven, computerbestanden en overige bescheiden, waarvan hij inzage voor de accountantscontrole nodig oordeelt. Het dagelijks bestuur zorgt er voor dat de accountant voor de uitvoering van zijn controlewerkzaamheden een onbelemmerde toegang heeft tot relevante locaties en informatiedragers van het waterschap.

2. De accountant is bevoegd om van alle bij het waterschap werkende personen en leden van het algemeen en dagelijks bestuur mondelinge en schriftelijke inlichtingen en verklaringen te verlangen die hij voor de uitvoering van zijn opdracht denkt nodig te hebben.
3. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat alle bij het waterschap werkende personen en leden van het algemeen bestuur zijn gehouden de accountant alle informatie te verstrekken, opdat de accountant zich een juist en volledig oordeel kan vormen over het gevoerde financiële beheer, de getrouwheid van zowel het financiële beeld als de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur.

Artikel 9 Rapportage

1. Als de accountant bij een accountantscontrole afwijkingen constateert die op zichzelf leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende controleverklaring, of tot het oordeel komt dat de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur niet getrouw is, meldt hij deze terstond schriftelijk aan het dagelijks bestuur en vraagt hij het dagelijks bestuur daarop te reageren. Als de accountant na overleg met het dagelijks bestuur de mening blijft toegedaan dat de geconstateerde afwijkingen leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende controleverklaring, meldt hij dit aan het algemeen bestuur en vermeldt hij daarbij de reactie van het dagelijks bestuur.
2. In aanvulling op het verslag van bevindingen, brengt de accountant over de door hem uitgevoerde (deel)controles verslag uit aan de directie over zijn bevindingen die niet van bestuurlijk belang zijn.
3. De controleverklaring en het verslag van bevindingen worden voor verzending aan het algemeen bestuur door de accountant aan het dagelijks bestuur voorgelegd, waarbij het dagelijks bestuur de mogelijkheid heeft om op deze stukken te reageren.
4. De accountant zendt zijn controleverklaring bij de jaarrekening en zijn verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur.
5. De accountant bespreekt voorafgaand aan de behandeling door het algemeen bestuur van de jaarstukken, de controleverklaring en het verslag van bevindingen met een voor dit doel door het algemeen bestuur ingestelde vertegenwoordiging van het algemeen bestuur.

Artikel 10 Intrekking, inwerkingtreding, tijdstip van ingang, actualisatie en citeertitel

1. De Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van Waterschap Aa en Maas, vastgesteld bij besluit van 3 oktober 2009 wordt ingetrokken met ingang van 1 januari 2025 met dien verstande dat zij van toepassing blijft op het jaarverslag, de jaarrekening en bijbehorende stukken en de deelverantwoordingen van het begrotingsjaar voorafgaande aan het jaar waarin deze verordening in werking treedt.
2. Deze verordening treedt met terugwerkende kracht in werking met ingang van 1 januari 2025, met dien verstande dat zij van toepassing is op de accountantscontrole van het jaarverslag, de jaarrekening en bijbehorende stukken en de deelverantwoordingen vanaf het begrotingjaar 2025.
3. De verordening wordt tenminste eenmaal in de vier jaar in samenspraak met de auditcommissie beoordeeld op de noodzakelijkheid tot actualisatie.
4. Deze verordening wordt aangehaald als 'Controleverordening 2025'.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 4 april 2025.

de secretaris,

de dijkgraaf,

Concept

Peter Verlaan

Mario Jacobs

Toelichting verordening controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie

Algemeen

1. Inleiding

Artikel 109 van de Waterschapswet bepaalt dat het algemeen bestuur een verordening vaststelt die betrekking heeft op de 'controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie' van het waterschap.

Deze verordening is een uitwerking van de bepalingen die in dat artikel zijn opgenomen. Met deze verordening stelt het algemeen bestuur de kaders voor de accountantscontrole.

Deze verordening is een herziene versie van de verordening die is vastgesteld in 2009. Hierna wordt een aantal ontwikkelingen geschetst die aanleiding zijn voor deze herziening.

Rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur

Met het van kracht worden van de Wet versterking decentrale rekenkamers is het dagelijks bestuur van een waterschap verplicht verantwoording aan het algemeen bestuur af te leggen over de financiële rechtmatigheid van zijn handelen. Daarnaast zijn waterschappen op grond van deze wet verplicht tot het instellen van een volledig onafhankelijke, extern samengestelde rekenkamer maar dit gedeelte van de wet heeft geen invloed op deze verordening.

Vanaf het verslaggevingsjaar 2025 legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de financiële rechtmatigheid van zijn handelen. Met deze rechtmatigheidsverantwoording wordt het gesprek over de financiële rechtmatigheid tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur gestimuleerd met als doel de kaderstellende en controlerende rol van het algemeen bestuur op dit vlak te versterken. Naar verwachting zal de rechtmatigheidsverantwoording een kwaliteitsimpuls geven aan de interne processen en beheersing bij het waterschap, zodat het dagelijks bestuur kan steunen op een adequaat functionerend systeem. Omdat het dagelijks bestuur ook beheersmaatregelen moet formuleren om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen, zal naar verwachting ook meer vooruitgekeken worden naar het oplossen van onrechtmatigheden.

Waar de accountant voorheen een oordeel vormde over de getrouwheid én rechtmatigheid van de jaarstukken, beperkt de accountant zich nu tot een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening (inclusief het getrouwe beeld van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur). De accountant geeft vanaf het verslaggevingsjaar 2025 dus geen afzonderlijk oordeel meer over de rechtmatigheid.

Besluit accountantscontrole decentrale overheden

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) zijn de bepalingen voor de accountantscontrole voor gemeenten en provincies en vanaf het verslaggevingsjaar 2025 ook voor waterschappen opgenomen.

In het Bado wordt het volgende gewijzigd:

- de goedkeuringstolerantie voor het afgeven door de accountant van een goedkeurende accountantsverklaring was voor afwijkingen in de jaarrekening 1% en voor onzekerheden in de uitvoering van de controle 3% van de omvangsbasis. Dit wordt gewijzigd in afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle gezamenlijk maximaal 2% van de omvangsbasis;
- aanscherping en uitbreiding van enkele definities.

Tot 2025 waren deze bepalingen voor waterschappen opgenomen in hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, 'De accountantscontrole'. Hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit komt met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 te vervallen en het Bado, dat tot dan toe alleen betrekking had op gemeenten en provincies, wordt ook van toepassing op waterschappen. Deze verordening sluit aan bij de bepalingen uit het Bado.

2. Artikel 109 Waterschapswet

Op grond van artikel 109 van de Waterschapswet moet ieder algemeen bestuur een 'controle-verordening' vaststellen die voldoet aan de eisen die dat artikel stelt. Het artikel luidt (met ingang van 1 januari 2025) als volgt:

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
2. Het algemeen bestuur wijst één of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 103 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
3. De accountantsverklaring geeft op grond van de uitgevoerde controle aan of:
 - a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
 - b. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 98a, en
 - c. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.
4. Het verslag van bevindingen bevat in ieder geval bevindingen over de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken.
5. De accountant zendt de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur en een afschrift daarvan aan het dagelijks bestuur.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole, bedoeld in het tweede lid.

In deze verordening legt het algemeen bestuur regels neer voor de verplichtingen die het dagelijks bestuur heeft ten opzichte van de accountant tijdens de accountantscontrole en over de verplichtingen die het dagelijks bestuur heeft ten opzichte van het algemeen bestuur over de accountantscontrole. Daarnaast kan het algemeen bestuur in de verordening gedragsregels voor zichzelf opnemen, zodat de verordening zekerheid voor het dagelijks bestuur schept over datgene wat hij van het algemeen bestuur mag verwachten.

De begrippen 'controle' en 'rechtmatigheid' zijn centrale begrippen van dit artikel en deze verordening en worden hierna toegelicht.

Controle

Een algemene omschrijving van controle is: 'het deskundig en kritisch toetsen van verschijnselen aan gestelde normen, waarbij beoordeeld wordt in hoeverre de getoetste verschijnselen aan deze normen voldoen'. Controle vindt niet primair plaats uit wantrouwen ten opzichte van de gecontroleerde, maar juist om hem of haar én degene voor wie de controle wordt uitgevoerd een waarborg te verschaffen dat het gecontroleerde voldoet aan de gestelde normen. Bij overheidsorganisaties is controle op het financieel beheer extra belangrijk, omdat zij omgaan met gemeenschapsgeld dat belastingplichtigen in goed vertrouwen aan hen beschikbaar hebben gesteld. Er kan onderscheid worden gemaakt in interne en externe controle.

Interne controle

Onder interne controle wordt verstaan: de controle die in opdracht en ten dienste van het dagelijks bestuur door eigen functionarissen van het waterschap gebeurt om de verantwoording voor de beleidsuitvoering en de administratieve verwerking daarvan overeenkomstig de doelstellingen en regels te kunnen dragen. Het doel van de interne controle is het verkrijgen van zekerheid over de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van handelingen en werkzaamheden. De interne controle is er dan vooral op gericht om in elke handeling of werkzaamheid een controlerend element te leggen, zodat daarmee direct of indirect controle wordt uitgeoefend. De uitoefening van deze controle verzekert een juiste verslaglegging in de administratie en een objectieve berichtgeving. De basisgegevens in de administratie en de verwerking daarvan vormen het uitgangspunt voor het nemen van veel beslissingen en voor het uitoefenen van controle op de activiteiten van het waterschap. Gelet hierop moet de interne controle in beginsel overal aanwezig zijn, niet zozeer in de vorm van een speciaal daarvoor aangewezen functionaris die op elke handeling toeziet, maar juist in de handeling zelf.

Naast de interne controle die een onlosmakelijk onderdeel is van de administratieve organisatie, bestaat er de zogenaamde *verbijzonderde interne controle*. Deze vorm van controle bestaat uit specifieke onderzoeken, vaak uitgevoerd door specifieke interne controlemedewerkers of auditoren, waarmee wordt nagegaan of de administratieve organisatie en de daarvan uitmakende, reguliere interne controlemaatregelen goed werken en goed worden nageleefd.

Een goede 'totale interne controle' is een voorwaarde voor de uitoefening van de externe controle.

Externe controle

Deze verordening is met name gericht op de externe controle. Het begrip 'externe controle' wordt wel omschreven als: het zelfstandig, onafhankelijk van de te controleren personen en organen, door een deskundige onderzoeken van de formele en materiële juistheid van het financieel beheer. De externe controle heeft twee functies, namelijk een signalerende en een certificerende functie.

De *signalerende* functie van de externe controle betreft het opsporen en aangeven van onjuistheden, onvolkomenheden en ontwikkelingen in het financieel beheer. Het doel van deze functie is uiteindelijk het aanbrengen van bijsturing en (waar nodig) verbetering van het financieel beheer.

De *certificerende* functie (certificeren = officieel, op ambtseed verklaren) omvat de oordeelsvorming omtrent de getrouwheid van de verantwoording. Deze mondt uit in de accountantsverklaring, die aangeeft of de in de verantwoording (jaarrekening) vervatte informatie juist, volledig en geschikt tot oordeelsvorming is. De accountantsverklaring is niet alleen binnen de organisatie van belang maar ook naar buiten toe, met name tegenover allen die belang hebben bij het beheer van de betreffende organisatie. De certificerende functie van de externe controle is dan ook voor een deel van maatschappelijke aard.

De inhoud en het doel van de externe controle brengen met zich mee dat dit zelfstandig en onafhankelijk van de te controleren organisatie en haar organen, en derhalve door externe controleurs, gebeurt. In het tweede lid van artikel 109 van de Waterschapswet is bepaald aan welke eisen de externe controleurs moeten voldoen waarmee de deskundigheid van de externe controleur(s) is geborgd.

Goedkeurings- en rapporteringstolerantie

De accountant controleert niet ieder bonnetje of financiële handeling die binnen een waterschap wordt verricht. Theoretisch zou dat wel kunnen, maar de kosten zouden dan buitensporig oplopen. De controle is daarom gericht op het ontdekken van belangrijke afwijkingen en onzekerheden. In het Bado dat met ingang van het verslaggevingsjaar 2025 ook van toepassing is op waterschappen, zijn de minimumeisen aan de accountantscontrole opgenomen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in twee begrippen die de

marge voor controle en rapportering aangeven: de goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie ten aanzien van afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle.

Goedkeuringstolerantie

Een goedkeurende verklaring van de accountant geeft aan dat de jaarrekening geen afwijkingen of onzekerheden van materieel belang bevat. Dat betekent niet dat er in de verantwoording in het geheel geen afwijkingen of onzekerheden zijn. Deze afwijkingen en onzekerheden kunnen echter slechts van gering belang zijn. Om dit oordeel te kunnen geven moet de accountant uitgaan van een zogenaamde goedkeuringstolerantie, de marge voor afwijkingen en onzekerheden die de accountant hanteert.

De goedkeuringstolerantie is de som van de afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle, die maximaal in een verantwoording mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid ervan voor de oordeelsvorming door de gebruikers wordt aangetast. De bovengrens voor de goedkeuringstoleranties is gesteld op maximaal 2% van de totale lasten exclusief toevoeging aan de reserves voor afwijkingen en onzekerheden tezamen. Het algemeen bestuur kan een lagere (strengere) grens vaststellen.

Afhankelijk van de hoogte van de geconstateerde afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle geeft de accountant één van de hieronder aangegeven verklaringen.

Materialiteit	Goedkeurende verklaring	Verklaring met beperking	Verklaring van oordeelonthouding / Afkeurende verklaring
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle	$\leq 2\%$	$>2\% - \leq 4\%$	$> 4\%$

Rapporteringstolerantie

In de Waterschapswet staat dat de accountant behalve de accountantsverklaring ook een verslag van bevindingen opstelt. In dit verslag moet de accountant onder meer afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle opnemen die geen invloed hebben op de strekking van de accountantsverklaring, maar die wel van zodanig belang zijn dat deze aan het algemeen bestuur moeten worden gerapporteerd. De marge die hierbij wordt gehanteerd wordt de 'rapporteringstolerantie' genoemd. Artikel 5 van het Bado geeft aan dat de rapporteringstolerantie maximaal de goedkeuringstolerantie is, maar dat het algemeen bestuur een strengere norm kan bepalen. Bij een strengere norm worden meer zaken gerapporteerd dan die welke invloed hebben op een goedkeurende accountantsverklaring en er daardoor meer zicht ontstaat op getrouwheidsfouten. Het algemeen bestuur zou hierover een expliciet besluit kunnen nemen. Een strengere rapporteringstolerantie hoeft niet voor de totale jaarrekening te worden bepaald, maar kan ook voor bepaalde onderdelen van de jaarrekening worden bepaald. Dit is in het bijzonder een optie als het algemeen bestuur aan bepaalde onderdelen meer belang hecht, bijvoorbeeld bestuurlijk gevoelige programma's. Het verslag van bevindingen bevat dan naast bevindingen die van invloed zijn op de accountantsverklaring ook bevindingen die het oordeel niet hebben beïnvloed. Als het algemeen bestuur in de opdrachtverstrekking aan de accountant geen nadere rapporteringstolerantie(s) voorschrijft, dan zijn de rapporteringstolerantie(s) gelijk aan de bedragen die voortvloeien uit de goedkeuringstolerantie.

Rechtmatigheid

Op grond van artikel 108 van de Waterschapswet moet het algemeen bestuur via de in dit artikel genoemde verordening regelen dat er in het beleid, in het beheer en in de inrichting van de (administratieve) organisatie waarborgen worden opgenomen die zorgen dat aan de eisen van rechtmatigheid wordt voldaan. In artikel 109 van de Waterschapswet is vervolgens bepaald dat de

rechtmatigheid van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie moeten worden getoetst.

De definitie van het begrip rechtmatigheid is: 'de mate waarin in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving, waaronder waterschapsverordeningen alsmede besluiten van algemeen en dagelijks bestuur, wordt gehandeld'.

Financiële rechtmatigheid

De Waterschapswet legt een specifiek accent bij een onderdeel van rechtmatigheid, namelijk 'financiële rechtmatigheid'. Dit begrip omvat de vraag of de baten, lasten en de balansmutaties, zoals opgenomen in de jaarrekening, in overeenstemming met relevante wettelijke voorschriften, waaronder mede begrepen de waterschapsverordeningen tot stand zijn gekomen.

Aangezien de baten, lasten en balansmutaties een optelsom zijn van diverse financiële beheershandelingen (zoals het beslissen tot het toekennen van een subsidie, het betalen van rekeningen, het opleggen van een belastingaanslag, etc.) staan deze handelingen centraal bij de maatregelen die het waterschap treft en de toets die de accountant verricht. Verder is in dit kader van belang dat alle uitkomsten van de handelingen van het financieel beheer worden vastgelegd in de administratie. Het moet traceerbaar zijn welke subsidies zijn toegekend, wanneer betalingen hebben plaatsgevonden etc.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot rechtmatigheid

Het waterschap zal zelf intern voldoende waarborgen moeten treffen dat rechtmatig wordt gehandeld. In hoofdlijnen komen de verantwoordelijkheden van de betrokken partijen neer op het volgende.

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur is opdrachtgever voor de accountantscontrole en kan via de verordening op basis van artikel 109 van de Waterschapswet de kaders voor de interne en externe controle bepalen. Het aspect 'versterking van de controlerende rol van het algemeen bestuur' wordt onder meer tot uitdrukking gebracht doordat artikel 109, vijfde lid van de Waterschapswet bepaalt dat de accountant de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen direct naar het algemeen bestuur stuurt. Het dagelijks bestuur wordt vooraf wel de mogelijkheid geboden kanttekeningen te plaatsen bij de constatering in het (concept)verslag van bevindingen.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is er primair verantwoordelijk voor dat bij de beleidsuitvoering relevante wet- en regelgeving wordt nageleefd, zodat onder andere de besteding en inning van het publieke geld waarmee het waterschap werkt rechtmatig gebeurt. Door middel van goede interne beheersmaatregelen zal het dagelijks bestuur de kans op onrechtmatigheden moeten beperken. De bedoelde interne beheersingsmaatregelen omvatten (aanpassingen van) de administratieve organisatie (AO) en daarin opgenomen maatregelen van interne controle (IC).

De accountant

De accountant zal op grond van eigen onderzoek moeten controleren of naar zijn oordeel de beheershandelingen en transacties die ten grondslag liggen aan de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en ook de onrechtmatigheden die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur een getrouw beeld geeft. De accountant verricht zijn werkzaamheden binnen het wettelijk kader van de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en het Bado, in overeenstemming met de vaktechnische randvoorwaarden en binnen het kader van de opdracht die het algemeen bestuur hem heeft verleend.

Met een adequate AO/IC wordt ook de accountant geholpen om te komen tot zijn oordeel. In het algemeen kunnen in dat geval de aanvullende controlewerkzaamheden van de accountant worden beperkt.

Regelgeving die onder de rechtmatigheidscontrole valt

De wet- en regelgeving waaraan een waterschap moet voldoen kan worden onderscheiden in externe regelgeving, die voor het waterschap een gegeven is, en regels die het waterschap zelf heeft gesteld. De externe regelgeving is die regelgeving waarin eisen worden gesteld aan financiële beheershandelingen die leiden tot baten, lasten en balansmutaties. De regelgeving van het waterschap zélf omvat de eigen verordeningen en de kaderstellende besluiten van het algemeen bestuur die bepalingen bevatten die invloed hebben op financiële beheershandelingen. Daarnaast de overige procedures en richtlijnen waarvan het algemeen bestuur bepaalt dat zij als onderdeel van de rechtmatigheidscontrole moeten worden meegenomen.

Verantwoordings- en rapportagegrens rechtmatigheidsverantwoording

De verantwoordingsgrens en eventuele afwijkende rapportagegrens in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording legt het algemeen bestuur vast in de verordening financieel beleid, beheer en organisatie. De verantwoordingsgrens moet tussen 0 en maximaal 2% liggen van de totale lasten van het waterschap, exclusief de toevoeging aan de reserves. De verantwoordingsgrens geeft aan boven welke grens het dagelijks bestuur rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden moet rapporteren aan het algemeen bestuur via de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken. Daarnaast kan het algemeen bestuur in dezelfde hiervoor genoemde verordening een rapportagegrens vaststellen, waarboven het dagelijks bestuur afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen, moet toelichten in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken.

Toelichting op de artikelen

Hierna worden de bepalingen die verdere toelichting behoeven, nader toegelicht.

Artikel 1 Begripsbepalingen

Verschillende begrippen die in deze verordening zijn opgenomen, worden ook gebruikt in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en het Bado. Uiteraard zijn de definities die in die regelgeving zijn opgenomen ook van toepassing op de begrippen uit dit besluit. Belangrijke andere begrippen uit deze verordening worden in dit artikel van een definitie voorzien.

Artikel 2 (Verbijzonderde) interne controle

Zoals al in het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven, wordt de interne controle vooral vormgegeven als onderdeel van de administratieve organisatie. Voor een goede interne controle zijn echter aanvullende onderzoeken nodig. In dit artikel legt het algemeen bestuur daarom 'bovenop' de reguliere interne controle enkele basiscondities vast voor de verbijzonderde interne controle. Daarmee verkrijgt het algemeen bestuur een extra zekerheid dat het dagelijks bestuur aan de eisen van getrouwheid en rechtmatigheid zal kunnen voldoen.

Tweede lid

Voor een goed beeld van de financiële positie is een volledige registratie van de bezittingen van het waterschap onontbeerlijk. Om te garanderen dat de registratie actueel en juist is, wordt in dit lid het dagelijks bestuur opgedragen periodiek de registratie te controleren. Daarbij wordt aangegeven met welke frequentie deze onderzoeken moeten worden uitgevoerd. Wat betreft de in dit lid genoemde controle van de registergoederen en bedrijfsmiddelen geldt dat in de praktijk gebruikelijk is dat een roulend controleschema wordt gehanteerd dat er op is gebaseerd dat ieder registergoed c.q.

bedrijfsmiddel tenminste eenmaal in de vijf jaar wordt gecontroleerd. Aanbevolen wordt in overleg met de accountant te komen tot de controlefrequentie.

Derde lid

Dit lid regelt dat het dagelijks bestuur op grond van de uitkomsten van de onderzoeken uit het eerste en tweede lid bij tekortkomingen maatregelen tot herstel treft.

Vierde lid

Dit lid bepaalt dat het auditcommissie over de uitkomsten van de onderzoeken op de hoogte wordt gebracht. De onderzoeken die in dit artikel worden bedoeld omvatten niet de interne onderzoeken van het dagelijks bestuur naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde bestuur. Regels voor déze interne onderzoeken kunnen worden opgenomen in de verordening ex artikel 109a Waterschapswet. Over de mate van detaillering kunnen nadere afspraken tussen het algemeen en dagelijks bestuur worden gemaakt.

Artikel 3 Opdrachtverlening accountantscontrole

Dit artikel regelt de opdrachtverlening van de accountantscontrole van de jaarrekening van het waterschap. Na afloop van ieder begrotingsjaar moet het dagelijks bestuur verantwoording afleggen aan het algemeen bestuur over het gevoerde bestuur door overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag. Voordat deze stukken worden aangeboden, moet de jaarrekening door een bevoegd accountant zijn gecontroleerd. De accountant controleert de jaarrekening in opdracht van het algemeen bestuur. Het is dan ook het algemeen bestuur dat de accountant aanwijst. Dit kan niet worden gedelegeerd aan het dagelijks bestuur. Wel is het dagelijks bestuur nauw betrokken bij de aanwijzing (de aanbesteding) van de accountant. Het algemeen bestuur is echter niet het bestuursorgaan dat de overeenkomst met de accountant ondertekent. Deze taak ligt bij de voorzitter, dan wel de directeur, omdat hij/zij degene is die het waterschap in en buiten rechte vertegenwoordigt. Op basis van het mandaatbesluit Aa en Maas is het ook mogelijk dat deze taak wordt belegd bij ieder ander die als zodanig gemachtigd wordt door het besluit van het algemeen bestuur.

Tweede lid

De overeenkomst met de accountant voor de controle van de jaarrekening wordt bij de meeste waterschappen voor meerdere jaren aangegaan. Omdat de dienst wordt aanbesteed, zal er vooraf een programma van eisen moeten worden ontwikkeld. Dit lid regelt dat het dagelijks bestuur verantwoordelijk is voor de uitvoering van deze aanbesteding.

Het algemeen bestuur zou kunnen besluiten dat bij de voorbereiding en uitvoering van de aanbesteding niet het gehele, maar een delegatie van het algemeen bestuur betrokken is.

Derde lid

Hoewel de aanwijzing van de accountant door het algemeen bestuur gebeurt, zullen de werkzaamheden voor de aanbesteding worden verricht door het dagelijks bestuur en de medewerkers van het waterschap. De controleverordening zal dan ook regels voor de aanbesteding moeten bevatten.

De eisen die het algemeen bestuur aan de accountantscontrole stelt, worden opgenomen in het programma van eisen dat in dit lid aan de orde komt. De kaders voor deze eisen liggen onder andere vast in het Bado. Zo bevat het Bado onder andere regels voor de goedkeuringstolerantie voor de accountantsverklaring en de rapporteringstolerantie voor het verslag van bevindingen. Voor de begrippen goedkeuringstolerantie en rapporteringstolerantie wordt verwezen naar de algemene toelichting van deze verordening. In dit lid wordt invulling gegeven aan de nadere bepaling van de toleranties. Deze toleranties moeten al bij de aanbesteding van de accountantscontrole worden bepaald en worden opgenomen in het programma van eisen.

Het derde lid, onderdeel b, gaat in op de eventuele deelverantwoordingen die de accountant apart moet controleren. Ook bij de deelverantwoordingen gelden de bovengrenzen van de in het Bado vastgelegde goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie. Het algemeen bestuur kan ook hier de percentages verlagen.

Op grond van (bijzondere) activiteiten van een deel van de organisatie van het waterschap, kan de accountant voor de berekening van de goedkeuringstoleranties voor bepaalde deelverantwoordingen gemotiveerd kiezen voor een andere omvangsbasis dan de totale lasten van de deelverantwoording (artikel 2, zesde lid van het Bado).

Daarnaast zijn onder dit lid ook andere zaken opgenomen zoals aanvullende inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen, tussentijdse controles en tussentijdse rapportages. Deze zaken werken mogelijk kostenverhogend. Daarom is hiervan expliciet opgenomen dat ze in de uitvraag voor de opdrachtverlening benoemd moeten worden. Andere eisen van het algemeen bestuur zouden betrekking kunnen hebben op de periode van de verbintenis met de accountant voor de controle van de jaarrekening. Het vastleggen van een dergelijke periode impliceert niet dat daarna van accountant wordt gewisseld. De accountant maakt bij de nieuwe aanbesteding wederom kans op de opdracht.

Vijfde lid

De accountantscontrole moet afhankelijk van de verwachte omvang van de kosten van de accountantscontrole conform de nationale en/of Europese aanbestedingsregels worden aanbesteed. Bij een aanbesteding zijn het de selectiecriteria en de bijbehorende wegingsfactoren, die uiteindelijk de selectie van de accountant voor de controle van de jaarrekening bepalen. In dit lid wordt geregeld dat het algemeen bestuur de selectiecriteria en de bijbehorende wegingsfactoren moet vaststellen omdat het algemeen bestuur het orgaan is dat de accountant benoemt.

Artikel 4 Overige controles en opdrachten

Eerste lid

Naast de controle van de jaarrekening zijn er meer werkzaamheden binnen het waterschap die de inzet van een accountant (kunnen) vereisen. Zo kan het dagelijks bestuur besluiten om advieswerkzaamheden zoals bijvoorbeeld de verbetering van de administratieve organisatie, uit te besteden aan de door het algemeen bestuur benoemde accountant. Door deze werkzaamheden te gunnen aan de door het algemeen bestuur benoemde accountant, kan de onafhankelijkheid en daarmee de integriteit van de accountant ten aanzien van zijn controlewerkzaamheden voor het algemeen bestuur in het geding komen. Belangenverstrengeling tussen dagelijks bestuur en accountant kan mogelijk een weerslag hebben op de kwaliteit van de controle van de jaarrekening. Hetzelfde geldt voor die gevallen waarbij de accountant bij de accountantscontrole zijn eigen werk moet controleren. Als het dagelijks bestuur dit voornemen heeft, moet hij het algemeen bestuur hier vooraf over informeren. Dit biedt het algemeen bestuur de mogelijkheid om over de desbetreffende uitbesteding van werkzaamheden zijn oordeel te vormen en zijn bedenkingen aan het dagelijks bestuur kenbaar te maken.

Tweede en derde lid

In bepaalde gevallen is inschakeling van een andere accountant raadzaam en soms zelfs onoverkomelijk. De reden hiervoor kan van prijstechnische aard zijn, maar ook van bijvoorbeeld organisatorische aard. Zo kunnen de controlewerkzaamheden gemeenschappelijke activiteiten met een ander waterschap of met gemeenten betreffen en de accountantscontrole hiervan door de accountant van de andere partij worden uitgevoerd. De verordening regelt dat het dagelijks bestuur in deze gevallen vrij is in de keuze van de accountant.

Artikel 5 Protocol accountantscontrole

Eerste lid

In artikel 3 van deze verordening is de algemene opdracht aan de accountant aan de orde geweest. Omdat er ieder jaar specifieke omstandigheden zullen zijn, wordt er daarnaast in de regel, vlak voor het daadwerkelijk van start gaan van de accountantscontrole, een aparte opdracht gegeven. Dit gebeurt door middel van het 'controleprotocol'. Dit is een document waarin het algemeen bestuur niet alleen aangeeft wat de rol van de accountant wordt, maar ook wat de reikwijdte van het interne rechtmatigheidstraject is. Sommige waterschappen nemen in dit controleprotocol ook de afspraken op tussen het algemeen en dagelijks bestuur met betrekking tot het interne rechtmatigheidstraject.

Tweede lid

Met het controleprotocol kunnen keuzes worden gemaakt om focus aan te brengen in het rechtmatigheidstraject. De volgende aspecten zouden kunnen worden opgenomen:

- hanteren van de goedkeuringstolerantie die in het Bado is opgenomen en niet over te gaan tot het zelf aanleggen van een strengere norm;
- de looptijd van het controleprotocol kan één jaar of meerdere jaren zijn.

De afspraken die tussen het algemeen en dagelijks bestuur zijn gemaakt ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording zijn onderdeel van de verordening op basis van artikel 108 van de Waterschapswet, de verordening financieel beleid, beheer en organisatie.

De in het tweede lid opgenomen opsomming is niet limitatief. Waterschappen kunnen meer of ook minder onderdelen opnemen.

Het controleprotocol is ook het aangewezen instrument als het algemeen bestuur de behoefte heeft van jaar op jaar te willen vaststellen voor welke onderdelen van de jaarrekening, onderdelen van de leververantwoordingen en organisatieonderdelen afwijkende eisen gelden. Of om afspraken te maken over het verloop van de accountantscontrole en eventueel uit te brengen tussentijdse rapportages.

Aanbevolen wordt het voorstel voor het controleprotocol, voordat dit de bestuurlijke besluitvorming in gaat, te bespreken met de accountant.

Artikel 6 Inrichting accountantscontrole

Eerste lid

Dit lid regelt de bevoegdheidsverdeling tussen de accountant en het dagelijks bestuur ten aanzien van de inrichting van de accountantscontrole. De accountant is leidend ten aanzien van deze inrichting.

Overigens kan de accountant ook besluiten de controlewerkzaamheden onaangekondigd te verrichten. Voorafgaand aan de accountantscontrole vraagt de accountant de voor de controle benodigde dossierstukken wel zoveel mogelijk schriftelijk op bij een vertegenwoordiger van de ambtelijke organisatie.

Tweede lid

Ter bevordering van een soepele accountantscontrole wordt aanbevolen periodiek overleg te voeren tussen de accountant en de verschillende vertegenwoordigers van het waterschap. Vanuit verschillende invalshoeken vinden controlerende werkzaamheden plaats: werkzaamheden vanuit de verbijzonderde interne controle, onderzoeken die worden uitgevoerd door de rekenkamer en doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken. Periodiek overleg kan dubbel werk voorkomen. Ook is uitwisseling van informatie gewenst over specifieke aandachtsgebieden bij de accountantscontrole.

Dit afstemmingsoverleg zou bijvoorbeeld kunnen worden gevoerd door (een vertegenwoordiger uit) het algemeen bestuur, (een vertegenwoordiger van) de rekenkamer, de portefeuillehouder financiën, de secretaris, de (concern-)controller en het hoofd financiën.

Derde lid

Dit lid beoogt te waarborgen dat de accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden zoveel als mogelijk zal steunen op de interne controlewerkzaamheden. Als de werkzaamheden van voldoende kwaliteit zijn en voldoen aan de daarvoor geldende standaarden, dan moet de accountant daar zoveel als mogelijk op te steunen bij de totstandkoming van zijn oordeel. Hiermee wordt beoogd dat door een zo veel mogelijke organisatiegerichte accountantscontrole de verdere kwaliteitsverbetering en professionalisering wordt gestimuleerd.

Artikel 7 Informatieverstrekking door het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de samenstelling van het jaarverslag en de jaarrekening, en voor eventuele door het algemeen bestuur geëiste deelverantwoordingen. Dit artikel regelt de verplichtingen van het dagelijks bestuur voor de verstrekking van de achterliggende informatie aan de accountant.

Tweede lid

Voor de controle van de jaarrekening doet de accountant onderzoek naar de bescheiden zoals bijvoorbeeld verordeningen, nota's, bestuursbesluiten, deelverantwoordingen, administraties, plannen, overeenkomsten en berekeningen. Dit lid draagt aan het dagelijks bestuur op dat deze bescheiden ter inzage liggen en goed toegankelijk zijn voor de accountant.

Derde lid

In dit lid wordt verwezen naar de datum uit de door het algemeen bestuur vastgestelde verordening beleids- en verantwoordingscyclus waarop het dagelijks bestuur de gecontroleerde jaarrekening moet aanbieden aan het algemeen bestuur. De jaarrekening moet op grond van artikel 107 van de Waterschapswet binnen twee weken na vaststelling, maar in elk geval voor 15 juli worden toegezonden aan gedeputeerde staten. Voor deze datum moet de jaarrekening door het algemeen bestuur zijn behandeld, moet een eventuele erop volgende indenniteitsprocedure zijn doorlopen en de jaarrekening wel of niet zijn vastgesteld.

Een ander aspect is dat in het vijfde lid van artikel 109 van de Waterschapswet expliciet is opgenomen dat de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen direct door de controlerend accountant aan het algemeen bestuur moet worden aangeboden.

Vierde lid

Dit lid verplicht het dagelijks bestuur alle informatie die van invloed is op het beeld van de jaarrekening en pas na de afgifte van de accountantsverklaring, maar voor de vaststelling van de jaarrekening door het algemeen bestuur bekend is geworden, direct te melden aan het algemeen bestuur en de accountant. Dit sluit verrassingen tijdens de behandeling van de jaarstukken uit.

Artikel 8 Toegang tot informatie

Om een goede controle uit te voeren moet de accountant onbelemmerd onderzoek kunnen doen. Dit artikel kent de accountant deze bevoegdheid toe. Dit met in acht name van de afspraken met het algemeen bestuur zoals neergelegd in het programma van eisen bij de aanbesteding en het controleprotocol. Dit artikel legt aan het dagelijks bestuur de plicht op om er voor te zorgen, dat de accountant binnen het waterschap onbelemmerde toegang heeft tot informatie en dat de medewerkers en leden van het algemeen bestuur van het waterschap volledig meewerken aan de accountantscontrole.

Tweede lid

De accountant kan op grond van dit lid ook derden die namens het waterschap werken of werkzaam zijn geweest (zoals uitzendkrachten, aannemers en adviesbureaus) om inlichtingen en verklaringen vragen. In principe wordt deze informatie altijd via een bestuurder of medewerker van het waterschap opgevraagd en niet rechtstreeks bij de derde.

Artikel 9 Rapportage

Het derde en vierde lid van artikel 109 van de Waterschapswet regelen de rapportering en de inhoud daarvan van de accountant aan het algemeen en dagelijks bestuur. Aanvullend daarop kan het algemeen bestuur in zijn programma van eisen bij de aanbesteding of in het controleprotocol aanvullende inhoudelijke eisen stellen, maar ook aanvullende rapporteringen van de accountant verlangen. Dit artikel regelt aanvullende zaken aangaande de rapportering op grond van de door de accountant uitgevoerde controles.

Eerste lid

Dit lid regelt dat het dagelijks bestuur in kennis wordt gesteld als de accountant afwijkingen constateert die bij het niet tijdig herstellen tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening zouden leiden. Dit opdat het dagelijks bestuur (in overleg met het algemeen bestuur en de accountant) mogelijk nog tijdig maatregelen tot herstel kan treffen.

Tweede lid

Dit lid regelt dat het management een rapportage krijgt van de door de accountant uitgevoerde (deel)controles. In deze rapportage worden kleine afwijkingen en tekortkomingen die niet leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring en niet van bestuurlijk belang zijn, aan het management meegedeeld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld opmerkingen over (kleine) rubriceringfouten en (kleine) onvolkomenheden in de administratieve organisatie, die eenvoudig in onderling overleg met het management van het waterschap kunnen worden opgelost. Het management kan op grond van de rapportage actie ondernemen voor herstel van de afwijkingen en onvolkomenheden.

Derde lid

Net zoals in het eerste lid is ook in dit lid een procedure van hoor en wederhoor opgenomen. De constatering in het verslag van bevindingen worden voorafgaand aan verzending van de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur door de accountant besproken met het dagelijks bestuur. Het geeft dit orgaan de mogelijkheid kanttekeningen te plaatsen bij de constatering in het (concept-)verslag van bevindingen.

Vijfde lid

Tot slot is in dit lid opgenomen dat de accountant zijn verslag van bevindingen mondeling aan het algemeen bestuur of een delegatie daarvan toelicht.

Artikel 10 Intrekking, inwerkingtreding, tijdstip van ingang en citeertitel

Eerste lid

Dit lid regelt het intrekken van de oude verordening. Daarnaast regelt dit lid tot en met welk jaar de oude verordening van toepassing is.

Vierde lid

In dit lid wordt een naam aan de verordening gegeven waarmee in stukken naar deze verordening kan worden verwezen.

Overige

Het dagelijks bestuur moet de verordening op grond van artikel 109b van de Waterschapswet binnen twee weken na vaststelling door het algemeen bestuur naar gedeputeerde staten zenden.

Commissieadvies

Datum vergadering: Algemene- en Financiële Zaken d.d. 13 maart 2025

Agendapunt: 5.1 Financiële verordening en Controleverordening 2025

Advies: *ADVIES: De commissie adviseert positief.
Het agendapunt als **hamerstuk** te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025.*

*De **fractie Geborgden** vindt het een helder stuk, maar vraagt naar de noodzaak voor het met terugwerkende kracht vaststellen.*

Antwoord DB: Portefeuillehouder Scherrenberg geeft in de commissie aan dat dit te maken heeft met de gewijzigde wetgeving per 1 januari 2025. De accountant moet het hele boekjaar kunnen controleren. Het had de voorkeur om de verordeningen al in december vast te stellen, maar toen waren de modellen vanuit de Unie nog niet gereed.

*De **fractie 50PLUS** heeft de stukken met belangstelling gelezen, maar heeft een vraag over artikel 11 van de Financiële Verordening. Het heeft de voorkeur om de verantwoording aan het AB over de uitvoering van de programma's niet te lang na afloop van het kalenderjaar in te plannen. Moeten we daar niet wat scherper aan de wind zeilen en hiervoor een deadline stellen.*

Antwoord DB: Portefeuillehouder Scherrenberg vindt het een sympathieke gedachte, maar moet nagaan wat de implicaties hiervan zijn en of er wellicht al een wettelijke termijn is bepaald. Dit is inderdaad het geval: de jaarstukken moeten uiterlijk 15 juli bij de provincie als toezichthouder worden ingediend. Daarbij is rekening gehouden met de periode die in de bestuurlijke besluitvormingscyclus van decentrale overheden zit tussen de besluitvorming door het dagelijks bestuur en de daadwerkelijke vaststelling door het algemeen bestuur. Gezien de afhankelijkheden in onze jaarrekening van derden als de BSOB, maar bijvoorbeeld ook van verbonden partijen als de SNB, Aquon en hWh is het niet plausibel de jaarrekening een cyclus naar voren te halen.

*De **fractie Algemene Waterschapspartij** verzoekt om een link naar de modelverordeningen van de Unie van Waterschappen.*

Antwoord DB: Hierbij treft u de gevraagde link aan. [Agenda UvW - 01 Ledenvergadering vrijdag 13 december 2024 10:30 - 13:00 - iBabs Publieksportal](#)

Het betreft agendapunt 8 en 9. Andere optie is om i.p.v. de link de modelverordeningen zelf (108 en 109) aan de vergaderstukken toe te voegen.

*De **fractie BBB** vraagt om toezending van de reactiebrief die de Auditcommissie heeft ontvangen.*

Antwoord DB: De reactiebrief is aan de vergaderstukken toegevoegd.

*De **fractie BBB** merkt op dat de rechtmatigheidsverantwoording eerst bij de accountant lag en nu bij het bestuur. Ze vraagt op welke wijze gewaarborgd kan worden dat dit objectief en kritisch beoordeeld wordt.*

Antwoord DB: Portefeuillehouder Scherrenberg geeft in de commissie aan dat de wetgever heeft bepaald dat de accountant dit niet meer mag doen, maar dat deze taak bij het Dagelijks Bestuur wordt neergelegd. Wel beoordeelt de accountant bij de haar controle van de jaarstukken óók de rechtmatigheidsverantwoording van het Dagelijks Bestuur op getrouwheid en heeft dus de mogelijkheid om daar een oordeel over te geven. Je zou dit kunnen zien als een soort van extra veiligheidsconstruct/controlemoment richting het AB.

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan: Leden van de auditcommissie

Datum	24 februari 2025
Uw kenmerk	
Doorkiesnr	073 615 6680/J.P.M. Kapteijns
Onderwerp	Reactie op opmerkingen auditcommissie op Controleverordening en Financiële verordening

Geachte leden van de auditcommissie,

Op 4 april 2025 worden de Controleverordening en de Financiële verordening ter vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. De beide verordeningen zijn aangepast aan wijzigingen in de wet- en regelgeving en vervangen de oude verordeningen, welke jaren geleden zijn vastgesteld. Voordat deze verordeningen ter vaststelling aan het AB worden aangeboden heeft de portefeuillehouder Financiën de concept-verordeningen aan u, vanuit uw rol als lid van de auditcommissie, ter advisering voorgelegd.

Onderstaand is per verordening de reactie op de verzamelde op- en aanmerkingen van de leden van de auditcommissie weergegeven.

Controleverordening

1) Bij het controleprotocol kan het Algemeen Bestuur “speerpunten” benoemen. De suggestie is om in art 4 lid 1 het benoemen van speerpunten ook in de controleverordening op te nemen.

Reactie: De door het Algemeen Bestuur te benoemen van speerpunten komen terug onder art 3 lid 4. Artikel 4 gaat in op overige (controle-)opdrachten anders dan de interim- en jaarrekeningcontrole. Denk hierbij aan aanvullende adviesopdrachten in het kader van bedrijfsvoeringsvraagstukken, door subsidieverstrekking vereiste subsidieverantwoordingen etc.. Vanuit het behoud van de slagvaardigheid is het niet wenselijk om ook voor dergelijke opdrachten speerpunten bij het Algemeen Bestuur op te halen.

2) Voorgesteld wordt om de zin “voor zover de onafhankelijkheid van de accountant daarmee niet in het geding komt” te schrappen. De accountant moet zelf die afweging maken. Bovendien is dit door het DB moeilijk in te schatten en is deze vorm van “zelfcensuur” niet nodig.

Reactie: De betreffende zinsnede voegt inderdaad weinig toe; de zin wordt verwijderd.

3) In plaats van “vertegenwoordigers van het AB” wordt voorgesteld om in art 6 lid 2 de auditcommissie te noemen.

Reactie: Akkoord met het voorstel; in de afsluitende artikelen is de auditcommissie ook expliciet genoemd. Daarmee komt de aanpassing in lijn met deze artikelen.

4) In de verordening staat dat de resultaten van de interne toetsing ter kennisname aan de auditcommissie worden aangeboden. Voorgesteld wordt om die resultaten van de interne toetsing met de auditcommissie te bespreken en ter kennisname aan het Algemeen Bestuur aan te bieden.

Reactie: het betreft hier de bevindingen van de verbijzonderde interne controle, dus niet de controle van de accountant. Het betreft detailbevindingen die aan de auditcommissie worden aangeboden vanuit hun adviserende rol en specialistische kennis. De mate van detail is niet geschikt om te delen met het voltallige Algemeen Bestuur. Eventuele wezenlijke constatering of te nemen maatregelen worden vanzelfsprekend wel met het Algemeen Bestuur gedeeld.

Financiële verordening

1) In art 19, lid 2c staat een typefout: 2x “ten minste”

Reactie: de typefout wordt hersteld.

2) Voorgesteld wordt om in de informatienota op te nemen op welke punten de nieuwe verordening afwijkt van de huidige verordeningen en van de modelverordening van de Unie van Waterschappen en waarom.

Reactie: Dit wordt meegenomen in de adviesnota waarbij aandacht is voor de gewijzigde wet- en regelgeving en de mogelijkheid tot lokale invulling door het waterschap. Daarbij wordt rekening gehouden met het feit dat de concept-verordeningen een technisch karakter heeft en politiek-neutraal is opgesteld.

3) Gevraagd is om duidelijk aan te geven welke politieke keuzes mogelijk zijn en wat als louter administratieve wijzigingen te beschouwen is. Wat is de mening van onze controller en/of accountant?

Reactie: De verordening is opgesteld en afgestemd met de controller. De verordening heeft een technisch karakter. De beleidsmatige keuzes krijgen een plaats binnen de nota financieel beleid. Zolang de verordening past binnen de ruimte die de wet biedt (dit is het geval), zal de accountant de keuzes van het waterschap respecteren.

4) In de verordening komen diverse getallen en percentages voor. Wanneer die veranderen betekent dit dat de gehele verordening wijzigt. Voorgesteld wordt deze getallen/percentages separaat op te nemen en die vervolgens elk jaar vast te stellen zodat niet telkens de gehele verordening gewijzigd hoeft te worden.

Reactie: In de slotbepalingen is opgenomen dat minimaal elke vier jaar de verordeningen worden beoordeeld op noodzakelijke actualisatie. Indien daar aanleiding toe is, worden de gepresenteerde percentages en bedragen op dat moment herijkt. De gepresenteerde percentages en bedragen worden voldoende bestendig geacht voor de komende vier jaar.

5) Ten aanzien van de definities wordt opgemerkt dat de auditcommissie in beide stukken niet bij de begripsbepalingen wordt genoemd. Verder wordt opgemerkt dat de auditcommissie geen formele controlerende bevoegdheid heeft maar een adviesrol ten behoeve van het Algemeen

Bestuur. Het is niet de bedoeling dat de auditcommissie over meer informatie gaat beschikken dan de andere leden van het Algemeen Bestuur.

Reactie: Dit wordt in de verordeningen toegevoegd onder de begripsbepalingen. De rolinvulling/taakopvatting van de auditcommissie zal worden betrokken bij de aankomende evaluatie van de auditcommissie.

Tot slot hecht de portefeuillehouder Financiën eraan u te bedanken voor uw bijdrage aan de verbetering van de beide concept-verordeningen.

Met vriendelijke groet,

John Kapteijns
Secretaris Auditcommissie

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2364
Extern Zaak ID	0654266297
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.2.A
Titel	Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	2022-021 Maatregelen Astense Aa – de Berken
Portefeuillehouder	Groot, E. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 VO+ontwerp Astense Aa – de Berken
Bijlage 2 Kostenraming
Bijlage 3 Financiële paragraaf
Bijlage 4 Planning
Bijlage 5 Overzichtskaart Astense Aa – de Berken en omgeving
Toegevoegd: Advies commissie WW Uitvoering project Astense Aa – de Berken en aanvraag investeringskrediet
Toegevoegd: Aanvullend memo n.a.v. vragen commissie Astense Aa de Berken
Toegevoegd: Motie Astense Aa – de Berken

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 400.000,- voor het uitvoeren van het project Astense Aa-de Berken.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

Uitvoeren van het project Astense Aa de Berken en daarvoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 400.000.

PROBLEEMSTELLING

De Astense Aa ter hoogte van de Berken is een beek met een hoge ecologische potentie, in het bijzonder voor macrofauna (water beestjes). In het gebied van de Berken komen soorten voor zoals de beekrombout (libelle), beekschaatsenrijder en de beekloper. Deze soorten komen bijna nergens anders in het werkgebied van Aa en Maas voor en vormen daarom een zogeheten bronpopulatie. Dit maakt het beektraject bij de Berken zeer bijzonder maar ook kwetsbaar. Deze kwetsbaarheid blijkt ook uit de KRW-score voor macrofauna die een dalende trend laten zien. De huidige populaties van deze soorten zijn zeer klein het ontbreekt met name aan variatie in substraat. Met het project Astense Aa – de Berken worden beekhouthoutpakketten voorzien om meer variatie in substraat en stroomsnelheid aan te brengen waar de macrofauna (waterinsecten) van profiteren. Naast de maatregelen ten behoeve van de ecologie worden ook maatregelen genomen om ongewenste uitspoeling van de beek tegen te gaan en daarmee negatieve effecten voor de waterhuishouding tegen te gaan.

Op 23 februari 2024 heeft het algemeen bestuur middelen beschikbaar gesteld voor de voorbereiding, verkenning en planuitwerking van het project. In de verkenningsfase zijn een aantal kansrijke alternatieven uitgewerkt en tijdens een informatiebijeenkomst ook gedeeld met belanghebbenden. Uiteindelijk zijn de varianten ‘aanbrengen van beekhouthoutpakketten in de hoofdloop’ én ‘optimaliseren door beheer en monitoring’ als voorkeursvarianten vastgesteld. Inmiddels zijn de maatregelen, na een zorgvuldig participatietraject met direct belanghebbenden, uitgewerkt tot een voorontwerp. Ook worden medio maart 2025 extra monitoringspunten ingericht om de waterstanden en afvoeren in de Astense Aa ter hoogte van de Berken (bovenstrooms, benedenstrooms én in de Berken) goed te kunnen volgen.

Ten behoeve van de technische uitwerking, het doorlopen van het vergunningetraject en realisatie wordt het bestuur verzocht om een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen.

BEOOGD EFFECT

1. Het versterken van de ecologische kwaliteit van de Astense Aa – de Berken ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water doelstellingen door het uitvoeren van maatregelen over een tracé van ± 2,5 km.
2. Het verbeteren van de waterhuishouding en beperken van erosie/uitspoeling van de beek op ongewenste locaties. Met de voorgenomen waterhuishoudkundige maatregelen de bereikbaarheid en toegang van het gebied voor de beheerder (calamiteiten) én voor wandelaars te garanderen.

ARGUMENTEN

1.1 Ecologische potentie Astense Aa – de Berken is hoog in vergelijking met de meeste beken in beheergebied Aa en Maas

De aanwezigheid van bijzondere soorten maakt de Astense Aa een van de meest waardevolle beken. De populaties bijzondere soorten zijn klein en daarmee kwetsbaar. Met het nemen van relatief eenvoudige maatregelen is de ecologische waarde van de Berken significant te vergroten.

1.2 De boven- en benedenstroomse nog in te richten trajecten profiteren ook van de maatregelen in de Berken

Ingrijpen in de Berken vergroot de ecologische kwaliteit van deze bosbeek. De maatregelen zorgen ervoor dat de Berken een brongebied kan worden voor bijzondere soorten die nu nog in lage aantallen voorkomen. Doordat ook de boven- en benedenstroomse trajecten nog ingericht worden fungeert de Berken als een soort 'springplank' voor de soorten om ook deze trajecten en andere waterlopen in de omgeving te 'koloniseren'. Het gebied dat profiteert van de ingrepen is daarmee groter dan alleen de Astense Aa ter hoogte van de Berken. Ook andere soortgroepen zoals vissen profiteren van aanwezige houtstructuren.

1.3 De maatregelen in de Berken dragen ook bij aan een betere waterhuishouding én toegankelijkheid van het gebied

Naar aanleiding van de informatiebijeenkomst met belanghebbenden neemt het waterschap maatregelen om erosie/uitspoeling van de beek te voorkomen op locaties waar dit onwenselijk is. Op enkele locaties worden natuurlijke oeververstevingingen via zogenaamde stobben aangebracht. Hiermee kan ongewenste uitspoeling van de beek richting agrarische percelen en het naastgelegen wandelpad worden tegengegaan met als resultaat een robuustere inrichting van de beek. Bovendien zorgen de stobben voor extra structuurvariatie in de beek wat weer ten goede komt aan de ecologie.

1.4 De monitoring van het project levert de beheerder nuttige informatie voor dagelijks peilbeheer

Met het inrichten van extra monitoringspunten worden waterstanden en afvoeren van de beek gemonitord. De beheerder kan deze informatie benutten om de effecten van ingebrachte houtpakketten maar ook effecten van hout dat op natuurlijke manier in de beek terecht komt te bepalen. De monitoringsinformatie helpt daarmee om het juiste 'ingrijpmoment' te bepalen.

1.5 Er is voldoende draagvlak voor uitvoering van de maatregelen

Op basis van de inloopavond op 11 februari 2025 en ook op basis van gesprekken die met belanghebbenden eerder hebben plaatsgevonden zijn reacties overwegend positief. De zorgvuldige voorbereiding waarbij de belanghebbenden stap voor stap zijn meegenomen en ook de extra hydrologische monitoring dragen hier naar verwachting aan bij.

1.6 Het aanplanten van bomen zorgt voor meer schaduwwerking én minder noodzaak tot onderhoud

Hoewel de Berken grotendeels een beschaduwd traject is met relatief weinig lichtinval, zijn er enkele locaties waar (zon)licht zorgt voor opwarming van het beekwater. Dit zal op termijn leiden tot groei van waterplanten/algen en daarmee de noodzaak om te gaan onderhouden. Lichtinval op de open plekken zorgt er in combinatie met de voedselrijke bodem bovendien voor dat veel ongewenste soorten zoals brandnetels in de nabijheid van de beek veelvuldig voorkomen. Dit gaat ten koste van ontwikkelmogelijkheden voor andere plantensoorten én goede bereikbaarheid van het gebied. Om toekomstig ingrijpen (onderhoud) zoveel mogelijk te beperken worden op een open plekken in de nabijheid van de beek extra bomen geplant.

Hiermee kan verstoring van de beek door dit onderhoud en daarmee aantasting van de ecologische kwaliteit kan worden tegengegaan.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Ecologische meerwaarde is deels afhankelijk van voldoende afvoer in de Astense Aa

De afvoer van de Astense Aa is in droge perioden niet altijd voldoende om meer variatie in stroomsnelheid te kunnen realiseren. De variatie in stroomsnelheid is belangrijk om de ecologische kwaliteit te verhogen. Om die reden is kritisch gekeken welke beekhoutpakketten het meest effectief zijn bij lagere afvoeren. Ook zal monitoringsinformatie van waterstanden worden benut om de houtpakketten op de juiste diepte aan te brengen. Enerzijds om optimale variatie in stroming te realiseren en anderzijds om te borgen dat het water bij hogere afvoeren het water over de houtpakketten heen kan stromen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2025, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 november 2024, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Het project Astense Aa – De Berken is hierin meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
2022-21	Astense Aa - De Berken	Voorbereiding	32-2-2024	Uitgaven	€ 150.000
				Inkomsten	€ -
		Uitvoering	-	Uitgaven	€ 314.000
				Inkomsten	€ -
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 464.000
				Totaal NETTO	€ 464.000

Eerder is in de vergadering van het algemeen bestuur van 23 februari 2024 een bedrag van € 150.000 toegekend om de nodige voorbereidingen te kunnen treffen (zie dossier 1482).

Gevraagd krediet/dekking

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 400.000. Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige (en hogere) aanvraag en het effect hiervan wordt doorgerekend in meerjarig kader.

In de kostenraming zijn middelen opgenomen voor verdere conditionerende onderzoeken van flora en fauna en waterbodembodem en in het kader van monitoring. Daarnaast vergt dit project de nodige interne capaciteit (o.a. uren van adviseurs voor ecologie en hydrologie).

Effect op de exploitatie

De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2027. Het effect op de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten wordt vooralsnog ingeschat op € 5.000 op basis van normbedragen.

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf. Daarnaast is een kostenraming bijgevoegd.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Een aantal maatregelen zijn gericht op het aanbrengen van zogenaamde beekhout constructies. In het project wordt voor het aanbrengen van het beekhout zoveel mogelijk gebruik gemaakt van hout dat uit de Berken zelf afkomstig is. Door voorafgaand een inventarisatie te doen kunnen we de onnodige aanvoer van hout en daarmee het gebruik van grondstoffen zoveel mogelijk beperken. Dit zijn grondstoffen die al in het gebied aanwezig zijn. Dit draagt bij aan de

doelstellingen van het waterschap aan een circulaire economie 2050 en een duurzame waterbouw.

Met het aanbrengen van beekhout en aanplanten van bomen draagt het waterschap bij aan versterking van de biodiversiteit. De ecologie profiteert van de maatregelen die in de Berken worden genomen. Door op een aantal locaties maatregelen te nemen om ongewenste uitspoeling tijdens piekafvoeren van de beek te voorkomen wordt ook een bijdrage geleverd aan een klimaat robuust watersysteem.

UITVOERING/VERVOLG

Bij positieve besluitvorming door het algemeen bestuur zal het ontwerp worden uitgewerkt naar een uitvoeringsontwerp en worden aanbestedingsstukken opgesteld. Ook worden de benodigde vergunningen aangevraagd om het project te kunnen realiseren. Voor de vergunning eigen dienst procedure hebben al verkennende gesprekken plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat de maatregelen vergunbaar zijn.

De uitvoeringsperiode voor dit project is sterk afhankelijk van hydrologische omstandigheden en weersomstandigheden. De werkzaamheden kunnen niet in natte omstandigheden plaatsvinden waardoor de exacte uitvoeringsperiode hierop moet worden afgestemd. De intentie is om medio oktober 2025, indien de weersomstandigheden het toelaten, te kunnen starten met realisatie van het werk.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Communicatie

De volgende communicatie-activiteiten hebben reeds plaatsgevonden of zijn gepland:

- 13 juli 2023 - informatiebijeenkomst tbv toelichting project en ophalen aandachtspunten
- 3 september 2024 - informatiebijeenkomst - over de uitgewerkte kansrijke alternatieven
- Storymap – een webpagina waarop de kansrijke maatregelen in het gebied zijn gepresenteerd. Belanghebbenden hebben ook via deze weg een reactie kunnen geven op het eerste ontwerp
- Diverse (1 op 1) gesprekken met aanliggende agrariërs, ZLTO - de Peel, waaronder Brabants Landschap, de gemeente Asten en Deurne (zowel voor als na de informatiebijeenkomsten)
- Inloopbijeenkomst VO+, dashboard en monitoring op 11 februari 2025 (tevens uitnodiging naar lokale krantjes/media)
- Opstellen van een projectpagina van de Astense Aa – de Berken [De Berken - Astense Aa - Waterschap Aa en Maas](#)

Participatie

In het participatieproces zijn direct belanghebbenden stapje voor stapje meegenomen in het project met het waterschap als initiatiefnemer. Zoals hierboven benoemd zijn er diverse informatieavonden geweest en hebben belanghebbenden en geïnteresseerden zeer recent op 11 februari 2025 het voorontwerp kunnen bekijken. Het participatieproces en met name de gesprekken die zijn gevoerd met ZLTO de Peel en enkele individuele agrariërs hebben tot op heden positief bijgedragen aan zowel de relatie als het draagvlak dat er is voor het project (zowel maatregelen als monitoring).

Nav het nadeelcompensatie traject Astense Aa (wateroverlast 2016) heeft, parallel aan bovengenoemd participatietraject, op 22 januari 2025 een zeer constructief gesprek plaatsgevonden met de bestuurders van ZLTO afdeling De Peel. Hierbij is samen met hen vooral vooruitgekeken naar de opgaven waar we gezamenlijk voor staan. Tijdens het gesprek is

benadrukt dat we de samenwerking blijven opzoeken in projecten als de Astense Aa – de Berken maar ook andere opgaven van het waterschap en initiatieven vanuit de ZLTO of derden.

BIJLAGEN

Bijlage 1	Voorontwerp maatregelen Astense Aa de Berken
Bijlage 2	Kostenraming
Bijlage 3	Financiële paragraaf
Bijlage 4	Planning
Bijlage 5:	Overzichtskaart Astense Aa – de Berken en omgeving

VERSIEDATUM

25 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Maatregelen Astense Aa – de Berken

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: 2025-13

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht, Regeling
beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen en Omgevingswet.
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 13 maart 2025

BESLUIT:

Uitvoeren van het project Astense Aa, traject de Berken en daarvoor een investeringskrediet
beschikbaar te stellen van € 400.000,-

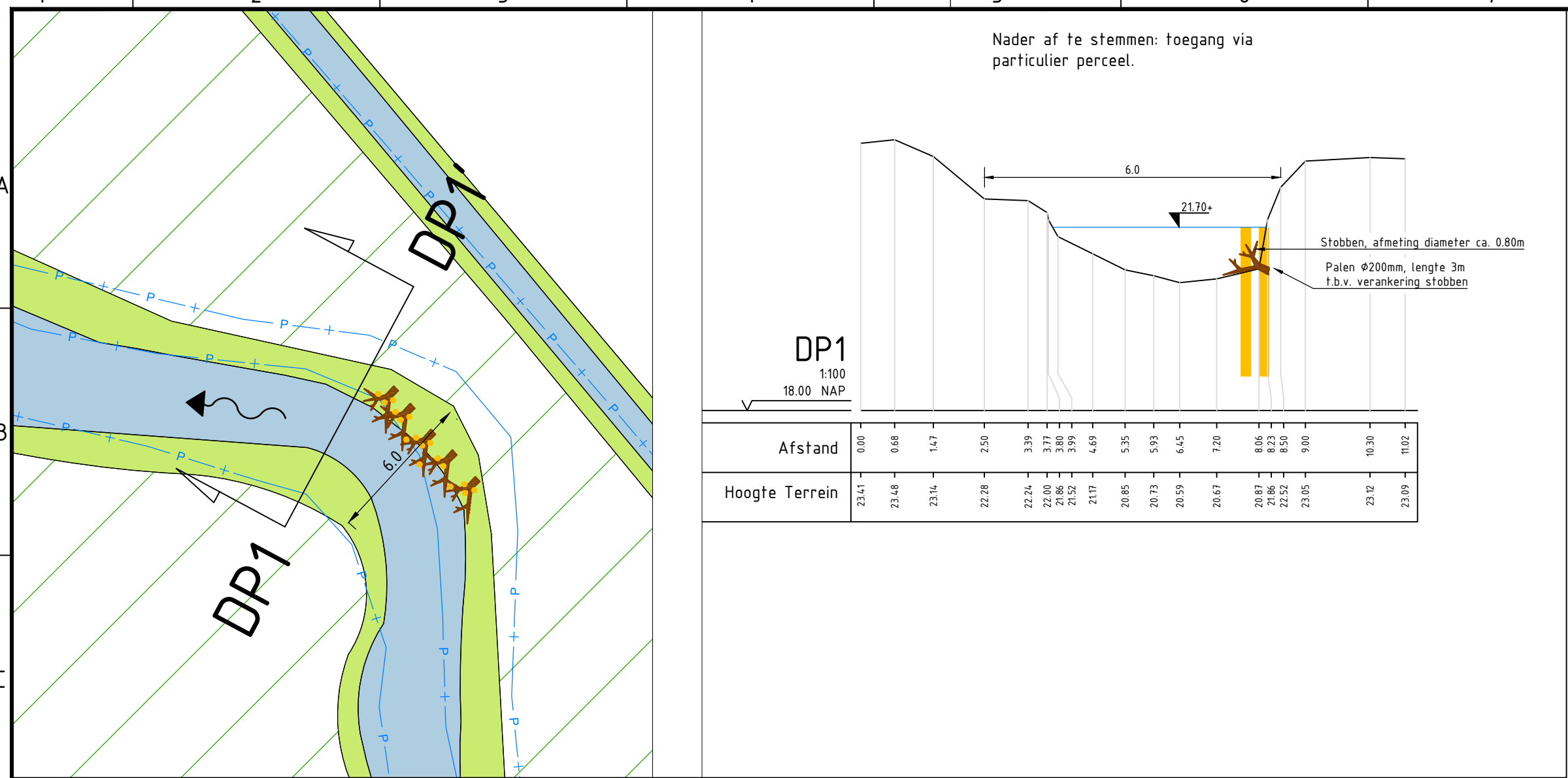
Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025

De secretaris,

De dijkgraaf,

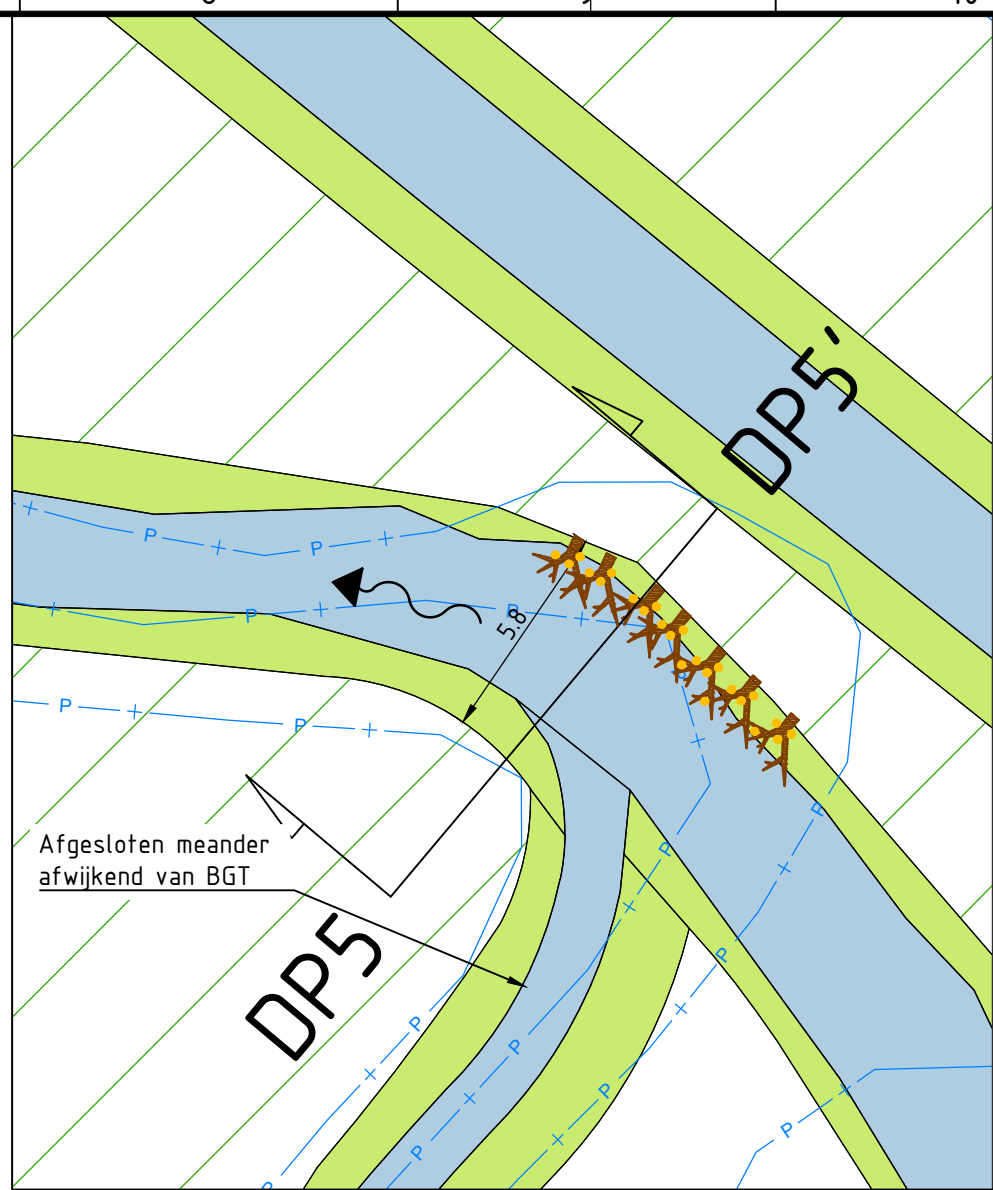
Peter Verlaan

Mario Jacobs

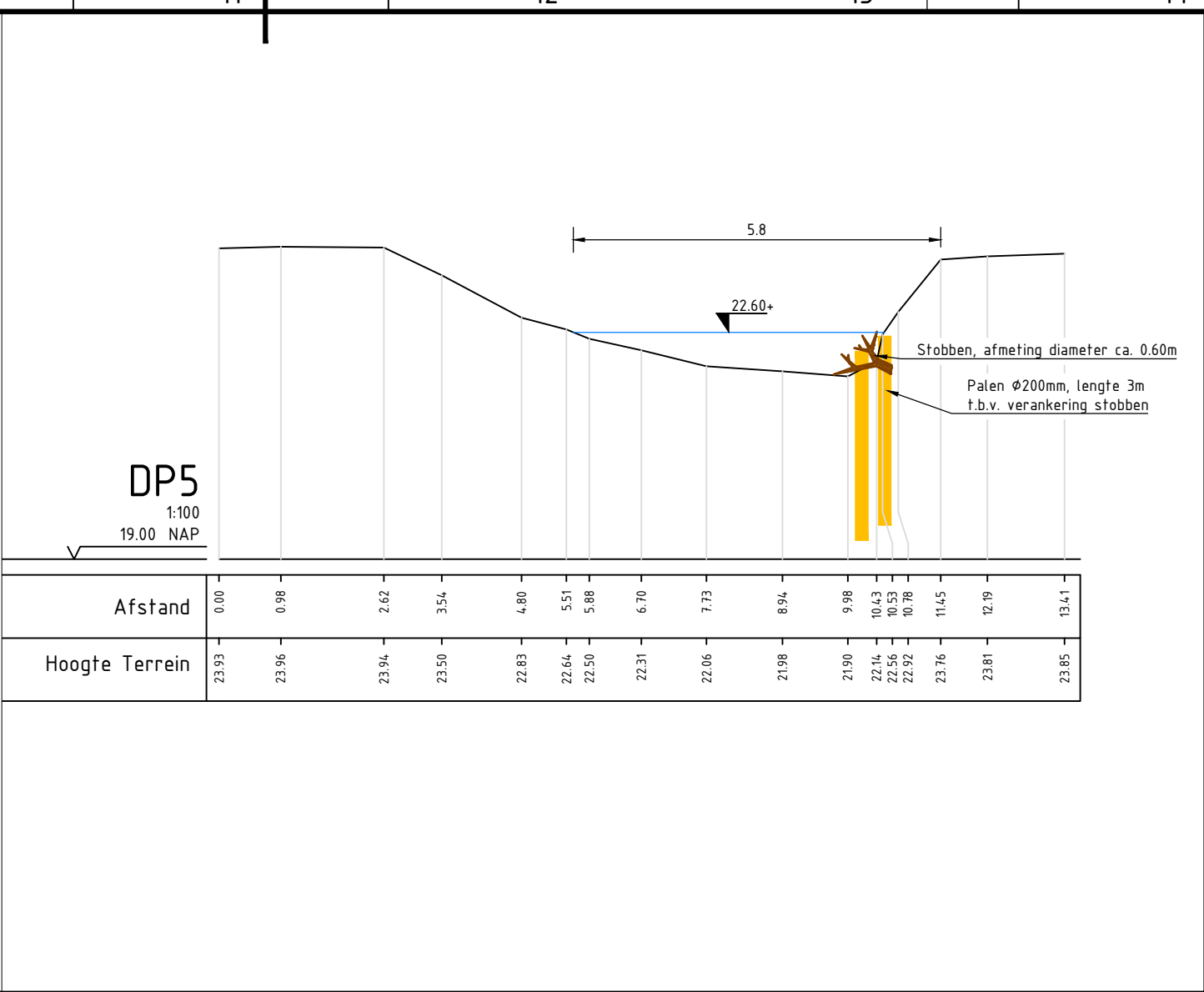

Dwarsprofiel 1 bovenaanzicht stobben in buitenbocht
Schaal 1 : 200

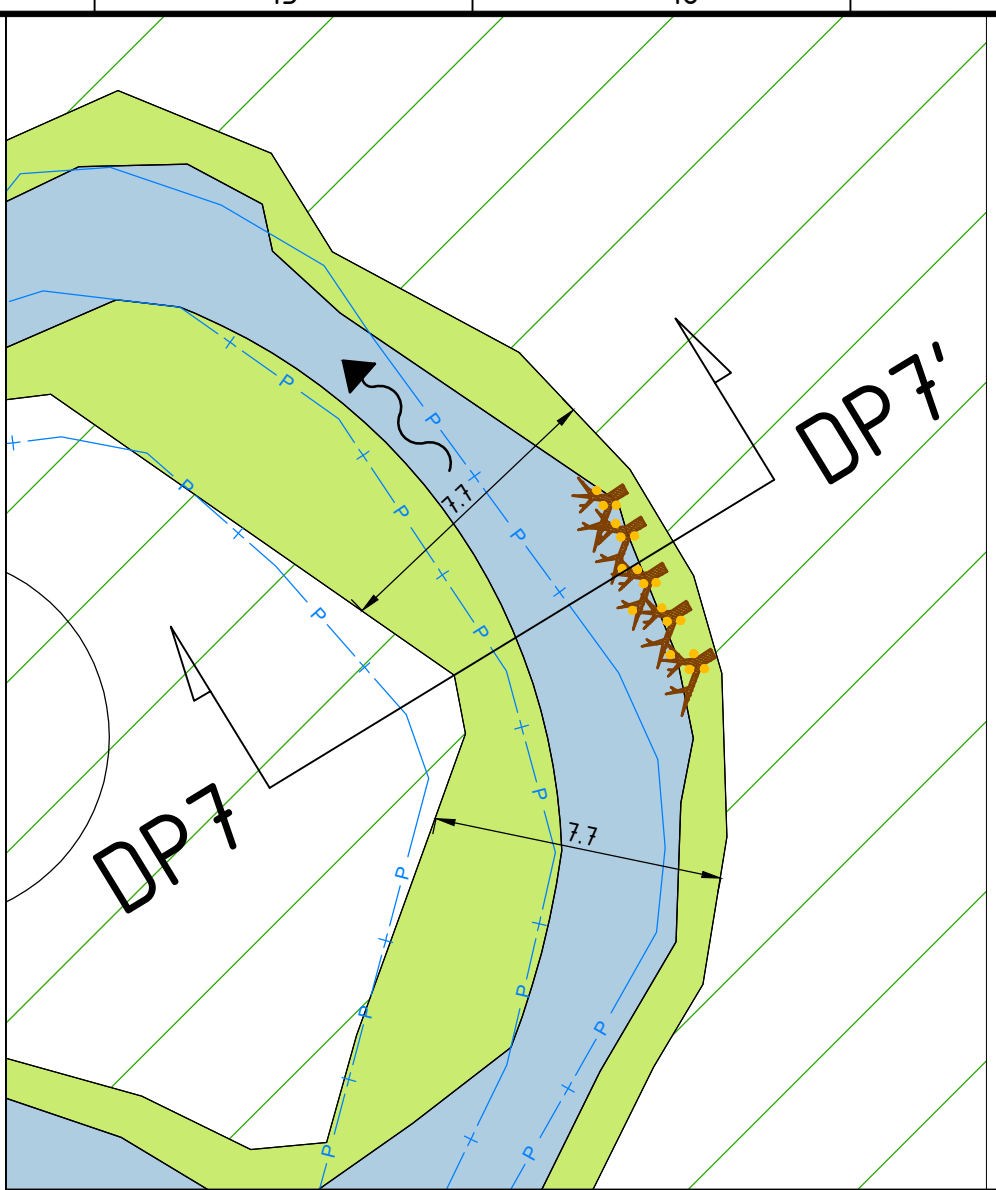
Dwarsprofiel 1 dwarsdoorsnede stobben in buitenbocht
Schaal 1 : 100

Dwarsprofiel 5 bovenaanzicht stobben in buitenbocht
Schaal 1 : 200

Dwarsprofiel 5 dwarsdoorsnede stobben in buitenbocht
Schaal 1 : 100

Astense Aa - De Berken

Kostenraming (bedragen inclusief BTW):		IB 2024-02	IB 2025-13	TOTAAL
Kosten:		Vorbereidings- krediet	Uitvoerings- krediet	Totaal krediet
Interne uren	€	60.000	€ 80.000	€ 140.000
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€	77.500	€ 55.000	€ 132.500
PR en communicatie	€	1.000	€ 3.000	€ 4.000
Vergunningen/legeskosten	€	2.000	€ 5.000	€ 7.000
Aanneemsom	€	-	€ 130.000	€ 130.000
Aanvullende diensten uitvoering en extra uitvoeringsbegeleiding	€	-	€ 98.000	€ 98.000
Onvoorzien	€	8.000	€ 25.000	€ 33.000
Interne rente	€	1.500	€ 4.000	€ 5.500
TOTAAL KREDIETRAMING		€ 150.000	€ 400.000	€ 550.000
NETTOBIJDRAGE		€ 150.000	€ 400.000	€ 550.000

TOTAAL GEVRAAGD INVESTERINGSKREDIET: € 400.000

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer****2025-13****Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:****25-2-2025****Datum AB:****4-4-2025****Algemeen**

Waterschapstaak:

Watersysteembeheer

Projectverantwoordelijke afdeling:

Projecten en Programmeren

Betreft investeringsproject:

Astense Aa - De Berken

Soort investering:

B2**Financieel**

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 400.000	€ -	€ 400.000
Programmeringcode/-nr.: 2022-21	€ 314.000	€ -	€ 314.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	€ 400.000	€ -	€ 400.000
Totaal	€ 400.000	€ -	€ 400.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:

2027

(Omslag)rente %

2,16%

Verdeling activa**Afschr.termijn****Afschrijving****Rente****Totaal kapitaallast.**

Grond	40	€ -	€ -	€ -	-
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -	-
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -	-
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	40	€ 10.000	€ 8.640	€ 18.640	18.640
Totaal		€ 10.000	€ 8.640	€ 18.640	18.640

Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)

€ 5.000

Afname jaarlijkse exploitatielasten

€ -

Totale lasten

€ 23.640

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer 100,0%

Zuiveringsbeheer 0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen	29,0%	€ 6.855,60	329.900 €	0,02
Gebouwd	58,6%	€ 13.853,04	165.380.000.000	0,00001%
Ongebouwd	12,2%	€ 2.884,08	98.350 €	0,03
Natuurterreinen	0,2%	€ 47,28	27.200 €	0,00

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ -	1.190.900 €	-
-------------------------------	-----	-------------	---

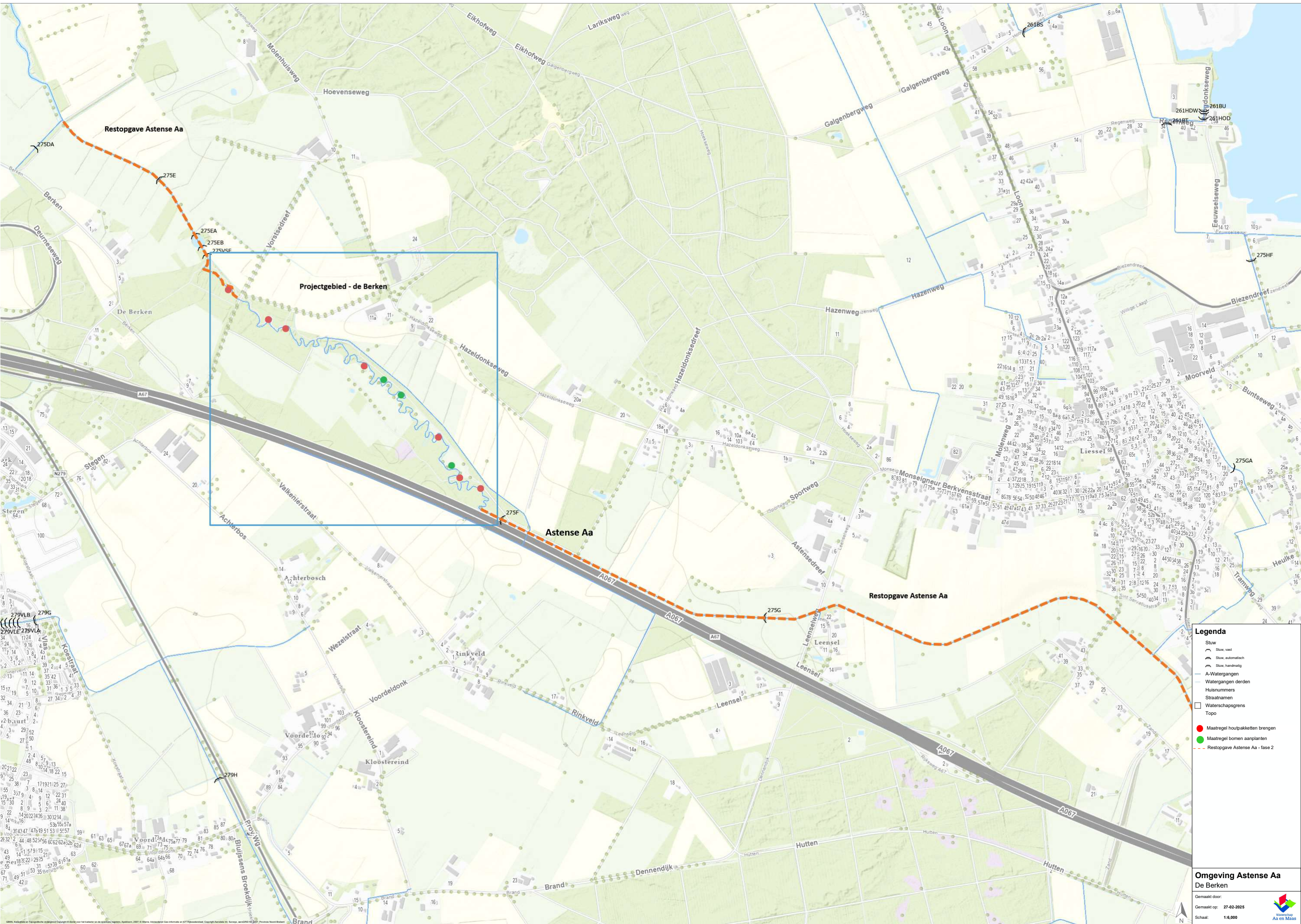
Totaal Generaal € **23.640,00****Overige gegevens**

Investeringskredietnummer:	I1029701	Astense Aa - De Berken
Programma (toebedeling)	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121001	Aanleg verwerving waterlopen

Bijlage 4: Planning

Mijlpaal	Datum
Voorontwerp gereed	Februari 2025
Definitief ontwerp gereed	Maart 2025
Technisch ontwerp en aanbestedingsdocumenten gereed	Mei/juni 2025
Vergunning eigen Dienst onherroepelijk	Augustus 2025
Start aanbesteding werk	Augustus 2025
Gunning aannemer	Oktober 2025
Start uitvoering	Oktober/november 2025*
Oplevering werk	september 2026*

*Startdatum van de uitvoering is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Indien het vergunningenproces soepel doorlopen kan worden betekent dit dat in het najaar van 2025 mogelijk de uitvoering van start kan. De verwachting is dat in de winterperiode de weersomstandigheden niet geschikt zijn voor realisatie van het werk (te hoge afvoeren). Ook het broedseizoen is omwille van de hoge natuurwaarden in het gebied ongeschikt om de werkzaamheden te realiseren. Omwille hiervan is een langere uitvoeringsperiode voorzien en is de opleverdatum van het werk mede afhankelijk van de weersomstandigheden.

Legenda

- Stuw
 - Stuw, vast
 - Stuw, automatisch
 - Stuw, handmatig
- A-Watergangen
- Watergangen derden
- Huisnummers
- Straatnamen
- Waterschapsgrens
- Topo

Omgeving Astense Aa
De Berken

Gemaakt door:

Gemaakt op: 27-02-2025

Schaal: 1:6,000

Commissieadvies

Datum vergadering:	Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 13 maart 2025
Agendapunt:	4.2 Uitvoering project Astense Aa - de Berken en aanvraag investeringskrediet
Advies:	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. De heer J. Keijzers is inspreker bij dit agendapunt. De fractie CDA verzoekt nadere informatie te ontvangen ten aanzien van bronpopulatie in het gebied. Antwoord DB: Portefeuillehouder De Groot zegt toe een aantal bronnen toe te voegen met betrekking tot de soorten die zijn aangetroffen dan wel verwacht worden gelet op de biotoop karakteristiek van dat deel van de Berken. De memo is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Uitwerking toezegging n.a.v. Commissie Watersysteem en Waterveiligheid

Datum vergadering:	13 maart 2025
Agendapunt:	4.2 Uitvoering project Astense Aa - de Berken en aanvraag investeringskrediet
Vraag:	De <i>fractie CDA</i> verzoekt nadere informatie te ontvangen ten aanzien van bronpopulatie in het gebied.
Toezegging:	Antwoord DB: Portefeuillehouder De Groot zegt toe een aantal bronnen toe te voegen met betrekking tot de soorten die zijn aangetroffen dan wel verwacht worden gelet op de biotoop karakteristiek van dat deel van de Berken. De memo is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Aanleiding

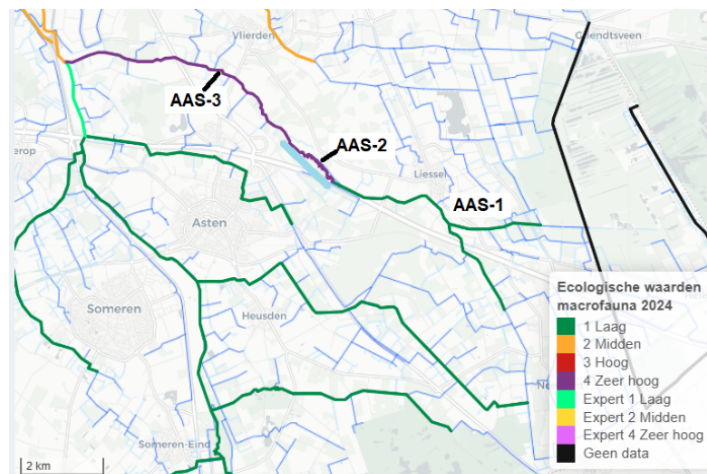
Na aanleiding van vragen uit de commissie watersysteem en waterveiligheid van 13 maart 2025 wordt in dit memo ingegaan op:

1. De ecologische toestand en bijgaande data van bijzondere beektypische soorten in De Berken.
2. De wijze van uitvoering van het project
3. Een toelichting op het overwegend positieve draagvlak voor het project

1. Analyse ecologische toestand macrofauna + betekenis maatregelen voor Astense Aa (de Berken)

Toestand en trend

De Berken is een ecologisch waardevol traject van de Astense Aa. Er zijn hier beektypische soorten aanwezig die binnen het beheergebied van Aa en Maas zeldzaam zijn nauwelijks ergens anders voorkomen. In het traject van De Berken (meetpunt op kaart weergegeven met AAS-2) komen 20 van dit soort beektypische soorten voor, terwijl dit in het nog niet ingerichte traject (AAS-1) bovenstrooms er slechts één is. Dit laat zien dat De Berken een belangrijk traject is met bijzondere soorten. Echter is er op basis van de laatste zes meetjaar te zien dat er een neerwaardse trend is in het aantal soorten.

Tabel 1 aantal beektypische soorten dat per jaar is aangetroffen in de Berken

2017	2019	2020	2022	2023	2024
11	8	7	6	7	5

Zo werden er van de beekschaaftenrijder in 2017 in totaal 53 individuele beekschaaftenrijders waargenomen, was dit er in 2019 nog één en zijn ze daarna niet meer waargenomen, de gewone beekloper is slechts één keer waargenomen in 2017 en één keer in 2023. De beekrombout is slechts één keer waargenomen in 2019 en 2020 en drie individuen in 2023. Er kan dus gesteld worden dat de beektypische soorten die aanwezig zijn in zeer lage dichtheden voorkomen. Tabel 2 laat de som van het aantal individuen (voor alle beek typische soorten) zien dat per jaar zijn aangetroffen.

2017	2019	2020	2022	2023	2024
148	40	52	37	30	16

Maatregelen in de Berken én bovenstrooms en benedenstrooms versterken elkaar

Door de diversiteit aan habitat te vergroten door middel van houtpakketten zullen de omstandigheden voor dit soort beektypische soorten verbeteren waardoor de populaties zullen toenemen en zich hopelijk later kunnen verspreiden naar aangrenzende gebieden. Door nu de Berken aan te pakken en daarna ook aan de slag te gaan met herinrichting van de beek in het bovenstroomse en benedenstroomse traject waar ook nog KRW opgaven liggen wordt behalve het versterken van de bronpopulaties dus ook het potentiële geschikte leefgebied voor deze populaties vergroot.

2. Wijze van uitvoering

De Astense Aa is ook in de huidige situatie een ecologisch waardevol gebied en daarmee ook kwetsbaar. Een van de belangrijkste uitgangspunten van het project is het voorkomen/tegengaan van schade aan bestaande natuur bij realisatie van de maatregelen. In het programma van eisen is dit als 'harde eis' opgenomen en uiteindelijk is dit ook de belangrijkste reden dat er is gekozen voor de voorkeursvariant waarbij houtpakketten worden aangebracht in de hoofdloop. Het aantakken van meanders dan wel het verlengen van de by-pass zijn vooral vanwege de impact op de huidige natuurwaarde dan wel aantasting hiervan afgevalen.

Variant	Meanders aantakken	Omleiden water via parallelsloot	Kleine houtpakketten hoofdloop	Beheer en monitoring
Ecologische meerwaarde				
Bijdrage robuust watersysteem				
Effecten op toename onderhoud				
Uitvoerbaarheid irt schade /aantasting omgeving				
Haalbaarheid irt grondposities				
Kosten				

Belangrijke uitgangspunten tav maatregelen en uitvoeringwijze

- Uitvoering van maatregel zonder graafwerk in bodem – de houtpakketten worden gerealiseerd zonder dat hierbij hoeft te worden gegraven in de bodem – hiermee kan ongewenste uitspoeling/erosie en schade die hierdoor optreedt worden tegengegaan;
- *Keuze materiaal* – de aannemer dient in zijn keuze voor materieel in te zetten op materieel waarbij geen schade wordt aangebracht aan bestaande natuur. Te denken valt aan een minigraver daar waar de toegankelijkheid voldoende is. Verder valt te denken aan een kar/aanhanger voor transport van materieel;
- *Rijroutes van tevoren zorgvuldig bepaald* - ruim vooraf aan uitvoeringsperiode wordt door beheerder waterschap, beoogd directievoerder, ecooloog en terreinbeheerder gekeken hoe rijroutes eruit komen te zien per maatregellocatie;
- *Uitvoering 'in den droge'* - waar nodig deels afdammen/rondpompen. Ondanks dat dit leidt tot beperkingen tav uitvoeringsperiode is het aanbrengen van de houtpakketten alleen in deze situatie mogelijk.

Uitgangspunten per thema in project de Berken

Natuur

- Unieke maar gevoelige natuur versterken
- Kleine aantallen bijzondere beek-typische soorten vergroten (KRW)
- De Berken als bronpopulatie voor Astense Aa bovenstrooms- en benedenstrooms
- Geén schade aanrichten aan reeds aanwezige natuurwaarden door ingrepen

Waterhuishouding

- Geen verdroging veroorzaken
- Geen toename inundatie of vernattingsrisico's voor de landbouw (aandacht voor waterpeilen vanuit landbouw!) als gevolg van ingrepen
- Voldoende doorstroomcapaciteit borgen

Beheer en onderhoud

- Goede bereikbaarheid locaties tbv onderhoud
- Waar het kan onderhoudsbehoefte beperken/minimaliseren bij nieuwe maatregelen
- Tegengaan uitspoeling van oevers door ingrepen

Omgeving

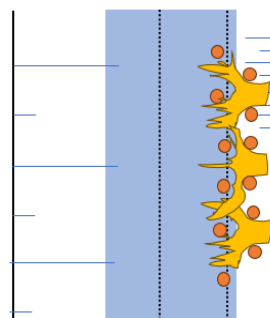
- Gebruik maken van materialen (hout) uit het gebied waar het kan
- Monitoring irt waterstanden oppervlaktewater en grondwater
- Natuurlijk karakter van het gebied behouden/versterken
- Waar mogelijk watersysteem verbeteringen mee laten liften

3. Toelichting op (positief) draagvlak

De planvoorbereiding voor het project Astense Aa – de Berken is uitgebreid en zorgvuldig gebeurd (zie doorlopen stappen per fase). Vanaf de start van het project bestonden er bij de aanliggende eigenaren zorgen over de gevolgen van het inbrengen van hout op de waterstanden en stuurbaarheid van het watersysteem. Belangrijkste aanleiding hiervoor lag in de wateroverlast in 2016 die door veel agrariërs in het gebied is ervaren.

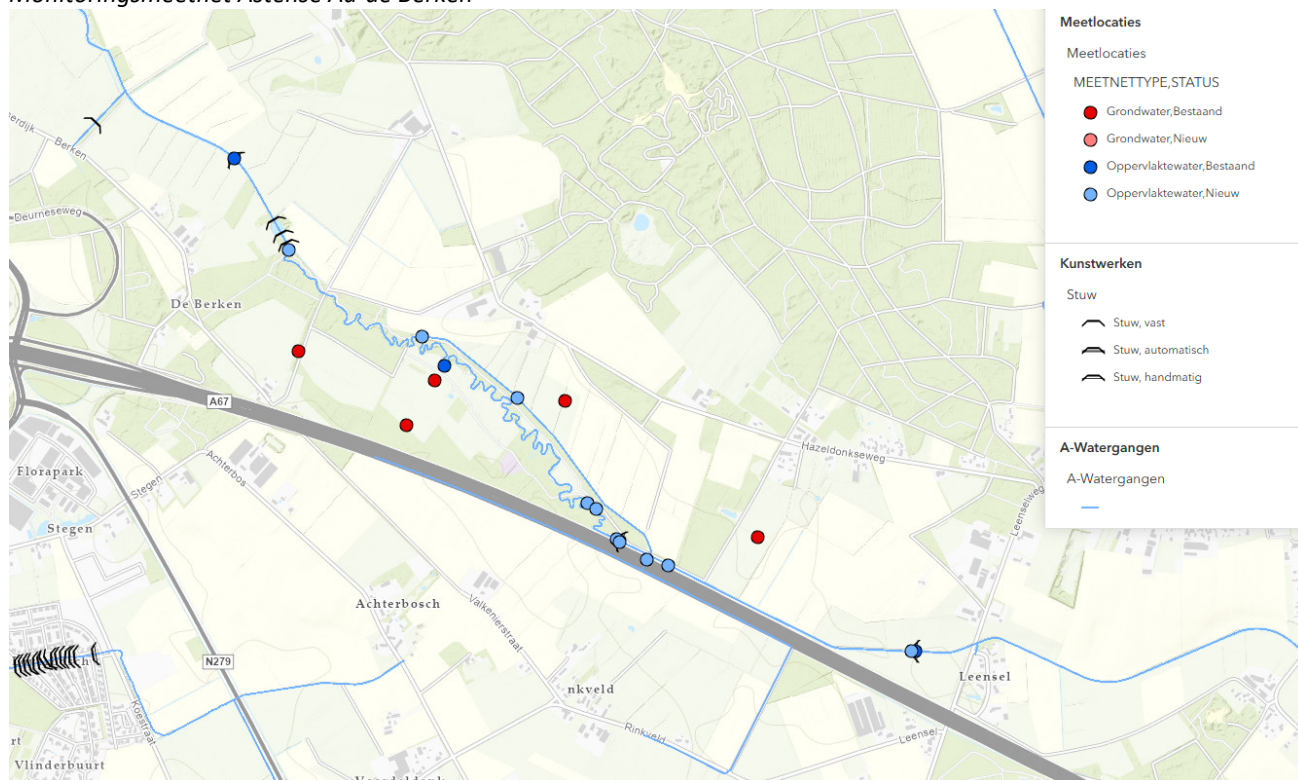
Gedurende het voortraject heeft de focus in het project niet alleen gelegen op de ecologische verbetermaatregelen voor de beek (KRW) maar zijn aanliggende eigenaren ook uitgenodigd om eventuele kansen en knelpunten in het watersysteem aan te geven. Dit heeft laatste heeft onder meer geleid tot:

- Extra locaties waar stobben worden aangebracht in de beek. De stobben zorgen er, behalve de meerwaarde die ze hebben voor ecologie dat de beek niet op ongewenste locaties gaat uitspoelen (bv. richting agrarische percelen dan wel het wandelpad dat tevens als toegang voor calamiteitenbeheer wordt gebruikt)
- Een monitoringsmeetnet (uitgebreid met meerdere meetpunten) met meerdere doelen:
 - I. Beheer verbeteren door met monitoring eventuele ingrijpmomenten beter (objectief) te kunnen bepalen (obv meetgegevens)
 - II. Inzichtelijk maken wat het effect is van houtpakketten op waterstanden
- De meetdata worden via een viewer 'real time' gedeeld zodat iedere belanghebbende op elk willekeurig moment de waterstanden (grond- en oppervlaktewater en debietgegevens) op diverse locaties kan zien

Bovenaanzicht stobben in de beek

Monitoringsmeetnet Astense Aa-de Berken

Doorlopen stappen per fase

- Gesprekken met aanliggende eigenaren in 2023 (juli én oktober)
- Verkenningfase (variantenstudie)
 - Opstellen uitgangspunten (mede op basis van gesprekken 2023)
 - vier 'smaken' of varianten op hoofdlijnen uitgewerkt

- Toetsing van varianten op haalbaarheid
- Diverse veldbezoeken
- Uitwerking schetsontwerp
- Informatiebijeenkomst 3 september 2024
- Planuitwerkingsfase
 - Uitwerking naar voorontwerp
 - Inloopbijeenkomst VO+ ontwerp 11 februari 2025

Tijdens de laatste inloopbijeenkomst is voor de direct belanghebbenden meer concreet inzichtelijk geworden welke maatregelen op welke locatie worden uitgevoerd. Zowel de (beperkte) omvang van de maatregelen, de wijze van uitvoering, als de uitgebreide monitoring (plus het actief delen van de info hierover) hebben bijgedragen een beter beeld en meer draagvlak voor het uitvoeren van de maatregelen.

Status:	De toezegging is hiermee afgehandeld.
----------------	---------------------------------------

Motie: Astense Aa – de Berken

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas in vergadering bijeen op 4 april 2025;

Constaterende dat:

- Er een voorstel ligt voor een investeringskrediet voor de Astense Aa – de Berken.
- De Berken als Bosbeek een waardevol stukje natuur is.
- Door de maatregel dit voor de toekomst geborgd kan worden
- Het draagvlak / de samenwerking met de aanliggende grondeigenaren niet altijd optimaal is verlopen.

Overwegende dat:

- Het Algemeen Bestuur graag een versterking / borging wil van de natuurwaarden die in dit gebied zitten.
- De ingreep die hier gaat plaatsvinden en de mogelijke overlast, niet afgewenteld mag worden op de aanliggende grondeigenaren.
- De verstandhouding met de aanliggende grondeigenaren belangrijk is en een oplossing niet nog jaren moet gaan duren.

Roept het Dagelijks bestuur op:

Om de volgende stuw na de Berken (stroomafwaarts) versneld te automatiseren, zodat vlugger gestuurd kan worden wanneer er zich een dreigende overlast situatie aandient. Door deze aanpassing van de stuw op korte termijn aan te pakken, meer begrip bij de aanliggende grondeigenaren ontstaat en het risico op overlast daarmee direct wordt verkleind/verkleint.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie CDA, Jos Leenders _____

De fractie CDA, Veerle Bens _____

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2392
Extern Zaak ID	0654591594
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	4.2.B
Titel	Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel
Organisatieonderdeel	Ontwerp en Realisatie
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Zoeten, S. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Raming Vinkel
Bijlage 2 Financiële Paragraaf Vinkel
Toegevoegd: Advies commissie WD Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel
Toegevoegd: Detaillering raming uitvoeringskrediet effluentverbetering rwzi Vinkel

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Een aanvullend investeringskrediet van € 9.000.000,- beschikbaar te stellen om op rwzi Vinkel een gecombineerde aanvullende zuiveringsstap te realiseren voor de effluentkwaliteitsverbetering van fosfor en medicijnenresten.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

VOORSTEL:

1. Een aanvullend investeringskrediet van € 9.000.000 beschikbaar te stellen om op rwzi Vinkel een gecombineerde aanvullende zuiveringsstap te realiseren voor de effluentkwaliteitsverbetering van fosfor en medicijnenresten.
-

PROBLEEMSTELLING

Om aan de KRW voor nutriënten te voldoen en medicijnenresten te verwijderen op onze rioolwaterzuiveringen wordt het uitvoeringsprogramma van de Afvalwaterstrategie (2017) gevolgd. Onderdeel hiervan is de realisatie van de aanvullende zuiveringsstap op rwzi Vinkel (AB 14 juli 2023, uitvoeringskrediet € 10,2 miljoen). Voor de realisatie van aanvullende zuiveringsstappen is op 15 maart 2024 een raamovereenkomst gesloten met drie aannemers. In de definitieve ontwerpfase van dit project blijkt dat het aangevraagde uitvoeringskrediet te laag is om het project te realiseren.

Gehanteerde werkwijze

Het eerder gevraagde uitvoeringskrediet is geraamd door een adviesbureau op basis van het in 2023 opgestelde schets-voorontwerp. Voor deze werkwijze is bewust gekozen vanwege de snelheid die nodig is om de KRW-deadline in 2027 te halen. Nadat het uitvoeringskrediet was aangevraagd is het project begin 2024 aanbesteed middels een bouwteamovereenkomst binnen de raamovereenkomst. Samen met de aannemer is het ontwerp beoordeeld en is gestart met het opstellen van een definitief ontwerp. Nu blijkt dat de projectkosten op basis van het definitieve ontwerp (anno 2025) veel hoger zijn dan op basis van het voorontwerp is geraamd (2023). De nauwkeurigheid en volledigheid van een definitief ontwerp dat door een bouwteam is opgesteld, is $\pm 20\%$. Dit percentage is meegenomen in de actuele raming waardoor er bij het opstellen van het uitvoeringsontwerp geen kostenverhogingen meer te verwachten zijn.

Oorzaken hogere investeringskosten

Er zijn verschillende oorzaken voor de grote stijging van de investeringskosten. De belangrijkste zijn hieronder genoemd:

- Door geopolitieke ontwikkelingen zijn de materiaalkosten en lonen flink gestegen in de periode tussen kredietaanvraag en realisatie. Dit heeft een effect op de directe bouwkosten. Het krediet is aangevraagd in 2023 gebaseerd op het prijspeil van 2022. De realisatie is voorzien in 2025;
- Bij de eerdere aanvraag voor het uitvoeringskrediet in 2023 is uitgegaan van de mediaan van de begrote investeringskosten. Er is destijds geen rekening gehouden met de procentuele (on)nauwkeurigheid van 40% van de kostenraming van het schetsontwerp;
- Realisatie van het project blijkt na opstellen van het definitief ontwerp ingewikkelder dan in het voorontwerp was voorzien. Denk hierbij aan tijdelijke voorzieningen (damwanden en bemaling), duurder heiwerk, inpassing in de bestaande rwzi, het hoger plaatsen van de installatie en extra aandacht voor procesautomatisering.

Prijsontwikkeling beton per maand (IGG)

In indexcijfers, januari 2020 = 100

BDB Bouwkostendata

Ter illustratie de kostenstijging van de betonprijzen vanaf 2022 met 60%

De opslagpercentages die gehanteerd worden om de indirecte kosten te bepalen, maken dat een stijging van de directe bouwkosten middels procentuele opslagen leiden tot verhoging van het benodigde budget. Daarbij dient tevens aangetekend te worden dat de percentages indirecte kosten die gehanteerd zijn in 2023 een stuk lager zijn dan nu.

Alternatieven

Een alternatief voor het gunnen van de realisatieopdracht binnen de huidige raamovereenkomst is het opstellen van een bestek en dit in de markt zetten met een nieuwe aanbesteding. Het opnieuw in de markt zetten van een werk brengt naast de extra benodigde tijd risico's met zich mee dat er geen inschrijver reageert of dat de prijs niet significant lager wordt. Het aantal actieve aannemers in de waterketen is afgenomen tot vijf door de grote risico's binnen het werkveld. Het aanbod aan werk is in verband met de KRW-deadline groot, terwijl het aantal uitvoerders gering is. In 2024 mislukten aanbestedingen bij diverse waterschappen omdat er geen aannemers beschikbaar waren. Bovendien zou een nieuwe aanbesteding leiden tot vertraging, waardoor de KRW-doelstellingen niet tijdig gehaald wordt.

Geleerde lessen

- De overschrijding van de investeringskosten komt doordat op basis van een voorontwerp i.p.v. een uitvoeringsontwerp een uitvoeringskrediet is gevraagd. Medio 2024 is afgesproken dat uitvoeringskredieten alleen nog aan worden aangevraagd op basis van een uitvoeringsontwerp en de aannemerskosten. Deze les hebben we in Vinkel niet kunnen toepassen omdat het krediet reeds in 2023 is aangevraagd;
- Percentages in ramingen voor (on)nauwkeurigheid, nader te detailleren enzovoort, worden altijd als $\pm$ percentage opgevoerd, de ervaring leert dat enkel de + realistisch is om mee te nemen.
- Dit betekent voor het project Vinkel dat het aanvullend krediet als volgt is opgebouwd: uitgaande van het DO is de mediaan van de raming +5M€, +3M€ onzekerheid DO, +1M€ reservering voor het geval dat het project uitloopt naar 2026.
- Het werken met raamcontracten werkt goed waardoor we volledig inzicht hebben in de kosten van de aannemers. Bovendien zorgt herhaald samenwerken met dezelfde aannemers voor standaardisatie en voorkomen van dubbel werk wat uiteindelijk goedkoper en efficiënter werkt.

BEOOGD EFFECT

Het beschikbaar stellen van aanvullend uitvoeringskrediet voor het realiseren van de aanvullende gecombineerde zuiveringstappen op rwzi Vinkel voor de vergaande verwijdering van fosfor en medicijnresten. Hiermee wordt beoogd uiterlijk 2027 de effluentkwaliteit te verbeteren en bij te dragen aan het realiseren van de KRW-doelen van het ontvangende oppervlaktewater.

ARGUMENTEN

1.1 *Aanvullend uitvoeringskrediet is nodig om het project te realiseren.*

Zonder dit krediet kan het project niet binnen de huidige samenwerking en de voorgestelde planning worden voltooid. Op de rwzi Vinkel ligt voor de KRW een opgave om de concentratie aan fosfor in het effluent te verlagen. Hiervoor is een aanvullende zuiveringstap nodig. De realisatie van dit project is cruciaal voor het behalen van onze doelstellingen. Het aanvullende krediet is nodig om de hogere kosten voor de civiele constructie en de installaties te dekken. Als voorbeeld is het doekenfilter qua inkoop 100% duurder dan aangenomen in de initiële raming.

1.2 *De nu geraamde investeringskosten zijn marktconform.*

Navraag bij andere waterschappen leert dat daar dezelfde problemen zijn. Ook daar zijn projecten veel duurder dan oorspronkelijk gedacht. Deze problemen spelen in de gehele waterzuiveringsmarkt, ook bijvoorbeeld bij drinkwaterbedrijven en ze hebben de speciale aandacht van de Commissie Waterketen en Emissies van de Unie van Waterschappen. Voor het project Vinkel heeft de aannemer de ramingen, offertes voor materialen en onderaanneming volledig transparant gedeeld. De kostenramingen van de aannemer is getoetst en beoordeeld door ons en collega aannemers. Dit betekent dat het realiseren van onze doelen en de uitvoering van maatregelen meer gaat kosten dan voorheen verwacht. Dankzij de raamovereenkomst hebben wij volledig inzicht in de kosten en hebben we een partij die het werk voor ons kan uitvoeren.

1.3 *Het aanvullende krediet is nu nodig om de planning te kunnen halen.*

Om het project in 2025 te kunnen realiseren worden nu de onderdelen met lange levertijd ingekocht én dient begin april het werk gegund te worden aan de aannemer. Anders loopt het werk door in 2026 wat extra kosten geeft als extra rentekosten, geactiveerde uren en indexatiekosten. Als het werk in 2025 gerealiseerd wordt kunnen we € 1 miljoen besparen. Alleen onvoorziene omstandigheden kunnen leiden tot uitloop van de planning. Dan vervalt de besparing. Het nu aangevraagde aanvullende krediet is het maximaal benodigde krediet waarbij de risico's van uitlopen van de planning zijn opgenomen. Daarnaast zijn alle technologische risico's toegekend aan het waterschap, waardoor de aannemer deze niet in zijn aanbidding heeft meegenomen. Het waterschap dekt deze risico's (en de beheersmaatregelen) af met de post onvoorzien zoals opgenomen in de raming. Dit maakt dat als de risico's niet optreden we ze ook niet hoeven te betalen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 *Het realiseren van het uitvoeringsprogramma van de afvalwaterstrategie kost meer geld dan initieel ingeschat door veranderende marktomstandigheden.*

Door prijsstijgingen zullen de kosten voor de uitvoering van zuiveringsmaatregelen voor onze KRW-doelen hoger uitvallen dan eerder verwacht, zoals vermeld in de begroting 2025 onder 2.1. Dit zal uiteindelijk leiden tot een verhoging van het zuiveringstarief.

- 1.2 *Het niet voortzetten van dit project heeft zowel doelstellings- als financiële consequenties.*
 Naast het niet behalen van de doelstellingen, zullen bij beëindiging van het project de gemaakte kosten in de exploitatie worden afgeschreven. Voor de aanvullende zuiveringsstap op rwzi Vinkel gaat dit om circa € 1,5 miljoen. Daarnaast zijn na toestemming van het DB (28-01-2025) al onderdelen besteld met een lange levertijd, dit ter waarde van € 3 miljoen. Dit is op 30 januari jl. besproken in de commissie Waterketen & Duurzaamheid. Mocht het project door het niet toekennen van het aanvullende uitvoeringskrediet gestopt moeten worden dan kunnen deze vooraf ingekochte materialen alsnog te koop aangeboden worden aan andere waterschappen of aan marktpartijen.
- 1.3 *Mogelijk is het krediet te ruim.*
 Doordat het bedrag van het krediet is aangevraagd op de bovenzijde van de ramingsonnauwkeurigheid en het risico van het uitlopen van de planning is meegenomen, kan het zijn dat meer krediet is aangevraagd dan benodigd. Als dat het geval is, zal het meerdere conform het financieel beleid geblokkeerd worden, waarbij alleen het dagelijks bestuur toestemming kan verlenen om alsnog gebruik te maken van dat deel van het krediet.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In het projectenboek 2025, voor kennisname aangeboden bij de vastgestelde Programmabegroting 2025, is voor het project 'Effluentverbetering rwzi Vinkel' het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal
320	Effluentverbetering rwzi Vinkel	Voorbereiding/ uitvoering	AB 10-6-2022 AB 14-7-2023	Uitgaven	€ 10.200.000
				Inkomsten	€ -965.000
Opgenomen in de programmering 2025				Totaal BRUTO	€ 10.200.000
				Totaal NETTO	€ 9.235.000

Gevraagd krediet

Het totaal benodigde aanvullend krediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van 'Effluentverbetering rwzi Vinkel' bedraagt € 9.000.000. De onderbouwing van dit bedrag is weergegeven in de kostenraming (bijlage 1). Voor dit project is eerder (IB2022-12, AB 10-6-2022, en IB2023-12, AB 14-7-2023) voorbereidingskrediet en uitvoeringskrediet verstrekt.

Dekking/verklaring afwijkingen:

De gevraagde aanvullende investeringskredieten zijn niet opgenomen in het Projectenboek 2025 en daarmee hoger dan waar in het meerjarig kader mee is gerekend. De gevolgen van deze kredietverhoging zal, in samenhang met de actualisatie van andere projecten, worden verwerkt in de Voorjaarsnota 2025 en de Begroting 2026.

Effect op de exploitatie:

Naast de kapitaalslasten nemen de jaarlijkse exploitatielasten (voor beheer en onderhoud) toe met € 113.000 op basis van normkosten. De kapitaallasten en jaarlijkse exploitatielasten gaan lopen in het begrotingsjaar 2026. De financiële consequenties van dit voorstel zijn zichtbaar in bijgaande financiële paragraaf (bijlage 2).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Door het lozen van schoner effluent wordt bijgedragen aan een duurzamere leefomgeving door het verbeteren van de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater (de Grote Wetering). De ecotoxicologische risico's van het geloosde water voor het ontvangende oppervlaktewater worden dan ook substantieel verminderd.

Een consequentie van de aanvullende zuiveringsstap is een toename van het energieverbruik en hulpstoffenverbruik. De oplossingen voor de voetafdruk, die het verbruik van energie en hulpstoffen vertegenwoordigen, worden in aparte sporen ontwikkeld.

UITVOERING/VERVOLG

Ter voorbereiding van het AB zal in de commissie en presentatie worden gegeven. Bij een positief besluit van het AB zal het project definitief gegund worden. Globaal ziet de projectplanningen er dan als volgt uit:

Wat	Wanneer
Afronding UO	Q1 2025
Gunning werkzaamheden	Q2 2025
Start uitvoering	Q2 2025
Oplevering werkzaamheden	Q4 2025
Einde nazorgfase	Q4 2026

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De communicatieafdeling wordt betrokken bij het verder op de juiste wijze en op het juiste tijdstip onder de aandacht brengen van de werkzaamheden en resultaten in de media.

BIJLAGEN

1. Raming Vinkel
2. Financiële paragraaf

VERSIEDATUM

19 februari 2025

AB-BESLUIT

ONDERWERP: Aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2025-06

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 25 februari 2025;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht, en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;

gezien het advies van de commissie Waterketen en Duurzaamheid van 13 maart 2025;

B E S L U I T:

Een aanvullend investeringskrediet van € 9.000.000 beschikbaar te stellen om op rwzi Vinkel een gecombineerde aanvullende zuiveringsstap te realiseren voor de effluentkwaliteitsverbetering van fosfor en medicijnenresten

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 4 april 2025,

de secretaris, de dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs

AM22002 RWZI Vinkel		27-2-2025			versie: 2.0
Overzicht krediet (incl. btw)					
	Voorbereiding krediet	Uitvoering krediet	Aanvullend Uitvoering krediet	Totaal	
Uitgaven					
Uren externen	€ 65.000	€ 300.000	€ -	€ 365.000	
Ontwerp & Bouwteam	€ 570.000	€ 500.000	€ 280.000	€ 1.350.000	
Uren waterschap	€ 200.000	€ 800.000	€ -	€ 1.000.000	
Subtotaal	€ 835.000	€ 1.600.000	€ 280.000	€ 2.715.000	
Civiele- bouwkundige kosten	€ -	€ 2.000.000	€ 1.900.000	€ 3.900.000	
W/E kosten	€ -	€ 4.500.000	€ 4.600.000	€ 9.100.000	
	€ -	€ 6.500.000	€ 6.500.000	€ 13.000.000	
Subtotaal	€ 835.000	€ 8.100.000	€ 6.780.000	€ 15.715.000	
Onvoorzien, indexering en afronding	€ 100.000	€ 850.000	€ 1.650.000	€ 2.600.000	
Leges	€ -	€ 100.000	€ 110.000	€ 210.000	
Vergunningen	€ 25.000	€ -	€ -	€ 25.000	
PR en communicatie	€ 10.000	€ 40.000	€ -	€ 50.000	
Extern onderhoud na oplevering	€ -	€ -	€ -	€ -	
Toegerekende rente	€ 30.000	€ 110.000	€ 460.000	€ 600.000	
Totaal Uitgaven	€ 1.000.000	€ 9.200.000	€ 9.000.000	€ 19.200.000	
Benodigd krediet					
	€ 1.000.000	€ 9.200.000	€ 9.000.000	€ 19.200.000	
Subsidie		-965.000			-965.000
Opgenomen in projectenboek PJB_255				€ 10.200.000	

INVESTERING/ Financiële paragraaf**IB-nummer****06 / 2025****Waterschap
Aa en Maas****Datum DB:****25-2-2025****Datum AB:****4-4-2025****Algemeen**

Waterschapstaak: Waterzuiveringsbeheer
 Projectverantwoordelijke afdeling: Ontwerp en Realisatie
 Betreft investeringsproject: Effluentverbetering rwzi Vinkel
 Soort investering: C

Financieel

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet	€ 9.000.000	€ -	€ 9.000.000
Programmeringcode/-nr.: 320	€ 10.200.000	€ -965.000	€ 9.235.000

Verdeling krediet

	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ 6.300.000	€ -	€ 6.300.000
Bouwkundige werken	€ 2.700.000	€ -	€ 2.700.000
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 9.000.000	€ -	€ 9.000.000

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar: 2027
 (Omslag)rente % 2,16%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ 420.000	€ 136.080	€ 556.080
Bouwkundige werken	30	€ 90.000	€ 58.320	€ 148.320
Waterlopen en eenvoudige watersysteemwerken	40	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ 510.000	€ 194.400	€ 704.400
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 113.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 817.400

Verdeling totale lasten over de taken

Watersysteembeheer 0,0%
 Zuiveringsbeheer 100,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer**eenheden**

Ingezetenen	29,0%	€ -	329.900	€ -
Gebouwd	58,6%	€ -	165.380.000.000	0,00000%
Ongebouwd	12,2%	€ -	98.350	€ -
Natuurterreinen	0,2%	€ -	27.200	€ -

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer**eenheden**

Per vervuilingseenheid (v.e.)	€ 817.400,00	1.190.900	€ 0,686
Totaal Generaal	€ 817.400,00		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer 11027001 Effluentverbetering rwzi Vinkel
 Programma (toebedeling) 100% Schoon Water
 Beleidsveld 63100000 Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken
 Werkplanproductnummer 63121001 Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties

Commissieadvies

Datum vergadering:	Waterketen en Duurzaamheid d.d. 13 maart 2025
Agendapunt:	4.2 Aanvraag aanvullend investeringskrediet rwzi Vinkel
Advies:	ADVIES: De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 4 april 2025. Een aantal fracties heeft vragen gesteld over de kostenopbouw en -ontwikkelingen. De fractie VVD ziet graag onderbouwd welke invloeden de geopolitieke ontwikkelingen hebben gehad op de prijsfluctuatie. Wat zijn de stijgingen en dalingen van de volgende producten over de laatste 10 jaar. Energie, grondstoffen, lonen en bouwkosten binnen Nederland en binnen Europa. Antwoord DB: Portefeuillehouder De Zoeten zegt toe hierop terug te komen met een weergave van de kostenopbouw van de aanvullend aangevraagde €9 miljoen; tevens de stijgingen per onderdeel inzichtelijk te maken als ook per onderdeel de oorzaak van de stijgingen; opdat het AB met deze specificatie zich een beter beeld kan vormen en in combinatie met de 'lessons learned' met vertrouwen een besluit kan nemen. De detaillering rondom van de raming is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer 2362
Extern Zaak ID 0654420273
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 4 april 2025
Agendapunt 5.01
Titel Dashboard waterveiligheid Q4 2024
Organisatieonderdeel Waterveiligheid
Projectenboeknummer en naam
Portefeuillehouder Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast Ja
paraafsecretaris

Bijlagen
Dashboard waterveiligheid Q4 2024

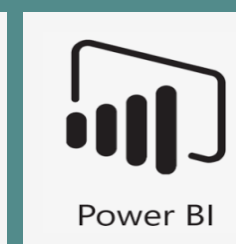
Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Toelichting

Peildatum 31 januari 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het dashboard waterveiligheid Q4 2024 (peildatum 31 januari 2025).

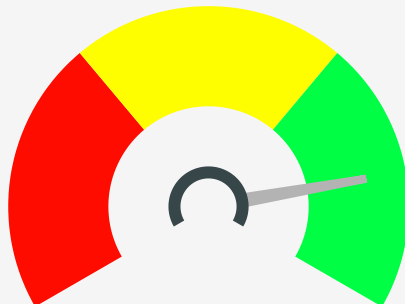
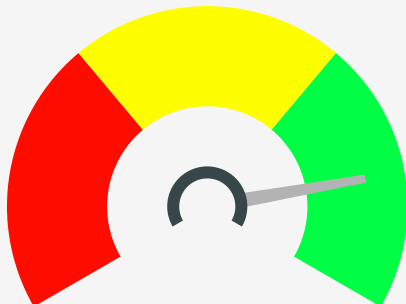
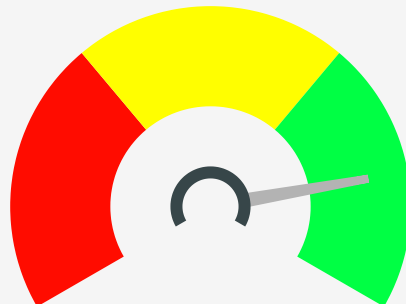

Financieel

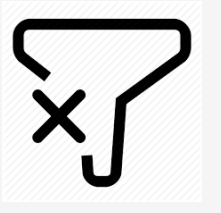
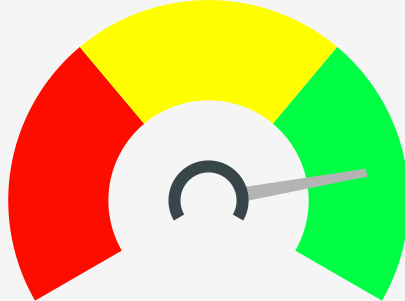
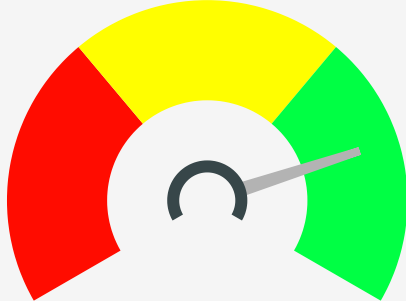
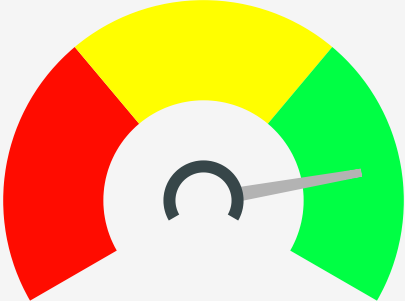
Beoordeeld	Aantal (km)
ja	36
ja	74

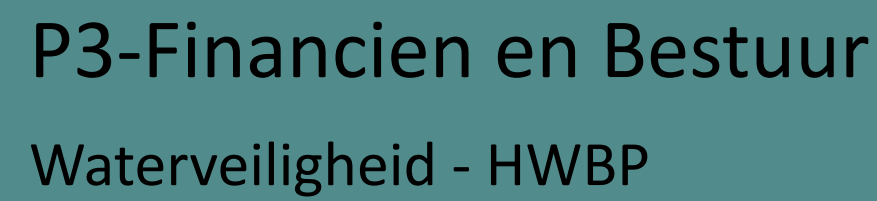
Legend: ● Beoordeeld en Voldoet niet ● Lopend HWBP project

 P2-Voortgangsrapportage Waterveiligheid - HWBP	Projectnaam	Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling	Terug		
	Ravenstein-Lith	36-3	26	2	ja			

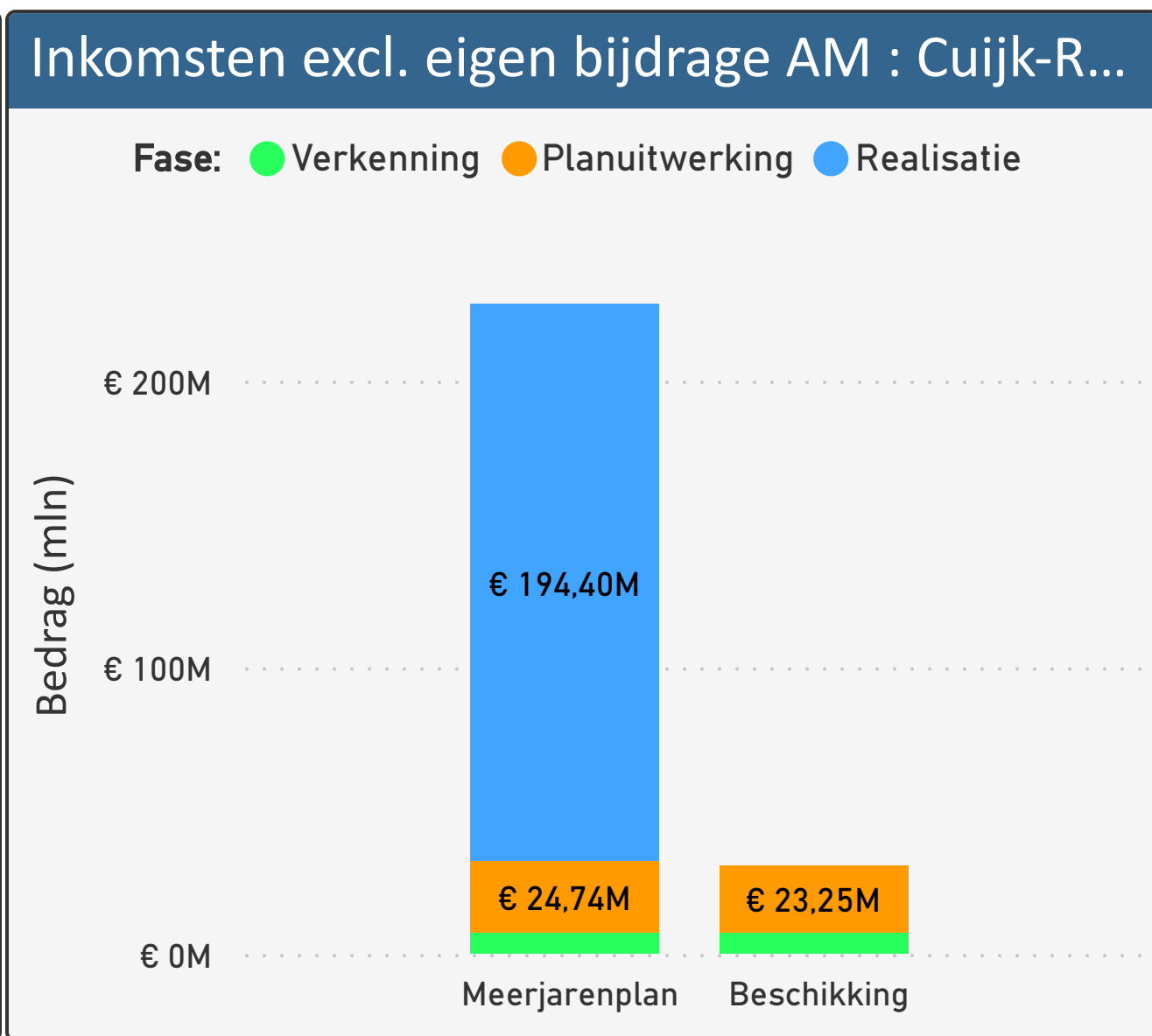
Voortgangsrapportage																								
Projectvoortgang 	Omgevingsrelatie 	Financien 																						
Toelichting projectvoortgang <table><tr><th>Nr</th><th>Toelichting</th></tr><tr><td>60</td><td>In Q4 2024 zijn de voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van de eerste damwanden bij Dieden (zogenaamde dijksectie 2a en 2b). Pontons en loswallen zijn gebouwd, de eerste werkwegen zijn aangelegd en de eerste damwanden zijn in de haven van Oss aangekomen. Ook is de bebording en de afrastering om het werkterrein bij het eerste dijktraject en uiterwaard geplaatst. In de eerste week van februari 2025 zal de eerste damwand de grond in gaan.</td></tr><tr><td>61</td><td>In Q4 is er verder gebouwd aan het projectkantoor in Megen, het tijdelijke kantoorgebouw van waaruit de werkzaamheden worden aangestuurd. Ook vordert de bouw van het projectgebonden laadplein bij de RWZI Oijen volgens plan.</td></tr><tr><td>62</td><td>Tot op heden lopen de werkzaamheden volgens plan. De dijk kan dan volgens plan in 2028 gereed zijn en de werkzaamheden van het project in de uiterwaarden in 2030.</td></tr></table>	Nr	Toelichting	60	In Q4 2024 zijn de voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van de eerste damwanden bij Dieden (zogenaamde dijksectie 2a en 2b). Pontons en loswallen zijn gebouwd, de eerste werkwegen zijn aangelegd en de eerste damwanden zijn in de haven van Oss aangekomen. Ook is de bebording en de afrastering om het werkterrein bij het eerste dijktraject en uiterwaard geplaatst. In de eerste week van februari 2025 zal de eerste damwand de grond in gaan.	61	In Q4 is er verder gebouwd aan het projectkantoor in Megen, het tijdelijke kantoorgebouw van waaruit de werkzaamheden worden aangestuurd. Ook vordert de bouw van het projectgebonden laadplein bij de RWZI Oijen volgens plan.	62	Tot op heden lopen de werkzaamheden volgens plan. De dijk kan dan volgens plan in 2028 gereed zijn en de werkzaamheden van het project in de uiterwaarden in 2030.	Toelichting Omgevingsrelatie <table><tr><th>Nr</th><th>Toelichting</th></tr><tr><td>64</td><td>Op 2 oktober is er een informatiebijeenkomst geweest om de bewoners te informeren over de uitvoering van de werkzaamheden bij het eerste dijkvak. Ook zijn er brieven verstuurd. Dit ging o.a.. over het detailontwerp, de planning en de bereikbaarheid tijdens de werkzaamheden. Er zijn 62 bewoners die deze informatieavond hebben bezocht en de bijeenkomst werd goed gewaardeerd.</td></tr><tr><td>65</td><td>Het Project Plan Waterwet is definitief vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 5 april 2024. De Nota van Antwoord is vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De vastgestelde Besluiten en vergunningen hebben van 23 tot en met 4 juli Ter Inzage gelegen. Naar aanleiding van de vastgestelde besluiten zijn er op 4 en 6 juni 2024 twee inloopbijeenkomsten georganiseerd in Acropolis in Megen. Van 17 augustus tot 27 september 2023 hebben de Ontwerp Besluiten en vergunningen Ter Inzage gelegen. Er zijn 18 besluiten en vergunningen opgesteld voor het plan.</td></tr><tr><td>66</td><td>Ook de grondverwerving loopt nog volop. Parallel aan de minnelijke verwerving zijn ook onteigeningsdossiers voorbereid.</td></tr></table>	Nr	Toelichting	64	Op 2 oktober is er een informatiebijeenkomst geweest om de bewoners te informeren over de uitvoering van de werkzaamheden bij het eerste dijkvak. Ook zijn er brieven verstuurd. Dit ging o.a.. over het detailontwerp, de planning en de bereikbaarheid tijdens de werkzaamheden. Er zijn 62 bewoners die deze informatieavond hebben bezocht en de bijeenkomst werd goed gewaardeerd.	65	Het Project Plan Waterwet is definitief vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 5 april 2024. De Nota van Antwoord is vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De vastgestelde Besluiten en vergunningen hebben van 23 tot en met 4 juli Ter Inzage gelegen. Naar aanleiding van de vastgestelde besluiten zijn er op 4 en 6 juni 2024 twee inloopbijeenkomsten georganiseerd in Acropolis in Megen. Van 17 augustus tot 27 september 2023 hebben de Ontwerp Besluiten en vergunningen Ter Inzage gelegen. Er zijn 18 besluiten en vergunningen opgesteld voor het plan.	66	Ook de grondverwerving loopt nog volop. Parallel aan de minnelijke verwerving zijn ook onteigeningsdossiers voorbereid.	Toelichting Financien <table><tr><th>Nr</th><th>Toelichting</th></tr><tr><td>69</td><td>Op 5 juli 2024 heeft het algemeen bestuur (AB) het kredietbesluit voor de uitvoering van het project Meanderede Maas Ravestein-Lith genomen. Inmiddels is de beschikking en eerste betaling vanuit het HWBP ontvangen en zijn de andere partijen middels een bestuursovereenkomst gebonden.</td></tr><tr><td>70</td><td>Voor de kosten van de Planuitwerkingsfase geldt dat uitloop van de fase heeft geleid tot overschrijding van het (initiële)budget. Nu de planuitwerking formeel is afgerond kan ook deze fase financieel worden gesloten. De resultaten van de Planuitwerking blijven binnen de aangepaste prognoses.</td></tr></table>	Nr	Toelichting	69	Op 5 juli 2024 heeft het algemeen bestuur (AB) het kredietbesluit voor de uitvoering van het project Meanderede Maas Ravestein-Lith genomen. Inmiddels is de beschikking en eerste betaling vanuit het HWBP ontvangen en zijn de andere partijen middels een bestuursovereenkomst gebonden.	70	Voor de kosten van de Planuitwerkingsfase geldt dat uitloop van de fase heeft geleid tot overschrijding van het (initiële)budget. Nu de planuitwerking formeel is afgerond kan ook deze fase financieel worden gesloten. De resultaten van de Planuitwerking blijven binnen de aangepaste prognoses.
Nr	Toelichting																							
60	In Q4 2024 zijn de voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van de eerste damwanden bij Dieden (zogenaamde dijksectie 2a en 2b). Pontons en loswallen zijn gebouwd, de eerste werkwegen zijn aangelegd en de eerste damwanden zijn in de haven van Oss aangekomen. Ook is de bebording en de afrastering om het werkterrein bij het eerste dijktraject en uiterwaard geplaatst. In de eerste week van februari 2025 zal de eerste damwand de grond in gaan.																							
61	In Q4 is er verder gebouwd aan het projectkantoor in Megen, het tijdelijke kantoorgebouw van waaruit de werkzaamheden worden aangestuurd. Ook vordert de bouw van het projectgebonden laadplein bij de RWZI Oijen volgens plan.																							
62	Tot op heden lopen de werkzaamheden volgens plan. De dijk kan dan volgens plan in 2028 gereed zijn en de werkzaamheden van het project in de uiterwaarden in 2030.																							
Nr	Toelichting																							
64	Op 2 oktober is er een informatiebijeenkomst geweest om de bewoners te informeren over de uitvoering van de werkzaamheden bij het eerste dijkvak. Ook zijn er brieven verstuurd. Dit ging o.a.. over het detailontwerp, de planning en de bereikbaarheid tijdens de werkzaamheden. Er zijn 62 bewoners die deze informatieavond hebben bezocht en de bijeenkomst werd goed gewaardeerd.																							
65	Het Project Plan Waterwet is definitief vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 5 april 2024. De Nota van Antwoord is vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De vastgestelde Besluiten en vergunningen hebben van 23 tot en met 4 juli Ter Inzage gelegen. Naar aanleiding van de vastgestelde besluiten zijn er op 4 en 6 juni 2024 twee inloopbijeenkomsten georganiseerd in Acropolis in Megen. Van 17 augustus tot 27 september 2023 hebben de Ontwerp Besluiten en vergunningen Ter Inzage gelegen. Er zijn 18 besluiten en vergunningen opgesteld voor het plan.																							
66	Ook de grondverwerving loopt nog volop. Parallel aan de minnelijke verwerving zijn ook onteigeningsdossiers voorbereid.																							
Nr	Toelichting																							
69	Op 5 juli 2024 heeft het algemeen bestuur (AB) het kredietbesluit voor de uitvoering van het project Meanderede Maas Ravestein-Lith genomen. Inmiddels is de beschikking en eerste betaling vanuit het HWBP ontvangen en zijn de andere partijen middels een bestuursovereenkomst gebonden.																							
70	Voor de kosten van de Planuitwerkingsfase geldt dat uitloop van de fase heeft geleid tot overschrijding van het (initiële)budget. Nu de planuitwerking formeel is afgerond kan ook deze fase financieel worden gesloten. De resultaten van de Planuitwerking blijven binnen de aangepaste prognoses.																							

Projectnaam	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ravenstein-Lith								
Planuitwerking								
Realisatie								

 P2-Voortgangsrapportage Waterveiligheid - HWBP	Projectnaam		Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling	Terug		
		Cuijk-Ravenstein	36-2	21	10	ja			
Voortgangsrapportage									
Projectvoortgang			Omgevingsrelatie			Financien			
									
Toelichting projectvoortgang			Toelichting Omgevingsrelatie			Toelichting Financien			
Nr	Toelichting		Nr	Toelichting		Nr	Toelichting		
24	Het opstellen van het voorlopig ontwerp loopt zoals verwacht. De laatste knelpunten worden in februari verwerkt waarna het integrale voorlopig ontwerp zal worden opgeleverd.		29	Er is in nauwe afstemming met de omgeving gesproken over mogelijke oplossingen voor de kademuur in Grave. In februari 2025 zal het besluit van het dagelijks bestuur van 14 januari over de oplossingen met een demontabele kering voor Maaskade zuid worden toegelicht aan de omgeving.		33	De uitputting is in overeenstemming met de prognose.		
25	Voor de kademuur Grave zijn voor specifiek het onderdeel Maaskade zuid drie voorkeursoplossingen voorgelegd aan het dagelijks bestuur. Op 14 januari heeft het dagelijks bestuur het besluit genomen om een demontabele kering toe te passen. Het algemeen bestuur zal middels een informatienota nader hierover worden geïnformeerd.		30	De ontwerpen voor de meekoppelkansen zijn grotendeels opgeleverd ter besluitvorming. Op basis van deze besluiten worden de meekoppelkansen al dan niet verder uitgewerkt binnen het project.		34	In Q2 2025 wordt op basis van het voorlopig ontwerp een raming voor de realisatiekosten opgesteld. Hierna zal de prognose realisatiekosten, indien nodig, worden bijgesteld.		
26	De marktbenaderingsstrategie is opgesteld. Deze is op 15 november bekrachtigd door de portefeuillehouder- en directeur waterveiligheid. Uitgangspunt van de marktbenaderingsstrategie is een 2-fasen contract waarbij de aannemer betrokken wordt in het opstellen van het definitief ontwerp. De aanbesteding zal in Q2 2025 starten.		31	De eerste ronde dijkgesprekken op basis van het voorlopige ontwerp zijn voor 95% afgerond. Bij de volgende ontwerprondes zal het participatieproces worden gecontinueerd.		35	Voor de meekoppelkansen is een ontwerp opgesteld. Op basis van het huidige ontwerp wordt een doorkijk gemaakt naar de nog te verwachte plankosten en realisatiekosten. Deze worden voorgelegd aan de stuurgroep in april 2025. Daar wordt een besluit gevraagd aan de initiatiefnemers om de meekoppelkansen wel of niet op te nemen in het vervolgproces.		
27	De eerste conditionerende onderzoeken zijn opgestart. Gedurende het jaar 2025 zullen diverse onderzoeken worden uitgevoerd.		32	Het gesprek met de gemeente Oss en gemeente Land van Cuijk is geïntensiveerd om tot een gedragen projectbesluit te komen. Waaronder de keuze om meekoppelkansen mee te nemen naar de realisatiefase.					

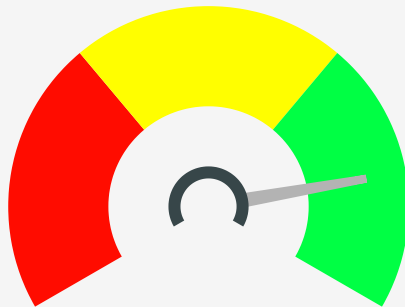
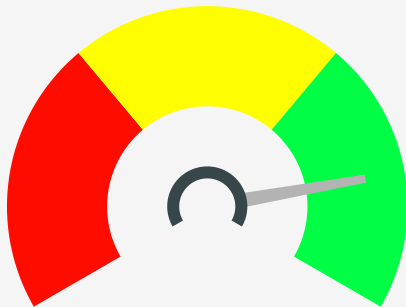
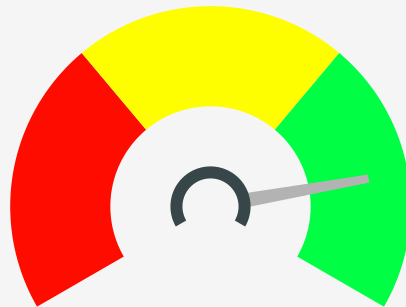

Financien	
------------------	--

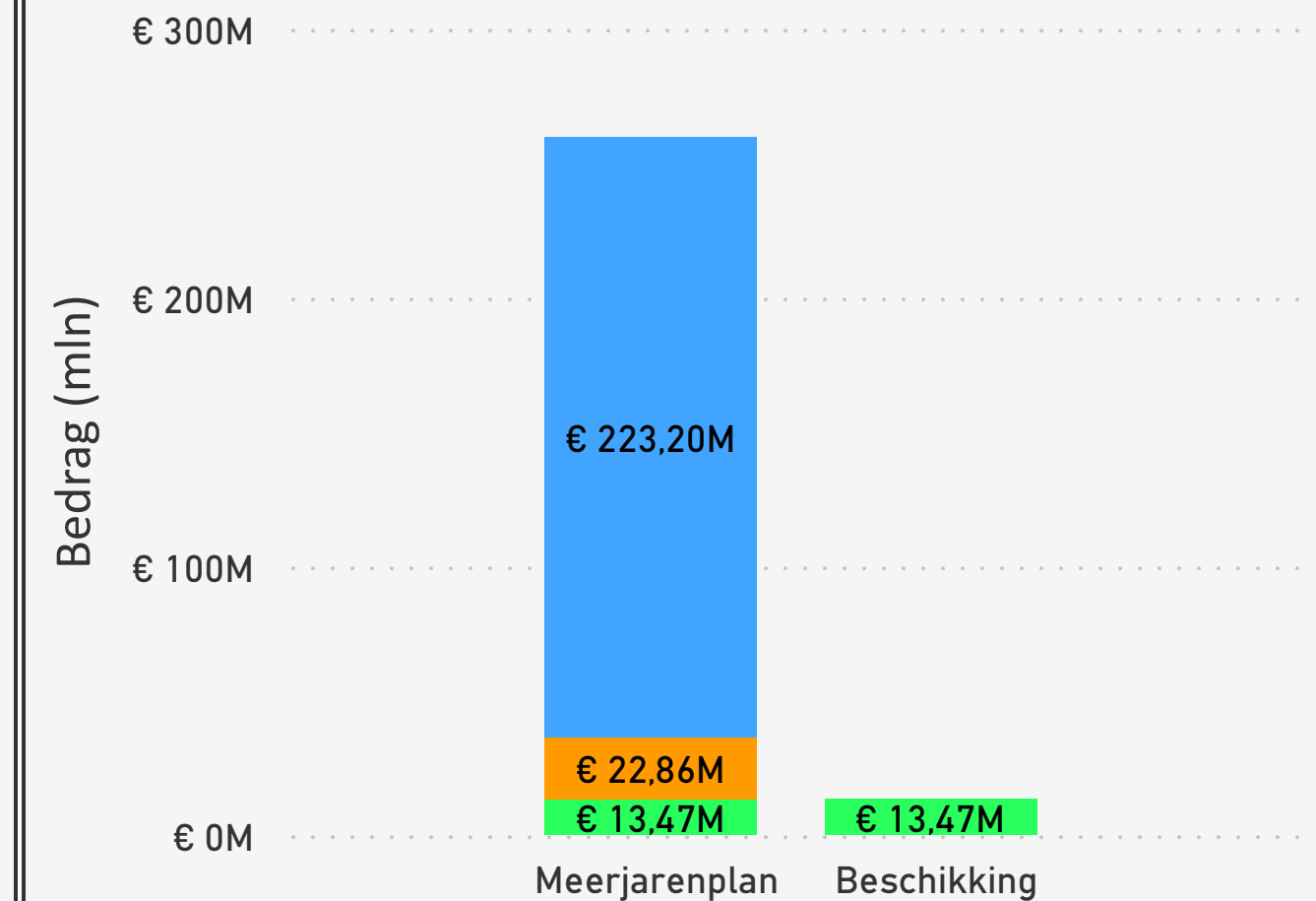
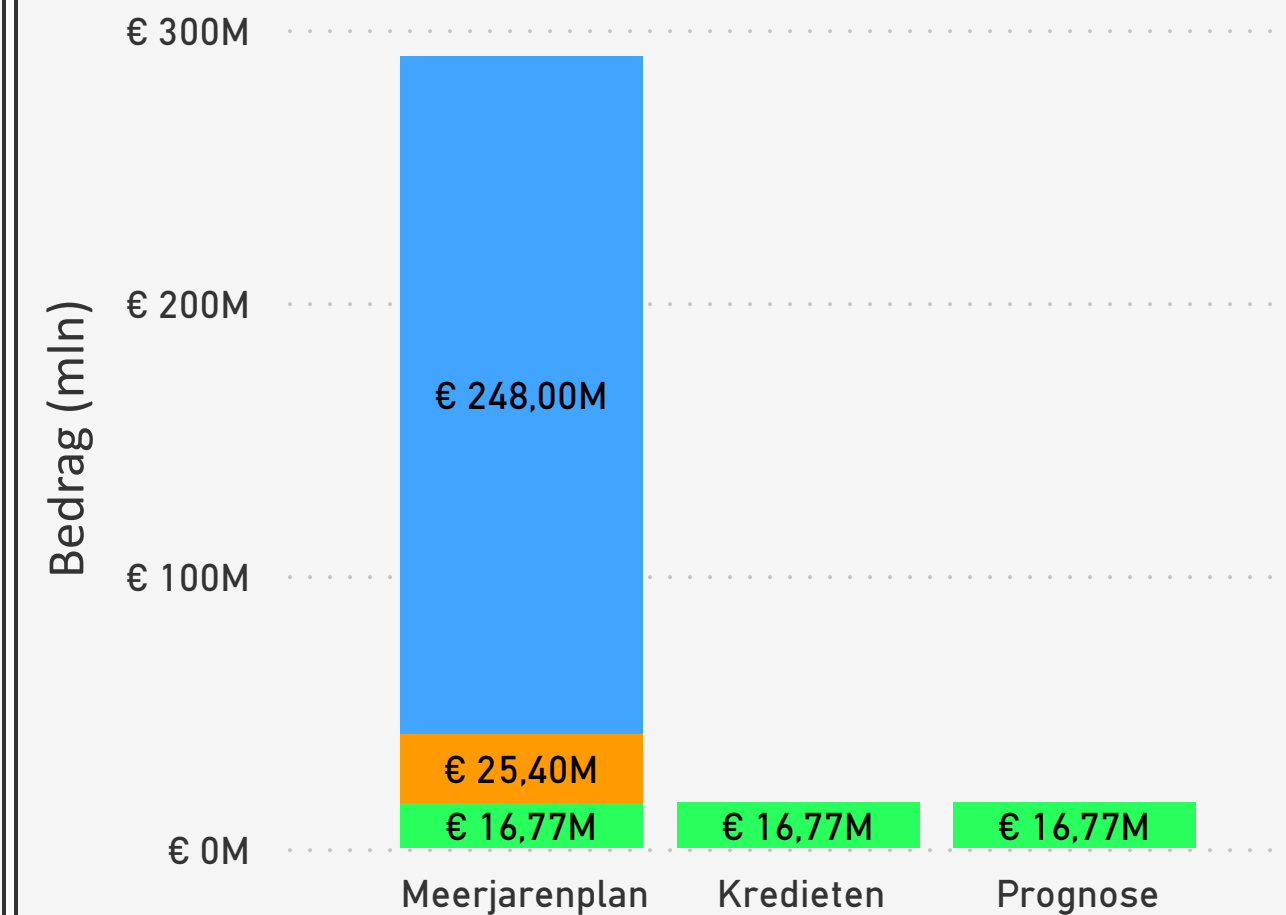
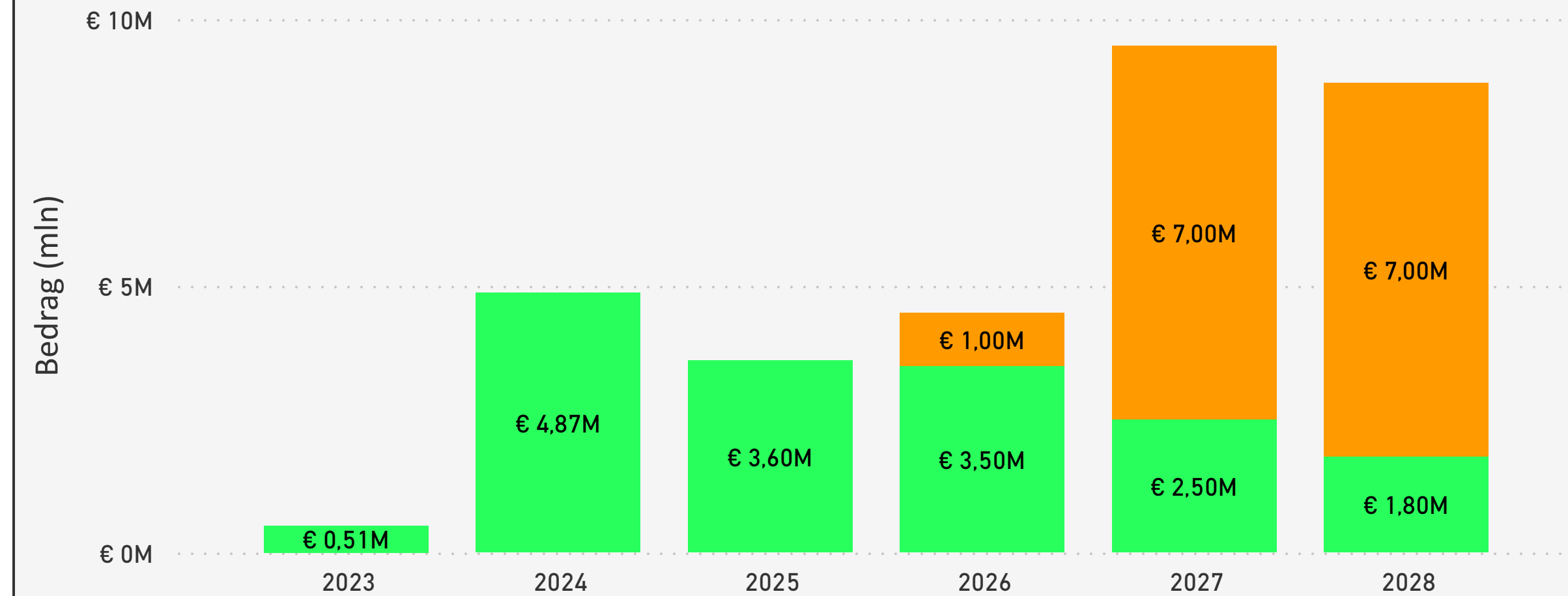
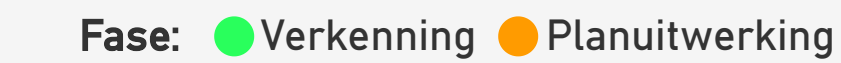

Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Meerjarenplanning								
Projectnaam	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
▲								
Cuijk-Ravenstein								
Planuitwerking								
Realisatie								

 P2-Voortgangsrapportage Waterveiligheid - HWBP	Projectnaam		Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling	Terug		
		Lith-Bokhoven	36-4	23	16	ja			
Voortgangsrapportage									
Projectvoortgang			Omgevingsrelatie			Financien			
									
Toelichting projectvoortgang			Toelichting Omgevingsrelatie			Toelichting Financien			
Nr	Toelichting		Nr	Toelichting		Nr	Toelichting		
102	Het project is in 2023 gestart met de verkenningsfase. Het plan van aanpak is ingediend voor subsidie bij het HWBP. De beschikking is ontvangen in april 2024.		106	De samenwerking met de omgeving loopt goed. Tijdens dit kwartaal zijn geen omgevingsactiviteiten geweest behalve contacten met individuele belanghebbenden. Deze verlopen goed.		109	Het plan van aanpak voor de verkenningsfase met een raming van € 15 mln. is in april 2024 beschikt door het HWBP. Daarmee zijn 90% van de kosten van de verkenning gedekt.		
103	Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 23 februari 2024 krediet toegekend aan de verkenningsfase van Lith-Bokhoven. Inmiddels zijn de eerste producten opgeleverd.		107	De samenwerking met Gemeente Den Bosch, Gemeente Oss, Provincie Noord Brabant verloopt goed. Begin oktober is met de stuurgroep en ambtelijke collega's een fietstocht gemaakt over het dijktraject in Oss waarmee een goed beeld is ontstaan over de opgave en kansen die het project heeft.		110	De planning en uitgaven verlopen conform prognose.		
104	Het ingenieursbureau (Witteveen + Bos met RHDHV) is gecontracteerd. De samenwerking is gestart. Momenteel wordt er gewerkt aan de notitie mogelijke alternatieven, deze ligt op planning en wordt begin juni verwacht.		108	In de Henriëttewaard is mogelijk één van de elf oplossingsrichtingen (gemaal Crèvecoeur) van het project Hoogwater Aanpak Brabant Oost (Howabo) voorzien. Met het Howabo projectteam, de gemeente en provincie werken we samen aan een integraal plan voor de Henriëttewaard. Het specifieke raakvlak met project gemaal Crevecoeur zijn de aansluitingen van de primaire keringen waarmee rekening gehouden moet worden. Daarom is de samenwerking met dit project geïntensiveerd.					
105	Er is een projectruimte betrokken in het Provinciehuis van Noord-Brabant om de samenwerking tussen het ingenieursbureau en de betrokkenen vanuit het waterschap te faciliteren.								

Financien

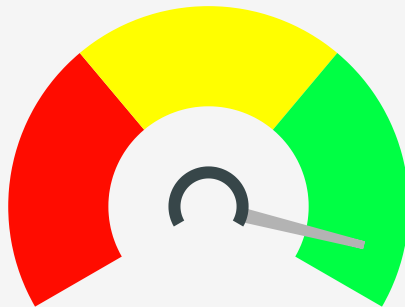
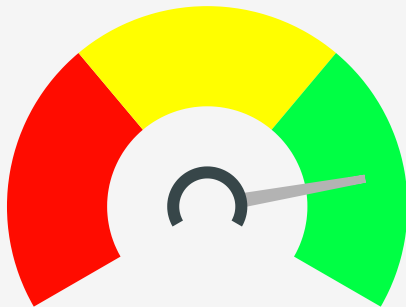
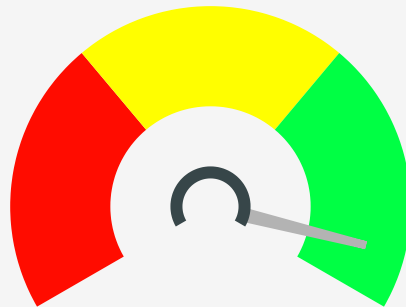
Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming

Nr	Toelichting	Planning	Werkelijk
96	AB: Kredietaanvraag Voorverkenning		17-02-2023
97	AB: Kredietaanvraag Verkenningsfase		23-02-2024
98	Nota Kansrijke bouwstenen		06-12-2024
99	Nota Mogelijke alternatieven	13-06-2025	
100	Nota Kansrijke alternatieven (KA)	24-02-2026	
101	DB: Voorkeursalternatief (VKA)	07-12-2026	

Meerjarenplanning

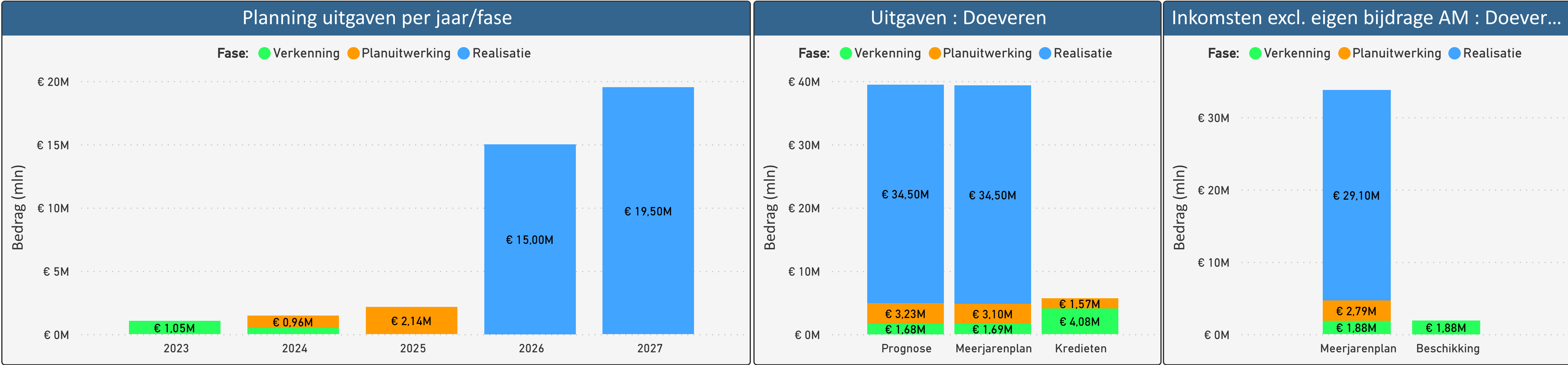
[illegible]

 P2-Voortgangsrapportage Waterveiligheid - HWBP		Projectnaam Doeveren	Trajectnr. 36-5	Aantal Km. 4	Aantal kunstwerken 0	Beoordeling ja	Terug (←)	?	✕
Voortgangsrapportage									
Projectvoortgang			Omgevingsrelatie			Financien			
									
Toelichting projectvoortgang			Toelichting Omgevingsrelatie			Toelichting Financien			
Nr ▲	Toelichting		Nr ▲	Toelichting		Nr ▲	Toelichting		
81	In juni 2024 is de planuitwerking gestart en loopt conform plan.		86	De eisen uit de omgeving (KES) worden continue geactualiseerd. Hiertoe worden diverse gesprekken met- en in de omgeving gevoerd.		91	De projectuitgaven zijn conform prognose. Er is geen aanvullend krediet nodig; er is in de verkenningsfase voldoende krediet aangevraagd omde verkennings- en planuitwerkingsfase af te ronden.		
82	Inmiddels zijn de memo variantkeuze, de tekeningen van het voorlopig ontwerp (VO) en de geactualiseerde technische uitgangspunten notitie (TUN) opgeleverd. Het vergunbaar ontwerp is eind november 2024 opgeleverd.		87	De meekoppelkansen die momenteel in beel zijn en verder worden uitgewerkt zijn anti-graafmaatregelen en cultuurhistorie rond het historische knooppunt Oude Zeedijk/Gendersche Sluis ter hoogte van Doeveren.		92	Met de start van de planuitwerking is ook de verkenningsfase afgerond. Er wordt nu gewerkt aan de eindverantwoording van deze fase. Die is Q4 2024 worden afgerond en begin 2025 wordt het vaststellingsverzoek voor de verkenningsfase ingediend bij het HWBP.		
83	Eind januari 2025 komen het ontwerp projectbesluit en de MER gereed, waarna deze in februari ter besluitvorming bij het DB worden voorgelegd. De vergunningaanvragen zijn in december 2024 ingediend. De stukken worden na het besluit van het dagelijks bestuur vanaf 19 maart ter inzage gelegd.		88	Op 21 november 2024 is een goed bezochte inloopavond gehouden. De omgeving is geïnteresseerd in de dijkversterking en de sfeer is zeer goed. De volgende inloopavond is op 27 maart tijdens de ter inzage legging van het ontwerp-projectbesluit		93	Het Plan van Aanpak en de subsidieaanvraag voor de planuitwerking ligt bij het HWBP. De beschikking wordt in februari 2025 verwacht.		
84	In het kader van de aanstaande aanbesteding van de uitvoering is in december 2024 een marktconsultatie geweest met geïnteresseerde aannemers. De animo was groot met ca. 15 aannemers. Onderwijl worden ook de aanbestedingsstukken voor de uitvoering voorbereid. In februari 2025 zal worden gestart met de selectiefase van de aanbesteding		89	Tijdens de onderzoeken is naar voren gekomen dat er een aantal kabels en waterleidingen door het dijktracé lopen, die de damwanden kruisen. Hier worden nu oplossingen voor gezocht in overleg met het de netbeheerders Ook wordt gekeken naar de effecten van de dijkversterking op flora en fauna en hoe die effecten kunnen worden geminimaliseerd.		94	In januari 2025 is gestart met het opstellen van een plan van aanpak voor de realisatiefase. Hierna volgt de subsidieaanvraag bij het HWBP voor de realisatiefase. Omdat de uitvoering deels emissieloos wordt uitgevoerd, wordt reeds nu met het HWBP overlegd over het aanvragen van een subsidie voor het emissieloos uitvoeren.		
85	Er wordt nu gewerkt aan het definitief ontwerp, wat ook onderdeel wordt van de aanbestedingsstukken.		90	Om te kunnen voldoen aan de stikstofeisen, wordt ingezet de inzet van emissieloos materieel. Dit wordt op dit moment uitgewerkt middels berekeningen. Vanwege continue ontwikkelingen in stikstofbeleid en regelgeving blijft aandacht voor dit dossier van belang.		95	De kredietaanvraag voor de realisatiefase wordt in Q1 voorbereid en voor de zomer aangevraagd.		

Projectnaam	Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling	Terug	?	✕
Doeveren	36-5	4	0	ja	(←)		

Financien

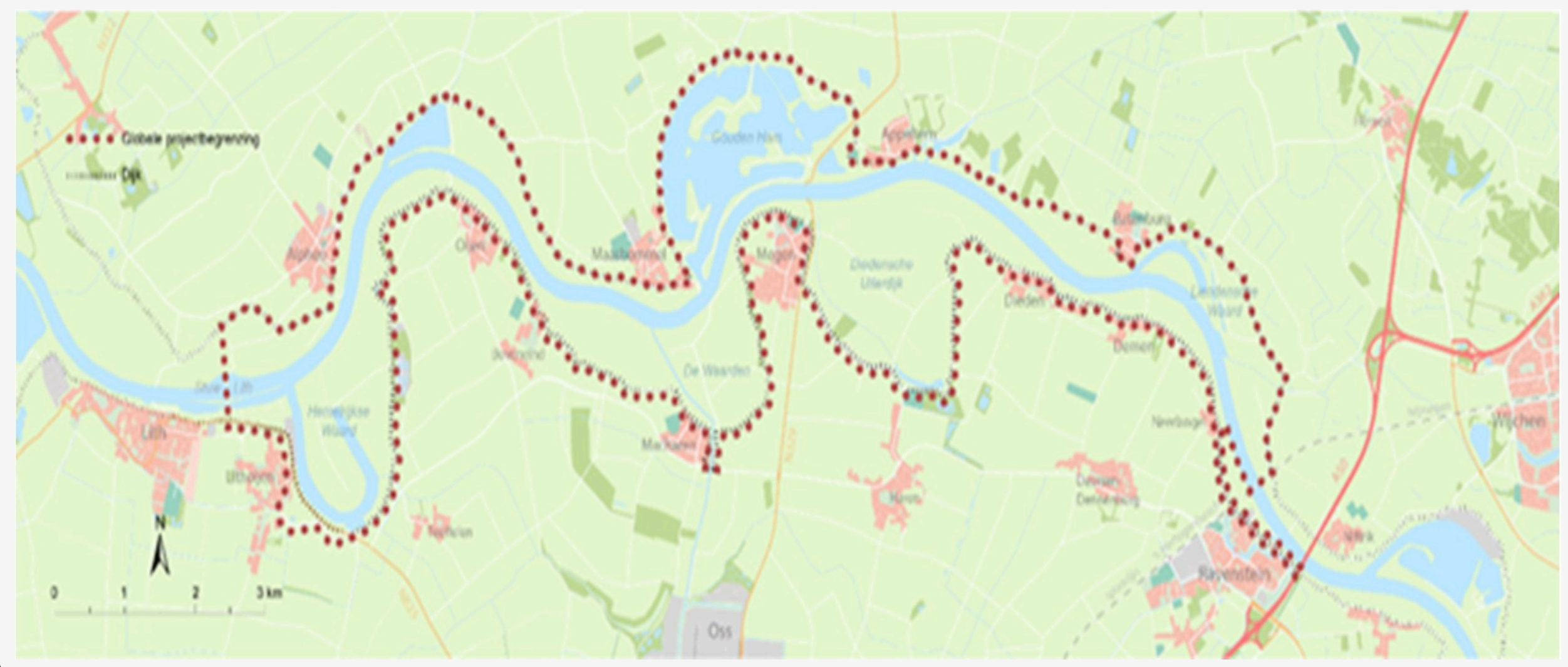
Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming				Meerjarenplanning						
Nr	Toelichting	Planning	Werkelijk	Projectnaam	2022	2023	2024	2025	2026	2027
75	DB: Vaststelling Voorkeursalternatief		14-05-2024	Doeveren						
76	DB: Vrijgave Ontwerp Projectbesluit + ontwerp MER	25-02-2025		Verkenning						
77	AB: Kredietaanvraag Realisatie	06-06-2025		Planuitwerking						
78	DB: Vaststellen Definitief Projectbesluit + MER	24-06-2025		Realisatie						
79	GS: Projectbesluit Doeveren	17-09-2025								

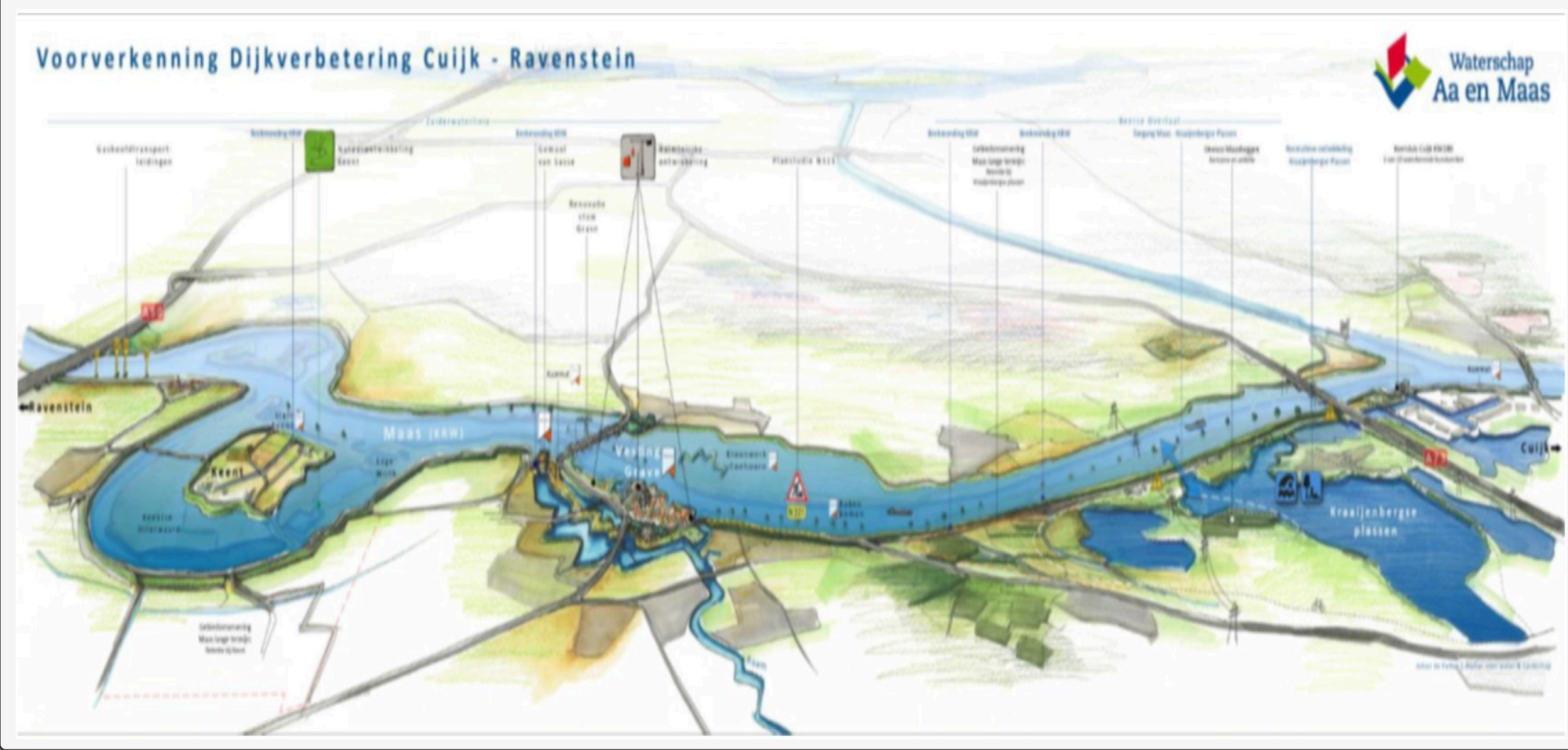
Begrenzing projectgebied Lith-Bokhoven

Begrenzing projectgebied Ravenstein-Lith

Begrenzing projectgebied Cuijk-Ravenstein

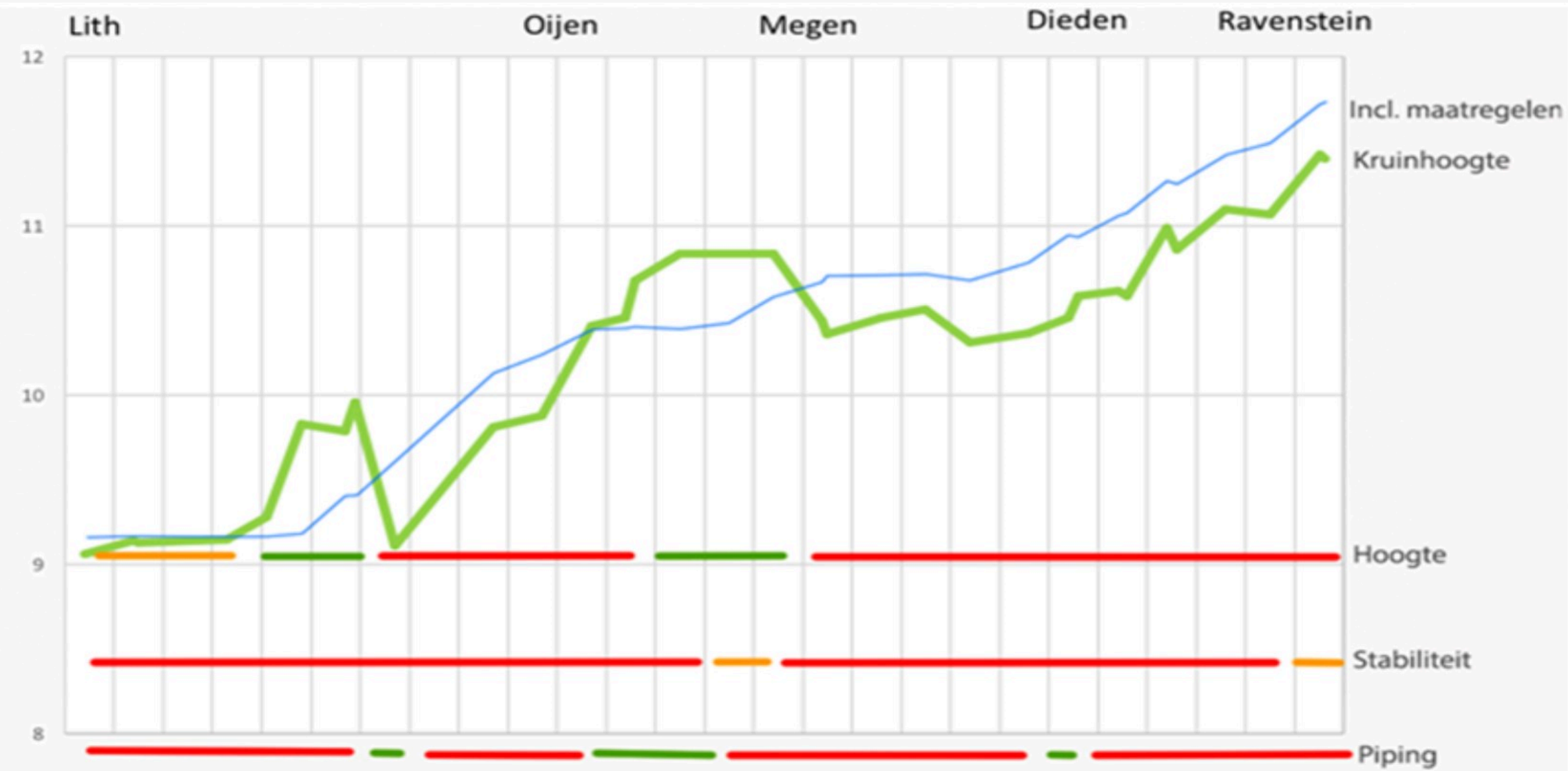

Begrenzing projectgebied Doeverten

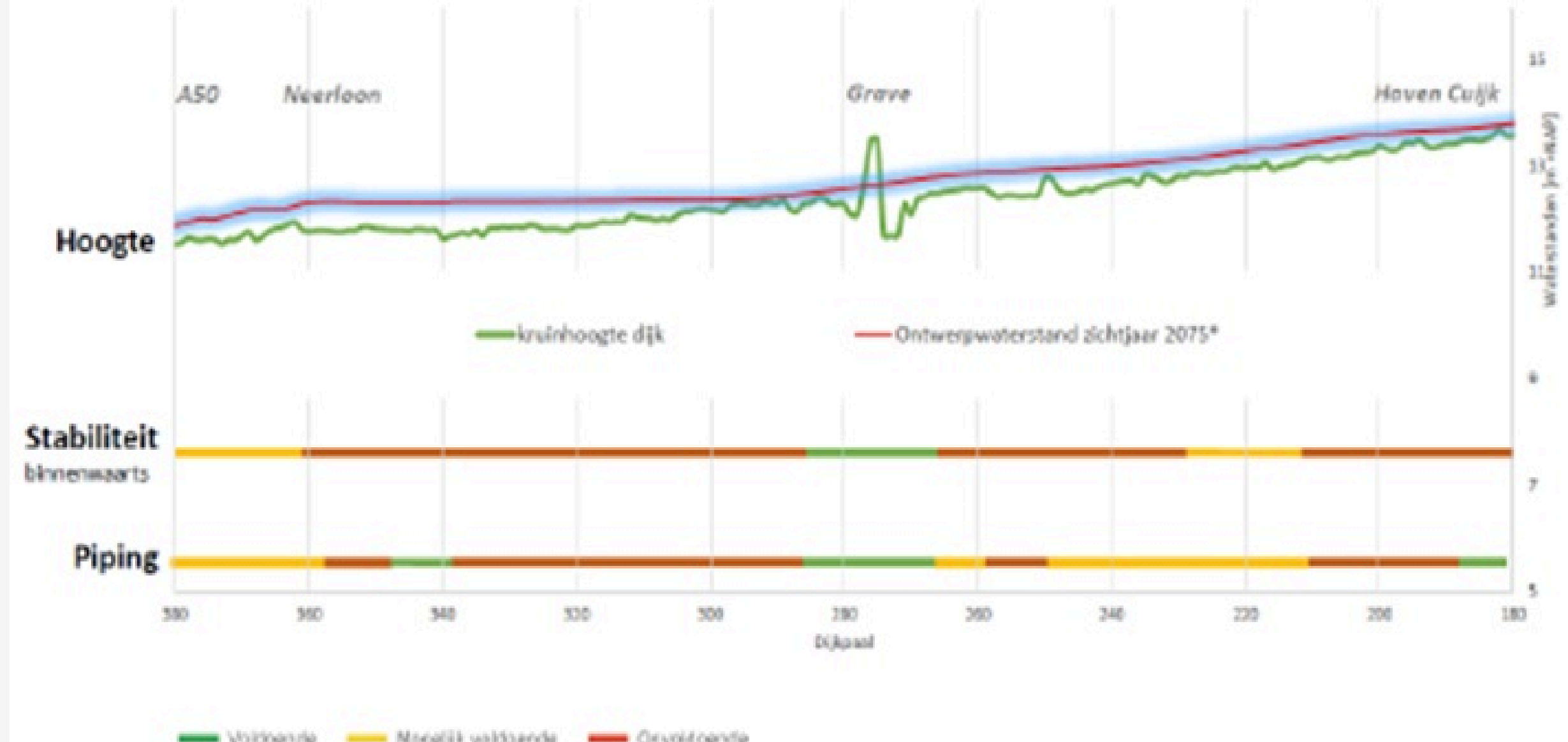

Ravenstein-Lith, veiligheidsopgave

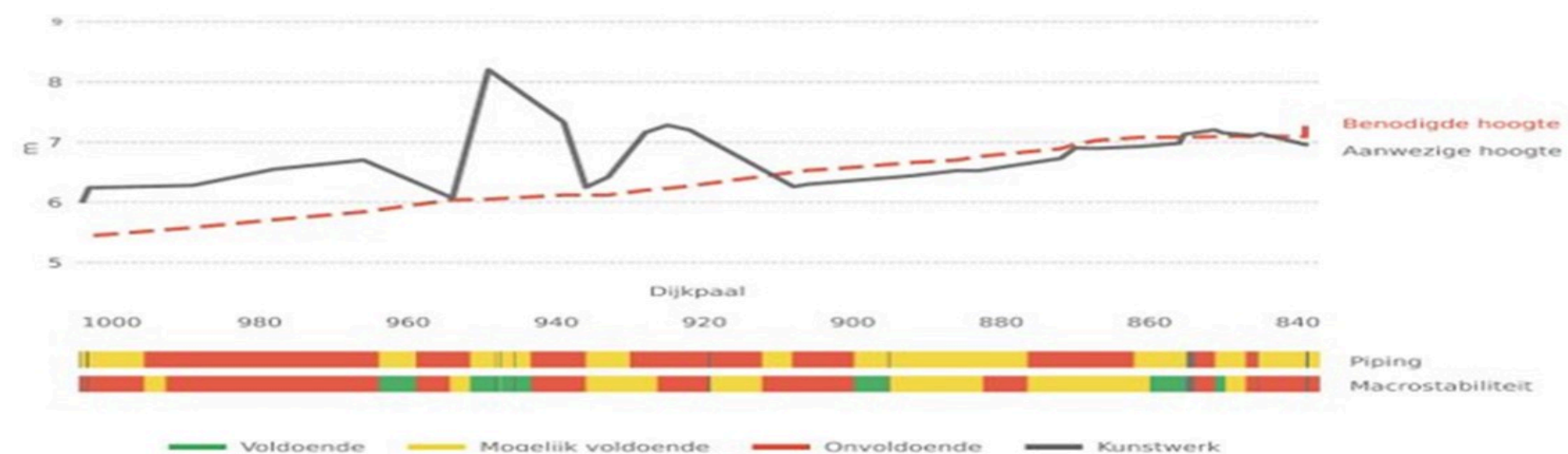

Cuijk-Ravenstein, veiligheidsopgave

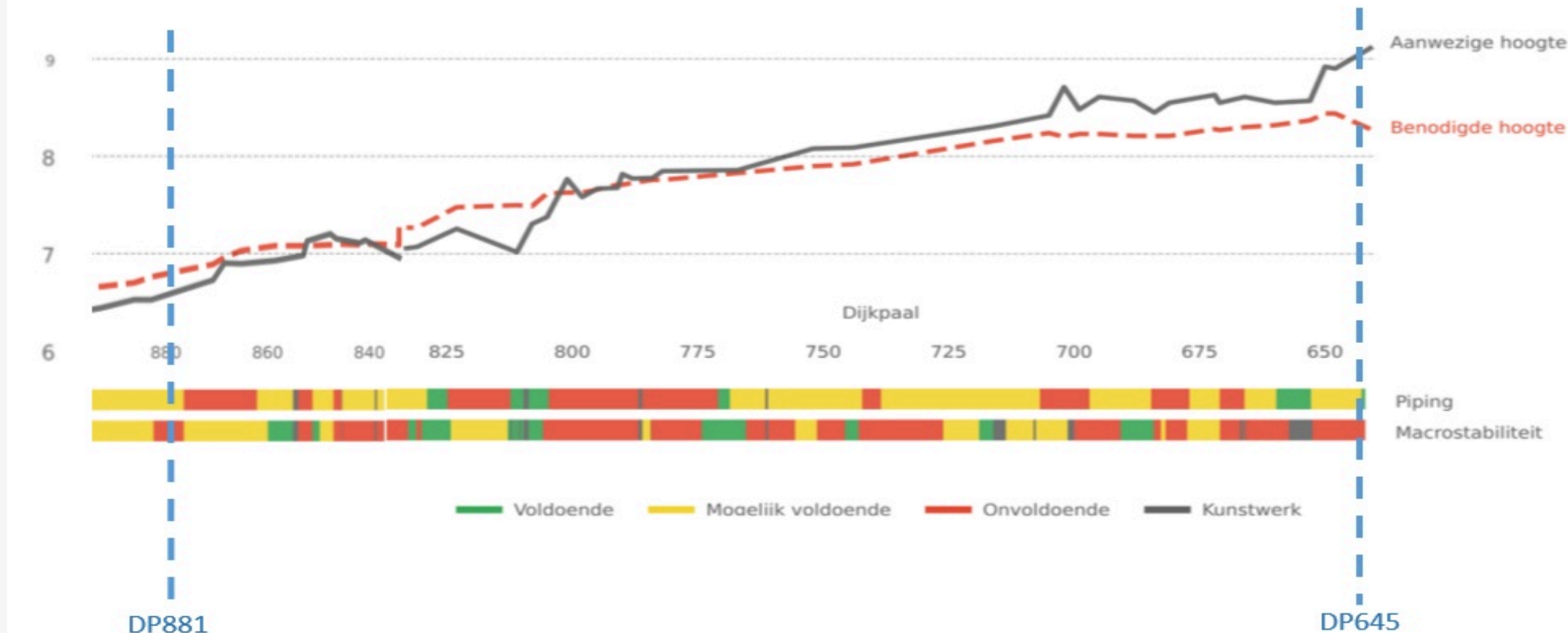

Doeveren, resultaat beoordeling dijkpaal 960 en verder

Veiligheidsopgave dijktraject Doeveren dijkpaal > 960

Lith-Bokhoven, resultaat beoordeling dijkpaal 645 tot dijkpaal 881

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2351
Extern Zaak ID	0654570273
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.02
Titel	Jaarverslag Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften 2024
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Jaarverslag 2024 Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het jaarverslag 2024 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften van waterschap Aa en Maas.

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

KENNISNEMEN VAN:

Het jaarverslag 2024 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften van waterschap Aa en Maas.

PROBLEEMSTELLING

Tegen besluiten van bestuursorganen kan bezwaar worden gemaakt. Het dagelijks bestuur heeft een externe, onafhankelijke Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften (hierna: de commissie) ingesteld voor de voorbereiding van de beslissingen op bezwaarschriften. De onafhankelijke commissie is door het dagelijks bestuur belast met het horen van bezwaarmakers en het adviseren over de beslissingen op bezwaar. De commissie stelt hierover een jaarverslag op.

KERNBOODSCHAP

In 2024 zijn er 25 nieuwe bezwaarschriften ontvangen door het waterschap. Dit is een stijging met 8 bezwaarschriften ten opzichte van het voorgaande jaar. De stijging is met name gericht op vergunningen; van 4 bezwaren in 2023 naar 22 bezwaren tegen vergunningen in 2024. Een verklaring hiervoor zou mogelijk kunnen worden gezocht in het feit dat 2024 een extreem nat jaar was. In 11 van de 25 zaken was het bezwaar gericht tegen een omgevingsvergunning voor grondwateractiviteiten. Ondanks deze stijging, kijkt de commissie positief terug op het jaar 2024 en merkt op dat het waterschap veel aandacht heeft besteed aan de informele aanpak. In totaal zijn 11 bezwaren in 2024 ingetrokken na uitleg of bemiddeling van de betrokken vakafdeling. De commissie doet de aanbeveling om de inzet van de informele aanpak voort te zetten vanuit de gedachte dat een gedragen oplossing de voorkeur verdient boven een juridisch oordeel van de commissie en een besluit op bezwaar. Het dagelijks bestuur heeft deze aanbeveling ter harte genomen. De commissie heeft in 2024 in totaal 11 adviezen (waarvan 4x ongegrond, 2x gegrond en 5x niet-ontvankelijk) uitgebracht aan het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur heeft alle adviezen van de commissie overgenomen in de beslissingen op bezwaar. Voorts zijn alle bezwaarschriften binnen de wettelijke beslistermijn behandeld. De commissie spreekt haar waardering uit naar alle betrokkenen.

CONSEQUENTIES

Met het jaarverslag informeert de commissie het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur over het aantal ingekomen en behandelde bezwaarschriften tegen besluiten van het dagelijks bestuur, alsmede over de inhoud van de adviezen en ingestelde beroepsprocedures.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

N.v.t.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het jaarverslag is als onderdeel van de vergaderstukken van het algemeen bestuur op internet te raadplegen.

VERVOLG

Jaarlijks vindt er een evaluatiegesprek plaats met de commissie, de dijkgraaf en de secretaris-directeur.

BIJLAGEN

1. Jaarverslag 2024 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

VERSIEDATUM

25 februari 2025

Jaarverslag 2024

Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

Inhoud

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
2. De commissie	4
3. Brabantse samenwerking	4
4. Proces behandeling bezwaarschriften	5
5. Behandelde bezwaren	6
5.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften	6
5.2 Hoorzittingen	7
5.3 Resultaten uitgebrachte adviezen	7
5.4 Contrair gaan	8
5.5 Voorlopige voorziening en (hoger) beroep	8
6. Beslistermijnen	8
7. Conclusie en aanbevelingen	9

Voorwoord

Geacht bestuur,

januari 2025

Bij dezen wordt u het jaarverslag van de commissie voor de behandeling van bezwaarschriften over 2024 aangeboden. Met het uitbrengen van dit jaarverslag voldoet de commissie aan haar taak om jaarlijks verslag te doen van haar werkzaamheden. Het jaarverslag heeft betrekking op de bezwaarschriften die in de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024 zijn behandeld door de commissie.

De commissie kijkt positief terug op het jaar 2024 en merkt op dat het waterschap veel aandacht heeft besteed aan de informele aanpak. De bezwaarschriftenprocedure wordt alleen doorlopen als de informele aanpak niet slaagt. Daardoor zijn er weinig bezwaarschriften behandeld op de zitting van de commissie. Dit is een positieve ontwikkeling. Complimenten voor de betrokken medewerkers.

Uit het oogpunt van kennisdeling heeft de commissie in november 2024 een werkbezoek gebracht aan de commissie bezwaarschriften van waterschap Rivierenland. De commissie maakt graag van de gelegenheid gebruik om een woord van dank uit te spreken voor de gastvrijheid van waterschap Rivierenland.

Verder dankt de commissie de dijkgraaf en de secretaris-directeur voor het evaluatiegesprek dat in december 2024 heeft plaatsgevonden. Uit dit gesprek is onder andere gebleken dat de adviezen van de commissie met veel aandacht door het dagelijks bestuur worden gelezen en behandeld tijdens de vergaderingen van het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur dient in haar besluitvorming te overwegen of het advies gedegen overwegingen van alle van belang zijnde aspecten voor de beoordeling van het bezwaarschrift bevat, opdat het advies kan dienen als motivering van de beslissing op bezwaar. Voorts is naar voren gekomen dat het dagelijks bestuur open staat voor suggesties en aanbevelingen van de commissie en dat het jaarverslag in een volgend evaluatiegesprek als praatstuk wordt meegenomen.

Tot slot spreekt de commissie haar waardering uit voor de goede samenwerking tussen alle betrokkenen bij het afwikkelen van bezwaarschriften in 2024.

Menno Bovens, voorzitter
Erik van Putten
Juul Uijlenbroek

1. Inleiding

Tegen besluiten van bestuursorganen kan bezwaar worden gemaakt. Deze bezwaarschriften worden behandeld door een externe onafhankelijke commissie als bedoeld in artikel 7:13 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Waterschap Aa en Maas heeft een Verordening behandeling bezwaren 2015 (hierna: de Verordening). Op grond van deze Verordening heeft het dagelijks bestuur een commissie ingesteld voor de voorbereiding van de beslissing op bezwaarschriften (hierna: de commissie).

Het betreft de bezwaarschriften die in de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024 zijn ontvangen door het waterschap en de eerder ingediende bezwaren die door de commissie in het verslagjaar 2024 zijn afgehandeld.

2. De commissie

De commissie hoort bezwaarmakers en belanghebbenden en brengt een advies uit aan het dagelijks bestuur over de te nemen beslissing op het bezwaarschrift. Het gaat om bezwaarschriften die zich richten tegen een besluit van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is een besluit op een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten, een verzoek om informatie op grond van de Wet open overheid of een besluit om handhavend op te treden tegen een overtreding van de Waterschapsverordening.

Samenstelling commissie

Op grond van artikel 6 van de Verordening bestaat de commissie uit een voorzitter en tenminste twee andere leden die door het dagelijks bestuur van het waterschap zijn benoemd. De voorzitter en leden van de commissie worden benoemd voor drie of vier jaar en kunnen maximaal één keer herbenoemd worden.

Per 5 september 2023 bestaat de commissie uit de volgende leden.

De heer ing. M.S. Bovens (voorzitter)

De heer ir. E. van Putten

Mevrouw mr. J. Uijlenbroek

De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. In 2024 was dat mevrouw mr. M.H. Zuidema.

3. Brabantse samenwerking

Vanwege de samenwerking tussen de Brabantse waterschappen onder de noemer 'Winnend samenwerken' is in 2015 door de waterschappen besloten om ook op het gebied van het behandelen van bezwaarschriften samen te werken. Dit heeft in 2015 geresulteerd in de vaststelling door het algemeen bestuur van de Verordening behandeling bezwaarschriften 2015. Ook de algemene besturen van waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel hebben de Verordening behandeling bezwaren 2015 vastgesteld.

Verder zijn door de dagelijks besturen van de Brabantse waterschappen over en weer dezelfde voorzitters en leden benoemd om te komen tot een Brabant brede bezwarencommissie. In de praktijk komt het erop neer dat de commissie per waterschap bestaat uit een vaste voorzitter en twee leden. Indien nodig kunnen de voorzitters en leden van de andere waterschappen elkaar vervangen. In de verslagperiode is hier meermaals gebruik van gemaakt.

Eénmaal per jaar wordt er een bijeenkomst voor de commissieleden georganiseerd door één van de Brabantse waterschappen. De bijeenkomst is gericht op kennisvergaring en ervaringen uitwisselen. In 2024 stond de bijeenkomst bij waterschap Brabantse Delta in het teken van bezwaren tegen besluiten op verzoeken om nadeelcompensatie.

4. Proces behandeling bezwaarschriften

De bezwaarschriftenprocedure vindt haar grondslag in de Awb. De werkwijze van de commissie is geregeld in de Verordening. Hierin is het uitgangspunt vastgelegd dat na ontvangst van een bezwaarschrift altijd eerst wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om via de informele aanpak tot een oplossing te komen. De bedoeling daarvan is dat geprobeerd wordt om samen met bezwaarmaker(s) en eventuele belanghebbende(n) te bekijken welke mogelijkheden er zijn om tot een andere oplossing van het geschil te komen dan via de formele afhandeling van de bezwaren.

De informele aanpak gaat als volgt in zijn werk. Na binnenkomst van een bezwaarschrift wordt hiervan door de secretaris van de commissie melding gedaan aan de vakafdeling die het primaire besluit heeft voorbereid en genomen. Vervolgens wordt er zo spoedig mogelijk door de vakafdeling of door de secretaris van de commissie contact opgenomen met de bezwaarmaker(s) en eventuele belanghebbende(n) om na te gaan of men openstaat voor de informele procedure. Wanneer de informele aanpak niet tot een oplossing leidt of bezwaarmaker(s) en/of belanghebbende(n) daartoe niet bereid zijn, wordt het bezwaar volgens de formele procedure behandeld.

Intake bezwaarschrift

De bezwaarschriften komen binnen bij het secretariaat van de bezwarencommissie (Afdeling Concernstaf, cluster Juridische Zaken). Als het bezwaarschrift in aanmerking komt voor behandeling door de commissie, beoordeelt de secretaris van de commissie (hierna: secretaris) of het bezwaarschrift voldoet aan de ontvankelijkheidseisen die de Awb aan een bezwaarschrift stelt (ondertekening, vermelden gronden bezwaar, tijdige indiening). Is dat niet het geval, dan wordt de bezwaarmaker de mogelijkheid geboden om zijn bezwaarschrift op dat punt aan te vullen (herstellen verzuim). Eventuele belanghebbenden worden op de hoogte gesteld.

Hoorzitting

Na de intake van het bezwaarschrift en nadat eventuele gebreken van het bezwaarschrift zijn hersteld, stelt de voorzitter na overleg met de commissieleden, de datum voor de hoorzitting vast. De secretaris verstuurt uitnodigingen naar de commissieleden, bezwaarmaker, vakafdeling en eventuele belanghebbenden. Verder verzoekt de secretaris aan de vakafdeling om het procesdossier aan te leveren en om uiterlijk tien dagen voor de zitting een schriftelijke reactie op het bezwaarschrift te geven (verweerschrift). Het procesdossier en verweerschrift worden ook aan bezwaarmaker en belanghebbenden toegestuurd.

Voorafgaand aan het horen, wordt het bezwaarschrift door de commissie besproken.

Tijdens de hoorzitting wordt bezwaarmaker door de commissie in de gelegenheid gesteld zijn bezwaren mondeling toe te lichten en te reageren op het verweerschrift van het waterschap. Daarna worden de vertegenwoordigers van het waterschap en eventuele belanghebbenden in de gelegenheid gesteld om te reageren op de aangevoerde bezwaren. Ook stelt de commissie vragen aan de aanwezigen.

Na afloop van het horen, vindt een nabespreking plaats door de commissie (raadkamer). De commissie stelt vast of op basis van het bezwarendossier en de hoorzitting een advies gegeven kan worden. Zo nodig wordt aanvullende informatie gevraagd. Vervolgens formuleert de commissie een advies over het nemen van de beslissing op het bezwaarschrift.

Advies en verslag hoorzitting

De secretaris zorgt voor de uitwerking van het advies van de commissie en maakt een verslag van de hoorzitting. Na goedkeuring en ondertekening door de commissie van het advies en het verslag van de hoorzitting, zorgt de secretaris voor verzending van de stukken naar de vakafdeling.

Beslissing op bezwaar

De vakafdeling draagt zorg voor de voorbereiding van de beslissing op het bezwaarschrift en legt dit, na bespreking met de portefeuillehouder, ter beslissing voor aan het dagelijks bestuur. Na de beslissing van het

dagelijks bestuur op het bezwaarschrift zorgt de vakafdeling voor de bekendmaking ervan aan bezwaarmaker en eventuele belanghebbenden. Als de beslissing op het bezwaar afwijkt van het advies van de commissie, wordt in de beslissing gemotiveerd aangegeven waarom wordt afgeweken. Het verslag van de hoorzitting en het advies van de commissie worden als bijlage bij de beslissing op het bezwaarschrift gevoegd.

De secretaris ontvangt een afschrift van de beslissing op het bezwaarschrift en zorgt voor terugkoppeling naar de commissie, met name indien van het advies wordt afgeweken.

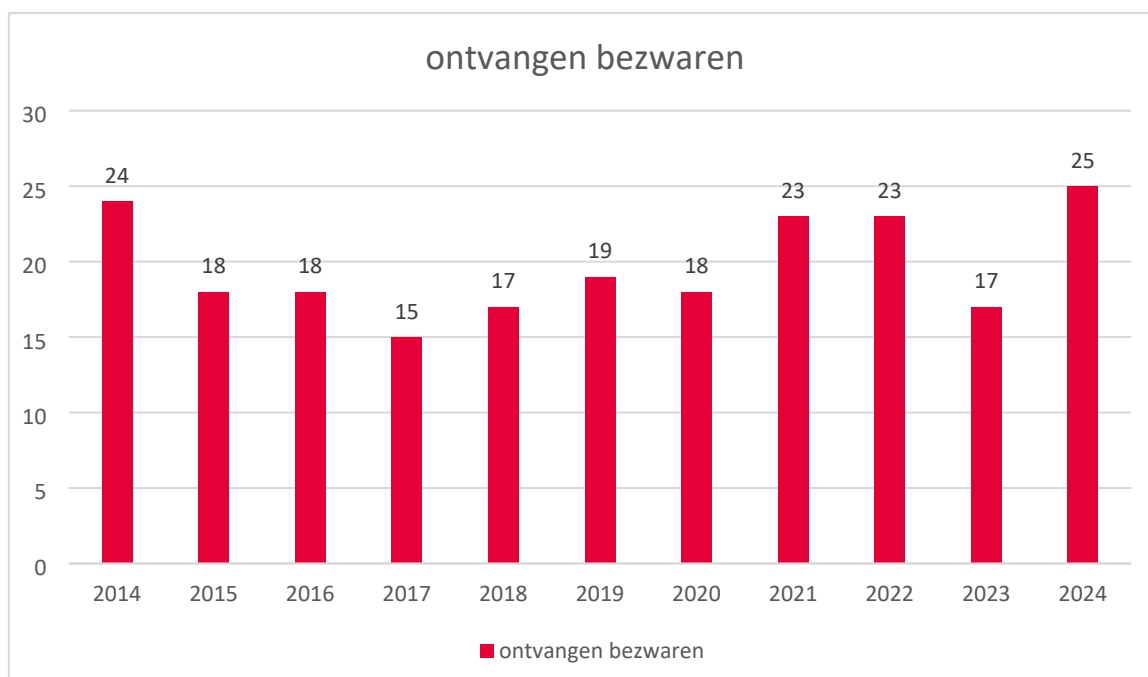
5. Behandelde bezwaren

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aantal ingekomen en afgehandelde bezwaarschriften door de commissie in 2024. Verder wordt ingegaan op de aard van het besluit waartegen bezwaar is gemaakt, de resultaten, het contrair gaan van het dagelijks bestuur en het aantal ingestelde (hoger)beroepen en voorlopige voorzieningen.

5.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften

In 2024 zijn 25 nieuwe bezwaarschriften ontvangen door het waterschap.

In figuur 1 is een vergelijking opgenomen van de ontvangen bezwaarschriften van de jaren 2014 tot en met 2024. Hieruit kan worden afgeleid dat het aantal binnengekomen bezwaarschriften in 2024 is gestegen met 8 bezwaarschriften, namelijk van 17 in 2023 naar 25 in 2024.

Figuur 1

In figuur 2 is een onderverdeling gemaakt naar ontvangen en behandelde bezwaarschriften door de commissie met een onderscheid naar de aard van het bestreden besluit. Bij vergunningen is een forse stijging in het aantal bezwaren zichtbaar. In 2023 zijn 4 bezwaarschriften tegen een vergunning ontvangen, terwijl in 2024 maar liefst 22 bezwaarschriften tegen een vergunning zijn ontvangen. Een verklaring hiervoor zou mogelijk kunnen worden gezocht in het feit dat 2024 een extreem nat jaar was. In 11 van de 25 zaken was het bezwaar gericht tegen een omgevingsvergunning voor grondwateractiviteiten. In slechts 2 gevallen was het bezwaar gericht tegen een vergunning eigen dienst onder de Omgevingswet (voorheen het Projectplan Waterwet).

Verder is in 5 van de 25 in 2024 ontvangen zaken het bezwaarschrift weer ingetrokken als resultaat van het doorlopen van de informele procedure. In totaal zijn er 11 bezwaarschriften ingetrokken in 2024. Hiervan zijn zes bezwaren in 2022 en 2023 ontvangen, welke in 2024 zijn ingetrokken. In onderstaande tabel is dat met voetnoten aangegeven. Op 31 december 2024 waren er nog 9 bezwaren in behandeling, waarvan 8 in afwachting van nader overleg over een mogelijke informele oplossing.

	Vergunningen	Handhaving	Juridische Zaken	Subsidie	Totaal
Ontvangen in 2024	22	2	-	1	25
Behandeld in 2024	10	-	-	1	11
Ingetrokken in 2024	5 ¹	2	4 ²	-	11
Behandelen in 2025	9	-	-	-	9

Figuur 2

5.2 Hoorzittingen

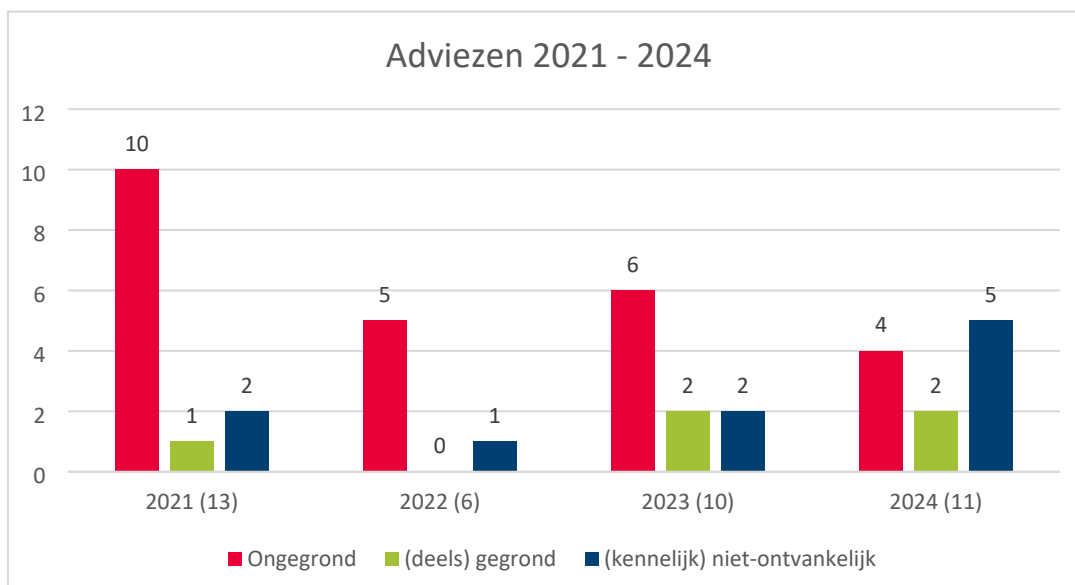
In 2024 zijn vier hoorzittingen gehouden door de commissie. In 2023 waren dat vijf hoorzittingen. Deze hebben allemaal fysiek plaatsgevonden op het kantoor van het waterschap. Voor 2025 heeft de commissie een jaarplanning opgesteld voor het houden van de hoorzittingen. Op die manier kunnen zowel de commissie als de intern betrokken ambtenaren daarmee rekening houden in hun agenda's. Indien een hoorzitting niet doorgaat, zal dit tijdig door de secretaris van de commissie worden doorgegeven.

5.3 Resultaten uitgebrachte adviezen

In figuur 3 zijn de adviezen van de commissie weergegeven over de jaren 2021 tot en met 2024. In 2024 heeft de commissie in totaal 11 adviezen uitgebracht aan het dagelijks bestuur. In twee gevallen werd geadviseerd om het bezwaar gegrond te verklaren en om het bestreden besluit, een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten, aan te vullen. Daarnaast werd in vijf zaken geadviseerd om het bezwaar niet-ontvankelijk te verklaren. Een bezwaar kan niet-ontvankelijk worden verklaard wanneer het bezwaar bijvoorbeeld buiten de bezwaartermijn is ingediend of wanneer de bezwaarmaker geen belanghebbende is.

¹ Waarvan twee bezwaren uit 2022 in 2024 zijn ingetrokken.

² Het betreft vier bezwaren die in 2023 zijn ontvangen tegen nadeelcompensatiebesluiten.

Figuur 3

5.4 Contrair gaan

Het dagelijks bestuur is niet verplicht om het advies van de commissie over te nemen. De Awb bepaalt dat het bestuursorgaan gemotiveerd kan afwijken van het advies (contrair gaan). In 2024 heeft het dagelijks bestuur alle adviezen van de commissie overgenomen.

5.5 Voorlopige voorziening en (hoger) beroep

Voorlopige voorziening

De Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat het indienen van een bezwaarschrift geen schorsende werking heeft ten aanzien van het besluit waarop het bezwaarschrift betrekking heeft. Dit betekent dat bijvoorbeeld van een verleende vergunning gebruik mag worden gemaakt, ondanks het feit dat daartegen een bezwaarschrift is ingediend. Om toch te kunnen bewerkstelligen dat de gevolgen van de uitvoering van een besluit worden geschorst, kunnen bezwaarmakers of indieners van een beroepschrift een verzoek indienen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank tot het treffen van een voorlopige voorziening. In 2024 is er geen verzoek om voorlopige voorziening ingediend bij de voorzieningenrechter van de rechtbank.

(Hoger) beroep

Op grond van het bepaalde in artikel 8:1 Awb kan een belanghebbende beroep instellen tegen een beslissing op bezwaar bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Oost-Brabant en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS). In 2024 is tweemaal (hoger) beroep ingesteld tegen een beslissing op bezwaar. Beide zaken zijn nog in behandeling.

De commissie merkt ten aanzien van de gerechtelijke procedures op dat zij eraan hecht om door de vakafdelingen, via de ambtelijk secretaris, hiervan op de hoogte te worden gesteld, voor zover het betreft zaken die door de commissie behandeld zijn. Uitspraken in (hoger) beroep kunnen voor de commissie leiden tot reflectie op de inhoud van uitgebrachte adviezen.

6. Beslistermijnen

Voor bezwaarschriften geldt een wettelijke beslistermijn. De termijn voor het behandelen van een bezwaarschrift is bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. Indien gebruik wordt gemaakt van een commissie als bedoeld in artikel 7:13 Awb, dient het bestuursorgaan binnen 12 weken na afloop van de bezwarentermijn een beslissing op het bezwaarschrift te hebben genomen. De termijn begint te lopen vanaf de dag na die waarop

de termijn voor het indienen van het bezwaarschrift is verstreken. Wanneer het bestuursorgaan niet binnen de hierboven genoemde termijn kan beslissen, kan het bestuursorgaan de beslissing voor ten hoogste zes weken verdagen. Daarnaast is verder uitstel mogelijk voor zover de indiener van het bezwaarschrift daarmee instemt en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen worden geschaad.

Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen

Sinds 1 oktober 2009 geldt de Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen (4:16 Awb e.v.). Op grond daarvan is het voor belanghebbenden mogelijk om een beroep te doen op een vergoeding (dwangsom) als het waterschap niet tijdig een besluit neemt, bijvoorbeeld een beslissing op bezwaar. Als een beroep wordt gedaan op een overschrijding van de beslistermijn, betekent dit niet automatisch dat een dwangsom wordt toegekend. Na de ingebrekestelling heeft het waterschap twee weken de tijd om alsnog een besluit te nemen. Wordt het besluit binnen twee weken genomen, dan bestaat er geen recht op een dwangsom.

Overschrijdingen

In 2024 zijn alle bezwaren binnen de termijn afgehandeld. Daarbij wordt opgemerkt dat ook als tijdig wordt aangemerkt de gevallen waarin de behandeling, met instemming van de bezwaarmaker, is aangehouden in verband met de informele procedure, nadere besluitvorming of uit te voeren onderzoek.

7. Conclusie en aanbevelingen

In het voorgaande is een beeld geschetst van de behandeling van de bezwaarschriften van het waterschap Aa en Maas in het jaar 2024. Uit de voorgaande gegevens worden de volgende conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan c.q. doelen gesteld.

Conclusies

1. Het aantal in 2024 ontvangen bezwaarschriften is gestegen met 8 bezwaarschriften in vergelijking met het voorgaande jaar. Van 17 bezwaren in 2023 naar 25 bezwaren in 2024. Bij vergunningen is een forse stijging zichtbaar; van 4 bezwaren tegen een vergunning in 2023 naar 22 bezwaren tegen een vergunning in 2024;
2. Alle bezwaarschriften zijn binnen de wettelijke beslistermijn behandeld;
3. De samenwerking tussen de commissieleden en het secretariaat verloopt constructief en prettig.

Aanbevelingen en doelstellingen

1. Inzet van de informele aanpak voortzetten vanuit de gedachte dat een gedragen oplossing de voorkeur verdient boven een juridisch oordeel van de commissie en een besluit op bezwaar;
2. In 2024 heeft een evaluatie met de dijkgraaf en secretaris-directeur van het waterschap plaatsgevonden. De commissie heeft het evaluatiegesprek als zeer prettig ervaren en hecht waarde aan jaarlijkse voortzetting.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2284
Extern Zaak ID	0654571835
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.03
Titel	Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Organisatieonderdeel	Handhaving
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Oegema, S.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025
Toegevoegd: Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025 VTH_aangepaste versie

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	13 maart 2025
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025.

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 4 APRIL 2025

Kennisnemen van

Het document 'Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025'.

Probleemstelling

Op grond van het Omgevingsbesluit is het verplicht om voor vergunningverlening, toezicht en handhaving te voldoen aan procescriteria, te weten de uitwerking van een uitvoerings- en handhavingsstrategie (beleidsplan), een jaarverslag en een uitvoeringsprogramma.

Het jaarverslag en uitvoeringsprogramma stellen wij jaarlijks op. Wij doen dit in één document omdat signaleringen vanuit het jaarverslag worden gebruikt voor het uitvoeringsprogramma voor het daarop volgende jaar. De plan-do-check-act cyclus, wordt hierdoor in één rapportage doorlopen.

In voorliggend document 'Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025' (bijlage 1, navolgend document genoemd), zijn de uitgevoerde activiteiten op het gebied van Preventie, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving beschreven en geëvalueerd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven waar de accenten in komend jaar komen te liggen en hoe de beschikbare capaciteit wordt ingezet.

Het dagelijks bestuur wordt gedurende het jaar op de hoogte gehouden over de voortgang van onze activiteiten en eventuele keuzes/wijzigingen in de prioritering. Bijgevoegd document geeft hiervan één overzicht en wordt tevens gebruikt om ons algemeen bestuur, de provincie Noord-Brabant, onze handhavingspartners en onze ingelanden te informeren over hetgeen wij afgelopen jaar hebben gedaan.

Kernboodschap

Het jaarverslag 2024 beschrijft de activiteiten op het gebied van preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Het eerste jaar onder de omgevingswet was wennen voor ingelanden, vergunningverlening en toezichthouders, maar over het algemeen is de invoering van deze nieuwe wetgeving soepel verlopen.

Zowel op de gebieden van vergunningverlening, toezicht en handhaving is sprake geweest van onverminderd hoge aantallen te behandelen zaken. Ondanks de toegenomen aantallen en krapte op de arbeidsmarkt, zijn service termijnen gehaald en acties naar aanleidingen van meldingen en overtredingen opgevolgd.

De signalen uit 2024 nemen we mee in het uitvoeringsprogramma voor 2025. In 2025 krijgen de volgende onderwerpen extra aandacht:

- Voor het bereiken van KRW doelen, kan ook extra worden ingezet op vergunningverlening, toezicht en handhaving. In 2025 stemmen we integraal af op welke onderwerpen dat mogelijk, doelmatig en wenselijk is;
- We zetten ons samen met ketenpartners in om ongewenste lozingen vanuit indirecte lozingen en noodtrayvelden te beperken.

Consequenties

n.v.t

Bijdrage duurzaam waterschap

Een goede uitvoering van de VTH-werkzaamheden draagt bij realisatie van de waterschapsdoelen.

Communicatie/participatie

Het document 'Document 'Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025' komt op onze website. Daarnaast is een afschrift verstuurd aan de provincie Noord-Brabant, aan onze handhavingspartners en aan de Brabantse waterschappen.

Vervolg

N.V.T

Bijlagen

1. 'Document 'Jaarverslag Preventie, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025'

Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025

*Preventie, vergunningverlening,
toezicht en handhaving*

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	8
2 Jaarverslag 2024	9
2.1 Preventie	9
2.1.1 Minder emissies van gewasbeschermingsmiddelen	9
2.1.2 Voorlichting aan grote initiatiefnemers	10
2.2 Vergunningverlening	11
2.2.1 Aantallen en tijdigheid	11
2.2.2 Beroep en hoger beroep	13
2.2.3 Projecten en thema's	15
2.3 Toezicht	16
2.3.1 Resultaten van het toezicht	16
2.3.2 Nadere toelichting toezicht binnen een aantal sectoren	19
2.3.3 Actiedagen	22
2.3.4 Schouw en groenprocedure	23
2.3.5 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen	24
2.3.6 Luchtsurveillance	27
2.3.7 Innovaties	28
2.3.8 Calamiteiten	29
2.4 Bestuursrechtelijke handhaving	30
2.4.1 Overzicht	30
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)	31
2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving	33
2.5 Strafrechtelijke handhaving	34
2.5.1 Werkzaamheden	34
2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving	34
2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)	36

2.6	Bezwaar en beroep	36
2.7	Integrale thema's	38
2.7.1	Alle hens aan dek voor de KRW-doelen	38
2.7.2	Indirecte lozingen	39
2.7.3	Beregeningsbeleid	40
2.7.4	Bijdrage aan beleidsontwikkelingen	41
2.8	Kwaliteitscriteria	41
2.8.1	Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer	41
2.8.2	Procescriteria Omgevingsbesluit	42
2.8.3	Organisatie, mensen en middelen	43
2.9	Samenwerking met ketenpartners	44
2.9.1	Rijkswaterstaat	44
2.9.2	Waterschap Brabantse Delta	44
2.9.3	Waterschap De Dommel	44
2.9.4	Brabantse Omgevingsdiensten	45
2.9.5	Schone maaswaterketen	45
2.9.6	Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)	45
2.9.7	Samen Sterk in Brabant (SSIB)	46
3	UITVOERINGSPROGRAMMA 2025	47
3.1	Inleiding	47
3.2	Evaluatie en focuspunten 2025	47
3.3	Preventie	48
3.4	Vergunningen	48
3.4.1	Basistaken	48
3.4.2	Projecten en thema's	49
3.5	Toezicht	50
3.5.1	Beschikbare capaciteit	50
3.5.2	Toelichting risicoprioritering	51
3.5.3	Het uitvoeringsprogramma voor toezicht	52
3.6	Handhaving	52

Bijlagen:

- I. Instrumentarium
- II. Systeembeschrijving en risicoprioritering toezicht 2025
- III. Uitvoeringsprogramma toezicht 2025
- IV. Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel
- V. Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Colofon:*Organisatie*

Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

Tel: 088-17 88 000

E-mail: info@aaenmaas.nl

Opdrachtgevers:

- Hans van Bijnen, Afdeling Planadvies en Vergunningverlening a.i.
- John Kapteijns, Afdeling Handhaving en Crisisbeheersing a.i.

Besluitvorming:

Vastgesteld door het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas op 28 januari 2025

Samenvatting

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggend rapport wordt verslag gedaan over de inzet van deze instrumenten in 2024 en wordt aangegeven aan welke onderdelen (extra) aandacht wordt gegeven in 2025.

Het eerste jaar onder de Omgevingswet

Na jaren van uitstel is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden. Zowel ingelanden als vergunningverleners en toezichthouders moesten wennen aan de nieuwe situatie, maar de overgang verliep over het algemeen soepel zonder grote problemen. Landelijk zijn er echter signalen dat het aanvragen van vergunningen lastiger is geworden, wat kan leiden tot minder kwalitatieve of onvoldedige aanvragen. Vanwege de complexiteit van de aanvragen heeft dit met name voor Vergunning voor Eigen Dienst (de vervanger van het projectbesluit) geleid tot meer afstemming om correcte aanvragen te krijgen.

Voor het bereiken van KRW-doelen zijn gerichte VTH-acties uitgevoerd

Binnen waterschap Aa en Maas wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH wordt uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. Vooruitlopend hierop zijn in 2024 reeds de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze in 2025 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- Bij 8 lozende bedrijven is naast de vergunning parameters door toezicht gecontroleerd of geen andere ongewenste stoffen worden geloosd. Bij 1 bedrijf bleek dit het geval en lopen nu gesprekken om dit te verminderen en in de vergunning hiervoor voorwaarden te stellen;
- Bij 2 terreinen van defensie is door toezicht onderzocht of er lozing van PFAS houdend water plaatsvindt. Dit blijkt het geval. Er is afstemming met defensie en mede bevoegd gezagen om deze lozingen te verminderen;
- Er is gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Nu is handhaving alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monsternamen) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

Er is integraal toezicht uitgevoerd op nood-trayvelden

De teelt van aardbeienplanten beslaat een groot areaal in ons beheergebied. Enerzijds zien we goed ingerichte velden, met hergebruik van het beregeningswater. Anderzijds zien we ook zogenaamde noodtrayvelden. Op deze velden is het niet mogelijk het beregeningswater (met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op te vangen en her te gebruiken. We treden handhavend op als we constateren dat dit water afstroomt naar het oppervlaktewater.

Omdat we als waterschap niet bevoegd zijn voor alle relevante regelgeving, hebben we contact gezocht met de omgevingsdiensten. In 2024 is gezamenlijk toezicht uitgevoerd, met als inzet de belasting van de bodem en het grondwater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Dit is uiteindelijk ook van belang voor een goede waterkwaliteit. Dit toezicht heeft geleid tot handhavingsbrieven, die erop sturen dat deze velden aan alle betreffende regelgeving gaan voldoen.

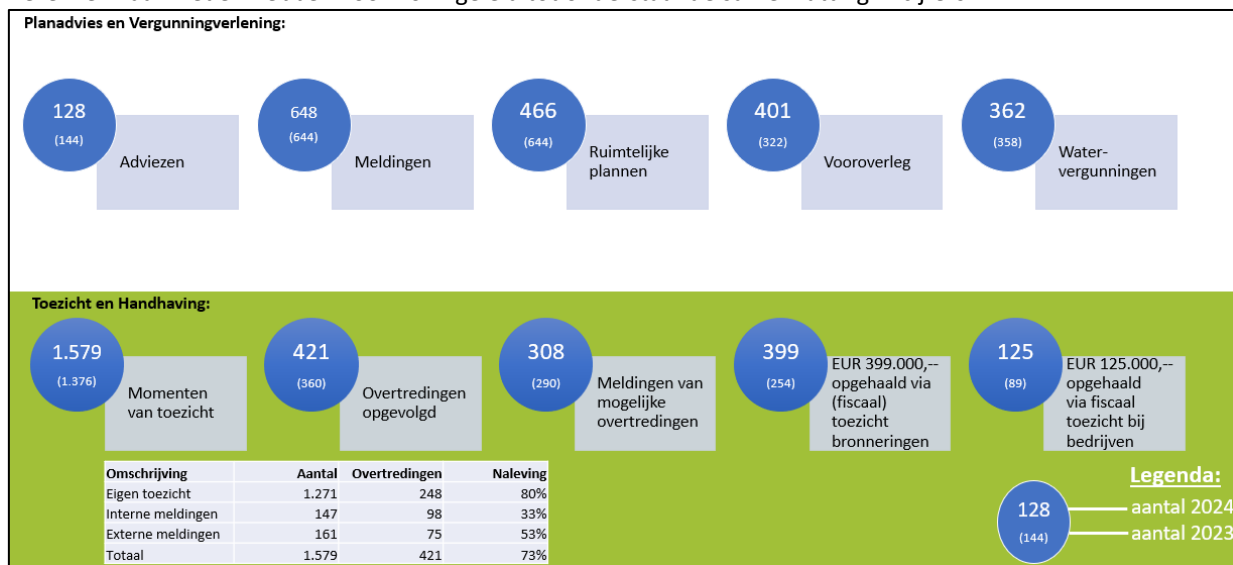
Afbeelding 1:
Afstroming van noodtray veld

Er is opvolging gegeven aan de ambities zoals vastgelegd in het beleidsplan VTH

Volgens het beleidsplan VTH:

- o handelen we meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
- o werken we aan het actualiseren van vergunningen;
- o voeren het toezicht uit volgens het door het bestuur vastgestelde uitvoeringsprogramma;
- o geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
- o geven we alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Deze werkzaamheden hebben voor 2024 geleid tot onderstaande samenvatting in cijfers:

Afbeelding 2: Overzicht in cijfers

De workload voor vergunningverlening was globaal gezien gelijk aan 2023. Voor toezicht en handhaving was in 2024 sprake van meer momenten van toezicht en hogere opbrengsten vanuit fiscaal toezicht (bronneringen en fiscaal toezicht bij bedrijven). Deze resultaten zijn in dit verslag nader toegelicht.

Focuspunten 2025

Vanuit ontwikkelingen en beelden over 2024 wordt voor 2025 ingezet op:

- De acties die zijn ingezet ten bate van de realisatie van KRW doelen zetten we door. Het gaat dan concreet om:
 - Het actualiseren van vergunningen en het intrekken van niet in gebruik zijnde vergunningen;
 - Het inzetten van toezicht op stoffen en/of gebieden waar dat nodig is omdat doelen nog niet worden gehaald (gebiedsgericht toezicht);
 - Bij lozingsactiviteiten breder controleren dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd;
 - Het meedenken op welke punten beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening kunnen helpen voor beter toezicht.
- We zetten in op versterkte samenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten voor meer zicht en grip op indirecte lozingen. Het gaat dan concreet om:
 - Gemeenten zowel ambtelijk als bestuurlijk meenemen in hun verantwoordelijkheden op het gebied van de KRW. Hiervoor is bestuurlijke ondersteuning noodzakelijk;
 - Doorgaan met het ondersteunen voor het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
 - Het uitvoeren van gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is;
 - Het vaststellen van de samenwerkingsafspraken die Brabant breed zijn gemaakt.
- We controleren of de handhaving die in 2024 op noodtravelden heeft plaatsgevonden effectief is geweest. De betreffende locaties waar niet goed ingerichte velden lagen, worden in 2025 wederom gecontroleerd.
- En daarnaast geven we invulling aan de ambities zoals vastgelegd in ons beleidsplan:
 - We handelen meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
 - We voeren het toezicht uit volgens vastgestelde uitvoeringsprogramma;
 - We geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
 - We geven alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Afbeelding 3: Toezicht vanaf het water

1 Inleiding

Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggende rapportage wordt verslag gedaan van de uitgevoerde activiteiten op de gebieden van PVTH over het jaar 2024. Ook wordt in deze rapportage vooruitgekeken en beschrijft het de onderwerpen die in 2025 aandacht krijgen op deze gebieden.

Het jaarverslag en het uitvoeringsprogramma zijn opgesteld om het Dagelijks Bestuur, het Algemeen Bestuur en de provincie Noord-Brabant (als onze toezichthouder) een beeld te geven over de uitgevoerde activiteiten, trends die worden waargenomen en onderwerpen waar we verbetermogelijkheden zien. Ook voor onze ingelanden maken we op deze manier onze activiteiten inzichtelijk. Kortom, één document om inzicht te geven in de 'Big 8' beleidscyclus (afbeelding 3). Dit overzicht geven we aan de hand van de onderstaande indeling:

Deel I Jaarverslag 2024

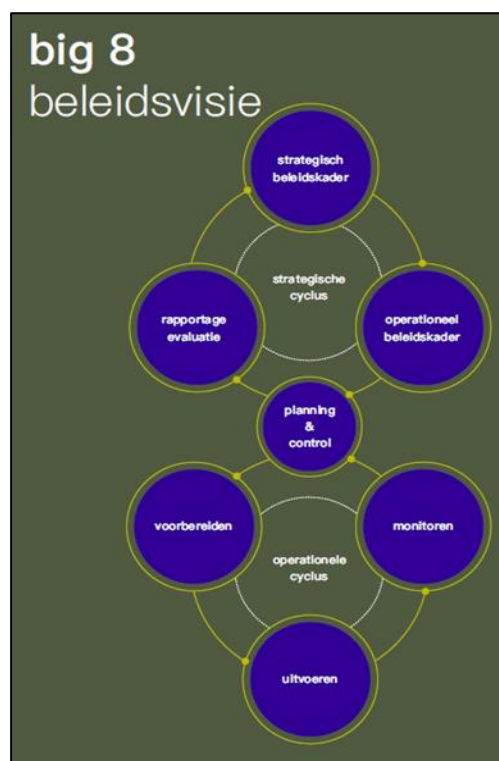
De verslaglegging over 2024 van de activiteiten van PVTH – oftewel de controle (check) van het geprogrammeerde (do) gebeurt in deel II. In dit deel wordt ingegaan op de resultaten vanuit de doelstellingen uit het Uitvoeringsprogramma 2024 voor zowel preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor 2025 (act).

Deel II Uitvoeringsprogramma 2025

In dit deel wordt onze programmering voor 2025 uiteengezet, oftewel het plan-onderdeel. Er wordt ingegaan op de inzet vanuit VPTH, welke keuzes worden gemaakt en waarom. Waar mogelijk worden de aandachtspunten die volgen uit deel II meegenomen om zo ons werk in 2025 verder te verbeteren.

Instrumentarium

In bijlage I is toegelicht welke instrumenten beschikbaar zijn en hoe deze worden ingezet.

Afbeelding 4: Big 8 Beleidscyclus

2 Jaarverslag 2024

2.1 Preventie

We zijn graag in gesprek met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Het biedt ons de mogelijkheid om beleid en regels onder de aandacht te brengen en deze toe te lichten. Tegelijk horen we wat er speelt en wat onze ingelanden bezighoudt. Via gerichte voorlichting en communicatie werken we vervolgens aan preventief toezicht, met als doel het *voorkómen* van overtredingen.

Bezoeken voor toezicht zijn ook belangrijke momenten voor preventie

Bij alle controle bezoeken (toezicht) wordt ook het doel van de regels toegelicht en worden vragen beantwoord. Deze interactie draagt bij aan het voorkomen van overtredingen in de toekomst. We nemen daarom bewust de tijd voor vragen en leggen bij overtredingen goed uit waarom de betreffende regelgeving belangrijk is.

Naast voornoemde preventie tijdens controle bezoeken, is in 2024 extra aandacht besteed aan de volgende onderwerpen.

2.1.1 Minder emissies van gewasbeschermingsmiddelen

Er wordt samengewerkt binnen het project Schoon Water voor Brabant, samen met de Provincie Noord Brabant, Brabant Water, de Brabantse waterschappen en ZLTO, met als doelen:

- In de 101 grondwaterbeschermingsgebieden vindt op minimaal 80% van het landbouwareaal begeleiding plaats t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen (GBM)-gebruik;
- Er ligt een actueel handelingsperspectief voor deelnemende agrariërs t.a.v. duurzaam GBM-gebruik, niet alleen t.b.v. de aanpak binnen grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook voor daarbuiten;
- Er is een helpdesk ingericht waar boeren met adviesvragen terecht kunnen rond GBM-gebruik;
- De buitenwereld is via diverse communicatiekanalen bekend met de noodzaak tot duurzaam GBM-gebruik.

In 2024 is op meerdere manieren gewerkt aan voorlichting bij zogenaamde “grote spelers”. Medewerkers van het waterschap hebben adviesgesprekken gevoerd met ondernemers gericht op het juiste gebruik en zo min mogelijk emissie naar het oppervlaktewater en de riolering. Op het gebruik en de emissies van gewasbeschermingsmiddelen is de afgelopen periode veelvuldig ingezet op adviesgesprekken en voorlichting, mede ondersteund door monsternames en analyse op gewasbeschermingsmiddelen.

Om te beoordelen of deze gesprekken effectief zijn geweest wordt dit de komende jaren gecontroleerd via toezicht. Hiervoor is in 2024 gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Toezicht op de landelijke regelgeving is onvoldoende effectief: handhaving is alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monstername) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

2.1.2 Voorlichting aan grote initiatiefnemers

Tijdens diverse bijeenkomsten zijn doelgroepen meegenomen in de wereld van het waterschap. Er zijn presentaties gehouden voor Cumula, het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt en bronneringsbedrijven. Tijdens deze presentaties zijn de betreffende regels toegelicht en de (KRW)-opgaven waar het waterschap voor staat toegelicht. Deze bijeenkomsten zorgen ervoor dat de regels beter bekend worden. Ook ontstaat draagvlak, omdat kan worden toegelicht waar de regels toe dienen.

Afbeelding 5: Goed ingerichte teeltvrije zone langs watergang

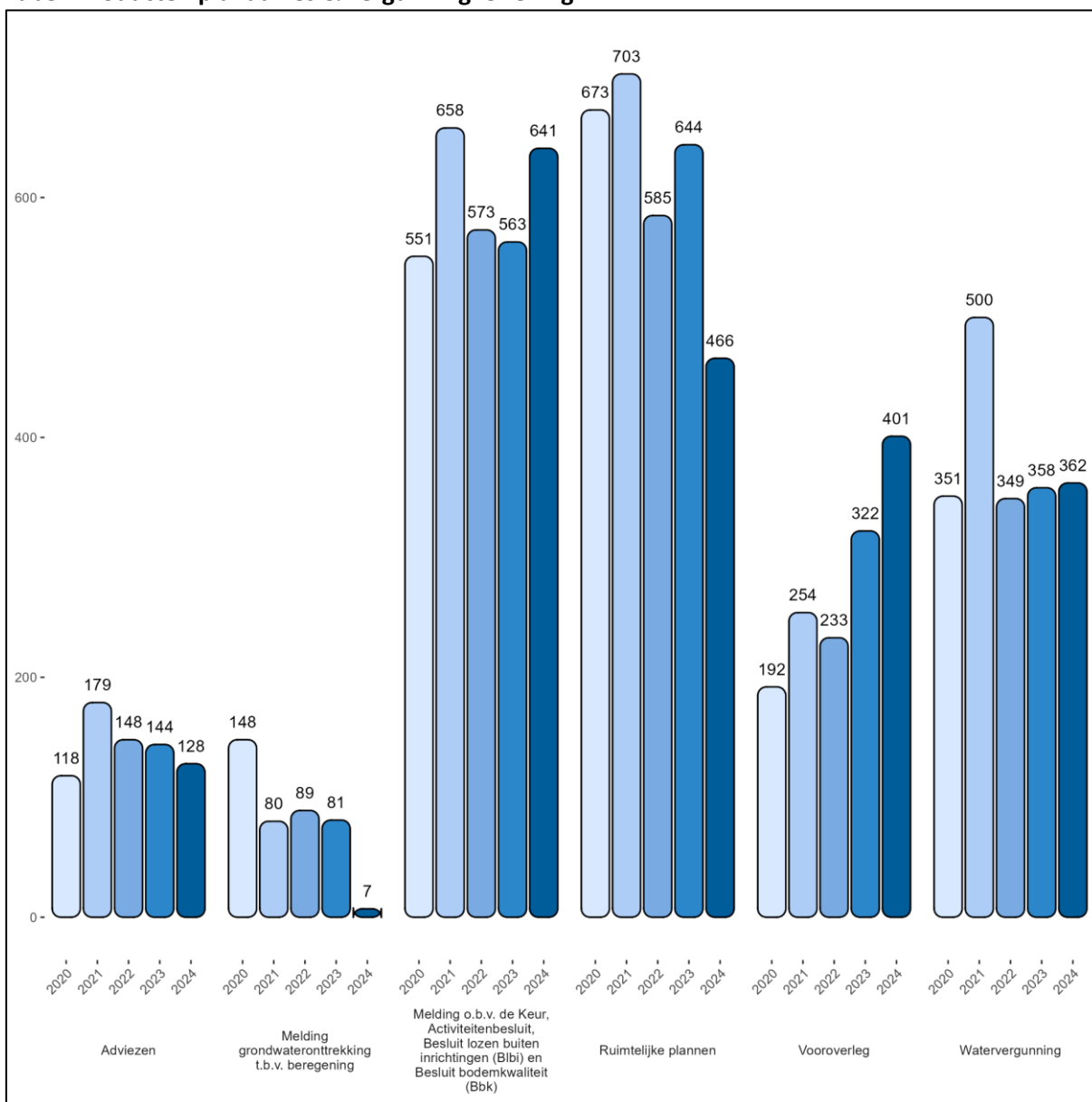
2.2 Vergunningverlening

2.2.1 Aantallen en tijdigheid

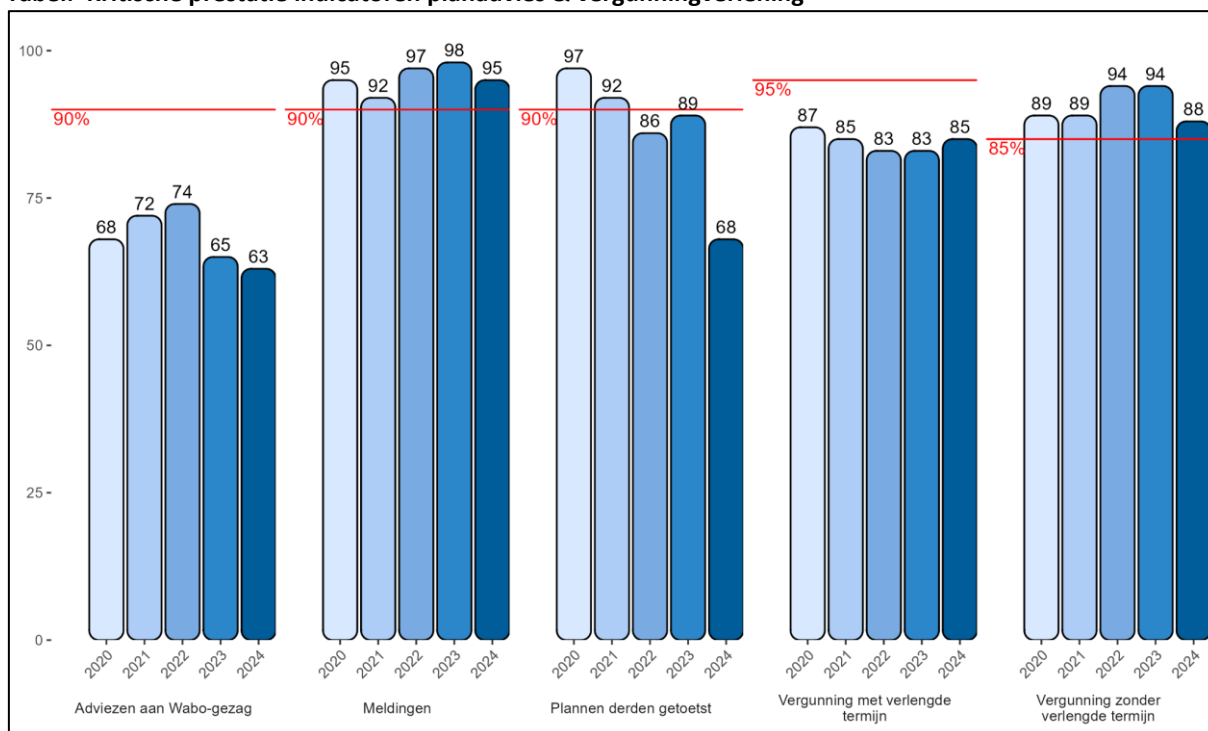
Aantallen

Al meerdere jaren is een stijgende lijn te zien in zowel het aantal ontvangen als afgehandelde producten. In 2021 werd er een piek bereikt voor alle producten, waarna het aantal iets afnam, maar de trend blijft stijgend. In 2024 zijn er opnieuw meer zaken behandeld dan het jaar ervoor. Enkel de beoordeling van ruimtelijke plannen is afgenomen maar dit is verklaarbaar door de invoering van de (nieuwe) Omgevingswet per 1 januari 2024. In de onderstaande tabel staan de geleverde producten van 2020 tot en met 2024. Net als in voorgaande jaren zijn de cijfers voor de uitvoering van het beregeningsbeleid apart vermeld.

Tabel: Producten planadvies & vergunningverlening

Tabel: 'Kritische prestatie indicatoren planadvies & vergunningverlening'

Tijdigheid van producten

In 2024 is opnieuw ingezet op de tijdige levering van de producten. Dit is niet alleen vanwege de wettelijke verplichting op bepaalde producten, maar ook vanuit het oogpunt van goede dienstverlening. Voor vergunningaanvragen geldt een wettelijke beslistermijn van acht weken, die met acht weken kan worden verlengd bij complexe aanvragen. Voor de behandeling van meldingen, het geven van adviezen in het kader van de Omgevingswet en het adviseren over ruimtelijke plannen door middel van de 'weging van het waterbelang' geldt geen wettelijke beslistermijn. Hiervoor hebben we onszelf een servicetermijn van vier weken opgelegd.

Adviezen aan andere overheden

Het aantal adviezen dat wij verstrekken in het kader van de Omgevingswet aan andere overheden is vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van voorgaande jaren. Voorheen werden deze adviezen Wabo-adviezen genoemd, maar met het opgaan van de Wabo in de Omgevingswet is deze term vervallen. De inhoudelijke beoordeling bij deze adviezen blijft hetzelfde aangezien de regels nu zijn opgenomen in de Omgevingswet. Het percentage tijdig afgegeven adviezen met betrekking tot de Omgevingswet ligt opnieuw lager dan in voorgaande jaren en voldoet nog niet aan de KPI. Termijnoverschrijdingen komen vooral voor bij complexere zaken, waar waterkwaliteit een rol speelt. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat gemeenten onder grote druk stonden om plannen vóór 1 januari 2024 in procedure te brengen, vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet. We streven er uiteraard naar om het percentage tijdig afgegeven adviezen in 2025 te verbeteren.

Vergunningen reguliere procedure

De wettelijke beslistermijn voor vergunningen met een reguliere procedure is acht weken. Het percentage vergunningen dat binnen deze termijn is afgehandeld zonder verdaging van de beslistermijn, is met 88% opnieuw boven de KPI van 85%. We zijn tevreden over dit resultaat omdat het blijkt geeft van een goede dienstverlening richting aanvragers maar we streven ernaar om dit percentage in 2025 te verhogen.

Verlengde termijn

Dit jaar zijn er procentueel meer zaken met een verlengde beslistermijn binnen 16 weken afgehandeld, namelijk 85%. Dit betreft vaak complexe dossiers met innovatieve ideeën waarvoor nog geen bestaand kader is. Er is dan veel (interne) afstemming nodig om tot zorgvuldige besluitvorming te komen. Uiteraard blijft dit

een aandachtspunt en proberen we het aantal zaken buiten de termijn zo laag mogelijk te houden, bijvoorbeeld door meer vooroverleg te voeren. Dit zorgt ervoor dat we als waterschap al een inhoudelijk standpunt hebben ingenomen op het moment dat een vergunning wordt aangevraagd. Naast dat in 2024 het vooroverleg ten opzichte van 2023 met 32% toegenomen is, is het aantal zaken met verlengde termijn, die binnen die verlening zijn afgehandeld, ook gestegen. Meer nadruk leggen op vooroverleg lijkt hier dus een positief effect te hebben. Vanzelfsprekend blijven we hier in 2025 mee doorgaan.

Ruimtelijke plannen

In het kader van 'weging van het waterbelang' wordt er over ruimtelijke plannen geadviseerd, voornamelijk bestemmings- en omgevingsplannen. Hiervoor geldt geen wettelijke termijn, maar er wordt een servicetermijn van vier weken gehanteerd. Met betrekking tot ontwerpplannen geldt wel een wettelijke termijn van zes weken. Als een ontwerpplan onvoldoende rekening houdt met ruimtelijke waterbelangen, wordt er een zienswijze ingediend. Dit jaar hebben we 25 zienswijzen ingediend. Vanwege een piek in de te beoordelen ontwerpplannen was de officiële termijn van zes weken afgelopen jaar niet altijd haalbaar. Een gedeelte van de zienswijze is daarom pro-forma ingediend om in overleg met gemeenten meer tijd te krijgen voor een gedegen onderbouwing en advies.

Zoals eerder beschreven, heeft de druk van de inwerkingtreding van de Omgevingswet geleid tot een toename van het aantal plannen dat in het eerste half jaar is afgehandeld. Dit omvat ook plannen die vóór 1 januari 2024 in procedure zijn gebracht om onder het oude recht te vallen. Bij veel van deze plannen is het waterschap onvoldoende betrokken in de voorfase, wat heeft geresulteerd in kwalitatief mindere plannen waarbij waterbelangen vaker onvoldoende waren geborgd. In combinatie met een flinke piek aan te beoordelen plannen kostte het meer tijd om deze plannen te beoordelen. Door de piekperiode van eind 2023, begin 2024 is bij 68% van de plannen tijdig geadviseerd, wat ruim onder de KPI van 90% ligt. Ruim 85% van de plannen waarbij niet tijdig is geadviseerd komt voort uit de piekperiode.

Subsidieregeling

In 2024 hebben we wederom 428.000 EUR beschikbaar gesteld voor afkoppel-acties, waterconservering en groene daken bij particulieren. Tevens is de online campagne om de subsidieregeling onder de aandacht te brengen voortgezet. Met gemeenten wordt toegewerkt naar een meer klimaat robuust bebouwd gebied. Hierin wordt hemelwater zoveel mogelijk vastgehouden en geïnfiltreerd: 'de stad als spons'. Er is echter een lichte terugloop in de aanvragen. Er zijn namelijk 304 subsidieaanvragen gedaan voor klimaatbestendige initiatieven, vorig jaar waren ongeveer 50 aanvragen meer. Ook is er een terugloop in het aangevraagde budget, we hebben voor rond 12.000 EUR minder aan aanvragen ontvangen. Dat betekent buiten vooral een daling in de aanleg van groen dak (-10%). Het afgekoppeld dakoppervlak is daarentegen licht gestegen (+2%). Geen van de aanvragen is afgewezen, wel zijn er 14 aanvragen ingetrokken. Deze tellen uiteraard niet mee in de bovengenoemde statistieken.

2.2.2 Beroep en hoger beroep

Bezwaar en informele aanpak

Het waterschap is op grond van de Algemene wet bestuursrecht verplicht om op een aanvraag of verzoek een besluit te nemen. Belanghebbenden kunnen tegen deze besluiten rechtsmiddelen inzetten, zoals een bezwaarschrift, beroep of hoger beroep. Een belanghebbende bij een vergunningaanvraag is in elk geval de aanvrager zelf, maar ook omwonenden, verenigingen of stichtingen kunnen als belanghebbende worden aangemerkt. Wanneer het waterschap een bezwaarschrift ontvangt, probeert het in overleg met de bezwaarmaker tot een oplossing te komen. Dit wordt de informele procedure genoemd.

Het doel hiervan is om de bezwaren van de bezwaarmaker weg te nemen en zo een lange juridische procedure te voorkomen door het bezwaar in te trekken. Dit lukt echter niet altijd, waardoor in sommige gevallen alsnog het formele juridische traject wordt doorlopen. Dit begint met de behandeling van het bezwaarschrift, gevolgd door eventueel beroep bij de rechtbank en uiteindelijk hoger beroep bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Cijfers

Als we kijken naar het aantal behandelde procedures, dan zien we dat er een stijging van 93% is ten opzichte van 2023. Hierbij is de kanttekening dat in één bezwaarschriftprocedure tegen een watervergunning een vijftal bezwaren zijn ingediend en dat tegen een wijziging van een omgevingsvergunning zes bezwaarschriften zijn binnengekomen. Net als in 2023 blijven de doorlooptijden bij zowel de rechtbank als de Raad van State lang. Er verstrijkt veel tijd voordat een zittingsdatum wordt ingepland na het indienen van een beroep. Bovendien laat de uitspraak vaak langer dan zes weken op zich wachten.

Een groot gedeelte van de bezwaarschriftprocedures is nog niet afgerond maar in verhouding tot voorgaande jaren zijn meer bezwaarschriften niet-ontvankelijk verklaard vanwege te late indiening. Tevens zijn er meer bezwaarschriften ingetrokken na afloop van de informele procedure in vergelijking met 2023. Hier is geen duidelijke verklaring voor, maar het lijkt deels samen te hangen met het feit dat er dit jaar aanzienlijk meer bezwaarschriften zijn ingediend.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van het totaal aantal bezwaar- en beroepszaken van 2024. Daarnaast zijn de cijfers vanaf 2020 opgenomen, zodat een vergelijking kan worden gemaakt ten opzichte van dit jaar.

	Resultaat						Totaal
	In Behandeling	Gegron	Ongegron	Ingetrokken	Niet- Ontvankelijk	Doorgezonden	
Bezwaar							
2020	3	0	1	3	0	1	8
2021	1	0	10	1	0	0	12
2022	5	1	2	7	0	0	15
2023	2	1	3	2	2	0	10
2024	12	0	2	5	5	0	24
Beroep							
2020	1	0	0	1	0	0	2
2021	1	1	3	0	0	0	5
2022	1	0	3	2	0	0	6
2023	3	0	1	0	0	0	4
2024	0	1	1	0	1	0	3
Hoger beroep							
2020	0	0	0	0	0	0	0
2021	1	0	0	0	0	0	1
2022	0	0	1	0	0	0	1
2023	1	0	0	0	0	0	1
2024	2	0	0	0	0	0	2

2.2.3 Projecten en thema's

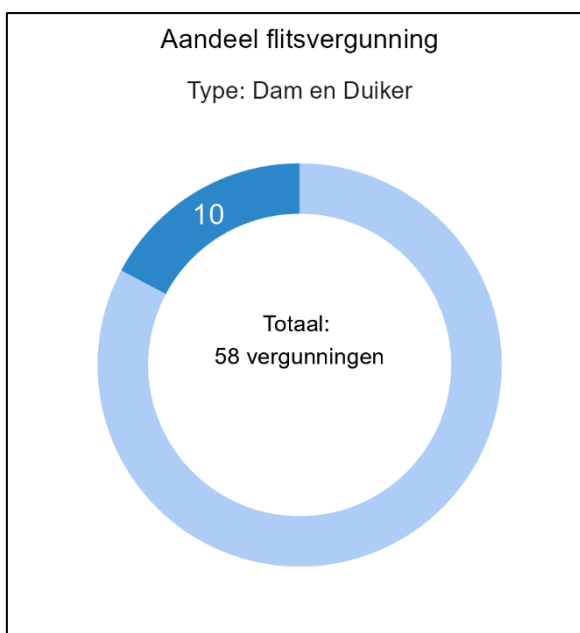
In het Uitvoeringsprogramma 2024 is een aantal thema's en projecten omschreven waar we, naast de uitvoering van het primaire proces, mee aan de slag zijn gegaan. In deze paragraaf rapporteren we over de voortgang en eventueel resultaten van deze projecten en thema's.

Omgevingswet

De Omgevingswet regelt onder andere de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving voor activiteiten die invloed hebben op de waterkwaliteit en waterkwantiteit. Voorheen werden deze onderwerpen onder het oude recht met name geregeld in de Waterwet. Dit betekende ook dat waar voorheen vaak werd gekozen voor het projectbesluit, dit nu is geïntegreerd in het proces van Vergunning Eigen Dienst. De uitvoering van de Omgevingswet wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet, dat is ingericht met onze werkingsgebieden en bijbehorende regelgeving waardoor aanvragers snel inzicht krijgen in wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving.

Vergunning in vijf dagen ofwel de flitsvergunning

Het proces van de flitsvergunning lijkt in 2024 zijn (eerste) vruchten te hebben afgeworpen. Eerst is er op basis van data geanalyseerd welke vergunningsactiviteiten het meest geschikt waren. De aanvraag voor een dam met duiker bleek het meest geschikt. Van dit kunstwerk zijn afgelopen jaar 58 vergunningen afgegeven. Daarnaast zijn 10 flitsvergunningen verstrekt. We blijven actief werken aan het ontdekken van de meest effectieve stappen en hoe we deze kunnen toepassen op andere activiteiten zodat het aantal afgegeven flitsvergunningen wellicht kan stijgen in de toekomst. De rol van inzet van AI (artificiële intelligentie) zou hierbij onderzocht kunnen worden zodat bijvoorbeeld de aanvraag sneller kan worden geanalyseerd.

Subsidiebeleid

Ook in 2024 is het subsidiebeleid geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een betere afstemming met de Algemene subsidieverordening en er zijn enkele kleine inhoudelijke aanpassingen geweest die de doelmatigheid verbeteren.

‘Weging van het waterbelang’

Met de komst van de Omgevingswet is er een actualisatie uitgevoerd wat heeft geleid tot een nieuw rapport genaamd *‘Handreiking waterbelangen onder Omgevingswet’*. Door de nieuwe systematiek met betrekking tot het begrip ‘weging van het waterbelang’ kunnen er onduidelijkheden zijn over of alle waterbelangen voldoende zijn geborgd. De visie van het Waterschap is hierbij van groot belang. De Omgevingswet stelt dat gemeenten de opvattingen van de waterbeheerder in kader van weging van het waterbelang moet betrekken bij het omgevingsplan. Gemeenten zijn met de nieuwe regelgeving echter vrij om te bepalen op welke wijze ze de waterbeheerder hierbij betrekken. Deze vormvrije wijze leidt in sommige gevallen tot onduidelijkheid, wat de samenwerking met medeoverheden uitdagend maakt. Goede afstemming tussen verschillende partijen is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat op gedegen wijze invulling wordt gegeven aan de weging van het waterbelang.

2.3 Toezicht

Toezicht heeft plaatsgevonden op basis van het Uitvoeringsprogramma 2024. Hierin staat vermeld hoeveel uur beschikbaar is voor toezicht en handhaving en op welke sectoren de toezichtcapaciteit wordt ingezet. In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het gevoerde toezicht beschreven.

2.3.1 Resultaten van het toezicht

Afgelopen jaar zijn er circa 1.579 toezichtmomenten geweest. Dit aantal is exclusief 559 fiscale controles (fiscaal toezicht). We constateerden in 421 gevallen overtredingen. Een relatief groot deel van de overtredingen (173 stuks) is daarbij geconstateerd bij toezicht op meldingen, zie ook paragraaf 2.4.1.

Afbeelding 6: Toezicht met behulp van monstername

Het resultaat van toezicht drukken we uit in het naleefpercentage. Het naleefpercentage is het percentage dat na een toezichtscontrole aan de betreffende regelgeving blijkt te voldoen.

Tabel: Naleefpercentage toezicht (steekproefsgewijs toezicht, exclusief meldingen)

Sector	Aantal	Naleefpercentage ¹
Hoog geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 90 %		
Indirecte lozingen	158	72%
Gemiddeld geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 80 %		
Dierenhouderijen	67	91%
Directe lozingen vanuit bedrijven	64	88%
Directe lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties	95	99%
Directe lozingen vanuit IBA's	113	100%
Directe lozingen vanuit RWZI's ²	20	100%
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden ³	19	95%
Industriële grondwateronttrekkingen	5	80%
Onttrekkingen voor beregeningen grondwater	38	97%
Toename verhard oppervlakte	27	48%
<u>Teelt in kassen</u>		
Administratieve controle	156	89%
Toezicht	9	100%
Teelt in open lucht – akkerbouw	8	87%
Teelt in open lucht – pot- en container teelt	10	90%
Onttrekkingen voor bronnering en sanering	589	66%

Toelichting:

- (1): Naleefpercentage: aantal inspecties zonder overtreding / aantal uitgevoerde inspecties * 100;
- (2): bij onze RWZI's (7 stuks) vinden jaarlijks doorgaans 3 controles plaats: regulier toezicht, een controle bemonstering en administratief toezicht op het jaarverslag. Alleen het aantal afgeronde controles is gerapporteerd;
- (3): Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is ook gecontroleerd tijdens controles bij akkerbouwbedrijven. Eventuele overtredingen t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen bij die integrale controles zijn onder die sectoren gerapporteerd om te voorkomen dat dubbel wordt geteld. De hier vermelde controles betreffen hercontroles op percelen waar in voorgaand jaar een overtreding was geconstateerd.

Bij de volgende sectoren was het naleefpercentage lager dan gewenst, of is een toelichting nodig.

Indirecte lozingen:

Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen (uitvoerend bijna altijd de omgevingsdiensten), maar we ervaren de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van mogelijke verstoringen in het zuiveringsproces.

Daarnaast gaat het ook om stoffen die slecht of niet door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen met vervuiling tot gevolg. Dit kan dan bijvoorbeeld gaan om zouten (chloride) en slecht afbreekbare stoffen zoals PFAS.

Het waterschap is bevoegd om toezicht te voeren op de indirecte lozingen. Dit doen we deels zelfstandig en deels samen met de omgevingsdiensten, zoals ook in paragraaf 2.7.2 is beschreven. Het naleefpercentage is al jaren lager dan 80 % en laat zien dat er nog veel te verbeteren is. Het lage naleefpercentage komt ook door het grote aantal van meldingen van ongewone voorvallen binnen de bedrijfsvoering. Het meldingsgedrag van ongewone voorvallen door de bedrijven wordt steeds beter. Opvolging van deze voorvallen middels toezicht blijft belangrijk om te beoordelen of er nadelige effecten zijn door de lozing, er extra heffing moet worden opgelegd en/of verder bestuursrechtelijk handelen nodig is. Toezicht op indirecte lozingen blijft ook voor 2025 hoog geprioriteerd.

Toename verhard oppervlak

Bij 11 controles op voorschriften van verleende vergunningen voor de realisatie van verhard oppervlak werd niet aan alle eisen voldaan. In 3 gevallen waar geen vergunning nodig was, maar wel algemene regels golden, werd niet aan alle eisen voldaan. Voorlichting over de regels en blijvend toezicht zijn belangrijk om het naleefgedrag te verbeteren.

Onttrekkingen voor bronnering en sanering

De afgelopen jaren is extra ingezet op toezicht op bronbemalingen: dit zijn tijdelijke onttrekkingen van grondwater ten behoeve van bouwactiviteiten. Deze extra aandacht bleek nodig omdat lang niet alle onttrekkingen werden gemeld. Dit had ook tot gevolg dat heffingsopbrengsten voor de lozingen vanuit bronbemalingen afnamen. Meerdere acties richting de sector hebben geleid tot een veel beter overzicht over het aantal bronbemalingen in ons beheergebied, alsmede een veel beter beeld over de hoeveelheden die worden onttrokken en geloosd. Hierdoor zijn ook de heffingen in balans gebracht met de werkelijke lozingen.

Nu er veel meer bronbemalingen in beeld zijn gekomen, zien we al meerdere jaren dat niet altijd aan alle eisen wordt voldaan. Maximale debieten zijn overschreden, er werd gewerkt onder meldingen waar een vergunning nodig was en er bleek meerdere keren sprake van visuele verontreiniging na de lozing. Toezicht blijft belangrijk om een goed beeld te houden en regels te laten nakomen.

Ook het waterschap voerde in 2024 bronneringen uit ten behoeve van renovatiewerkzaamheden op de zuiveringen. Ook bij die bemalingen bleek dat niet aan alle voorschriften werd voldaan. Ook in die gevallen wordt via toezicht en handhaving gestuurd op goede naleving van de betreffende voorschriften.

Afbeelding 7: Lozing ijzerrijk water vanuit een bronnering

De inzet van bestuursrecht (waarschuwingen, last onder dwangsom) heeft de afgelopen jaren niet geleid tot een beter naleefgedrag. Daarbij zagen we ook een tweedeling ontstaan. Aan de ene kant zijn er bronneringsbedrijven die hun opdrachtgevers goed informeren over de regelgeving en verplichte meldingen. Aan de andere kant zijn er bronneringsbedrijven die dat niet doen en op die manier niet positief sturen naar goede naleving van de voorschriften. Om dat gedrag te beïnvloeden zal in 2025 ook worden ingezet op strafrecht (boetes) om het naleefgedrag te verbeteren onder het motto: zacht waar het kan, hard waar het moet.

2.3.2 Nadere toelichting toezicht binnen een aantal sectoren

Voor een aantal sectoren zijn navolgend de resultaten van het toezicht toegelicht.

Rioolwater zuiveringsinstallaties (RWZI's)

Onze RWZI's zuiveren huishoudelijk afvalwater en lozen het gezuiverde water op het oppervlaktewater. Gezien de grote debieten en daardoor significante bijdrage van het effluent aan de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater, is het belangrijk dat de RWZI's aan de lozingsnormen voldoen.

Afbeelding 8: RWZI 's-Hertogenbosch

In 2024 was er bijzonder veel regenval wat zorgde voor veel aanvoer en verwerking van rioolwater op de RWZI's. De hoge aanvoer van rioolwater vraagt extra inspanning van de waterzuivering om aan de lozingsnormering te voldoen.

Er waren dit jaar enkele storingen op de RWZI's. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om effecten van een verbouwing, storing van een opnemer in de waterlijn, verstopte aanvoerroosters of een tijdelijke normoverschrijding voor fosfor (P) als gevolg van onbekende piekbelasting in het influent. Deze incidenten werden goed doorgemeld, zodat toezichthouders kunnen beoordelen of adequate beheers- en (indien nodig) herstelmaatregelen worden genomen. Bij de storingen zijn noodzakelijke acties ondernomen, zodat nadelige effecten van de storingen zo beperkt mogelijk zijn gebleven.

Tabel: Overzicht toezichtsmomenten RWZI's

Omschrijving	Aantal	Aantal in orde	Toelichting
Gepland toezicht	20	20	
Toezicht na melding	13	10	In 3 situaties was actie nodig om nadelige effecten te voorkomen.

Bij de RWZI Den Bosch liep naar aanleiding van normoverschrijdingen in 2023 een verbeterplan. Dit plan heeft in 2024 geleid tot maatregelen en een herzien maatwerkvoorschrift. Aan de normen van dit maatwerkvoorschrift wordt voldaan.

Teelt in open lucht – pot en containerteelt

De teelt van aardbeien planten beslaat een groot areaal in ons beheergebied. Enerzijds zien we goed ingerichte velden, met hergebruik van het beregeningswater. Anderzijds zien we ook zogenaamde noodtrayvelden. Op deze velden is het niet mogelijk het beregeningswater (met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op te vangen en her te gebruiken. We treden handhavend op als we constateren dat dit water afstroomt naar het oppervlaktewater.

In 2023 is een grote toezichtronde uitgevoerd. Hierbij is ruim 70% van de aanwezige velden beoordeeld. We hebben hierbij geen afstroom naar het oppervlaktewater waargenomen. Daarentegen voldoet deze manier van telen niet aan alle regels van het besluit activiteiten leefomgeving (BAL), zoals het hergebruiken van gietwater (waar nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in kunnen zitten).

Omdat we als waterschap niet bevoegd zijn voor die betreffende bepalingen in het BAL, hebben we contact gezocht met de omgevingsdiensten. In 2024 is samen met de omgevingsdiensten toezicht uitgevoerd op noodtray velden. De inzet is vooral de belasting van de bodem en het grondwater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Dit is ook van belang voor een goede waterkwaliteit.

Bij dit gezamenlijke toezicht zijn meerdere velden aangetroffen die niet aan alle regels voldoen. De omgevingsdiensten hebben de betreffende ondernemers aangeschreven, gericht op het gaan voldoen aan de betreffende regelgeving. In 2025 zal dat worden gecontroleerd.

Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teeltvrijzone en op het talud van de watergang is volgens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en het Besluit activiteiten leefomgeving verboden. Als waterbeheerder hebben we belang bij een goede naleving van de Wgb.

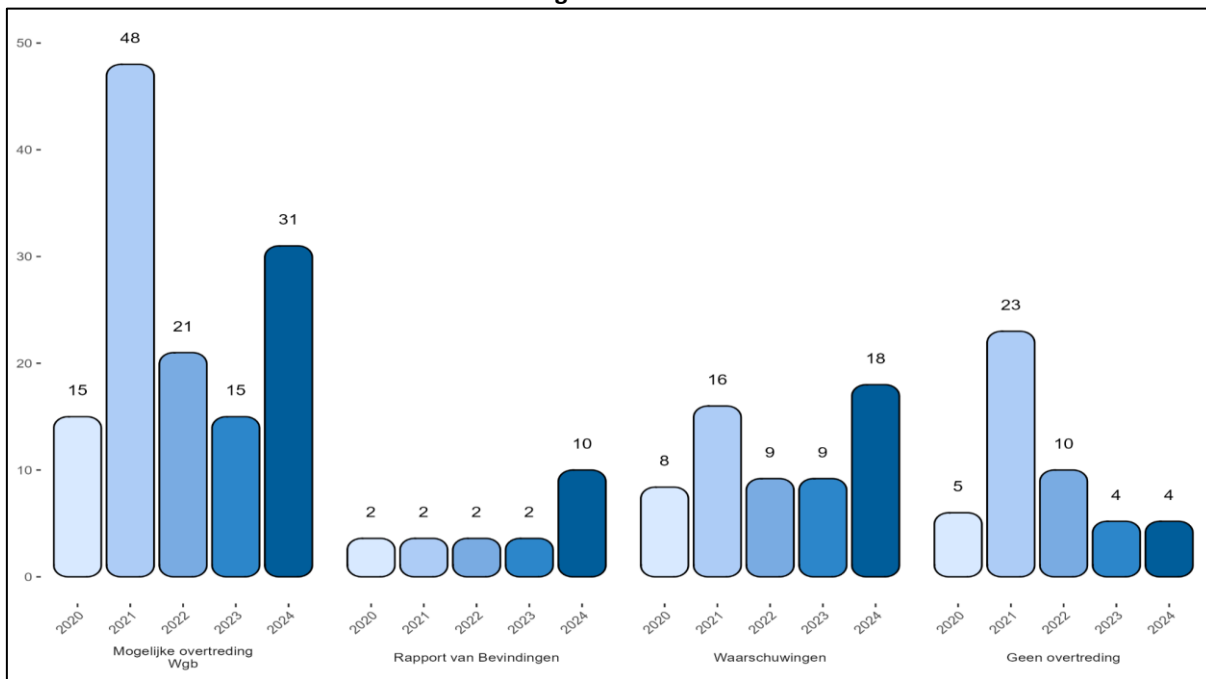
Binnen de bestuursrechtelijke repressiemiddelen nemen Wgb-overtredingen een bijzondere positie in, omdat we bij constatering van een overtreding een mondelinge waarschuwing geven of een schriftelijke rapportage opmaken in de vorm van een waarschuwing of een rapport van bevindingen. De uiteindelijke afhandeling zoals het innen van boetes of het opleggen van kortingen op subsidies gebeurt door het bevoegd gezag, de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA).

Voor de situaties waar een rapport van bevinding niet evenredig is met de mate van de overtreding, is volstaan met een mondelinge waarschuwing of schriftelijke waarschuwing. Deze handelswijze is met de NVWA afgestemd. Een schriftelijke waarschuwing kan ook leiden tot een opleggen van een korting op subsidies.

Afbeelding 12: Bespuiting over het talud

Tabel: Overzicht controles Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden

Toelichting: Voor 1 overtreding in 2024 zijn 2 aanschrijvingen gedaan: 1 naar de grondeigenaar en 1 naar de grondgebruiker. Hierdoor zijn er 32 afhandelingen voor 31 overtredingen.

Bedrijven of particulieren die in 2023 zijn aangesproken op een overtreding van de Wgb, zijn in 2024 opnieuw gecontroleerd. Bij deze hercontroles zijn wederom 2 overtredingen geconstateerd. Deze overtredingen zijn door middel van een rapport van bevindingen gerapporteerd aan de NVWA. Hieruit blijkt dat het belangrijk is om hercontroles uit te voeren, maar ook dat de eerder gegeven waarschuwing vaak een positief effect heeft op het correcte gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

2.3.3 Actiedagen

In 2024 zijn 2 actiedagen uitgevoerd. Bij een actiedag gaan alle toezichthouders en ondersteunend personeel de hele dag gericht op toezicht voor 1 onderwerp. Dit waren toezichtscontroles op de gebieden van:

1. Lozingen van huishoudelijk afvalwater, niet aangesloten op een vuilwaterriool;
2. Onttrekkingen van grondwater binnen de glastuinbouwsector.

Actiedag: Lozingen van huishoudelijk afvalwater, niet aangesloten op een vuilwaterriool

Bij deze actiedag zijn huishoudens (vooral in het buitengebied) bezocht, die volgens de informatie van het waterschap niet beschikken over een rioolaansluiting. Bij de actiedag is beoordeeld op welke wijze de verwerking van het huishoudelijk afvalwater plaatsvindt. In totaal zijn deze dag circa 110 controles uitgevoerd. Deze actiedag heeft meerdere inzichten opgeleverd:

- In enkele gevallen werd huishoudelijk afvalwater geloosd op de mestput. Dit is niet meer toegestaan. Ook zijn er tijdelijke opvangconstructies aangetroffen, met periodieke afvoer naar riool of verspreiding over land. Deze gevallen zullen met omgevingsdiensten en gemeenten worden besproken en opgepakt;
- In het overgrote deel van de gevallen was sprake van een goede aansluiting op een persriool. Dit was niet altijd goed bij het waterschap geregistreerd en is mede voor een goede heffingsaanslag bijgewerkt in het overzicht voor de Belasting Samenwerking Oost Brabant (BSOB);
- In een aantal gevallen was sprake van een toegestane lozing via een individuele zuivering (IBA).

Afbeelding 13: Drukriool put (aansluiting op persriool)

Actiedag: Grondwaterputten bij glastuinbouwbedrijven

Bij deze actiedag zijn glastuinbouwbedrijven bezocht, die geen grondwaterput hebben geregistreerd bij het waterschap. Binnen glastuinbouwbedrijven is het gebruik van (grond)water echter essentieel. Daarom is bij de actiedag geïnventariseerd op welke wijze water wordt gebruikt voor beregening. In totaal zijn deze dag 44 controles uitgevoerd.

Afbeelding 14: Beregening in een kas

Uit deze inventarisatie blijkt dat veel glastuinbouwbedrijven wel grondwater gebruiken, maar met een beperkte pompcapaciteit ($< 10 \text{ m}^3/\text{uur}$). Bij een dergelijke pompcapaciteit is het melden van het grondwatergebruik niet verplicht, maar mag het vrijwillig. Bij 11 controles was sprake van een overtreding:

- In 6 gevallen werd grondwater gebruikt en was dit gebruik meldingsplichtig. Deze bedrijven wordt opgedragen om de betreffende melding in orde te maken;
- In 5 gevallen bleek dat de grondwaterput dieper is, dan ter plekke volgens de huidige regelgeving is toegestaan. Voor deze situaties wordt nog beoordeeld welke vervolgactie passend is.

2.3.4 Schouw en groenprocedure

Jaarlijks wordt er een schouw uitgevoerd; dat is een controle van de staat van onderhoud van sloten waar aangelanden (eigenaren de percelen waar een sloot doorheen loopt of aan grenst) een onderhoudsplicht voor hebben. Een goede staat van onderhoud betekent:

- dat de waterloop (talud en bodem) vrij is van begroeiing, bladeren en voorwerpen;
- dat de zijkanen (taluds) gemaaid zijn;
- dat er geen verschuivingen van de zijkanen van de beek/sloot en grondophopingen zijn;
- dat aanwezige duikers open en in goede staat zijn en dat de bodem van de sloot breed genoeg is en het talud niet te steil is.

De schouw wordt uitgevoerd door de gebiedsbeheerders en medewerkers beheer en onderhoud van de districten.

Daarnaast is er jaarlijks een groenprocedure, met betrekking tot waterlopen (a-watgangen) die het door waterschap zelf worden onderhouden. Om onderhoudswerk goed en veilig uit te kunnen voeren moeten aangelanden er zorg voor dragen dat er voldoende vrije ruimte beschikbaar is. Als bomen of struiken te groot worden, waardoor ze het onderhoud hinderen, dan moeten die gesnoeid worden. Ook de controles in het kader van de groenprocedure worden uitgevoerd door medewerkers van de districten.

Afbeelding 15: Slootonderhoud

Wanneer bij de schouw of groenprocedure blijkt dat er door de aangelanden onvoldoende onderhoud is uitgevoerd, dan worden zij aangeschreven om alsnog het benodigde onderhoudswerk te laten verrichten. Handhaving is verantwoordelijk voor dat deel van de procedure. Hieronder valt het opstellen van (sjabloon)brieven zoals een waarschuwingsbrief, een voornemen last onder bestuursdwang en de definitieve handhavingsbesluiten. Het uitvoeren van de hercontroles (herschouw) is vervolgens weer een taak van de districten.

Wanneer een aangelande het onderhoud, ondanks de aanschrijvingen en daaropvolgende last, niet uitvoert dan wordt er bestuursdwang toegepast. Het vereiste onderhoud zal daarna in opdracht van het waterschap door een aannemer worden uitgevoerd, op kosten van de betreffende aangelande. Dit laatste deel van de procedure verloopt in nauwe samenwerking tussen Handhaving en de districten. Tot slot zal Handhaving een invorderingsbeschikking voor de gemaakte kosten opstellen en aan de aangelande toezenden.

Het aantal (voornemens tot) handhavingsbesluiten vanuit de schouw- en groenprocedure wordt apart gerapporteerd en is niet meegenomen in de cijfers van bestuursrechtelijke maatregelen zoals beschreven in paragraaf 2.4.3.

2.3.5 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen

Het beginsel van de ‘vervuiler betaalt’ wordt gehanteerd om het afvalwater te zuiveren. Het waterschap heft via zuiveringsheffing¹ en verontreinigingsheffing² een directe belasting aan bedrijven en particulieren die afvalwater lozen. We doen dit in samenwerking met de Belastingen Samenwerking Oost-Brabant (BSOB). Om te controleren of de heffing die bedrijven betalen correct is, wordt toezicht gevoerd, zogenaamd fiscaal toezicht. Hierbij wordt gecontroleerd of de hoeveelheid en kwaliteit van het geloosde water overeenkomt met de opgave door het bedrijf.

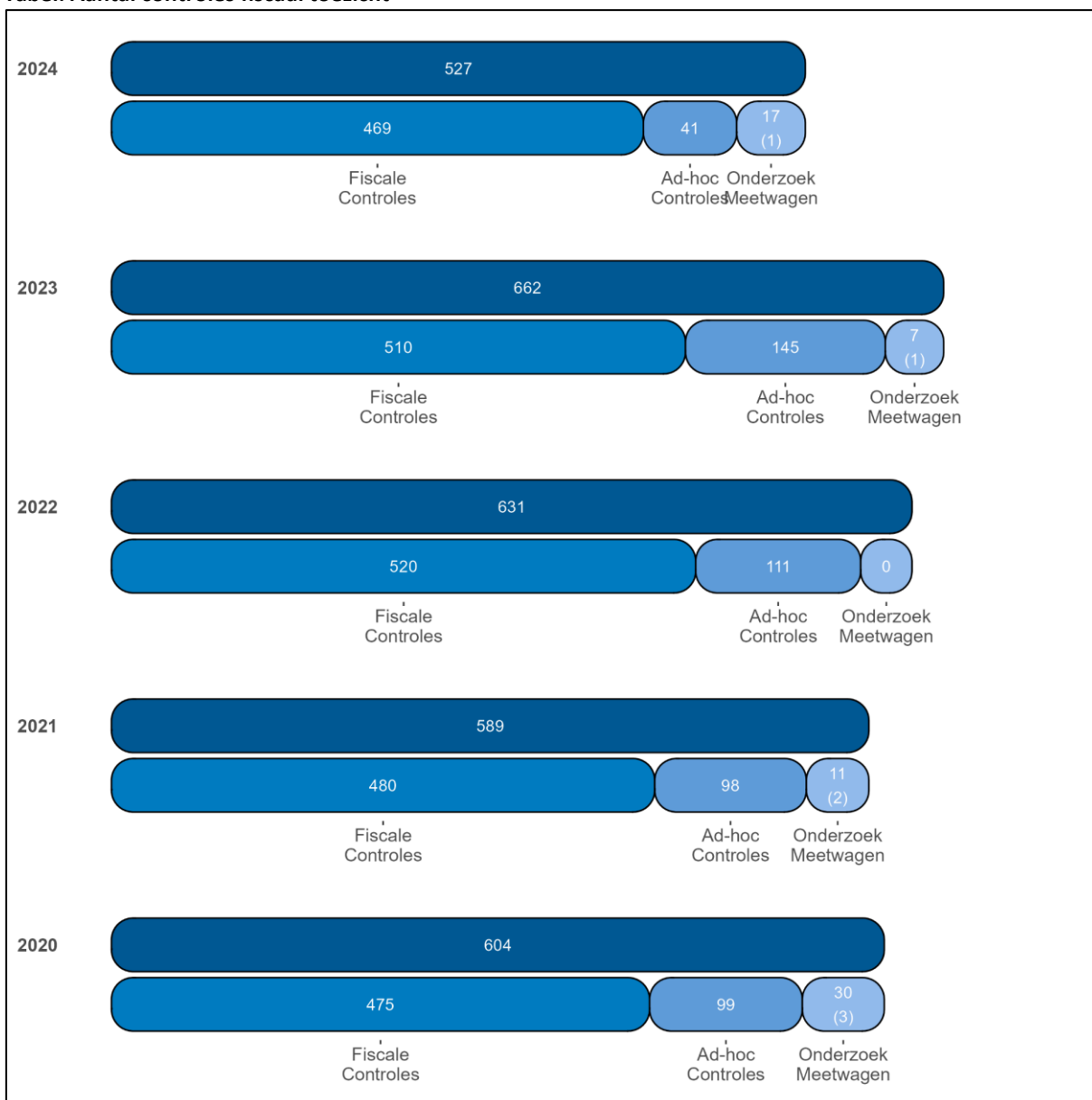
Resultaten fiscaal toezicht bedrijven:

In onderstaande tabel is het aantal uitgevoerde fiscale controles van 2024 weergegeven.

¹: Zuiveringsheffing wordt opgelegd voor lozingen op onze RWZI 's;

²: Verontreinigingsheffing wordt opgelegd voor lozingen op oppervlaktewater.

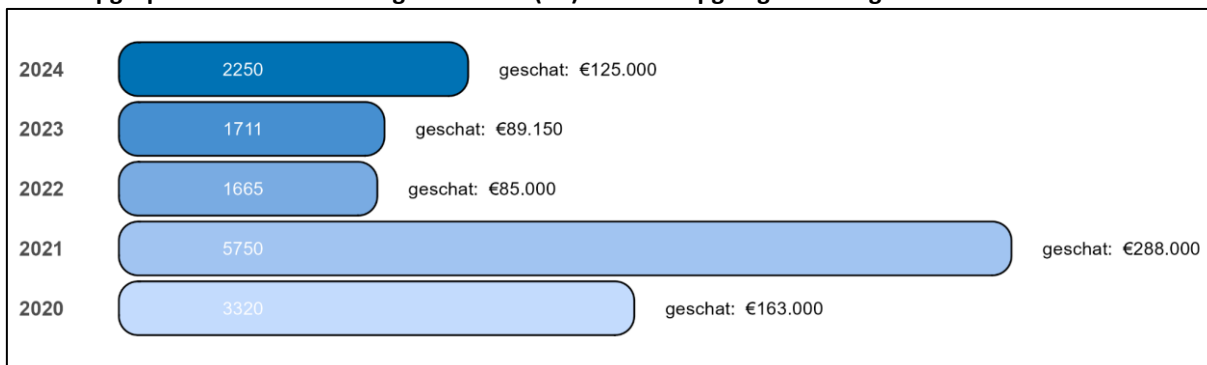
Tabel: Aantal controles fiscaal toezicht

Toelichting:

(*): aantal controle momenten. Tussen haakjes staat het aantal bedrijven waar de meetwagen is geplaatst.

Tabel: Opgespoorde extra vervuilingseenheden (VE) en extra opgelegde heffing

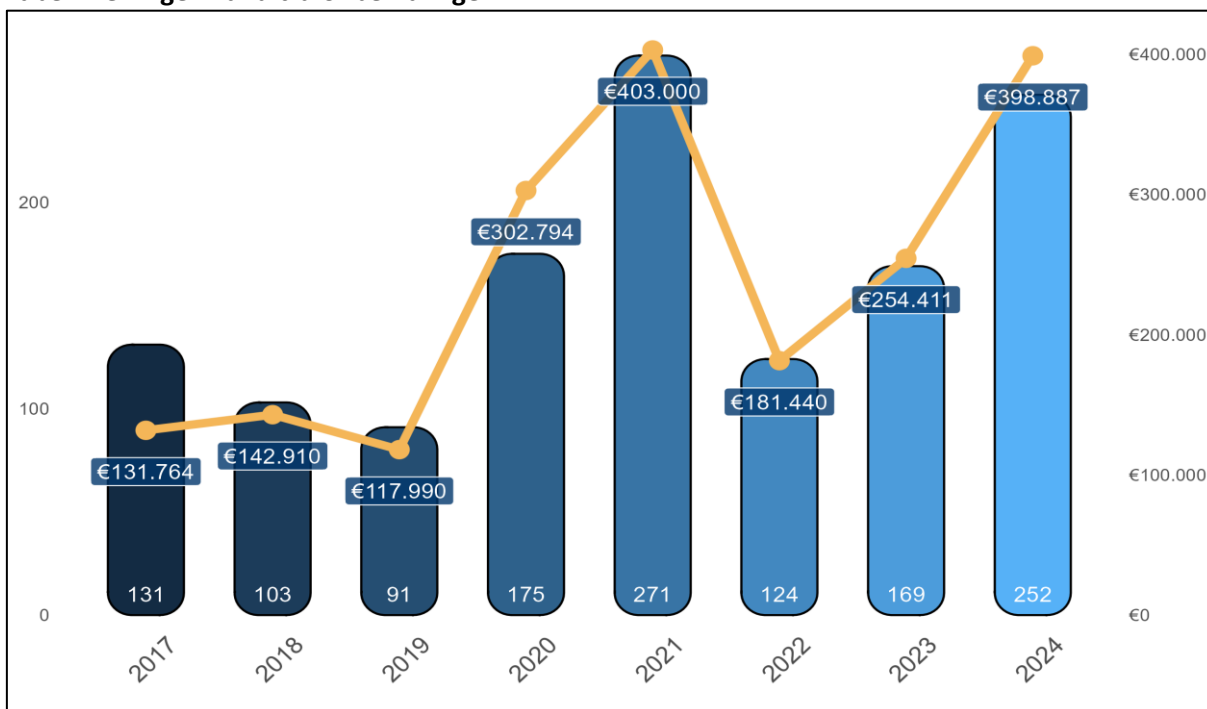
Het aantal uitgevoerde fiscale controles (527 stuks) komt overeen met het geplande aantal, zoals afgestemd met de BSOB. Met eigen meetapparatuur (meetwagen), waarmee de afvalwaterstromen van bedrijven voor langere tijd gevolgd kunnen worden, heeft er dit jaar 1 onderzoek plaatsgevonden.

Door fiscaal toezicht heeft bij meerdere bedrijven een aanpassing van de fiscale aanslag naar boven plaatsgevonden. Uiteindelijk legden we in 2024 een extra heffing op van in totaal 2.250 v.e., overeenkomend met een (extra) aanslag van € 125.000. De opgelegde extra aanslag is hoger dan voorgaande 2 jaren.

Resultaten fiscaal toezicht bronbemalingen

De resultaten van het (fiscaal) toezicht op bronneringen is samengevat in onderstaande tabel.

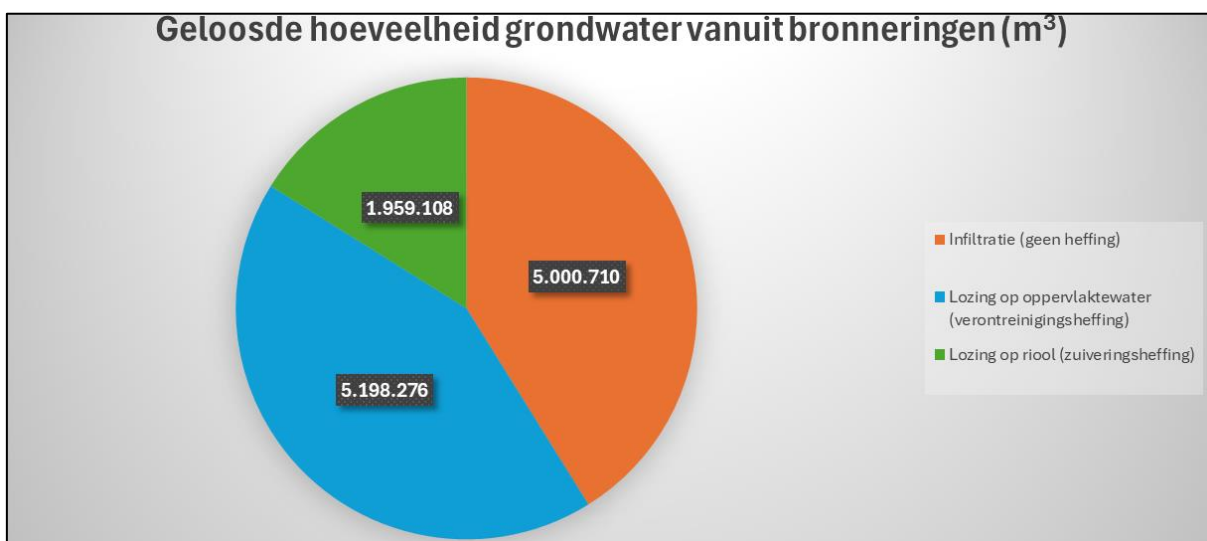
Tabel: Heffingen vanuit bronbemalingen

Toelichting:

(*) aantal bronbemalingen waarbij lozing heeft plaatsgevonden, derhalve exclusief de bemalingen waarbij al het onttrokken grondwater in de bodem is geïnfilteerd. In 2024 zijn er 110 bemalingen zonder heffingen afgemeld.

Vanuit bronneringen is in totaal 12.158.094 m³ grondwater geloosd in de bodem (infiltratie), in oppervlaktewater of in de riolering. De wijze van lozing is weergegeven in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 16: Lozingssituatie vanuit bronneringen

Het aantal (gemelde) bemalingen en de opgelegde heffing was hoger dan voorgaande 2 jaren. 2024 was een extreem nat jaar (met hoge grondwaterstanden). Bij hoge grondwaterstanden zijn doorgaans meer bemalingen bij bouwactiviteiten nodig en zijn de bemalingen omvangrijker (in tijd en debiet).

Afbeelding 17: Lozing vanuit een bronnering

2.3.6 Luchtsurveillance

Bij de vluchten worden vanaf circa 300 m hoogte foto's gemaakt ter ondersteuning van toezichts- en handhavingszaken. Ook is de surveillance ingezet voor andere vragen vanuit het waterschap, zoals het in beeld brengen van de effecten van droogte, het beoordelen van verspreiding van blauwalg en om een actueel beeld van de keringen te verkrijgen.

De resultaten van de surveillance zijn breed binnen en buiten (door ketenpartners) de organisatie gebruikt:

- Toezichthouders zijn ondersteund en voorzien van aanvullend bewijs;
- Er zijn illegale situaties opgespoord (heterdaad overtredingen);
- De situatie rond en op de keringen in beeld gebracht;
- De situatie rond blauwalg is gemonitord;
- Dassen en andere dierlijke graverij opgespoord.

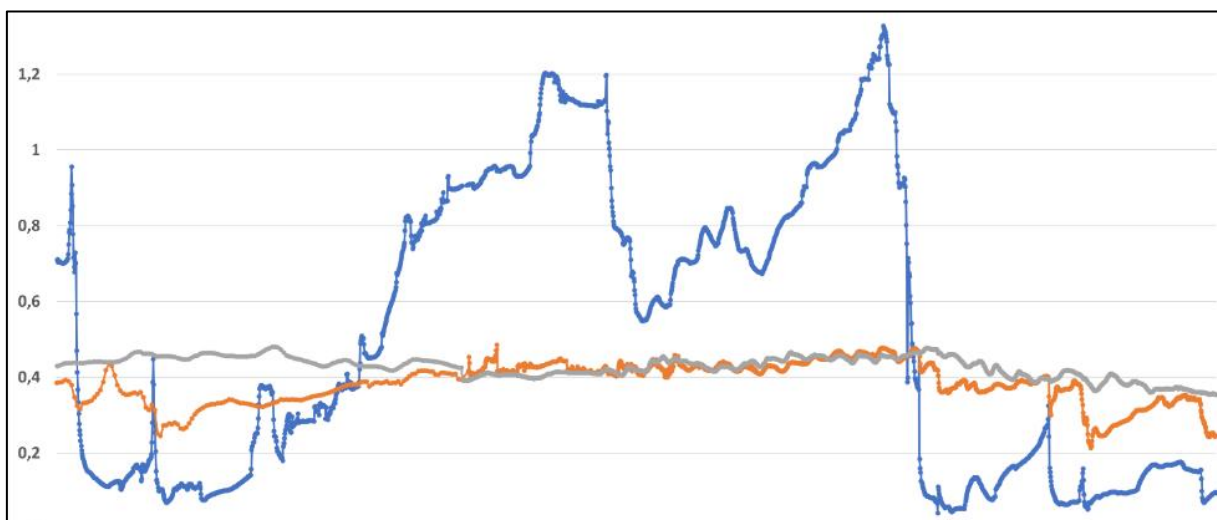
Afbeelding 18: Waarneming blauwalg vanuit luchtsurveillance

2.3.7 Innovaties

Inzet van sensoren voor opsporen van illegale lozingen

Sinds 2020 worden mobiele sensoren met telemetrie ingezet waarmee continu gegevens kunnen worden doorgezonden en alarmeringen kunnen worden gegeven bij hoge waarden. Deze meters zijn ingezet bij vermoedelijke lozingspunten in waterlopen bij niet coöperatieve bedrijven.

De inzet van deze sensoren is waardevol gebleken en blijft onderdeel van het middelenpakket dat voor toezicht kan worden ingezet. De inzet van de sensoren wordt hierbij ook afgestemd met de afdeling onderzoek en monitoring, als aanvulling op reguliere metingen door het waterschap. Met deze metingen zijn meerdere lozingen opgespoord.

Afbeelding 19: Continu-meting met sensoren

Veranderdetectie

In 2021 is in een breed samenwerkingsproject tussen waterschappen en Rijkswaterstaat onderzocht of luchtfoto's en satellietbeelden bij kunnen dragen aan effectiever handhaven. Met dit project (NL Veranderdetectie) kunnen veranderingen gedetecteerd worden op het gebied van:

- Toename van verhard oppervlakte;
- Teelt in teeltvrije zone;
- Veranderingen van of in waterlopen;
- Objecten binnen beschermingszone.

In 2024 is binnen het Waterschapshuis (hWh), samen met verschillende waterschappen en Rijkswaterstaat een project gestart om eerdere ontwikkelde tools verder te ontwikkelen en te implementeren tot een werkende tool. Als eerste fase zijn mutaties van waterdelen ten opzichte van de basisregistratie grootschalig topografie (BGT) opgeleverd. Hiermee kan de basisregistratie beter actueel worden gehouden. In 2025 zal in fase 2 de mutatietool verder geoptimaliseerd worden om breder inzetbaar te kunnen zijn (en minder foutieve mutaties op te leveren).

2.3.8 Calamiteiten

Vanuit handhaving werken we met een wachtdienst. De wachtdienst is 24 uur per dag en 7 dagen per week oproepbaar, voor zaken die onze ondersteuning vragen. Dit zijn voornamelijk waterkwaliteit gerelateerde zaken die het oppervlaktewater of de doelmatige werking van onze RWZI's ernstig bedreigen. Het kan ook gaan om bluswater dat vervuild raakt en afstroomt naar oppervlaktewater of het riool en daar nadelige effecten kan veroorzaken.

In 2024 was ten opzichte van voorgaande jaren sprake van relatief grote calamiteiten / incidenten:

- een aantal grote branden met impact op de werking van de rioolwaterzuivering;
- een aantal lekke mestzakken waardoor grote hoeveelheden dunne fractie op de bodem en in het water terecht is gekomen;
- een aantal grotere lozingen van vervuild water.

Via bestuursrechtelijk optreden is gestuurd op het zoveel als mogelijk ongedaan maken van de verontreinigingen, waardoor de milieu impact zo klein mogelijk is gehouden. Navolgend zijn enkele foto's van calamiteiten opgenomen.

Afbeelding 20: Grote brand

Afbeelding 21: Lekkage mestzak

Afbeelding 22: Lozing vervuild reinigingswater

Afbeelding 23: Lozing vervuild water

2.4 Bestuursrechtelijke handhaving

2.4.1 Overzicht

Bij overtredingen op wet- of regelgeving waar we bevoegd gezag voor zijn, treden we handhavend op. Deze overtreding kan door onszelf worden waargenomen tijdens toezicht of volgen vanuit toezicht na in- of externe meldingen. Interne meldingen zijn afkomstig van medewerkers van het waterschap. Externe meldingen of handhavingsverzoeken komen van derden; zoals van burgers, bedrijven, gemeenten en omgevingsdiensten.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel overtredingen zijn waargenomen vanuit het gevoerde toezicht.

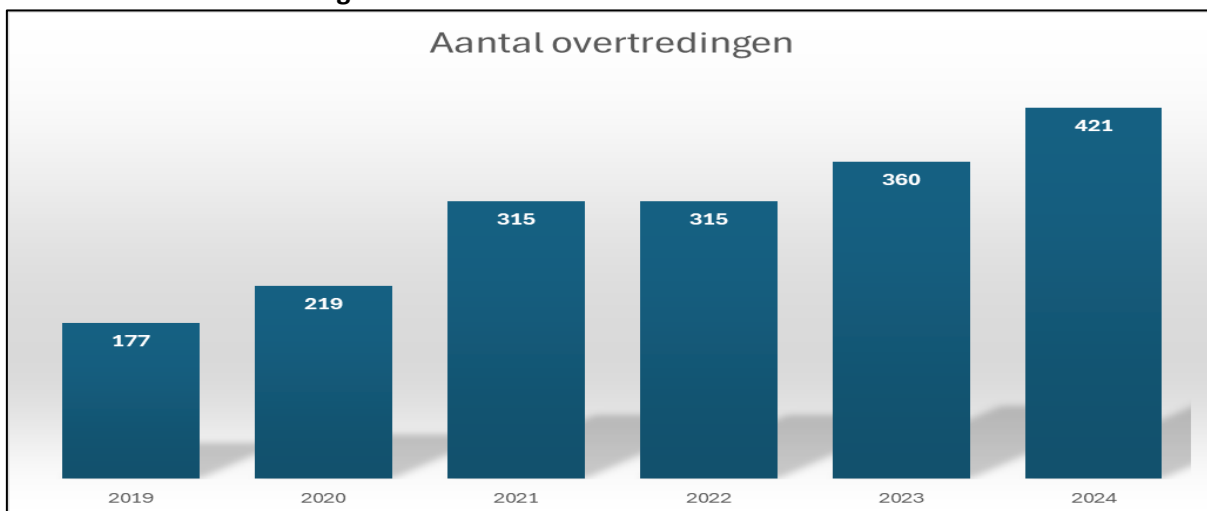
Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

Omschrijving	aantal toezichtsmomenten	aantal overtredingen	naleef percentage
Eigen toezicht	1.271	248	80 %
Toezicht op interne meldingen	147	98	33 %
Toezicht op externe meldingen	161	75	53 %
Totaal	1.579	421	73 %

Uit de tabel blijkt dat meldingen erg waardevol zijn en hieruit relatief veel overtredingen naar voren komen. Onze keus om altijd te reageren op interne en externe meldingen wordt hiermee gerechtvaardigd.

Het totaal aantal overtredingen was in 2024, vooral door een hoger aantal toezichtsmomenten hoger dan in 2023. Procentueel was het verschil met 2022 hierdoor marginaal.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht

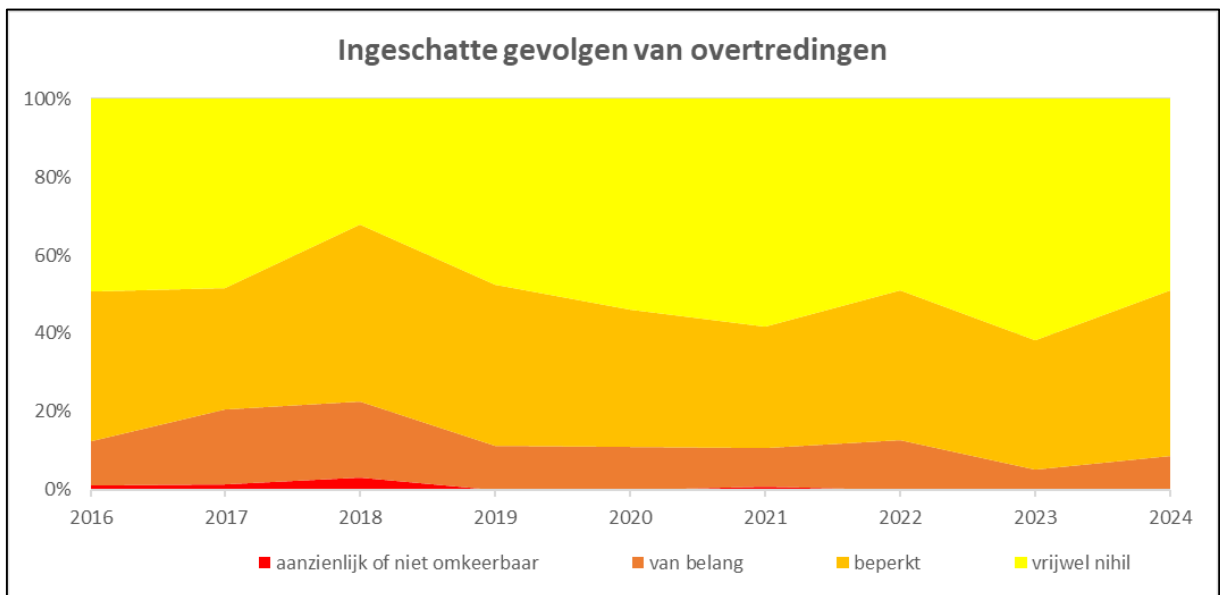
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)

Tegen een overtreding treden we bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk op. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat iedere overtreding passend gevolg krijgt. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de overtredingen zijn ingedeeld op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO).

De LHSO gaat niet alleen uit van de zwaarte en gevolgen van een overtreding, maar ook van het gedrag van de overtreder. Hierbij wordt onderscheiden:

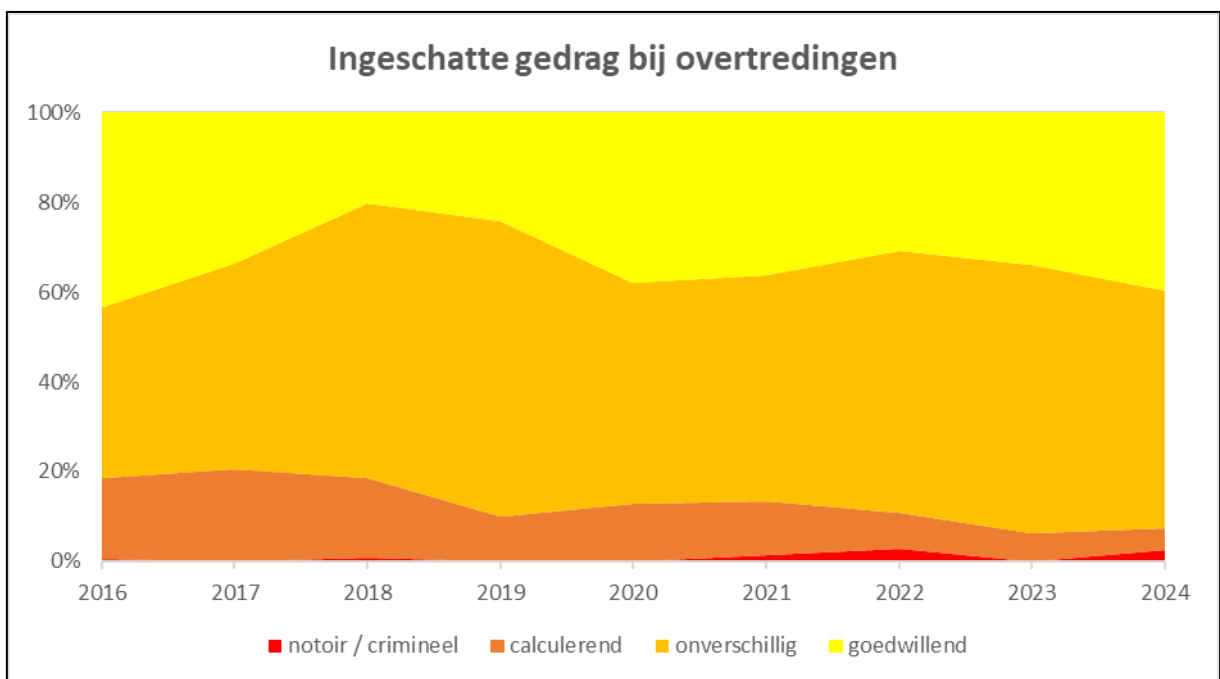
- a. Goedwillend: indien de overtreder proactief is, geneigd is om de regels te volgen en/of de overtreding het gevolg is van onbedoeld handelen;
- b. Neutraal/onverschillig: indien de overtreder passief of reactief is, een houding van 'moet kunnen' heeft en/of de bevinding en de gevolgen van zijn handelen hem koud laten;
- c. Calculerend/opportunistisch: indien de overtreder wist of moest weten wat de gevolgen van de bevinding zouden zijn en die op de koop toe neemt, alleen tot normconform gedrag overgaat indien de toezichthouder daar uitdrukkelijk op wijst (of daarvoor een sanctie laat opleggen of oplegt), bewust risico('s) op overtreding neemt;
- d. Notoir/crimineel: indien de overtreder bewust en structureel de regels overtreedt, controle bewust belemmert, criminele activiteiten ontplooit en/of deel uitmaakt van een criminele organisatie, sprake is van fraude, oplichting of witwassen.

Door jaarlijks inzichtelijk te maken hoe de overtredingen zijn ingeschaald volgens de LHSO wordt inzichtelijk hoeveel overtredingen begaan zijn, maar ook hoe deze zijn ingeschaald.

Afbeelding 24: Inschaling van de gevolgen van overtredingen volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat de ernst van overtredingen in 2024 iets groter was dan in 2023. Maar gemiddeld gezien is het geen afwijkend beeld ten opzichte van voorgaande jaren.

Afbeelding 25: Inschaling van het gedrag van overtreders volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat het gedrag waaruit overtredingen voortkomen over de jaren redelijk constant is. Ook komende jaren blijven we de inschaling van de overtredingen monitoren. Zo krijgen we steeds een beter beeld over overtredingen en het gedrag binnen de sectoren.

2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving

Bestuursrechtelijke handhaving is voornamelijk gericht op het laten eindigen van een overtreding, maar ook om herhaaldelijke overtredingen te voorkomen. Een overtreding kan beëindigd worden door een illegaal bouwwerk te verwijderen of illegaal handelen te staken en de gevolgen te herstellen door deze zo veel als mogelijk ongedaan te maken. Vaak is een waarschuwingsbrief voldoende. Als de overtreding daardoor niet eindigt volgt een (voornemen) last onder dwangsom (dan is er een geldbedrag verschuldigd als de overtreding niet tijdig en volledig is opgeheven) of wordt er bestuursdwang toegepast (dan beëindigt het waterschap de overtreding op kosten van de overtreder).

Het opleggen en toepassen van een last onder bestuursdwang gebeurt doorgaans alleen in spoedeisende situaties, meestal gerelateerd aan waterkwaliteit (lozingen). De reden daarvoor is dat het waterschap, als bevoegd gezag, een overtreder eerst een herstelmogelijkheid moet bieden om de overtreding zelf te beëindigen en zo nodig (en mogelijk) de gevolgen ervan herstelt (ongedaan maakt).

Daarnaast kan een overtreding ook nog eindigen door legalisatie, wanneer een vereiste vergunning achteraf alsnog aangevraagd en verleend kan worden. Ook dat levert immers herstel op van een illegale situatie. Er wordt dan rekening gehouden met het stellen van een termijn (begunstigingstermijn) om de overtreding te laten eindigen. Van handhavingsmaatregelen kan worden afgezien als er sprake is van (concreet) zicht op legalisatie. Alleen een ingediende vergunningaanvraag is daarvoor niet voldoende.

In onderstaande tabel is uitgewerkt welke bestuursrechtelijke maatregelen zijn genomen in 2024. In 2024 waren er meer overtredingen dan voorgaande jaren. Daarom is er ook vaker bestuursrechtelijk opgetreden.

Tabel: Overzicht bestuursrechtelijk maatregelen

jaar	status	schriftelijke waarschuwing	(voornemen) last onder bestuursdwang	(voornemen) last onder dwangsom	totaal
2020	➤ afgerond	110	16	24	150
	➤ lopend	71	4	32	107
	➤ totaal	181	20	56	257
2021	➤ afgerond	155	15	30	200
	➤ lopend	22	2	31	55
	➤ totaal	177	17	61	255
2022	➤ afgerond	90	17	22	129
	➤ lopend	25	2	25	52
	➤ totaal	115	19	47	181
2023	➤ afgerond	87	2	13	102
	➤ lopend	27	3	26	56
	➤ totaal	114	5	39	158
2024	➤ afgerond	135	27	24	186
	➤ lopend	26	5	27	58
	➤ totaal	161	32	51	244

Het aantal bestuursrechtelijke maatregelen is lager dan het aantal geconstateerde overtredingen. Dit wordt verklaard doordat een groot aantal overtredingen niet vanuit bestuursrecht is opgevolgd, maar bijvoorbeeld vanuit fiscale regelgeving. Dit speelt bij toezicht op bronneringen en bijvoorbeeld het (niet) melden van de start van de bronbemaling. Daarnaast zijn er voor kleine overtredingen ook mondelinge waarschuwingen gegeven. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest bij kleine spuitovertredingen van gewasbeschermingsmiddelen.

2.5 Strafrechtelijke handhaving

In ons beleid staat dat tegen iedere overtreding een passende maatregel wordt getroffen. Welke handhavingsactie volgt, wordt mede bepaald door het invullen van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Niet alleen de bestuursrechtelijke maar ook de strafrechtelijke handhaving wordt op deze wijze ingeschaald.

Bestuursrechtelijk handhaven is vooral gericht op het beëindigen van de overtreding, terwijl strafrechtelijk handhaven is gericht op het bestraffen van de overtreder/dader. Het strafrechtelijke traject kan gelijktijdig met het bestuursrechtelijke handhavingstraject worden opgepakt, maar het opstarten van een bestuursrechtelijk traject is niet noodzakelijk. Het strafrechtelijke traject heeft immers een andere grondslag.

2.5.1 Werkzaamheden

Het BOA-team was in 2024 in tegenstelling tot voorgaand jaar goed op sterkte, met 3 beëdigde medewerkers. Dit team:

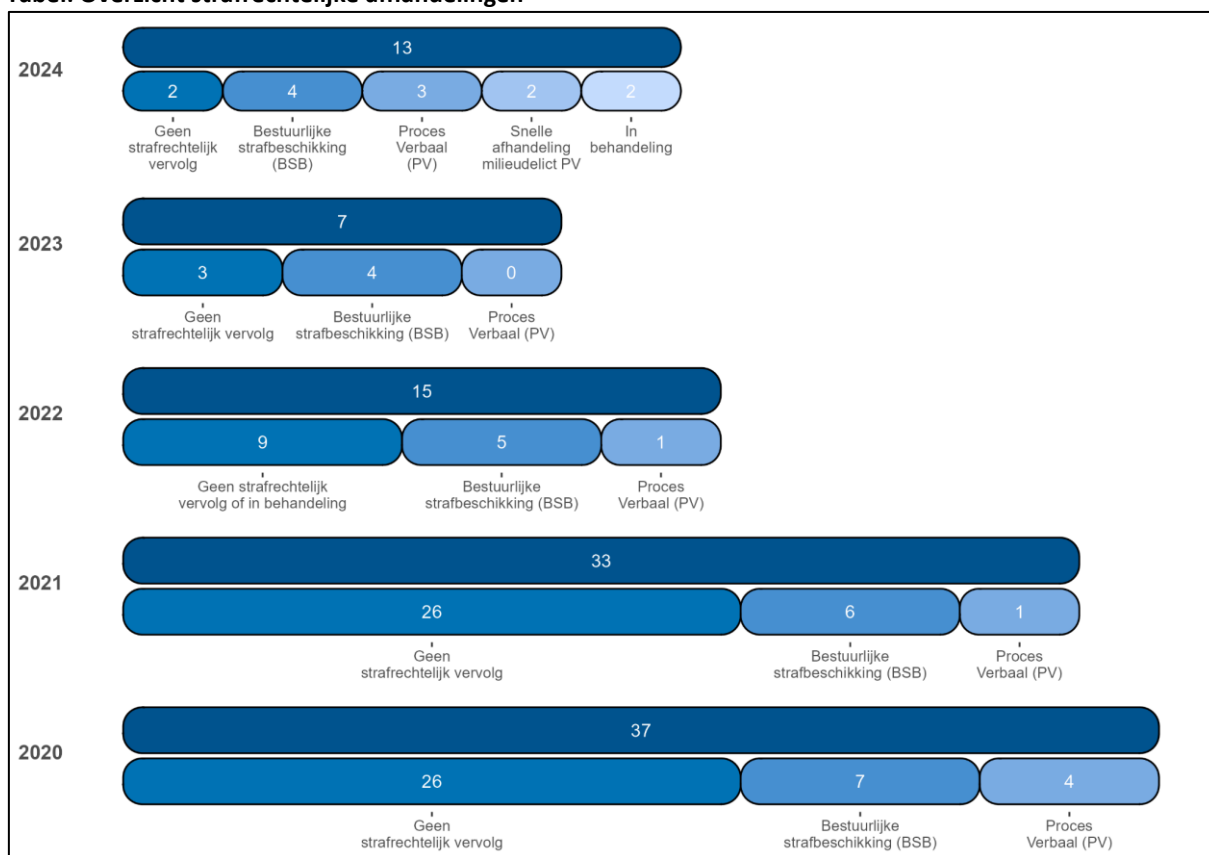
- beoordeelt welke overtredingen, geconstateerd door toezichthouders, een strafrechtelijk vervolg krijgen en pakken dit vervolgens op;
- verzorgt opsporing en toezicht bij verdenking van (strafbare) milieuovertredingen;
- controleert of ondersteunt de toezichthouder bij de inschaling in de LHSO. Bij nadere beoordeling door het boa-team kan blijken dat een zwaardere inschaling nodig is, bijvoorbeeld bij recidive of andere verzwarende aspecten;
- registreert welke zaken zijn en worden opgepakt, waarmee ook inzicht ontstaat over recidive en (in zijn algemeenheid) risicovolle sectoren; stemt regelmatig af met het functioneel parket van het Openbaar Ministerie (OM) en andere ketenpartners. Hierbij wordt besproken welke zaken spelen en waar focus op wordt gelegd.

Bij het strafrechtelijk oppakken van zaken volgen we primair de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO). Welk type zaken het komende jaar strafrechtelijke opvolging krijgen, is dus niet op voorhand aan te geven. Dit is afhankelijk van het type overtredingen die we komend jaar gaan tegenkomen en de inschaling daarvan in de LHSO.

2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving

Uit de inschaling op basis van de LHSO volgt welke overtredingen moeten worden doorgezet naar het boa-team, om te beoordelen of strafrechtelijk vervolg nodig is. Dit is in 2024 voor 13 overtredingen het geval geweest. De wijze waarop deze overtredingen vervolg hebben gekregen is uitgewerkt in onderstaande tabel.

Tabel: Overzicht strafrechtelijke afhandelingen

De bestuurlijke strafbeschikking fysieke leefomgeving (BSBFL) is in het leven geroepen om snel en kortaat te 'straffen' zonder tussenkomst van een Officier van Justitie. Omdat de bewijslast bij de BOA ligt, dient er bij een BSBFL een zorgvuldig onderzoek te worden uitgevoerd en zorgvuldige verslaglegging plaats te vinden. Dit is zeker bij complexe milieuzaken arbeidsintensief. In 4 gevallen hebben we een BSBFL opgelegd. De opgelegde strafbeschikkingen hadden te maken met illegale vervuiling van het oppervlaktewater.

Dit aantal is iets lager dan voorgaande jaren, hetgeen samenhangt dat er niet voor alle feitcodes een BSBFL kon worden opgemaakt. Door de nieuwe wetgeving in januari 2024 blijkt dat meerdere feitcodes door de waterschappen verschillend zijn ingevuld in de waterschapsverordening. Hierdoor is landelijk besloten dat voor meerdere feitcodes geen BSBFL opgemaakt kon worden. Om toch doorgang te vinden in de strafrechtelijke handhaving van milieuovertredingen is door het Functioneel Parket aangegeven dat deze feitcodes middels een SAM-pv (Proces Verbaal voor Snelle Afhandeling Milieudelicten) kunnen worden ingestuurd naar het Functioneel Parket. In totaal zijn er 2 SAM-pv's opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het niet doen van meldingen bij bronneringen.

Voor de gevallen waar een BSBFL of SAM-pv niet mogelijk was, wordt een proces-verbaal (PV) opgemaakt. In 2024 zijn er 3 proces-verbalen opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het vervuilen van het oppervlaktewater en het niet tijdig melden van werkzaamheden in beschermingszone bij een A-watergang.

Daarnaast zijn er nog 2 strafrechtelijke onderzoeken opgestart en in onderzoek.

2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)

Sinds de wetswijziging van de Wpg van 1 januari 2019 en de inwerkingtreding van het Besluit politiegegevens voor buitengewoon opsporingsambtenaren is de Wpg ook van toepassing op gegevensverwerking door boa's voor de uitoefening van hun opsporingstaak. Dat betekent dat het waterschap als boa-organisatie ook moeten voldoen aan de Wpg. Politiegegevens mogen alleen verwerkt worden voor specifieke doeleinden die in de Wpg staan omschreven en de verwerking moet voldoen aan allerlei specifieke vereisten, zoals bewaartermijnen en verplichte (interne en externe) audits.

In 2023 hebben interne en externe audits met betrekking tot de Wpg plaatsgevonden. Om te voldoen aan aanbevelingen uit deze audits is er in 2024 een nieuw registratie systeem in gebruik genomen door de BOA's: BRS, het Boa Registratie Systeem. Dit systeem wordt ook gebruikt door de andere brabantse waterschappen en draagt bij aan de goede registratie, bescherming en tijdige vernietiging van informatie die voor strafrechtelijk optreden is verzameld. Daarnaast wordt de komende tijd verder gewerkt om alle eisen vanuit de Wpg goed te implementeren. Deze actie speelt bij alle waterschappen.

2.6 Bezwaar en beroep

Wanneer iemand een handhavingsbesluit ontvangt, staan daar rechtsmiddelen zoals bezwaar, beroep en hoger beroep tegen open. Als er eenmaal bezwaar of (hoger) beroep is ingediend, kan daarna ook een voorlopige voorziening worden aangevraagd bij de voorzieningenrechter, met als doel om het handhavingsbesluit (nog) niet in werking te laten treden. Het indienen van bezwaar of een (hoger) beroep heeft namelijk geen opschortende werking.

Wanneer er tegen een besluit tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom bezwaar wordt gemaakt, dan vraagt het waterschap advies aan een onafhankelijke bezwarencommissie. Die commissie plant een hoorzitting om vragen te stellen aan de bezwaarmaker/overtreder en aan het waterschap. Vervolgens brengt de bezwarencommissie een advies uit over een beslissing op het bezwaar (B.O.B.). Tegen die beslissing kan beroep bij de rechtbank Oost-Brabant, afdeling bestuursrechtspraak worden ingesteld. Als de uitspraak van de rechtbank niet geaccepteerd wordt volgt een procedure bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in Den Haag. In 2024 is er 1 bezwaarschrift ingediend tegen een handhavingsbesluit, 1 beroep (volgend uit een zaak uit 2023) en 1 hoger beroep (volgend uit een zaak uit 2022).

De afhandeling van bezwarenprocedures in **2024** is als volgt geweest:

- 1 bezwaar is ingediend tegen een last onder dwangsom (ter voorkoming van een herhaalde overtreding). Dat bezwaarschrift is, na een gesprek met bezwaarmaker om nog eens nader toe te lichten waarom de last is opgelegd, ingetrokken.
- 1 bezwaar is ingediend tegen een last onder dwangsom om een illegaal gestarte bronbemaling gestaakt te houden. Nadat de vereiste melding ter legalisatie alsnog was gedaan is die last ingetrokken; na afstemming daarover heeft bezwaarmaker zijn bezwaar ook ingetrokken.

Met betrekking tot beroepszaken:

- 1 beroep behandeld in januari 2023 met uitspraak in januari 2024, ingesteld tegen de beslissing op bezwaar uit november 2022, waarin het bezwaar (conform advies bezwarencommissie) ongegrond is verklaard. Beroep is na een zitting in september 2023 door de rechtbank gegrond verklaard. Dit omdat de rechtbank oordeelde dat voorafgaande naamswijziging van vergunningen, waartegen een beroeps-procedure liep die gelijktijdig ter zitting werd behandeld, onjuist door het waterschap was verwerkt. Gevolg daarvan voor het handhavingsbesluit was dat de overtreder volgens de rechtbank alsnog vergunninghouder was, waarmee de overtreding (geconstateerd in 2019) gelegaliseerd werd.

- 1 beroep in januari 2024, ingesteld tegen de beslissing op bezwaar in december 2023 waarin het bezwaar (conform advies bezwarencommissie) ongegrond is verklaard, daarvoor is door de rechtbank in november 2024 een (voorlopige) zitting gepland voor februari 2025. Er was ook een verzoek om een voorlopige voorziening ingediend bij de rechtbank om de opgelegde last onder dwangsom niet in werking te laten treden. Dat verzoek is door de voorzieningenrechter afgewezen.

Hoger beroep:

- 1 hoger beroep ingediend in augustus 2024, ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank uit augustus 2024 waarbij het beroep ongegrond werd verklaard, na de beslissing op bezwaar uit september 2022 (conform advies bezwarencommissie ongegrond). Daarnaast is er een verzoek om een voorlopige voorziening ingediend, dat verzoek is ingewilligd om een uitstel van de begunstigings-termijn te bieden waardoor er (nog) geen dwangsommen verbeuren. Tegelijkertijd is namelijk ook een hoger beroep ingesteld tegen een geweigerde vergunning (aangevraagd ter legalisatie). Er is nog geen zitting voor de inhoudelijke beoordeling(en) gepland.

Tabel: Bezwaar en beroep handhaving

	Totaal		Resultaat		
	Ingediend	Nog In Behandeling	Ongegrond Verklaard	Gegronnd Verklaard	Anders ¹
beroepschriften					
2020	2	2	1	0	0
2021	4	4	1	0	1
2022	2	2	0	0	4
2023	1	1	1	1	0
2024	1	1	0	1	0
bezwaarschriften					
2020	10	4	4	0	2
2021	6	1	5	0	3
2022	2	0	2	0	1
2023	2	0	2	0	0
2024	2	0	0	0	2
hoger beroep					
2020	1	0	1	0	0
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
2024	1	1	0	0	0

¹ Anders: minnelijke oplossing, bezwaar ingetrokken of niet-ontvankelijk

Toelichting:

Ingetrokken: naast intrekken door de indiener kan het ook gaan om minnelijke oplossingen of niet-ontvankelijkheid.

Het aantal bezwaren blijft sinds 2021 lager dan voorheen, vooral vergeleken met 2020 toen er relatief veel bezwaar en beroep werd ingesteld (wellicht als gevolg van de Coronaperiode). Ons doel is overtredingen te beëindigen door daarover ook met overtreders in gesprek te gaan en te blijven, om ons beleid toe te lichten en overtredingen te (laten) beëindigen.

Daarbij blijkt er een enorme drukte te zijn bij de rechtbank Oost-Brabant en de Raad van State, waardoor gerechtelijke procedures jaren duren voor er een uitspraak volgt. Het verdient ook daarom voorkeur om die procedures te voorkomen en op minnelijke wijze (onderling) tot een passende oplossing van een overtreding te komen en die te (laten) beëindigen.

2.7 Integrale thema's

2.7.1 Alle hens aan dek voor de KRW-doelen

Binnen waterschap Aa en Maas wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH wordt uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. Vooruitlopend hierop zijn in 2024 reeds de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze in 2025 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- Bij 8 lozende bedrijven is naast de vergunning parameters door toezicht gecontroleerd of geen andere ongewenste stoffen worden geloosd. Bij 1 bedrijf bleek dit het geval en lopen nu gesprekken om dit te verminderen en in de vergunning hiervoor voorwaarden te stellen;
- Bij 2 terreinen van defensie is door toezicht onderzocht of er lozing van PFAS houdend water plaatsvindt. Dit blijkt het geval. Er is afstemming met defensie en mede bevoegd gezagen om deze lozingen te verminderen;
- Er is gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Nu is handhaving alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monsternamen) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

Voor het KRW uitvoeringsprogramma wordt daarnaast integraal met andere afdelingen binnen het waterschap besproken:

- of en waar beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening nodig zijn, indien de huidige regels onvoldoende bescherming bieden;
- of en waar het toepassen van maatwerkbesluiten nodig is, indien algemene regels onvoldoende bescherming bieden;
- of en waar het uitvoeren van extra toezicht (gebiedsgericht toezicht) nodig is, in gebieden met achterblijvende waterkwaliteit.

De integrale afstemming voor aanvullende acties gericht op het bereiken van KRW doelen loopt door in 2025.

2.7.2 Indirecte lozingen

Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen, maar het waterschap ervaart de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van verstoringen in het zuiveringsproces. Ook kan het gaan om stoffen die slecht door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen. Sinds 2020 voeren wij ook zelf weer toezicht uit op indirecte lozingen. De resultaten hiervan zijn eerder in dit verslag beschreven.

Omdat gemeenten weinig prioriteit hebben gegeven aan toezicht op indirecte lozingen en omdat het om 1.000-en lozingen gaat, is er geen goed overzicht van het aantal indirecte lozingen en de actualiteit van vergunningen. Vanuit ons eigen toezicht op indirecte lozingen zien we dat het naleefgedrag onvoldoende is en dit onderwerp blijvende aandacht nodig heeft waarbij het toezicht hierop wellicht zal moeten worden geïntensiveerd. Dit is ook onderkend binnen het traject van het KRW-uitvoeringsprogramma. Tot de aanvullende acties die uitgevoerd kunnen worden behoort ook bestuurlijke ondersteuning om gemeenten op te roepen tot meer actie (en opdrachtverlening aan de omgevingsdiensten om tot meer uitvoering over te gaan). Dit zal nader worden uitgewerkt in het KRW-uitvoeringsprogramma.

**Afbeelding 26: Indirecte lozing
(lozing op riolering)**

Vanuit de samenwerking met de Brabantse waterschappen en omgevingsdiensten zijn er ook positieve ontwikkelingen:

1. Om binnen Brabant een gelijk speelveld te krijgen ten aanzien van kennisontwikkeling, vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van indirecte lozingen, is medio 2021 een project gestart, waarin de Brabantse omgevingsdiensten en waterschappen participeren. Er zijn werkafspraken gemaakt, ook met duiding welke capaciteit en kennis aanwezig moet zijn. De laatste fase van het project, waar het gaat om de eindrapportage en het borgen van de afspraken is eind 2024 afgerond. De partijen zullen de rapportage voor borging van de afspraken begin 2025 voorleggen aan hun management en bestuur;
2. Vanuit de eigen watervisie van de Omgevingsdienst Brabant Noord is ook gestart met de actualisering van vergunningen van indirecte lozingen. Waar nodig ondersteunt het waterschap;
3. Samen met de Omgevingsdienst Brabant Noord wordt in 2025 een pilot uitgevoerd met gezamenlijk toezicht op het gebied van indirecte lozingen, gericht op stoffen die relevant zijn voor het waterschap.

De “versnipperde” bevoegdheidsrol voor indirecte lozingen is ook landelijk een bespreekpunt (motie Gabriëls). Deze motie zal ook vanuit de regering leiden tot een reactie of de waterschappen op termijn een grotere bevoegdheidsrol moeten krijgen op het gebied van indirecte lozingen.

2.7.3 Beregeningsbeleid

Meldingen en verzoeken

In 2023 ontvingen we (op grotere schaal dan normaal) meldingen van illegale putten, verzoeken tot het openbaar maken van vergunningen en ontvingen we bezwaren op verleende vergunningen. Al deze punten zijn opgevolgd en hebben ook geleid tot actie waar nodig. Een 3-tal grondwaterputten is via toezicht en handhaving buiten gebruik gesteld door de eigenaar.

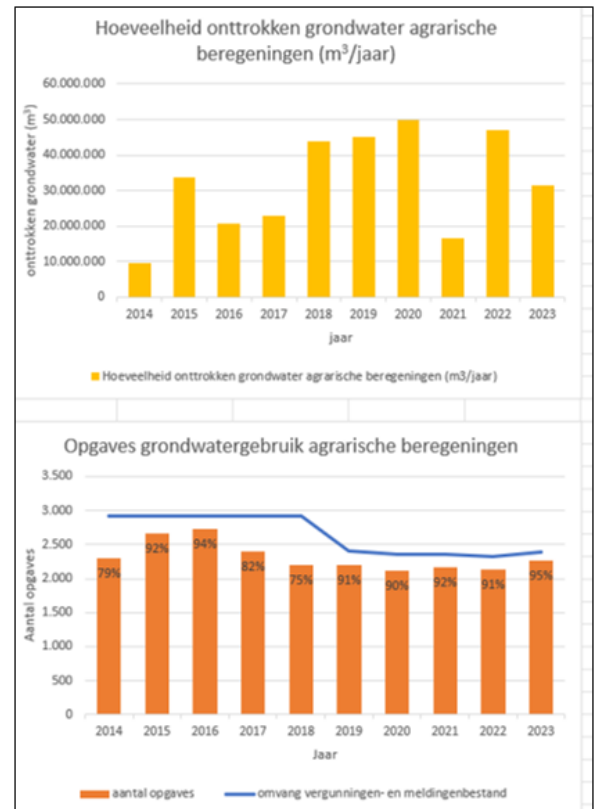
Resultaten regulier toezicht

In de zomerperiode is door middel van surveillance in veld en luchtsurveillance gecontroleerd of de regels rond het beregenen goed werden nageleefd. Het naleefgedrag was overall gezien op orde (naleefpercentage 97 %).

Een specifieke actiedag (eerder beschreven) liet wel zien dat in 11 situaties actie nodig is bij grondwatergebruik binnen de glastuinbouw.

Jaarlijkse opgave grondwatergebruik

Iedereen met een geregistreerde grondwaterput (melding of vergunning) moet elk jaar opgave doen van het grondwatergebruik. Het waterschap schrijft alle betrokkenen aan en stuurt reminders en aanmaningen als niet aan deze verplichting wordt voldaan.

Afbeelding 27: Overzicht agrarisch grondwatergebruik en opgaves

Elk jaar resteert een aantal puteigenaren die geen opgave doet. Als dit 3 jaar het geval is, wordt de melding of vergunning ingetrokken.

Actualisering van de vergunningen bij mestverwerking

Voor lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties hebben we 29 vergunningen verleend. Slechts 8 hiervan zijn in gebruik. We zijn bezig met een traject om de actieve vergunningen te actualiseren en vergunningen die niet gebruikt worden zo veel mogelijk in te trekken.

Het actualiseren van vergunningen is een belangrijk onderwerp in het kader van de KRW-opgaves, bestuurlijke afspraken en ook onderdeel van ons meerjarige VTH-beleid. Wanneer het ambtshalve aanpassen van vergunningen leidt tot strengere normen of andere monitoring leidt dat tot vragen en bezwaren van de vergunninghouders. Via gesprekken hebben we aangegeven waarom de aanpassingen nodig zijn. Suggesties en zorgen hebben we meegenomen en deze worden zorgvuldig afgewogen bij de herziening van de vergunningen. Ook in 2025 zal deze herziening nog onze aandacht vragen.

Intrekken van vergunningen die niet gebruikt worden

De ondernemers die hun lozingsvergunning al meerdere jaren niet gebruiken, hebben bericht ontvangen dat we die vergunning in willen gaan trekken. In 2025 beoordelen we mede op basis van ontvangen reacties welke vergunningen worden ingetrokken en waar toch nog concreet perspectieven ligt dat er daadwerkelijk binnen een redelijke termijn toch nog activiteiten plaats gaan vinden, en dus de vergunning van kracht kan blijven. Ook die vergunning wordt dan geactualiseerd.

Toezicht

In 2024 is het toezicht zoals voorgaande jaren toegepast, op voortgezet. De controles bestaan uit maandelijks eigen metingen door het waterschap, beoordeling van uitgevoerde metingen door de bedrijven en een controle bezoek. Overall gezien is sprake van een goed naleefgedrag van 99%.

2.7.4 Bijdrage aan beleidsontwikkelingen

Vanuit vergunningverlening en toezicht en handhaving worden beelden gedeeld en wordt input gegeven aan beleid, met als doel het beleid effectiever te maken, waar nodig. Onderwerpen die afgelopen jaar aan de orde zijn gebracht zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel: Input VTH op beleidsonderwerpen

Thema	Onderwerpen
Beregeningsbeleid	• Interpretatie afwaartse verplaatsing beschermde gebieden • Bepaling van debieten tijdens toezicht • Vrijwillige melding voor kleine grondwateronttrekkingen
Regelbaar Drainage- en Infiltratiesysteem (RDI)	• Vergunningverlening hiervoor binnen beschermde gebieden • Pilot Project is gestart (looptijd 3 jaar)
Regels voor toename verhard oppervlak	Niet alle regels zijn goed controleerbaar
Aquathermie	Borging van ecologische effecten bij vergunningverlening
Waterkwaliteitsverbeteringen onder de Omgevingswet	Afstemming op welke onderdelen beleidsrijke aanpassing van de waterschapsverordening nodig of wenselijk is
Influent strategie	Vanuit VTH wordt input geleverd op dit lopende herzieningstraject
Actief onttrekken aan drainages	Toenemend fenomeen, een duidelijk beleidskader ontbreekt
Regels in de waterschapsverordening	Hierover vindt periodiek overleg plaats binnen een adviesteam
Meldplicht (en meetplicht) voor bronneringen	Vrijstelling van de meldplicht voor kleine bronneringen is per 1/1/2024 vervallen

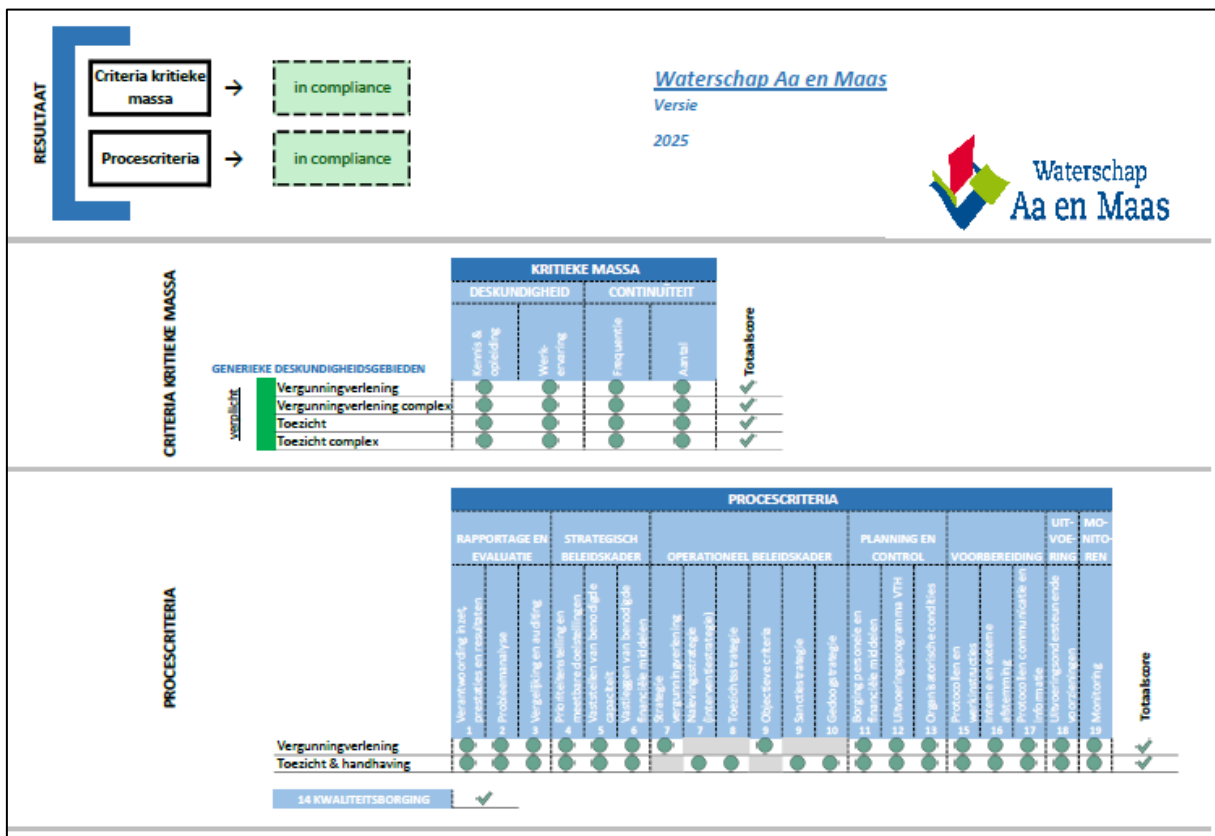
De afstemming over deze onderwerpen is waardevol en constructief. De aanpassing van beleid vraagt tijd en integrale afstemming. De input van VTH wordt daarbij doorgaans goed meegewogen.

2.8 Kwaliteitscriteria

2.8.1 Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Goede vergunningverlening en adequaat toezicht is van groot belang voor goed waterbeheer. Daarom hebben Rijkswaterstaat en de waterschappen bestuurlijk afgesproken om gezamenlijk kwaliteitscriteria voor Vergunningverlening, Toezicht- en handhavingstaken (VTH) Waterbeheer vast te leggen. In de kwaliteitscriteria zijn de eisen vastgelegd voor de organisaties en medewerkers, inclusief eventuele derden voor wat betreft opleiding, kennis, ervaring en vlieguren. Sinds 2015 monitoren we of we aan alle deze eisen voldoen.

In 2020 is geconstateerd dat vrijwel alle waterschappen nog niet aan alle eisen voldoen. Ook voor ons waterschap waren er nog aandachtspunten. In ons beleidsplan hebben we als ambitie opgenomen dat we volledig aan deze criteria willen voldoen. De beoordeling aan de kwaliteits- en procescriteria is uitgewerkt in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 28: Toetsing aan de kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Toelichting beoordeling Vergunningverlening:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet nu aan de kritieke massa. Een risico blijft het vertrek van kennis en ervaring. Sommige dossiers, zoals waterkwaliteit en grondwater, zijn zo complex dat het lang duurt voordat de inhoud eigen is gemaakt. Tevens kunnen maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen, veel (nieuwe) inzet van mankracht vergen. Kennis zit vaak geconcentreerd bij één of enkele personen waardoor dit erg kwetsbaar is. Ook in 2025 is het daarom belangrijk hier verder op in te spelen door nog meer aan kennisdeling te doen zodat deze complexere dossiers over meerdere collega's verdeeld kunnen worden. Dit is echter een proces dat veel tijd vergt en ook de komende periode kwetsbaar blijft doordat je beperkt bent in het aantal collega's die hiermee aan de slag kan.

Toelichting beoordeling Toezicht en handhaving:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet aan de vereiste kritieke massa. Het kan gebeuren dat door ziekte of verloof er in het jaar een periode is, waarbij niet aan de kritieke massa wordt voldaan. In 2023 was dit bijvoorbeeld met het BOA team het geval. Langere tijd was maar één BOA inzetbaar maar de situatie is verbeterd door het aantrekken van twee andere BOA's.

2.8.2 Procescriteria Omgevingsbesluit

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn in het Omgevingsbesluit wettelijke criteria gesteld waaraan deze activiteiten moeten voldoen. Deze eisen gaan onder andere over het uitwerken en bestuurlijk vast laten stellen van uitvoerings- en handavingsstrategie (beleidsplan), een jaarverslag (over het afgelopen jaar) en een uitvoeringsprogramma (voor het komende jaar). Het beleidsplan VTH (onder de Omgevingswet uitvoerings- en handavingsstrategie genoemd) heeft nog een looptijd tot en met 2027.

De provincie houdt toezicht op gemeenten en waterschappen op het gebied van de VTH-taken. Deze beoordeling heeft in 2024 plaatsgevonden over het jaarverslag van 2023 en uitvoeringsprogramma voor 2024. Geconcludeerd is dat de documenten tijdig waren vastgesteld en voldeden aan de eisen. Bij de beoordeling is de maximale score (100 %) behaald.

Op 2 punten zijn wel aanbevelingen meegegeven:

1. De grondslag voor het Beleidsplan PVTH aanpassen op de inwerkingtreding per 1 januari 2024 van de Omgevingswet met bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het beleidsplan VTH van ons waterschap is inderdaad vastgesteld, voordat de omgevingswet in werking was getreden. Bij de vaststelling van het beleidsplan en de grondslag daarvoor is echter reeds geanticipeerd op de inwerkingtreding van de omgevingswet. Op pagina 6 van het beleidsplan is het volgende hierover beschreven:

"Vooralsnog treedt de Omgevingswet per 1 juli 2023 in werking. Vanaf de datum inwerkingtreding zijn de wettelijke eisen en procescriteria verankerd in het Omgevingsbesluit, afdeling 13.2, kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving."

En in de voetnoot is toegelicht:

"In lijn met de Wabo is voorliggend document "beleidsplan" genoemd. Onder de omgevingswet wordt deze term niet meer gebruikt: het omgevingsbesluit spreekt over "Uitvoerings- en handavingsstrategie". Per ingangsdatum omgevingswet moet dit beleidsplan derhalve als de Uitvoerings- en handavingsstrategie als bedoeld in het omgevingsbesluit worden gelezen."

Met deze toelichtingen zijn wij van mening dat duidelijk is dat de grondslag van dit beleidsplan nu de Omgevingswet, meer in het bijzonder het Omgevingsbesluit, afdeling 13.2 betreft en geven daarom geen verdere opvolging aan deze aanbeveling. Deze aanbeveling wordt wel meegenomen bij de eerste herziening van het beleidsplan.

2. Voeg de probleem- of risicoanalyse toe aan het Beleidsplan PVTH of aan het uitvoeringsprogramma PVTH.

De opgenomen risico prioritering is inderdaad opgebouwd uit probleem- en risicoanalyse. Deze is opgenomen in bijlage II.

2.8.3 Organisatie, mensen en middelen

De krapte op de arbeidsmarkt blijft een uitdaging. Wanneer ervaren collega's vertrekken, lukt het niet om nieuwe medewerkers van hetzelfde niveau te werven. Mede hierom richten we ons met name op het opleiden van nieuwe medewerkers tot volwaardig vergunningverlener of toezichthouder. Vanzelfsprekend kost het opleiden veel tijd, ook de collega's die hen moeten inwerken en een rol hebben in het opleiden. De tijd die we besteden aan opleiding en ontwikkeling kan uiteraard niet ingezet worden voor het primaire proces: het verlenen van vergunningen en het uitvoeren van toezicht en handhaving.

Dit knelpunt is de laatste jaren opgevangen door bij vergunningverlening extra personeel in te huren. Om deze trend te doorbreken zetten we dit jaar extra in op het werven en opleiden van nieuwe collega's en hopen we hiermee onze kern uit te breiden. We willen hiermee bereiken dat we een bredere ervaren kern vergunningverleners krijgen en minder afhankelijk zijn van externe inhuur.

Het werven van medewerkers om het werk van vertrokken of gepensioneerde medewerkers op te vangen, zal 2025 de nodige aandacht vragen. Tevens is de groei in omvang van de vaste medewerkers ook een speerpunt voor het komende jaar.

2.9 Samenwerking met ketenpartners

Vanuit VTH werken we al langer samen met verschillende partijen. Deze samenwerking wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet belangrijker. We hebben in 2024 de samenwerking in stand gehouden en op het gebied van indirecte lozingen geïntensiveerd.

2.9.1 Rijkswaterstaat

De structurele samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS) bestaat in hoofdzaak uit kennisuitwisseling over bodemkwaliteit en het uitvoeren van gezamenlijke controles in de uiterwaarden. Deze samenwerking is van waarde omdat RWS veel vaker dan wij te maken hebben met meldingen over grondverzet en dempingen en dus meer kennis en ervaring hierover heeft. Daartegenover is onze kennis over het Besluit Activiteiten Leefomgeving van waarde voor controles in de uiterwaarden van RWS.

Daarnaast is in 2021 een start gemaakt met kennisdeling omtrent opkomende stoffen. Gelet op de beperkte kennis omtrent de impact van de lozing van deze stoffen is het van belang om de beschikbare kennis met elkaar te delen en samen te werken aan een hoger kennisniveau. Het doel is uiteindelijk om zo goed mogelijk te kunnen adviseren aan omgevingsdiensten, aanvragers, gemeenten en interne collega's en om input te verzamelen voor eventueel te ontwikkelen beleidskaders.

2.9.2 Waterschap Brabantse Delta

Voor bedrijven die op grote schaal met gevaarlijke stoffen werken, zijn regels opgenomen in de Seveso-richtlijn. Waterschap Brabantse Delta voert, onder andere voor waterschap Aa en Maas, de inspecties uit bij bedrijven die vallen onder dit Besluit. We stemmen af met Brabantse Delta af welke bedrijven worden gecontroleerd, zodat deze bedrijven met waterrelevantie binnen ons beheergebied tijdig (minimaal één keer in de vier jaar) worden gecontroleerd.

2.9.3 Waterschap De Dommel

Een aantal rioleringen in het beheergebied van De Dommel komt uit op RWZI's van Aa en Maas. Dit is bijvoorbeeld het geval in de gemeente Vught. Met waterschap de Dommel zijn afspraken gemaakt over toezicht en handhaving op deze indirecte lozingen en het fiscaal toezicht.

Ook werken we samen met Waterschap de Dommel als het gaat om collegiale toetsen. Dit wordt bijvoorbeeld ingezet bij vergunningen voor eigen dienst, waarbij we zeker willen zijn dat de juiste afwegingen zijn gemaakt en de juiste voorschriften zijn opgenomen.

2.9.4 Brabantse Omgevingsdiensten

Met de Brabantse Omgevingsdiensten (ODBN, ODZOB en OMWB) wordt samengewerkt op de thema's van risico relevante bedrijven, indirecte lozingen en noodtravelden. Over deze onderwerpen vindt periodiek uitwisseling van informatie en kennis plaats en worden gezamenlijke controles uitgevoerd.

In 2024 zijn tussen de brabantse omgevingsdiensten en brabantse waterschappen werkafspraken gemaakt over het toezicht op indirecte lozingen. Deze afspraken zorgen voor een uniforme aanpak, kennisbouw en gezamenlijke controles op het gebied van toezicht en handhaving.

2.9.5 Schone maaswaterketen

De Schone Maaswaterketen is een samenwerkingsverband tussen Rijkswaterstaat, het ministerie van IenW, de verschillende waterschappen, drinkwaterbedrijven binnen het stroomgebied van de Maas. Het heeft als doel om de waterkwaliteit binnen het stroomgebied te verbeteren. Focus ligt op organische microverontreinigingen die via afvalwaterstromen in het milieu terecht komen. Binnen verschillende werkgroepen, waaronder Bronaanpak en grip op vergunningen en indirecte lozingen, werken we hier actief aan mee.

2.9.6 Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)

Gebiedsgericht handhaven is projectmatig gestart vanuit het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) en heeft geleid tot bestuurlijke samenwerkingswerkafspraken op het gebied van toezicht en handhaving op

Onder regie van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) werken de Nederlands Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA), de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), de provincies Noord-Brabant en Limburg, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen samen op het gebied van toezicht in de peelregio.

Onder de vlag van GGH worden, na analyse en selectie, jaarlijks circa 30 gezamenlijke controles uitgevoerd, waarvan 10 binnen het beheergebied van Aa en Maas. De gezamenlijke, risico gerichte controles hebben in 2024 enkele grotere casussen aan het licht gebracht, waar nu verdere (strafrechtelijke) acties lopen.

Jaarrapportage Gebiedsgericht Handhaven Mestregelgeving

Onder leiding van het ministerie van LVVN wordt jaarlijks een rapportage opgesteld over de activiteiten die binnen de samenwerking zijn uitgevoerd en welke resultaten dat heeft opgeleverd. Hoewel het aantal daadwerkelijke gezamenlijke controles niet heel groot is (jaarlijks circa 30 stuks), zijn deze wel risico gestuurd, op basis van data-analyses. Uit de controles komen daardoor relatief veel overtredingen naar voren. Via bestuursrechtelijk optreden wordt ingezet op beëindiging van de overtreding en het zo mogelijk ongedaan maken van nadelige effecten. Waar nodig wordt strafrecht ingezet. In 2023 en 2024 is vanuit de samenwerking gewerkt aan 2 casussen met bewuste en grotere mestfraude. Deze casussen worden strafrechtelijk opgepakt. De evaluatie rapportage van gebiedsgericht handhaven mest over 2023 met meer informatie over de activiteiten en resultaten is opgenomen in bijlage IV.

2.9.7 Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Om misstanden in het buitengebied aan te pakken, werkt de provincie samen met de Omgevingsdiensten, alle Brabantse gemeenten, waterschappen, het Openbaar Ministerie, politie en terreinbeheerder samen. Een speciaal team van 'SSIB handhavers' houdt zich hiermee bezig. Hoewel de nadruk ligt op stroperij, wildcrossen en (drugs)afvaldumpingen, zijn de handhavers van SSIB belangrijke 'ogen' in ons gebied, bijvoorbeeld op het gebied van dumpingen bij watergangen en (illegale) visserij. De uitvoering van de taken van de SSIB zijn sinds 1 januari 2018 centraal belegd bij de Omgevingsdienst Brabant Noord.

Door elkaar te informeren over onderwerpen wordt getracht de oog- en oorfunctie voor elkaar goed vorm te kunnen geven. De toezichthouders van het SSIB zijn op de hoogte van de onderwerpen die voor het waterschap belangrijk zijn. Als bijzonderheden onder onze bevoegdheid worden aangetroffen, worden wij geïnformeerd om te kunnen handelen.

Vanuit SSIB wordt jaarlijks een overzicht gemaakt van overtredingen die relevant zijn geweest voor de brabantse waterschappen. Veelal zijn deze overtredingen samen met de waterschappen opgepakt of was sprake van gezamenlijke controle. Het overzicht van watergerelateerde overtredingen in 2024 is opgenomen in bijlage V.

3 UITVOERINGSPROGRAMMA 2025

3.1 Inleiding

Met een beleidsplan, uitvoeringsprogramma en jaarverslag wordt een cyclus vormgegeven waarin beleid en uitvoering aan elkaar worden gekoppeld. We maken in dit uitvoeringsprogramma inzichtelijk aan welke doelen wordt gewerkt, welke uitgangspunten worden gehanteerd en zo concreet mogelijk welke activiteiten uitgevoerd worden in 2025.

3.2 Evaluatie en focuspunten 2025

Vanuit ontwikkelingen en beelden over 2024 wordt voor 2025 ingezet op:

- De acties die zijn ingezet ten bate van de realisatie van KRW-doelen zetten we door. Het gaat dan concreet om:
 - Het actualiseren van vergunningen en het intrekken van niet in gebruik zijnde vergunningen;
 - Het inzetten van toezicht op stoffen en/of gebieden waar dat nodig is omdat doelen nog niet worden gehaald (gebiedsgericht toezicht);
 - Bij lozingsactiviteiten breder controleren dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd;
 - Het meedenken op welke punten beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening kunnen helpen voor beter toezicht.
- We zetten in op versterkte samenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten voor meer zicht en grip op indirecte lozingen. Het gaat dan concreet om:
 - Gemeenten zowel ambtelijk als bestuurlijk meenemen in hun verantwoordelijkheden op het gebied van de KRW. Hiervoor is bestuurlijke ondersteuning noodzakelijk;
 - Doorgaan met het ondersteunen voor het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
 - Het uitvoeren van gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is;
 - Het vaststellen van de samenwerkingsafspraken die Brabant breed zijn gemaakt.
- We controleren of de handhaving die in 2024 op noodtrayvelden heeft plaatsgevonden effectief is geweest. De betreffende locaties waar niet goed ingerichte velden lagen, worden in 2025 wederom gecontroleerd.
- En daarnaast geven we invulling aan de ambities zoals vastgelegd in ons beleidsplan:
 - We handelen meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
 - Inzetten op het werven en opleiden van nieuwe collega's en daarmee de afdeling op sterkte te brengen waardoor we minder afhankelijk zijn van externe inhuur;
 - We voeren het toezicht uit volgens vastgestelde uitvoeringsprogramma;
 - We geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
 - We geven alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Navolgend is het uitvoeringsprogramma voor preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving nader uitgewerkt.

3.3 Preventie

In 2025 zal in ieder geval aandacht worden besteed aan:

- Het geven van presentaties aan doelgroepen, zoals loonwerkbedrijven en studiegroepen;
- Toekomst bestendige teelt op trayvelden voor soft fruitteelt (continuering activiteiten in de werkgroep);
- Voorlichting regels bij toename van verhard oppervlak, aan gemeenten en projectontwikkelaars.

We houden de inzet die vanuit de afdeling vergunningverlening, toezicht en handhaving op dit onderwerp wordt ingezet (700 uur) , gelijk aan voorgaand jaar. Bij de uitvoering van daadwerkelijke acties is er veel samenwerking met andere afdelingen van het waterschap.

3.4 Vergunningen

3.4.1 Basistaken

De basistaken binnen Planadvies en Vergunningen zijn:

- Het in behandeling nemen van vergunningaanvragen;
- Het actueel houden van het vergunningenbestand;
- Het beoordelen van meldingen;
- Het adviseren op adviesverzoeken van andere overheden in het kader van vergunningverlening;
- Het behandelen van ingestelde juridische procedures voor P&V-zaken.

Voor het aantal te verwachten producten zijn we afhankelijk van de aanvragen en verzoeken die binnenkomen. Hier hebben we nauwelijks invloed op. Op basis van cijfers van voorgaande jaren kunnen we wel een inschatting maken. Voor alle producten zien we vanaf 2019 een jaarlijkse stijging. Hier houden we ook in 2025 rekening mee.

Concreet houdt dit in dat we in 2025 de volgende aantallen en de daarbij behorende ureninzet verwachten:

Product	Verwacht aantal
Vooroverleg	Complex : 150 Eenvoudig: 225
Vergunningaanvragen (inc. Vergunning Eigen Dienst)	Complex : 200 Eenvoudig: 250
Meldingen	750
Adviesverzoeken andere overheden in het kader van vergunningverlening	Complex : 100 Eenvoudig: 100
Adviesverzoeken met betrekking tot ruimtelijke plannen	Ruimtelijke plannen: 600 GOB-aanvragen: 30

3.4.2 Projecten en thema's

Omgevingswet

Nu de Omgevingswet een jaar van kracht is, zijn de bijbehorende processen in werking. Het DSO kan op verschillende punten nog worden aangescherpt en verbeterd. De verdere uitwerking van de gedetailleerdheid van de aanvraagformulieren in het DSO behoeft nog verdere aandacht. Het aantal aanvragen voor de Vergunning Eigen Dienst zal ook in 2025 een behoorlijk percentage van alle vergunningen zijn. Dit moet nauwlettend worden gevolgd, zodat in 2025 tijdig geanticipeerd kan worden in verband met de impact hiervan op de capaciteit.

Afdeling VTH

We zijn volop bezig met de vorming van een nieuwe afdeling, wat een belangrijke stap is in het proces om onze organisatie te verbeteren. Een van onze belangrijkste doelen is de optimalisatie van de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Door deze processen te verbeteren, kunnen we de kwaliteit van onze dienstverlening verhogen. Deze nieuwe afdeling zal zich tevens richten op het optimaliseren van werkprocessen, wat ons in staat stelt efficiënter en effectiever te werken samen en met elkaar.

Beleidsontwikkelingen

Zoals eerder vermeld in het jaarverslag werken we nauw samen met andere afdelingen aan verschillende dossiers om het beleid continu te ontwikkelen. Daarnaast leveren lopende casussen steeds nieuwe inzichten op die beleidsmatig moeten worden vertaald. Belangrijke dossiers voor het komend jaar blijven het grondwatergebruik en melden van de kleine onttrekkingen. Daarnaast is een belangrijk speerpunt wat de komende twee jaar wordt verwacht van het instrument vergunningverlening met betrekking tot de KRW-doelstellingen.

Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening

Momenteel lopen Brabant breed meerdere beleidsontwikkelingstrajecten die uiteindelijk effect kunnen hebben op de werkzaamheden bij VTH. Zo wordt het principe van water en bodem sturend beleidsmatig nader uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de bruidsschat in relatie tot de nog resterende KRW-opgave. In de fase van beleidsontwikkeling zal dit jaar op VTH een beroep worden gedaan om de nadere uitwerking te toetsen op uitvoerbaarheid. Verwachting is dat eventueel hier uit voortvloeiende aanpassingen in de waterschapsverordening en beleidsregels op zijn vroegst in het vierde kwartaal van 2025 in de regelgeving kan worden doorgevoerd. Derhalve is de verwachting dat de beleidsrijke wijzigingen in 2025 nog geen consequenties zal hebben voor de VTH-taken.

Actualisatieplan vergunningen

We gaan door met het afronden van de actualisatie van de vergunningen voor in werking zijnde mestverwerkingsinstallaties (MVI's). Gezien beperkte capaciteit verwachten we dit midden 2025 te kunnen voltooien. Tegelijkertijd zullen we de vergunningen van niet in werking zijnde MVI's intrekken. Daarna blijven er nog een aantal vergunningen over die ook geactualiseerd moeten worden: één grote directe lozer, ongeveer zeven drinkwaterproductiebedrijven en ongeveer 25 vergunningen voor andere afvalwaterstromen (zoals spuiwater van KWO's, koelwater en aquathermie). Met de grootste directe lozer zijn we al in overleg over een actualisatie, die tevens in overleg met RWS zal plaatsvinden. Na de afronding van de MVI's is het noodzakelijk om in de tweede helft van 2025 te starten met de drinkwaterproductiebedrijven. Hier zitten nog enkele zeer oude vergunningen, die hierbij de prioriteit verdienen.

3.5 Toezicht

Op basis van de Risicoprioritering 2024 (zie bijlage II) en aan de hand van de beschikbare capaciteit bepalen we op welke segmenten gepland toezicht wordt uitgevoerd. Hieronder is allereerst de beschikbare capaciteit omschreven, waarna de verdeling per segment wordt toegelicht.

3.5.1 Beschikbare capaciteit

De beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving in 2023 is in onderstaande tabel samengevat. Binnen deze uren vallen niet de juridische en bestuurlijke adviezen die gekoppeld zijn aan dit toezicht.

Tabel: Overzicht uren voor toezicht en handhaving 2024, inclusief vergelijk voorgaande jaren

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Preventie	900	1.542	700	700	700
Toezicht (inclusief fiscaal toezicht en toezicht op meldingen)	9.649	9.922	11.232	10.601	11.914
Bestuursrechtelijk optreden	3.200	3.200	2.200	2.500	2.500
Strafrechtelijk handhaven	2.000	1.600	1.000	1.500	2.000
Overige activiteiten (cursussen, overleg e.d.)	4.433	4.318	3.132	4.959	3.088
Totaal	20.182	20.582	18.264	20.260	20.202

Het aantal beschikbare uren is gelijk aan 2024. In 2024 was er tijd gereserveerd voor het omgaan met het nieuwe stelsel van de Omgevingswet. Dat is in 2025 niet meer nodig en die tijd komt beschikbaar voor toezicht.

Voor bronneringen wordt in 2025 extra ingezet met strafrecht. Mede hierom is de post voor strafrechtelijk handhaven opgehoogd ten opzichte van vorig jaar.

Naast de bovenstaande uren, is er voor toezicht ook inzet vanuit de districten (toezicht watersysteem) en de afdeling waterveiligheid (toezicht keringen). Die uren zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

3.5.2 Toelichting risicoprioritering

De totstandkoming van de risicoprioritering (zie bijlage II) heeft plaatsgevonden op basis van een drietal stappen:

- Het uitgevoerde toezicht over 2024 is geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- Vervolgens zijn de activiteiten geprioriteerd op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp) of bestuurlijke aandachtspunten.

Deze stappen hebben samen geresulteerd in de risicoprioritering (bijlage II), waarbij de volgende toelichting kan worden gegeven.

Thema's die hoog geprioriteerd blijven

In de hoog geprioriteerde activiteiten zitten logischerwijs niet veel verschuivingen. Bij waterveiligheid (toezicht op keringen) en een goed werkend watersysteem (toezicht op A/B-watergangen) heeft het waterschap groot belang dat de regels goed worden nageleefd. Het toezicht in eerste aanleg op deze thema's rust hierom bij de afdelingen die hier dagelijks aan werken (afdeling waterveiligheid en de districten). De afdeling handhaving ondersteunt als vanuit toezicht blijkt dat handhavend optreden nodig is.

Daarnaast blijven ook hoog geprioriteerd:

- **Toezicht op meldingen**

Er komen jaarlijks 250 - 300 interne of externe meldingen binnen over mogelijke overtredingen. Onze ambitie is en blijft altijd te reageren op deze meldingen. We nemen meldingen serieus, te meer omdat we zien dat er relatief veel overtredingen naar voren komen bij toezicht op meldingen.

- **Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen**

Vanuit de omgevingsdiensten wordt weinig toezicht gevoerd op indirecte lozingen. Het is daarentegen een grote groep van lozingen, die impact kan hebben op de zuiveringen en/of het ontvangende oppervlaktewater achter de RWZI's. De blijvend hoge positie en inzet op de prioritering is daarmee gerechtvaardigd.

Geen grote accentverschuivingen in de prioritering voor 2025

In de overige sectoren zitten geen grote verschuiving ten aanzien van de prioritering. Weliswaar zijn er beperkte verschillen in de prioritering, maar het gaat niet om grote verschillen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat bij de stijgers van voorgaand jaar, de kans op overtreding en het effect van een overtreding als blijvend hoog wordt ingeschat. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de pot- en containerteelt (trayvelden) en de bronneringen. Deze activiteiten blijven daardoor hoog gepositioneerd in de prioritering. Dit geldt ook voor activiteiten waarbij sprake is van directe lozingen op ons oppervlaktewater, omdat bij een incident het effect groot is. Daarmee blijven deze activiteiten volgens de systematiek hoog in de prioritering staan.

Bijzondere status voor lozingen vanuit overstorten

Vanuit overstorten kunnen soms vervuilingen in het oppervlaktewater worden aangetroffen. Dit is meestal geen illegale lozing, maar soms kan wel opschoning nodig of noodzakelijk zijn. In die gevallen kan toezicht ondersteunen. Ook in 2025 zullen we opvolging geven aan alle meldingen die binnen komen over lozingen en vervuiling vanuit overstorten. In het uitvoeringsprogramma zijn hiervoor geen aparte uren gereserveerd voor toezicht op overstorten. Deze uren komen uit de post voor meldingen.

Ruimte voor gebiedsgericht toezicht

In het uitvoeringsprogramma is ruimte gemaakt voor gebiedsgericht toezicht. Dit is toezicht wat gezamenlijk met andere afdelingen kan worden ingevuld, op basis van specifieke vragen. Dit toezicht kan zich dan richten op bepaalde gebieden of stoffen, bijvoorbeeld ook door de inzet van mobiele sensoren. In de loop van 2025 wordt in samenspraak met andere afdelingen en vanuit het KRW-uitvoeringsprogramma bepaald hoe en waar dit toezicht wordt ingezet.

Geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht

Op de laag geprioriteerde activiteiten is geen toezicht is voorzien. Onder deze activiteiten vallen ook de kleine onttrekkingen (grondwateronttrekking kleiner dan 10 m³ per uur). Voor deze onttrekkingen geldt geen meldingsplicht (maar alleen een vrijwillige melding). Hierin is geen rol weggelegd voor toezicht.

3.5.3 Het uitvoeringsprogramma voor toezicht

In bijlage III zijn de toegekende uren voor de segmenten en activiteiten weergegeven. Op de risicocategorie 'laag' wordt vanuit de afdeling handhaving geen toezicht gevoerd. Via interne of externe meldingen kan wel toezicht in beeld komen bij deze segmenten.

De toebedeelde uren zijn het vertrekpunt voor de jaarplanning. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die aanleiding geven tot bijsturen. Te denken valt aan:

- Meer meldingen of calamiteiten waarop de afdeling handhaving moet reageren. Deze activiteiten staan hoog in de prioritering en worden altijd opgevolgd. Als het aantal substantieel toeneemt, gaat dit ten koste van beschikbare tijd voor toezicht;
- Tussentijdse wijzigingen in de bestuurlijke koers, zoals extra controles in geval van droogte. Bij droogte zal intensiever gecontroleerd worden op onttrekkingen van oppervlaktewater en grondwater. Dit gaat in dat geval ten koste van lager geprioriteerd toezicht;
- Impact op de beschikbare toezichtscapaciteit door complexe handhavingszaken;
- Vertrek of ziekte van medewerkers;
- Onvoorziene restricties voor toezicht, bijvoorbeeld ten gevolge van vogelgriep of blauwtong.

Over afwijkingen wordt tussentijds via de reguliere P&C-cyclus gerapporteerd.

3.6 Handhaving

De 'geprogrammeerde inzet' voor handhavingsactiviteiten is gebaseerd op een schatting en ervaring van voorgaande jaren.

Bestuursrechtelijke handhaving

Voor 2025 gaan we er wederom vanuit dat we aan alle overtredingen bestuursrechtelijk opvolging geven. Hiermee geven we invulling aan het uitgangspunt 'aan iedere overtreding een passend gevolg'. Hoewel we afgelopen jaren steeds meer overtredingen constateerden, bleek de hoeveelheid gereserveerde uren voor opvolging voldoende. Daarom houden we de uren hiervoor dit jaar ongewijzigd.

Strafrechtelijk optreden

Volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO) wordt het gedrag van de overtreder en het effect van de overtreding beoordeeld. Hieruit volgt ook of de betreffende casus bij het BOA-team moet worden aangemeld om te beoordelen of strafrechtelijke opvolging nodig en mogelijk is. Deze casussen worden door het BOA-team beoordeeld en opgevolgd. Daarnaast geeft het BOA-team het komende jaar aandacht aan:

- Het sturen op een goede inschaling volgens de LHSO. Het is belangrijk dat de LHSO goed en uniform door alle toezichthouders wordt toegepast, zeker nu de LHSO op een paar punten is aangepast ten opzichte van de hiervoor geldende handhavingsstrategie;
- Afstemming met de ketenpartners op het gebied van strafrecht;
- Verbeteracties naar aanleiding van de WPG-audit.

Voor 2025 wordt bij bronneringen versterkt ingezet met strafrecht omdat meerdere jaren is gebleken dat bestuursrechtelijk optreden niet tot gewenste verbeteringen leidt. Hierom zijn voor strafrecht meer uren gereserveerd dan in 2024.

Bijlagen:

- Bijlage I: Instrumentarium
- Bijlage II: Systeembeschrijving en risico prioritering 2024
- Bijlage III: Uitvoeringsprogramma toezicht 2025
- Bijlage IV: Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel
- Bijlage V: Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

BIJLAGE I. INSTRUMENTARIUM

Inleiding

Uit het Waterbeheerplan volgen de kerntaken van ons waterschap. De kern van ons werk is dat we het waterbeheer goed regelen voor de inwoners en bedrijven in ons werkgebied. We zorgen, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, voor:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem, óók in extreem droge en extreem natte tijden;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater in ons werkgebied.

In het waterbeheerplan (WBP) voor de periode 2022 – 2027 staan doelen en acties beschreven voor het waterbeheer. Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap ter beschikking heeft om bij te dragen aan de realisatie van de doelen van het waterschap, zoals vastgelegd in het WBP.

Onze missie is dan ook door middel van preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving zoveel als mogelijk bij te dragen aan de doelen zoals vastgelegd in het waterbeheerplan van Aa en Maas. Deze missie voeren we uit aan de hand van de volgende pijlers:

- Voorkomen is beter dan genezen: we controleren niet alleen of ieder zich aan de regels houdt, maar leggen de regels pro-actief uit. Bekendheid met en draagvlak voor het beleid en de regels is een belangrijke pijler om overtredingen te voorkomen. Preventie krijgt hierom een vaste plek in ons jaarlijks uitvoeringprogramma.
- Toezicht als sluitstuk van (en input voor) ons beleid: via toezicht controleren we of ingelanden zich houden aan de water gerelateerde regelgeving. Bij een naleefpercentage³ lager dan 80 % beoordelen we hoe we het gedrag positief kunnen beïnvloeden en zetten daarvoor acties uit⁴. Dit kan ook afstemming vragen met andere afdelingen van het waterschap en/of ketenpartners.
- Alle overtredingen krijgen passend vervolg. Zacht waar het kan en hard waar het moet. Hierbij werken we volgens de meest actuele versie van de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht. Bij passend vervolg gaat het ook om de snelheid van de handhavingsactie. Soms is lik op stuk passend en soms is een langere termijn redelijk. In het jaarverslag is dit nader toegelicht.

Preventie: Voorkomen is beter dan genezen

Preventie draagt bij aan een beter contact met onze ingelanden, vooral aan de voorkant: vóóordat er overtredingen plaatsvinden. Als deskundige en gespreksvaardige medewerkers willen we graag in gesprek gaan met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Dit helpt bij het voorkomen van overtredingen van maatschappelijk geaccepteerde regels, vooral wanneer er wijzigingen zijn, zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

³: Het naleefpercentage zoals dat wordt bepaald vanuit steekproefsgewijs toezicht. Het gaat niet om toezicht op meldingen of risico gestuurd toezicht. In die situaties is de kans op een overtreding relatief groot en dus niet representatief voor de betreffende sector of activiteit.

⁴: Ook bij een hoger naleefpercentage kunnen acties wenselijk zijn, bijvoorbeeld als de effecten van een overtreding groot zijn (doorgaans hoog geprioriteerd toezicht). Indien dat het geval is, zal dat in het jaarverslag worden aangegeven.

Burgers en initiatiefnemers van projecten hebben een grote verantwoordelijkheid voor het verzamelen van informatie en het voldoen aan wettelijke regels. Met een reeks preventieve acties proberen we ervoor te zorgen dat de regels bekend zijn, dat er draagvlak voor is en dat burgers en initiatiefnemers vaker spontaan en bewust handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.

Afbeelding 29: Afvoergreppel

Planadvies en Vergunningen: Bewaken, beschermen en beheren van onze belangen

Het waterschap bewaakt de waterkwaliteit en waterkwantiteit bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen) via het instrument van de 'watertoets'. Dit gebeurt zowel bij nieuwe ruimtelijke plannen als bij een wijziging van bestaande ruimtelijke plannen. De watertoets omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen. Hierbij worden zowel de componenten grondwater als oppervlaktewater meegenomen. De watertoets is daarmee een instrument dat ingezet wordt om de belangen van het waterschap al in een vroegtijdig stadium te beschermen.

In de wet- en regelgeving van 2024 is de watertoets een verplicht proces dat moet worden doorlopen bij ruimtelijke plannen. Onder de Omgevingswet is de watertoets vervangen door het juridische begrip 'weging van het waterbelang'. Bij het vaststellen van het omgevingsplan moeten gemeenten verplicht rekening houden met de weging van het waterbelang. Onder de Omgevingswet betekent 'weging van het waterbelang' het rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit omvat aspecten zoals waterkwaliteit, waterveiligheid, droogte en wateroverlast. Het doel is om een klimaatbestendige inrichting te bevorderen die bijdraagt aan de gezondheid van ingelanden en gebruikers.

Een watergerelateerde activiteit is vergunningplichtig wanneer deze verboden is op grond van de Omgevingswet of op grond van de Waterschapsverordening. Voor deze activiteit is dan een vergunning nodig, tenzij algemene regels zijn gesteld die de activiteit vrijstellen van de vergunningplicht. Wanneer een activiteit onder algemene regels valt, moet veelal een melding worden ingediend of is deze zelfs volledig vrijgesteld. Op basis van een melding kan het waterschap, bijvoorbeeld wanneer de algemene regels onvoldoende bescherming bieden, maatwerkvoorschriften opstellen. Deze maatwerkvoorschriften gelden dan, net zoals bij een vergunning, specifiek voor de gemelde activiteit. Met de instrumenten vergunningen en maatwerkvoorschriften kan het waterschap specifiek voor een bepaalde activiteit haar waterstaatsbelangen beschermen.

Voor veelvoorkomende activiteiten waarvoor op basis van de Waterschapsverordening vergunning moet worden aangevraagd, heeft het waterschap beleidsregels opgesteld. Deze vormen het toetsingskader bij het behandelen van de vergunningaanvragen inzake waterkwantiteit. De waterstaatsbelangen omtrent waterkwaliteit worden beschermd via vergunningverlening bij lozingen direct op het oppervlaktewater of op de

rioolwaterzuivering of via het adviesrecht bij omgevingsvergunningen bij lozingen op het rioolstelsel van de gemeente. Het is namelijk op grond van de Omgevingswet verboden om zonder vergunning of vrijstelling op basis van Algemene maatregel van bestuur stoffen te brengen in een oppervlaktewaterlichaam.

Toezicht: Controles meer probleemgericht

Het doel van toezicht is het controleren of initiatiefnemers de betreffende wet- en regelgeving naleven bij het uitvoeren van activiteiten. Om te bepalen op welke sectoren de beschikbare capaciteit voor toezicht wordt ingezet, actualiseren we jaarlijks de 'risicoprioritering'. Dit houdt in dat we inspelen op sectorspecifieke ontwikkelingen, (bestuurlijke) aandachtsgebieden en het naleefgedrag. Op een hoger geprioriteerde sector wordt intensiever toezicht gehouden.

De risicoprioritering komt tot stand op basis van de volgende input:

- Het uitgevoerde toezicht over het voorgaande jaar wordt geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- 'Integrale afstemming': er heeft afstemming plaatsgevonden binnen waterschap Aa en Maas. Met verschillende disciplines is besproken waar het komende jaar meer of minder nadruk op moet komen te liggen op het gebied van preventie, toezicht en handhaving.
- 'Kwantificering': Ranking van de activiteiten heeft plaatsgevonden op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp).
- 'Bestuurlijke afstemming': de risicoprioritering wordt met directie en het Dagelijks Bestuur besproken en waar nodig scherpt het Dagelijks Bestuur de opgestelde risicoprioritering aan.

Het naleefpercentage en het naleefgedrag vormen input voor de wijze van beïnvloeding in de toekomst. Zo zal een sector met overtredingen door een hoge mate van onwetendheid eerder in aanmerking komen voor preventieve inzet. Wanneer calculerende overtredingen de boventoon voeren, is het vaak passender de betreffende sector met een stevigere inzet op toezicht en handhaving te benaderen: zacht waar het kan, hard waar het moet.

Toezicht en handhaving is daarmee een beleidsinstrument dat kan worden ingezet om ten aanzien van doelen uit het waterbeheerplan te signaleren, te bewaken en waar nodig te herstellen. Voorliggend jaarverslag doet hiervan verslag.

Handhaving: Bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk

In ons beleidsplan 'Planadvies, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2023-2027' staat dat alle overtredingen passend opvolging krijgen. Dit gebeurt binnen de kaders van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Mede op basis van de output van de LHSO wordt bepaald welke vorm van handhaving passend is en wordt bepaald in hoeverre deze wordt opgevolgd en toegepast. Niet alleen de ernst van de overtreding wordt beoordeeld, maar ook het gedrag van de overtreder. Op glijdende schaal kan onderscheid worden gemaakt tussen onbewuste overtreders tot calculerende overtreders.

De output van de LHSO wordt gebruikt als input voor preventie in het geval het gedrag niet kwaadwillend is gebleken. Het gedrag van calculerende overtreders wordt – vanuit het voordeel dat zij hier mee behalen – aangepakt door extra inzet op toezicht en handhaving. De invulling hiervan is dat handhaving die in de eerste plaats gericht is op het beëindigen van een overtreding en op herstel van de gevolgen worden aangepakt via de bestuursrechtelijke maatregelen. Bij moedwillige overtreders willen we voorkomen dat soortgelijke overtredingen (opnieuw) worden begaan. Hiervoor zetten we dan bestraffende, strafrechtelijke instrumenten in; afhankelijk van de situatie naast – of in plaats van bestuursrechtelijke acties.

Hoewel alle geconstateerde overtredingen moeten worden aangepakt, betekent dit niet dat dat repressief optreden altijd vóór andere (toezicht)activiteiten gaat. Gekeken wordt naar de spoedeisendheid van de overtredingen. Heterdaad overtredingen en/of overtredingen waarvan directe beëindiging leidt tot het beperken van gevolgen, worden met voorrang opgepakt. Het optreden tegen overige overtredingen waarbij de gevolgen voor de leefomgeving minder zijn, wordt gepland.

Afbeelding 30: Uitvoering van toezicht

BIJLAGE II. SYSTEEMBESCHRIJVING EN RISICO PRIORITERING 2025

Systeembeschrijving

In de systeembeschrijving wordt toegelicht op welke onderdelen toezicht kan worden ingezet om te controleren of aan de betreffende regelgeving wordt voldaan. Het voldoen aan regelgeving is 1 van de elementen die van belang is om de algemene waterschapsdoelen te kunnen bereiken: veilig, voldoende en schoon water.

Hoofdactiviteiten waterschap Aa en Maas

Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag aan veilig, voldoende en schoon water. Dagelijks onderhouden en inspecteren we dijken en zuiveren we 300 miljoen liter afvalwater. Dat doen we voor ruim 765.000 inwoners, voor bedrijven en voor de natuur in het oosten van Brabant. Het werkgebied van waterschap Aa en Maas ligt in het oostelijk deel van de provincie Noord-Brabant en heeft een omvang van ruim 160.000 hectare. Het grootste deel daarvan bestaat uit hellende zandgronden. In het gebied ten oosten van de Peelhorst stroomt het water via de Raam richting de Maas. Aan de westkant stroomt het water richting de Aa, die bij ’s-Hertogenbosch in de Maas uitmondt. Het noordelijke deel van ons werkgebied bestaat uit kleipolders.

Activiteiten

In navolgende tabel worden de objecten, sectoren en activiteiten beschreven waarvoor regels gelden en waar het voor het waterschap van belang is dat aan die regelgeving wordt voldaan.

Omschrijving	Toelichting
Keringen	Graven en bouwen in en bij keringen (dijken) moet voldoen aan regels om de stabiliteit van de keringen te waarborgen.
Watersysteem	Het watersysteem is belangrijk voor opvang en transport van water. Het watersysteem moet vrij zijn van belemmeringen. Langs de hoofdwatergangen mogen geen obstakels staan, om doelmatig onderhoud te kunnen plegen.
Directe lozingen vanuit RWZI's	RWZI’s ontvangen huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Na zuivering wordt dit geloosd op oppervlaktewater. De lozing moet voldoen aan normen.
Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	Teelten los van de bodem. Vanwege gebruik van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen gelden eisen voor het hergebruiken en lozen van water.
Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	Gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen langs watergangen, spoelen van gewassen. Hiervoor gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	Grondwatererbruik is toegestaan, maar er gelden wel voorwaarden (perioden, debieten en putdieptes).
Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	Tijdelijke onttrekkingen van grondwater voor bouwactiviteiten. Er gelden eisen aan de onttrekking en lozing van grondwater. Lozing kan daarnaast heffingsplichtig zijn.
Toename verhard oppervlak	Om te zorgen dat bij regenval het regenwater niet zorgt voor piekbelasting op het riool en watersysteem, gelden regels voor het bufferen, bergen en lozen van dit water.
Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties (MVI)	MVI lozen gezuiverd afvalwater. Hiervoor gelden eisen, ter bescherming van de waterkwaliteit.
Lozingen vanuit overstorten	Als door regenval het rioolstelsel de afvoer niet meer aan kan, kan er overstort plaatsvinden naar het oppervlaktewater. Overstorten is niet verboden, maar er gelden wel regels.
Directe lozingen vanuit IBA's	Niet alle huishoudens zijn aangesloten op de riolering. Hier wordt huishoudelijk afvalwater gezuiverd via Individuele Behandeling Afvalwater (IBA). Er gelden regels waaraan deze installaties en lozing moeten voldoen.
Directe lozingen vanuit bedrijven	Er zijn bedrijven die afvalwater zuiveren en lozen op het oppervlaktewater. Hiervoor gelden eisen ter bescherming van het oppervlaktewater.
Toepassen van grond en baggerspecie	Voor het toepassen van grond en baggerspecie in onze watergangen gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Viskwekerijen	Er gelden regels om te zorgen dat het watersysteem niet belast raakt met een afwijkende, voedingsrijke waterkwaliteit
Varkenshouderijen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Industriële wateronttrekkingen	Gebruik van grondwater door (niet agrarische) bedrijven. Er gelden voorwaarden voor het grondwatergebruik (debieten en putdieptes).
Teelt in kassen of gebouwen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Het gebruik van deze middelen wordt gecontroleerd bij de teelt in open lucht. Dit aandachtsgebied heeft betrekking op hercontroles op overtredingen die voorgaand jaar zijn aangetroffen.

In navolgende risico prioritering is inzichtelijk gemaakt:

- De omvang van de sector;
- Het naleefgedrag van de sector;
- Het effect van overtredingen binnen de sector;
- Eventuele bestuurlijke aandachtspunten voor een sector;
- Of een sector de afgelopen jaren toezicht heeft gehad.

Op basis van die criteria is de risico prioritering uitgewerkt. Hoog geprioriteerde sectoren hebben een grotere kans om de geclaimde uren voor toezicht toegekend te krijgen.

Risico prioritering

positie 2025	Sector / activiteit	omvang van de sector	score naleefgedrag (kans)	effect van een overtreding (als beschreven in toezichtsplan)	score kans * effect	Gecontroleerd afgelopen 3 jaar?	score gecontroleerd afgelopen jaren	Score vanuit bestuurlijke relevantie of ontwikkelingen	mogelijke beïnvloeding via HH	score
	Hoog geprioriteerd toezicht									
1	Toezicht op primaire waterkeringen									
2	Toezicht op regionale waterkeringen									
3	Toezicht op overige keringen									
4	Toezicht op A-Watergangen									
5	Toezicht op B-Watergangen									
6	Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen	groot	4	3	12	J	0	4		16
	Gemiddeld geprioriteerd toezicht									
7	Directe lozingen vanuit RWZI's	7	3	5	15	J	0	0		15
8	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	120	3	4	12	J	0	2		14
9	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	300	3	4	12	J	0	0		12
10	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	2.900	3	3	9	J	0	2		11
11	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	450	5	2	10	j	0	0		10
12	Toename verhard oppervlak	200	3	3	9	J	0	0		9
13	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	29	2	3	6	J	0	2		8
14	Lozingen vanuit overstorten	490	2	3	6	N	2	2	-2	8
15	Directe lozingen vanuit IBA's	107	5	2	10	J	0	0	-2	8
16	Directe lozingen vanuit bedrijven	40	4	2	8	J	0	0		8
17	Toepassen van grond en baggerspecie	20	4	2	8	J	0	0		8
18	Viskwekerijen	10	3	2	6	j	2	0		8
19	Varkenshouderijen	800	2	3	6	J	0	0		6
20	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	2.150	2	3	6	J	0	0		6
21	Industriële wateronttrekkingen	14	3	2	6	J	0	0		6
22	Teelt in kassen of gebouwen	170	3	2	6	J	0	0		6
23	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	groot	1	4	4	J	0	0		4
	Laag geprioriteerd toezicht									
	Agrarische sectoren, niet elders genoemd									
	Kleine grondwateronttrekkingen									
	Noodvoorzieningen									
	Toezicht op C-Watergangen									
	Conserveren bouwwerken bij watergangen									

Bijlage III: Uitvoeringsprogramma toezicht

nr.	Categorie	Gedaande uren 2025 toezichtsplannen					Toelichting
		Toegekend evenredige verdeling		Toegekend op basis van prioritering		% toegekend	
	Beschikbare uren voor toezicht				11.914		
	Toegekend op basis van vaste afspraken				6.824		
	Beschikbare uren voor programatisch toezicht				5.090		
	- beschikbaar voor evenredige verdeling (75 %)				3.818		
	- beschikbaar op basis van prioritering (25 %) (op is op)				1.273		
	Geclaimde uren voor programatisch toezicht				5.715		
	Vaste afspraken / hoog geprioriteerd toezicht						
	toezicht op meldingen	1.100			1.100	100%	
	fiscaal toezicht	1.500			1.500	100%	
	lucht surveillance en drones	200			200	100%	
	toezicht indirecte lozingen	1.550			1.550	100%	
	seveso controles	624			624	100%	
	gebiedsgerichte controles op verzoek	400			400	100%	
	grondwateropgaves	150			150	100%	
	handhavingsloket	1.300			1.300	100%	
	Toezicht op keringen en het watersysteem						
1	Toezicht op primaire waterkeringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
2	Toezicht op regionale waterkeringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
3	Toezicht op overige keringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
4	Toezicht op A-Watergangen	toezicht door districten					
5	Toezicht op B-Watergangen	toezicht door districten					
	Gemiddeld geprioriteerd toezicht, toegekend op basis van risico prioritering						
6	Directe lozingen vanuit RWZI's	163	109	54	163	100%	
7	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	240	160	80	240	100%	
8	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	336	224	112	336	100%	
9	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	280	187	93	280	100%	
10	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	2.075	1.386	689	2.075	100%	
11	Toename verhard oppervlak	260	174	86	260	100%	
12	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	351	234	117	351	100%	
13	Lozingen vanuit overstorten	0	0	0	0		PM wel reactie op meldingen
14	Directe lozingen vanuit IBA's	0	0	0	0		PM
15	Directe lozingen vanuit bedrijven	482	322	42	364	76%	
16	Toepassen van grond en baggerspecie	124	83	0	83	67%	
17	Viskwekerijen	12	8	0	8	67%	
18	Varkenshouderijen	220	147	0	147	67%	
19	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	760	508	0	508	67%	
20	Industriële wateronttrekkingen	60	40	0	40	67%	
21	Teelt in kassen of gebouwen	320	214	0	214	67%	
22	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	32	21	0	21	67%	
	Laag geprioriteerd toezicht						
23	Overige agrarische sectoren	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
24	Kleine grondwateronttrekkingen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
25	Noodvoorzieningen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
26	Toezicht op C-Watergangen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
27	conserveren van bouwwerken nabij watergangen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
Totale toezichtsuren		5.715	3.818	1.273	5.090		

IV. Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel

Jaarrapportage 2023
Gebiedsgericht Handhaven Mest in De Peel

Versie: 1.0

Datum: 31 juli 2024

Auteur: Kernteam GGH Mest/De Peel

Inhoudsopgave

Samenvatting	blz. 4
1. Inleiding	blz. 6
2. Sturing & organisatie	blz. 8
3. Analyse	blz. 11
4. Uitvoering	blz. 12
5. Communicatie	blz. 17
6. Conclusie	blz. 19
Bijlagen	blz. 20

Samenvatting

In deze rapportage wordt teruggeblikt op de inspanningen van de samenwerkingspartners bij Gebiedsgerichte Handhaving Mest De Peel. Binnen dit project werken toezichthoudende instanties op het gebied van mestregelgeving samen. Deze samenwerking is nodig omdat enerzijds de kwaliteit van het grondwater niet overal voldoet aan de Nitraatrichtlijn en het oppervlaktewater niet overal voldoet aan de normen voor nutriënten uit de Kaderrichtlijn Water en anderzijds er op het gebied van mestregelgeving sprake is van meerdere bevoegde gezagen. Daarnaast zijn de uitvoeringsresultaten in de rapportage opgenomen. Dit betreft de uitkomsten van gezamenlijke analyses en selecties, de uitvoering van 32 geplande en andere (spontane) controles en de communicatie inzet om de interactie tussen de toezichthouders te verbeteren.

De samenwerking vindt plaats op basis van bestuurlijk vastgestelde samenwerkingsafspraken. Hierbij zijn afspraken gemaakt over gegevens uitwisseling, gezamenlijke risico analyse, gezamenlijke controles en kennis- en informatiedeling. Dit alles is gericht op het verhogen van de naleving van de mestregelgeving.

In de rapportage wordt toegelicht hoe in 2023 vorm is gegeven aan de samenwerkingsafspraken.

Belangrijke opbrengsten in 2023 zijn geweest:

1. Vanuit de samenwerking is 1 grote casus aan het licht gekomen, waarbij sprake is van mest- en afvalfraude. Deze casus krijgt strafrechtelijk vervolg. De geconstateerde misstanden vinden nu niet meer plaats, wat positief is voor de leefomgeving.
2. Vanuit risico gerichte controles zijn meerdere overtredingen geconstateerd, bijvoorbeeld bij bedrijven met oplopende mestvoorraden en bij derogatie bedrijven. Alle overtredingen krijgen opvolging, gericht op het wegnemen van nadelige effecten (indien mogelijk) en gericht op het voorkomen van overtredingen in de toekomst.
3. In 2023 zijn er 2 kennis bijeenkomsten geweest. De eerste ging over kennisdeling rondom mestverwerking/verwerkers en verantwoordelijkheden hierbij in de uitvoering (en de praktijk). Naast een toelichting op de uitdagingen en beperkingen die het toezicht hierop met zich meebrengt. De informatie die hierover is opgedaan is begin 2024 vastgelegd in een procesplaat met hierop de taakverdeling in de uitvoering van alle betrokken partijen. Een tweede bijeenkomst ging over het inzien van (financiële) administraties bij ondernemers en over de wijze waarop administraties informatiebron kunnen zijn bij het toezicht.
4. Verder is vanuit de opdracht om de interactie tussen de toezichthouders te verbeteren, gestart met de opzet van een platform in Pleio. Een opensource samenwerkingsplatform dat specifiek is ontwikkeld voor de samenwerking tussen overheidsorganisaties. In het eerste kwartaal van 2024 is dit Platform beschikbaar voor de toezichthouders en betrokkenen in De Peel. Het platform draagt bij aan een goede samenwerking op het gebied van toezicht en handhaving.

In 2024 zal de samenwerking op vergelijkbare wijze worden voortgezet. Doorontwikkeling zal plaatsvinden ten aanzien van:

1. Gezamenlijke data- en risico analyse. Met toenemende data bronnen, waaronder ook het rVDM wordt getracht dit instrument te versterken met als doel het beter herkennen van risico volle / fraudegevoelige schakels in de mestketen;
2. De governance van het project. Het streven is de samenwerking regulier te laten worden, waarbij de werkzaamheden worden verankerd binnen de werkwijze en werkprogramma's van de deelnemende partijen.

De resultaten van dit rapport zijn meegenomen in de rapportage van de uitvoering van het Nederlandse Mestbeleid aan de Europese Commissie en 2e Kamer. Een jaarlijkse verplichting vanuit het 7e AP en de huidige derogatiebeschikking.

1. Inleiding

Voor u ligt de jaarrapportage Gebiedsgericht Handhaven Mest in De Peel (hierna: 'GGH Mest/De Peel') over het jaar 2023.

1.1. GGH Mest/De Peel

Op verschillende plaatsen in het gebied De Peel (gelegen in Oost-Brabant en Noord-Limburg) voldoet de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater niet aan de normen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water. Een mogelijke oorzaak hiervan kan zijn de overbemesting of lozingen van mest (stikstof- en fosforverbindingen).

Voor het gebruik van mest is er wet- en regelgeving om een verantwoord gebruik van meststoffen te borgen. Verkeerd mestgebruik kan leiden tot algengroei en zuurstofloosheid in oppervlaktewater en te veel nitraat in het grondwater. Dat is niet goed voor de landbouw, de biodiversiteit, de mens en het milieu.

1.2. Versterkte Handhavingsstrategie Mest

In 2018 startte het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het landelijke programma 'Versterkte Handhavingsstrategie Mest' (VHS). Hierin is vastgelegd dat de handhaving wordt geïntensiveerd in die gebieden waar de kwaliteit van het water achterblijft of afneemt en er een hoog risico is op het onjuist gebruik van meststoffen. Dit wordt o.a. bereikt door het versterken van de samenwerking tussen toezichthoudende en handhavende instanties. Instanties die de verschillende wetten en regels m.b.t. waterkwaliteit uitvoeren. Een van deze gebieden is De Peel. Deze regio heeft veel intensieve veehouderij. De mestdruk en het risico op overtredingen met mest zijn hier aanwezig.

1.3. Doelstellingen

De doelstellingen van de VHS, en daarmee die van het project GGH Mest/De Peel, zijn:

- Het verbeteren van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater, in het belang van de landbouw, de mens en de biodiversiteit;
- Een eerlijk speelveld creëren voor ondernemers die te maken hebben met mest.

Deze doelstellingen worden landelijk gemonitord onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van LNV (tot 3 juli 2024 Ministerie van LNV).

Deze hogere doelen laten zich vertalen naar de volgende afgeleide operationele doelen waar met GGH de Peel concreet invulling aan wordt gegeven:

- De samenwerking verbeteren tussen diverse partijen die zich bezighouden met toezicht en handhaving van mest- en regelgeving;
- Het bevorderen van de naleving van de mest wet- en regelgeving;
- Het risicogericht opsporen van niet naleving;
- Het bevorderen van kennisdeling over elkaar en elkaars regelgeving.

In deze jaarrapportage is te lezen hoe in 2023 invulling is gegeven aan deze operationele doelen.

1.4. GGH-aanpak in bredere context

GGH was in 2018 één van de pijlers om derogatie voor Nederland te behouden. In de door de Europese Commissie toegekende derogatiebeschikking 2022-2025, is de voortzetting van GGH Mest De Peel benoemd als voorwaarde voor de toekenning. De toekenning wordt afgebouwd en houdt naar verwachting op na 2025.

De GGH-aanpak blijft belangrijk om de doelen van de Europese Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water te kunnen halen. Hieraan gekoppeld, is Nederland verplicht om elke 4 jaar een actieprogramma op te stellen. In het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (2022-2025) is opgenomen dat GGH Mest De Peel wordt voortgezet en uitgebreid met andere gebieden. Dit betekent dat op nationaal niveau de VHS wordt voortgezet. Daarnaast is GGH Mest ondersteunend aan het behalen van doelen voor andere opgaven zoals Stikstof en Klimaat.

1.5. GGH Mest/De Peel in 2023

2023 was het jaar dat in GGH Mest/De Peel enerzijds de in projectfase I ontwikkelde samenwerkingspraktijk werd bestendigd in de staande (uitvoerings)organisaties, en anderzijds een start werd gemaakt met projectfase II. Over de uitvoering meer in Hoofdstuk 4 (Uitvoering), op projectfase II wordt nader ingegaan in Hoofdstuk 2 (Sturing en organisatie).

Ook was er in 2023 aandacht voor communicatie. Onder meer werd op Pleio een online samenwerkingsplatform ontwikkeld, dat niet alleen de GGH Mest-samenwerking binnen De Peel weer een stap verder brengt, maar ook samenwerking en kennisdeling met andere GGH Mest-gebieden vergemakkelijkt. In Hoofdstuk 5 wordt hier op ingegaan.

2. Sturing & Organisatie

2.1 Inleiding

Om de water- en bodemkwaliteit te verbeteren en een gelijk speelveld te creëren voor agrarische ondernemers, is effectief toezicht en handhaving op mest-gerelateerde wet- en regelgeving van belang; daarom zet GGH Mest/De Peel in op een actieve samenwerking.

Bevoegde gezagen en uitvoeringsinstanties m.b.t. de Meststoffenwet, de Waterwet, de Omgevingswet (onderdeel: milieubelastende activiteiten) en het Wetboek van Strafrecht, werken actief samen op het gebied van toezicht en handhaving gericht op naleving van de mest-gerelateerde wet- en regelgeving.

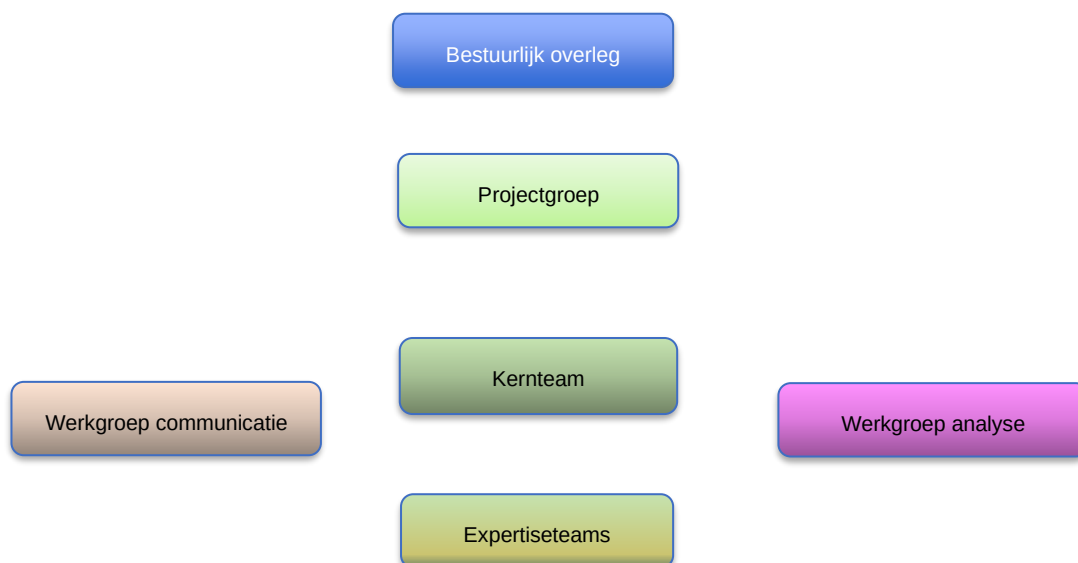
2.2 Deelnemers

In GGH Mest/De Peel werken 13 deelnemers samen in gremia op verschillende, ambtelijke en bestuurlijke, niveaus:

- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur ('LVVN');
- Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit ('NVWA');
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland ('RVO')
- Provincies Noord-Brabant ('PNB') en Limburg;
- Waterschappen Aa en Maas en De Dommel (Noord-Brabant) en Limburg;
- Omgevingsdiensten Brabant-Noord ('ODBN') en Zuid-Oost-Brabant ('ODZOB') en de Regionale Uitvoeringsdienst Limburg-Noord ('RUD-LN');
- Gemeente Meierijstad;
- Openbaar Ministerie ('OM').

2.3 Gremia in projectfase 2 (vanaf 2023)

Met de start van projectfase II GGH Mest/De Peel, is ook de governance van het project gewijzigd. De voormalige Stuurgroep en Regiegroep zijn beëindigd, het Bestuurlijk Overleg en het Kernteam bleven, en nieuwe gremia waren er ook: de Projectgroep en de Expertiseteams. Daardoor zag de projectstructuur er in 2023 als volgt uit.

- Bestuurlijk overleg (bestuurlijk)
 - o Verantwoordelijke voor:

- Bestuurlijke afstemming
 - Besluitvorming
- Alle projectdeelnemers vertegenwoordigd.
- Geen vaste frequentie;
- Gecoördineerd en voorgezeten door LNV.
- Projectgroep (ambtelijk overkoepelend)
 - 4 x per jaar;
 - Ambtelijk;
 - Overkoepelende GGH Mest-thema's (de 10 Speerpunten), evaluatie, ambtelijke voorbereiding Bestuurlijk Overleg.
- Kernteam (ambtelijk regionaal coördinerend)
 - Alle projectdeelnemers vertegenwoordigd m.u.v. het OM;
 - Ambtelijk;
 - Monitoring en evt. (bij)sturing uitvoeringspraktijk, schakel met projectgroep, analyseteam en werkgroep communicatie.
 - Gecoördineerd en voorgezeten door projectleider Provincie Noord-Brabant.
- Werkgroep Communicatie (ambtelijk uitvoerend)
 - Alle deelnemers vertegenwoordigd m.u.v. het OM;
 - Geen vaste frequentie, afstemming veelal online;
 - Gecoördineerd en voorgezeten door LNV (ondergebracht bij RVO);
 - Communicatie-uitvoering en -facilitering, opleiding.
- Werkgroep analyse (ambtelijk uitvoerend)
 - Deelnemer frequentie: maandelijks;
 - Gecoördineerd en voorgezeten door RVO
 - Informatie-analyse t.b.v. uitvoering

2.4 Evaluatie 2023

In de projectgroep bijeenkomst van 1 februari 2024 is de realisatie van GGH Mest/De Peel in 2023 geëvalueerd, en zijn (ambtelijk) doelen geformuleerd voor 2024 – ter voorbereiding op het Bestuurlijk Overleg op 4 april 2024. De uitkomsten hiervan zijn beschreven in *Terugblik GGH de Peel 2023 en doelen 2024*, dat als **Bijlage 1** aan deze jaarrapportage is toegevoegd.

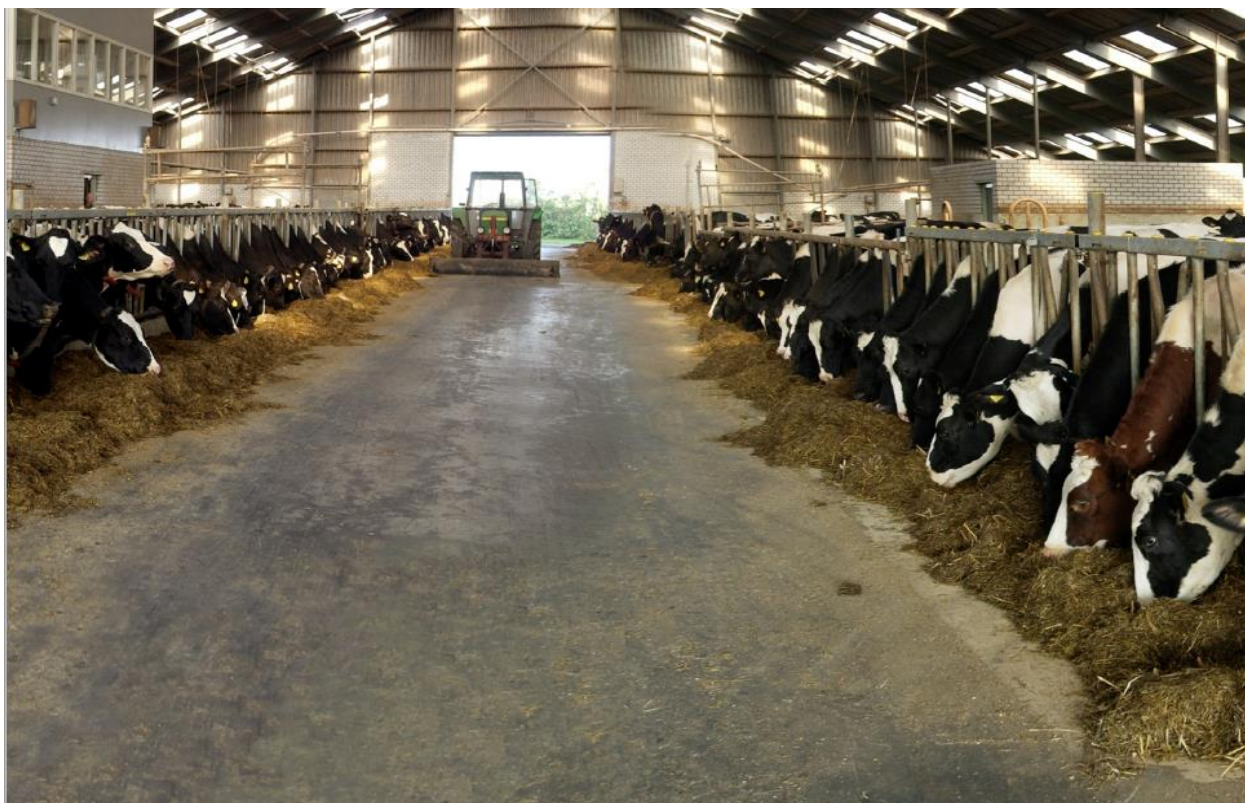
De evaluatie zag met name op de samenwerking, de processen en de ontwikkelingen in GGH de Peel het afgelopen jaar. Algemeen beeld van de evaluatie is dat men tevreden is over de samenwerking in 2023, de gezamenlijke controles en de voorbereiding ervan, de bijeenkomsten die geweest zijn en de genomen stappen in de samenwerking. De samenwerking werpt ook zijn vruchten af in het dagelijks werk van de toezichthouders buiten GGH door meer kennis en het feit dat men de andere partijen sneller en beter weet te vinden. De kracht van deze samenwerking is de opbouw van een netwerk, elkaars expertise kennen en elkaar in de uitvoering aanvullen en bijstaan met de betrokken bestuurders eromheen. Ook komt het steeds meer voor dat controleurs bij een eigen controle zaken opmerkingen waarvoor ze zelf niet aan de lat staan, en die vervolgens aan de juiste partner worden doorgegeven waardoor ook daar tegen kan worden opgetreden. Deze controles worden niet verantwoord als controle voor GGH maar vloeien dus wel voort uit de samenwerking en de

kennisdeling vanuit GGH. Er zal worden gekeken of we dit ook kwantitatief kunnen maken voor GGH de Peel.

2.5 Voortgang 10 speerpunten fase II

Begin 2023 is in het Bestuurlijk Overleg GGH Mest/De Peel het voorstel voor de invulling van Fase II vastgesteld. Onder meer zijn daarbij 10 speerpunten geformuleerd, waarnaar de aandacht in Fase II specifiek uit zou gaan.

Ten behoeve van het Bestuurlijk Overleg op 4 april 2024, is de voortgang op deze speerpunten in kaart gebracht. Het desbetreffende overzicht *Voortgang speerpunten GGH de Peel* is als onderdeel van de evaluatie 2023 van Bijlage 1 toegevoegd.

3. Analyse

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk informeren we u over wat de analysewerkgroep in 2023 heeft opgeleverd.

De analysewerkgroep werkt in twee sporen. Spoor 1 betreft het analyseren/selecteren vanuit een casus en spoor 2 betreft het analyseren vanuit een risico.

Spoor 1

Als een onderzoek leidt tot de vaststelling van overtreding(en), kunnen de kenmerken van de casus ingebracht worden in de analysewerkgroep. Aan de hand van kenmerken wordt er geanalyseerd of er soortgelijke gevallen zijn en of er mogelijke overtreders naar boven komen.

Spoor 2

Het tweede spoor is analyseren vanuit een risico. Hierbij vindt selectie plaats op basis van data van mogelijke overtreders aan de hand van risico indicatoren.

Beide sporen hebben controles opgeleverd binnen GGH de Peel

3.2 Stoppende bedrijven

Stoppende bedrijven blijft een actueel onderwerp binnen het analistenteam. Hierbij wordt een analyse gedaan vanuit een risico (spoor 2). Stoppers worden aangeduid als (intensieve) veeteeltbedrijven (varkens/kippen) die stoppen met hun intensieve veeteelt activiteiten. Het risico bij deze gestopte bedrijven is dat de aanwezige mest niet verantwoord wordt afgezet, of in het geheel niet wordt afgevoerd en met de sloop in de grond spoelt met de nadelige gevolgen voor het grond en oppervlaktewater. In 2023 is een lijst met adressen geleverd aan de NVWA met stoppende bedrijven die vervolgens nader zijn onderzocht (zie hoofdstuk 4.3.5).

3.3 Slachterijen

Het onderwerp slachterijen betreft een analyse vanuit een casus (spoor 1). Vanuit het veld kwam het signaal dat slachterijen in de regio zich wellicht niet hielden aan de mestregelgeving. Er was door een toezichthouder van de ODZOB een partij mest aangetroffen op een akker, waarbij de afnemer beweerde dat het geen mest was. De NVWA classificeerde het echter wel als mest, vermoedelijk afkomstig van een slachterij. Er waren echter geen vervoersbewijzen voorhanden. Aan de analyse werkgroep werd gevraagd om een selectie te leveren met naam en adressen van slachterijen in de Peel en of daar vandaan mest werd geleverd. De lijst is geleverd aan de NVWA die hier vervolgens onderzoek naar heeft gedaan (zie ook hoofdstuk 4.3.6.)

3.4 Afrondend

Terugkijkend kunnen we stellen dat 2023 voor de analisten een aantal effectieve analyses heeft opgeleverd waardoor al snel voldoende werkvoorraad was om de afgesproken controles met elkaar te kunnen uitvoeren. Hierdoor was de inzet van de werkgroep minder benodigd dan in andere jaren. Aan de ene kant is het mooi dat de werkgroep flexibel inzetbaar is aan de andere kant mis je continuïteit en analyses van mogelijke andere risico's die ook aandacht verdienen. Dit zal een aandachtspunt zijn voor 2024.

4. Uitvoering

4.1 Inleiding

Vanuit Analyse & Selectie maar ook vanuit planning op planning zijn in totaal 32 adressen aangeleverd voor gezamenlijke controles GGH. Deze vormen de basis voor de uitvoering van gezamenlijke inspecties voor het project GGH-mest. Op de aangeleverde adressen vindt een check plaats op inhoud en daarna wordt de planning van de daadwerkelijke controles georganiseerd door NVWA met de partners.

4.2 Algeheel overzicht

In onderstaande twee tabellen staat een overzicht van de controles en de resultaten daarvan.

<i>Naam onderzoek</i>	<i>Van analyse</i>	<i>Controles voorzien</i>	<i>Controles uitgevoerd</i>	<i>Nog in onderzoek</i>
<i>Oplopende voorraden</i>		10	9	1
<i>Intermediaire controle</i>	-	1	1	-
<i>Varkensrechten</i>		2	2	-
<i>Pluimveerechten</i>	-	1	1	-
<i>Combi Derogatie 2023</i>	-	6	6	-
<i>Stoppers SRV</i>	6	-	6	-
<i>Slachthuizen afvoer mest</i>	4	-	4	-
<i>Meldingen</i>	-	4	3	1
Totaal	10	24	32	2

Toelichting:

Er is een verschil tussen '**Van analyse**' en '**Controles voorzien**'. Dit komt vooral doordat er naast de gezamenlijke controles vanuit de analyse, ook andere (spontane) controles gezamenlijk zijn opgepakt. **Controles uitgevoerd** betekent dat de fysieke controle heeft plaatsgevonden. Dit wil niet zeggen dat de controle volledig is afgehandeld omdat er mogelijk nog (administratief) onderzoek loopt.

**Overzicht
resultaten**

NVWA

Waterschap

Omgevingsdienst

	TCU	NIO	NA	A	NB	NA	A	NB	NA	A
<i>Oplopende voorraden</i>	10	1	3	6	-	-	-	-	-	-
<i>Intermediaire controles</i>	1	1	1	-	-	-	1	-	1	-
<i>Varkensrechten</i>	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1
<i>Pluimveerechten</i>	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
<i>Combi Derogaties 2023</i>	6	-	6	-	-	-	3	-	-	-
<i>Stoppers SVR</i>	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-
<i>Afvoer slachthuizen mest</i>	4	-	-	4	-	-	4	4	-	-
<i>Meldingen</i>	4	-	-	4	-	-	-	1	-	-
Totaal	-	2	12	21	-	2	8	5	1	1

Toelichting:

TCU: totaal aan controles voorzien

NIO: nog in onderzoek

NB: niet bekend

NA: Niet akkoord

A: Akkoord

4.3 Toelichting controles

De tabel geeft een overzicht weer welke partners bij welke gezamenlijke inspecties zijn aangehaakt. Vanuit het Kernteam Analyse en Selectie is de NVWA sturend in de coördinatie van de gezamenlijke inspecties. In het voortraject van de daadwerkelijke bedrijfsbezoeken wordt met de handhavingpartners (onder meer) afgestemd wat de meerwaarde is van het aansluiten van partners en de controleaanpak van de partners bij de fysieke inspecties. Een partner beslist dan zelf om wel of niet deel te nemen aan een gezamenlijke inspectie. Een reden om niet aan een gezamenlijke inspectie deel te nemen, kan onder andere zijn dat het te bezoeken bedrijf op dat moment niet past in

de scope of planning van een handhavingspartner, of dat het desbetreffende bedrijf eerder in dat jaar al is gecontroleerd door de handhavingspartner.

De (digitale) voorinformatie van het desbetreffende, te bezoeken bedrijf, wordt tussen de handhavingspartners gedeeld en geanalyseerd (in de voorbereiding op de fysieke inspectie). Dit geldt ook voor de uitkomst van een bedrijfsbezoek, ook in de gevallen waarin het niet komt tot een gezamenlijk fysiek bedrijfsbezoek.

In onderstaande sub-hoofdstukken staat per controle-onderwerp een korte toelichting.

Inspecties van de NVWA hebben betrekking op een geheel en afgesloten (mest) boekjaar. De ondernemer heeft namelijk in het niet afgesloten jaar nog de mogelijkheid om correcties of veranderingen door te voeren die van invloed zijn op zijn resultaten.

4.3.1 Oplopende voorraden

In 2023 is door het Kernteam Analyse en Selectie onder leiding van RVO een risico gedetecteerd ten aanzien van bedrijven die hun mestvoorraden op papier laten oplopen, waardoor het lijkt dat ze minder behoeven af te voeren. Door analisten van RVO is een selectie gemaakt van bedrijven die mestvoorraden opgaven bij RVO voor het jaar 2022, waarbij de opgegeven mestvoorraad de laatste jaren elk jaar groter is geworden (stijgende voorraad). Tevens was onderdeel van de selectie dat de mestvoorraad groter was dan de mogelijke opslagcapaciteit op het bedrijf op moment van opgave. Gekozen is voor een pilot met een 10-tal bedrijven waarbij de mestvoorraad veel groter was dan de opslagcapaciteit volgens de gegevens van de Omgevingsdiensten. De inspecties met betrekking tot bovenstaande selectie vergt een gedegen administratief onderzoek waarbij de bedrijfsmestproductie wordt vergeleken met de plaatsingsruimte op de bedrijfseigen grond en de afvoer van meststoffen middels rVDM (realtime Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen).

4.3.2 Intermediaire controles

Vanuit de Omgevingsdiensten is een Intermediaire onderneming aangedragen voor een inspectie. De Omgevingsdiensten troffen op een locatie opslag van mest-achtige stoffen aan en een mestverwerkings- en of mestbewerkingsinstallatie aan. De NVWA heeft deze inspectie meegedaan, de inspectie is nog niet afgerond, er wordt een Rapport van Bevindingen opgemaakt door de toezichthouder van de NVWA.

4.3.3 Varkensrechten & Pluimveerechten

Dierrechten inspecties zijn een vast onderdeel van de inspecties door de NVWA. De partners gaan bij deze controles mee ter controle op de milieuvergunning (Omgevingsvergunning), met name voor de dieraantallen en mogelijk ook de afzet van spuiwater uit de luchtwassers.

4.3.4 Combi Derogatie 2023

Door de aanvraag van de ondernemer om voor de Derogatiebeschikking in aanmerking te komen kan een bedrijf in de steekproef vallen om gecontroleerd te worden op de naleving van de voorwaarden voor de Derogatie.

Een Combi Derogatie controle bestaat uit twee delen. Er wordt gecontroleerd op de naleving van de voorwaarden voor Derogatie gecombineerd met een controle op de gebruiksnormen vanuit de meststoffenwet door de NVWA. Omdat ook een controle over de gebruiksnormen over een afgesloten boekjaar moet plaatsvinden, betreft het een controle over een afgesloten jaar.

4.3.5 Stoppers RSV regeling

Door de NVWA en partners zijn 6 bedrijven gecontroleerd die zich hebben aangemeld voor de stoppersregeling. Het mogelijke risico bij deze bedrijven is dat zij administratief hun mestvoorraad hebben verantwoordt, terwijl de resterende fysieke (dierlijke)mest in de kelders als “zwarte” mest afgevoerd kan worden. Naast het afvoeren bestaat er ook het risico dat de mest bij het saneren van de gebouwen en de mestkelders in de bodem lekt en uiteindelijk in het grondwater terecht zou kunnen komen. Het mogelijke milieurisico is hierdoor aanzienlijk.

De 6 bedrijven zijn bezocht en waar nodig is de mestvoorraad geïnventariseerd. Op een later moment in 2024 zal er opnieuw een inspectie plaatsvinden (digitaal of fysiek) of de afvoer op de resterende voorraad ook heeft plaatsgevonden. Deze controle wordt dan gecombineerd met de Omgevingsdienst die de voorwaarden met betrekking tot de sloopverplichting controleert.

4.3.6 Slachthuizen afvoer mest

In 2023 is er vanuit de Omgevingsdiensten een melding gedaan van de aanwezigheid van organische producten (zaagsel, plantenloof en paardenmest) op percelen waar mais en andere gewassen in grote volumes werden aangevoerd. Vanuit RVO was er geen melding of aanwijzing dat het hier ging om reguliere aanvoer van (dierlijke) en of organische mest of andere mest gerelateerde producten. Onderzoek leverde geen aanwijzingen voor de herkomst van de organische producten op. Gelet op de samenstelling, geur en kleur, was er een vermoeden dat het product vrijkwam bij het slachtproces van varkens. De vermoedens waren niet zwaar genoeg om een strafrechtelijke opzet te kunnen starten, er was enkel het vermoeden maar geen gerichte aanwijzing voorhanden. Daarom is er door RVO een analyse gemaakt van alle slachtplaatsen in de provincie Noord Brabant en Limburg. Uit deze selectie zijn de vier grootste slachterijen geselecteerd. Dit om een indicatie te krijgen of van deze vier er mogelijk één was die zijn vaste fractie van de spoelplaatsen afzette naar de percelen die eerder in beeld kwamen.

In 2024 is dit onderzoek opnieuw opgepakt. Na een heterdaad wordt het onderzoek mogelijk uitgebreid.

4.3.7 Meldingen

Het bij dit onderwerp genoemde aantal komt voort uit vier meldingen van de Omgevingsdiensten en Waterschappen. Per melding wordt besloten hoe en met wie de melding wordt opgepakt. Hiervoor vindt overleg tussen de partners plaats.

1 melding ging over het lossen van mest in een watervoerende sloot. Deze zaak is verder opgepakt door de politie omdat er van het feit ook bij de politie aangifte was gedaan. Vanuit de NVWA is er inhoudelijk technische ondersteuning geboden.

Een 2^e melding is teruggezet aan de melder met het verzoek om deze via een Misdaad Anoniem Melding te registreren, om te voorkomen dat in eventueel een later onderzoek de melder geïdentificeerd kan worden. Het betrof een ernstig milieudelict waarbij zware opsporingsmiddelen en bevoegdheden ingezet kunnen worden.

Een 3^e melding had betrekking op het uitrijden van mest in relatie tot mogelijk gehouden dieren op een locatie. Dit onderzoek is opgepakt door de NVWA en de Omgevingsdienst. Door de NVWA om te kijken of er registratie van dieren en of productierechten waren op betreffende locatie en de Omgevingsdienst met betrekking tot mogelijk ontbreken van vereiste vergunningen.

Een 4^e melding had betrekking op een locatie waar eerder meldingen over zijn gedaan. Gelet op de uiterst complexe bedrijfsvoering en omstandigheden is besloten het onderzoek daar stop te zetten. In 2024 is dit onderzoek opnieuw opgepakt. Na een heterdaad wordt het onderzoek mogelijk uitgebreid.

4.4 Aandachtspunten

Vogelgriep

Afgelopen jaar heeft wederom de vogelgriep zowel onder gehuisveste vogels als onder de “wilde” watervogels slachtoffers gemaakt. Om verspreiding van dit virus of te verkleinen is vanuit partners en de NVWA zo veel mogelijk fysiek contact met de pluimveebedrijven en bedrijven waar pluimvee werd gehouden, gemeden. Administratieve controles op pluimvee rechten konden wel doorgaan maar vroegen wel om een zorgvuldige afweging van de risico's op vogelgriep.

Interne coördinator & start van een operationeel handhavingsoverleg (expertmeetings)

Vanuit de NVWA wordt er sinds mei 2022 gewerkt met een coördinator in de uitvoerende teams die intern NVWA richting de inspecteurs de controles uitzet, communiceert en waakt over de voortgang van de controles en inzet. De interne coördinator is ook eerste aanspreekpunt voor de afdeling Expertise en partners GGH om dossiers uit te zetten en partners te koppelen aan inspecteurs van de NVWA. Binnen expertiseteams worden ingewikkelde casussen besproken en mogelijk opgepakt als er een redelijke kans bestaat op succes.

5. Communicatie

5.1 Organisatie en Ontwikkelingen

Vanaf 2022 is de functie van Aanjager Communicatie GGH door LNV belegd bij RVO. Vanuit deze opdracht is de Communicatiestrategie GGH Mest De Peel Fase II 2023-2025 geschreven. Deze sluit aan bij de vernieuwde bestuurlijke afspraken zoals verwoord in de Speerpunten voor Fase II. De strategie is besproken en vastgesteld in het Kernteam en de Werkgroep Communicatie. Dit geldt ook voor de Handleiding Mediaberichten.

Gebiedsgericht Handhaven Mest De Peel 2023-2025. Waarin het proces voor de totstandkoming en voorwaarden voor de inhoud en publicatie zijn opgenomen.

In 2023 kwamen er bij meerdere deelnemers nieuwe (tijdelijke) communicatieadviseurs in dienst. Dit heeft het proces van afstemming en voortgang enigszins vertraagd.

De Aanjager Communicatie was ook in 2023 deelnemer van het Kernteam en de Projectgroep. Voor de uitvoering van communicatie stelt LNV jaarlijks een bedrag beschikbaar. Een budget voor alle gebieden, dat is ondergebracht bij RVO en wordt beheerd door de Aanjager communicatie. Hieruit zijn de spreker op 6 december en het onderhoud voor Pleio betaald. (Zie hieronder)

5.2 Communicatiemiddelen

Kennisbijeenkomsten/trainingen

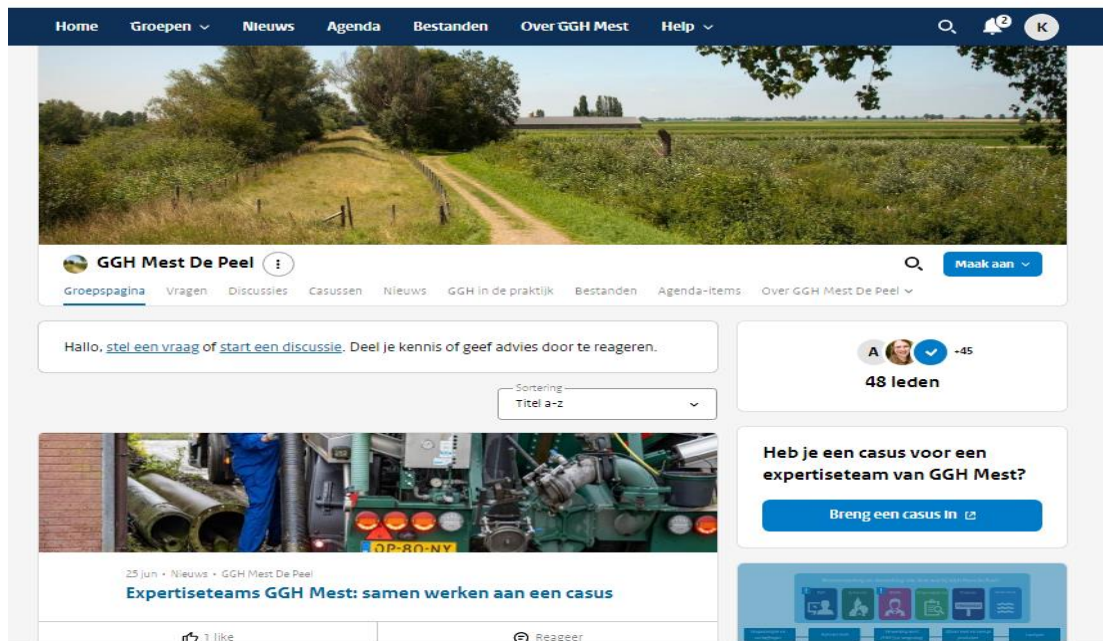
In 2023 waren er 2 kennis bijeenkomsten. Op 5 juli gaven de deelnemers aan GGH Mest De Peel uitleg over de eigen wettelijke taken t.a.v. mestverwerking/verwerkers en verantwoordelijkheden in de uitvoering (en de praktijk) en een toelichting op de uitdagingen en beperkingen die het toezicht hierop met zich meebrengt. De informatie is vastgelegd in een verslag en wordt nader uitgewerkt in een procesplaat met taakverdeling en bevoegdheden voor de toezichthouders.

Op 6 december vond er een online bijeenkomst plaats over het inzien van (financiële) administraties bij bedrijven en over de wijze waarop administraties een informatiebron kunnen zijn bij het toezicht. Aan de bijeenkomst namen 30 personen deel.

Pleio

Vanuit de opdracht om de interactie tussen de toezichthouders te verbeteren is gestart met de opzet van een platform in Pleio. Een samenwerkingsplatform dat specifiek is ontwikkeld voor de samenwerking tussen overheidsorganisaties. Een Platform om kennis en (beleid) ontwikkelingen te delen, vragen te stellen, gezamenlijke acties en uitkomsten te delen. In het eerste kwartaal van 2024 is dit Platform beschikbaar voor de toezichthouders en betrokkenen in De Peel. De andere GGH gebieden volgen later.

Platform GGH Mest

Afbeelding: Pleio scherm

Procesplaat mestverwerking

Eind 2023 is de vormgeving van een procesplaat over mestverwerking gestart. Deze is bedoeld voor de toezichthouders en beschrijft de taak per deelnemende instantie/overheid. Begin 2024 is deze beschikbaar voor de toezichthouders.

6. Conclusie

In 2023 is in GGH de Peel op basis van aanvullende afspraken met alle partners uitvoering gegeven aan de samenwerking. Dit is vormgegeven met een aantal speerpunten waarin de samenwerking door middel van inzet-en capaciteitsafspraken, kennis- en informatiedeling en de focus op het verhogen van de naleving van de mestregels is geborgd. Begin 2024 is teruggeblikt op het afgelopen jaar door middel van een evaluatie in de projectgroep. Deze evaluatie zag met name op de samenwerking, de processen en de ontwikkelingen in GGH de Peel het afgelopen jaar. Algemeen beeld van de evaluatie is dat men tevreden is over de samenwerking in 2023, de gezamenlijke controles en de voorbereiding ervan, de bijeenkomsten die geweest zijn en de genomen stappen in de samenwerking. De samenwerking werpt ook zijn vruchten af in het dagelijks werk van de toezichthouders buiten GGH de Peel door meer kennis en het feit dat men de andere partijen sneller en beter weet te vinden. De kracht van deze samenwerking is de opbouw van een netwerk, elkaars expertise kennen en elkaar in de uitvoering aanvullen en bijstaan met de betrokken bestuurders eromheen.

In 2023 heeft de analistenwerkgroep minder analyses uitgevoerd dan in voorgaande jaren omdat de eerste analyses dusdanig veel controles opleverden dat al snel was voorzien in de hoeveelheid afgesproken controles voor 2023. Voor de inrichting van het expertiseteam is in 2023 het proces neergezet en zijn twee casussen opgestart die op dit moment nog niet zijn afgerond. De minimaal 30 controles, die vooraf waren afgesproken, zijn uitgevoerd. Soms bleek de casuïstiek en de inzet duidelijk en kwam men snel tot overeenstemming over de gezamenlijke aanpak. Soms bleek er meer denkwerk nodig. Met de introductie van Pleio is er een stap gezet in het inrichten van een digitale samenwerkingsruimte. Hier is het mogelijk om onderling informatie en kennis te delen in een beveiligde digitale omgeving. Pleio wordt als samenwerkingsruimte in 2024 voor het eerst volledig ingezet.

Gesteld kan worden dat in 2023 aan alle gestelde doelen vanuit GGH de Peel is bijgedragen, namelijk het verbeteren van de samenwerking tussen diverse partijen die zich bezighouden met toezicht en handhaving van mest- en regelgeving, het bevorderen van de naleving van de mest wet- en regelgeving, het risicogericht opsporen van niet naleving en het bevorderen van kennisdeling over elkaar en elkaars regelgeving.

Bijlagen

- Bijlage 1 Terugblik GGH de Peel 2023 en doelen 2024

Bijlage 1

Terugblik GGH de Peel 2023 en doelen 2024

Inleiding

In de projectgroep bijeenkomst van 1 februari 2024 is teruggeblikt op het afgelopen jaar. Deze terugblik zag met name toe op de samenwerking, de processen en de ontwikkelingen in GGH de Peel het afgelopen jaar. De jaarrapportage GGH de Peel 2023 rondom de uitgevoerde gezamenlijke controles en de resultaten daarvan volgen in een separaat document.

In dit document zijn de bevindingen van de terugblik op 2023 opgenomen. Deze bestaan uit onderwerpen die goed gingen en uit onderwerpen die verbetering behoeven. Van hieruit worden de doelen voor de samenwerking in GGH de Peel 2024 beschreven.

Terugblik 2023

De volgende partijen waren aanwezig: RUDLN, ODZOB, ODBN (betreft een nieuw lid van de projectgroep, met beperkte informatie over 2023), RVO, Waterschap AA en Maas (mede namens waterschap de Dommel en Waterschap Limburg), RVO/LNV communicatie, LNV, PAV, provincie Noord-Brabant en OM.

Positief:

- Algemeen beeld is dat men tevreden is over de samenwerking in 2023, de gezamenlijke controles en de voorbereiding ervan, de bijeenkomsten die geweest zijn en de genomen stappen in de samenwerking.
- De fysieke ontmoetingen zorgen voor vertrouwen in de samenwerking.
- Er is meer structuur en inhoud toegevoegd aan van de overleggen. Voorheen gingen overleggen vaak over de structuur en wie is waarvan. Nu is er met name ook in de projectoverleggen ruimte voor inhoud.
- De samenwerking werpt zijn vruchten af in het dagelijks werk van de toezichthouders binnen en buiten GGH door meer kennis en het sneller en beter kunnen vinden van de andere partijen.
- De kracht van dit project is de opbouw van een netwerk, elkaars expertise kennen en elkaar in de uitvoering aanvullen en bijstaan met de betrokken bestuurders eromheen. Dit kan naar nieuwe gebieden uitgerold worden zoals naar de Gelderse Vallei, Twente en andere gebieden. Aan de voorwaarden die de Europese Commissie stelde in relatie tot de derogatiebeschikking wordt hiermee voldaan.
- Dit brengt ook direct het beeld naar voren dat de samenwerking de fase van gebruikelijke praktijk benadert en dat de inzet kan worden verplaatst naar het onderhouden, optimaliseren en faciliteren van die samenwerking. Hiermee zal dan ook de projectstructuur, zoals die nu nog wordt gehanteerd, kunnen worden heroverwogen. Wel moet geborgd blijven dat de genoemde speerpunten en de voortgang ervan, die zijn benoemd in fase II GGH Mest/De Peel, juist belegd worden.
- De wens wordt uitgesproken om de structurele samenwerking in de uitvoering als zodanig door te laten gaan, gelet op de opbrengst hiervan in verhouding tot de tijdsinvestering.
- Mogelijke adressen/controles komen tot stand via het analistenteam of via inbreng van casussen in het expertiseteam.
- Het analistenteam heeft goed gefunctioneerd afgelopen jaar en goede controles opgeleverd. Binnen het team wordt het als zeer nuttig ervaren om kennis en data met elkaar te verbinden en hierin verdere stappen te zetten.

- Voor de inrichting van het expertise-team is in 2023 het proces neergezet (zie bijlage 1) en zijn twee casussen opgestart (nog niet afgerond).
- De minimaal 30 controles, die vooraf waren afgesproken, zijn uitgevoerd. Soms bleek de casuïstiek en de inzet duidelijk en kwam men snel tot overeenstemming over de gezamenlijke aanpak. Soms bleek er meer denkwerk nodig.
- Met de introductie van Pleio (zie bijlage 2 voor een voorbeeld van de webpagina), is er een nieuwe stap gezet in een digitale samenwerkingsruimte: onderlinge informatie- en kennisdeling in een beveiligde digitale omgeving is mogelijk. Pleio wordt als samenwerkingsruimte in 2024 voor het eerst volledig ingezet.
- Waardevolle trainingdagen door NVWA (2022) zijn voor herhaling vatbaar.
- In 2023 waren er 2 kennis bijeenkomsten. In de eerste bijeenkomst werden de eigen wettelijke taken t.a.v. mestverwerking/verwerkers en verantwoordelijkheden in de uitvoering (en de praktijk) uitgelegd voor en door de deelnemers in GGH. Naast de uitdagingen en beperkingen die het toezicht hierop met zich meebrengt. De informatie is vastgelegd in een verslag en een procesplaat (zie bijlage 5). In de tweede bijeenkomst stond het inzien van (financiële) administraties bij ondernemers centraal. Over de wijze waarop administraties informatiebron kunnen zijn bij het toezicht. Aan de bijeenkomst deden 30 personen mee.
- De communicatiestrategie is afgerond.
- De mediahandleiding is klaar.

Meer aandacht is er nodig voor:

- De rollen binnen, en de uitvoering van het proces rondom, het expertiseteam zijn nog niet bij iedereen duidelijk en verdienen nadere aandacht. Op basis van een gelijkwaardige rolverdeling wordt voor iedere casus een expertiseteam samengesteld uit de desbetreffende Omgevingsdiensten, Waterschappen en de NVWA.
- We willen borgen dat we het enthousiasme, dat we in het begin hadden rondom de expertiseteams, vasthouden. We willen dit jaar met nieuwe resultaten komen, in de vorm van meerdere casussen die door het expertiseteam zijn afgehandeld.
- Er is meer duidelijkheid nodig over wanneer iets een casus is voor het expertiseteam, in welke gevallen een casus voldoende duidelijk is om direct concrete afspraken te maken over de aanpak van de controle, en in welke gevallen eerst een bijeenkomst om te brainstormen gewenst is. Belangrijk is dat we met elkaar een dergelijke keuze maken op basis van consensus.
- In het tweede kwartaal ontstond capaciteitsgebrek bij de NVWA. Dit kwam o.a. door de jaarplancycclus en de afspraken in het handavingsplan NVWA-RVO. Op het moment dat het capaciteitsgebrek zich voordeed, is gewezen op de afspraken die we met elkaar hebben gemaakt over de inzet en het beschikbaar stellen van voldoende capaciteit voor de samenwerking GGH Mest/De Peel. De inzet is daarop organisatorisch rechtgetrokken. Het verzoek aan de NVWA blijft om, als uitvoeringsinstantie namens het bevoegde gezag m.b.t. Meststoffenwet, altijd tijdens de meststoffencontroles aanwezig te zijn en de leiding te nemen.
- Voor een betere aansluiting op de dagelijkse werkzaamheden en doelen van betrokken partijen, zou er meer met de jaarplannen van de afzonderlijke partijen moeten worden gedaan, een zgn. jaarplanbespreking. De afzonderlijke jaarplannen zijn gemaakt op basis van diverse risicoanalyses en prioriteiten die elke partij heeft benoemd. In de jaarplanbespreking legt men de jaarplannen van de omgevingsdiensten, waterschappen, RVO en de NVWA naast elkaar en zoekt men de overeenkomsten.
- Er was veel verloop onder (communicatie-)medewerkers. Dit bemoeilijkte het maken van afspraken en het voeren van overleggen.
- Meer transparantie in afspraken over analyses en controles. Beter vastleggen welke keuzes worden gemaakt en wat de voorlopige resultaten van de controles zijn (via Pleio).

- Opgedane kennis vanuit de analyses en controles beter met elkaar delen, zodat andere toezichthouders hier ook van op de hoogte zijn (via Pleio).
- De meerwaarde van GGH blijven uitdragen naar de omgeving (o.a. bestuurders) zodat hier een breed draagvlak voor blijft.

Samenwerking in toezicht de Peel: doelen 2024

In het kort de doelen van GGH Mest/De Peel voor 2024, voortkomend uit de speerpunten die zijn geformuleerd in het voorstel voor fase II GGH Mest/De Peel, en uit de bovenstaande positieve punten en aandachtspunten.

- De samenwerking van toezichthoudende organisaties GGH Mest/De Peel 2024 wordt voortgezet.
- Transparantie in wat we doen en hoe we het doen en wat de resultaten zijn, is hierin vanzelfsprekend. We maken hierbij volop gebruik van de mogelijkheden van Pleio om elkaar op de hoogte te houden. Dit betekent meer transparantie bij de totstandkoming van de controles en dit onderling delen via het ontwikkelde en in 2024 gebruik te nemen dashboard (zie bijlage 3).
- Alle partijen borgen structureel de capaciteitsinzet die nodig is voor een goede uitvoering en samenwerking. Knelpunten worden hierbij vroegtijdig gesignaleerd en bespreekbaar gemaakt. De ervaring leert dat knelpunten dan opgelost kunnen worden.
- De afgesproken controles worden gehaald op basis van slimme en risicogerichte controles (rekening houdend met thema's uit jaarplannen en vanuit data) vanuit analistenteam en casuïstiek via expertiseteams. Afspraken worden hierbij gemaakt op basis van consensus.
- Interne kennis- en informatiebijeenkomsten blijven van groot belang. Het gaat hier bijvoorbeeld om kennis over de mest gerelateerde wet- en regelgeving, de eigen bevoegdheden en die van de partners, landbouwkundige en technische kennis rond bijvoorbeeld mestgebruik en mestverwerking, en kennis over het project GGH Mest/De Peel (doelen, meerwaarde, kernboodschap) zelf. Deze bijeenkomsten worden weer samen met, en bij, de partners georganiseerd. Zo wordt in de mei 2024 een ontmoetingsdag georganiseerd voor alle betrokkenen bij GGH Mest/De Peel.
- We maken een voorstel over het uitfasen van de projectorganisatie GGH Mest/De Peel en bepalen een nieuwe structuur voor continuering van de samenwerking waarbij, ondersteuning, optimaliseren en faciliteren van het toezicht geborgd blijven. Voor de speerpunten die regio-overstijgend zijn, komt een voorstel voor borging.
- Platform GGH Mest (Pleio) wordt als samenwerkingsruimte gebruikt. Voor kennisdeling, voortgang, signalen, casussen, vragen en interessante ontwikkelingen of nieuws dat we met elkaar willen delen over elkaars vakgebieden. (in maart 2024 volledig uitgerold naar alle toezichthouders). Op dit samenwerkingsplatform is ook gelegenheid om kennis, informatie en ervaringen uit te wisselen tussen de verschillende GGH Mest-projecten (naast De Peel bijvoorbeeld ook Gelderse Vallei en Twente).
- Het analistenteam wordt doorontwikkeld. Juridisch en beleidsmatig worden de mogelijkheden verkend om effectiever data te koppelen en kennis te delen.
- Er wordt een toelichting gemaakt m.b.t. rollen en de uitvoering van het proces van het expertiseteam. Op basis van een gelijkwaardige rolverdeling, werkt het expertiseteam casuïstiek nader uit en legt dit vast via de voortgang in Pleio.
- Planning en monitoring verloopt via Pleio. Zowel de voortgang van casussen in het expertiseteam, als onderzoeken uit analistenteam, kunnen hier gevolgd worden (zie bijlage 4 Voorbeeld planning en monitoring in Pleio)
- In de eerste helft van 2024 wordt een jaarplanbespreking gehouden waarin de jaarplannen van alle betrokken organisaties worden bekeken op overeenkomsten en raakvlakken met als doel hier prioriteit in onderwerpen voor controles te kunnen aanbrengen.
- De samenwerking bij toepassing van de Wet Bibob bij intermediairs (mest) in het kader van subsidie- en vergunningverlening wordt nader in beeld gebracht en daar waar mogelijk uitgebreid.

- In de 1e helft van 2024 zal gekeken worden naar de mogelijkheden om een grondslag voor informatie-uitwisseling tussen toezichthouders op te nemen in de Meststoffenwet of andere wetgeving, en hoe een planning en de uitrol hiervan er dan uitziet.
- In het eerste kwartaal van 2024 worden afspraken gemaakt over de samenwerking met toezichthoudende organisaties uit Twente en Gelderse Vallei, op basis van de ervaringen in GGH Mest/De Peel. Ervaringen in de GGH-gebieden worden met elkaar uitgewisseld.
- Er wordt een pilot certificering gestart in De Peel.
- Er wordt een procesplaat opgesteld met de toezichtstaken voor mestverwerking per deelnemer in GGH Mest/De Peel (zie bijlage 5 *Voorbeeld procesplaat toezicht bij MVI "in ontwikkeling"*). Bij de procesplaat volgt nog een beschrijving met: Korte beschrijving van de controle, hoe worden bedrijven geselecteerd voor een controle en welke sancties zijn mogelijk.
- Er wordt kennis met elkaar gedeeld over de ontwikkelingen in de mestwetgeving en de mestmarkt binnen GGH Mest, en de mogelijke impact op GGH Mest hiervan. Voor 2024 zijn dit:
 - 1^e kwartaal ontwikkelingen mestmarkt
 - Invoering mestregister per 1-1-2025
 - Vereenvoudiging mestwetgeving
 - Certificering
 - Spuiwaters/RENURE meststoffen
 - Overige ontwikkelingen

Bijlagen:

Bijlage 1 Proces Expertiseteam GGH de Peel

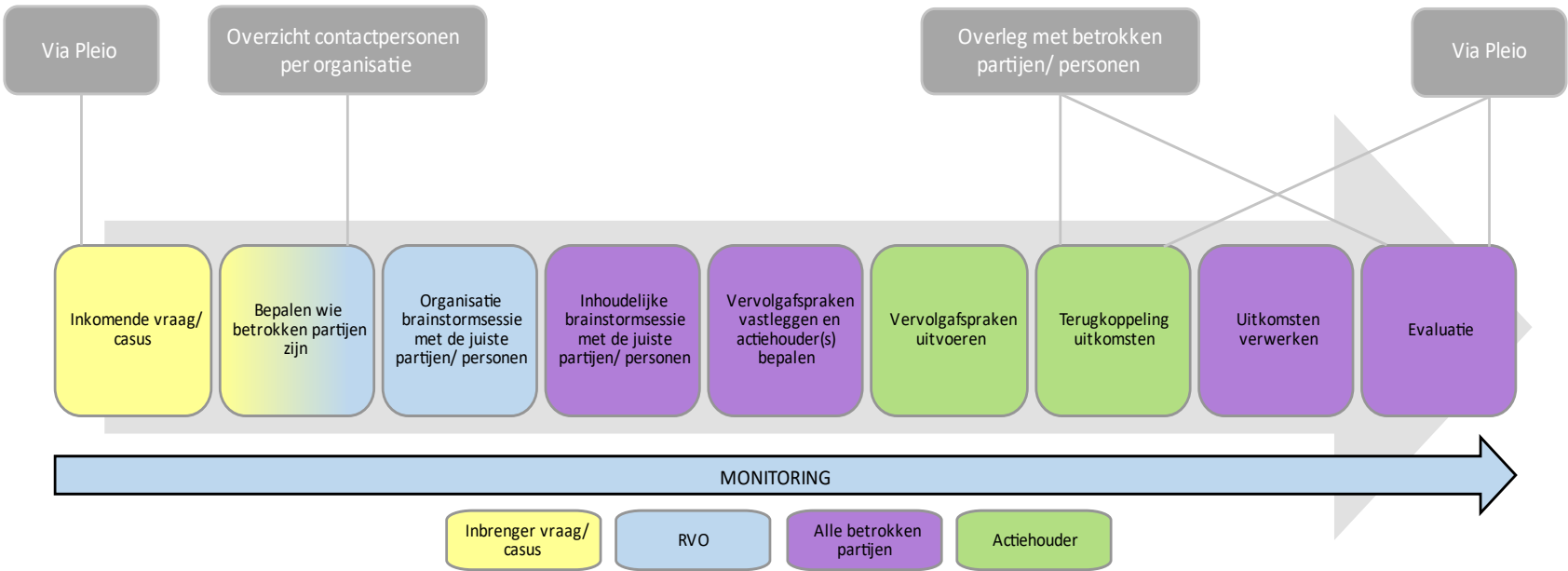
Bijlage 2 voorbeeld webpagina Pleio samenwerkingsruimte GGH

Bijlage 3. Opzet dashboard GGH de Peel

Bijlage 4 Voorbeeld planning en monitoring in Pleio

Bijlage 5 Voorbeeld procesplaat toezicht bij MVI "in ontwikkeling"

Bijlage 1 Proces Expertiseteam GGH de Peel

Platform GGH Mest

[Home](#) [Groepen](#) [Nieuws](#) [Agenda](#) [Bestanden](#) [Over GGH](#) [Help](#)

 GGH Mest De Peel

[Groepspagina](#) [Vragen](#) [Discussies](#) [Cases](#) [Nieuws](#) [GGH in de praktijk](#) [Bestanden](#) [Agenda-items](#) [Over GGH Mest De Peel](#)

Hallo, [stel een vraag](#), [plaats een bericht](#) of [start een discussie](#). Deel je kennis of geef advies door te reageren.

Sortering

Activiteit nieuw-...

1 feb • Nieuws • GGH Mest De Peel

Terugkijken conferentie Effectieve aanpak milieucriminaliteit

 +13

16 leden

Deelnemende organisaties

 waterschap
limburg

22 jan

Waterschap Limburg

GGH DE PEEL

Dashboard

Datum: 12-10-2023
Versie: c0.1

tern gebruik

Inleiding

Hogere doel: waterkwaliteit verbeteren en vertrouwen in de overheid vergroten

Concrete doelen fase II:

- Samenwerking verbeteren tussen diverse partijen die zich bezighouden met toezicht en handhaving van mest- en regelgeving;
- Bevorderen van de naleving van de mest wet- en regelgeving;
- Risicogericht opsporen van niet naleving;
- Bevorderen van kennisdeling over elkaar en elkaars regelgeving.

De concrete doelen fase II worden gemonitord via dit dashboard.

10 speerpunten:

- Voldoende capaciteit
- Kennisdeling
- Informatie uitwisselen
- Verkennen bredere inzet Bibob
- Focus op niet naleving
- Risicogericht opsporen van niet naleving
- Identificeren knelpunten in mestregelgeving
- Onderzoeken bevoegdheden door T&H
- Verkenning private certificering
- Onafhankelijkheid toezichthouders

De 10 speerpunten worden gemonitord via het document 'Voortgang speerpunten GGH de Peel' welke bij elk projectoverleg wordt ingebracht en waarbij de relevante ontwikkelingen worden besproken.

Bijlage 4 Voorbeeld planning en monitoring in Pleio

[Home](#) [Groepen](#) [Nieuws](#) [Agenda](#) [Bestanden](#) [Over GGH](#) [Help](#)

[Groepspagina](#) [Vragen](#) [Discussies](#) [Cases](#) [Nieuws](#) [GGH in de praktijk](#) [Bestanden](#) [Agenda-items](#) [Over GGH Mest De Peel](#)

Cases

Overzicht van ingebrachte cases en vragen

Naam case/vraag	Onderwerp	Korte toelichting	Fase*	Inbrenger	Actiehouder(s)	Deadline fase

*Kies de juiste fase en vul het cijfer in in het overzicht.

Fase		Wie?
1	Inkomende vraag/case	Inbrenger case/vraag
2	Vaststellen betrokken partijen	RVO
3	Organisatie brainstormsessie	RVO
4	Inhoudelijke brainstormsessie	Alle betrokken partijen
5	Vastleggen vervolgafspraken en bepalen actiehouder(s)	Alle betrokken partijen
6	Uitvoeren vervolgafspraken	Actiehouder(s)
7	Terugkoppelen uitkomsten	Actiehouder(s)
8	Verwerken uitkomsten	RVO
9	Evaluatie	Alle betrokken partijen

Heb je een case of vraag voor GGH Mest?

Vul het formulier in. Je ontvangt na het versturen zo snel mogelijk een reactie van RVO. Zij nemen je case of vraag in behandeling.

[Breng een case of vraag in](#)

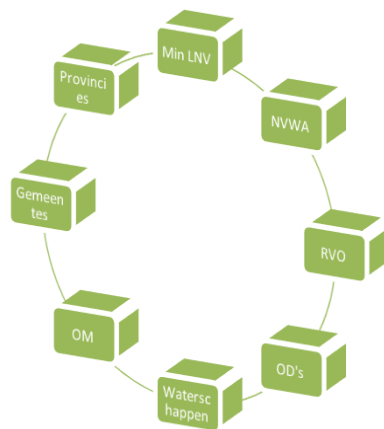
Bijlage 5 Voorbeeld procesplaat toezicht bij MVI "in ontwikkeling").

Bijlage 2

Voortgang speerpunten GGH de Peel

DATUM 25 maart 2024

INHOUDSOPGAVE

Speerpunt: voldoende capaciteit	32
Speerpunt: Kennisdeling	33
Speerpunt: Informatie uitwisselen	35
Speerpunt: Verkennen bredere inzet Bibob	37
Speerpunt: Focus op niet naleving	39
Speerpunt: risicogericht opsporen van niet naleving	41
Speerpunt: Identificeren knelpunten in mestregelgeving	43
Speerpunt: Onderzoeken bevoegdheden voor T&H	51
Speerpunt: Verkenning private certificering	53
Speerpunt: Onafhankelijkheid toezichthouders	54

SPEERPUNT: VOLDOENDE CAPACITEIT

TOELICHTING	Alle partijen erkennen het belang van GGH en zijn bereid capaciteit in te zetten in GGH fase 2. Om GGH tot een succes te maken is het van belang dat alle betrokken partijen de meerwaarde van samenwerking onderstrepen en zich inzetten om de meerwaarde tot positieve resultaten te brengen. Voor de uitvoering van GGH fase 2 is inzet nodig van de handhavende organisaties. Zij moeten hiertoe voldoende capaciteit beschikbaar hebben.
RESULTATEN	<i>Borgen inzet en capaciteit van alle partijen</i> - Alle partijen zijn betrokken vanuit de eigen expertise en tonen inzet om bij te dragen aan GGH. Dit leidt tot gezamenlijke analyses, controles, ongedwongen informatie- en kennis- uitwisseling en een transparante besluitvorming. - Jaarlijks moeten de selecties, planning en uitvoering van de controles efficiënt en effectief worden uitgevoerd. Voorwaarde hiervoor is dat bij alle betrokkenen (opdrachtgevers, opdrachtnemers en uitvoerders) duidelijk is wat de toegezegde capaciteit is. Uitgangspunt is dat de betrokken partijen voldoende capaciteit beschikbaar stellen om jaarlijks in het werkgebied van iedere omgevingsdienst 10 gezamenlijke controles te selecteren en uit te voeren. In het samenwerkingsgebied Oost-Brabant en Limburg-Noord zullen derhalve jaarlijks 30 controles worden uitgevoerd. Daarnaast is capaciteit noodzakelijk voor de bijbehorende overleggen en afstemming. - In zijn algemeenheid wordt binnen de projectgroep regelmatig teruggeblikt op de zaken die goed verlopen en de zaken die verbeterd moeten worden. Aan het eind van het jaar wordt daarbij een evaluatie over het afgelopen jaar GGH de Peel gehouden.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	planning
Signaleren knelpunten	In het projectoverleg van 10 mei 2023 heeft NVWA aangegeven problemen te hebben omtrent capaciteit voor GGH. Dit is na het overleg snel opgepakt waarbij de inzet van de NVWA voor GGH de Peel geborgd is.	allen	nvt

	Algemeen beeld 2023: er zijn knelpunten geweest, maar dit heeft niet geleid tot grote problemen of het niet na kunnen komen van gemaakte afspraken.		
Planning analyse selecties en voortgang controles	Laatste st. van zaken (begin 2024) is dat alle controles voor 2023 zijn gehaald. Een toelichting zal worden gegeven in de jaarrapportage 2023.	RVO/NVWA	nvt

SPEERPUNT: KENNISDELING

TOELICHTING	Alle partijen erkennen het belang van kennisdeling. Het is voor een goede samenwerking van belang dat toezichthouders weten bij wie welke expertise te halen is en wie welke bevoegdheden heeft.
RESULTATEN	<i>Blijven inzetten op kennisdeling</i> Er komt een contactlijst van alle deelnemers, met daarin hun werkzaamheden, expertises en bevoegdheden. Er wordt een programma gemaakt over de kennis waar nog behoefte aan is bij de toezichthouders. Hiervoor worden dan nieuwe voorlichtingssessies gehouden over de relevante onderwerpen. Regelmatig wordt binnen de projectgroep geëvalueerd of de kennisdeling goed verloopt en of er verbeteringen mogelijk zijn.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	planning
Communicatieplan	Voortgang bespreken	Communicatie	
Pleio	Samenwerkingsruimte creëren. 10 mei 2023 besloten om Pleio als samenwerkingsruimte te ontwikkelen.	Communicatie	Afgerond

	De basis voor Pleio is opgeleverd. Er vindt nog fine tuning plaats over inhoud. Februari/maart 2024 officiële aftrap Pleio. Alle toezichthouders kunnen dan inloggen. Er wordt ook een plannings- en monitoringstool in opgenomen. Zowel voortgang van expertiseteam als onderzoeken uit analistenteam kunnen hier gevolgd worden.		
Contactlijst	Wacht op Pleio. Inventarisatie opstarten in overleg van 18 oktober 2023. Is opgenomen in Pleio.	Communicatie	Afgerond
Mediahandleiding	Is opgeleverd en afgerond. Plaatsen op Pleio.	Communicatie	Afgerond
kennisdeling	Vragenuren/dialogsessies organiseren, nog 2 in 2023 6 December 2023 online sessie gehad met het onderwerp: <i>De (financiële) administratie als informatiebron bij toezicht</i>. Vragen en de presentatie zijn geplaatst op het Pleio platform GGH mest. Aan de bijeenkomst deden 30 personen mee.	Communicatie	Afgerond
Kennisdeling mestverwerking	Gezamenlijke sessie gehad met NVWA, OD's, waterschap en LNV op 5 juli 2023. Alle presentaties en vragen zijn samengevat in een nota. Dit zal ook beschikbaar worden gesteld op Pleio. Er is een procesplaat opgesteld met de toezichtstaken per deelnemer in de Peel voor mestverwerking.	LNV / Kor en RVO (proceplaat)	April 2024 afronden

Ontmoetingsdag 2024	Op 28 mei 2024 wordt er een ontmoetingsdag georganiseerd voor alle betrokkenen bij GGH de Peel in de Vredepeel.		28 mei 2024

SPEERPUNT: INFORMATIE UITWISSELEN

TOELICHTING	Alle partijen zijn bereid om de ruimte te zoeken waar het gaat om informatie uitwisselen tussen betrokken partijen en dit ook uit te dragen.
RESULTATEN	<i>Informatie uitwisselen</i> Een beperkte informatie-uitwisseling belemmert een goede samenwerking tussen de verschillende toezichthouders. Informatie die tot doel heeft het opsporen van overtredingen van de mestregelgeving moet ongehinderd kunnen worden uitgewisseld tussen de diverse toezichthouders. Het doel hierbij is om binnen Fase II gezamenlijke analyses uit te voeren op basis van gezamenlijke informatie-uitwisseling en van daaruit gezamenlijk de controles op te pakken. Het doel in Fase II is meer ruimte te zoeken om informatie uit te wisselen en te accepteren dat er een risico bestaat dat daarbij de grenzen van het (on)mogelijke worden gezocht.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	planning
Gebruik data i.h.k.v. uitvoering toezicht door omgevingsdiensten	NAV WOO verzoek I&R data en perceelgegevens. Nota in voorbereiding om dit wettelijke te regelen door Ministerie van I&W. Er moet ook iets komen voor de overgangperiode.	MIN LNV	2025

	13 september 2023 geïnformeerd bij I&R. De nota heeft even stilgelegen maar de afstemming van de nota is weer opgepakt. I&R heeft toegezegd ons op de hoogte te houden. Begin 2024 doorverwezen naar Julian van den Heuvel, beleidsadviseur data en informatievoorziening bij DG Landelijk gebied en stikstof: Er vindt op dit moment voorwerk plaats om data die het AERIUS instrumentarium ingaat, voor het berekenen van stikstofemissies uit de sectoren landbouw, industrie en mobiliteit tot stikstofdeposities, van een verstevigde wettelijke grondslag te voorzien met het doel dat deze data gedeeld kan worden met overheidsinstanties t.b.v. het reduceren van deze stikstof (emissies en deposities), alsmede doelen uit het NPLG te bewerkstelligen, en dit zal hoogstwaarschijnlijk onder de Omgevingswet gebracht worden. Mogelijk kan deze deelbaarheid van gegevens uitgebreid worden voor andere doeleinden -waterkwaliteit-. Overleggen hiervoor zijn inmiddels gaande. Beoogd is dat dit wetsvoorstel vanaf eind 2024 of begin 2025 in werking zal treden.		
Regulier overleg min. J&V, min. I&W en min. LNV	Aansluiten bij aanbevelingen commissie van Aartsen, en inzetten op aansluiting de Peel bij inspectieview. Overleg 12-9-2023 Interbestuurlijk programma versterking VTH. Daar zit een pijler informatie-uitwisseling in. NVWA is daar ook bij betrokken, of RVO er ook bij is betrokken is niet bekend. Er is een juridische analyse opgeleverd op I&W wetgeving. NVWA IOD was ook bij Min. J&V op de lijn gekomen waarin ze aangaven dat ze een grondslag missen dat hun eigen inspectie niet automatisch gegevens	MIN LNV	

	mag delen met BOD-en. De FIOD kan dat bijvoorbeeld wel met de belastingdienst. Bij LNV zou een dergelijke grondslag moeten worden opgenomen in heel veel diverse wetten die daar van toepassing zijn en dat is niet wenselijk. Daarom onderzoekt min J&V ook of er een andere mogelijkheid is. November 2023 t/m januari 2024 contacten met IOD- NVWA. IOD-NVWA heeft aangegeven dat informatieverstrekking vanuit het bestuursrecht naar het strafrecht door hun als urgent probleem wordt gezien, nu de AVG naar de inschatting van privacy-juristen daaraan in de weg staat. Het is belangrijk dat dit probleem geadresseerd wordt bij de verantwoordelijke ministeries en daar wordt opgepakt. Een mogelijke oplossing ligt in het creëren van een grondslag in de wet, zoals deze ook bestaat voor de informatieverstrekking vanuit de belastingdienst aan de FIOD. In de 1e helft van 2024 zal gekeken worden naar de mogelijkheden om een dergelijke grondslag op te nemen in de MSW en hoe een planning en de uitrol hiervan er dan uit ziet.		

SPEERPUNT: VERKENNEN BREDERE INZET BIBOB

TOELICHTING	Alle partijen stemmen in met het verkennen van de (breder) inzet van de Wet Bibob (Wet bevordering
--------------------	---

	integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) en eventueel het inwinnen van juridisch advies hierover.
RESULTATEN	<i>Inzet van de Wet Bibob</i> - Er wordt nog niet in de volle breedte gebruik gemaakt van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: Bibob). In het kader van het traject risico-intermediairs liggen hier mogelijk kansen. Onderzoek moet duidelijk maken waar de knelpunten liggen met betrekking tot inzet van Bibob bij intermediairs en hoe hier op doorgepakt kan worden. Ook om te bepalen hoe Bibob doorwerkt op de betrokkenen na het inzetten van dit instrument. - Naast het intrekken van een registratie als intermediair op basis van de Wet Bibob is er ook een verkenning nodig hoe schorsing van een registratie een effectieve bijdrage kan leveren aan het vergroten van de naleving, en of de gebiedsprocessen hier ook een rol in hebben. De huidige schorsingsmogelijkheden zijn beperkt tot die bedrijven die weigeren of vergeten hun boete te betalen. Echter door het betalen van de boete, kan de schorsing worden opgeheven, terwijl onzeker is of de overtreding hersteld is en in hoeverre recidive is voorkomen. LNV, NVWA en RVO zullen hiervoor het initiatief nemen om dit traject te starten.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
analyse	Analyse uitgevoerd met data RVO. Knelpunten die hieruit naar voren komen: - ontbreken van duidelijk beleid bij actieve bedrijven. RVO merkt op dat het erg lastig is om hier, ook met het oog op proportionaliteit, een goede beslissing in te nemen. Daarnaast is het lastig van tevoren in te schatten waarom RVO een tip van het OM krijgen, dat wordt nl. niet verder toegelicht.	MIN LNV/RVO	afgerond
Overleg 21 september 2023	Overleg gevoerd op 21 september 2023 om te kijken hoe OD's, NVWA en RVO omgaan met Bibob. Vervolg is om te kijken of er een samenwerking mogelijk is tussen Bibob coördinatoren van de verschillende organisaties. RVO geeft aan dat er al een vorm van samenwerking is met de provincie	LNV, RVO, prov NBrabant	Nieuwe afspraak 1 ^e helft 2024

	Noord Brabant waar een ervaren Bibob team zit. Afspraak is om de samenwerking bij toepassing van Bibob bij intermediairs (mest), subsidies en vergunningverlening nader vorm te geven.		
Contact in November 2023 met OM	OM gaat kijken of zij Tips rondom Bibob wat uitgebreider kunnen beschrijven. Update februari 2024: OM geeft aan dat dit helaas niet mogelijk is vanwege wettelijke beperkingen	OM	afgerond
Schorsing intermediairs	Tevens opties voor schorsing intermediair nog uitwerken. In VHS Mest Kamerbrief de intentie opgenomen om naleving van mestregels meer te verbinden aan de erkenning. Dit heeft ook raakvlakken met toekomstige mestbeleid en erkenning van mestverwerkers en evt. schorsing daarvan. Ivm het niet doorgaan van het landbouwakkoord en de daarmee gepaard gaande inzet voor een nieuw (robuuster en eenvoudiger) mestbeleid, is dit punt nog blijven liggen. In 2024 wordt nu wel gekeken of we hier al iets mee kunnen en willen in de huidige wetgeving. In een door LNV gestart traject voor vereenvoudiging regelgeving is daarvoor ook een onderdeel "Erkenningen en eisen registratie intermediaire ondernemingen" opgenomen.	LNV	Nog niet duidelijk

SPEERPUNT: FOCUS OP NIET NALEVING

TOELICHTING	Alle partijen stemmen in met het verbreden van het GGH toezicht en handhaving gericht op niet-naleving. Op
--------------------	---

	operationeel niveau betekent dit het beter gebruiken van elkaars kennis en expertise en betere betrokkenheid bij GGH van alle toezichthouders, en op strategisch niveau het onderling met elkaar delen van ervaringen in andere gebieden.
RESULTATEN	<i>Optimalisatie van het GGH toezicht door middel van samenwerking in de handhaving, gericht op het verhogen van de naleving</i> De verbreding en verbetering krijgen vorm door heldere structuren en transparantie in het gehele proces, van analyse tot afronding van de controle.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
Uitbreiding GGH gebieden	In het voorjaar 2023 zijn er gesprekken geweest met het gebied de Gelderse Vallei. Hier werd enthousiast gereageerd op eenzelfde soort samenwerking als in de Peel. Op 18 maart 2024 bijeenkomst geweest GGH Gelderse Vallei en Twente met als doel concrete plannen voor 2024 te maken. Ook regio Achterhoek heeft belangstelling om mee te doen met GGH en zat ook aan tafel. Voorstel vanuit de vergadering was om het GGH Gelderse Vallei, Twente en Achterhoek verder vorm te geven als gezamenlijk traject onder GGH Oost Nederland. De afspraken voor een eerste aanzet tot gezamenlijke controles worden vanuit NVWA opgepakt. Verder zal GGH Oost Nederland aansluiten op de faciliteiten die we voor GGH de Peel hebben ontwikkeld (Pleio, expertiseteams), en zal eenzelfde soort werkvorm worden gehanteerd. In 2025 uitbreiding met regio's met risico's op bewuste niet-naleving. De analyse hiervoor is eind 2023 opgeleverd. In 2024 zal besluitvorming en afstemming hierover plaatsvinden.	LNV	
Algemeen	In 2023 is ingezet op het helder maken van structureren en proces en om kennisdeling laagdrempelig te maken. Er zijn diverse tools ontwikkeld die de samenwerking helder en transparant maken. Het proces voor		

	expertiseteams is vastgelegd en toegelicht. Er zijn twee coördinatoren vanuit het RVO aangetrokken die het proces van GGH en de expertiseteams ondersteunen. Ook is een samenwerkingsplatform Pleio ontwikkeld om de voortgang van de controles en de samenwerking te monitoren. Dit alles draagt bij aan efficiënter en effectiever toepassen van toezicht en handhaving.		

SPEERPUNT: RISICOGERICHT OPSPOREN VAN NIET NALEVING

TOELICHTING	Alle partijen erkennen dat inzet van het strafrecht geen doel op zich is. Het bevorderen van naleving is de inzet van de samenwerking binnen GGH en daarbij hoort ook het risicogericht opsporen van niet naleving. Strafrecht is daarbij enkel het vangnet.
RESULTATEN	<i>Bevorderen naleving</i> - De inzet van GGH is gericht op het bevorderen van naleving. Bij GGH kan hierbij vooral worden ingezet op de contacten met de ondernemers die regels onduidelijk of lastig vinden. Het gaat dan om het rechtstreeks contact hebben met specifieke ondernemers. Dat kan al verbeteren als een toezichthouder meer kennis heeft over de eigen bevoegdheden en die van de toezichthoudende partners, en meer kennis heeft over de regels die gelden voor een specifieke ondernemer. - 2023 Is het eerste jaar waarin rVDM (het realtime vervoersbewijs dierlijke mest) in de praktijk wordt gebracht. Dit systeem draagt bij aan een verantwoorde manier van mestvervoer met een eenvoudige registratie en aan een open, transparante en eerlijke mestketen. Er is flink ingezet op extra handhaving rond het rVDM voor de komende jaren. Voor GGH is het van belang om de kennis rond rVDM te verbreden zodat deze goed kan worden toegepast bij Toezicht en Handhaving, met name in die gebieden waar de waterkwaliteit door niet naleving van mestregelgeving achterblijft - waaronder dus ook De Peel.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
Drie voorgestelde sporen vanuit het kernteam.	In 2023 zijn de analyses langs drie sporen ingestoken: 1. Vanuit casussen; wat is een interessante casus geweest, waaruit een mogelijk relevante (breder toegepaste) modus operandi blijkt; 2. Inzoomen op bepaalde indicatoren/risico's; kun je aan de hand daarvan mogelijke overtreders identificeren? (in feite het tot nu toe jaarlijks vastgestelde 'lijstje' met focus-onderwerpen); 3. Gebiedsgericht benaderen en daar bijzonderheden uit filteren en evt. actie op te zetten; Daarnaast: Thema's die in eerdere jaren zijn geïdentificeerd, zijn nog steeds relevant en bieden voldoende aanknopingspunten om ook in 2023 op voort te borduren. Algemeen beeld is dat de controles voor 2023 succesvol zijn geweest. In de evaluatie 2023 en in jaarrapportage 2023 zal hier nader op worden ingegaan.		
Control room	Voor toezicht en handhaving van de nieuwe realtime data vanuit het rVDM, is door de NVWA gestart met het ontwikkelen van een IT-systeem van data gedreven werken, dat inzichten voor toezicht en handhaving verschaft. Door het inzetten van slimme datatechnologie en datawetenschap is het uiteindelijke doel, dat de Control Room gevallen van niet naleving voorspellend kan selecteren en patronen kan herkennen. De		

	ontwikkeling van deze slimmere methoden van controle versterkt de informatiepositie voor de handhaving om een beter beeld te krijgen wat er zich in de mestketen afspeelt.		
Uitvoeringsprogramma's	Voor 2024 is afgesproken om de diverse uitvoeringsprogramma's naast elkaar leggen en op basis van overeenkomsten te kijken welke gezamenlijke controles mogelijk zijn.	Projectleider Noord Brabant plant overleg	April/mei 2024

SPEERPUNT: IDENTIFICEREN KNELPUNTEN IN MESTREGELGEVING

TOELICHTING	Alle partijen zijn bereid knelpunten in de mestregelgeving te identificeren en deze te adresseren om te bezien hoe deze knelpunten weggenomen kunnen worden.
RESULTATEN	<i>Knelpunten in de mestregelgeving</i> Knelpunten signaleren, bijvoorbeeld in wet en regelgeving, vergt kennis van diverse wetten en regelingen. Om knelpunten te signaleren is een open en transparante houding van alle betrokkenen bij GGH nodig. Toezichthouders moeten hun vragen en onduidelijkheden kunnen stellen en kennis kunnen ophalen en delen. Dit kan immers ook interessant zijn voor andere toezichthouders die ook tegen knelpunten aanlopen. Het moet dus ook duidelijk zijn waar of bij wie men terecht kan. En als iets een knelpunt is, in bijvoorbeeld wet- en regelgeving, moet duidelijk zijn wie hiervoor aan de lat staat en welke oplossingen er zijn en de evt. bijbehorende termijnen om dit op te lossen. Dit zal ook de wijze raken waarop bevoegdheden zijn geregeld m.b.t. naleving de van mestregelgeving, op het vlak van toezicht en handhaving. In het eerste kwartaal van 2023 gaan we gezamenlijk verkennen welke wensen en mogelijkheden er zijn om dit proces in te richten. Het is wenselijk om hiervoor een aparte werkgroep in te stellen met deelnemers vanuit GGH de Peel aangevuld met expertises vanuit andere organisaties in andere gebieden.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
Memo benodigde aanpassingen wet- en regelgeving 230112 Memo Kernteam GGH - ber	Memo is van 12-1-2023. Op 15 februari 2023 overleg gehad over de punten die hierin zijn genoemd. Genoemde punten zijn niet (eenvoudig) weg te nemen. Gezocht moet worden naar hoe hier in gezamenlijkheid wel een vuist kan worden gemaakt, zonder dat toezichthouders van verschillende organisaties tegen elkaar uitgespeeld worden. Veel onderwerpen komen nog naar voren vanwege onvoldoende kennis op bepaalde gebieden. De kennis zit soms bij de OD's of waterschappen en soms bij de NVWA of RVO. De oplossing moet voorlopig worden gezocht in het gezamenlijk optrekken bij deze issues. Probeer elkaar op te zoeken en gezamenlijk het probleem te bespreken en afspraken te maken hoe handhaving wel kan. Voor de langere termijn speelt de omschakeling naar het nieuwe mestbeleid. Het is hierin zaak elkaar goed mee te nemen in de uitvoerbaarheid hiervan, zodat alle opmerkingen kunnen worden meegenomen bij de vaststelling van dat beleid. Het verdient verder de aanbeveling om de casussen uit te werken en op Pleio te delen en concreet te maken wat wel kan en wat niet kan. Evt. dit in werkgroepen vaststellen.		
Elektronisch mestregister	Per 1-1-2024 vrijblijvend en per 1-1-2025 verplicht voor alle landbouwers. Uit de derogatiebeschikking: <i>mestregister”: een elektronisch systeem waarmee landbouwers verslag uitbrengen over het werkelijke nutriëntengebruik en het mestbeheer</i> <i>Artikel 4</i>		

	<i>Algemene voorwaarden voor de derogatie</i> <i>5) Nederland treft de volgende maatregelen:</i> <i>a) vanaf januari 2023 stellen alle landbouwbedrijven vóór het groeiseizoen een jaarlijks bemestingsplan op. In het bemestingsplan worden de gewasrotatie op de landbouwgrond en het geplande gebruik van dierlijke mest en andere stikstof- en fosfaat bevattende meststoffen beschreven;</i> <i>b) met ingang van 1 januari 2024 wordt een elektronisch mestregister ingevoerd waarin het op of in de bodem brengen van minerale meststoffen en de productie van mest en het op of in de bodem brengen ervan worden geregistreerd.</i> <i>Uiterlijk op 1 januari 2025 maken alle landbouwbedrijven gebruik van het elektronische register. De Nederlandse autoriteiten monitoren en analyseren de gebruikpercentages van meststoffen en verstrekken aan landbouwers advies over methoden om de totale gebruikpercentages te verlagen</i> Het verdient de aanbeveling te monitoren hoe deze ontwikkeling loopt en hoe dit GGH kan ondersteunen. Ook hoe kan deze info gedeeld worden met elkaar. In de ontwikkeling van het elektronisch mestregister moet meegenomen worden welke handhavingsmogelijkheden voor toezichthouders hieruit voortkomen. Het bemesting plan. De gebruikruimte is op bedrijfsniveau georganiseerd. Update 12-10-2023: De gesprekken voor de invoering van het mestregister zijn inmiddels gestart tussen LNV, WJZ en RVO. Het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet moet in 2024 aangepast worden zodat alle landbouwers hun aanvoer en nutriënten		
--	--	--	--

	gebruik en evt. voorraden doorgeven aan de overheid. Nu moeten alleen bepaalde intensiever bedrijven en derogatiebedrijven dit doen. Vanaf 1-1-2025 geldt dit voor alle landbouwbedrijven. We moeten hierbij goed monitoren wat toezichthouders hier mee kunnen. Mestregister wordt in 2024 ingevoerd en per 2025 verplicht voor alle landbouwers. Planning: Wetgeving Februari 2024 start concepttekst regeling Februari 2024 - juli 2024 toetsen en adviezen Publicatie 1 oktober 2024 Communicatie 2e helft 2024 Bouw digitaal formulier start in 2024 Uitnodigingen aan alle landbouwbedrijven in december 2024 Indienen voor 1-2-2025 Met de invoering van het mestregister moet ook de aanvoer en de voorraden van spuiwaters worden verantwoord (zie ook onderdeel spuiwaters)		
Bodem- voorraad N en P	Is er aantoonbaar een verband tussen overbemesting met dierlijke mest en toename N of P in de bodemvoorraad? Er is de laatste tijd veel aandacht binnen LNV voor N en P overschotten in de bodem en uitspoeling van nutriënten naar bodem en oppervlaktewater. Nutriënten-opname door planten speelt een belangrijke factor in de bodemvoorraad (of het overschot). Het klimaat speelt weer een belangrijke rol bij de groei van de gewassen. Bij droogte nemen planten weinig op en zie je een toename van het overschot en de uitspoeling. Het nitraat neemt in droge jaren fors toe in het grondwater, terwijl		

	er geen sprake hoeft te zijn van overbemesting. Er loopt een pilot bij een tuinder om data te verzamelen over bemesting en bodemvoorraad N en P. Dit kan ook interessante info opleveren voor GGH de Peel. Kan een bemonstering op N voor het toedienen van mest mogelijk een oplossing bieden in de hoeveelheid mest die je mag toedienen? Update 7 juni 2023: Publicatie NCM en Kamerbrief maatwerkaanpak 7^e AP CDM: 'Haalbaarheid van maatwerkaanpak in mestbeleid kan worden verkend' Donderdag 1 juni is de Tweede Kamer geïnformeerd over het advies van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) over de maatwerkaanpak van het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Voor het lopende programma was de maatwerkaanpak nog niet tijdig gereed en het zal nog verder moeten worden doorontwikkeld. Voor toekomstig beleid, zoals het achtste Actieprogramma Nitraatrichtlijn, is het belangrijk om de doorontwikkeling wel op haalbaarheid te onderzoeken. In het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn is aangekondigd dat het ministerie van LNV gezamenlijk met sector- en ketenpartijen een maatwerkaanpak zou uitwerken in de vorm van sturing op doelen. Deze verkenning loopt inmiddels een jaar. Als tussenproduct is door een werkgroep met sectorpartijen en de overheid een blauwdruk van een mogelijke maatwerkaanpak opgesteld. Op 23 maart is op ambtelijk niveau een stuurgroepoverleg over de maatwerkaanpak geweest. In de stuurgroep is afgesproken een akkoord van de minister te vragen om een haalbaarheidsonderzoek te starten.		
--	---	--	--

	Invoering van de maatwerkaanpak, zoals deze nu voorligt, is niet mogelijk. Belangrijkste reden hiervoor is de ontbrekende juridische borging en handhaafbaarheid. Gelet op de beweging naar meer doelsturing en de potentie hiervan, wil de stuurgroep graag verder onderzoeken hoe een vorm van doelsturing gericht op grondwaterkwaliteit voldoende gehandhaafd en geborgd kan worden. Het voorstel is om een haalbaarheidsonderzoek te starten dat in gezamenlijkheid met de sector, keten en uitvoerende instanties uitgevoerd worden. Het onderzoek richt zich op bedrijfsgerichte doelsturing op de grondwaterkwaliteit. Hoofddoel van het onderzoek is het eenduidig vaststellen van het bedrijfsspecifieke stikstofbodemoverschot, en daarmee de stoffenbalans op een manier die goed te borgen is. Resultaten van het haalbaarheidsonderzoek kunnen eind 2023 beschikbaar zijn. Aanvankelijk was de inzet om met een maatwerkaanpak een alternatief vast te stellen voor enkele wettelijke verplichtingen, zoals de bufferstroken, rustgewassen, uitrijddatum voor mest en de vanggewassenmaatregel vanuit het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Vanwege verplichtingen vanuit de derogatiebeschikking blijkt bij de bufferstroken geen maatwerk mogelijk, waardoor de focus nu wordt verlegd naar grondwaterkwaliteit.		
Mest-verwerking	Kent veel aspecten en is ondergebracht bij verschillende toezichthouders. De verschillende toezichthouders individueel hebben niet het totale overzicht rond een mestverwerker, terwijl het bedrijf dit zelf wel heeft. Toezichthouders kunnen hier door de mestverwerkers tegen elkaar worden uitgespeeld. Het is niet goed geregeld in wetgeving, maar dit zal ook niet eenvoudig veranderd kunnen worden. De oplossing moet ook hier worden gezocht in de samenwerking en		

	in het gezamenlijk met verschillende toezichthouders optreden. Optie om dit onderwerp gezamenlijk eens uit te diepen in een opleiding met als doel kennis met elkaar te delen, basiskennis hoe werkt een mestverwerker en waar liggen welke bevoegdheden en waar zitten de blinde vlekken. Een aantal constatering die zijn genoemd in het overleg: - Vanuit OD's wordt mestverwerking gezien als een agrarische activiteit, terwijl het een hoog gehalte industriële activiteiten bevat. - Co-vergisters aan- en afvoer: aanvoer zou gemeld moeten worden bij LMA, maar gebeurt bijna nooit. Hier zou vanuit communicatie nog de aandacht op gevestigd kan worden. - Registratiesysteem van co-materialen Onderzoeken of handhaving op mestverwerking toch bij 1 partij kan worden ondergebracht. Wie zou dat dan moeten zijn en wat moet daar voor gebeuren. Hier moet een werkgroep voor worden ingesteld. Update 12-10-2023. Interne GGH sessie gehad met toelichting van de betrokken toezichthoudende organisaties bij een mestverwerker. De aanbevelingen rondom toezicht bij mestverwerking moeten nu verder worden uitgewerkt. Met input van het overleg wordt een procesplaat gemaakt van bevoegdheden van verschillende toezichthouders bij		
--	--	--	--

	mestverwerking. Op basis hiervan kijken hoe we elkaar beter kunnen ondersteunen bij toezicht in mestverwerking.		
containerteelt	Dit onderwerp moet nader uitgewerkt worden. Wie heeft welke bevoegdheden, welke normen gelden hier. Voortel om hier een gezamenlijke factsheet voor te maken: wat valt onder containerteelt, welke wetgeving hoort daar allemaal bij en welke toezichthouders, welke problemen spelen er m.b.t. T&H.	werkgroep aanstellen die een factsheet kan gaan samenstellen	
spuiwaters	Onderzoeken of handhaving op spuiwaters toch bij 1 partij kan worden ondergebracht. Wie zou dat dan moeten zijn en wat moet daarvoor gebeuren. Hier moet een werkgroep voor worden ingesteld (wellicht samen laten lopen met mestverwerking). Update 12-10-2023: Er is een nota in afstemming tussen LNV, NVWA en RVO over soorten spuiwaters, het gebruik en de handhaving hierop. Dit moet helpen om duidelijkheid te scheppen naar toezichthouders en naar landbouwbedrijven en gebruikers van spuiwaters" Spuiwaters staat ook op de politieke agenda. Bijvoorbeeld om in te zetten als RENURE meststoffen en wordt hiermee gezien als belangrijks vervanger voor het verdwijnen van de derogatie. Er is een werkgroep binnen LNV gestart die zich bezighoudt rondom de Europese erkenning van RENURE en de aanpassingen van nationale wet-en regelgeving hierop. Mogelijke gaat certificering hierin ook een rol spelen.		
Vereenvoudiging regelgeving	Ee is binnen LNV een traject gestart "vereenvoudiging in regelgeving". De volgende punten komen hierin aan de orde: 1. Opslagregistratie		

	2. Verantwoording andere meststoffen dan dierlijke mest en zuiveringsslib en compost (buiten FPR), zoals - Spuiwater - Anorganische meststoffen - Overige organische meststoffen 3. Erkenningen en eisen registratie mestverwerkers 4. Afvoer hele mestoverschot van één producent naar één verwerker 5. Maximale toegestane stikstofverliezen 6. Mengverbod en erkenningensystematiek voor handelaren in co-materialen 7. Mestverwerkingsplicht, zoals VVO's 8. FPR, nationale implementatie (apart traject)		
--	--	--	--

SPEERPUNT: ONDERZOEKEN BEVOEGDHEDEN VOOR T&H

TOELICHTING	Alle partijen zijn bereid te onderzoeken op welke wijze de bevoegdheden, op het vlak van toezicht en handhaving met betrekking tot naleving van de mestregelgeving, optimaal kunnen worden belegd. Om vervolgens te bezien hoe dit het best kan worden geïmplementeerd.
RESULTATEN	<i>Bevoegdheden binnen mestregelgeving</i> - Een mogelijke verbetering, op het vlak van toezicht en handhaving m.b.t. naleving de van mestregelgeving, ligt in het vereenvoudigen en/of anders beleggen van de bevoegdheden. Voor de verkenning en verbetervoorstellen kan worden aangesloten bij speerpunt: identificeren knelpunten in mestregelgeving.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
amfetaminecasus	Vanaf eind 2023 speelt de amfetaminecasus. Deze casus heeft aangetoond dat de bevoegdheidsverdeling tussen alle betrokken partijen de samenwerking bemoeilijkt, met name daar waar het gaat voor het uitzetten van de diverse onderzoeken die nodig zijn. De amfetaminecasus ligt op het snijvlak van verschillende bevoegde instanties, zowel qua bevoegdheid vanuit regelgeving als door geografische aspecten. Zo zijn provincies en de gemeenten vaak de bevoegde gezagen in deze casus, maar is de uitvoering hiervan belegd bij de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten lopen in de onderzoeken aan tegen het feit dat onderzoeken naar oorzaak van de vervuiling vaak weer bedrijven betreft die over provinciegrenzen heen gaan. Vanuit het afvalstoffenbeleid van I&W is juist de bevoegdheid voor het toezicht op afval decentraal belegd waardoor ook I&W geen sturing kan uitoefenen. LNV en NVWA zijn bevoegd vanuit meststoffenregelgeving, maar hebben geen bevoegdheid voor het opsporen van afvaldumpingen. Verder is ook de Opiumwet van toepassing op amfetamine waarvoor de ministeries VWS en J&V verantwoordelijk zijn. Vanuit GGH is de amfetaminecasus nauwlettend gevolgd. Het is immers denkbaar dat het zich niet alleen beperkt tot Noord Nederland en dan raakt het ook de overige provincies en omgevingsdiensten en regionale uitvoerende diensten. Als proces is de amfetaminecasus interessant om knelpunten in T&H tussen verschillende toezichthouders boven water te krijgen. De amfetaminecasus tot nu toe wordt nog geëvalueerd. Ook worden er vervolg afspraken gemaakt om te kijken naar de verbetering van de borging van de keten. De uitkomsten zullen ook binnen GGH worden gedeeld.		

MVI's	Inzicht in bevoegdheden is nodig om te kunnen bezien of bevoegdheden goed zijn belegd. Het gezamenlijk bespreken van toezicht bij mestverwerkingsinstallaties levert zo bijvoorbeeld een bijdrage aan dit inzicht door de rollen die de diverse toezichthoudende partijen hierbij hebben. Ook wordt vanuit het ministerie inzichtelijk gemaakt of bepaalde afvalstromen op het bedrijf kunnen worden ingezet als meststoffen, de zgn spuiwaters. Ook dit moet helpen om duidelijkheid te scheppen naar toezichthouders en naar landbouwbedrijven en gebruikers van spuiwaters. Vanuit inzicht kan dan de stap worden gemaakt of bevoegdheden wel optimaal zijn ingericht. Dit is voor de genoemde voorbeelden hierboven tot nu toe nog niet onderzocht.		

SPEERPUNT: VERKENNING PRIVATE CERTIFICERING

TOELICHTING	Alle partijen zijn akkoord om te verkennen onder welke voorwaarden en voor welke doel en voorschriften private certificering mogelijk kan worden ingezet binnen GGH de Peel, evenals LNV doet met sectororganisaties
RESULTATEN	<i>Mogelijkheden certificering</i> LNV heeft als voornemen in 2023 een consultatie te starten over een ontwerpbeplanning voor een wettelijke grondslag in de Meststoffenwet voor het invoeren van de mogelijkheid om onder voorwaarden rechtsgevolgen te kunnen verbinden aan deelname aan private certificeringssystemen. De partners in GGH de Peel zullen actief worden meegenomen in de ontwikkelingen hierin het komende jaar en daar waar nodig worden gevraagd mee te denken

	in de toepassingen van private certificering. De mogelijkheid van een pilot binnen de Peel zal hierbij worden overwogen, passend binnen de kaders voor certificering uit het ontwerp-wetsvoorstel.
--	--

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
Bijeenkomst certificering 8 februari bij NVWA in Wageningen	Certificering binnen de mestwetgeving: verkenning de Peel. Aanwezig, Kor Dallinga Min LNV, Henk Harm Beukers kiwa cmr, Reinder Eekhof Prov Nrd Brabant, Peter Suijker NVWA, Klaas Buma NVWA, Joke Noordsij Min LNV, Ruud Huirne agridatawarehouse.nl, Thijme Hijink RVO, Aly Hepping RVO. Presentatie gehad over Keurmest. Ruud gaat kijken welke bedrijven binnen de Peel mogelijk in aanmerking komen. Er wordt dan een vervolg gepland. Update 12-10-2023: Na het klappen van het landbouwakkoord was er eerst een afwachtende houding vanuit de sector om hier mee verder te gaan. In september 2023 is het besluit gekomen om toch een pilot te starten. Het zal echter niet onder de naam Keurmest gaan plaatsvinden, maar nog een ander nader te benoemen naam.		

TOELICHTING	Alle partijen erkennen dat toezichthouders onafhankelijk tot handhaving moeten kunnen overgaan, vanuit hun eigenstandige rol als toezichthouder.
RESULTATEN	<i>Onafhankelijk toezicht kunnen uitvoeren.</i> Handhavende organisaties, landelijk en regionaal, zijn professioneel en onafhankelijk. M.a.w. handhavende organisaties kunnen zonder inmenging van bestuurders optreden in individuele casuïstiek.

Voortgang/verbeterpunten/actiepunten			
Onderwerp	Omschrijving	organisatie	Deadline
Signaleren knelpunten	Projectoverleg 18 oktober 2023 polsen hoe het loopt.	allen	
Communicatie	In de mediahandleiding is een tekst opgenomen over het delen van mediaberichten bij onafhankelijke acties: Pers- en Social Mediaberichten van de individuele deelnemers, die relevant zijn voor de GGH cases worden via Pleio intern gedeeld. Hier ligt een verantwoordelijkheid bij alle partners. En zowel bij het management, de uitvoerders van controle, toezicht en handhaving als communicatieadviseurs.		
Kaderwet Rijksinspecties	Er ligt een concept-wetsvoorstel kaderwet rijksinspecties. Deze zorgt voor een wettelijke verankering van de warboren voor de onafhankelijke taakuitoefening en werkwijze van rijksinspecties. Dit wordt getrokken vanuit min. BZK. Het tijdspad dat BZK nu voor ogen staat voor het verdere traject: Uiterlijk eind maart 2024 beogen we het wetsvoorstel voor te leggen aan het SGO. Op verzoek van de Inspectieraad zal hier ook een vertegenwoordiging van de Rijksinspecteurs voor worden uitgenodigd. Begin april 2024: aanbieden aan de MR Medio april 2024 kan de internetconsultatie van start gaan. Hiervoor geldt een gemiddelde periode van zes weken waarna het wetsvoorstel de reguliere weg zal doorlopen.		

--	--	--	--

V. Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Rapportage SSiB – Waterschappen 2024

De waterschappen de Dommel, Brabantse Delta, Rivierenland en Aa en Maas maken geheel of gedeeltelijk deel uit van het netwerk Samen Sterk in Brabant (SSiB). Middels deze rapportage ontvangt u een overzicht van de resultaten die door de natuurinspecteurs van het handhavingsteam SSiB zijn behaald in het jaar 2024 t/m 25-11-2024.

Deze rapportage biedt een overzicht van de gezamenlijke handhavingsacties, de verzoeken om ondersteuning van de informatiemakelaar en de meldingen, controles en aantallen processen-verbaal voor zover deze gelieerd zijn aan de waterschappen.

Handhavingsverzoeken

Sinds april 2023 is er de mogelijkheid om via een formulier specifieke ondersteuning aan te vragen. Naar aanleiding van deze aanvragen worden samen met de aanvragende partij en eventueel andere partners handhavingsacties opgezet. Op deze wijze tracht het SSiB zoveel mogelijk informatiegestuurd te werk te gaan. U kunt dit formulier downloaden middels de volgende QR-code:

Formulier melding/aanvraag inzet
handhaving

Samenwerking op uitvoeringsniveau

Handhavingsverzoeken

Ten behoeve van het houden van toezicht en handhaving op het grondgebied van de waterschappen is er in 2024 door Waterschap Aa en Maas eenmaal gebruik gemaakt van de mogelijkheid om extra of specifieke ondersteuning aan te vragen.

De andere partners van het SSiB, welke ook gronden hebben die verbonden kunnen zijn met de gronden van de waterschappen, hebben in 2024 gezamenlijk 68 verzoeken ingediend. Deze verzoeken hebben dan met name betrekking op verzoeken om extra surveillance en kunnen ook een positieve invloed hebben gehad op het toezicht op de gronden van de waterschappen.

Gezamenlijke diensten

Er worden periodiek gezamenlijke diensten gereden door een boa van het waterschap de Dommel en een boa van het handhavingsteam SSiB.

Met de medewerkers van de Brabantse Delta is regelmatig contact, zij werken samen wanneer zij dat nodig achten.

Met waterschap Aa en Maas en Rivierenland worden geen periodieke diensten of overleggen gepland.

Onderling contact

Uit de registraties in het BRS blijkt dat de waterschappen Aa en Maas, de Dommel en de Brabantse Delta wel situaties melden aan de boa's van het handhavingsteam SSiB. Men weet elkaar te vinden wanneer dat nodig is. Met de medewerkers van waterschap Rivierenland is er sporadisch contact.

Twee maal per jaar is er op leidinggevend niveau een overleg tussen de vier waterschappen en het handhavingsteam SSiB.

Presentaties vanuit SSiB

Op 25-01-2024 werd er door een boa van handhavingsteam SSiB een presentatie gegeven aan de medewerkers van de Brabantse Delta over het handhavingsteam SSiB.

Op 11-11-2024 werd er een presentatie gegeven door het handhavingsteam SSiB voor medewerkers van de waterschappen. Vanuit waterschap de Dommel, waterschap Aa en Maas en waterschap de Brabantse Delta hadden enkele medewerkers zich ingeschreven. Er waren geen medewerkers vanuit waterschap Rivierenland aangesloten, zij waren wel uitgenodigd.

Stagiaires

De vier waterschappen hebben ruimte gemaakt om de stagiaires van het handhavingsteam SSiB kennis te laten maken met de werkzaamheden van de waterschappen. Gedurende de hele maand oktober hebben zij 1 of 2 stagiaires meegenomen tijdens hun diensten. De stagiaires hebben hierdoor een goed beeld gekregen van de belangen van de waterschappen en de diversiteit aan taken.

Groene boa dag Samen Sterk en Gezellig

Op 2 oktober 2024 werd vanuit SSiB voor het eerst een teambuilding georganiseerd voor alle Brabantse groene boa's en blauwe boa's met groen taakaccent. Tijdens deze eerste editie kwamen er zo'n 50 boa's naar deze dag. Hoewel de dag was gevuld met een gezamenlijke wandeling, een spel waarin men in gemengde groepen tegen elkaar streed en een diner, werd de dag als erg waardevol voor het netwerken ervaren. De dag bood veel gelegenheid om andere boa's (beter) te leren kennen en om informatie rondom werkzaamheden, beleid en andere informatie uit te wisselen. De boa's geven zelf aan dat de samenwerking nog erg afhankelijk is van initiatieven van de personen die in een gebied werkzaam zijn. Een dergelijke dag draagt dan ook bij aan de onderlinge samenwerking.

Ontmoeting in het Groen

In 2024 is de Ontmoeting in het Groen gehouden in samenwerking met waterschap de Brabantse Delta. De Brabantse Delta heeft hiervoor de tuin gelegen aan de Bouvignelaan ter beschikking gesteld. Op deze dag kwamen er zo'n 115 personen bijeen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij werkzaamheden op het gebied van handhaving en toezicht in het buitengebied bijeen.

Buitengebied Informatie Knooppunt (BIK)

Deelnemers van het netwerk SSiB kunnen gebruik maken van de diensten van de informatiemakelaars van het handhavingsteam SSiB. De informatiemakelaars kunnen diverse producten leveren, waaronder rapportages naar aanleiding van nader onderzoek van aangeleverde gegevensbronnen zoals inbeslaggenomen gegevensdragers of opgenomen beeldmateriaal. De informatiemakelaar kan ook bevragingen van halfopen bronnen zoals het kadaster uitvoeren en kan nader onderzoek op social media uitvoeren.

Vanuit de waterschappen zijn er in 2024 geen verzoeken ingediend bij het BIK.

Inzet drone

Ter ondersteuning van het toezicht in het buitengebied is er de mogelijkheid om ondersteuning te vragen van de dronepiloten van handhavingsteam SSiB. De drone kan een gebied vanuit de lucht in beeld brengen, maar kan ook worden ingezet om handhavers te attenderen op overtredingen die niet gemakkelijk vanaf de grond te zien zijn. Hierbij valt te denken aan de omvang van illegale houtkap, de schade die door voertuigen is aangebracht, locaties van hardvaarders, vissers op verborgen of lastig te bereiken plaatsen, afvaldumpingen of hennepkwekerijen in de openlucht.

Het vliegen met de drone is uiteraard aan regels gebonden, per zaak wordt dan ook bekeken of er gevlogen kan worden.

In 2024 is er eenmaal gevlogen ten behoeve van het in kaart brengen van het lozen van gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen in het oppervlaktewater. Dit onderzoek werd geleid door de politie. Hierbij waren naast de politie en het handhavingsteam SSiB, Staatsbosbeheer en waterschap de Brabantse Delta betrokken. Van deze vlucht is ten behoeve van het politieonderzoek een proces-verbaal opgemaakt.

Resultaten in cijfers

De resultaten van het handhavingsteam SSiB worden verwerkt in het registratiesysteem BRS. Hieronder ziet u per waterschap de registraties die geregistreerd zijn met het woord 'waterschap' in de opmerkingen.

Het is niet mogelijk om de registraties aangaande de waterschappen op een kaart te af te beelden.

Het is wel mogelijk om het werkgebied van de waterschappen in te tekenen in BRS, maar het is vervolgens niet mogelijk om alleen de registraties welke van belang zijn voor het waterschap weer te geven. Zouden we het werkgebied intekenen, dan worden ook alle registraties op de gronden van andere grondeigenaren weergegeven en wordt hetzelfde effect bereikt als bij de regiokaarten in het jaarverslag.

Waterschap de Dommel

In onderstaande tabel ziet u een overzicht van de registraties welke direct gerelateerd zijn aan het waterschap de Dommel.

Datum	Type melding	Inhoud melding
9-10-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten- dumpen huishoudelijk afval	Tijdens stage met medewerker van waterschap de Dommel werd een dumping aangetroffen. Het ging om matrassen, verpakking hoogslaper, dozen. Het onderzoek is doorgezet naar de gemeente ivm de ligging binnen de bebouwde kom.
7-10-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten- dumpen banden	Dumping van een circa 30 autobanden, opgeruimd door waterschap de Dommel
30-9-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Samen met een collega boa van waterschap de Dommel in de gebieden/ waterlopen en stuwen van dit waterschap surveillance gereden
26-9-2024	Overige, Aandachtsvest iging, Algemeen	Melding van boa waterschap de Dommel aan SSiB ivm overtreden stookverbod. Deze melding opgepakt.
11-9-2024	Overige, Surveillance , Buurt-, wijkboa, netwerken	Ochtend surveillance gehad met boa van waterschap de Dommel. Samen gesurveilleerd in het buitengebied van gemeente Eersel en Bergeijk
11-9-2024	Overige, Aandachtsvest iging, Algemeen	Op melding van gemeente samen met waterschap controle op overtreding ivm meststroom op het pad. Eveneens een gezamenlijke hercontrole uitgevoerd. Boer heeft maatregelen getroffen en situatie doen stoppen.
20-8-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance Dommel

10-7-2024	Leefomgeving Natuur, Habitatsrichtlijn, Verbod de voortplantingsplaatsen of rus...9	Ecologische Verbindings Zone langs de Run op meerdere plaatsen is vernield door afgraafwerkzaamheden, casus verder in behandeling genomen door de gemeente.
26-6-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Persoon met honden wegestuurd uit gebied op bais van toegangsbepalingen
8-5-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten-dumpen overige milieu belastende stoffen	Tijdens surveillance met boa van waterschap De Dommel drietal emmers aangetroffen in de berm van de Grensweg te Reusel. 2 emmers tot de rand toe gevuld met afgewerkte olie en 1 emmer met frietvet. Geen daderindicatie.
8-5-2024	Overige, Surveillance , Buurt-, wijkboa, netwerken	Ochtend samen met boa van waterschap De Dommel gesurveilleerd. Uitwisseling van kennis en kennis van gebied.
20-3-2024	Overige, Surveillance , Buurt-, wijkboa, netwerken	Samen met boa waterschap De Dommel dagdienst gedraaid. Graslanden gecontroleerd op glycofaat en tevens 3 x verbaal opgemaakt voor loslopende honden.
19-3-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten-dumpen synthetische drugsafval	Via boa waterschap melding ontvangen dat door het waterschap De Dommel 60 (lege) blauwe vaten in de kleine Dommel was aangetroffen. Structon heeft de dumping verwijderd
10-12-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten-dumpen overige milieu belastende stoffen	Wederom melding van aangetroffen afval in sloot achter bedrijf nabij grens Goirle aan de Zandstraat te Goirle. Waterschap De Dommel gaat onderzoek doen en sluit dit ook kort met de gemeente.
8-1-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten-dumpen hennepafval	Melding via het waterschap De Dommel dat in de sloot van de Broekweg te Waalre een 30tal vuilniszakken waren aangetroffen. In de zakken zaten de resten van Hennepplanten en glaswol. Gemeente heeft opgeruimd. Mutatie doorgezet naar politie

Waterschap Aa en Maas

In onderstaande tabel ziet u een overzicht van de registraties welke direct gerelateerd zijn aan het waterschap Aa en Maas.

Datum	Type registratie	Inhoud registratie
16-09-2024	Leefomgeving Milieu, Afval, Storten-dumpen puin/bouwmaterialen	Er lagen vier hopen met vooral sloopafval van een dakbeschot. Waarschijnlijk vier aanhangers met afval gedumpt. Geen daderindicatie. Waterschap Aa en Maas heeft het afval op laten ruimen.
2-06-2024	Overige, Surveillance , (Zomer)watertoezicht	Surveillance Kanaal van Deurne.

12-06-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance door de gebieden in Deurnsche Peel van waterschap Aa en Maas. Netwerkgesprekje met Toezichthouder Groen en Water(peil). We bespreken actuele zaken en misstanden aan de waterwegen.
24-03-2024	W.v.Str. Verboden grond, Met loslopende hond	Surveillance gericht op loslopende honden in de natuurgebieden van waterschap Aa en Maas. 2x proces-verbaal opgemaakt.
24-01-2024	W.v.Str., Verboden grond, Met een hond bij zich	Nabij de vispassage Crèvecoeur, wat in eigendom is van waterschap Aa en Maas, een man aan met twee loslopende honden.

Waterschap de Brabantse Delta

In onderstaande tabel ziet u een overzicht van de registraties welke direct gerelateerd zijn aan het waterschap de Brabantse Delta.

Datum	Type registratie	Inhoud registratie
26-9-2024	Overige, Surveillance	Overleg met waterschap Brabantse Delta.
18-9-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance in de gebieden Oudland van Staatsbosbeheer, Fort Henricus van Natuurmonumentengebieden en waterschap Brabantse Delta.
22-7-2024	Overige, Surveillance	Surveillance in de gebieden van waterschap Brabantse Delta in Zundert.
24-6-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance waterschap Brabantse Delta in Dinteloord.
21-6-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance in de gebieden Strijpen, De Berk, Gastels Laag, allen van Staatsbosbeheer, en gebieden van waterschap Brabantse Delta WSBD
23-5-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance gebied waterschap de Brabantse Delta
14-3-2024	Overige, Surveillance	Algemeen overleg met waterschap Brabantse Delta.
3-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, controle: geen overtreding	Surveillance gedaan op gebied van waterschap Brabantse Delta.
1-3-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance waterschap Brabantse Delta in Etten Leur.
9-2-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance waterschap Brabantse Delta.
7-2-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance gehouden op gebied van waterschap Brabantse Delta in Etten-Leur.
6-2-2024	Overige, Surveillance , Buurt-, wijkboa, netwerken	Netwerkcontact waterschap Brabantse Delta.

25-1-2024	Overige, Surveillance , Buurt-, wijkboa, netwerken	Een presentatie gegeven aan WSBD (waterschap Brabantse delta) in hun hoofdkantoor. Ging over SSiB, wie wij en zijn doen en wat we kunnen betekenen voor elkaar. Contact gegevens zijn uitgewisseld.
17-1-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance gebied waterschap de Brabantse Delta.
17-1-2024	W.v.Str., Verboden grond, Rustgebied	Proces-verbaal ivm loslopende hond grondgebied Brabantse Delta.
15-1-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Controle op het pad van Brabantse Delta ivm melding dat hier vaak een man met hond toch doorheen zou lopen. Pad is verboden toegang. Niemand aangetroffen.

Waterschap Rivierenland

Er zijn geen registraties aangetroffen waarin het waterschap Rivierenland genoemd is. Navraag bij de boa's van het handhavingsteam heeft geleid tot de conclusie dat er weinig contact is met het waterschap Rivierenland. Indien er door de betreffende boa onregelmatigheden zoals afvaldumpingen gemeld worden bij het waterschap, dan wordt dit niet geregistreerd in het BRS systeem.

Registraties stuw/sluis/passage

Hieronder treft u een overzicht van registraties waarin in het opmerkingenveld het woord 'stuw/passage/sluis' voorkomt en welke niet tevens het woord waterschap bevat.

De boa's van het handhavingsteam SSiB geven aan dat altijd controleren op onregelmatigheden bij/op of rondom sluizen en passages. Zij controleren op vissers en afvaldumpingen. Zien zij andere onregelmatigheden dan nemen zij contact op met het waterschap, dit contact registreren zij zelden geven zij aan.

Datum	Type registratie	Inhoud registratie
24-1-2024	W.v.Str., Verboden grond, Met een hond bij zich	Proces-verbaal voor loslopende honden nabij de vispassage Crèvecoeur.
16-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote	Proces-verbaal voor visser bij sluis/stuw en vistrap bij sluis Crèvecoeur.
16-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote rivier	Proces-verbaal voor vissen bij sluis Crèvecoeur te 's-Hertogenbosch.
16-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote rivier	Visser aangetroffen bij stuw binnen 50 meter te 's-Hertogenbosch.
16-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, controle: geen overtreding	Sportvisserij controle uitgevoerd nabij de sluis Van Sambeek en 4 vissers gecontroleerd .
18-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, overtreding andere voorwaarden	Twee vissers gewaarschuwd dat ze te dicht bij sluis/stuw aan het vissen waren bij de spuissluis Crèvecoeur.
18-3-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, overtreding andere voorwaarden	Controle visser die te dicht aan het vissen was bij de Stuw, proces-verbaal aangezegd.

20-4-2024	W.v.Str., Verboden grond, Buiten wegen en paden	Proces-verbaal gegeven voor het zich bevinden buiten paden of wegen bij sluis de Pals.
23 04-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote rivier...	Persoon een waarschuwing gegeven voor het vissen op de stuw te Maren-Kessel.
1-5-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance Sluis de Pals.
6-5-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, geen schrift. toestemming met 1 of 2 hengels	Vissen binnen Sluis 1pv voor 3 personen te Maren-Kessel.
28-5-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance Sluis de Pals.
17-6-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Surveillance Sluis de Pals.
27-7-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, geen schrift. toestemming met 1 of 2 hengels	Waarschuwing voor het vissen bij een stuw te Drimmelen.
9-8-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote rivier	Waarschuwing voor een persoon die aan het vissen was op de stuw te Teeffelen
15-8-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, overtreding andere voorwaarden	Proces-verbaal voor het vissen op de sluis op Graaf van Solmsweg 's-Hertogenbosch.
28-8-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Tijdens surveillance werd de Verkorting/stuw de Pals van Staatsbosbeheer.
29-8-2024	Wegverkeer, Tweew. motorvoert., Crossen op de openbareweg	2 minderjarigen aan het crossen in het buitengebied blauwe sluis. Gesprek ouders gehad. Gewaarschuwd. Volgende keer doorpakken.
1-9-2024	Overige, Surveillance , Algemeen	Tijdens surveillance werd de Verkorting/stuw de Pals van Staatsbosbeheer.
15-9-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, vissen nabij stuw/vispassage in grote rivier...	Tijdens surveillance een visser gewaarschuwd die te dicht bij de spuisluis Crèvecoeur aan het vissen was. Was niet op de hoogte dat het niet toegestaan was.
18-9-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, controle: geen overtreding	Drie vissers gecontroleerd nabij de spuisluis Crèvecoeur.
27-10-2024	Visserijwet, binnenvisserij sport, geen schrift. toestemming met 1 of 2 hengels	Proces-verbaal geen vispas thv de Blauwe Sluis

Jaarverslag 2024 en Uitvoeringsprogramma 2025

*Preventie, vergunningverlening,
toezicht en handhaving*

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	8
2 Jaarverslag 2024	9
2.1 Preventie	9
2.1.1 Minder emissies van gewasbeschermingsmiddelen	9
2.1.2 Voorlichting aan grote initiatiefnemers	10
2.2 Vergunningverlening	11
2.2.1 Aantallen en tijdigheid	11
2.2.2 Beroep en hoger beroep	13
2.2.3 Projecten en thema's	15
2.3 Toezicht	16
2.3.1 Resultaten van het toezicht	16
2.3.2 Nadere toelichting toezicht binnen een aantal sectoren	19
2.3.3 Actiedagen	22
2.3.4 Schouw en groenprocedure	23
2.3.5 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen	24
2.3.6 Luchtsurveillance	27
2.3.7 Innovaties	28
2.3.8 Calamiteiten	29
2.4 Bestuursrechtelijke handhaving	30
2.4.1 Overzicht	30
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)	31
2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving	33
2.5 Strafrechtelijke handhaving	34
2.5.1 Werkzaamheden	34
2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving	34
2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)	36

2.6	Bezwaar en beroep	36
2.7	Integrale thema's	38
2.7.1	Alle hens aan dek voor de KRW-doelen	38
2.7.2	Indirecte lozingen	39
2.7.3	Beregeningsbeleid	40
2.7.4	Bijdrage aan beleidsontwikkelingen	41
2.8	Kwaliteitscriteria	41
2.8.1	Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer	41
2.8.2	Procescriteria Omgevingsbesluit	42
2.8.3	Organisatie, mensen en middelen	43
2.9	Samenwerking met ketenpartners	44
2.9.1	Rijkswaterstaat	44
2.9.2	Waterschap Brabantse Delta	44
2.9.3	Waterschap De Dommel	44
2.9.4	Brabantse Omgevingsdiensten	45
2.9.5	Schone maaswaterketen	45
2.9.6	Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)	45
2.9.7	Samen Sterk in Brabant (SSIB)	46
3	UITVOERINGSPROGRAMMA 2025	47
3.1	Inleiding	47
3.2	Evaluatie en focuspunten 2025	47
3.3	Preventie	48
3.4	Vergunningen	48
3.4.1	Basistaken	48
3.4.2	Projecten en thema's	49
3.5	Toezicht	50
3.5.1	Beschikbare capaciteit	50
3.5.2	Toelichting risicoprioritering	51
3.5.3	Het uitvoeringsprogramma voor toezicht	52
3.6	Handhaving	52

Bijlagen:

- I. Instrumentarium
- II. Systeembeschrijving en risicoprioritering toezicht 2025
- III. Uitvoeringsprogramma toezicht 2025
- IV. Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel
- V. Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Colofon:*Organisatie*

Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

Tel: 088-17 88 000

E-mail: info@aaenmaas.nl

Opdrachtgevers:

- Hans van Bijnen, Afdeling Planadvies en Vergunningverlening a.i.
- John Kapteijns, Afdeling Handhaving en Crisisbeheersing a.i.

Besluitvorming:

Vastgesteld door het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas op 28 januari 2025

Samenvatting

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggend rapport wordt verslag gedaan over de inzet van deze instrumenten in 2024 en wordt aangegeven aan welke onderdelen (extra) aandacht wordt gegeven in 2025.

Het eerste jaar onder de Omgevingswet

Na jaren van uitstel is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden. Zowel ingelanden als vergunningverleners en toezichthouders moesten wennen aan de nieuwe situatie, maar de overgang verliep over het algemeen soepel zonder grote problemen. Landelijk zijn er echter signalen dat het aanvragen van vergunningen lastiger is geworden, wat kan leiden tot minder kwalitatieve of onvolledige aanvragen. Vanwege de complexiteit van de aanvragen heeft dit met name voor Vergunning voor Eigen Dienst (de vervanger van het projectbesluit) geleid tot meer afstemming om correcte aanvragen te krijgen.

Voor het bereiken van KRW-doelen zijn gerichte VTH-acties uitgevoerd

Binnen waterschap Aa en Maas wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH wordt uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. Vooruitlopend hierop zijn in 2024 reeds de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze in 2025 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- Bij 8 lozende bedrijven is naast de vergunning parameters door toezicht gecontroleerd of geen andere ongewenste stoffen worden geloosd. Bij 1 bedrijf bleek dit het geval en lopen nu gesprekken om dit te verminderen en in de vergunning hiervoor voorwaarden te stellen;
- Bij 2 terreinen van defensie is door toezicht onderzocht of er lozing van PFAS houdend water plaatsvindt. Dit blijkt het geval. Er is afstemming met defensie en mede bevoegd gezagen om deze lozingen te verminderen;
- Er is gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Nu is handhaving alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monsternamen) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

Er is integraal toezicht uitgevoerd op nood-trayvelden

De teelt van aardbeienplanten beslaat een groot areaal in ons beheergebied. Enerzijds zien we goed ingerichte velden, met hergebruik van het beregeningswater. Anderzijds zien we ook zogenaamde noodtrayvelden. Op deze velden is het niet mogelijk het beregeningswater (met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op te vangen en her te gebruiken. We treden handhavend op als we constateren dat dit water afstroomt naar het oppervlaktewater.

Omdat we als waterschap niet bevoegd zijn voor alle relevante regelgeving, hebben we contact gezocht met de omgevingsdiensten. In 2024 is gezamenlijk toezicht uitgevoerd, met als inzet de belasting van de bodem en het grondwater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Dit is uiteindelijk ook van belang voor een goede waterkwaliteit. Dit toezicht heeft geleid tot handhavingsbrieven, die erop sturen dat deze velden aan alle betreffende regelgeving gaan voldoen.

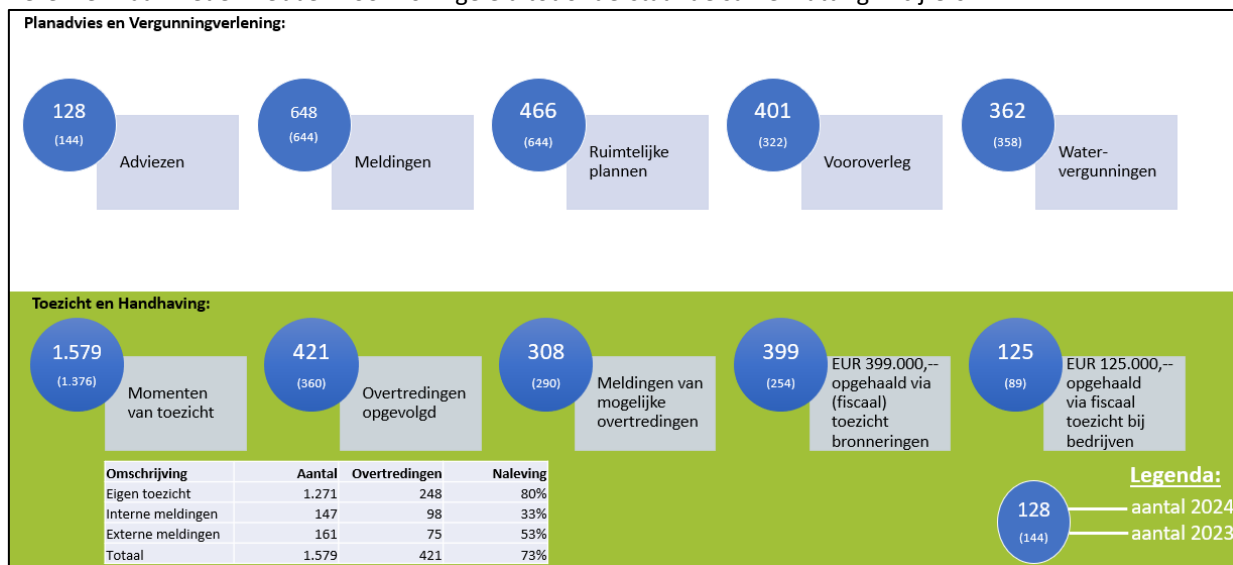
Afbeelding 1:
Afstroming van noodtray veld

Er is opvolging gegeven aan de ambities zoals vastgelegd in het beleidsplan VTH

Volgens het beleidsplan VTH:

- o handelen we meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
- o werken we aan het actualiseren van vergunningen;
- o voeren het toezicht uit volgens het door het bestuur vastgestelde uitvoeringsprogramma;
- o geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
- o geven we alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Deze werkzaamheden hebben voor 2024 geleid tot onderstaande samenvatting in cijfers:

Afbeelding 2: Overzicht in cijfers

De workload voor vergunningverlening was globaal gezien gelijk aan 2023. Voor toezicht en handhaving was in 2024 sprake van meer momenten van toezicht en hogere opbrengsten vanuit fiscaal toezicht (bronneringen en fiscaal toezicht bij bedrijven). Deze resultaten zijn in dit verslag nader toegelicht.

Focuspunten 2025

Vanuit ontwikkelingen en beelden over 2024 wordt voor 2025 ingezet op:

- De acties die zijn ingezet ten bate van de realisatie van KRW doelen zetten we door. Het gaat dan concreet om:
 - Het actualiseren van vergunningen en het intrekken van niet in gebruik zijnde vergunningen;
 - Het inzetten van toezicht op stoffen en/of gebieden waar dat nodig is omdat doelen nog niet worden gehaald (gebiedsgericht toezicht);
 - Bij lozingsactiviteiten breder controleren dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd;
 - Het meedenken op welke punten beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening kunnen helpen voor beter toezicht.
- We zetten in op versterkte samenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten voor meer zicht en grip op indirecte lozingen. Het gaat dan concreet om:
 - Gemeenten zowel ambtelijk als bestuurlijk meenemen in hun verantwoordelijkheden op het gebied van de KRW. Hiervoor is bestuurlijke ondersteuning noodzakelijk;
 - Doorgaan met het ondersteunen voor het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
 - Het uitvoeren van gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is;
 - Het vaststellen van de samenwerkingsafspraken die Brabant breed zijn gemaakt.
- We controleren of de handhaving die in 2024 op noodtrayvelden heeft plaatsgevonden effectief is geweest. De betreffende locaties waar niet goed ingerichte velden lagen, worden in 2025 wederom gecontroleerd.
- En daarnaast geven we invulling aan de ambities zoals vastgelegd in ons beleidsplan:
 - We handelen meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
 - We voeren het toezicht uit volgens vastgestelde uitvoeringsprogramma;
 - We geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
 - We geven alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Afbeelding 3: Toezicht vanaf het water

1 Inleiding

Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggende rapportage wordt verslag gedaan van de uitgevoerde activiteiten op de gebieden van PVTH over het jaar 2024. Ook wordt in deze rapportage vooruitgekeken en beschrijft het de onderwerpen die in 2025 aandacht krijgen op deze gebieden.

Het jaarverslag en het uitvoeringsprogramma zijn opgesteld om het Dagelijks Bestuur, het Algemeen Bestuur en de provincie Noord-Brabant (als onze toezichthouder) een beeld te geven over de uitgevoerde activiteiten, trends die worden waargenomen en onderwerpen waar we verbetermogelijkheden zien. Ook voor onze ingelanden maken we op deze manier onze activiteiten inzichtelijk. Kortom, één document om inzicht te geven in de 'Big 8' beleidscyclus (afbeelding 3). Dit overzicht geven we aan de hand van de onderstaande indeling:

Deel I Jaarverslag 2024

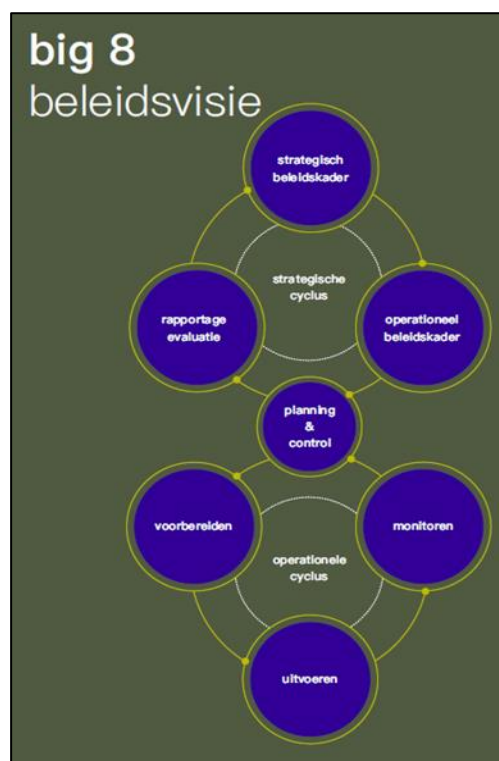
De verslaglegging over 2024 van de activiteiten van PVTH – oftewel de controle (check) van het geprogrammeerde (do) gebeurt in deel II. In dit deel wordt ingegaan op de resultaten vanuit de doelstellingen uit het Uitvoeringsprogramma 2024 voor zowel preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor 2025 (act).

Deel II Uitvoeringsprogramma 2025

In dit deel wordt onze programmering voor 2025 uiteengezet, oftewel het plan-onderdeel. Er wordt ingegaan op de inzet vanuit VPTH, welke keuzes worden gemaakt en waarom. Waar mogelijk worden de aandachtspunten die volgen uit deel II meegenomen om zo ons werk in 2025 verder te verbeteren.

Instrumentarium

In bijlage I is toegelicht welke instrumenten beschikbaar zijn en hoe deze worden ingezet.

Afbeelding 4: Big 8 Beleidscyclus

2 Jaarverslag 2024

2.1 Preventie

We zijn graag in gesprek met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Het biedt ons de mogelijkheid om beleid en regels onder de aandacht te brengen en deze toe te lichten. Tegelijk horen we wat er speelt en wat onze ingelanden bezighoudt. Via gerichte voorlichting en communicatie werken we vervolgens aan preventief toezicht, met als doel het *voorkómen* van overtredingen.

Bezoeken voor toezicht zijn ook belangrijke momenten voor preventie

Bij alle controle bezoeken (toezicht) wordt ook het doel van de regels toegelicht en worden vragen beantwoord. Deze interactie draagt bij aan het voorkomen van overtredingen in de toekomst. We nemen daarom bewust de tijd voor vragen en leggen bij overtredingen goed uit waarom de betreffende regelgeving belangrijk is.

Naast voornoemde preventie tijdens controle bezoeken, is in 2024 extra aandacht besteed aan de volgende onderwerpen.

2.1.1 Minder emissies van gewasbeschermingsmiddelen

Er wordt samengewerkt binnen het project Schoon Water voor Brabant, samen met de Provincie Noord Brabant, Brabant Water, de Brabantse waterschappen en ZLTO, met als doelen:

- In de 101 grondwaterbeschermingsgebieden vindt op minimaal 80% van het landbouwareaal begeleiding plaats t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen (GBM)-gebruik;
- Er ligt een actueel handelingsperspectief voor deelnemende agrariërs t.a.v. duurzaam GBM-gebruik, niet alleen t.b.v. de aanpak binnen grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook voor daarbuiten;
- Er is een helpdesk ingericht waar boeren met adviesvragen terecht kunnen rond GBM-gebruik;
- De buitenwereld is via diverse communicatiekanalen bekend met de noodzaak tot duurzaam GBM-gebruik.

In 2024 is op meerdere manieren gewerkt aan voorlichting bij zogenaamde “grote spelers”. Medewerkers van het waterschap hebben adviesgesprekken gevoerd met ondernemers gericht op het juiste gebruik en zo min mogelijk emissie naar het oppervlaktewater en de riolering. Op het gebruik en de emissies van gewasbeschermingsmiddelen is de afgelopen periode veelvuldig ingezet op adviesgesprekken en voorlichting, mede ondersteund door monsternames en analyse op gewasbeschermingsmiddelen.

Om te beoordelen of deze gesprekken effectief zijn geweest wordt dit de komende jaren gecontroleerd via toezicht. Hiervoor is in 2024 gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Toezicht op de landelijke regelgeving is onvoldoende effectief: handhaving is alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monstername) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

2.1.2 Voorlichting aan grote initiatiefnemers

Tijdens diverse bijeenkomsten zijn doelgroepen meegenomen in de wereld van het waterschap. Er zijn presentaties gehouden voor Cumula, het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt en bronneringsbedrijven. Tijdens deze presentaties zijn de betreffende regels toegelicht en de (KRW)-opgaven waar het waterschap voor staat toegelicht. Deze bijeenkomsten zorgen ervoor dat de regels beter bekend worden. Ook ontstaat draagvlak, omdat kan worden toegelicht waar de regels toe dienen.

Afbeelding 5: Goed ingerichte teeltvrije zone langs watergang

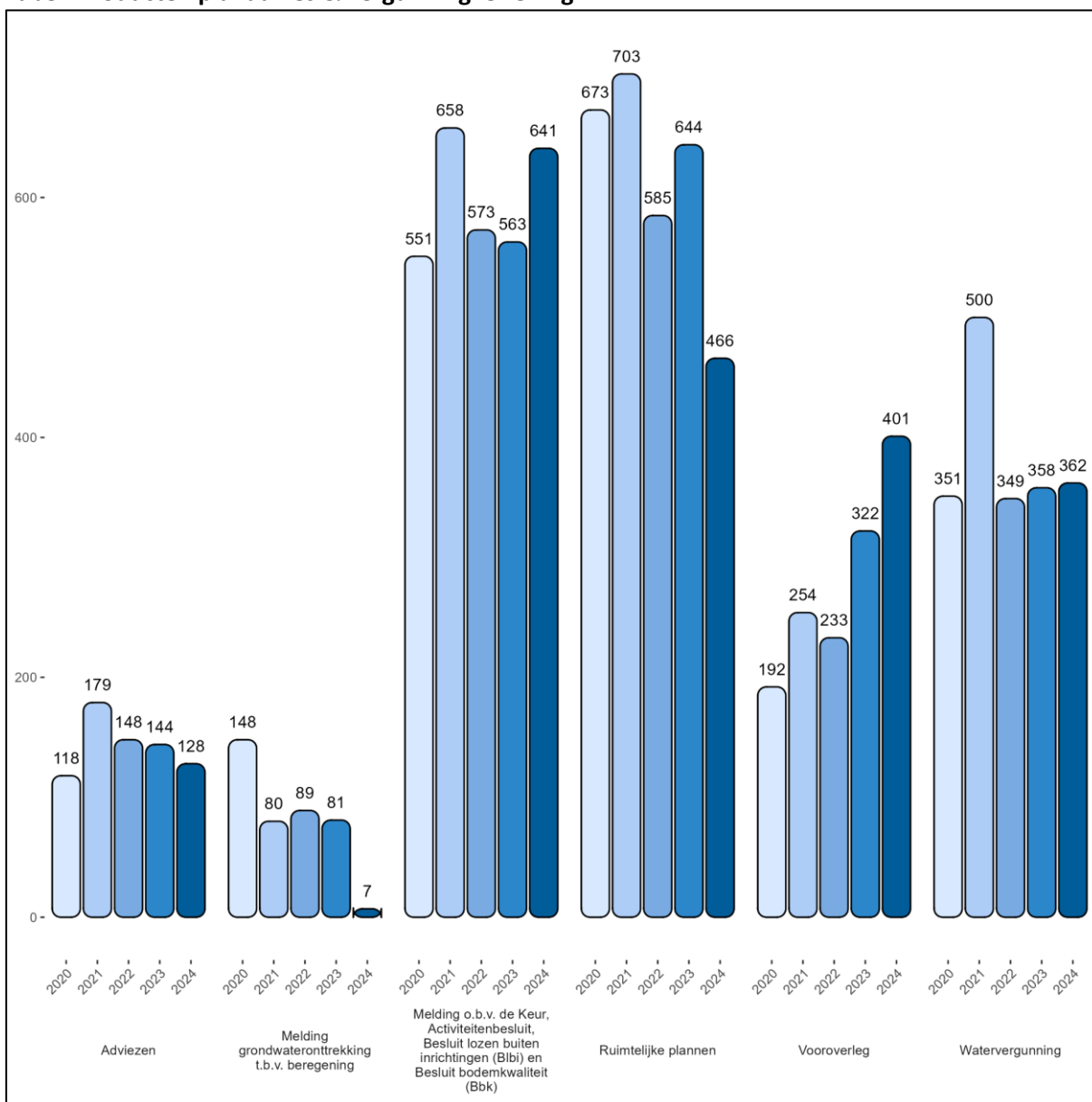
2.2 Vergunningverlening

2.2.1 Aantallen en tijdigheid

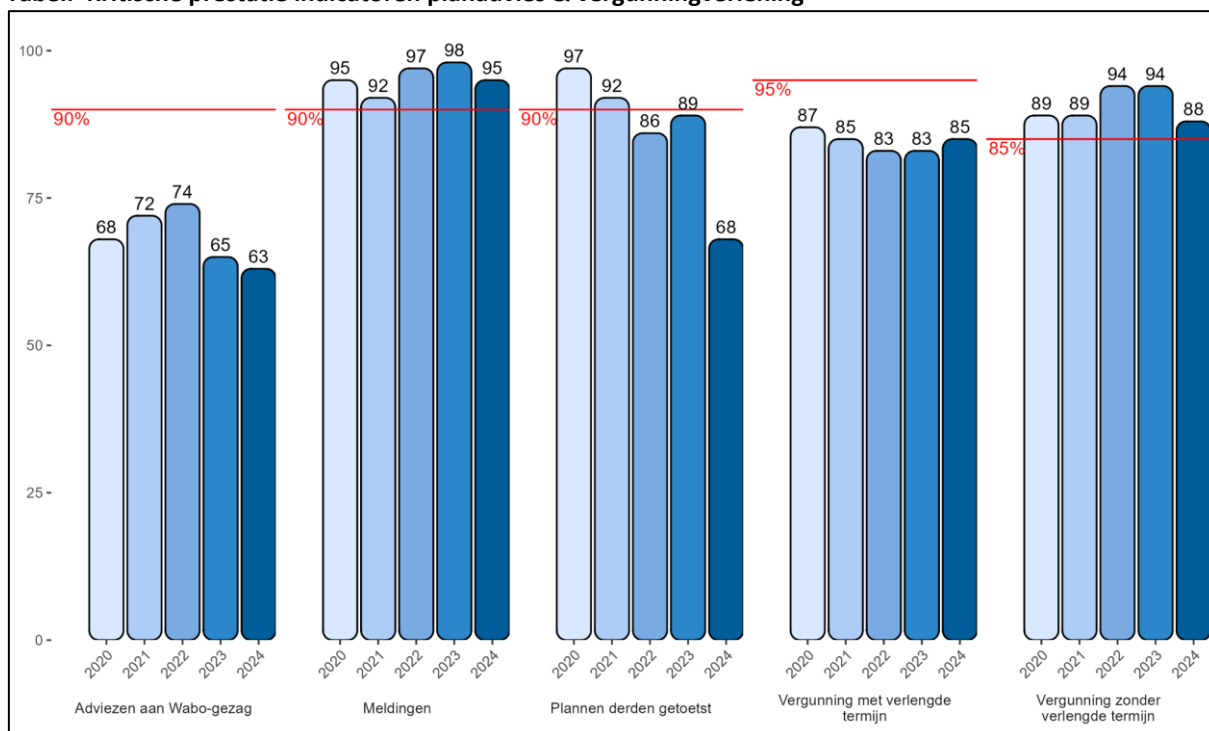
Aantallen

Al meerdere jaren is een stijgende lijn te zien in zowel het aantal ontvangen als afgehandelde producten. In 2021 werd er een piek bereikt voor alle producten, waarna het aantal iets afnam, maar de trend blijft stijgend. In 2024 zijn er opnieuw meer zaken behandeld dan het jaar ervoor. Enkel de beoordeling van ruimtelijke plannen is afgenomen maar dit is verklaarbaar door de invoering van de (nieuwe) Omgevingswet per 1 januari 2024. In de onderstaande tabel staan de geleverde producten van 2020 tot en met 2024. Net als in voorgaande jaren zijn de cijfers voor de uitvoering van het beregeningsbeleid apart vermeld.

Tabel: Producten planadvies & vergunningverlening

Tabel: 'Kritische prestatie indicatoren planadvies & vergunningverlening'

Tijdigheid van producten

In 2024 is opnieuw ingezet op de tijdige levering van de producten. Dit is niet alleen vanwege de wettelijke verplichting op bepaalde producten, maar ook vanuit het oogpunt van goede dienstverlening. Voor vergunningaanvragen geldt een wettelijke beslistermijn van acht weken, die met zes weken kan worden verlengd bij complexe aanvragen. Voor de behandeling van meldingen, het geven van adviezen in het kader van de Omgevingswet en het adviseren over ruimtelijke plannen door middel van de 'weging van het waterbelang' geldt geen wettelijke beslistermijn. Hiervoor hebben we onszelf een servicetermijn van vier weken opgelegd.

Adviezen aan andere overheden

Het aantal adviezen dat wij verstrekken in het kader van de Omgevingswet aan andere overheden is vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van voorgaande jaren. Voorheen werden deze adviezen Wabo-adviezen genoemd, maar met het opgaan van de Wabo in de Omgevingswet is deze term vervallen. De inhoudelijke beoordeling bij deze adviezen blijft hetzelfde aangezien de regels nu zijn opgenomen in de Omgevingswet. Het percentage tijdig afgegeven adviezen met betrekking tot de Omgevingswet ligt opnieuw lager dan in voorgaande jaren en voldoet nog niet aan de KPI. Termijnoverschrijdingen komen vooral voor bij complexere zaken, waar waterkwaliteit een rol speelt. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat gemeenten onder grote druk stonden om plannen vóór 1 januari 2024 in procedure te brengen, vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet. We streven er uiteraard naar om het percentage tijdig afgegeven adviezen in 2025 te verbeteren.

Vergunningen reguliere procedure

De wettelijke beslistermijn voor vergunningen met een reguliere procedure is acht weken. Het percentage vergunningen dat binnen deze termijn is afgehandeld zonder verdaging van de beslistermijn, is met 88% opnieuw boven de KPI van 85%. We zijn tevreden over dit resultaat omdat het blijkt geeft van een goede dienstverlening richting aanvragers maar we streven ernaar om dit percentage in 2025 te verhogen.

Verlengde termijn

Dit jaar zijn er procentueel meer zaken met een verlengde beslistermijn binnen 16 weken afgehandeld, namelijk 85%. Dit betreft vaak complexe dossiers met innovatieve ideeën waarvoor nog geen bestaand kader is. Er is dan veel (interne) afstemming nodig om tot zorgvuldige besluitvorming te komen. Uiteraard blijft dit

een aandachtspunt en proberen we het aantal zaken buiten de termijn zo laag mogelijk te houden, bijvoorbeeld door meer vooroverleg te voeren. Dit zorgt ervoor dat we als waterschap al een inhoudelijk standpunt hebben ingenomen op het moment dat een vergunning wordt aangevraagd. Naast dat in 2024 het vooroverleg ten opzichte van 2023 met 32% toegenomen is, is het aantal zaken met verlengde termijn, die binnen die verlening zijn afgehandeld, ook gestegen. Meer nadruk leggen op vooroverleg lijkt hier dus een positief effect te hebben. Vanzelfsprekend blijven we hier in 2025 mee doorgaan.

Ruimtelijke plannen

In het kader van 'weging van het waterbelang' wordt er over ruimtelijke plannen geadviseerd, voornamelijk bestemmings- en omgevingsplannen. Hiervoor geldt geen wettelijke termijn, maar er wordt een servicetermijn van vier weken gehanteerd. Met betrekking tot ontwerpplannen geldt wel een wettelijke termijn van zes weken. Als een ontwerpplan onvoldoende rekening houdt met ruimtelijke waterbelangen, wordt er een zienswijze ingediend. Dit jaar hebben we 25 zienswijzen ingediend. Vanwege een piek in de te beoordelen ontwerpplannen was de officiële termijn van zes weken afgelopen jaar niet altijd haalbaar. Een gedeelte van de zienswijze is daarom pro-forma ingediend om in overleg met gemeenten meer tijd te krijgen voor een gedegen onderbouwing en advies.

Zoals eerder beschreven, heeft de druk van de inwerkingtreding van de Omgevingswet geleid tot een toename van het aantal plannen dat in het eerste half jaar is afgehandeld. Dit omvat ook plannen die vóór 1 januari 2024 in procedure zijn gebracht om onder het oude recht te vallen. Bij veel van deze plannen is het waterschap onvoldoende betrokken in de voorfase, wat heeft geresulteerd in kwalitatief mindere plannen waarbij waterbelangen vaker onvoldoende waren geborgd. In combinatie met een flinke piek aan te beoordelen plannen kostte het meer tijd om deze plannen te beoordelen. Door de piekperiode van eind 2023, begin 2024 is bij 68% van de plannen tijdig geadviseerd, wat ruim onder de KPI van 90% ligt. Ruim 85% van de plannen waarbij niet tijdig is geadviseerd komt voort uit de piekperiode.

Subsidieregeling

In 2024 hebben we wederom 428.000 EUR beschikbaar gesteld voor afkoppel-acties, waterconservering en groene daken bij particulieren. Tevens is de online campagne om de subsidieregeling onder de aandacht te brengen voortgezet. Met gemeenten wordt toegewerkt naar een meer klimaat robuust bebouwd gebied. Hierin wordt hemelwater zoveel mogelijk vastgehouden en geïnfiltreerd: 'de stad als spons'. Er is echter een lichte terugloop in de aanvragen. Er zijn namelijk 304 subsidieaanvragen gedaan voor klimaatbestendige initiatieven, vorig jaar waren ongeveer 50 aanvragen meer. Ook is er een terugloop in het aangevraagde budget, we hebben voor rond 12.000 EUR minder aan aanvragen ontvangen. Dat betekent buiten vooral een daling in de aanleg van groen dak (-10%). Het afgekoppeld dakoppervlak is daarentegen licht gestegen (+2%). Geen van de aanvragen is afgewezen, wel zijn er 14 aanvragen ingetrokken. Deze tellen uiteraard niet mee in de bovengenoemde statistieken.

2.2.2 Beroep en hoger beroep

Bezwaar en informele aanpak

Het waterschap is op grond van de Algemene wet bestuursrecht verplicht om op een aanvraag of verzoek een besluit te nemen. Belanghebbenden kunnen tegen deze besluiten rechtsmiddelen inzetten, zoals een bezwaarschrift, beroep of hoger beroep. Een belanghebbende bij een vergunningaanvraag is in elk geval de aanvrager zelf, maar ook omwonenden, verenigingen of stichtingen kunnen als belanghebbende worden aangemerkt. Wanneer het waterschap een bezwaarschrift ontvangt, probeert het in overleg met de bezwaarmaker tot een oplossing te komen. Dit wordt de informele procedure genoemd.

Het doel hiervan is om de bezwaren van de bezwaarmaker weg te nemen en zo een lange juridische procedure te voorkomen door het bezwaar in te trekken. Dit lukt echter niet altijd, waardoor in sommige gevallen alsnog het formele juridische traject wordt doorlopen. Dit begint met de behandeling van het bezwaarschrift, gevolgd door eventueel beroep bij de rechtbank en uiteindelijk hoger beroep bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Cijfers

Als we kijken naar het aantal behandelde procedures, dan zien we dat er een stijging van 93% is ten opzichte van 2023. Hierbij is de kanttekening dat in één bezwaarschriftprocedure tegen een watervergunning een vijftal bezwaren zijn ingediend en dat tegen een wijziging van een omgevingsvergunning zes bezwaarschriften zijn binnengekomen. Net als in 2023 blijven de doorlooptijden bij zowel de rechtbank als de Raad van State lang. Er verstrijkt veel tijd voordat een zittingsdatum wordt ingepland na het indienen van een beroep. Bovendien laat de uitspraak vaak langer dan zes weken op zich wachten.

Een groot gedeelte van de bezwaarschriftprocedures is nog niet afgerond maar in verhouding tot voorgaande jaren zijn meer bezwaarschriften niet-ontvankelijk verklaard vanwege te late indiening. Tevens zijn er meer bezwaarschriften ingetrokken na afloop van de informele procedure in vergelijking met 2023. Hier is geen duidelijke verklaring voor, maar het lijkt deels samen te hangen met het feit dat er dit jaar aanzienlijk meer bezwaarschriften zijn ingediend.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van het totaal aantal bezwaar- en beroepszaken van 2024. Daarnaast zijn de cijfers vanaf 2020 opgenomen, zodat een vergelijking kan worden gemaakt ten opzichte van dit jaar.

	Resultaat						Totaal
	In Behandeling	Gegron	Ongegron	Ingetrokken	Niet- Ontvankelijk	Doorgezonden	
Bezwaar							
2020	3	0	1	3	0	1	8
2021	1	0	10	1	0	0	12
2022	5	1	2	7	0	0	15
2023	2	1	3	2	2	0	10
2024	12	0	2	5	5	0	24
Beroep							
2020	1	0	0	1	0	0	2
2021	1	1	3	0	0	0	5
2022	1	0	3	2	0	0	6
2023	3	0	1	0	0	0	4
2024	0	1	1	0	1	0	3
Hoger beroep							
2020	0	0	0	0	0	0	0
2021	1	0	0	0	0	0	1
2022	0	0	1	0	0	0	1
2023	1	0	0	0	0	0	1
2024	2	0	0	0	0	0	2

2.2.3 Projecten en thema's

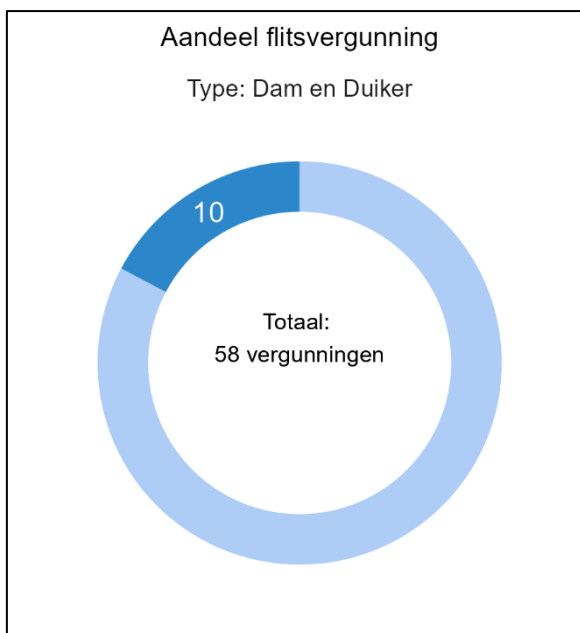
In het Uitvoeringsprogramma 2024 is een aantal thema's en projecten omschreven waar we, naast de uitvoering van het primaire proces, mee aan de slag zijn gegaan. In deze paragraaf rapporteren we over de voortgang en eventueel resultaten van deze projecten en thema's.

Omgevingswet

De Omgevingswet regelt onder andere de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving voor activiteiten die invloed hebben op de waterkwaliteit en waterkwantiteit. Voorheen werden deze onderwerpen onder het oude recht met name geregeld in de Waterwet. Dit betekende ook dat waar voorheen vaak werd gekozen voor het projectbesluit, dit nu is geïntegreerd in het proces van Vergunning Eigen Dienst. De uitvoering van de Omgevingswet wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet, dat is ingericht met onze werkingsgebieden en bijbehorende regelgeving waardoor aanvragers snel inzicht krijgen in wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving.

Vergunning in vijf dagen ofwel de flitsvergunning

Het proces van de flitsvergunning lijkt in 2024 zijn (eerste) vruchten te hebben afgeworpen. Eerst is er op basis van data geanalyseerd welke vergunningsactiviteiten het meest geschikt waren. De aanvraag voor een dam met duiker bleek het meest geschikt. Van dit kunstwerk zijn afgelopen jaar 58 vergunningen afgegeven. Daarnaast zijn 10 flitsvergunningen verstrekt. We blijven actief werken aan het ontdekken van de meest effectieve stappen en hoe we deze kunnen toepassen op andere activiteiten zodat het aantal afgegeven flitsvergunningen wellicht kan stijgen in de toekomst. De rol van inzet van AI (artificiële intelligentie) zou hierbij onderzocht kunnen worden zodat bijvoorbeeld de aanvraag sneller kan worden geanalyseerd.

Subsidiebeleid

Ook in 2024 is het subsidiebeleid geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een betere afstemming met de Algemene subsidieverordening en er zijn enkele kleine inhoudelijke aanpassingen geweest die de doelmatigheid verbeteren.

‘Weging van het waterbelang’

Met de komst van de Omgevingswet is er een actualisatie uitgevoerd wat heeft geleid tot een nieuw rapport genaamd *‘Handreiking waterbelangen onder Omgevingswet’*. Door de nieuwe systematiek met betrekking tot het begrip ‘weging van het waterbelang’ kunnen er onduidelijkheden zijn over of alle waterbelangen voldoende zijn geborgd. De visie van het Waterschap is hierbij van groot belang. De Omgevingswet stelt dat gemeenten de opvattingen van de waterbeheerder in kader van weging van het waterbelang moet betrekken bij het omgevingsplan. Gemeenten zijn met de nieuwe regelgeving echter vrij om te bepalen op welke wijze ze de waterbeheerder hierbij betrekken. Deze vormvrije wijze leidt in sommige gevallen tot onduidelijkheid, wat de samenwerking met medeoverheden uitdagend maakt. Goede afstemming tussen verschillende partijen is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat op gedegen wijze invulling wordt gegeven aan de weging van het waterbelang.

2.3 Toezicht

Toezicht heeft plaatsgevonden op basis van het Uitvoeringsprogramma 2024. Hierin staat vermeld hoeveel uur beschikbaar is voor toezicht en handhaving en op welke sectoren de toezichtcapaciteit wordt ingezet. In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het gevoerde toezicht beschreven.

2.3.1 Resultaten van het toezicht

Afgelopen jaar zijn er circa 1.579 toezichtmomenten geweest. Dit aantal is exclusief 559 fiscale controles (fiscaal toezicht). We constateerden in 421 gevallen overtredingen. Een relatief groot deel van de overtredingen (173 stuks) is daarbij geconstateerd bij toezicht op meldingen, zie ook paragraaf 2.4.1.

Afbeelding 6: Toezicht met behulp van monstername

Het resultaat van toezicht drukken we uit in het naleefpercentage. Het naleefpercentage is het percentage dat na een toezichtscontrole aan de betreffende regelgeving blijkt te voldoen.

Tabel: Naleefpercentage toezicht (steekproefsgewijs toezicht, exclusief meldingen)

Sector	Aantal	Naleefpercentage ¹
Hoog geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 90 %		
Indirecte lozingen	158	72%
Gemiddeld geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 80 %		
Dierenhouderijen	67	91%
Directe lozingen vanuit bedrijven	64	88%
Directe lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties	95	99%
Directe lozingen vanuit IBA's	113	100%
Directe lozingen vanuit RWZI's ²	20	100%
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden ³	19	95%
Industriële grondwateronttrekkingen	5	80%
Onttrekkingen voor beregeningen grondwater	38	97%
Toename verhard oppervlakte	27	48%
<u>Teelt in kassen</u>		
Administratieve controle	156	89%
Toezicht	9	100%
Teelt in open lucht – akkerbouw	8	87%
Teelt in open lucht – pot- en container teelt	10	90%
Onttrekkingen voor bronnering en sanering	589	66%

Toelichting:

- (1): Naleefpercentage: aantal inspecties zonder overtreding / aantal uitgevoerde inspecties * 100;
- (2): bij onze RWZI's (7 stuks) vinden jaarlijks doorgaans 3 controles plaats: regulier toezicht, een controle bemonstering en administratief toezicht op het jaarverslag. Alleen het aantal afgeronde controles is gerapporteerd;
- (3): Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is ook gecontroleerd tijdens controles bij akkerbouwbedrijven. Eventuele overtredingen t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen bij die integrale controles zijn onder die sectoren gerapporteerd om te voorkomen dat dubbel wordt geteld. De hier vermelde controles betreffen hercontroles op percelen waar in voorgaand jaar een overtreding was geconstateerd.

Bij de volgende sectoren was het naleefpercentage lager dan gewenst, of is een toelichting nodig.

Indirecte lozingen:

Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen (uitvoerend bijna altijd de omgevingsdiensten), maar we ervaren de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van mogelijke verstoringen in het zuiveringsproces.

Daarnaast gaat het ook om stoffen die slecht of niet door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen met vervuiling tot gevolg. Dit kan dan bijvoorbeeld gaan om zouten (chloride) en slecht afbreekbare stoffen zoals PFAS.

Het waterschap is bevoegd om toezicht te voeren op de indirecte lozingen. Dit doen we deels zelfstandig en deels samen met de omgevingsdiensten, zoals ook in paragraaf 2.7.2 is beschreven. Het naleefpercentage is al jaren lager dan 80 % en laat zien dat er nog veel te verbeteren is. Het lage naleefpercentage komt ook door het grote aantal van meldingen van ongewone voorvallen binnen de bedrijfsvoering. Het meldingsgedrag van ongewone voorvallen door de bedrijven wordt steeds beter. Opvolging van deze voorvallen middels toezicht blijft belangrijk om te beoordelen of er nadelige effecten zijn door de lozing, er extra heffing moet worden opgelegd en/of verder bestuursrechtelijk handelen nodig is. Toezicht op indirecte lozingen blijft ook voor 2025 hoog geprioriteerd.

Toename verhard oppervlak

Bij 11 controles op voorschriften van verleende vergunningen voor de realisatie van verhard oppervlak werd niet aan alle eisen voldaan. In 3 gevallen waar geen vergunning nodig was, maar wel algemene regels golden, werd niet aan alle eisen voldaan. Voorlichting over de regels en blijvend toezicht zijn belangrijk om het naleefgedrag te verbeteren.

Onttrekkingen voor bronnering en sanering

De afgelopen jaren is extra ingezet op toezicht op bronbemalingen: dit zijn tijdelijke onttrekkingen van grondwater ten behoeve van bouwactiviteiten. Deze extra aandacht bleek nodig omdat lang niet alle onttrekkingen werden gemeld. Dit had ook tot gevolg dat heffingsopbrengsten voor de lozingen vanuit bronbemalingen afnamen. Meerdere acties richting de sector hebben geleid tot een veel beter overzicht over het aantal bronbemalingen in ons beheergebied, alsmede een veel beter beeld over de hoeveelheden die worden onttrokken en geloosd. Hierdoor zijn ook de heffingen in balans gebracht met de werkelijke lozingen.

Nu er veel meer bronbemalingen in beeld zijn gekomen, zien we al meerdere jaren dat niet altijd aan alle eisen wordt voldaan. Maximale debieten zijn overschreden, er werd gewerkt onder meldingen waar een vergunning nodig was en er bleek meerdere keren sprake van visuele verontreiniging na de lozing. Toezicht blijft belangrijk om een goed beeld te houden en regels te laten nakomen.

Ook het waterschap voerde in 2024 bronneringen uit ten behoeve van renovatiewerkzaamheden op de zuiveringen. Ook bij die bemalingen bleek dat niet aan alle voorschriften werd voldaan. Ook in die gevallen wordt via toezicht en handhaving gestuurd op goede naleving van de betreffende voorschriften.

Afbeelding 7: Lozing ijzerrijk water vanuit een bronnering

De inzet van bestuursrecht (waarschuwingen, last onder dwangsom) heeft de afgelopen jaren niet geleid tot een beter naleefgedrag. Daarbij zagen we ook een tweedeling ontstaan. Aan de ene kant zijn er bronneringsbedrijven die hun opdrachtgevers goed informeren over de regelgeving en verplichte meldingen. Aan de andere kant zijn er bronneringsbedrijven die dat niet doen en op die manier niet positief sturen naar goede naleving van de voorschriften. Om dat gedrag te beïnvloeden zal in 2025 ook worden ingezet op strafrecht (boetes) om het naleefgedrag te verbeteren onder het motto: zacht waar het kan, hard waar het moet.

2.3.2 Nadere toelichting toezicht binnen een aantal sectoren

Voor een aantal sectoren zijn navolgend de resultaten van het toezicht toegelicht.

Rioolwater zuiveringsinstallaties (RWZI's)

Onze RWZI's zuiveren huishoudelijk afvalwater en lozen het gezuiverde water op het oppervlaktewater. Gezien de grote debieten en daardoor significante bijdrage van het effluent aan de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater, is het belangrijk dat de RWZI's aan de lozingsnormen voldoen.

Afbeelding 8: RWZI 's-Hertogenbosch

In 2024 was er bijzonder veel regenval wat zorgde voor veel aanvoer en verwerking van rioolwater op de RWZI's. De hoge aanvoer van rioolwater vraagt extra inspanning van de waterzuivering om aan de lozingsnormering te voldoen.

Er waren dit jaar enkele storingen op de RWZI's. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om effecten van een verbouwing, storing van een opnemer in de waterlijn, verstopte aanvoerroosters of een tijdelijke normoverschrijding voor fosfor (P) als gevolg van onbekende piekbelasting in het influent. Deze incidenten werden goed doorgemeld, zodat toezichthouders kunnen beoordelen of adequate beheers- en (indien nodig) herstelmaatregelen worden genomen. Bij de storingen zijn noodzakelijke acties ondernomen, zodat nadelige effecten van de storingen zo beperkt mogelijk zijn gebleven.

Tabel: Overzicht toezichtsmomenten RWZI's

Omschrijving	Aantal	Aantal in orde	Toelichting
Gepland toezicht	20	20	
Toezicht na melding	13	10	In 3 situaties was actie nodig om nadelige effecten te voorkomen.

Bij de RWZI Den Bosch liep naar aanleiding van normoverschrijdingen in 2023 een verbeterplan. Dit plan heeft in 2024 geleid tot maatregelen en een herzien maatwerkvoorschrift. Aan de normen van dit maatwerkvoorschrift wordt voldaan.

Teelt in open lucht – pot en containerteelt

De teelt van aardbeien planten beslaat een groot areaal in ons beheergebied. Enerzijds zien we goed ingerichte velden, met hergebruik van het beregeningswater. Anderzijds zien we ook zogenaamde noodtrayvelden. Op deze velden is het niet mogelijk het beregeningswater (met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op te vangen en her te gebruiken. We treden handhavend op als we constateren dat dit water afstroomt naar het oppervlaktewater.

In 2023 is een grote toezichtronde uitgevoerd. Hierbij is ruim 70% van de aanwezige velden beoordeeld. We hebben hierbij geen afstroom naar het oppervlaktewater waargenomen. Daarentegen voldoet deze manier van telen niet aan alle regels van het besluit activiteiten leefomgeving (BAL), zoals het hergebruiken van gietwater (waar nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in kunnen zitten).

Omdat we als waterschap niet bevoegd zijn voor die betreffende bepalingen in het BAL, hebben we contact gezocht met de omgevingsdiensten. In 2024 is samen met de omgevingsdiensten toezicht uitgevoerd op noodtray velden. De inzet is vooral de belasting van de bodem en het grondwater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Dit is ook van belang voor een goede waterkwaliteit.

Bij dit gezamenlijke toezicht zijn meerdere velden aangetroffen die niet aan alle regels voldoen. De omgevingsdiensten hebben de betreffende ondernemers aangeschreven, gericht op het gaan voldoen aan de betreffende regelgeving. In 2025 zal dat worden gecontroleerd.

Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teeltvrijzone en op het talud van de watergang is volgens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en het Besluit activiteiten leefomgeving verboden. Als waterbeheerder hebben we belang bij een goede naleving van de Wgb.

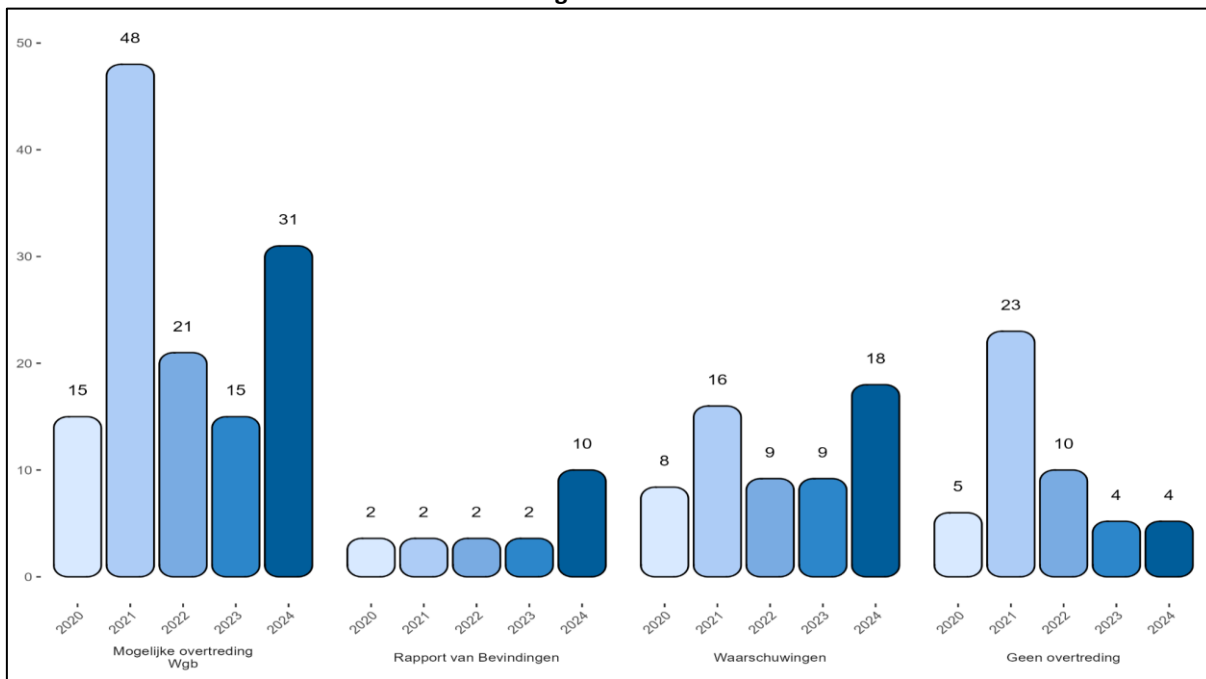
Binnen de bestuursrechtelijke repressiemiddelen nemen Wgb-overtredingen een bijzondere positie in, omdat we bij constatering van een overtreding een mondelinge waarschuwing geven of een schriftelijke rapportage opmaken in de vorm van een waarschuwing of een rapport van bevindingen. De uiteindelijke afhandeling zoals het innen van boetes of het opleggen van kortingen op subsidies gebeurt door het bevoegd gezag, de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA).

Voor de situaties waar een rapport van bevinding niet evenredig is met de mate van de overtreding, is volstaan met een mondelinge waarschuwing of schriftelijke waarschuwing. Deze handelswijze is met de NVWA afgestemd. Een schriftelijke waarschuwing kan ook leiden tot een opleggen van een korting op subsidies.

Afbeelding 12: Bespuiting over het talud

Tabel: Overzicht controles Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden

Toelichting: Voor 1 overtreding in 2024 zijn 2 aanschrijvingen gedaan: 1 naar de grondeigenaar en 1 naar de grondgebruiker. Hierdoor zijn er 32 afhandelingen voor 31 overtredingen.

Bedrijven of particulieren die in 2023 zijn aangesproken op een overtreding van de Wgb, zijn in 2024 opnieuw gecontroleerd. Bij deze hercontroles zijn wederom 2 overtredingen geconstateerd. Deze overtredingen zijn door middel van een rapport van bevindingen gerapporteerd aan de NVWA. Hieruit blijkt dat het belangrijk is om hercontroles uit te voeren, maar ook dat de eerder gegeven waarschuwing vaak een positief effect heeft op het correcte gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

2.3.3 Actiedagen

In 2024 zijn 2 actiedagen uitgevoerd. Bij een actiedag gaan alle toezichthouders en ondersteunend personeel de hele dag gericht op toezicht voor 1 onderwerp. Dit waren toezichtscontroles op de gebieden van:

1. Lozingen van huishoudelijk afvalwater, niet aangesloten op een vuilwaterriool;
2. Onttrekkingen van grondwater binnen de glastuinbouwsector.

Actiedag: Lozingen van huishoudelijk afvalwater, niet aangesloten op een vuilwaterriool

Bij deze actiedag zijn huishoudens (vooral in het buitengebied) bezocht, die volgens de informatie van het waterschap niet beschikken over een rioolaansluiting. Bij de actiedag is beoordeeld op welke wijze de verwerking van het huishoudelijk afvalwater plaatsvindt. In totaal zijn deze dag circa 110 controles uitgevoerd. Deze actiedag heeft meerdere inzichten opgeleverd:

- In enkele gevallen werd huishoudelijk afvalwater geloosd op de mestput. Dit is niet meer toegestaan. Ook zijn er tijdelijke opvangconstructies aangetroffen, met periodieke afvoer naar riool of verspreiding over land. Deze gevallen zullen met omgevingsdiensten en gemeenten worden besproken en opgepakt;
- In het overgrote deel van de gevallen was sprake van een goede aansluiting op een persriool. Dit was niet altijd goed bij het waterschap geregistreerd en is mede voor een goede heffingsaanslag bijgewerkt in het overzicht voor de Belasting Samenwerking Oost Brabant (BSOB);
- In een aantal gevallen was sprake van een toegestane lozing via een individuele zuivering (IBA).

Afbeelding 13: Drukriool put (aansluiting op persriool)

Actiedag: Grondwaterputten bij glastuinbouwbedrijven

Bij deze actiedag zijn glastuinbouwbedrijven bezocht, die geen grondwaterput hebben geregistreerd bij het waterschap. Binnen glastuinbouwbedrijven is het gebruik van (grond)water echter essentieel. Daarom is bij de actiedag geïnventariseerd op welke wijze water wordt gebruikt voor beregening. In totaal zijn deze dag 44 controles uitgevoerd.

Afbeelding 14: Beregening in een kas

Uit deze inventarisatie blijkt dat veel glastuinbouwbedrijven wel grondwater gebruiken, maar met een beperkte pompcapaciteit ($< 10 \text{ m}^3/\text{uur}$). Bij een dergelijke pompcapaciteit is het melden van het grondwatergebruik niet verplicht, maar mag het vrijwillig. Bij 11 controles was sprake van een overtreding:

- In 6 gevallen werd grondwater gebruikt en was dit gebruik meldingsplichtig. Deze bedrijven wordt opgedragen om de betreffende melding in orde te maken;
- In 5 gevallen bleek dat de grondwaterput dieper is, dan ter plekke volgens de huidige regelgeving is toegestaan. Voor deze situaties wordt nog beoordeeld welke vervolgactie passend is.

2.3.4 Schouw en groenprocedure

Jaarlijks wordt er een schouw uitgevoerd; dat is een controle van de staat van onderhoud van sloten waar aangelanden (eigenaren de percelen waar een sloot doorheen loopt of aan grenst) een onderhoudsplicht voor hebben. Een goede staat van onderhoud betekent:

- dat de waterloop (talud en bodem) vrij is van begroeiing, bladeren en voorwerpen;
- dat de zijkanen (taluds) gemaaid zijn;
- dat er geen verschuivingen van de zijkanen van de beek/sloot en grondophopingen zijn;
- dat aanwezige duikers open en in goede staat zijn en dat de bodem van de sloot breed genoeg is en het talud niet te steil is.

De schouw wordt uitgevoerd door de gebiedsbeheerders en medewerkers beheer en onderhoud van de districten.

Daarnaast is er jaarlijks een groenprocedure, met betrekking tot waterlopen (a-watgangen) die het door waterschap zelf worden onderhouden. Om onderhoudswerk goed en veilig uit te kunnen voeren moeten aangelanden er zorg voor dragen dat er voldoende vrije ruimte beschikbaar is. Als bomen of struiken te groot worden, waardoor ze het onderhoud hinderen, dan moeten die gesnoeid worden. Ook de controles in het kader van de groenprocedure worden uitgevoerd door medewerkers van de districten.

Afbeelding 15: Slootonderhoud

Wanneer bij de schouw of groenprocedure blijkt dat er door de aangelanden onvoldoende onderhoud is uitgevoerd, dan worden zij aangeschreven om alsnog het benodigde onderhoudswerk te laten verrichten. Handhaving is verantwoordelijk voor dat deel van de procedure. Hieronder valt het opstellen van (sjabloon)brieven zoals een waarschuwingsbrief, een voornemen last onder bestuursdwang en de definitieve handhavingsbesluiten. Het uitvoeren van de hercontroles (herschouw) is vervolgens weer een taak van de districten.

Wanneer een aangelande het onderhoud, ondanks de aanschrijvingen en daaropvolgende last, niet uitvoert dan wordt er bestuursdwang toegepast. Het vereiste onderhoud zal daarna in opdracht van het waterschap door een aannemer worden uitgevoerd, op kosten van de betreffende aangelande. Dit laatste deel van de procedure verloopt in nauwe samenwerking tussen Handhaving en de districten. Tot slot zal Handhaving een invorderingsbeschikking voor de gemaakte kosten opstellen en aan de aangelande toezenden.

Het aantal (voornemens tot) handhavingsbesluiten vanuit de schouw- en groenprocedure wordt apart gerapporteerd en is niet meegenomen in de cijfers van bestuursrechtelijke maatregelen zoals beschreven in paragraaf 2.4.3.

2.3.5 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen

Het beginsel van de ‘vervuiler betaalt’ wordt gehanteerd om het afvalwater te zuiveren. Het waterschap heft via zuiveringsheffing¹ en verontreinigingsheffing² een directe belasting aan bedrijven en particulieren die afvalwater lozen. We doen dit in samenwerking met de Belastingen Samenwerking Oost-Brabant (BSOB). Om te controleren of de heffing die bedrijven betalen correct is, wordt toezicht gevoerd, zogenaamd fiscaal toezicht. Hierbij wordt gecontroleerd of de hoeveelheid en kwaliteit van het geloosde water overeenkomt met de opgave door het bedrijf.

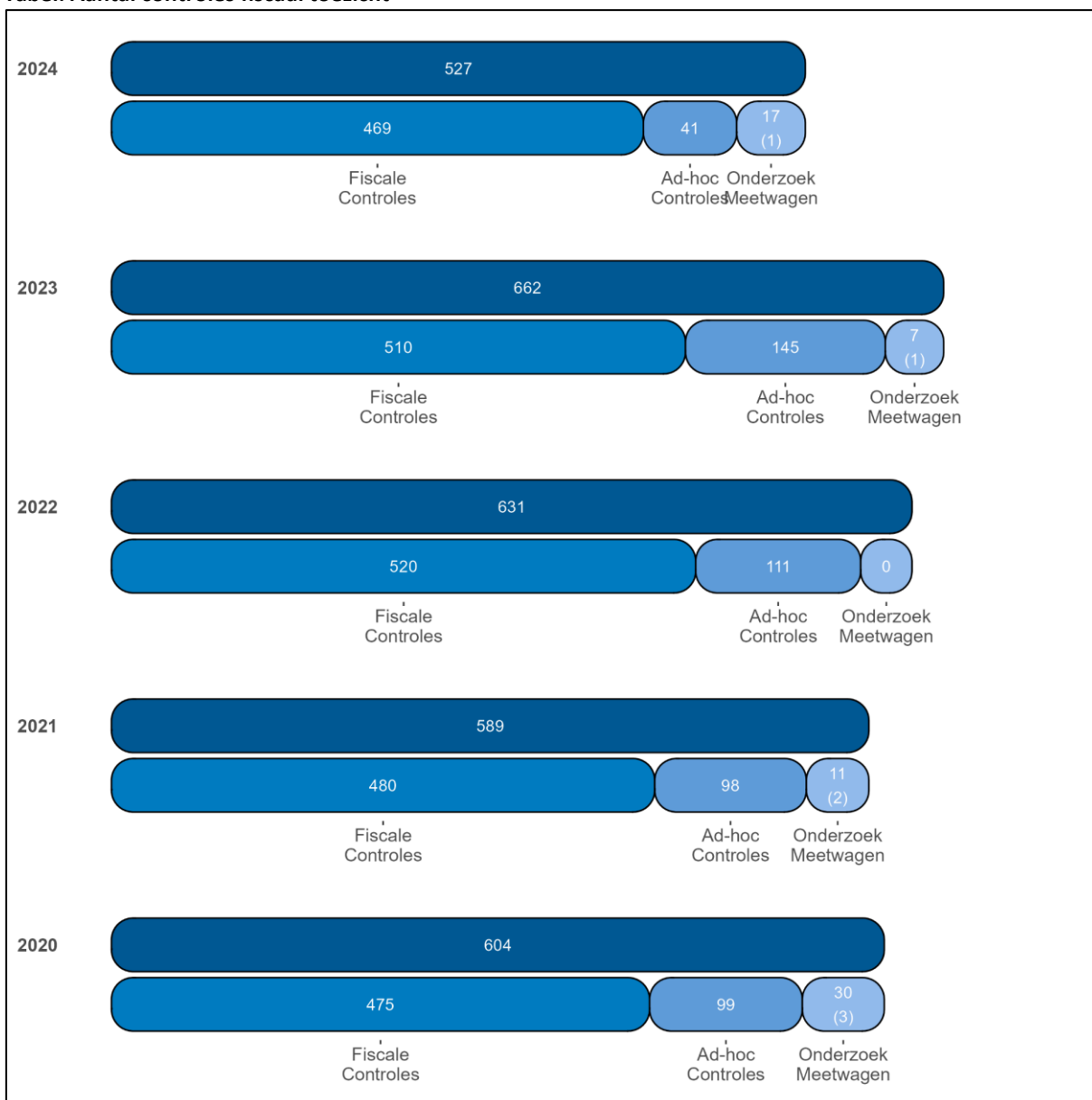
Resultaten fiscaal toezicht bedrijven:

In onderstaande tabel is het aantal uitgevoerde fiscale controles van 2024 weergegeven.

¹: Zuiveringsheffing wordt opgelegd voor lozingen op onze RWZI 's;

²: Verontreinigingsheffing wordt opgelegd voor lozingen op oppervlaktewater.

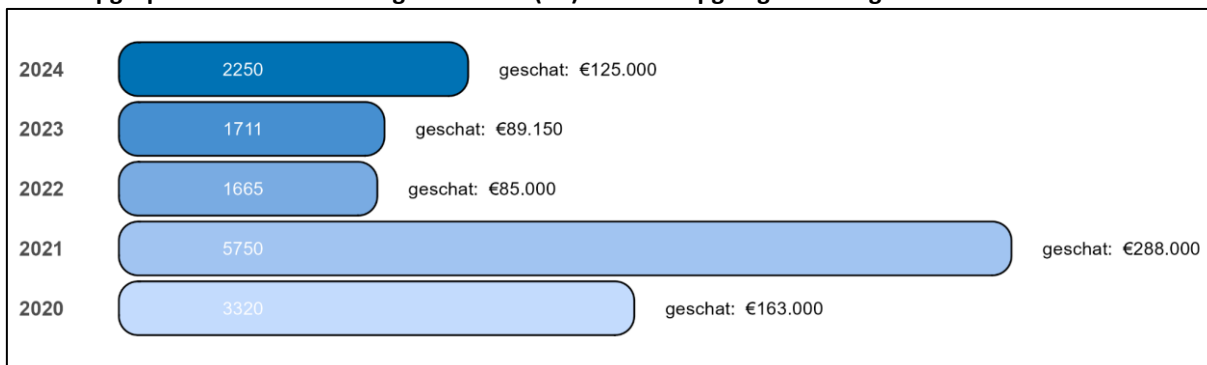
Tabel: Aantal controles fiscaal toezicht

Toelichting:

(*): aantal controle momenten. Tussen haakjes staat het aantal bedrijven waar de meetwagen is geplaatst.

Tabel: Opgespoorde extra vervuilingseenheden (VE) en extra opgelegde heffing

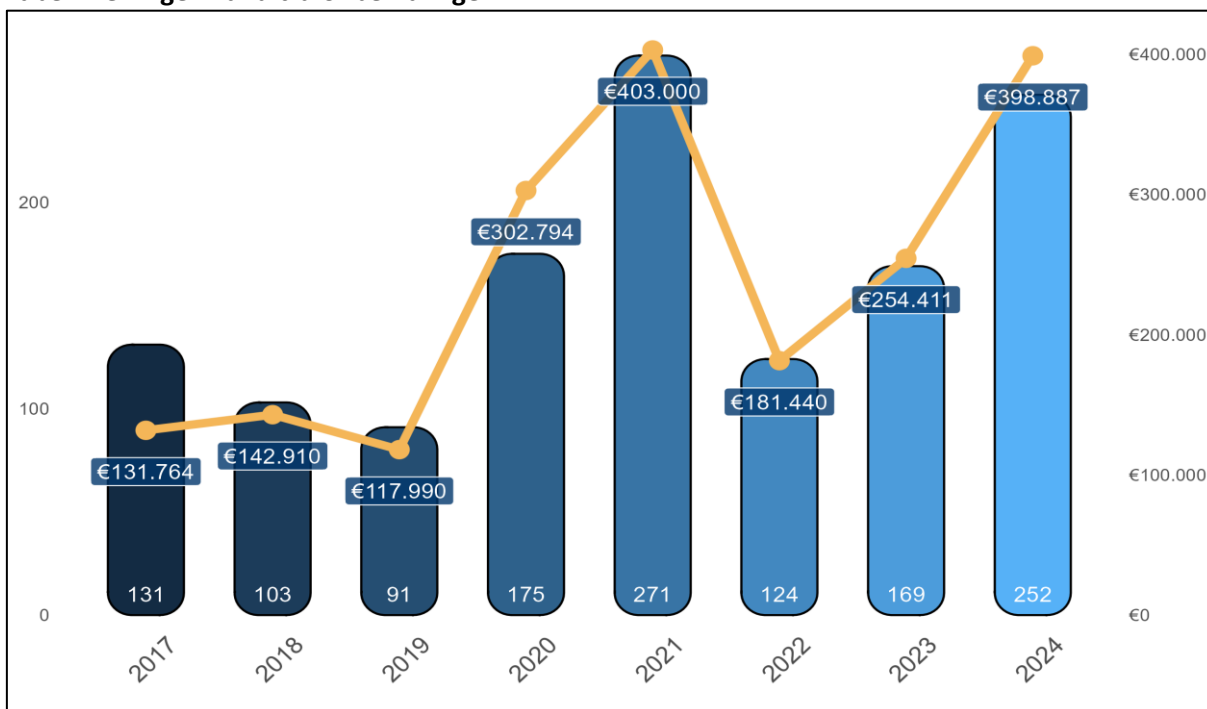
Het aantal uitgevoerde fiscale controles (527 stuks) komt overeen met het geplande aantal, zoals afgestemd met de BSOB. Met eigen meetapparatuur (meetwagen), waarmee de afvalwaterstromen van bedrijven voor langere tijd gevolgd kunnen worden, heeft er dit jaar 1 onderzoek plaatsgevonden.

Door fiscaal toezicht heeft bij meerdere bedrijven een aanpassing van de fiscale aanslag naar boven plaatsgevonden. Uiteindelijk legden we in 2024 een extra heffing op van in totaal 2.250 v.e., overeenkomend met een (extra) aanslag van € 125.000. De opgelegde extra aanslag is hoger dan voorgaande 2 jaren.

Resultaten fiscaal toezicht bronbemalingen

De resultaten van het (fiscaal) toezicht op bronneringen is samengevat in onderstaande tabel.

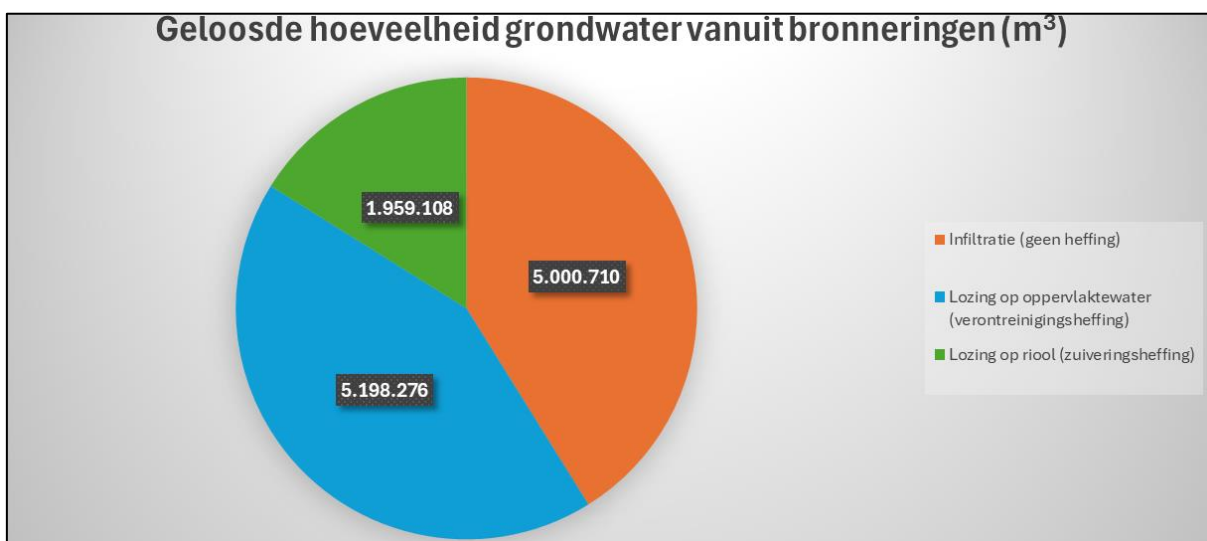
Tabel: Heffingen vanuit bronbemalingen

Toelichting:

(*) aantal bronbemalingen waarbij lozing heeft plaatsgevonden, derhalve exclusief de bemalingen waarbij al het onttrokken grondwater in de bodem is geïnfilteerd. In 2024 zijn er 110 bemalingen zonder heffingen afgemeld.

Vanuit bronneringen is in totaal 12.158.094 m³ grondwater geloosd in de bodem (infiltratie), in oppervlaktewater of in de riolering. De wijze van lozing is weergegeven in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 16: Lozingssituatie vanuit bronneringen

Het aantal (gemelde) bemalingen en de opgelegde heffing was hoger dan voorgaande 2 jaren. 2024 was een extreem nat jaar (met hoge grondwaterstanden). Bij hoge grondwaterstanden zijn doorgaans meer bemalingen bij bouwactiviteiten nodig en zijn de bemalingen omvangrijker (in tijd en debiet).

Afbeelding 17: Lozing vanuit een bronnering

2.3.6 Luchtsurveillance

Bij de vluchten worden vanaf circa 300 m hoogte foto's gemaakt ter ondersteuning van toezichts- en handhavingszaken. Ook is de surveillance ingezet voor andere vragen vanuit het waterschap, zoals het in beeld brengen van de effecten van droogte, het beoordelen van verspreiding van blauwalg en om een actueel beeld van de keringen te verkrijgen.

De resultaten van de surveillance zijn breed binnen en buiten (door ketenpartners) de organisatie gebruikt:

- Toezichthouders zijn ondersteund en voorzien van aanvullend bewijs;
- Er zijn illegale situaties opgespoord (heterdaad overtredingen);
- De situatie rond en op de keringen in beeld gebracht;
- De situatie rond blauwalg is gemonitord;
- Dassen en andere dierlijke graverij opgespoord.

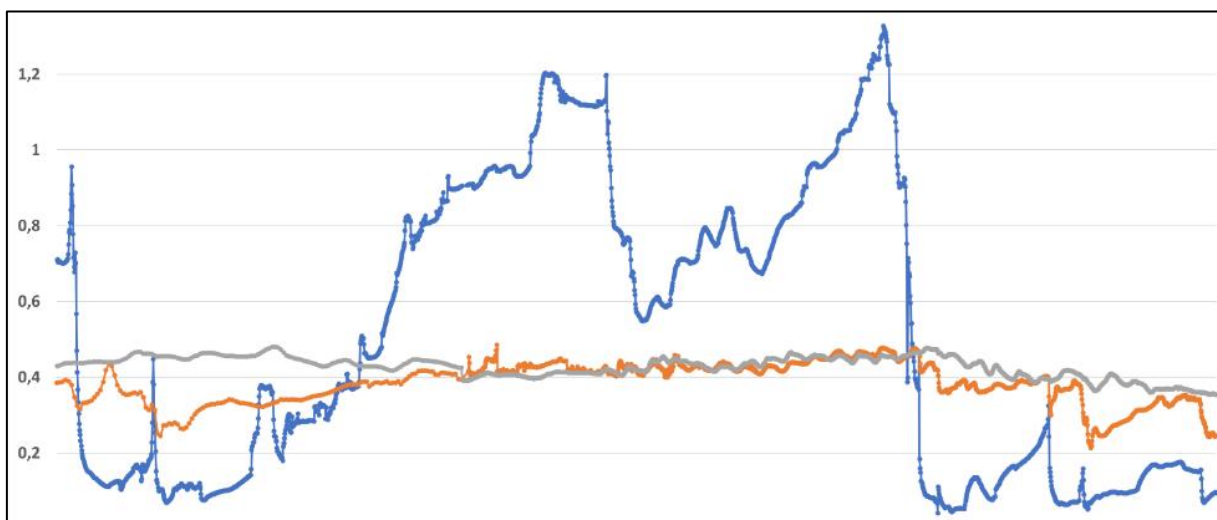
Afbeelding 18: Waarneming blauwalg vanuit luchtsurveillance

2.3.7 Innovaties

Inzet van sensoren voor opsporen van illegale lozingen

Sinds 2020 worden mobiele sensoren met telemetrie ingezet waarmee continu gegevens kunnen worden doorgezonden en alarmeringen kunnen worden gegeven bij hoge waarden. Deze meters zijn ingezet bij vermoedelijke lozingspunten in waterlopen bij niet coöperatieve bedrijven.

De inzet van deze sensoren is waardevol gebleken en blijft onderdeel van het middelenpakket dat voor toezicht kan worden ingezet. De inzet van de sensoren wordt hierbij ook afgestemd met de afdeling onderzoek en monitoring, als aanvulling op reguliere metingen door het waterschap. Met deze metingen zijn meerdere lozingen opgespoord.

Afbeelding 19: Continu-meting met sensoren

Veranderdetectie

In 2021 is in een breed samenwerkingsproject tussen waterschappen en Rijkswaterstaat onderzocht of luchtfoto's en satellietbeelden bij kunnen dragen aan effectiever handhaven. Met dit project (NL Veranderdetectie) kunnen veranderingen gedetecteerd worden op het gebied van:

- Toename van verhard oppervlakte;
- Teelt in teeltvrije zone;
- Veranderingen van of in waterlopen;
- Objecten binnen beschermingszone.

In 2024 is binnen het Waterschapshuis (hWh), samen met verschillende waterschappen en Rijkswaterstaat een project gestart om eerdere ontwikkelde tools verder te ontwikkelen en te implementeren tot een werkende tool. Als eerste fase zijn mutaties van waterdelen ten opzichte van de basisregistratie grootschalig topografie (BGT) opgeleverd. Hiermee kan de basisregistratie beter actueel worden gehouden. In 2025 zal in fase 2 de mutatietool verder geoptimaliseerd worden om breder inzetbaar te kunnen zijn (en minder foutieve mutaties op te leveren).

2.3.8 Calamiteiten

Vanuit handhaving werken we met een wachtdienst. De wachtdienst is 24 uur per dag en 7 dagen per week oproepbaar, voor zaken die onze ondersteuning vragen. Dit zijn voornamelijk waterkwaliteit gerelateerde zaken die het oppervlaktewater of de doelmatige werking van onze RWZI's ernstig bedreigen. Het kan ook gaan om bluswater dat vervuild raakt en afstroomt naar oppervlaktewater of het riool en daar nadelige effecten kan veroorzaken.

In 2024 was ten opzichte van voorgaande jaren sprake van relatief grote calamiteiten / incidenten:

- een aantal grote branden met impact op de werking van de rioolwaterzuivering;
- een aantal lekkende mestzakken waardoor grote hoeveelheden dunne fractie op de bodem en in het water terecht is gekomen;
- een aantal grotere lozingen van vervuild water.

Via bestuursrechtelijk optreden is gestuurd op het zoveel als mogelijk ongedaan maken van de verontreinigingen, waardoor de milieu impact zo klein mogelijk is gehouden. Navolgend zijn enkele foto's van calamiteiten opgenomen.

Afbeelding 20: Grote brand

Afbeelding 21: Lekkage mestzak

Afbeelding 22: Lozing vervuild reinigingswater

Afbeelding 23: Lozing vervuild water

2.4 Bestuursrechtelijke handhaving

2.4.1 Overzicht

Bij overtredingen op wet- of regelgeving waar we bevoegd gezag voor zijn, treden we handhavend op. Deze overtreding kan door onszelf worden waargenomen tijdens toezicht of volgen vanuit toezicht na in- of externe meldingen. Interne meldingen zijn afkomstig van medewerkers van het waterschap. Externe meldingen of handhavingsverzoeken komen van derden; zoals van burgers, bedrijven, gemeenten en omgevingsdiensten.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel overtredingen zijn waargenomen vanuit het gevoerde toezicht.

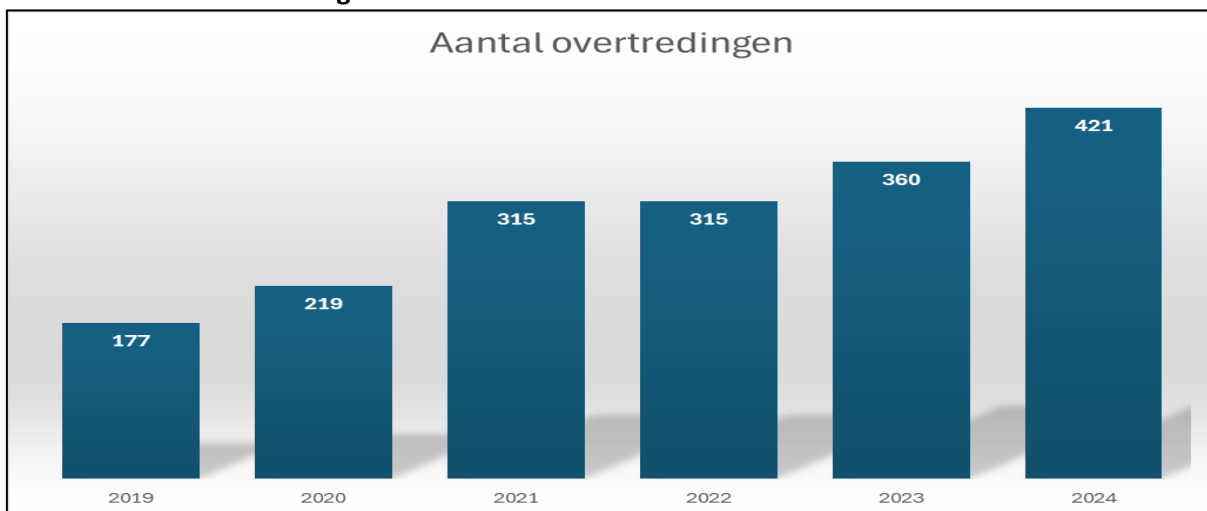
Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

Omschrijving	aantal toezichtsmomenten	aantal overtredingen	naleef percentage
Eigen toezicht	1.271	248	80 %
Toezicht op interne meldingen	147	98	33 %
Toezicht op externe meldingen	161	75	53 %
Totaal	1.579	421	73 %

Uit de tabel blijkt dat meldingen erg waardevol zijn en hieruit relatief veel overtredingen naar voren komen. Onze keus om altijd te reageren op interne en externe meldingen wordt hiermee gerechtvaardigd.

Het totaal aantal overtredingen was in 2024, vooral door een hoger aantal toezichtsmomenten hoger dan in 2023. Procentueel was het verschil met 2022 hierdoor marginaal.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht

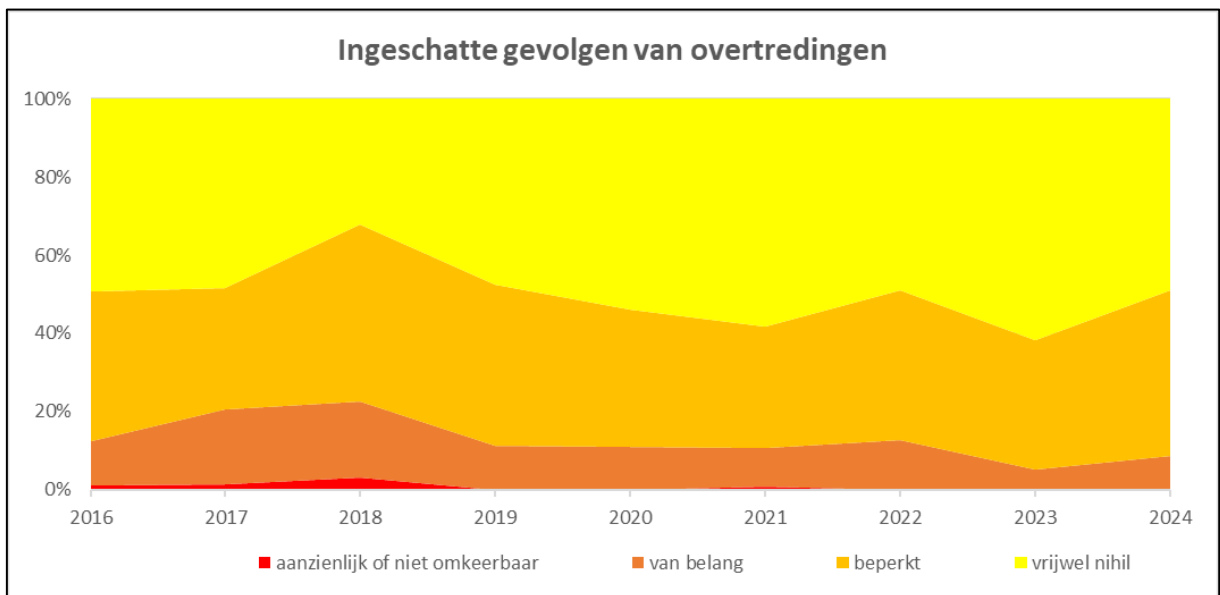
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)

Tegen een overtreding treden we bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk op. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat iedere overtreding passend gevolg krijgt. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de overtredingen zijn ingedeeld op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO).

De LHSO gaat niet alleen uit van de zwaarte en gevolgen van een overtreding, maar ook van het gedrag van de overtreder. Hierbij wordt onderscheiden:

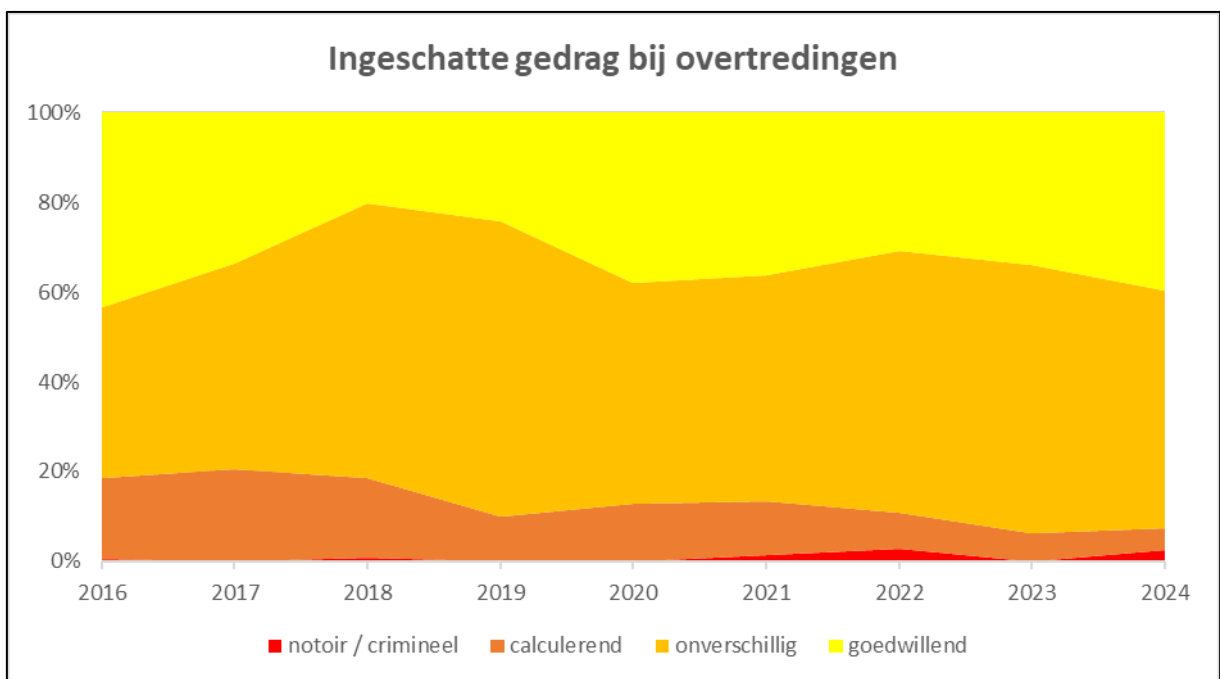
- a. Goedwillend: indien de overtreder proactief is, geneigd is om de regels te volgen en/of de overtreding het gevolg is van onbedoeld handelen;
- b. Neutraal/onverschillig: indien de overtreder passief of reactief is, een houding van 'moet kunnen' heeft en/of de bevinding en de gevolgen van zijn handelen hem koud laten;
- c. Calculerend/opportunistisch: indien de overtreder wist of moest weten wat de gevolgen van de bevinding zouden zijn en die op de koop toe neemt, alleen tot normconform gedrag overgaat indien de toezichthouder daar uitdrukkelijk op wijst (of daarvoor een sanctie laat opleggen of oplegt), bewust risico('s) op overtreding neemt;
- d. Notoir/crimineel: indien de overtreder bewust en structureel de regels overtreedt, controle bewust belemmert, criminele activiteiten ontplooit en/of deel uitmaakt van een criminele organisatie, sprake is van fraude, oplichting of witwassen.

Door jaarlijks inzichtelijk te maken hoe de overtredingen zijn ingeschaald volgens de LHSO wordt inzichtelijk hoeveel overtredingen begaan zijn, maar ook hoe deze zijn ingeschaald.

Afbeelding 24: Inschaling van de gevolgen van overtredingen volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat de ernst van overtredingen in 2024 iets groter was dan in 2023. Maar gemiddeld gezien is het geen afwijkend beeld ten opzichte van voorgaande jaren.

Afbeelding 25: Inschaling van het gedrag van overtreders volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat het gedrag waaruit overtredingen voortkomen over de jaren redelijk constant is. Ook komende jaren blijven we de inschaling van de overtredingen monitoren. Zo krijgen we steeds een beter beeld over overtredingen en het gedrag binnen de sectoren.

2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving

Bestuursrechtelijke handhaving is voornamelijk gericht op het laten eindigen van een overtreding, maar ook om herhaaldelijke overtredingen te voorkomen. Een overtreding kan beëindigd worden door een illegaal bouwwerk te verwijderen of illegaal handelen te staken en de gevolgen te herstellen door deze zo veel als mogelijk ongedaan te maken. Vaak is een waarschuwingsbrief voldoende. Als de overtreding daardoor niet eindigt volgt een (voornemen) last onder dwangsom (dan is er een geldbedrag verschuldigd als de overtreding niet tijdig en volledig is opgeheven) of wordt er bestuursdwang toegepast (dan beëindigt het waterschap de overtreding op kosten van de overtreder).

Het opleggen en toepassen van een last onder bestuursdwang gebeurt doorgaans alleen in spoedeisende situaties, meestal gerelateerd aan waterkwaliteit (lozingen). De reden daarvoor is dat het waterschap, als bevoegd gezag, een overtreder eerst een herstelmogelijkheid moet bieden om de overtreding zelf te beëindigen en zo nodig (en mogelijk) de gevolgen ervan herstelt (ongedaan maakt).

Daarnaast kan een overtreding ook nog eindigen door legalisatie, wanneer een vereiste vergunning achteraf alsnog aangevraagd en verleend kan worden. Ook dat levert immers herstel op van een illegale situatie. Er wordt dan rekening gehouden met het stellen van een termijn (begunstigingstermijn) om de overtreding te laten eindigen. Van handhavingsmaatregelen kan worden afgezien als er sprake is van (concreet) zicht op legalisatie. Alleen een ingediende vergunningaanvraag is daarvoor niet voldoende.

In onderstaande tabel is uitgewerkt welke bestuursrechtelijke maatregelen zijn genomen in 2024. In 2024 waren er meer overtredingen dan voorgaande jaren. Daarom is er ook vaker bestuursrechtelijk opgetreden.

Tabel: Overzicht bestuursrechtelijk maatregelen

jaar		status	schriftelijke waarschuwing	(voornemen) last onder bestuursdwang	(voornemen) last onder dwangsom	totaal
2020	➤	afgerond	110	16	24	150
	➤	lopend	71	4	32	107
	➤	totaal	181	20	56	257
2021	➤	afgerond	155	15	30	200
	➤	lopend	22	2	31	55
	➤	totaal	177	17	61	255
2022	➤	afgerond	90	17	22	129
	➤	lopend	25	2	25	52
	➤	totaal	115	19	47	181
2023	➤	afgerond	87	2	13	102
	➤	lopend	27	3	26	56
	➤	totaal	114	5	39	158
2024	➤	afgerond	135	27	24	186
	➤	lopend	26	5	27	58
	➤	totaal	161	32	51	244

Het aantal bestuursrechtelijke maatregelen is lager dan het aantal geconstateerde overtredingen. Dit wordt verklaard doordat een groot aantal overtredingen niet vanuit bestuursrecht is opgevolgd, maar bijvoorbeeld vanuit fiscale regelgeving. Dit speelt bij toezicht op bronneringen en bijvoorbeeld het (niet) melden van de start van de bronbemaling. Daarnaast zijn er voor kleine overtredingen ook mondelinge waarschuwingen gegeven. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest bij kleine spuitovertredingen van gewasbeschermingsmiddelen.

2.5 Strafrechtelijke handhaving

In ons beleid staat dat tegen iedere overtreding een passende maatregel wordt getroffen. Welke handhavingsactie volgt, wordt mede bepaald door het invullen van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Niet alleen de bestuursrechtelijke maar ook de strafrechtelijke handhaving wordt op deze wijze ingeschaald.

Bestuursrechtelijk handhaven is vooral gericht op het beëindigen van de overtreding, terwijl strafrechtelijk handhaven is gericht op het bestraffen van de overtreder/dader. Het strafrechtelijke traject kan gelijktijdig met het bestuursrechtelijke handhavingstraject worden opgepakt, maar het opstarten van een bestuursrechtelijk traject is niet noodzakelijk. Het strafrechtelijke traject heeft immers een andere grondslag.

2.5.1 Werkzaamheden

Het BOA-team was in 2024 in tegenstelling tot voorgaand jaar goed op sterkte, met 3 beëdigde medewerkers. Dit team:

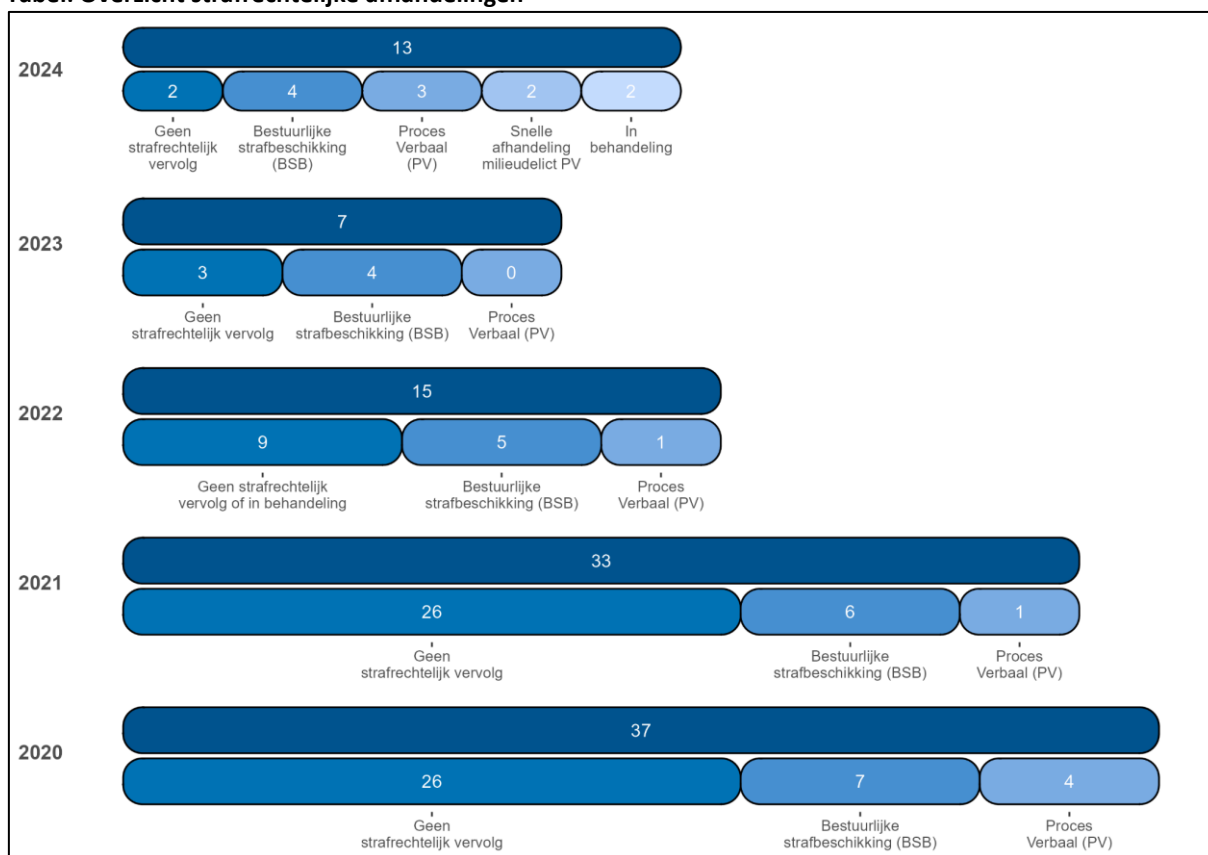
- beoordeelt welke overtredingen, geconstateerd door toezichthouders, een strafrechtelijk vervolg krijgen en pakken dit vervolgens op;
- verzorgt opsporing en toezicht bij verdenking van (strafbare) milieuovertredingen;
- controleert of ondersteunt de toezichthouder bij de inschaling in de LHSO. Bij nadere beoordeling door het boa-team kan blijken dat een zwaardere inschaling nodig is, bijvoorbeeld bij recidive of andere verzwarende aspecten;
- registreert welke zaken zijn en worden opgepakt, waarmee ook inzicht ontstaat over recidive en (in zijn algemeenheid) risicovolle sectoren; stemt regelmatig af met het functioneel parket van het Openbaar Ministerie (OM) en andere ketenpartners. Hierbij wordt besproken welke zaken spelen en waar focus op wordt gelegd.

Bij het strafrechtelijk oppakken van zaken volgen we primair de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO). Welk type zaken het komende jaar strafrechtelijke opvolging krijgen, is dus niet op voorhand aan te geven. Dit is afhankelijk van het type overtredingen die we komend jaar gaan tegenkomen en de inschaling daarvan in de LHSO.

2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving

Uit de inschaling op basis van de LHSO volgt welke overtredingen moeten worden doorgezet naar het boa-team, om te beoordelen of strafrechtelijk vervolg nodig is. Dit is in 2024 voor 13 overtredingen het geval geweest. De wijze waarop deze overtredingen vervolg hebben gekregen is uitgewerkt in onderstaande tabel.

Tabel: Overzicht strafrechtelijke afhandelingen

De bestuurlijke strafbeschikking fysieke leefomgeving (BSBFL) is in het leven geroepen om snel en kortaat te 'straffen' zonder tussenkomst van een Officier van Justitie. Omdat de bewijslast bij de BOA ligt, dient er bij een BSBFL een zorgvuldig onderzoek te worden uitgevoerd en zorgvuldige verslaglegging plaats te vinden. Dit is zeker bij complexe milieuzaken arbeidsintensief. In 4 gevallen hebben we een BSBFL opgelegd. De opgelegde strafbeschikkingen hadden te maken met illegale vervuiling van het oppervlaktewater.

Dit aantal is iets lager dan voorgaande jaren, hetgeen samenhangt dat er niet voor alle feitcodes een BSBFL kon worden opgemaakt. Door de nieuwe wetgeving in januari 2024 blijkt dat meerdere feitcodes door de waterschappen verschillend zijn ingevuld in de waterschapsverordening. Hierdoor is landelijk besloten dat voor meerdere feitcodes geen BSBFL opgemaakt kon worden. Om toch doorgang te vinden in de strafrechtelijke handhaving van milieuovertredingen is door het Functioneel Parket aangegeven dat deze feitcodes middels een SAM-pv (Proces Verbaal voor Snelle Afhandeling Milieudelicten) kunnen worden ingestuurd naar het Functioneel Parket. In totaal zijn er 2 SAM-pv's opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het niet doen van meldingen bij bronneringen.

Voor de gevallen waar een BSBFL of SAM-pv niet mogelijk was, wordt een proces-verbaal (PV) opgemaakt. In 2024 zijn er 3 proces-verbalen opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het vervuilen van het oppervlaktewater en het niet tijdig melden van werkzaamheden in beschermingszone bij een A-watergang.

Daarnaast zijn er nog 2 strafrechtelijke onderzoeken opgestart en in onderzoek.

2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)

Sinds de wetswijziging van de Wpg van 1 januari 2019 en de inwerkingtreding van het Besluit politiegegevens voor buitengewoon opsporingsambtenaren is de Wpg ook van toepassing op gegevensverwerking door boa's voor de uitoefening van hun opsporingstaak. Dat betekent dat het waterschap als boa-organisatie ook moeten voldoen aan de Wpg. Politiegegevens mogen alleen verwerkt worden voor specifieke doeleinden die in de Wpg staan omschreven en de verwerking moet voldoen aan allerlei specifieke vereisten, zoals bewaartermijnen en verplichte (interne en externe) audits.

In 2023 hebben interne en externe audits met betrekking tot de Wpg plaatsgevonden. Om te voldoen aan aanbevelingen uit deze audits is er in 2024 een nieuw registratie systeem in gebruik genomen door de BOA's: BRS, het Boa Registratie Systeem. Dit systeem wordt ook gebruikt door de andere brabantse waterschappen en draagt bij aan de goede registratie, bescherming en tijdige vernietiging van informatie die voor strafrechtelijk optreden is verzameld. Daarnaast wordt de komende tijd verder gewerkt om alle eisen vanuit de Wpg goed te implementeren. Deze actie speelt bij alle waterschappen.

2.6 Bezwaar en beroep

Wanneer iemand een handhavingsbesluit ontvangt, staan daar rechtsmiddelen zoals bezwaar, beroep en hoger beroep tegen open. Als er eenmaal bezwaar of (hoger) beroep is ingediend, kan daarna ook een voorlopige voorziening worden aangevraagd bij de voorzieningenrechter, met als doel om het handhavingsbesluit (nog) niet in werking te laten treden. Het indienen van bezwaar of een (hoger) beroep heeft namelijk geen opschortende werking.

Wanneer er tegen een besluit tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom bezwaar wordt gemaakt, dan vraagt het waterschap advies aan een onafhankelijke bezwarencommissie. Die commissie plant een hoorzitting om vragen te stellen aan de bezwaarmaker/overtreder en aan het waterschap. Vervolgens brengt de bezwarencommissie een advies uit over een beslissing op het bezwaar (B.O.B.). Tegen die beslissing kan beroep bij de rechtbank Oost-Brabant, afdeling bestuursrechtspraak worden ingesteld. Als de uitspraak van de rechtbank niet geaccepteerd wordt volgt een procedure bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in Den Haag. In 2024 is er 1 bezwaarschrift ingediend tegen een handhavingsbesluit, 1 beroep (volgend uit een zaak uit 2023) en 1 hoger beroep (volgend uit een zaak uit 2022).

De afhandeling van bezwarenprocedures in **2024** is als volgt geweest:

- 1 bezwaar is ingediend tegen een last onder dwangsom (ter voorkoming van een herhaalde overtreding). Dat bezwaarschrift is, na een gesprek met bezwaarmaker om nog eens nader toe te lichten waarom de last is opgelegd, ingetrokken.
- 1 bezwaar is ingediend tegen een last onder dwangsom om een illegaal gestarte bronbemaling gestaakt te houden. Nadat de vereiste melding ter legalisatie alsnog was gedaan is die last ingetrokken; na afstemming daarover heeft bezwaarmaker zijn bezwaar ook ingetrokken.

Met betrekking tot beroepszaken:

- 1 beroep behandeld in januari 2023 met uitspraak in januari 2024, ingesteld tegen de beslissing op bezwaar uit november 2022, waarin het bezwaar (conform advies bezwarencommissie) ongegrond is verklaard. Beroep is na een zitting in september 2023 door de rechtbank gegrond verklaard. Dit omdat de rechtbank oordeelde dat voorafgaande naamswijziging van vergunningen, waartegen een beroepsprocedure liep die gelijktijdig ter zitting werd behandeld, onjuist door het waterschap was verwerkt. Gevolg daarvan voor het handhavingsbesluit was dat de overtreder volgens de rechtbank alsnog vergunninghouder was, waarmee de overtreding (geconstateerd in 2019) gelegaliseerd werd.

- 1 beroep in januari 2024, ingesteld tegen de beslissing op bezwaar in december 2023 waarin het bezwaar (conform advies bezwarencommissie) ongegrond is verklaard, daarvoor is door de rechtbank in november 2024 een (voorlopige) zitting gepland voor februari 2025. Er was ook een verzoek om een voorlopige voorziening ingediend bij de rechtbank om de opgelegde last onder dwangsom niet in werking te laten treden. Dat verzoek is door de voorzieningenrechter afgewezen.

Hoger beroep:

- 1 hoger beroep ingediend in augustus 2024, ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank uit augustus 2024 waarbij het beroep ongegrond werd verklaard, na de beslissing op bezwaar uit september 2022 (conform advies bezwarencommissie ongegrond). Daarnaast is er een verzoek om een voorlopige voorziening ingediend, dat verzoek is ingewilligd om een uitstel van de begunstigings-termijn te bieden waardoor er (nog) geen dwangsommen verbeuren. Tegelijkertijd is namelijk ook een hoger beroep ingesteld tegen een geweigerde vergunning (aangevraagd ter legalisatie). Er is nog geen zitting voor de inhoudelijke beoordeling(en) gepland.

Tabel: Bezwaar en beroep handhaving

	Totaal		Resultaat		
	Ingediend	Nog In Behandeling	Ongegrond Verklaard	Gegronnd Verklaard	Anders ¹
beroepschriften					
2020	2	2	1	0	0
2021	4	4	1	0	1
2022	2	2	0	0	4
2023	1	1	1	1	0
2024	1	1	0	1	0
bezwaarschriften					
2020	10	4	4	0	2
2021	6	1	5	0	3
2022	2	0	2	0	1
2023	2	0	2	0	0
2024	2	0	0	0	2
hoger beroep					
2020	1	0	1	0	0
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
2024	1	1	0	0	0

¹ Anders: minnelijke oplossing, bezwaar ingetrokken of niet-ontvankelijk

Toelichting:

Ingetrokken: naast intrekken door de indiener kan het ook gaan om minnelijke oplossingen of niet-ontvankelijkheid.

Het aantal bezwaren blijft sinds 2021 lager dan voorheen, vooral vergeleken met 2020 toen er relatief veel bezwaar en beroep werd ingesteld (wellicht als gevolg van de Coronaperiode). Ons doel is overtredingen te beëindigen door daarover ook met overtreders in gesprek te gaan en te blijven, om ons beleid toe te lichten en overtredingen te (laten) beëindigen.

Daarbij blijkt er een enorme drukte te zijn bij de rechtbank Oost-Brabant en de Raad van State, waardoor gerechtelijke procedures jaren duren voor er een uitspraak volgt. Het verdient ook daarom voorkeur om die procedures te voorkomen en op minnelijke wijze (onderling) tot een passende oplossing van een overtreding te komen en die te (laten) beëindigen.

2.7 Integrale thema's

2.7.1 Alle hens aan dek voor de KRW-doelen

Binnen waterschap Aa en Maas wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH wordt uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. Vooruitlopend hierop zijn in 2024 reeds de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze in 2025 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- Bij 8 lozende bedrijven is naast de vergunning parameters door toezicht gecontroleerd of geen andere ongewenste stoffen worden geloosd. Bij 1 bedrijf bleek dit het geval en lopen nu gesprekken om dit te verminderen en in de vergunning hiervoor voorwaarden te stellen;
- Bij 2 terreinen van defensie is door toezicht onderzocht of er lozing van PFAS houdend water plaatsvindt. Dit blijkt het geval. Er is afstemming met defensie en mede bevoegd gezagen om deze lozingen te verminderen;
- Er is gewerkt aan een beleidslijn om beter te kunnen toezien en handhaven bij wasplaatsen, waar gewasbeschermingsmiddelen vrij kunnen komen. Nu is handhaving alleen mogelijk bij heterdaad waarneming van een overtreding (kleine pakkans). De inzet is om ook achteraf (via monsternamen) te kunnen bepalen of de regels zijn nageleefd. Het streven is dat deze beleidslijn in het eerste kwartaal van 2025 bestuurlijk kan worden behandeld.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

Voor het KRW uitvoeringsprogramma wordt daarnaast integraal met andere afdelingen binnen het waterschap besproken:

- of en waar beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening nodig zijn, indien de huidige regels onvoldoende bescherming bieden;
- of en waar het toepassen van maatwerkbesluiten nodig is, indien algemene regels onvoldoende bescherming bieden;
- of en waar het uitvoeren van extra toezicht (gebiedsgericht toezicht) nodig is, in gebieden met achterblijvende waterkwaliteit.

De integrale afstemming voor aanvullende acties gericht op het bereiken van KRW doelen loopt door in 2025.

2.7.2 Indirecte lozingen

Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen, maar het waterschap ervaart de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van verstoringen in het zuiveringsproces. Ook kan het gaan om stoffen die slecht door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen. Sinds 2020 voeren wij ook zelf weer toezicht uit op indirecte lozingen. De resultaten hiervan zijn eerder in dit verslag beschreven.

Omdat gemeenten weinig prioriteit hebben gegeven aan toezicht op indirecte lozingen en omdat het om 1.000-en lozingen gaat, is er geen goed overzicht van het aantal indirecte lozingen en de actualiteit van vergunningen. Vanuit ons eigen toezicht op indirecte lozingen zien we dat het naleefgedrag onvoldoende is en dit onderwerp blijvende aandacht nodig heeft waarbij het toezicht hierop wellicht zal moeten worden geïntensiveerd. Dit is ook onderkend binnen het traject van het KRW-uitvoeringsprogramma. Tot de aanvullende acties die uitgevoerd kunnen worden behoort ook bestuurlijke ondersteuning om gemeenten op te roepen tot meer actie (en opdrachtverlening aan de omgevingsdiensten om tot meer uitvoering over te gaan). Dit zal nader worden uitgewerkt in het KRW-uitvoeringsprogramma.

**Afbeelding 26: Indirecte lozing
(lozing op riolering)**

Vanuit de samenwerking met de Brabantse waterschappen en omgevingsdiensten zijn er ook positieve ontwikkelingen:

1. Om binnen Brabant een gelijk speelveld te krijgen ten aanzien van kennisontwikkeling, vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van indirecte lozingen, is medio 2021 een project gestart, waarin de Brabantse omgevingsdiensten en waterschappen participeren. Er zijn werkafspraken gemaakt, ook met duiding welke capaciteit en kennis aanwezig moet zijn. De laatste fase van het project, waar het gaat om de eindrapportage en het borgen van de afspraken is eind 2024 afgerond. De partijen zullen de rapportage voor borging van de afspraken begin 2025 voorleggen aan hun management en bestuur;
2. Vanuit de eigen watervisie van de Omgevingsdienst Brabant Noord is ook gestart met de actualisering van vergunningen van indirecte lozingen. Waar nodig ondersteunt het waterschap;
3. Samen met de Omgevingsdienst Brabant Noord wordt in 2025 een pilot uitgevoerd met gezamenlijk toezicht op het gebied van indirecte lozingen, gericht op stoffen die relevant zijn voor het waterschap.

De “versnipperde” bevoegdheidsrol voor indirecte lozingen is ook landelijk een besprekspunt (motie Gabriëls). Deze motie zal ook vanuit de regering leiden tot een reactie of de waterschappen op termijn een grotere bevoegdheidsrol moeten krijgen op het gebied van indirecte lozingen.

2.7.3 Beregeningsbeleid

Meldingen en verzoeken

In 2023 ontvingen we (op grotere schaal dan normaal) meldingen van illegale putten, verzoeken tot het openbaar maken van vergunningen en ontvingen we bezwaren op verleende vergunningen. Al deze punten zijn opgevolgd en hebben ook geleid tot actie waar nodig. Een 3-tal grondwaterputten is via toezicht en handhaving buiten gebruik gesteld door de eigenaar.

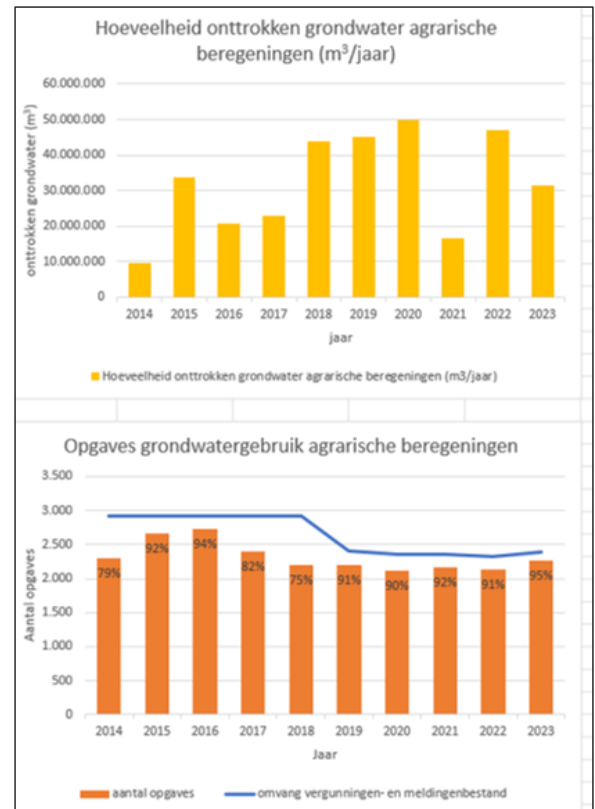
Resultaten regulier toezicht

In de zomerperiode is door middel van surveillance in veld en luchtsurveillance gecontroleerd of de regels rond het beregenen goed werden nageleefd. Het naleefgedrag was overall gezien op orde (naleefpercentage 97 %).

Een specifieke actiedag (eerder beschreven) liet wel zien dat in 11 situaties actie nodig is bij grondwatergebruik binnen de glastuinbouw.

Jaarlijkse opgave grondwatergebruik

Iedereen met een geregistreerde grondwaterput (melding of vergunning) moet elk jaar opgave doen van het grondwatergebruik. Het waterschap schrijft alle betrokkenen aan en stuurt reminders en aanmaningen als niet aan deze verplichting wordt voldaan.

Afbeelding 27: Overzicht agrarisch grondwatergebruik en opgaves

Elk jaar resteert een aantal puteigenaren die geen opgave doet. Als dit 3 jaar het geval is, wordt de melding of vergunning ingetrokken.

Actualisering van de vergunningen bij mestverwerking

Voor lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties hebben we 29 vergunningen verleend. Slechts 8 hiervan zijn in gebruik. We zijn bezig met een traject om de actieve vergunningen te actualiseren en vergunningen die niet gebruikt worden zo veel mogelijk in te trekken.

Het actualiseren van vergunningen is een belangrijk onderwerp in het kader van de KRW-opgaves, bestuurlijke afspraken en ook onderdeel van ons meerjarige VTH-beleid. Wanneer het ambtshalve aanpassen van vergunningen leidt tot strengere normen of andere monitoring leidt dat tot vragen en bezwaren van de vergunninghouders. Via gesprekken hebben we aangegeven waarom de aanpassingen nodig zijn. Suggesties en zorgen hebben we meegenomen en deze worden zorgvuldig afgewogen bij de herziening van de vergunningen. Ook in 2025 zal deze herziening nog onze aandacht vragen.

Intrekken van vergunningen die niet gebruikt worden

De ondernemers die hun lozingsvergunning al meerdere jaren niet gebruiken, hebben bericht ontvangen dat we die vergunning in willen gaan trekken. In 2025 beoordelen we mede op basis van ontvangen reacties welke vergunningen worden ingetrokken en waar toch nog concreet perspectieven ligt dat er daadwerkelijk binnen een redelijke termijn toch nog activiteiten plaats gaan vinden, en dus de vergunning van kracht kan blijven. Ook die vergunning wordt dan geactualiseerd.

Toezicht

In 2024 is het toezicht zoals voorgaande jaren toegepast, op voortgezet. De controles bestaan uit maandelijks eigen metingen door het waterschap, beoordeling van uitgevoerde metingen door de bedrijven en een controle bezoek. Overall gezien is sprake van een goed naleefgedrag van 99%.

2.7.4 Bijdrage aan beleidsontwikkelingen

Vanuit vergunningverlening en toezicht en handhaving worden beelden gedeeld en wordt input gegeven aan beleid, met als doel het beleid effectiever te maken, waar nodig. Onderwerpen die afgelopen jaar aan de orde zijn gebracht zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel: Input VTH op beleidsonderwerpen

Thema	Onderwerpen
Beregeningsbeleid	• Interpretatie afwaartse verplaatsing beschermde gebieden • Bepaling van debieten tijdens toezicht • Vrijwillige melding voor kleine grondwateronttrekkingen
Regelbaar Drainage- en Infiltratiesysteem (RDI)	• Vergunningverlening hiervoor binnen beschermde gebieden • Pilot Project is gestart (looptijd 3 jaar)
Regels voor toename verhard oppervlak	Niet alle regels zijn goed controleerbaar
Aquathermie	Borging van ecologische effecten bij vergunningverlening
Waterkwaliteitsverbeteringen onder de Omgevingswet	Afstemming op welke onderdelen beleidsrijke aanpassing van de waterschapsverordening nodig of wenselijk is
Influent strategie	Vanuit VTH wordt input geleverd op dit lopende herzieningstraject
Actief onttrekken aan drainages	Toenemend fenomeen, een duidelijk beleidskader ontbreekt
Regels in de waterschapsverordening	Hierover vindt periodiek overleg plaats binnen een adviesteam
Meldplicht (en meetplicht) voor bronneringen	Vrijstelling van de meldplicht voor kleine bronneringen is per 1/1/2024 vervallen

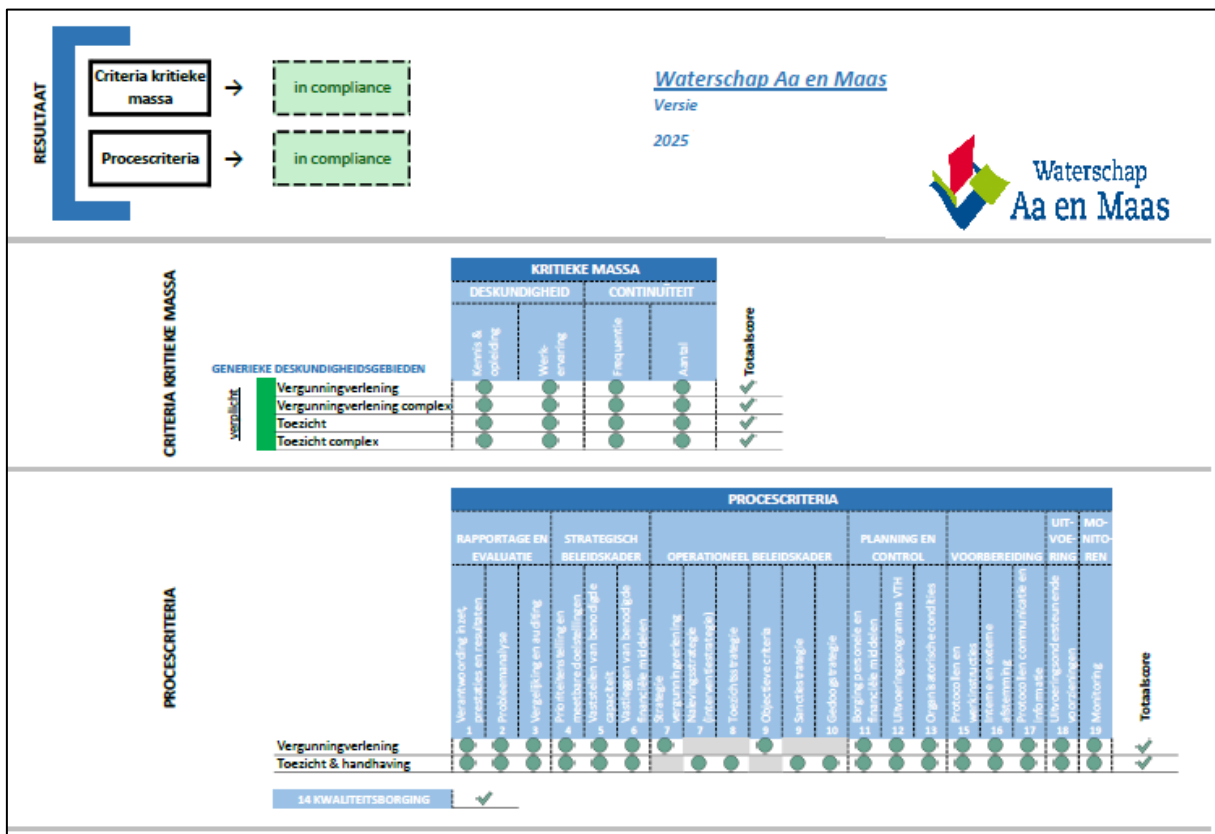
De afstemming over deze onderwerpen is waardevol en constructief. De aanpassing van beleid vraagt tijd en integrale afstemming. De input van VTH wordt daarbij doorgaans goed meegewogen.

2.8 Kwaliteitscriteria

2.8.1 Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Goede vergunningverlening en adequaat toezicht is van groot belang voor goed waterbeheer. Daarom hebben Rijkswaterstaat en de waterschappen bestuurlijk afgesproken om gezamenlijk kwaliteitscriteria voor Vergunningverlening, Toezicht- en handhavingstaken (VTH) Waterbeheer vast te leggen. In de kwaliteitscriteria zijn de eisen vastgelegd voor de organisaties en medewerkers, inclusief eventuele derden voor wat betreft opleiding, kennis, ervaring en vlieguren. Sinds 2015 monitoren we of we aan alle deze eisen voldoen.

In 2020 is geconstateerd dat vrijwel alle waterschappen nog niet aan alle eisen voldoen. Ook voor ons waterschap waren er nog aandachtspunten. In ons beleidsplan hebben we als ambitie opgenomen dat we volledig aan deze criteria willen voldoen. De beoordeling aan de kwaliteits- en procescriteria is uitgewerkt in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 28: Toetsing aan de kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Toelichting beoordeling Vergunningverlening:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet nu aan de kritieke massa. Een risico blijft het vertrek van kennis en ervaring. Sommige dossiers, zoals waterkwaliteit en grondwater, zijn zo complex dat het lang duurt voordat de inhoud eigen is gemaakt. Tevens kunnen maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen, veel (nieuwe) inzet van mankracht vergen. Kennis zit vaak geconcentreerd bij één of enkele personen waardoor dit erg kwetsbaar is. Ook in 2025 is het daarom belangrijk hier verder op in te spelen door nog meer aan kennisdeling te doen zodat deze complexere dossiers over meerdere collega's verdeeld kunnen worden. Dit is echter een proces dat veel tijd vergt en ook de komende periode kwetsbaar blijft doordat je beperkt bent in het aantal collega's die hiermee aan de slag kan.

Toelichting beoordeling Toezicht en handhaving:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet aan de vereiste kritieke massa. Het kan gebeuren dat door ziekte of verloof er in het jaar een periode is, waarbij niet aan de kritieke massa wordt voldaan. In 2023 was dit bijvoorbeeld met het BOA team het geval. Langere tijd was maar één BOA inzetbaar maar de situatie is verbeterd door het aantrekken van twee andere BOA's.

2.8.2 Procescriteria Omgevingsbesluit

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn in het Omgevingsbesluit wettelijke criteria gesteld waaraan deze activiteiten moeten voldoen. Deze eisen gaan onder andere over het uitwerken en bestuurlijk vast laten stellen van uitvoerings- en handavingsstrategie (beleidsplan), een jaarverslag (over het afgelopen jaar) en een uitvoeringsprogramma (voor het komende jaar). Het beleidsplan VTH (onder de Omgevingswet uitvoerings- en handavingsstrategie genoemd) heeft nog een looptijd tot en met 2027.

De provincie houdt toezicht op gemeenten en waterschappen op het gebied van de VTH-taken. Deze beoordeling heeft in 2024 plaatsgevonden over het jaarverslag van 2023 en uitvoeringsprogramma voor 2024. Geconcludeerd is dat de documenten tijdig waren vastgesteld en voldeden aan de eisen. Bij de beoordeling is de maximale score (100 %) behaald.

Op 2 punten zijn wel aanbevelingen meegegeven:

1. De grondslag voor het Beleidsplan PVTH aanpassen op de inwerkingtreding per 1 januari 2024 van de Omgevingswet met bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het beleidsplan VTH van ons waterschap is inderdaad vastgesteld, voordat de omgevingswet in werking was getreden. Bij de vaststelling van het beleidsplan en de grondslag daarvoor is echter reeds geanticipeerd op de inwerkingtreding van de omgevingswet. Op pagina 6 van het beleidsplan is het volgende hierover beschreven:

"Vooralsnog treedt de Omgevingswet per 1 juli 2023 in werking. Vanaf de datum inwerkingtreding zijn de wettelijke eisen en procescriteria verankerd in het Omgevingsbesluit, afdeling 13.2, kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving."

En in de voetnoot is toegelicht:

"In lijn met de Wabo is voorliggend document "beleidsplan" genoemd. Onder de omgevingswet wordt deze term niet meer gebruikt: het omgevingsbesluit spreekt over "Uitvoerings- en handavingsstrategie". Per ingangsdatum omgevingswet moet dit beleidsplan derhalve als de Uitvoerings- en handavingsstrategie als bedoeld in het omgevingsbesluit worden gelezen."

Met deze toelichtingen zijn wij van mening dat duidelijk is dat de grondslag van dit beleidsplan nu de Omgevingswet, meer in het bijzonder het Omgevingsbesluit, afdeling 13.2 betreft en geven daarom geen verdere opvolging aan deze aanbeveling. Deze aanbeveling wordt wel meegenomen bij de eerste herziening van het beleidsplan.

2. Voeg de probleem- of risicoanalyse toe aan het Beleidsplan PVTH of aan het uitvoeringsprogramma PVTH.

De opgenomen risico prioritering is inderdaad opgebouwd uit probleem- en risicoanalyse. Deze is opgenomen in bijlage II.

2.8.3 Organisatie, mensen en middelen

De krapte op de arbeidsmarkt blijft een uitdaging. Wanneer ervaren collega's vertrekken, lukt het niet om nieuwe medewerkers van hetzelfde niveau te werven. Mede hierom richten we ons met name op het opleiden van nieuwe medewerkers tot volwaardig vergunningverlener of toezichthouder. Vanzelfsprekend kost het opleiden veel tijd, ook de collega's die hen moeten inwerken en een rol hebben in het opleiden. De tijd die we besteden aan opleiding en ontwikkeling kan uiteraard niet ingezet worden voor het primaire proces: het verlenen van vergunningen en het uitvoeren van toezicht en handhaving.

Dit knelpunt is de laatste jaren opgevangen door bij vergunningverlening extra personeel in te huren. Om deze trend te doorbreken zetten we dit jaar extra in op het werven en opleiden van nieuwe collega's en hopen we hiermee onze kern uit te breiden. We willen hiermee bereiken dat we een bredere ervaren kern vergunningverleners krijgen en minder afhankelijk zijn van externe inhuur.

Het werven van medewerkers om het werk van vertrokken of gepensioneerde medewerkers op te vangen, zal 2025 de nodige aandacht vragen. Tevens is de groei in omvang van de vaste medewerkers ook een speerpunt voor het komende jaar.

2.9 Samenwerking met ketenpartners

Vanuit VTH werken we al langer samen met verschillende partijen. Deze samenwerking wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet belangrijker. We hebben in 2024 de samenwerking in stand gehouden en op het gebied van indirecte lozingen geïntensiveerd.

2.9.1 Rijkswaterstaat

De structurele samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS) bestaat in hoofdzaak uit kennisuitwisseling over bodemkwaliteit en het uitvoeren van gezamenlijke controles in de uiterwaarden. Deze samenwerking is van waarde omdat RWS veel vaker dan wij te maken hebben met meldingen over grondverzet en dempingen en dus meer kennis en ervaring hierover heeft. Daartegenover is onze kennis over het Besluit Activiteiten Leefomgeving van waarde voor controles in de uiterwaarden van RWS.

Daarnaast is in 2021 een start gemaakt met kennisdeling omtrent opkomende stoffen. Gelet op de beperkte kennis omtrent de impact van de lozing van deze stoffen is het van belang om de beschikbare kennis met elkaar te delen en samen te werken aan een hoger kennisniveau. Het doel is uiteindelijk om zo goed mogelijk te kunnen adviseren aan omgevingsdiensten, aanvragers, gemeenten en interne collega's en om input te verzamelen voor eventueel te ontwikkelen beleidskaders.

2.9.2 Waterschap Brabantse Delta

Voor bedrijven die op grote schaal met gevaarlijke stoffen werken, zijn regels opgenomen in de Seveso-richtlijn. Waterschap Brabantse Delta voert, onder andere voor waterschap Aa en Maas, de inspecties uit bij bedrijven die vallen onder dit Besluit. We stemmen af met Brabantse Delta af welke bedrijven worden gecontroleerd, zodat deze bedrijven met waterrelevantie binnen ons beheergebied tijdig (minimaal één keer in de vier jaar) worden gecontroleerd.

2.9.3 Waterschap De Dommel

Een aantal rioleringen in het beheergebied van De Dommel komt uit op RWZI's van Aa en Maas. Dit is bijvoorbeeld het geval in de gemeente Vught. Met waterschap de Dommel zijn afspraken gemaakt over toezicht en handhaving op deze indirecte lozingen en het fiscaal toezicht.

Ook werken we samen met Waterschap de Dommel als het gaat om collegiale toetsen. Dit wordt bijvoorbeeld ingezet bij vergunningen voor eigen dienst, waarbij we zeker willen zijn dat de juiste afwegingen zijn gemaakt en de juiste voorschriften zijn opgenomen.

2.9.4 Brabantse Omgevingsdiensten

Met de Brabantse Omgevingsdiensten (ODBN, ODZOB en OMWB) wordt samengewerkt op de thema's van risico relevante bedrijven, indirecte lozingen en noodtravelden. Over deze onderwerpen vindt periodiek uitwisseling van informatie en kennis plaats en worden gezamenlijke controles uitgevoerd.

In 2024 zijn tussen de brabantse omgevingsdiensten en brabantse waterschappen werkafspraken gemaakt over het toezicht op indirecte lozingen. Deze afspraken zorgen voor een uniforme aanpak, kennisbouw en gezamenlijke controles op het gebied van toezicht en handhaving.

2.9.5 Schone maaswaterketen

De Schone Maaswaterketen is een samenwerkingsverband tussen Rijkswaterstaat, het ministerie van IenW, de verschillende waterschappen, drinkwaterbedrijven binnen het stroomgebied van de Maas. Het heeft als doel om de waterkwaliteit binnen het stroomgebied te verbeteren. Focus ligt op organische microverontreinigingen die via afvalwaterstromen in het milieu terecht komen. Binnen verschillende werkgroepen, waaronder Bronaanpak en grip op vergunningen en indirecte lozingen, werken we hier actief aan mee.

2.9.6 Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)

Gebiedsgericht handhaven is projectmatig gestart vanuit het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) en heeft geleid tot bestuurlijke samenwerkingswerkafspraken op het gebied van toezicht en handhaving op

Onder regie van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) werken de Nederlands Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA), de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), de provincies Noord-Brabant en Limburg, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen samen op het gebied van toezicht in de peelregio.

Onder de vlag van GGH worden, na analyse en selectie, jaarlijks circa 30 gezamenlijke controles uitgevoerd, waarvan 10 binnen het beheergebied van Aa en Maas. De gezamenlijke, risico gerichte controles hebben in 2024 enkele grotere casussen aan het licht gebracht, waar nu verdere (strafrechtelijke) acties lopen.

Jaarrapportage Gebiedsgericht Handhaven Mestregelgeving

Onder leiding van het ministerie van LVVN wordt jaarlijks een rapportage opgesteld over de activiteiten die binnen de samenwerking zijn uitgevoerd en welke resultaten dat heeft opgeleverd. Hoewel het aantal daadwerkelijke gezamenlijke controles niet heel groot is (jaarlijks circa 30 stuks), zijn deze wel risico gestuurd, op basis van data-analyses. Uit de controles komen daardoor relatief veel overtredingen naar voren. Via bestuursrechtelijk optreden wordt ingezet op beëindiging van de overtreding en het zo mogelijk ongedaan maken van nadelige effecten. Waar nodig wordt strafrecht ingezet. In 2023 en 2024 is vanuit de samenwerking gewerkt aan 2 casussen met bewuste en grotere mestfraude. Deze casussen worden strafrechtelijk opgepakt. De evaluatie rapportage van gebiedsgericht handhaven mest over 2023 met meer informatie over de activiteiten en resultaten is opgenomen in bijlage IV.

2.9.7 Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Om misstanden in het buitengebied aan te pakken, werkt de provincie samen met de Omgevingsdiensten, alle Brabantse gemeenten, waterschappen, het Openbaar Ministerie, politie en terreinbeheerder samen. Een speciaal team van 'SSIB handhavers' houdt zich hiermee bezig. Hoewel de nadruk ligt op stroperij, wildcrossen en (drugs)afvaldumpingen, zijn de handhavers van SSIB belangrijke 'ogen' in ons gebied, bijvoorbeeld op het gebied van dumpingen bij watergangen en (illegale) visserij. De uitvoering van de taken van de SSIB zijn sinds 1 januari 2018 centraal belegd bij de Omgevingsdienst Brabant Noord.

Door elkaar te informeren over onderwerpen wordt getracht de oog- en oorfunctie voor elkaar goed vorm te kunnen geven. De toezichthouders van het SSIB zijn op de hoogte van de onderwerpen die voor het waterschap belangrijk zijn. Als bijzonderheden onder onze bevoegdheid worden aangetroffen, worden wij geïnformeerd om te kunnen handelen.

Vanuit SSIB wordt jaarlijks een overzicht gemaakt van overtredingen die relevant zijn geweest voor de brabantse waterschappen. Veelal zijn deze overtredingen samen met de waterschappen opgepakt of was sprake van gezamenlijke controle. Het overzicht van watergerelateerde overtredingen in 2024 is opgenomen in bijlage V.

3 UITVOERINGSPROGRAMMA 2025

3.1 Inleiding

Met een beleidsplan, uitvoeringsprogramma en jaarverslag wordt een cyclus vormgegeven waarin beleid en uitvoering aan elkaar worden gekoppeld. We maken in dit uitvoeringsprogramma inzichtelijk aan welke doelen wordt gewerkt, welke uitgangspunten worden gehanteerd en zo concreet mogelijk welke activiteiten uitgevoerd worden in 2025.

3.2 Evaluatie en focuspunten 2025

Vanuit ontwikkelingen en beelden over 2024 wordt voor 2025 ingezet op:

- De acties die zijn ingezet ten bate van de realisatie van KRW-doelen zetten we door. Het gaat dan concreet om:
 - Het actualiseren van vergunningen en het intrekken van niet in gebruik zijnde vergunningen;
 - Het inzetten van toezicht op stoffen en/of gebieden waar dat nodig is omdat doelen nog niet worden gehaald (gebiedsgericht toezicht);
 - Bij lozingsactiviteiten breder controleren dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd;
 - Het meedenken op welke punten beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening kunnen helpen voor beter toezicht.
- We zetten in op versterkte samenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten voor meer zicht en grip op indirecte lozingen. Het gaat dan concreet om:
 - Gemeenten zowel ambtelijk als bestuurlijk meenemen in hun verantwoordelijkheden op het gebied van de KRW. Hiervoor is bestuurlijke ondersteuning noodzakelijk;
 - Doorgaan met het ondersteunen voor het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
 - Het uitvoeren van gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is;
 - Het vaststellen van de samenwerkingsafspraken die Brabant breed zijn gemaakt.
- We controleren of de handhaving die in 2024 op noodtrayvelden heeft plaatsgevonden effectief is geweest. De betreffende locaties waar niet goed ingerichte velden lagen, worden in 2025 wederom gecontroleerd.
- En daarnaast geven we invulling aan de ambities zoals vastgelegd in ons beleidsplan:
 - We handelen meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
 - Inzetten op het werven en opleiden van nieuwe collega's en daarmee de afdeling op sterkte te brengen waardoor we minder afhankelijk zijn van externe inhuur;
 - We voeren het toezicht uit volgens vastgestelde uitvoeringsprogramma;
 - We geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
 - We geven alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

Navolgend is het uitvoeringsprogramma voor preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving nader uitgewerkt.

3.3 Preventie

In 2025 zal in ieder geval aandacht worden besteed aan:

- Het geven van presentaties aan doelgroepen, zoals loonwerkbedrijven en studiegroepen;
- Toekomst bestendige teelt op trayvelden voor soft fruitteelt (continuering activiteiten in de werkgroep);
- Voorlichting regels bij toename van verhard oppervlak, aan gemeenten en projectontwikkelaars.

We houden de inzet die vanuit de afdeling vergunningverlening, toezicht en handhaving op dit onderwerp wordt ingezet (700 uur) , gelijk aan voorgaand jaar. Bij de uitvoering van daadwerkelijke acties is er veel samenwerking met andere afdelingen van het waterschap.

3.4 Vergunningen

3.4.1 Basistaken

De basistaken binnen Planadvies en Vergunningen zijn:

- Het in behandeling nemen van vergunningaanvragen;
- Het actueel houden van het vergunningenbestand;
- Het beoordelen van meldingen;
- Het adviseren op adviesverzoeken van andere overheden in het kader van vergunningverlening;
- Het behandelen van ingestelde juridische procedures voor P&V-zaken.

Voor het aantal te verwachten producten zijn we afhankelijk van de aanvragen en verzoeken die binnenkomen. Hier hebben we nauwelijks invloed op. Op basis van cijfers van voorgaande jaren kunnen we wel een inschatting maken. Voor alle producten zien we vanaf 2019 een jaarlijkse stijging. Hier houden we ook in 2025 rekening mee.

Concreet houdt dit in dat we in 2025 de volgende aantallen en de daarbij behorende ureninzet verwachten:

Product	Verwacht aantal
Vooroverleg	Complex : 150 Eenvoudig: 225
Vergunningaanvragen (inc. Vergunning Eigen Dienst)	Complex : 200 Eenvoudig: 250
Meldingen	750
Adviesverzoeken andere overheden in het kader van vergunningverlening	Complex : 100 Eenvoudig: 100
Adviesverzoeken met betrekking tot ruimtelijke plannen	Ruimtelijke plannen: 600 GOB-aanvragen: 30

3.4.2 Projecten en thema's

Omgevingswet

Nu de Omgevingswet een jaar van kracht is, zijn de bijbehorende processen in werking. Het DSO kan op verschillende punten nog worden aangescherpt en verbeterd. De verdere uitwerking van de gedetailleerdheid van de aanvraagformulieren in het DSO behoeft nog verdere aandacht. Het aantal aanvragen voor de Vergunning Eigen Dienst zal ook in 2025 een behoorlijk percentage van alle vergunningen zijn. Dit moet nauwlettend worden gevolgd, zodat in 2025 tijdig geanticipeerd kan worden in verband met de impact hiervan op de capaciteit.

Afdeling VTH

We zijn volop bezig met de vorming van een nieuwe afdeling, wat een belangrijke stap is in het proces om onze organisatie te verbeteren. Een van onze belangrijkste doelen is de optimalisatie van de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Door deze processen te verbeteren, kunnen we de kwaliteit van onze dienstverlening verhogen. Deze nieuwe afdeling zal zich tevens richten op het optimaliseren van werkprocessen, wat ons in staat stelt efficiënter en effectiever te werken samen en met elkaar.

Beleidsontwikkelingen

Zoals eerder vermeld in het jaarverslag werken we nauw samen met andere afdelingen aan verschillende dossiers om het beleid continu te ontwikkelen. Daarnaast leveren lopende casussen steeds nieuwe inzichten op die beleidsmatig moeten worden vertaald. Belangrijke dossiers voor het komend jaar blijven het grondwatergebruik en melden van de kleine onttrekkingen. Daarnaast is een belangrijk speerpunt wat de komende twee jaar wordt verwacht van het instrument vergunningverlening met betrekking tot de KRW-doelstellingen.

Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening

Momenteel lopen Brabant breed meerdere beleidsontwikkelingstrajecten die uiteindelijk effect kunnen hebben op de werkzaamheden bij VTH. Zo wordt het principe van water en bodem sturend beleidsmatig nader uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de bruidsschat in relatie tot de nog resterende KRW-opgave. In de fase van beleidsontwikkeling zal dit jaar op VTH een beroep worden gedaan om de nadere uitwerking te toetsen op uitvoerbaarheid. Verwachting is dat eventueel hier uit voortvloeiende aanpassingen in de waterschapsverordening en beleidsregels op zijn vroegst in het vierde kwartaal van 2025 in de regelgeving kan worden doorgevoerd. Derhalve is de verwachting dat de beleidsrijke wijzigingen in 2025 nog geen consequenties zal hebben voor de VTH-taken.

Actualisatieplan vergunningen

We gaan door met het afronden van de actualisatie van de vergunningen voor in werking zijnde mestverwerkingsinstallaties (MVI's). Gezien beperkte capaciteit verwachten we dit midden 2025 te kunnen voltooien. Tegelijkertijd zullen we de vergunningen van niet in werking zijnde MVI's intrekken. Daarna blijven er nog een aantal vergunningen over die ook geactualiseerd moeten worden: één grote directe lozer, ongeveer zeven drinkwaterproductiebedrijven en ongeveer 25 vergunningen voor andere afvalwaterstromen (zoals spuiwater van KWO's, koelwater en aquathermie). Met de grootste directe lozer zijn we al in overleg over een actualisatie, die tevens in overleg met RWS zal plaatsvinden. Na de afronding van de MVI's is het noodzakelijk om in de tweede helft van 2025 te starten met de drinkwaterproductiebedrijven. Hier zitten nog enkele zeer oude vergunningen, die hierbij de prioriteit verdienen.

3.5 Toezicht

Op basis van de Risicoprioritering 2024 (zie bijlage II) en aan de hand van de beschikbare capaciteit bepalen we op welke segmenten gepland toezicht wordt uitgevoerd. Hieronder is allereerst de beschikbare capaciteit omschreven, waarna de verdeling per segment wordt toegelicht.

3.5.1 Beschikbare capaciteit

De beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving in 2023 is in onderstaande tabel samengevat. Binnen deze uren vallen niet de juridische en bestuurlijke adviezen die gekoppeld zijn aan dit toezicht.

Tabel: Overzicht uren voor toezicht en handhaving 2024, inclusief vergelijk voorgaande jaren

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Preventie	900	1.542	700	700	700
Toezicht (inclusief fiscaal toezicht en toezicht op meldingen)	9.649	9.922	11.232	10.601	11.914
Bestuursrechtelijk optreden	3.200	3.200	2.200	2.500	2.500
Strafrechtelijk handhaven	2.000	1.600	1.000	1.500	2.000
Overige activiteiten (cursussen, overleg e.d.)	4.433	4.318	3.132	4.959	3.088
Totaal	20.182	20.582	18.264	20.260	20.202

Het aantal beschikbare uren is gelijk aan 2024. In 2024 was er tijd gereserveerd voor het omgaan met het nieuwe stelsel van de Omgevingswet. Dat is in 2025 niet meer nodig en die tijd komt beschikbaar voor toezicht.

Voor bronneringen wordt in 2025 extra ingezet met strafrecht. Mede hierom is de post voor strafrechtelijk handhaven opgehoogd ten opzichte van vorig jaar.

Naast de bovenstaande uren, is er voor toezicht ook inzet vanuit de districten (toezicht watersysteem) en de afdeling waterveiligheid (toezicht keringen). Die uren zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

3.5.2 Toelichting risicoprioritering

De totstandkoming van de risicoprioritering (zie bijlage II) heeft plaatsgevonden op basis van een drietal stappen:

- Het uitgevoerde toezicht over 2024 is geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- Vervolgens zijn de activiteiten geprioriteerd op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp) of bestuurlijke aandachtspunten.

Deze stappen hebben samen geresulteerd in de risicoprioritering (bijlage II), waarbij de volgende toelichting kan worden gegeven.

Thema's die hoog geprioriteerd blijven

In de hoog geprioriteerde activiteiten zitten logischerwijs niet veel verschuivingen. Bij waterveiligheid (toezicht op keringen) en een goed werkend watersysteem (toezicht op A/B-watergangen) heeft het waterschap groot belang dat de regels goed worden nageleefd. Het toezicht in eerste aanleg op deze thema's rust hierom bij de afdelingen die hier dagelijks aan werken (afdeling waterveiligheid en de districten). De afdeling handhaving ondersteunt als vanuit toezicht blijkt dat handhavend optreden nodig is.

Daarnaast blijven ook hoog geprioriteerd:

- **Toezicht op meldingen**

Er komen jaarlijks 250 - 300 interne of externe meldingen binnen over mogelijke overtredingen. Onze ambitie is en blijft altijd te reageren op deze meldingen. We nemen meldingen serieus, te meer omdat we zien dat er relatief veel overtredingen naar voren komen bij toezicht op meldingen.

- **Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen**

Vanuit de omgevingsdiensten wordt weinig toezicht gevoerd op indirecte lozingen. Het is daarentegen een grote groep van lozingen, die impact kan hebben op de zuiveringen en/of het ontvangende oppervlaktewater achter de RWZI's. De blijvend hoge positie en inzet op de prioritering is daarmee gerechtvaardigd.

Geen grote accentverschuivingen in de prioritering voor 2025

In de overige sectoren zitten geen grote verschuiving ten aanzien van de prioritering. Weliswaar zijn er beperkte verschillen in de prioritering, maar het gaat niet om grote verschillen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat bij de stijgers van voorgaand jaar, de kans op overtreding en het effect van een overtreding als blijvend hoog wordt ingeschat. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de pot- en containerteelt (trayvelden) en de bronneringen. Deze activiteiten blijven daardoor hoog gepositioneerd in de prioritering. Dit geldt ook voor activiteiten waarbij sprake is van directe lozingen op ons oppervlaktewater, omdat bij een incident het effect groot is. Daarmee blijven deze activiteiten volgens de systematiek hoog in de prioritering staan.

Bijzondere status voor lozingen vanuit overstorten

Vanuit overstorten kunnen soms vervuilingen in het oppervlaktewater worden aangetroffen. Dit is meestal geen illegale lozing, maar soms kan wel opschoning nodig of noodzakelijk zijn. In die gevallen kan toezicht ondersteunen. Ook in 2025 zullen we opvolging geven aan alle meldingen die binnen komen over lozingen en vervuiling vanuit overstorten. In het uitvoeringsprogramma zijn hiervoor geen aparte uren gereserveerd voor toezicht op overstorten. Deze uren komen uit de post voor meldingen.

Ruimte voor gebiedsgericht toezicht

In het uitvoeringsprogramma is ruimte gemaakt voor gebiedsgericht toezicht. Dit is toezicht wat gezamenlijk met andere afdelingen kan worden ingevuld, op basis van specifieke vragen. Dit toezicht kan zich dan richten op bepaalde gebieden of stoffen, bijvoorbeeld ook door de inzet van mobiele sensoren. In de loop van 2025 wordt in samenspraak met andere afdelingen en vanuit het KRW-uitvoeringsprogramma bepaald hoe en waar dit toezicht wordt ingezet.

Geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht

Op de laag geprioriteerde activiteiten is geen toezicht is voorzien. Onder deze activiteiten vallen ook de kleine onttrekkingen (grondwateronttrekking kleiner dan 10 m³ per uur). Voor deze onttrekkingen geldt geen meldingsplicht (maar alleen een vrijwillige melding). Hierin is geen rol weggelegd voor toezicht.

3.5.3 Het uitvoeringsprogramma voor toezicht

In bijlage III zijn de toegekende uren voor de segmenten en activiteiten weergegeven. Op de risicocategorie 'laag' wordt vanuit de afdeling handhaving geen toezicht gevoerd. Via interne of externe meldingen kan wel toezicht in beeld komen bij deze segmenten.

De toebedeelde uren zijn het vertrekpunt voor de jaarplanning. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die aanleiding geven tot bijsturen. Te denken valt aan:

- Meer meldingen of calamiteiten waarop de afdeling handhaving moet reageren. Deze activiteiten staan hoog in de prioritering en worden altijd opgevolgd. Als het aantal substantieel toeneemt, gaat dit ten koste van beschikbare tijd voor toezicht;
- Tussentijdse wijzigingen in de bestuurlijke koers, zoals extra controles in geval van droogte. Bij droogte zal intensiever gecontroleerd worden op onttrekkingen van oppervlaktewater en grondwater. Dit gaat in dat geval ten koste van lager geprioriteerd toezicht;
- Impact op de beschikbare toezichtscapaciteit door complexe handhavingszaken;
- Vertrek of ziekte van medewerkers;
- Onvoorziene restricties voor toezicht, bijvoorbeeld ten gevolge van vogelgriep of blauwtong.

Over afwijkingen wordt tussentijds via de reguliere P&C-cyclus gerapporteerd.

3.6 Handhaving

De 'geprogrammeerde inzet' voor handhavingsactiviteiten is gebaseerd op een schatting en ervaring van voorgaande jaren.

Bestuursrechtelijke handhaving

Voor 2025 gaan we er wederom vanuit dat we aan alle overtredingen bestuursrechtelijk opvolging geven. Hiermee geven we invulling aan het uitgangspunt 'aan iedere overtreding een passend gevolg'. Hoewel we afgelopen jaren steeds meer overtredingen constateerden, bleek de hoeveelheid gereserveerde uren voor opvolging voldoende. Daarom houden we de uren hiervoor dit jaar ongewijzigd.

Strafrechtelijk optreden

Volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO) wordt het gedrag van de overtreder en het effect van de overtreding beoordeeld. Hieruit volgt ook of de betreffende casus bij het BOA-team moet worden aangemeld om te beoordelen of strafrechtelijke opvolging nodig en mogelijk is. Deze casussen worden door het BOA-team beoordeeld en opgevolgd. Daarnaast geeft het BOA-team het komende jaar aandacht aan:

- Het sturen op een goede inschaling volgens de LHSO. Het is belangrijk dat de LHSO goed en uniform door alle toezichthouders wordt toegepast, zeker nu de LHSO op een paar punten is aangepast ten opzichte van de hiervoor geldende handhavingsstrategie;
- Afstemming met de ketenpartners op het gebied van strafrecht;
- Verbeteracties naar aanleiding van de WPG-audit.

Voor 2025 wordt bij bronneringen versterkt ingezet met strafrecht omdat meerdere jaren is gebleken dat bestuursrechtelijk optreden niet tot gewenste verbeteringen leidt. Hierom zijn voor strafrecht meer uren gereserveerd dan in 2024.

Bijlagen:

- Bijlage I: Instrumentarium
- Bijlage II: Systeembeschrijving en risico prioritering 2024
- Bijlage III: Uitvoeringsprogramma toezicht 2025
- Bijlage IV: Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel
- Bijlage V: Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

BIJLAGE I. INSTRUMENTARIUM

Inleiding

Uit het Waterbeheerplan volgen de kerntaken van ons waterschap. De kern van ons werk is dat we het waterbeheer goed regelen voor de inwoners en bedrijven in ons werkgebied. We zorgen, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, voor:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem, óók in extreem droge en extreem natte tijden;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater in ons werkgebied.

In het waterbeheerplan (WBP) voor de periode 2022 – 2027 staan doelen en acties beschreven voor het waterbeheer. Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap ter beschikking heeft om bij te dragen aan de realisatie van de doelen van het waterschap, zoals vastgelegd in het WBP.

Onze missie is dan ook door middel van preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving zoveel als mogelijk bij te dragen aan de doelen zoals vastgelegd in het waterbeheerplan van Aa en Maas. Deze missie voeren we uit aan de hand van de volgende pijlers:

- Voorkomen is beter dan genezen: we controleren niet alleen of ieder zich aan de regels houdt, maar leggen de regels pro-actief uit. Bekendheid met en draagvlak voor het beleid en de regels is een belangrijke pijler om overtredingen te voorkomen. Preventie krijgt hierom een vaste plek in ons jaarlijks uitvoeringprogramma.
- Toezicht als sluitstuk van (en input voor) ons beleid: via toezicht controleren we of ingelanden zich houden aan de water gerelateerde regelgeving. Bij een naleefpercentage³ lager dan 80 % beoordelen we hoe we het gedrag positief kunnen beïnvloeden en zetten daarvoor acties uit⁴. Dit kan ook afstemming vragen met andere afdelingen van het waterschap en/of ketenpartners.
- Alle overtredingen krijgen passend vervolg. Zacht waar het kan en hard waar het moet. Hierbij werken we volgens de meest actuele versie van de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht. Bij passend vervolg gaat het ook om de snelheid van de handhavingsactie. Soms is lik op stuk passend en soms is een langere termijn redelijk. In het jaarverslag is dit nader toegelicht.

Preventie: Voorkomen is beter dan genezen

Preventie draagt bij aan een beter contact met onze ingelanden, vooral aan de voorkant: vóórdat er overtredingen plaatsvinden. Als deskundige en gespreksvaardige medewerkers willen we graag in gesprek gaan met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Dit helpt bij het voorkomen van overtredingen van maatschappelijk geaccepteerde regels, vooral wanneer er wijzigingen zijn, zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

³: Het naleefpercentage zoals dat wordt bepaald vanuit steekproefsgewijs toezicht. Het gaat niet om toezicht op meldingen of risico gestuurd toezicht. In die situaties is de kans op een overtreding relatief groot en dus niet representatief voor de betreffende sector of activiteit.

⁴: Ook bij een hoger naleefpercentage kunnen acties wenselijk zijn, bijvoorbeeld als de effecten van een overtreding groot zijn (doorgaans hoog geprioriteerd toezicht). Indien dat het geval is, zal dat in het jaarverslag worden aangegeven.

Burgers en initiatiefnemers van projecten hebben een grote verantwoordelijkheid voor het verzamelen van informatie en het voldoen aan wettelijke regels. Met een reeks preventieve acties proberen we ervoor te zorgen dat de regels bekend zijn, dat er draagvlak voor is en dat burgers en initiatiefnemers vaker spontaan en bewust handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.

Afbeelding 29: Afvoergreppel

Planadvies en Vergunningen: Bewaken, beschermen en beheren van onze belangen

Het waterschap bewaakt de waterkwaliteit en waterkwantiteit bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen) via het instrument van de 'watertoets'. Dit gebeurt zowel bij nieuwe ruimtelijke plannen als bij een wijziging van bestaande ruimtelijke plannen. De watertoets omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen. Hierbij worden zowel de componenten grondwater als oppervlaktewater meegenomen. De watertoets is daarmee een instrument dat ingezet wordt om de belangen van het waterschap al in een vroegtijdig stadium te beschermen.

In de wet- en regelgeving van 2024 is de watertoets een verplicht proces dat moet worden doorlopen bij ruimtelijke plannen. Onder de Omgevingswet is de watertoets vervangen door het juridische begrip 'weging van het waterbelang'. Bij het vaststellen van het omgevingsplan moeten gemeenten verplicht rekening houden met de weging van het waterbelang. Onder de Omgevingswet betekent 'weging van het waterbelang' het rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit omvat aspecten zoals waterkwaliteit, waterveiligheid, droogte en wateroverlast. Het doel is om een klimaatbestendige inrichting te bevorderen die bijdraagt aan de gezondheid van ingelanden en gebruikers.

Een watergerelateerde activiteit is vergunningplichtig wanneer deze verboden is op grond van de Omgevingswet of op grond van de Waterschapsverordening. Voor deze activiteit is dan een vergunning nodig, tenzij algemene regels zijn gesteld die de activiteit vrijstellen van de vergunningplicht. Wanneer een activiteit onder algemene regels valt, moet veelal een melding worden ingediend of is deze zelfs volledig vrijgesteld. Op basis van een melding kan het waterschap, bijvoorbeeld wanneer de algemene regels onvoldoende bescherming bieden, maatwerkvoorschriften opstellen. Deze maatwerkvoorschriften gelden dan, net zoals bij een vergunning, specifiek voor de gemelde activiteit. Met de instrumenten vergunningen en maatwerkvoorschriften kan het waterschap specifiek voor een bepaalde activiteit haar waterstaatsbelangen beschermen.

Voor veelvoorkomende activiteiten waarvoor op basis van de Waterschapsverordening vergunning moet worden aangevraagd, heeft het waterschap beleidsregels opgesteld. Deze vormen het toetsingskader bij het behandelen van de vergunningaanvragen inzake waterkwantiteit. De waterstaatsbelangen omtrent waterkwaliteit worden beschermd via vergunningverlening bij lozingen direct op het oppervlaktewater of op de

rioolwaterzuivering of via het adviesrecht bij omgevingsvergunningen bij lozingen op het rioolstelsel van de gemeente. Het is namelijk op grond van de Omgevingswet verboden om zonder vergunning of vrijstelling op basis van Algemene maatregel van bestuur stoffen te brengen in een oppervlaktewaterlichaam.

Toezicht: Controles meer probleemgericht

Het doel van toezicht is het controleren of initiatiefnemers de betreffende wet- en regelgeving naleven bij het uitvoeren van activiteiten. Om te bepalen op welke sectoren de beschikbare capaciteit voor toezicht wordt ingezet, actualiseren we jaarlijks de 'risicoprioritering'. Dit houdt in dat we inspelen op sectorspecifieke ontwikkelingen, (bestuurlijke) aandachtsgebieden en het naleefgedrag. Op een hoger geprioriteerde sector wordt intensiever toezicht gehouden.

De risicoprioritering komt tot stand op basis van de volgende input:

- Het uitgevoerde toezicht over het voorgaande jaar wordt geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- 'Integrale afstemming': er heeft afstemming plaatsgevonden binnen waterschap Aa en Maas. Met verschillende disciplines is besproken waar het komende jaar meer of minder nadruk op moet komen te liggen op het gebied van preventie, toezicht en handhaving.
- 'Kwantificering': Ranking van de activiteiten heeft plaatsgevonden op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp).
- 'Bestuurlijke afstemming': de risicoprioritering wordt met directie en het Dagelijks Bestuur besproken en waar nodig scherpt het Dagelijks Bestuur de opgestelde risicoprioritering aan.

Het naleefpercentage en het naleefgedrag vormen input voor de wijze van beïnvloeding in de toekomst. Zo zal een sector met overtredingen door een hoge mate van onwetendheid eerder in aanmerking komen voor preventieve inzet. Wanneer calculerende overtredingen de boventoon voeren, is het vaak passender de betreffende sector met een stevigere inzet op toezicht en handhaving te benaderen: zacht waar het kan, hard waar het moet.

Toezicht en handhaving is daarmee een beleidsinstrument dat kan worden ingezet om ten aanzien van doelen uit het waterbeheerplan te signaleren, te bewaken en waar nodig te herstellen. Voorliggend jaarverslag doet hiervan verslag.

Handhaving: Bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk

In ons beleidsplan 'Planadvies, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2023-2027' staat dat alle overtredingen passend opvolging krijgen. Dit gebeurt binnen de kaders van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Mede op basis van de output van de LHSO wordt bepaald welke vorm van handhaving passend is en wordt bepaald in hoeverre deze wordt opgevolgd en toegepast. Niet alleen de ernst van de overtreding wordt beoordeeld, maar ook het gedrag van de overtreder. Op glijdende schaal kan onderscheid worden gemaakt tussen onbewuste overtreders tot calculerende overtreders.

De output van de LHSO wordt gebruikt als input voor preventie in het geval het gedrag niet kwaadwillend is gebleken. Het gedrag van calculerende overtreders wordt – vanuit het voordeel dat zij hier mee behalen – aangepakt door extra inzet op toezicht en handhaving. De invulling hiervan is dat handhaving die in de eerste plaats gericht is op het beëindigen van een overtreding en op herstel van de gevolgen worden aangepakt via de bestuursrechtelijke maatregelen. Bij moedwillige overtreders willen we voorkomen dat soortgelijke overtredingen (opnieuw) worden begaan. Hiervoor zetten we dan bestraffende, strafrechtelijke instrumenten in; afhankelijk van de situatie naast – of in plaats van bestuursrechtelijke acties.

Hoewel alle geconstateerde overtredingen moeten worden aangepakt, betekent dit niet dat dat repressief optreden altijd vóór andere (toezicht)activiteiten gaat. Gekeken wordt naar de spoedeisendheid van de overtredingen. Heterdaad overtredingen en/of overtredingen waarvan directe beëindiging leidt tot het beperken van gevolgen, worden met voorrang opgepakt. Het optreden tegen overige overtredingen waarbij de gevolgen voor de leefomgeving minder zijn, wordt gepland.

Afbeelding 30: Uitvoering van toezicht

BIJLAGE II. SYSTEEMBESCHRIJVING EN RISICO PRIORITERING 2025

Systeembeschrijving

In de systeembeschrijving wordt toegelicht op welke onderdelen toezicht kan worden ingezet om te controleren of aan de betreffende regelgeving wordt voldaan. Het voldoen aan regelgeving is 1 van de elementen die van belang is om de algemene waterschapsdoelen te kunnen bereiken: veilig, voldoende en schoon water.

Hoofdactiviteiten waterschap Aa en Maas

Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag aan veilig, voldoende en schoon water. Dagelijks onderhouden en inspecteren we dijken en zuiveren we 300 miljoen liter afvalwater. Dat doen we voor ruim 765.000 inwoners, voor bedrijven en voor de natuur in het oosten van Brabant. Het werkgebied van waterschap Aa en Maas ligt in het oostelijk deel van de provincie Noord-Brabant en heeft een omvang van ruim 160.000 hectare. Het grootste deel daarvan bestaat uit hellende zandgronden. In het gebied ten oosten van de Peelhorst stroomt het water via de Raam richting de Maas. Aan de westkant stroomt het water richting de Aa, die bij ’s-Hertogenbosch in de Maas uitmondt. Het noordelijke deel van ons werkgebied bestaat uit kleipolders.

Activiteiten

In navolgende tabel worden de objecten, sectoren en activiteiten beschreven waarvoor regels gelden en waar het voor het waterschap van belang is dat aan die regelgeving wordt voldaan.

Omschrijving	Toelichting
Keringen	Graven en bouwen in en bij keringen (dijken) moet voldoen aan regels om de stabiliteit van de keringen te waarborgen.
Watersysteem	Het watersysteem is belangrijk voor opvang en transport van water. Het watersysteem moet vrij zijn van belemmeringen. Langs de hoofdwatergangen mogen geen obstakels staan, om doelmatig onderhoud te kunnen plegen.
Directe lozingen vanuit RWZI's	RWZI's ontvangen huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Na zuivering wordt dit geloosd op oppervlaktewater. De lozing moet voldoen aan normen.
Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	Teelten los van de bodem. Vanwege gebruik van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen gelden eisen voor het hergebruiken en lozen van water.
Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	Gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen langs watergangen, spoelen van gewassen. Hiervoor gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Onttrekkingen voor beregingen (geen droogte)	Grondwatererbruik is toegestaan, maar er gelden wel voorwaarden (perioden, debieten en putdieptes).
Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	Tijdelijke onttrekkingen van grondwater voor bouwactiviteiten. Er gelden eisen aan de onttrekking en lozing van grondwater. Lozing kan daarnaast heffingsplichtig zijn.
Toename verhard oppervlak	Om te zorgen dat bij regenval het regenwater niet zorgt voor piekbelasting op het riool en watersysteem, gelden regels voor het bufferen, bergen en lozen van dit water.
Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties (MVI)	MVI lozen gezuiverd afvalwater. Hiervoor gelden eisen, ter bescherming van de waterkwaliteit.
Lozingen vanuit overstorten	Als door regenval het rioolstelsel de afvoer niet meer aan kan, kan er overstort plaatsvinden naar het oppervlaktewater. Overstorten is niet verboden, maar er gelden wel regels.
Directe lozingen vanuit IBA's	Niet alle huishoudens zijn aangesloten op de riolering. Hier wordt huishoudelijk afvalwater gezuiverd via Individuele Behandeling Afvalwater (IBA). Er gelden regels waaraan deze installaties en lozing moeten voldoen.
Directe lozingen vanuit bedrijven	Er zijn bedrijven die afvalwater zuiveren en lozen op het oppervlaktewater. Hiervoor gelden eisen ter bescherming van het oppervlaktewater.
Toepassen van grond en baggerspecie	Voor het toepassen van grond en baggerspecie in onze watergangen gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Viskwekerijen	Er gelden regels om te zorgen dat het watersysteem niet belast raakt met een afwijkende, voedingsrijke waterkwaliteit
Varkenshouderijen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Industriële wateronttrekkingen	Gebruik van grondwater door (niet agrarische) bedrijven. Er gelden voorwaarden voor het grondwatergebruik (debieten en putdieptes).
Teelt in kassen of gebouwen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Het gebruik van deze middelen wordt gecontroleerd bij de teelt in open lucht. Dit aandachtsgebied heeft betrekking op hercontroles op overtredingen die voorgaand jaar zijn aangetroffen.

In navolgende risico prioritering is inzichtelijk gemaakt:

- De omvang van de sector;
- Het naleefgedrag van de sector;
- Het effect van overtredingen binnen de sector;
- Eventuele bestuurlijke aandachtspunten voor een sector;
- Of een sector de afgelopen jaren toezicht heeft gehad.

Op basis van die criteria is de risico prioritering uitgewerkt. Hoog geprioriteerde sectoren hebben een grotere kans om de geclaimde uren voor toezicht toegekend te krijgen.

Risico prioritering

positie 2025	Sector / activiteit	omvang van de sector	score naleefgedrag (kans)	effect van een overtreding (als beschreven in toezichtsplan)	score kans * effect	Gecontroleerd afgelopen 3 jaar?	score gecontroleerd afgelopen jaren	Score vanuit bestuurlijke relevantie of ontwikkelingen	mogelijke beïnvloeding via HH	score
	Hoog geprioriteerd toezicht									
1	Toezicht op primaire waterkeringen									
2	Toezicht op regionale waterkeringen									
3	Toezicht op overige keringen									
4	Toezicht op A-Watergangen									
5	Toezicht op B-Watergangen									
6	Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen	groot	4	3	12	J	0	4		16
	Gemiddeld geprioriteerd toezicht									
7	Directe lozingen vanuit RWZI's	7	3	5	15	J	0	0		15
8	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	120	3	4	12	J	0	2		14
9	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	300	3	4	12	J	0	0		12
10	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	2.900	3	3	9	J	0	2		11
11	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	450	5	2	10	j	0	0		10
12	Toename verhard oppervlak	200	3	3	9	J	0	0		9
13	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	29	2	3	6	J	0	2		8
14	Lozingen vanuit overstorten	490	2	3	6	N	2	2	-2	8
15	Directe lozingen vanuit IBA's	107	5	2	10	J	0	0	-2	8
16	Directe lozingen vanuit bedrijven	40	4	2	8	J	0	0		8
17	Toepassen van grond en baggerspecie	20	4	2	8	J	0	0		8
18	Viskwekerijen	10	3	2	6	j	2	0		8
19	Varkenshouderijen	800	2	3	6	J	0	0		6
20	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	2.150	2	3	6	J	0	0		6
21	Industriële wateronttrekkingen	14	3	2	6	J	0	0		6
22	Teelt in kassen of gebouwen	170	3	2	6	J	0	0		6
23	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	groot	1	4	4	J	0	0		4
	Laag geprioriteerd toezicht									
	Agrarische sectoren, niet elders genoemd									
	Kleine grondwateronttrekkingen									
	Noodvoorzieningen									
	Toezicht op C-Watergangen									
	Conserveren bouwwerken bij watergangen									

Bijlage III: Uitvoeringsprogramma toezicht

nr.	Categorie						Toelichting
		Gedaïnde uren 2025 toezichtsplannen	Toegekend evenredige verdeling	Toegekend op basis van prioritering	Toegekende uren 2025	% toegekend	
	Beschikbare uren voor toezicht				11.914		
	Toegekend op basis van vaste afspraken				6.824		
	Beschikbare uren voor programatisch toezicht				5.090		
	- beschikbaar voor evenredige verdeling (75 %)				3.818		
	- beschikbaar op basis van prioritering (25 %) (op is op)				1.273		
	Geclaimde uren voor programatisch toezicht				5.715		
	<i>Vaste afspraken / hoog geprioriteerd toezicht</i>						
	toezicht op meldingen	1.100			1.100	100%	
	fiscaal toezicht	1.500			1.500	100%	
	lucht surveillance en drones	200			200	100%	
	toezicht indirecte lozingen	1.550			1.550	100%	
	seveso controles	624			624	100%	
	gebiedsgerichte controles op verzoek	400			400	100%	
	grondwateropgaves	150			150	100%	
	handhavingsloket	1.300			1.300	100%	
	<i>Toezicht op keringen en het watersysteem</i>						
1	Toezicht op primaire waterkeringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
2	Toezicht op regionale waterkeringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
3	Toezicht op overige keringen	toezicht door afdeling Waterveiligheid					
4	Toezicht op A-Watergangen	toezicht door districten					
5	Toezicht op B-Watergangen	toezicht door districten					
	<i>Gemiddeld geprioriteerd toezicht, toegekend op basis van risico prioritering</i>						
6	Directe lozingen vanuit RWZI's	163	109	54	163	100%	
7	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	240	160	80	240	100%	
8	Teelt in open lucht; volleggrondsteelt	336	224	112	336	100%	
9	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	280	187	93	280	100%	
10	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	2.075	1.386	689	2.075	100%	
11	Toename verhard oppervlak	260	174	86	260	100%	
12	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	351	234	117	351	100%	
13	Lozingen vanuit overstorten	0	0	0	0		PM wel reactie op meldingen
14	Directe lozingen vanuit IBA's	0	0	0	0		PM
15	Directe lozingen vanuit bedrijven	482	322	42	364	76%	
16	Toepassen van grond en baggerspecie	124	83	0	83	67%	
17	Viskwekerijen	12	8	0	8	67%	
18	Varkenshouderijen	220	147	0	147	67%	
19	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	760	508	0	508	67%	
20	Industriële wateronttrekkingen	60	40	0	40	67%	
21	Teelt in kassen of gebouwen	320	214	0	214	67%	
22	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	32	21	0	21	67%	
	<i>Laag geprioriteerd toezicht</i>						
23	Overige agrarische sectoren	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
24	Kleine grondwateronttrekkingen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
25	Noodvoorzieningen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
26	Toezicht op C-Watergangen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
27	conserveren van bouwwerken nabij watergangen	0	0	0	0		geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
Totale toezichtsuren		5.715	3.818	1.273	5.090		

IV. Jaarverslag Gebieds Gericht Handhaven (GGH) mestregelgeving in de Peel

V. Jaarverslag Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2333
Extern Zaak ID	0654569494
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.04
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake RvS uitspraken 18 december 2024 inzake intern salderen
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie BBB inzake RvS uitspraken 18 december 2024 inzake intern salderen.

Fractie BBB
t.a.v. De heer A.H. Aarts

Datum 18 februari 2025

Zaaknummer 569494

Doorkiesnr.

Onderwerp Vragen ex art. 44 van het
reglement van Orde
Algemeen Bestuur inzake
RvS uitspraken 18
december 2024 inzake
"intern salderen"

Bijlage(n)

Geachte heer Aarts,

Op 29 december 2024 hebben wij van u namens de fractie BBB vragen ontvangen op grond van artikel 44 Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake Raad van State uitspraken 18 december 2024 inzake "intern salderen". Hieronder treft u het antwoord aan op uw vraag.

Vraag

Op 18 December 2024 heeft de Raad van Staten verregaande uitspraken gedaan inzake "intern salderen". Deze uitspraak kan verstrekende gevolgen hebben voor verleende, lopende vergunning(aanvragen) en activiteiten per 2020 (dus ook met terugwerkende kracht). Een simpele google search levert al diverse projecten op die in deze periode zijn gerealiseerd en waarbij AA en Maas mogelijk een relatie hebben, lopend zijn of anderszins een relatie hebben met deze uitspraak. Een van de specifieke gevallen waar "intern salderen" is gebruikt is de meanderende maas blijkens de brief van LNV met kenmerk DGNV/34290975 van 17 aug. 2023.

Hieruit vloeien de navolgende vragen uit

1. Kan het DB een overzicht verstrekken van alle projecten/ activiteiten/ aanvragen die in deze periode een of enige relatie hebben voor waterschap Aa en Maas met deze uitspraak?
2. Kan het college een overzicht verstrekken van de mogelijk impact, risico, kosten en effecten per project voortvloeiend uit vraag 1?

Antwoord

De gevraagde overzichten hebben we op dit moment nog niet. We onderzoeken de gevolgen van de recente uitspraken voor de projecten van het waterschap en brengen dit in beeld met een projectenoverzicht. Het betreft enerzijds lopende projecten, anderzijds projecten die inmiddels zijn afgerond en waarbij gebruik is gemaakt van intern salderen zonder natuurvergunning (maar wel met een melding).

Dit doen we waar nodig in samenspraak met de provincie Noord-Brabant, vergunningverlenend bevoegd gezag in deze. We zijn ook afhankelijk van de snelheid waarmee de provincie duidelijkheid kan geven. Dit proces valt, mede doordat iedere casus los beoordeeld moet worden en de jurisprudentie niet bij iedere casus direct duidelijkheid geeft, niet mee. Zodra we meer duidelijkheid hebben over de impact, komen we bij u terug.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,

de secretaris

Peter Verlaan

de voorzitter

Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2360
Extern Zaak ID	0654585198
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.05
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater.

Fractie Partij voor de Dieren
t.a.v. Mevrouw C.F.A. Vos

Datum 18 februari 2025

Zaaknummer 585198

Doorkiesnr.

Onderwerp Vragen ex art. 44 van het
reglement van Orde
Algemeen Bestuur inzake
waterschap en drinkwater

Bijlage(n) -

Geachte mevrouw Vos,

Op 20 januari 2025 hebben wij van u namens de fractie Partij voor de Dieren vragen ontvangen op grond van artikel 44 Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake waterschap en drinkwater. Hieronder treft u het antwoord aan op uw vraag.

Vraag 1

Afgelopen juli verscheen er een (bestuurlijk) rapport van bevindingen van de Zuidelijke Rekenkamer onder de titel 'Drinkwater in het gedrang' op verzoek van de provincie Noord-Brabant. We lezen in bijlage 2 van dat rapport dat in Noord-Brabant in 8 van de 38 waterwingebieden voor drinkwater de kwaliteitsnormen voor nitraat zijn overschreden of dreigen te worden overschreden. Volgens bijlage 2 ligt één van deze waterwingebieden in Aa en Maas. Welke concrete acties ter verbetering van het nitraatgehalte nemen we op deze plek vóór 2029?

Antwoord

Voor de openbare drinkwaterwinning is de provincie het bevoegd gezag en de provincie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het grondwater dat wordt gebruikt voor drinkwater. De provincie volgt daarbij het landelijke beleid in het kader van de KRW en de Nitraatrichtlijn met als doel uitspoeling van nitraat uit de landbouw naar grond- en oppervlaktewater te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Daartoe heeft de provincie een regierol bij het Brabantbrede uitvoeringsprogramma drinkwaterwinningen en de individuele gebiedsdossiers per winning waarin betrokken partijen (gemeenten, Brabant Water en waterschappen) in opdracht van de provincie afspraken hebben gemaakt per drinkwaterwinning ter bescherming van het grondwater aldaar. De maatregelen die we gezamenlijk nemen voor onder andere nutriënten, waaronder nitraat, staan benoemd in het uitvoeringsprogramma (beschikbaar via: [Grondwaterbescherming in Brabant - Brabant](#)) in tabel 2.1 op pagina 11-12 en specifiek voor de winning Nuland in bijlage 2 op pagina 26-27.

Vraag 2A

Is het DB al aan het anticiperen op mogelijke toekomstige problemen met drinkwater?

Antwoord

Ja, via maatregelen in het eerdergenoemd uitvoeringsprogramma [Grondwaterbescherming in Brabant - Brabant](#). Daarnaast zal het DB de provincie vragen of de recente inzichten uit het onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer 'Drinkwater in gedrang' (2024) en de Impactanalyse afvalwaterketen op drinkwaterbronnen Noord-Brabant (2025) aanleiding geven om afspraken in het uitvoeringsprogramma en de gebiedsdossiers aan te scherpen. Vanuit kwantitatief perspectief hebben samenwerkende grondwaterpartners afspraken gemaakt in het Brabantse Grondwaterconvenant en de Droogteagenda om onder andere de beschikbaarheid van drinkwater en water voor natuur voor de toekomst beter te garanderen. Het uitgangspunt daarbij is om grondwater langer vast te houden/meer aan te vullen (tot 150 mln. kuub per jaar in Brabant), de toename van alle typen onttrekkingen te beperken (tot 100 mln. kuub per jaar in Brabant) en in te zetten op aanvullende bronnen voor drinkwater. Aa en Maas heeft daarbij een belangrijke rol in zowel het bevorderen van de aanvulling met inrichtingsmaatregelen als het beperken van onttrekkingen waar Aa en Maas bevoegd gezag voor is.

Daarnaast speelt Aa en Maas een belangrijke rol bij het opwerken van effluent voor (her)gebruik bij diverse toepassingen die anders grondwater zouden gebruiken (zoals proceswater voor industrie, landbouw of drinkwaterkwaliteit). Deze maatregelen werken uiteindelijk ook door in diepere watervoerende bodempakketten waar drinkwater wordt gewonnen.

Vraag 2B

Ziet u het nut van opties zoals het Drinkwaterplatform en anderen opperen?

Antwoord

Ja, hier spelen we als samenwerkende partners in Brabant op in door de ontwikkeling van een Droogteprotocol. Daarnaast ontwikkelen we als waterschap nieuw beregeningsbeleid en voor kleine onttrekkingen bieden we een mogelijkheid om vrijwillig daar melding van te maken.

Vraag 2C

Ziet u nog andere mogelijkheden om te anticiperen op voldoende water voor zowel natuur als drinkwater?

Antwoord

Nee. Zie antwoord 2A.

Vraag 3

Hebben wij helder wat de provincie van ons als waterschap verwacht op het drinkwaterdossier?

Antwoord

Ja, via afspraken uit het eerdergenoemde uitvoeringsprogramma [Grondwaterbescherming in Brabant - Brabant](#), het Grondwaterconvenant en de Droogteagenda.

Vraag 4A

Hoeveel bedrijven hebben een door het waterschap afgegeven vergunning om zelf drinkwateronttrekkingen te doen?

Antwoord

Geen, de provincie is bevoegd gezag voor drinkwaterwinningen.

Vraag 4B

Controleert het waterschap of hierin latente ruimte zit?

Antwoord

N.v.t. Zie antwoord 4A.

Vraag 4C

Op welke manier moedigt het waterschap aan dat bedrijven – indien mogelijk – grijs water gebruiken?

Antwoord

Eén van de afspraken uit de Droogteagenda is het traject van de water-geïnformeerde Brabander (communicatie), de waterbewuste Brabander (gedragsverandering) en de waterzuinige Brabander. De provincie trekt deze afspraak en betreft daarbij alle grondwaterpartners waaronder de waterschappen. De doelgroep is zowel particulier als bedrijfsmatig. In eerste instantie wordt ingezet op minder watergebruik maar ook op hergebruik. Tevens zijn we via deze weg ook betrokken bij het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing. Specifiek als samenwerkende waterschappen hebben wij een belangrijke rol bij de verkenning naar mogelijkheden voor het hergebruik van effluent, met als ambitie om de kwaliteit van het effluent op te werken naar drinkwaterniveau voor diverse toepassingen.

Vraag 4D

Worden alle vergunningen voor drinkwateronttrekking door bedrijven vóór 2029 geactualiseerd?

Antwoord

N.v.t. Zie antwoord 4A

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,

de secretaris,

Peter Verlaan

de voorzitter,

Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2457
Extern Zaak ID	0654585044
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.06
Titel	Jaarrapportage 2024 Klimaatbestendig Land van Cuijk
Organisatieonderdeel	District Raam
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Oegema, S.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 Klimaatbestendig Land van Cuijk jaarrapportage 2024

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Toelichting

Al sinds 2014 werken we in het Land van Cuijk samen om onze omgeving klimaatbestendig te maken. Sinds 2024 hebben we een vierde uitvoeringsprogramma. Klimaatadaptatie meenemen bij alles wat we doen in het Land van Cuijk wordt het 'nieuwe normaal'. In de jaarrapportage is te zien wat we in 2024 allemaal hebben bereikt.

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de jaarrapportage 2024 van Klimaatbestendig Land van Cuijk.

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR VAN 4 APRIL 2025

KENNISNEMEN VAN

De jaarrapportage 2024 van Klimaatbestendig Land van Cuijk.

PROBLEEMSTELLING

Al sinds 2014 werkt het waterschap en de gemeente Land van Cuijk samen om de regio klimaatbestendig te maken. Er zijn al drie opeenvolgende uitvoeringsprogramma's geweest, die allemaal hun positieve sporen hebben nagelaten. Sinds 2024 is er een vierde uitvoeringsprogramma dat in oktober 2023 is goedgekeurd door het dagelijks bestuur. In december 2023 is het stuk ter kennisname in het algemeen bestuur geweest.

Het doel is om alle goede energie en initiatieven te borgen, zodat het klimaatadaptatieproces niet meer afhankelijk is van één programma.

Klimaatadaptatie meenemen bij alles wat we doen in het Land van Cuijk wordt het 'nieuwe normaal'. In de jaarrapportage, die nu ter kennisname voorligt, laten we zien wat we in 2024 allemaal hebben gedaan om de regio Land van Cuijk klimaatbestendig te maken.

KERNBOODSCHAP

Middels het 4de uitvoeringsprogramma werken we met de gemeente Land van Cuijk samen op de thema's beleid, concrete uitvoeringsprojecten, communicatie en onderzoek. In de jaarrapportage (zie bijlage) is een overzicht opgenomen van hetgeen we in 2024 hebben gedaan.

CONSEQUENTIES

N.v.t.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het 4de uitvoeringsprogramma richt zich op het klimaatbestendig maken van de bebouwde omgeving en het buitengebied in de regio Land van Cuijk. Het sluit aan op onze doelen uit het programma Stad als Spons. In de regio willen we opgewassen zijn tegen droogte, hitte, wateroverlast en overstromingen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De jaarrapportage wordt ook gedeeld met de raadsleden van de gemeente Land van Cuijk. Vervolgens delen we de rapportage met de andere werkregio's (watersamenwerkingen) in het Aa en Maas gebied.

VERVOLG

Samen met de gemeente Land van Cuijk gaan we door met de uitvoering van het 4de uitvoeringsprogramma dat t/m 2027 loopt.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Klimaatbestendig Land van Cuijk jaarrapportage 2024

VERSIEDATUM

25-03-2025

KLIMAATBESTENDIG LAND VAN CUIJK:
VAN AMBITIE NAAR UITVOERING!
JAARRAPPORTAGE 2024

KLIMAAT
PR*OF

INLEIDING

Al sinds 2014 werken we in het Land van Cuijk samen om onze omgeving klimaatbestendig te maken. Klimaatadaptatie zit in ons bloed. Er zijn al drie opeenvolgende uitvoeringsprogramma's geweest, die allemaal hun positieve sporen hebben nagelaten in de regio, en bij de deelnemende organisaties. Sinds 2024 hebben we een vierde, en tevens laatste, uitvoeringsprogramma. Het doel is om alle goede energie en initiatieven te borgen, zodat het klimaatadaptatieproces niet meer afhankelijk is van één programma. Klimaatadaptatie meenemen bij alles wat we doen in het Land van Cuijk wordt het 'nieuwe normaal'.

In dit jaaroverzicht zie je wat we in 2024 allemaal hebben bereikt.

Voorwoord Sikko Oegema,

dagelijks bestuurslid bij Aa en Maas

"Voor het waterschap ben ik nu bijna twee jaar dagelijks bestuurslid bij

waterschap Aa en Maas, met Klimaatbestendig Land van Cuijk in mijn portefeuille. Met veel trots kijk ik naar wat er allemaal gebeurt in deze regio op het gebied van klimaatadaptatie.

Mooi om te zien dat de gemeenteraad eind 2023 de Klimaatlabels heeft vastgesteld en de 3-30-300 regel toepast. We hebben nu beter in beeld hoe we in het Land van Cuijk het stedelijk gebied gaan vergroenen en water een plek geven.

En ook buiten gebeurt veel. Tijdens de klimaatwandeling in Boxmeer heb ik met eigen ogen kunnen zien hoe er is nagedacht over het opvangen van water in de kern van het dorp. En als het echt lang of heel hard regent, wat met de huidige weersextremen steeds vaker voorkomt, kan het water ook opgevangen worden aan de dorpsrand (Weijpark en waterberging Oeffeltse Raam). Fijn dat hier goed over nagedacht wordt. Graag gaan we zo met elkaar door. Het Land van Cuijk is een voorbeeld voor veel andere gebieden".

Voorwoord Antoinette Maas,

wethouder gemeente Land van Cuijk

"De impact van klimaatverandering wordt steeds tastbaarder. Ook in

het Land van Cuijk merken we de gevolgen: hevige regenval, droogte en hitte hebben gevolgen voor onze leefomgeving en de gezondheid van onze inwoners. Dit vraagt om gezamenlijke actie.

Samen met inwoners, bedrijven en partners werken gemeente en waterschap aan een klimaatbestendig Land van Cuijk. We delen kennis, maken plannen en ondernemen actie, zoals een subsidie voor groene daken, extra aanplant van bomen, tuinvergroeningsacties en een hitte-aanpak. Klimaatadaptatie wordt stap voor stap een vanzelfsprekend onderdeel van ons beleid en handelen.

Zo gaan we van ambitie naar uitvoering en bouwen we samen aan een toekomstbestendige omgeving – voor nu en volgende generaties."

Klimaatrobuuste groenstructuren

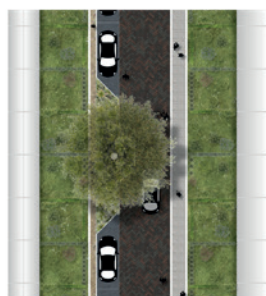
Door drie afstudeerders van de HAS green academy is een ruimtelijke visie ontwikkeld voor 'robuuste klimaatadaptieve groenstructuren' in Boxmeer.

Daarbij stond de volgende hoofdvraag centraal: *'Op welke manier kan er een 'robuuste klimaatadaptieve groenstructuur' gecreëerd worden in Boxmeer, waarbij er aansluiting is op bestaande waarden en structuren, zowel in als buiten de dorpskern?'*

Deze visie is uitgewerkt voor de hele kern van Boxmeer en voor Bakelgeert-Noord op wijk- en straatniveau. Het is echt een inspirerend document geworden.

Bekijk het via onderstaande QR-code!

WOONSTRAAT

De straat bestaat momenteel uit twee trottoirs, wegdek, parkeervakken en kabels en leidingen verspreid onder het wegdek en trottoir. Het ontwerp biedt ruimte voor parkeren, maar ook voor groen door één trottoir en enkele parkeervakken op te heffen. Het ontwerp combineert parkeren op waterdoorlatende verharding met groene eilanden en wegversmallingen, waardoor er ruimte ontstaat voor bomen met een grote kroon.

EENRICHTINGSWEG

De straat bestaat momenteel uit twee trottoirs, wegdek en er wordt op straat geparkeerd. De kabels en leidingen liggen verspreid onder het wegdek en trottoir. Dit ontwerp maakt van de straat een eenrichtingsweg met één trottoir en een versmaalde rijbaan. De vrijgekomen ruimte kan gebruikt worden voor groenstroken met bomen afgewisseld met langsparkeren. De rijbaan wordt omgevormd tot karrespoor met een grasbetonstrook voor waterinfiltratie.

Sociaal domein in de projectgroep

Graag wilde we als projectgroep Klimaatbestendig Land van Cuijk meer samenwerken met het sociaal domein. Zo liggen er op het gebied van hitte diverse raakvlakken. De armste en meest kwetsbare mensen wonen vaak in wijken die zomers het warmst zijn. En ook onze ouderen hebben last van hitte. Sinds oktober 2024 zit onze beleidsadviseur volksgezondheid in onze projectgroep om de verbindingen op dit thema te leggen. Zo is de input van het sociaal domein geborgd en kunnen gemakkelijker meekoppelkansen worden benut.

Subsidie groene daken

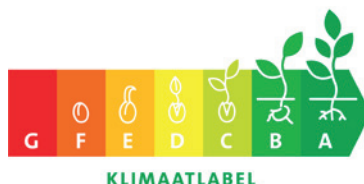
Het Land van Cuijk subsidieert sinds dit jaar de aanleg van groene daken op particuliere woningen. Inmiddels hebben we 30 aanvragen ontvangen. Tot nu toe zijn 15 daken vergroend (423 m² groen dak). Een mooi succes voor ons eerste jaar.

Beleid voor koelteplekken

Ook zijn we gestart met het ontwikkelen van beleid voor koelteplekken. Hiervoor is een onderzoek gestart. We hebben de ambitie om voor iedere inwoner binnen 300 meter van hun woning een plek te hebben waar het op hete dagen koeler is. Het onderzoek beschrijft waar een koelteplek aan zou moeten voldoen qua inrichting, gaat na hoe koelteplekken ruimtelijk beschermd kunnen worden en bekijkt waar ze nu nog ontbreken. In 2025 is dit onderzoek gereed.

Klimaatlabels

Eind 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd om ter bestrijding van hittestress de Klimaatlabel B als ambitieniveau vast te stellen. Dit betekent dat vanaf 2050 meer dan 30% van de openbare ruimte in het stedelijk gebied in de schaduw moet liggen. Het budget wat hiervoor is vrijgemaakt, jaarlijks ruim € 900.000,-, wordt ingezet als impuls voor het (extra) vergroenen van onze openbare ruimte.

CONCRETE PROJECTEN

Tuinvergroeningsactie

Ook in 2024 hebben we onze inwoners geholpen met het vergroenen van hun tuin tijdens twee straatvergroeningsacties. Bij zo'n actiedag steken naast de betrokken burgers ook medewerkers van gemeente Land van Cuijk, waterschap Aa en Maas, woningcorporatie Mooiland, Sociom, Elbers Groen en IBN de handen uit de mouwen. Samen hebben wij tegels uit voortuinen gehaald, plantjes aangeplant en de straat daarmee gezonder en gezelliger gemaakt. In een groene tuin is meer ruimte voor natuur en loopt regenwater sneller en beter weg. Bovendien zorgt groen in de zomer ook voor minder hitte. Door het extremere weer is het heel belangrijk dat we beter op droogte, wateroverlast en hitte zijn voorbereid. Een groene tuin helpt daarbij.

De tuinvergroeningsacties vonden plaats in de Botdragerdreef in Cuijk en de Tortelstraat in Mill.

Groenblauwe schoolpleinen

Steeds meer schoolpleinen in het Land van Cuijk worden groenblauw ingericht. Sinds 2024 hebben we een nieuwe gemeentelijke subsidie om nog meer schoolpleinen van basisscholen te vergroenen en water op te vangen. We hopen hier in 2025 de vruchten van te plukken. Bij de Pater Eymardschool in Stevensbeek zijn er concrete plannen om het schoolplein klimaatrobuust te maken. Dankzij onze lobby heeft de Rabobank hiervoor een bijdrage beschikbaar gesteld. Ook enkele andere basisscholen denken na over mogelijkheden om hun schoolplein groener te maken.

Klimaat-rap

Om het onderwerp klimaatadaptatie toegankelijk te maken voor kinderen organiseren we op basisscholen de zogenaamde klimaat-rap. Met humor en muziek worden ook ingewikkelde onderwerpen toegankelijk gemaakt. De klas start met de interactieve cabaretseke Spraakwater Quiz. Aansluitend schrijven de kinderen in groepjes hun eigen rap,

werken aan hun performance en worden daarna door het bedrijf OOGPUNT gefilmd. Het geluid wordt apart opgenomen in een échte geluidsstudio op school. Op basisschool de Regenboog hebben twee klassen een eigen duurzame, verantwoorde, doordachte, maar zeker ook vette rapvideoclip gemaakt over klimaatadaptatie. Met hiphop als voertaal. **Zie hieronder het filmpje.**

Aanplant 90.000 bomen

De gemeente Land van Cuijk wil in de huidige bestuursperiode 90.000 nieuwe bomen planten. Voor elke inwoner van het Land van Cuijk één. En we hebben goed nieuws, want eind 2024 zijn er al 86.000 bomen geplant. Onder andere tijdens onze boomestafette (zie onder), waaraan diverse scholen meededen. Ook planten we in elke kern van de gemeente een Klimaatboom (zie blz. 9). We gaan dit plantseizoen de 90.000 nog halen! Binnenkort wordt de 90.000ste boom feestelijk geplant.

Resultaat
86.000 bomen geplant.

Boomestafette

Sinds 2023 houden we jaarlijks een boomestafette. Elk plantseizoen organiseren we drie tot vijf plantdagen met basisscholen. Ook geven we les over het klimaat en het belang van bomen. Daarmee leggen we een bodem voor klimaatbewustzijn van de volgende generatie.

Met het estafettestokje geven scholen zelf het 'plantstokje' door. Doel is om elke leerling in het Land van Cuijk, in zijn basisschooltijd, een boom te laten planten.

In 2024 hebben we met de volgende scholen bomen geplant:

- Jenaplan Peppels en Canadas in Boxmeer bij hun groenblauwe schoolplein.
- De Wegwijzer in Grave bij beekherstel Graafsche Raam
- De Kameleon en De Lens in Mill aanplant bos van Staatbosbeheer
- Sint Annaschool in Vortum-Mullem bij beekherstel Sint Jansbeek
- 'T Stekske in Langeboom aanplant bos bij Natuurmonumenten
- Harlekijn in Cuijk aanplant van Maasheggen

Klimaatboom in elke kern

In 2024 zijn in alle 33 kernen van het Land van Cuijk Klimaatbomen geplant. Dit zijn nieuwe relatief grote bomen op een prominente plek in het dorp of in de stad. De bomen staan symbool voor de vergroening van onze kernen. Bij de boom komt ook een herkenbaar bordje te staan. De bomen zijn inmiddels geplaatst. De bordjes volgen snel. In Beers is het bord al te zien.

Impulsgelden

Via de Impulsgelden van het Rijk heeft het Land van Cuijk € 1.250.000 ontvangen om onze omgeving klimaatadaptief in te richten. Met deze gelden is o.a. het Weijerpark in Boxmeer ingericht als waterberging. Ook in 2024 zijn er twee projecten afgerond die middels deze gelden gefinancierd zijn. Dit zijn centrum Haps en de dorpsstraat in Beugen

Centrum Haps

In het najaar van 2023 is gestart met de reconstructie van het centrum van Haps. Hierbij is een hemelwaterriool aangelegd en op sommige delen is het vuilwaterriool vervangen. Ook de bovengrondse inrichting is aangepakt. De weg is verkeersluwer ingericht en heeft de uitstraling van een fietsstraat gekregen. Door deze aanpassingen is er ook meer ruimte voor groen in het centrum.

Er zijn grote groenvakken aangelegd en grote bomen gepland. Het regenwater van de weg wordt opgevangen en waar mogelijk is meer hemelwater van woningen afgekoppeld. We hebben veel positieve reacties gehad van bewoners over het groenere en meer rustiger straatbeeld.

Dorpsstraat Beugen

Met behulp van de Impulsgelden is er ook nabij de Dorpsstraat in Beugen extra waterberging gecreëerd. Zo is er een infiltratie riool en een krattenveld aangelegd. Nabij het voetbalveld van Beugen is een grote wadi gerealiseerd dat ook is ingericht als speelplek. Ook hier is er extra ruimte gecreëerd voor groenstroken en extra bomen. Het resultaat is een mooie klimaatadaptieve Dorpsstraat in Beugen.

COMMUNICATIE

Waterinformatiepunt Hoogkooplein

Afgelopen jaar is een waterinformatiepunt gerealiseerd op het Hoogkooplein. Hiermee maken we zichtbaar hoe de waterberging van 5000m³ onder het parkeerterrein op het Hoogkooplein werkt. De werking van de maquette wordt komend jaar nog geoptimaliseerd.

Ook via advertenties, de nieuwsbrief Energiek en sociale media hebben we gecommuniceerd over hoe we ons kunnen aanpassen aan het veranderend klimaat.

Huurdersbijeenkomst Mooiland

Op 21 november 2024 namen we deel aan een huurdersbijeenkomst van Mooiland in Grave.

Daarbij gingen we met huurders in gesprek over hoe ze zich beter kunnen beschermen tegen hitte en wateroverlast.

Nationale Klimaatweek 2024: Samenwerken aan een duurzamer klimaat

Van 11 t/m 17 november 2024 stond de Nationale Klimaatweek in het teken van bewustwording en actie rondom klimaatverandering. Tijdens deze week organiseerden we diverse activiteiten om inwoners te inspireren en te motiveren tot duurzame keuzes.

Zoals Antoinette Maas, wethouder Duurzaamheid, Natuur en Mobiliteit, treffend zei:

“Het klimaat verandert. De vraag is ‘hoe ga je daarmee om’? Iedere stap, groot of klein, is van belang. Samen maken we het verschil.”

De betrokkenheid en het enthousiasme van onze inwoners waren overweldigend. Hoogtepunten van de week waren:

- Filmavond met Onder het Maaiveld: een volle zaal genoot van een inspirerende film en een boeiende nazit met onze klimaatburgemeester.
- Fietstocht langs klimaatprojecten: een enthousiaste groep fietste langs mooie initiatieven in onze gemeente en leerde over duurzame samenwerking.
- Prijsvraag voor klimaatvriendelijke tuintips: inwoners deelden creatieve ideeën voor groenere tuinen, met prachtige inspiratie als resultaat.

Kennisessie hitte

Op 26 september organiseerden we een inspirerende sessie over hittestress, waar meer dan 20 collega's uit diverse domeinen bijeenkwamen. Ook vertegenwoordigers van Stichting Wonen Vierlingsbeek en de GGD waren erbij.

Klimaatverandering wordt vaak geassocieerd met wateroverlast, maar hittestress is het thema voor de komende jaren. De gemiddelde temperatuur wordt jaarlijks hoger. En in Nederland zijn er steeds meer dagen met extreme hitte. Dit heeft een grote invloed heeft op de gezondheid van o.a. kwetsbare mensen.

Wethouder Maas opende de sessie met een krachtige boodschap over samenwerking. Deelnemers verkenden de complexiteit van hitteadaptatie via een interactieve game en brainstormden over oplossingen vanuit drie invalshoeken: het gebied (de omgeving), het gebouw (woning, bedrijfspand, accommodaties en (zorg)instellingen) en gezondheid en gedrag.

Het was duidelijk dat we een integraal plan nodig hebben om hittestress effectief aan te pakken. De eerste stappen zijn gezet, en het vervolg is al gepland. Laten we samenwerken om ons voor te bereiden op hete zomerdagen.

Bomenweek

Ook zijn we in 2024 druk bezig geweest met de voorbereidingen van de Bomenweek. In de week van 13 maart 2025 organiseren we een speciale Bomenweek, met als groter doel om onze inwoners meer bewust te maken van het belang van natuur en bomen in het bijzonder. Deze week valt samen met de Landelijke Boominfodag op 13 maart, die dit jaar in onze gemeente plaatsvindt. Dit vormt een mooie aanleiding om het thema bomen breder onder de aandacht te brengen.

Houd de activiteiten in de gaten en kom naar de Landelijke Boominfodag. Ook in 2025 staat er veel moois te gebeuren.

ONDERZOEK

Water en bodem sturend

Met de inrichting van het Land van Cuijk willen we rekening houden met het water- en bodemsysteem.

De volgende vragen hebben we onderzocht:

- Wat betekent water en bodem sturend voor onze gemeente?
- Wat is er binnen onze organisaties nodig om water en bodem sturend goed op te pakken en uit te voeren?
- Welke stappen, acties of maatregelen moeten genomen worden om water en bodem sturend te handelen?

Via diverse sessies met collega's hebben we deze vragen opgepakt. De uitkomsten staan beschreven in het onderstaande rapport. Vanaf 2025 gaan we aan de slag met de aanbevelingen. Zodat het water- en bodemsysteem een prominente plek krijgen in onze ruimtelijke opgaven.

Link naar rapport

De waterfabriek

In 2024 is verkend in hoeverre het gezuiverde rioolwater van de rioolwaterzuivering (rwzi) Land van Cuijk regionaal kan worden hergebruikt voor droogtebestrijding.

Het jaarvolume van ca. 8 miljoen m³ gaat nu voor 90% naar de Maas, maar zou ook voor landbouw, industrie of grondwateraanvulling ingezet kunnen worden.

De eerste ideeën en uitwerkingen zijn positief ontvangen. In 2025 is de intentie om met regionale partners tot een definitie van het project te komen.

Samen hebben we laten zien dat iedere stap telt op weg naar een klimaatbestendig Land van Cuijk.

Dagelijks Bestuur Waterschap Aa en Maas
T.a.v. de griffie
Pettelaarpark 70
5201 GA 's-Hertogenbosch

Datum 14 maart 2024
Zaaknummer
Doorkiesnr.
Onderwerp Aanbieding jaarverslag 20243
Rekenkamer
Bijlage(n) 1

Geachte leden van het Dagelijks Bestuur,

Bijgaand bieden we u ter kennisname het jaarverslag 2024 van de Rekenkamer Aa en Maas aan. We verzoeken u dit verslag ter bespreking te agenderen voor de eerstvolgende vergadering van het Algemeen Bestuur. In het verslag leggen wij rekenschap af over wat de Rekenkamer in 2024 gedaan heeft.

Mocht u naar aanleiding hiervan vragen hebben, dan is de Rekenkamer graag bereid tot het geven van nadere toelichting. Hiervoor kunt u contact opnemen met de voorzitter van de Rekenkamer Govert Schermers

Hoogachtend,

Rekenkamer Aa en Maas,

drs. G.T. Schermers
voorzitter

Bijlage: Jaarverslag 2024 Rekenkamer Aa en Maas

Jaarverslag 2024

Rekenkamer
Waterschap Aa en Maas

's-Hertogenbosch, 14 maart 2025
Versie: definitief

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk 1 Algemene werkzaamheden.....	3
Hoofdstuk 2 Onderzoeken 2024.....	4
Hoofdstuk 3 Uitgevoerde onderzoeken	5
3.1 Inwonerparticipatie	5
3.2 DoeMee onderzoek waterschappen 2024	6
Hoofdstuk 4 Groslijst.....	7
Hoofdstuk 5 Nawoord	7
BIJLAGE Groslijst.....	8
Colofon	9

Inleiding

Over het doel van de Rekenkamer

De Rekenkamer van Waterschap Aa en Maas wil door gericht onderzoek, quick-scans en praktische adviezen op actieve wijze een bijdrage leveren aan het verbeteren van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het bestuurlijk handelen van het waterschap.

Doel van het jaarverslag

Dit jaarverslag geeft inzicht in wat de Rekenkamer afgelopen jaar gedaan heeft om zijn rol te vervullen. In dit hoofdstuk wordt teruggekeken naar de start van de Rekenkamer, de bemensing, ondersteuning en budget van de Rekenkamer. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de algemene werkzaamheden die de Rekenkamer uitvoerde en in hoofdstuk 2 op de onderzoeken die zijn opgepakt in 2024. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij eerder onderzoek. Hoofdstuk 4 betreft de groslijst en hoofdstuk 5 het nawoord.

De aanloop: van rekenkamercommissie naar rekenkamer

Het jaar 2024 was het eerste jaar van het functioneren van de Rekenkamer van het Waterschap Aa en Maas. De Rekenkamercommissie, met daarin zowel externe leden als leden vanuit het Algemeen Bestuur (AB) werd daarmee opgeheven.

Aanleiding vormde de Wet versterking decentrale rekenkamers, waarmee alle waterschappen per 1-1-2024 dienden te beschikken over een volledig onafhankelijke *extern samengestelde* rekenkamer. De leden van het AB, die eerder onderdeel uitmaakten van de Rekenkamercommissie, zijn dus in de nieuwe samenstelling niet meer lid van de Rekenkamer.

Het waterschap is in 2023 begonnen met het invulling geven aan de wet, door onder andere de *Verordening op de rekenkamer* vast te stellen (AB 13 oktober 2023) en de bemensing van de nieuwe rekenkamer te organiseren. Om de continuïteit te waarborgen, is de (externe) voorzitter van de Rekenkamercommissie, herbenoemd als voorzitter van de nieuwe Rekenkamer. De nieuwe leden van de Rekenkamer zijn per 1 januari 2024 benoemd in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 15 december 2023.

De Rekenkamer bestond in 2024 uit de volgende leden

- De heer drs. G.T. Schermers (voorzitter)
- De heer dr.ir. P.J.M.M. Krumm MPA (lid)
- De heer ing. TA.J.M. Jans MSc.M EMFC/RC (lid)

De ondersteuning van de Rekenkamer

De externe onafhankelijkheid bracht ook met zich mee dat de Rekenkamer per 1 januari 2024 niet meer gebruik kon maken van de Concernstaf (als onderzoeker en secretaris voor de Rekenkamer), zoals dat bij de Rekenkamercommissie nog wel het geval was. Ook het Onderzoeksprotocol en Reglement van orde van de Rekenkamer Aa en Maas (beiden door de Rekenkamer vastgesteld), moesten herzien worden. De beginperiode heeft de Rekenkamer daarom zelf relatief veel tijd besteed aan het op orde brengen van de basis, zonder ondersteuning.

Beide andere Brabantse waterschappen (Brabantse Delta en de Dommel) zijn net als Aa en Maas in 2023 begonnen met de voorbereiding voor een transitie naar een Rekenkamer. Eén van de punten die in de ambtelijke en bestuurlijke contacten aan de orde kwam, was onderlinge samenwerking. De samenwerkingsopties zijn in het najaar van 2023 ambtelijk tussen de waterschappen verkend, waarbij één van de opties was het gezamenlijk organiseren van de ondersteuning van de rekenkamers. Deze lijn is door de nieuwe Rekenkamer onderschreven, waarbij gekozen is door de drie waterschappen deze lijn verder te verkennen. Aangezien de wet aangeeft dat de ondersteuning van de rekenkamer door het

dagelijks bestuur geregeld wordt op voordracht van de (voorzitter van) rekenkamer, was het nodig dat alle drie de rekenkamers waren benoemd. Dat was pas later in het jaar een feit¹, waardoor de ondersteuning (gezamenlijk aanbesteed, geworven en geselecteerd) ook pas laat in het jaar 2024 gerealiseerd kon worden. Door het initieel ontbreken van een secretaris hebben de leden van de Rekenkamer in het eerste jaar veel ondersteunende werkzaamheden zelf voor hun rekening genomen.

Om de spagaat op te lossen, tussen enerzijds de voortgang waarmee de rekenkamers de ondersteuning geregeld wilden hebben en anderzijds recht doen aan de bedoeling van de wet en bijbehorende rolverdeling tussen de waterschappen en de rekenkamers, is voor de ondersteuning gekozen voor een periode van tijdelijke inhuur. Uit verschillende mogelijke varianten is gekozen voor gezamenlijk uitbesteden aan één ZZP'er namens alle drie de waterschappen. De ondersteuning is 1 december 2024 gestart in de vorm van een secretaris-onderzoeker, de heer Marco Spee.

Hoofdstuk 1 Algemene werkzaamheden

In 2024 heeft de Rekenkamer tien maal vergaderd. Zoals aangegeven stond de beginperiode in het teken van de randvoorwaarden (reglement van orde, onderzoeksprotocol).

Op 1 februari 2024 is een eerste kennismaking met AB-leden georganiseerd waarbij tegelijkertijd onderzoeksonderwerpen die een toegevoegde waarde kunnen bieden voor het functioneren van het bestuur en organisatie, zijn geïnventariseerd. Voor een evenwichtige vertegenwoordiging was gevraagd per fractie één bestuurslid af te vaardigen om potentiële onderzoeksonderwerpen aan te dragen. Er is een uitgebreide lijst aan onderwerpen genoemd die aan de groslijst zijn toegevoegd.

Op 13 mei² 2024 heeft de rekenkamer het Algemeen Bestuur schriftelijk geïnformeerd over de onderwerpkeuzen en hoe met de onderwerpen werd omgegaan. In september 2024 informeerde de Rekenkamer het AB per brief dat het onderzoek ging starten en over het uitvoerende externe onderzoeksbureau.

Daarnaast is op diverse manieren overlegd en veelvuldig contact geweest met de Brabantse waterschappen en heeft een overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de drie Brabantse waterschappen op 21 juni 2024. Hierin is naast kennismaken, stilgestaan bij de gezamenlijke ondersteuning, de manieren van werken, het onderzoeksprogramma et cetera.

De Rekenkamer is ook aangesloten bij de Waterkring, die sinds afgelopen april 2024 weer opnieuw is opgestart. In de Waterkring nemen de rekenkamers van de waterschappen deel om kennis en ervaringen uit te wisselen. Afgelopen jaar heeft een vijftal (Teams-) bijeenkomsten plaatsgevonden. De NVRR (www.rekenkamers.nl; Nederlandse Vereniging van Rekenkamers) ondersteunt de Waterkring daarbij.

Op 19 september heeft de Rekenkamer bij de Commissie Algemene- en Financiële Zaken een presentatie gehouden om de leden van het AB nog een keer hernieuwd aan te geven wat de rekenkamer voor het AB kan doen en om hernieuwd wat uitgebreider kennis te maken.

De Rekenkamer beschikte in 2024 over een eigen budget van € 96.000. De leden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. Daarnaast krijgen de leden de reiskosten

¹ In februari 2024 werden twee leden van de Rekenkamer Brabantse Delta benoemd, de voorzitter werd 26 juni 2024 benoemd door het AB van het waterschap.

² [Document aenmaas - Brief Rekenkamer keuze onderzoeksonderwerpen - iBabs Publieksportaal](#)

vergoed. In 2024 zijn ook kosten gemaakt voor de beide onderzoeken (zie hoofdstuk 3). In 2024 bedroegen de uitgaven in totaal € 49.182.

Voor de meer algemene achtergrondinformatie, zoals de doelstelling van de Rekenkamer, de verordening en het Reglement van orde wordt verwezen naar de website van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 2 Onderzoeken 2024

Onderzoeken

Na de bijeenkomst van 1 februari 2024 zijn de aangedragen onderzoeksonderwerpen getoetst aan de criteria ‘urgentie’, ‘timing’ (is het onderzoek opportuun op dit moment), ‘hanteerbaarheid’ (om te onderzoeken als rekenkamercommissie versus bijvoorbeeld landelijk onderzoek door de Unie van Waterschappen) en het ‘karakter’ (opbouwend). Ook is beoordeeld of het onderwerp niet door anderen al opgepakt (gaat) worden of al onderzocht is (in dat geval is het niet een onderwerp voor de groslijst).

De Rekenkamer heeft gekozen als eerste onderzoek te beginnen met inwonerparticipatie. Daarnaast doet de Rekenkamer mee aan het Doe Mee-onderzoek van de NVRR naar energiebesparing. Het onderzoek wordt tegelijk uitgevoerd bij 12 waterschappen.

Onderwerp	Omschrijving hoofdvragen
Inwoner-participatie	Op welke wijze geeft het waterschap invulling aan haar verantwoordelijkheid voor inwonerparticipatie en hoe verhoudt dit zich tot (aanstaande) wettelijke vereisten? Fase 1: 1. Wat zijn voor Aa en Maas de huidige en toekomstige wettelijk vereisten ten aanzien van inwonerparticipatie? 2. Hoe vaart Aa en Maas momenteel inwonerparticipatie uit bij de initiatieven op de projectenkaart? 3. Hoe draagt participatie bij aan de realisatie van concrete participatie-opgaven van het waterschap? Fase 2 (2025) 4. Hoe beoordelen inwoners participatie binnen het waterschap Aa en Maas? (aan de hand van drie concrete projecten).
Energie-besparing	1. Wat is het beleid van het waterschap op het gebied van energiebesparing en alternatieve energiebronnen? 2. Hoe geeft het waterschap hieraan invulling? 3. Hoe is het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de resultaten?

Van beide onderwerpen wordt in hoofdstuk 3 uitgebreider verslag gedaan.

Nazorg op eerdere onderzoeken

De Rekenkamer heeft zich niet gericht op de nazorg van onderzoeken van de Rekenkamercommissie die tot en met 2023 opereerde. Immers, artikel 97e van de Waterschapswet ziet hierop toe: Het DB moet het AB jaarlijks een overzicht verstrekken van de aan het DB gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van het standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.

Het laatste onderzoek dat de Rekenkamercommissie in de vorige periode afrondde, was het onderzoek ‘Doelmatigheid subsidies’. De Rekenkamercommissie heeft een verkenning uitgevoerd naar het onderzoeksonderwerp subsidieverstreking. De bevindingen zijn op 1

november 2023 aangeboden aan het Dagelijks Bestuur met het verzoek de rapportage zo mogelijk te agenderen voor de eerstvolgende commissievergadering (AFZ en/of WB) en het AB. Op 14 maart 2024 is in de Commissie Watersysteembeheer het *Memo inzake bespreking Verkenning Rekenkamercommissie doelmatigheid subsidieverstrekking* behandeld, op verzoek van een van de fracties. In het voorbereidende memo (gedateerd 13 februari 2025) heeft de Rekenkamer aangegeven dat het weliswaar gedeeltelijk een voortzetting van de rekenkamercommissie is, maar dat het onderzoek is uitgevoerd door een interne onderzoeker die thans niet meer beschikbaar is voor de Rekenkamer. De Rekenkamer heeft om die reden een deel van de vragen die gesteld werden aan de Rekenkamer(commissie) beantwoord, maar ook aan de leden van het AB aangegeven dat het moet verwijzen naar de organisatie/DB.

Hoofdstuk 3 Uitgevoerde onderzoeken

3.1 Inwonerparticipatie

Aanpak

Door middel van een kort (niet uitputtend) brononderzoek is een eerste verkenning van het onderzoeksonderwerp uitgevoerd op basis waarvan de (deel)vragen op hoofdlijnen zijn beantwoord.

In september 2024 is het onderzoek van de Rekenkamer over het oordeel van bewoners over inwonerparticipatie gestart. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door bureau 7Zebra's.

Onderzoeksvraag

Hoe beoordelen inwoners participatie binnen het waterschap Aa en Maas, in drie concrete projecten?

Voortgang

Fase 1 van het onderzoek bestond uit het opstarten van het onderzoek, het opstellen van het normenkader en enquêtevragen o.a. voor projectleiders. In oktober 2024 zijn de resultaten geanalyseerd. In november 2024 heeft er een schouwdag plaatsgevonden en is de portefeuillehouder geïnterviewd. Een groot aantal medewerkers van het waterschap heeft deelgenomen aan de schouwdag. In de middag hebben ook meerdere AB leden acte de presence gegeven.

De resultaten van fase 1 zijn gepresenteerd tijdens de vergadering van het AB van 13 december 2024.

In 2025 zal fase 2 van het onderzoek worden uitgevoerd. Fase 2 bestaat uit een verdiepend onderzoek bij drie projecten en richt zich op het oordeel van bewoners.

Het eindrapport zal volgens planning, na wederhoor in de periode van maart-mei 2025, tijdens de vergadering van de Commissie AFZ van 12 juni 2025 worden gepresenteerd. De planning maakt dat het rapport pas na de zomer in de commissie AB behandeld zal kunnen worden.

3.2 DoeMee onderzoek waterschappen 2024

Energiebesparingsplicht

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de vier jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Label C verplichting voor kantoorgebouwen

Vanaf 1 januari 2023 mogen kantoorgebouwen groter dan 100 m² alleen worden gebruikt als ze minimaal energielabel C hebben. De verplichting geldt niet voor monumentale panden, gebouwen met een gebruiksoppervlak van minder dan 100 m², en gebouwen die binnen twee jaar worden gesloopt, getransformeerd of onteigend.

Onderzoeksvragen

1. Wat is het beleid van het waterschap op het gebied van energiebesparing? Wat zijn de doelen?
2. Hoeveel energie gebruikte het waterschap in de afgelopen 5 jaren en waarvoor werd deze energie gebruikt?
3. Hoeveel CO₂ werd door dit energiegebruik uitgestoten?
4. Wat is de doelstelling van het waterschap op het gebied van de inzet van alternatieve energiebronnen (zoals de inzet van zon, biogas, wind)?
5. Hoe geeft het waterschap invulling aan de energiebesparingsplicht, de informatieplicht, label C verplichting voor kantoorgebouwen en de EU Richtlijn energie-efficiëntie (verder: plichten)?
6. Voldoet deze invulling aan de wet- en regelgeving?
7. Tot welke resultaten of effecten heeft de invulling geleid?
8. Hoe ervaren de waterschappen het toezicht op de plichten door de RVO, omgevingsdiensten, gemeenten en/of provincies?
9. Hoe ervaren de waterschappen de administratieve lasten m.b.t. de plichten?
10. Hoe is het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de resultaten?

Voortgang

In week 36 van 2024 is het onderzoek door Ecorys opgestart. Er is een startbijeenkomst gehouden en er zijn contactgegevens verzameld.

In de periode van week 37-46 zijn de data-uitvraag opgesteld en uitgestuurd. De gegevens zijn vervolgens geanalyseerd en er hebben verdiepende interviews plaatsgevonden.

In week 47-52 zijn de factsheets per waterschap aangevuld en zijn deze schriftelijke gevalideerd.

Het overkoepelend eindrapport en de factsheets per waterschap worden eind maart 2025 opgeleverd.

Hoofdstuk 4 Groslijst

De Rekenkamer hanteert een groslijst met potentiële onderzoeksonderwerpen. Het betreft een niet uitputtende lijst, welke aangevuld kan worden met onderwerpen welke hoog op de agenda staan van het bestuur of welke eventueel samen met de andere waterschappen, kunnen worden opgepakt.

Zoals aangegeven, is de groslijst met het AB gecommuniceerd in de brief van 13 mei³ 2024, zie bijlage I.

Inmiddels is de Rekenkamer doende te informeren bij de andere waterschappen in Brabant om te bezien samen een Quicksan op te pakken over de Kaderrichtlijn Water. Ook wordt de onderzoeksopzet rond Verbonden Partijen afgerond, om mogelijk hiermee als eerstvolgende onderzoek te starten. Als laatste mogelijke onderwerp wordt bezien hoe het waterschap omgaat met faunabeheer (vispassages, bevers, de Europese kreeft etc.).

Hoofdstuk 5 Nawoord

De Rekenkamer heeft zich afgelopen jaar met veel plezier ingezet voor het Algemeen Bestuur van het waterschap. Tegelijkertijd realiseert de Rekenkamer zich dat het in het eerste jaar nog geen concrete adviezen aan het AB heeft kunnen aanbieden.

Vanuit de organisatie is alle medewerking aan de onderzoeken verleend, met vrije toegang tot alle van belang zijnde informatie en medewerking van sleutelfunctionarissen en andere betrokkenen in de organisatie.

De Rekenkamer dankt de AB-leden, DB-leden en alle betrokken medewerkers van het waterschap.

- - - - -

³ [Document aanenmaas - Brief Rekenkamer keuze onderzoeksonderwerpen - iBabs Publieksporaal](#)

BIJLAGE Groslijst

Onderwerp	Korte omschrijving
- Inzicht in overeenkomsten	: Er wordt gerapporteerd over afgesloten overeenkomsten. Bij Attera (afval gaswinning Haps) en enkele non-disclosure agreements was onduidelijk wat de rol van het AB hier nog in kon zijn. Wordt het AB onvoldoende geïnformeerd door het DB?
- Verbonden partijen	: Rol van het AB in verbonden partijen. Welke sturingsmogelijkheden heeft het AB?
- Beek- en natuurherstel⁽¹⁾	: Onderzoek naar de effectiviteit van beek- en natuurherstel in relatie tot waterafvoerfunctie en biodiversiteit ("bij een flink noodweer zijn forse herstelmaatregelen nodig").
- Nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater	: Is het waterschap voorbereid op de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater. Wat is een planning en op welke momenten kan het AB hierop sturen? (ex ante-onderzoek).
- KRW	: • Wordt er voldoende rekenschap afgelegd en gerapporteerd om richting Europa te kunnen verantwoorden? • Zijn er extra stappen nodig om te gaan voldoen aan de eisen in de nieuwe Europese stedelijke richtlijn afvalwater?
- Burgerparticipatie:	:
a. Verantwoording aan burgers	: Inzicht geven in de wijze waarop het waterschap nu burgers betreft bij projecten. Hoe ervaart de burger dit? Hoe kan het waterschap de burger beter bereiken?
b. Evaluatie participatie trajecten	: Hoe vindt dit plaats, wat levert dit op? (met name bij de grote projecten aan de orde).
- Inkoop- en aanbestedingen	: In welke mate doet het waterschap dit duurzaam?
- Vispassages	: Hoe goed werken de sluizen op dit aspect? Zijn ze effectief?
- Klimaatbeleid⁽¹⁾	: • Draagt het voldoende bij aan het bereiken van de klimaatdoelstellingen (en klimaatrechtvaardigheid)? • Is onze organisatie/bedrijfsvoering van het waterschap op weg om op tijd klimaatneutraal te zijn in lijn met het Parijsakkoord? • De uitstoot van het waterschap wordt gemeten met onder andere de klimaatmonitor. Maar is de voortgang voldoende of moet er nog een stapje bij om onze eigen en internationale ambities te halen?
- Klimaatadaptief bouwen⁽²⁾	: In welke mate vindt dit plaats en wat kan gedaan worden om dit te versterken?
- Afkoppelen regenwater⁽²⁾	: In welke mate vindt dit plaats en wat kan hier mee aan gedaan worden?

(1) Bij dit onderwerp wordt ook verwezen naar 'Rapport review realisatie natuurdoelen van de Rekenkamercommissie Waterschap Aa en Maas d.d. 1 oktober 2021.

(2) Bij deze onderwerpen wordt ook verwezen naar 'Rapport review bestuurlijke samenwerking met gemeenten met betrekking tot realisatie water- en klimaatdoelen' van de Rekenkamercommissie Waterschap Aa en Maas d.d. 25 mei 2022.

Jaarverslag 2024

Rekenkamer Aa en Maas

Status

Definitief

vrijgegeven door

Voorzitter Rekenkamer

's-Hertogenbosch, 14 maart 2025

Secretariaat

Alle stukken, bestemd voor de Rekenkamer, worden via het postadres van het waterschap of het e-mailadres aan de secretaris van de commissie gezonden.

Waterschap Aa en Maas
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Tel 073 615 66 66

mspee@aaenmaas.nl

© waterschap Aa en Maas. Alle rechten voorbehouden

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2496
Extern Zaak ID	0654
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.08
Titel	Memo van Bevindingen inzake integriteit en nevenfuncties
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Memo van bevindingen integriteit over 2024
Bijlage 1 Overzicht van nevenfuncties leden Algemeen Bestuur 2024
Bijlage 2 Overzicht van nevenfuncties burgercommissieleden 2024

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de Memo van Bevindingen inzake integriteit en nevenfuncties.

Memo Bevindingen over de nevenfuncties en wettelijk (on)verenigbare (financiële) belangen van de leden van het Algemeen Bestuur over 2024.

Met dit memo wordt in het licht van het thans vigerende Integriteitsbeleid van Aa en Maas verslag gedaan van de bevindingen zoals in de aanhef weergegeven.

Beleidskader

Het integriteitsbeleid van Aa en Maas wordt gevormd door:

- De Waterschapswet;
- Het Modelbeleidskader Verboden Handelingen (2021);
- De landelijk opgestelde Handreiking Integriteitsbeleid politieke ambtsdragers bij provincies, gemeenten en waterschappen (2021);
- Gedragscode Integriteit leden Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas (2021);
- Gedragscode Integriteit leden Dagelijks Bestuur waterschap Aa en Maas (2021).

Waterschapswet

De Waterschapswet stelt dat de voorzitter (dijkgraaf) de bestuurlijke integriteit van het waterschap bevordert. Belangrijk onderdeel daarbij is de preventie: ervoor te zorgen dat integriteit en integriteitsbewustzijn in de bestuurlijke gremia een plek krijgen en daarbij afspraken te maken over een regelmatige bespreking van het thema integriteit, zowel met de volksvertegenwoordiging als binnen het bestuur. De voorzitter hoeft hier niet alleen voor te staan, daar waar het Algemeen Bestuur met de voorzitter nadere afspraken maakt over de werkwijze die wordt gevolgd ingeval zich een incident of een vermoeden van een integriteitsschending voordoet.

Modelkader Verboden Handelingen

Het Modelbeleidskader, met daarin nadere uitleg over specifieke onderdelen van verboden handelingen en procesbeschrijving voor ontheffing en rechtsbescherming, brengt weliswaar primair de Verboden Handelingen in het licht van de Gemeentewet voor het voetlicht, maar identieke regelingen zijn voorzien in de Provinciewet en Waterschapswet. Deze verboden zijn bedoeld als een waarborg voor de zuiverheid in verhoudingen tussen (algemeen en dagelijks) bestuursleden en het waterschap.

Handreiking Integriteitsbeleid politieke ambtsdragers en Gedragscodes

De Handreiking en codes vormen de basis voor een deugdelijk integriteitsbeleid en vormen een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies.

In dat licht is ter uitvoering van beide gedragscodes door het Algemeen Bestuur besloten:

- uitvoering te blijven geven aan de al gangbare jaarlijkse bespreking van het thema integriteit en daarvan de gedragscode ter bespreking onderdeel te laten vormen;
- de dijkgraaf in eerste aanleg als contactpersoon te doen fungeren en de secretaris-directeur als zijn adviseur;
- als proces vast te stellen dat de dijkgraaf het vermoeden van integriteitsschending ontvangt, dit onderzoekt en de secretaris-directeur hierover advies vraagt. De dijkgraaf gaat het gesprek met de betreffende bestuurder aan en informeert in daarvoor in aanmerking komende gevallen het Presidium;
- een actueel, openbaar register bij te houden met de (neven)functies van alle politieke ambtsdragers.

Ontwikkelingen

In 2024 heeft Aa en Maas op volgende wijze besteed aan het thema integriteit.

Jaarlijkse bespreking thema Integriteit

In het thema AB van 11 oktober 2024 heeft Necker van Naem een training Integriteit verzorgd voor het Algemeen Bestuur. Tijdens deze training is ingezoomd op het begrip Integriteit en is geoefend met het bespreekbaar maken van én het gesprek te voeren over integriteitsvraagstukken.

Nevenfuncties

Bij aanvang van de nieuwe bestuursperiode in maart 2023 is op basis van het vigerende Integriteitsbeleid aan alle AB leden gevraagd om opgave te doen van hun nevenfuncties en van eventuele (financiële) belangen in de ondernemingen en/of organisaties, waarmee het waterschap Aa en Maas betrekkingen onderhoudt. Alle aangeschrevenen hebben hieraan toen voldaan. Vanaf dat

moment is de opgave van nevenfuncties en/of financiële belangen openbaar gemaakt via publicatie op de website.

Het is aan bestuurders zelf om hun opgave van nevenfuncties en eventuele financiële belangen actueel te houden. De nevenfuncties en financiële belangen worden getoetst aan de formele wetten zoals de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht en aan de eigen regelgeving en beleid.

De volgende uitgangspunten en bepalingen zijn daarbij in het kort te noemen:

Vermijden (schijn van) belangenverstrengeling

De dijkgraaf en de leden van het Algemeen Bestuur dienen opgave te doen van hun nevenfuncties (artikel 48 respectievelijk 32 Waterschapswet). Deze opgaven worden openbaar gemaakt. De kern van deze verplichting is gelegen in het feit dat in het openbaar bestuur in Nederland zoveel als mogelijk is (de schijn van) belangenverstrengeling dient te worden vermeden, dit in het belang van het vertrouwen dat burgers en bedrijven in de overheid moeten kunnen hebben.

De wetgever heeft zelfs “functies” benoemd die onverenigbaar zijn met de bij het waterschap beklede bestuursfunctie en die leiden tot het niet kunnen toelaten van gekozen of benoemde bestuurders tot de bestuursfunctie of – in een later stadium – tot een van rechtswege vervallen van het bestuurslidmaatschap (artikel 31 respectievelijk 47 Waterschapswet).

Primair individuele afweging

De beslissing om een nevenfunctie (anders dan genoemd in artikel 31 Waterschapswet) te aanvaarden of aan te houden is primair de verantwoordelijkheid van de individuele bestuurder zelf. Deze moet hierover – in het belang van een transparant en geloofwaardig openbaar bestuur – wel zo open mogelijk zijn en zich daarover zo nodig kunnen verantwoorden.

Voor de dijkgraaf en leden van het DB gelden een zwaardere verplichting omdat de Waterschapswet dat bepaalt:

Artikel 44k, lid 2: *Een lid van het dagelijks bestuur meldt zijn voornemen tot aanvaarding van een nevenfunctie aan het algemeen bestuur.*

Artikel 48, lid 2: *De voorzitter meldt zijn voornemen tot aanvaarding van een nevenfunctie, anders dan uit hoofde van zijn voorzitterschap, aan het algemeen bestuur.*

Neveninkomsten DB leden

In artikel 44k en 48 Waterschapswet is opgenomen dat een lid van het DB dat zijn ambt niet in deeltijd vervult, tevens de inkomsten uit nevenfuncties openbaar maakt. Openbaarmaking geschiedt door terinzagelegging uiterlijk 1 april na het kalenderjaar waarin de inkomsten zijn genoten. Wat onder inkomsten moet worden verstaan is eveneens in de genoemde wet aangegeven. Dit is bij Aa en Maas niet aan de orde, omdat alle DB-leden het ambt in deeltijd vervullen.

Ook voor de voorzitter is in artikel 48 Waterschapswet aangegeven, dat de inkomsten uit nevenfuncties openbaar moeten worden gemaakt, eveneens door middel van terinzagelegging en uiterlijk op 1 april na het kalenderjaar waarin de inkomsten zijn genoten.

Uit opgave van de neveninkomsten van de voorzitter over 2024 blijkt dat over het kalenderjaar 2024 geen neveninkomsten zijn genoten.

Persoonlijke belangen

De wet gaat er van uit dat er situaties zijn waarin verschillende belangen met elkaar kunnen conflicteren. De Waterschapswet (artikel 38a) zegt hierover:

Een lid van het algemeen bestuur neemt niet deel aan de beraadslaging en stemming over:
a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken.

Collectieve zorgplicht

De Algemene wet bestuursrecht (artikel 2:4) heeft daarnaast op dit punt ook een norm geformuleerd voor bestuursorganen als collectief.

Lid 1: Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.

Lid 2: Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden.

Bevindingen 2024

Nevenfuncties

In 2023 zijn, zoals hiervoor aangegeven, alle nevenfuncties van alle AB leden met ingang van deze nieuwe bestuursperiode geüpdatet. Ook de nevenfuncties van de Burgercommissieleden zijn in kaart gebracht en openbaar gemaakt. Vervolgens zijn in 2024 de navolgende mutaties in het overzicht nevenfuncties doorgevoerd:

AB-leden:

Verwijderde (of gewijzigde) nevenfuncties:

- Dhr. R. v.d. Pol, bouwkundig adviseur, Arcadis Nederland BV, 's-Hertogenbosch
- Mevrouw Schoofs, bestuurslid bij Sesse in Waalre
- Dhr. J. van Geest, voorzitter Raad van Commissarissen, Wooninc. Eindhoven, Eindhoven
- Dhr. J. Scherrenberg, secretaris, vereniging Neerlandia 1888, Nistelrode
- Dhr. H. Siroen, voorzitter lokaal netwerk Land van Cuijk Plus bij FNV, Utrecht

Toegevoegde nevenfuncties:

- Dhr. R. v.d. Pol, projectleider Verduurzaming, gemeente Meierijstad
- Dhr. J. Scherrenberg, directeur bij IPD opleidingen & Leo opleidingen BV, Nieuwegein
- Dhr. B. Buis, vice-voorzitter buurtvereniging Hogenbergen Someren Eind
- Dhr. G. Claassen, lid klankbordgroep IVN Asten-Someren
- Dhr. J. Leenders, lid/deelname, duurzaam praktijknetwerk Akkerbouw (via Agroproeftuin De Peel)
- Dhr. J. Leenders, lid/deelname, Het Circulaire Varken (via Heihoef Varken)

Nevenfuncties aanpassing i.v.m. wisseling AB-leden:

- Dhr. M. Bouwmans verwijderd (gestopt als AB-lid per 30 april 2024).
- Mevr. P. Schoofs toegevoegd tot 12 juli 2024 als gevolg van tijdelijk ontslag mevr. J. Hendrickx
- Mevrouw G. Vereijken verwijderd (gestopt als AB-lid per 15 juni 2024).
- Dhr. H. de Mare toegevoegd vanaf 15 juni 2024 als opvolger van mevrouw Vereijken

Burgercommissieleden:

Toegevoegde nevenfuncties:

- Dhr. J. van Orsouw, burgerlid namens 50PLUS bij de provincie Noord-Brabant

Nevenfuncties aanpassing i.v.m. wisseling Burgercommissieleden:

- Dhr. H. de Mare verwijderd (is AB-lid geworden)
- Dhr. L. Dortmans is toegevoegd als nieuw burgercommissielid en hij is de opvolger van dhr. De Mare
- Dhr. T. Pijnenburg verwijderd (gestopt als burgercommissielid)
- Mevr. S. Rammelt-van Eijden is toegevoegd als nieuw burgercommissielid en zij is de opvolger van dhr. T. Pijnenburg

Deze wijzigingen in ogenschouw nemende is de conclusie dat de wijzigingen en thans opgegeven functies in beginsel geen belangenverstrengeling opleveren. Ook van de financiële belangen van de AB leden (en burgercommissieleden) kan gezegd worden dat deze in beginsel geen belangenverstrengeling opleveren.

De woorden „in beginsel” zijn gekozen, omdat ten aanzien van de nevenfuncties en financiële belangen in *concrete aangelegenheden* waarin het AB bevoegd is, sprake kan zijn van een persoonlijk belang of een functioneel belang. Dan kan (de schijn van) belangenverstrengeling ontstaan. Dit wordt opgemerkt omdat het voor kan komen dat AB leden nevenfuncties en financiële belangen hebben, die bij *concrete aangelegenheden* tot (de schijn van) belangenverstrengeling kunnen leiden. Uitgangspunt voor AB leden is dat zij mee *moeten* stemmen als een besluit in stemming wordt gebracht (is een fundamenteel recht van volksvertegenwoordigers.) Dit wordt ook in het eigen Reglement van Orde (artikel 34, lid 3) zo verwoord. Wanneer echter sprake is van een persoonlijk belang of functioneel belang, dient de betreffende bestuurder volgens de Waterschapswet niet deel te nemen aan de beraadslaging en stemming over de betreffende aangelegenheid. Het is aan het AB lid zelf om de afweging te maken of hij van oordeel is of er sprake is van een persoonlijk of functioneel belang op grond waarvan hij wel of niet meestemt. Stemt een AB lid mee, dan kan de bestuursrechter achteraf dit AB besluit als onrechtmatig bestempelen. Is het AB bevoegd tot besluitvorming in een kwestie dan is alertheid ook geboden, omdat nevenfuncties en/of financieel belang, meestemmen zeker in combinatie met het mee beraadslagen (beïnvloeden) eveneens tot een onrechtmatig besluit van het AB kan leiden.

Ter illustratie van het vorenstaande een aantal voorbeelden:

1. Een aantal AB leden is bijvoorbeeld agrarisch ondernemer en eigenaar van een bedrijf. Indien er een aangelegenheid speelt waarin het AB bevoegd is te besluiten en het bedrijf/de eigenaar zelf een belang heeft bij een besluit van het waterschap, dan kan meestemmen – zeker als het om krappe minder- of meerderheid gaat - tot een onrechtmatig AB-besluit leiden. Van onrechtmatigheid (in strijd met art 2:4 Awb) is pas sprake als het betreffende AB lid ook daadwerkelijk de besluitvorming heeft beïnvloed. En dat kan bijvoorbeeld door zich actief in de discussie te mengen door het woord te voeren, door een motie in te dienen of een amendement.
2. Een aantal AB leden is volksvertegenwoordiger van een gemeente. Als de betreffende gemeenteraad bevoegd is in een bepaalde kwestie en het AB is dat ook, dan kan er ook sprake zijn van functionele belangenverstrengeling. Ook dan kan dit leiden tot een onrechtmatig besluit, zoals hiervoor beschreven. Uit jurisprudentie staat vast dat een volksvertegenwoordiger het meestemmen niet kan worden ontzegt (fundamenteel recht). Als uiterste maatregel zou – bij dreiging van een onrechtmatig besluit – de voorzitter het onderwerp van de agenda kunnen halen.
3. Een aantal AB leden werkt bij een bedrijf/organisatie, of heeft een eigen bedrijf. Zeer regelmatig gaat het om adviesfunctie bij een bedrijf/organisatie of een eigen adviesbureau. Als het betreffende AB lid in een aangelegenheid wil meestemmen waarin zijn bedrijf of hij als functionaris heeft geadviseerd, kan de schijn van functionele belangenverstrengeling ontstaan. Bij schijn van belangenverstrengeling kan in beginsel meegestemd worden. Wel is het goed om vooraf na te denken over de beeldvorming die kan ontstaan.

In dit kader zijn in 2024 met AB-lid, de heer Leenders, gesprekken gevoerd over diens deelname/betrokkenheid bij het Duurzaam Praktijknetwerk Akkerbouw en Het Circulaire Varken. Op basis daarvan is door ons de conclusie getrokken dat er geen onoverkomelijk bezwaar is tegen de voormelde deelname/betrokkenheid. Datzelfde is gedaan met AB-lid, de heer Claassen, over diens deelname aan de klankbordgroep IVN Asten-Someren. Ook daar is de conclusie getrokken dat er geen onoverkomelijk bezwaar is tegen deelname in de klankbordgroep.

Verboden handelingen:

Om de verhouding tussen de politieke ambtsdrager en het bestuursorgaan zuiver te houden, zijn bepaalde handelingen, vooral in de economische sfeer, verboden. Welke dat zijn en op wie dit verbod betrekking heeft, staat in de Gemeente-, Provincie- en Waterschapswet (artikel 33). Het gaat hierbij bijvoorbeeld om werkzaamheden als advocaat of adviseur voor het provincie-, waterschaps- of gemeentebestuur of voor de tegenpartij daarvan. Verder is het verboden om een derde te vertegenwoordigen of te adviseren die met het bestuursorgaan een bepaalde overeenkomst sluit, bijvoorbeeld voor de verkoop of verhuur van onroerend goed of het aannemen van werk. Persoonlijk mag het AB lid rechtstreeks nog middellijk bepaalde overeenkomsten met het waterschap aangaan, tenzij door Gedeputeerde Staten ontheffing wordt verleend.

In dit kader heeft zich in 2024 geen situatie voorgedaan.

Tot slot:

De nevenfuncties en financiële belangen zijn op de website van het waterschap gepubliceerd. Indien er echter tussentijdse mutaties zijn, dan worden de AB-leden en burgercommissieleden verzocht deze toe te sturen aan de griffie. In overleg met ondergetekende worden deze beoordeeld en waar nodig met het Presidium kortgesloten. Voor dit laatste is in 2024 geen aanleiding geweest. Zoals gezegd is het primair de verantwoordelijkheid van de AB-leden en burgercommissieleden om hun opgave van nevenfuncties en financiële belangen volledig en actueel te houden.

Mario Jacobs, dijkgraaf
Peter Verlaan, secretaris-directeur

OVERZICHT HOOFD EN NEVENFUNCTIES AB LEDEN WATERSCHAP AA EN MAAS

Naam AB lid	Naam functie	Naam organisatie	Plaats	Onbezoldigd/Bezoldigd
J.Y. Aardoom	Penningmeester	Stichting Ondersteuning VVD Fractie Waterschap Aa en Maas KvK-nummer 17262197	s-Hertogenbosch	Onbezoldigd
	Director Out of Home Benelux	DPD Nederland B.V.	Oirschot, deels Vilvoord (Belgie)	Bezoldigd
A.H. Aarts	Eigenaar/directeur	Offshore Solutions B.V.	Vlijmen	Bezoldigd
	Eigenaar/directeur	Thuis Today B.V.	Vlijmen	Bezoldigd
	Directeur	Offshore Softech LTD	Candigarth/Mohali (India)	Bezoldigd
	Raadslid	Gemeente Heusden	Vlijmen (gem. Heusden)	Bezoldigd
V. Bens	Voorzitter	CDJA Brabant	s-Hertogenbosch	Onbezoldigd
M. Bouwmans (gestopt per 30 april 2024)	Geen nevenfuncties			
L. den Breejen	Bestuurslid Christenunie Oost-Brabant	ChristenUnie	Eindhoven	Onbezoldigd
	Bestuurslid Lambertusparochie/Caritas/Edith Stein	R.K. Lambertusparochie	Helmond	Onbezoldigd
	Vrijwilliger De Stippelberg/De Rips	Natuurmonumenten	Gemert-Bakel	Onbezoldigd
B.A.C. Buis	Eigenaar	Rundveehouderij Tuin Akkerbouwbedrijf MTS Buis Iven	Someren	Bezoldigd
G.J.S. Claassen	Lid	Commissie georganiseerd overleg		Onbezoldigd
	Lid	IVN Asten-Someren	Asten-Someren	Onbezoldigd
P.M.J. van Dijk	Directeur/bestuurder	Wijstwater Advies B.V.	Helenaveen	Bezoldigd
	Directeur/bestuurder	Soemeer Beheer B.V.	Helenaveen	Bezoldigd
	Aandeelhouder	Total Berry Solutions S.H.P.K.	Pristina, Peja Kosovo	Onbezoldigd
	Aandeelhouder	Leds-Grow B.V.	Helenaveen	Onbezoldigd
	Voorzitter	DeurneNu	Deurne	Onbezoldigd
	Voorzitter	Stichting gemeenschapshuis de Gouden Helm	Helenaveen	Onbezoldigd
	Secretaris	Stichting Behoud Natuurlijk Helenaveen	Helenaveen	Onbezoldigd
	Voorzitter Raad van Commissarissen	Wooninc. Eindhoven	Eindhoven	Bezoldigd
	Lid Algemeen Bestuur	Brabants Landschap	Haaren	Onbezoldigd
	Lid Raad van Advies	IVN Consulentschap Noord Brabant	Tilburg	Onbezoldigd
J.J.E. van Geest	Secretaris	Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden	Uden	Onbezoldigd
E.H.J.M. de Groot	Voorzitter	Fiets-Forum Uden	Uden	Onbezoldigd
	Lid Raad van Advies	Ravon kennisorganisatie voor reptielen amfibieen en vissen	Nijmegen	Onbezoldigd
	Voorzitter	Community of Practice Beken en Rivieren (i.s.m. Stowa)	Amersfoort	Onbezoldigd
	Voorzitter	Stichting Nationaal Park Groote Peel	Asten-Nederweert	Onbezoldigd
J. Hendrickx	Raadslid	De Bossche Groenen gemeente 's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch	Bezoldigd
	Voorzitter Raad van Commissarissen	Woonstichting Maasdriel	Kerkdriel	Onbezoldigd
	Voorzitter	Rekenkamercommissie gemeente Waalwijk	Waalwijk	Bezoldigd
	Voorzitter	Rekenkamercommissie gemeente Venray	Venray	Bezoldigd
	Lid	Rekenkamer gemeente Weert	Weert	Bezoldigd
M. Janssen-Brokken	Senior IT Risk Officer / Business Continuity Manager	DAS Rechtsbijstand N.V	Amsterdam	Bezoldigd
	ZP-er	Organisatie MarcRisk	Drunen	Bezoldigd
M.A.J. Kerkhoff	Adviseur Areaalbeheer	Waterschap Limburg	Roermond	Bezoldigd
	Secretaris	Stichting BOWAP	Sint Anthonis	Onbezoldigd
J. de Kleijne	Agrariër	Mts J. de Kleijne-Graat	Landhorst	Bezoldigd
K. van der Laan	Directeur/eigenaar	Maashorst Natuuradvies	Schaijk	Bezoldigd
J.G. Leenders	Teeltspecialist	Agrifirm	Apeldoorn	Bezoldigd
	Directeur/eigenaar	Gebr. Leenders B.V.	Asten	Bezoldigd
	Directeur/eigenaar	Leenders Asten B.V.	Asten	Bezoldigd
	Eigenaar	Bosweg B.V.	Asten	Bezoldigd
	Portefeuillehouder Akkerbouw	ZLTO Asten	Asten	Bezoldigd
	Lid/deelname	Duurzaam Praktijknetwerk Akkerbouw (via Agroproeftuin De Peel)		Vergoeding op jaarbasis
	Lid/deelname	Project Het Circulaire Varken (via Heihoef Varken)		Onbezoldigd
	Facilitair medewerker	ORO	Deurne	Bezoldigd
M.H.G.M. Lintermans	Voorzitter	Coöperatie Stationspark Deurne	Deurne	Onbezoldigd
	Mede oprichter	Vereniging Station Lokaal	Deurne	Onbezoldigd
J.B. de Mare (nieuw m.i.v. 15 juni 2024)	Eigenaar/architect	Mare Architectuur & Advies	Helmond	Bezoldigd
	Gemeenteraadslid	Gemeente Helmond	Helmond	Bezoldigd
	Lid commissie ruimtelijke kwaliteit	ODZOB	Maashorst	Bezoldigd
J.L.A.H. Nooijen	Directeur	Dutch Garden Group B.V.	Volkel	Bezoldigd
	Lid stuurgroep scholingsconsulent akker- en tuinbouw	Colland	Ede	Onbezoldigd
	Bestuurslid	Buurtschap Oventje	Zeeland	Onbezoldigd
S. Oegema	Geen nevenfuncties			
W.H.A. Peters	Vastgoed- en beheeradministrateur	Stichting Brabants Landschap	Haaren/Oisterwijk	Bezoldigd
	Secretaris	Monumentencommissie gemeente Maashorst	Uden	Onbezoldigd
	Voorzitter	Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden	gemeente Maashorst	Onbezoldigd
W.J. Plasmeijer	Commissielid	Gemeente 's-Hertogenbosch	s-Hertogenbosch	Bezoldigd via presentievergoeding

Naam AB lid	Naam functie	Naam organisatie	Plaats	Onbezoldigd/Bezoldigd
H.G. van de Pol	Projectleider Verduurzaming	Gemeente Meierijstad	Meierijstad	Bezoldigd
	Bestuurder	Stichting Goedland	s-Hertogenbosch	Onbezoldigd
M.A. Rijken- van Heijst	Mede eigenaar	Melkveebedrijf Rijken VOF	Oijen	Bezoldigd
	Hoofd personeelszaken	Catering H. v. Heijst	Den Dungen	Bezoldigd
J.J.M.W. Scherrenberg	Register-taxateur en beheerder van onroerende zaken	Scherrenberg Groep B.V.	Nistelrode	Bezoldigd
	Mede aandeelhouder	Beatus Noctua BV (Dochter: Scherrenberg Vastgoedmanagement BV en Charivarius Holding B.V.)		Bezoldigd
	Aandeelhouder	Scherrenberg Groep BV (Dochter: Scherrenberg Advies & Taxaties BV)		Bezoldigd
	Voorzitter RICS	Nederland en lid European World Regional Board	Brussel	Onbezoldigd
	Secretaris	Vereniging Neerlandia 1888	Nistelrode	Onbezoldigd
	Voorzitter	Vereniging Eigenaars recreatiepark Stroombroek/Stichting Beheer Infrastructuur	Braamt	Uitsluitend onkostenvergoeding
	Geschäftsführer (vergelijkbaar met commissaris)	Ferienpark Salztal Paradies GmbH, Bad Sacha	Duitsland	Uitsluitend onkostenvergoeding
P. Schoofs (gestopt per 12 juli 2024)	Interim Professional	Vanberkel Professionals	Zoetermeer	Bezoldigd
	Penningmeester	Regiobestuur Water Natuurlijk	Tilburg	Onbezoldigd
H.P.J.M. Siroen	Voorzitter lokaal netwerk Land van Cuijk Plus	FNV	Utrecht	Onbezoldigd
	Voorzitter	Kanoclub Grave	Grave	Onbezoldigd
T.P.L.H. Swinkels	Eigenaar	VOF Schoenmakers-Swinkels	Nistelrode	Bezoldigd
	Directeur/eigenaar	Palmenhoeve B.V.	Nistelrode	Bezoldigd
	Vice voorzitter/ penningmeester	ANV Maashorstboeren	Odiliapeel	Onbezoldigd
G. Vereijken (gestopt per 15 juni 2024)	Voorzitter PvdA Laarbeek	PvdA	Beek en Donk	Onbezoldigd
	Burgercommissielid	PvdA gemeente Laarbeek	Beek en Donk	Bezoldigd via presentievergoeding
	Bestuurslid	Stichting Roze Zaterdagen Nederland	Beek en Donk	Onbezoldigd
C.F.A. Vos	Eigenaar	K.A.T.-Katten Advies en Trimmen	s-Hertogenbosch	Bezoldigd
J.J.W. van Zinderen	Corporate Buyer Benelux	Wepa Nederland B.V.	Swalmen	Bezoldigd
	Lid	Regiocommissie Raam	Raam	Bezoldigd
	Lid	Klankbordgroep raadsleden en algemeen bestuursleden R.N.O.B.		Onbezoldigd
	Voorzitter	Stichting Ondersteuning VVD Fractie Waterschap Aa en Maas	s-Hertogenbosch	Onbezoldigd
	Fractieadviseur	Fractie VVD Land van Cuijk	Land van Cuijk	Onbezoldigd
S. de Zoeten	Voorzitter	Stichting Hommerzaad	Escharen	Onbezoldigd

OVERZICHT HOOFD- EN NEVENFUNCTIES BURGERCOMMISSIELEDEN WATERSCHAP AA EN MAAS

[illegible]

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2394
Extern Zaak ID	0654591781
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	4 april 2025
Agendapunt	5.09
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake gedempte sloten
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Antwoord ex art. 44 Reglement van Orde_getekend (Geanonimiseerd)
Bijlage 1 Artikel 44 vragen AB-lid Aarts inzake gedempte sloten Oventje (Geanonimiseerd)
Bijlage 2 Verzoek waterschap Aa en Maas om aanvullende informatie (Geanonimiseerd)
Bijlage 3 Aanvullende informatie op artikel 44 vragen AB-lid Aarts inzake gedempte sloten Oventje (Geanonimiseerd)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Algemeen Bestuur	4 april 2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie BBB inzake gedempte sloten.

Fractie BBB
t.a.v. De heer A.H. Aarts

Datum 25 februari 2025

Zaaknummer 591781

Doorkiesnr.

Onderwerp Beantwoording vragen ex
art. 44 van het reglement
van Orde Algemeen
Bestuur inzake gedempte
sloten

Bijlage(n) 1

Geachte heer Aarts,

Op 21 januari 2025 hebben wij van u vragen ontvangen op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake een gesprek tussen DB-lid, de heer Ernest de Groot en het bestuur van 'Maashorst in Balans', waarbij de heer De Groot onjuiste uitspraken zou hebben gedaan. Op 22 januari 2025 hebben wij u gevraagd om een nadere toelichting c.q. aanvulling op een aantal vragen, waaronder de betreffende datum van het gesprek. Op 23 januari 2025 heeft u per mail 10 december 2024 genoemd als zijnde de betreffende datum van het gesprek. In diezelfde mail heeft u daarbij een aanvullende vraag gesteld en het verzoek gedaan om deze onderdeel uit te laten maken van de vragen die op 21 januari zijn ingediend.

Om de beantwoording zo overzichtelijk mogelijk te maken treft u hieronder de vragen en antwoorden aan. De originele en volledige mailberichten (inclusief context) zijn als bijlage bij deze antwoordbrief gevoegd.

Voordat wij overgaan tot beantwoording willen wij op de eerste plaats benadrukken dat wij ons niet herkennen in de door u geformuleerde context in de mail van 21 januari 2025 en nemen hier afstand van.

Vraag 1

De sloten "op het Oventje" zijn door boeren dichtgegooid, aldus dhr. De Groot. Kan dhr. De Groot bevestigen dat deze uitspraak is gedaan dan-wel in lijn met deze uitspraak?

Antwoord

Allereerst is het goed om te benadrukken dat de vraagstelling betrekking heeft op een veldbezoek/gesprek van 10 december 2024 waar de heer De Groot (namens het Dagelijks Bestuur) een bezoek heeft gebracht aan de woning/kelder aan de [redacted] te Zeeland en daarna aan de woning/kelder aan de [redacted] te Zeeland. In tegenstelling tot uw mail waren bij dit gesprek niet aanwezig de heren [redacted] en [redacted] van de gemeente Maashorst.

Tijdens voornoemd gesprek heeft de heer De Groot (namens het Dagelijks Bestuur) niet aangegeven dat de sloten 'op het Oventje' door boeren zijn dichtgegooid. De heer De Groot heeft (namens het Dagelijks Bestuur) aangegeven dat 'op het Oventje' een vergelijkbare situatie aan de orde is als bij de Zevenhuis. Ook daar ligt een storende laag/breuk in de ondergrond en was de detailontwatering gefragmenteerd. Bij 800 mm water per jaar leverde dat in het verleden nagenoeg geen problemen op, maar twee jaar met jaarlijkse waterhoeveelheden van 1150 en 1050 mm hebben laten zien dat er dan wel problemen kunnen ontstaan.

Vraag 2

Tijdens deze uitspraak werd verwezen naar het bedrijf van BBB AB Lid mevr. Nooijen, tevens directrice van compliment B.V. dat zij hier ook enige betrokkenheid bij zou hebben, kan dhr. De groot deze uitspraak bevestigen?

a. Indien dit niet het geval is, in welke context is het bedrijf van Mevr. Van Nooijen en/of mevr. Van Nooijen dan wel benoemd?

Antwoord

De heer De Groot heeft (namens het Dagelijks Bestuur) in het gesprek van 10 december 2024 niet verwezen naar het bedrijf Compliment BV.

Vraag 3

Kan worden bevestigd dat deze uitspraken werden gedaan in het bijzijn van [redacted] en/of [redacted]?

Antwoord

Zoals in het antwoord onder vraag 1 aangegeven hebben de artikel 44 vragen betrekking op het veldbezoek/gesprek van 10 december 2024 en daar waren [redacted] en [redacted] niet bij aanwezig.

Vraag 4

Kan er worden geduid over welke "Sloten" hier wordt gesproken.

Antwoord

Verwezen wordt naar het antwoord onder 1.

Vraag 5

Kan het DB concreet aangeven wanneer, onder welke omstandigheden en door wie concreet "de sloten zijn dichtgegooid" waar dhr. De Groot naar verwijst?

Antwoord

Verwezen wordt naar het antwoord onder 1. We kunnen voorts wel vermelden dat er onderzoek is gedaan naar de detailontwatering. De gemeente Maashorst heeft onderzoek gedaan om een compleet beeld te krijgen van oorzaken en oplossingsrichtingen van de wateroverlast.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,

de secretaris,

Peter Verlaan

de voorzitter,

Mario Jacobs

Artikel 44 vraag

Datum: 21 januari 2025

Betreft: Opmerkingen dhr. De Groot, DB Lid waterschap aanenmaas.

Geachte dagelijks bestuur,

Onlangs hebben wij vernomen dat dhr. De Groot, in zijn hoedanigheid als DB-lid van Waterschap Aa en Maas, tijdens een gesprek met het bestuur van 'Maashorst in Balans' op De Zevenhuis in Zeeland, in het bijzijn van wethouder [REDACTED] van de gemeente Maashorst, naar onze mening onjuiste uitspraken heeft gedaan. Met name de context en manier waarop, leiden bij diverse mensen tot pittige emotie. Men ervaart het zelfs als Denigrerend.

Deze vragen moeten worden gezien in de context van diverse, voorvallen waar BBB betrokken is geweest, een greep uit de voorvallen;

- Demonstratief koekjes rondbrengen tijdens een AB vergadering door dhr. De Groot.
- Twijfel achtige bejegening richting Mevr. Nooijen mbt. een medewerker waaruit ook weer een gesprek volgende.
- Een ingediende klacht mbt. de Dijkgraaf, die dan in een presidium wordt besproken, maar vervolgens wel eerst een verslag ter goedkeuring aan de dijkgraaf wordt voorgelegd en klachtindiender nimmer verder ooit formeel is geïnformeerd.
- A public in een AB een echtgenoot van een BBB fractielid wordt aangesproken.

Om deze reden zeg ik tot hier en niet meer verder. Het kan niet meer langer zo zijn dat een DB lid ongenueanceerd met woorden strooit die ook niet op waarheid berusten, aldus diverse betrokkenen, vandaar ook mijn vragen. Bovengenoemde voorvallen hebben serieuze impact op betrokkenen heb ik gemerkt. Het wordt een structurele agendapunt in de fractie, hetgeen afleid van de focus. Mede daarom heb ik de navolgende vragen om allereerst vast te stellen de juistheid van eea. vast te stellen. Onder normale omstandigheden had ik dit wellicht in een directe mail gedaan. Echter, er zijn al diverse gesprekken geweest kennelijk, maar het stopt dus niet. Vandaar ik deze meer transparante weg verkies.

1. De sloten "op het Oventje" zijn door boeren dichtgegooid, aldus dhr. De Groot. Kan dhr. De Groot bevestigen dat deze uitspraak is gedaan dan-wel in lijn met deze uitspraak?
2. Tijdens deze uitspraak werd verwezen naar het bedrijf van BBBAB Lid mevr. Nooijen, tevens directrice van compliment B.V. dat zij hier ook enige betrokkenheid bij zou hebben, kan dhr. De groot deze uitspraak bevestigen?
 - a. Indien dit niet het geval is, in welke context is het bedrijf van Mevr. Van Nooijen en/of mevr. Van Nooijen dan wel benoemd?
3. Kan worden bevestigd dat deze uitspraken werden gedaan in het bijzijn van [REDACTED] en/of [REDACTED]
4. Kan er worden geduid over welke "Sloten" hier wordt gesproken?

Ondergetekende

Antoine Aarts

Mailbericht aan dhr. Aarts

Datum: 22 januari 2025

Onderwerp: verzoek om aanvullende informatie inzake artikel 44 vragen over gedempte sloten Oventje

Geachte heer Aarts, beste Antoine,

Gisteren heeft u per mail artikel 44 vragen ingediend over gedempte sloten in het Oventje. Wij hebben vervolgens per mail de ontvangst van deze vragen bevestigd en aangegeven dat het DB, conform het Reglement van Orde AB, binnen vijf weken tot beantwoording komt. Na een eerste korte bestudering van uw vragen is ons een aantal zaken niet helemaal duidelijk, hetgeen wel belang is om uiteindelijk te komen tot een goede en juiste beantwoording. In de eerste alinea van uw schrijven verwijst u naar een gesprek waarin de heer De Groot onjuiste uitspraken zou hebben gedaan. Kunt u nader duiden op welke datum dit gesprek zou hebben plaatsgevonden, wie de aanwezigen bij dat gesprek waren (graag de namen van deze personen) en of van dat gesprek een verslag of gespreksnotitie is gemaakt en zo ja, door wie? Wij kunnen namelijk niet opmaken op welk gesprek wordt bedoeld. Verder wordt in uw schrijven de naam van ene [REDACTED] genoemd. Kunt u aangeven wie [REDACTED] is, welke functie, rol of betrokkenheid [REDACTED] hierin zou hebben gehad? Dit is ons namelijk niet duidelijk. Met verduidelijking op deze punten voorafgaand, kan namens het DB beter in de beantwoording worden voorzien. Wij vernemen graag de aanvullingen zodat deze kunnen worden betrokken bij de beantwoording.

Met vriendelijke groet,

Peter Verlaan (secretaris-directeur)
Jeroen Kremers (griffier)
Waterschap Aa en Maas

Aanvullende informatie artikel 44 vragen

Datum: 23 januari 2025

Onderwerp: Opmerkingen dhr. De Groot, DB Lid waterschap Aa en Maas (Art. 44 vragen)

Heren,

Nav. Van uw vragen heb ik vanmorgen en gisterenavond ter meerdere zekerheid nog eens eea. Gevalideerd.

1. Gesprek heeft plaatsgevonden op 10 December 2024.
2. Het doel van het gesprek, waar meerdere mensen dus aanwezig waren, was het aanschouwen van de problematiek Zevenhuis. Ik bezit een lijst van aanwezige. Maar ik vind die niet relevant en bovendien weet dhr. De Groot ook wie dat zijn. Al was het maar dat er ook insprekers aanwezig waren van eerdere AB Vergaderingen.
3. [REDACTED] heeft de rol / functie van gebiedsregisseur.
4. Er is een "kort zakelijk verslag" welke ik onder me houd vanwege AVG aspecten.

Na "dubbelcheck" vanmorgen en gisterenavond is van meerdere kanten aan mij bevestigd dat dhr. De Groot, laat ik het formuleren als "vergaande" uitspraken heeft gedaan. Een passage uit het verslag aan mij aangereikt *"En op het Oventje geeft Ernest de schuld aan de boeren, die hebben de sloten dichtgegooid. Volgens Ernest dan, maar daar kan Jolanda wellicht iets over zeggen. Want ook het bedrijf van Jolanda noemt hij op het Oventje onder een van de boeren die dat heeft gedaan."*

Wellicht ten overvloede, dhr. De Groot zit daar als DB Lid en ik constateer dat er een uitspraak wordt gedaan waar "Boeren, en meer specifiek het bedrijf Compliment B.V." worden beschuldigd van een misdrijf. De situatie lijkt in overeenstemming met de bestanddelen uit het strafrecht art. 262 sr lid 1. (zie note).

Kortom dit kan, mede in gelet op de context van het alsmaar voortdurende opmerkingen zoals ik in de art. 44 vragen al formuleerde, niet zomaar worden gebagataliseerd.

Daarom willen we de ART. 44 Vragen aanvullen met;

1. Kan het DB concreet aangeven wanneer, onder welke omstandigheden en door wie concreet "de sloten zijn dichtgegooid" waar dhr. De Groot naar verwijst?

Note

De verwijzing naar het strafrechtartikel dient voor mij enkel om aan te geven dat het echt moet stoppen het alsmaar afgeven op boeren en met name collega fractiegenoten. Met grote nadruk ben ik zeker niet voornemens om ook maar iets in die richting te ondernemen en zou dat ook niet gepast vinden. De extra vraag dient er wat mij betreft toe om dhr. De Groot echt bewust te maken van wat hij zegt en de effect op een aantal mensen.

Tot zover.

Antoine

Artikel 44 vraag

Datum: 21 januari 2025

Betreft: Opmerkingen dhr. De Groot, DB Lid waterschap aanenmaas.

Geachte dagelijks bestuur,

Onlangs hebben wij vernomen dat dhr. De Groot, in zijn hoedanigheid als DB-lid van Waterschap Aa en Maas, tijdens een gesprek met het bestuur van 'Maashorst in Balans' op De Zevenhuis in Zeeland, in het bijzijn van wethouder [REDACTED] van de gemeente Maashorst, naar onze mening onjuiste uitspraken heeft gedaan. Met name de context en manier waarop, leiden bij diverse mensen tot pittige emotie. Men ervaart het zelfs als Denigrerend.

Deze vragen moeten worden gezien in de context van diverse, voorvallen waar BBB betrokken is geweest, een greep uit de voorvallen;

- Demonstratief koekjes rondbrengen tijdens een AB vergadering door dhr. De Groot.
- Twijfel achtige bejegening richting Mevr. Nooijen mbt. een medewerker waaruit ook weer een gesprek volgende.
- Een ingediende klacht mbt. de Dijkgraaf, die dan in een presidium wordt besproken, maar vervolgens wel eerst een verslag ter goedkeuring aan de dijkgraaf wordt voorgelegd en klachtindiender nimmer verder ooit formeel is geïnformeerd.
- A public in een AB een echtgenoot van een BBB fractielid wordt aangesproken.

Om deze reden zeg ik tot hier en niet meer verder. Het kan niet meer langer zo zijn dat een DB lid ongenueanceerd met woorden strooit die ook niet op waarheid berusten, aldus diverse betrokkenen, vandaar ook mijn vragen. Bovengenoemde voorvallen hebben serieuze impact op betrokkenen heb ik gemerkt. Het wordt een structurele agendapunt in de fractie, hetgeen afleid van de focus. Mede daarom heb ik de navolgende vragen om allereerst vast te stellen de juistheid van eea. vast te stellen. Onder normale omstandigheden had ik dit wellicht in een directe mail gedaan. Echter, er zijn al diverse gesprekken geweest kennelijk, maar het stopt dus niet. Vandaar ik deze meer transparante weg verkies.

1. De sloten “op het Oventje” zijn door boeren dichtgegooid, aldus dhr. De Groot. Kan dhr. De Groot bevestigen dat deze uitspraak is gedaan dan-wel in lijn met deze uitspraak?
2. Tijdens deze uitspraak werd verwezen naar het bedrijf van BBBAB Lid mevr. Nooijen, tevens directrice van compliment B.V. dat zij hier ook enige betrokkenheid bij zou hebben, kan dhr. De groot deze uitspraak bevestigen?
 - a. Indien dit niet het geval is, in welke context is het bedrijf van Mevr. Van Nooijen en/of mevr. Van Nooijen dan wel benoemd?
3. Kan worden bevestigd dat deze uitspraken werden gedaan in het bijzijn van [REDACTED] en/of [REDACTED]?
4. Kan er worden geduid over welke “Sloten” hier wordt gesproken?

Ondergetekende

Antoine Aarts

Mailbericht aan dhr. Aarts

Datum: 22 januari 2025

Onderwerp: verzoek om aanvullende informatie inzake artikel 44 vragen over gedempte sloten Oventje

Geachte heer Aarts, beste Antoine,

Gisteren heeft u per mail artikel 44 vragen ingediend over gedempte sloten in het Oventje. Wij hebben vervolgens per mail de ontvangst van deze vragen bevestigd en aangegeven dat het DB, conform het Reglement van Orde AB, binnen vijf weken tot beantwoording komt. Na een eerste korte bestudering van uw vragen is ons een aantal zaken niet helemaal duidelijk, hetgeen wel belang is om uiteindelijk te komen tot een goede en juiste beantwoording. In de eerste alinea van uw schrijven verwijst u naar een gesprek waarin de heer De Groot onjuiste uitspraken zou hebben gedaan. Kunt u nader duiden op welke datum dit gesprek zou hebben plaatsgevonden, wie de aanwezigen bij dat gesprek waren (graag de namen van deze personen) en of van dat gesprek een verslag of gespreksnotitie is gemaakt en zo ja, door wie? Wij kunnen namelijk niet opmaken op welk gesprek wordt bedoeld. Verder wordt in uw schrijven de naam van ene [REDACTED] genoemd. Kunt u aangeven wie [REDACTED] is, welke functie, rol of betrokkenheid [REDACTED] hierin zou hebben gehad? Dit is ons namelijk niet duidelijk. Met verduidelijking op deze punten voorafgaand, kan namens het DB beter in de beantwoording worden voorzien. Wij vernemen graag de aanvullingen zodat deze kunnen worden betrokken bij de beantwoording.

Met vriendelijke groet,

Peter Verlaan (secretaris-directeur)
Jeroen Kremers (griffier)
Waterschap Aa en Maas

Aanvullende informatie artikel 44 vragen

Datum: 23 januari 2025

Onderwerp: Opmerkingen dhr. De Groot, DB Lid waterschap Aa en Maas (Art. 44 vragen)

Heren,

Nav. Van uw vragen heb ik vanmorgen en gisterenavond ter meerdere zekerheid nog eens eea. Gevalideerd.

1. Gesprek heeft plaatsgevonden op 10 December 2024.
2. Het doel van het gesprek, waar meerdere mensen dus aanwezig waren, was het aanschouwen van de problematiek Zevenhuis. Ik bezit een lijst van aanwezige. Maar ik vind die niet relevant en bovendien weet dhr. De Groot ook wie dat zijn. Al was het maar dat er ook insprekers aanwezig waren van eerdere AB Vergaderingen.
3. [REDACTED] heeft de rol / functie van gebiedsregisseur.
4. Er is een "kort zakelijk verslag" welke ik onder me houd vanwege AVG aspecten.

Na "dubbelcheck" vanmorgen en gisterenavond is van meerdere kanten aan mij bevestigd dat dhr. De Groot, laat ik het formuleren als "vergaande" uitspraken heeft gedaan. Een passage uit het verslag aan mij aangereikt *"En op het Oventje geeft Ernest de schuld aan de boeren, die hebben de sloten dichtgegooid. Volgens Ernest dan, maar daar kan Jolanda wellicht iets over zeggen. Want ook het bedrijf van Jolanda noemt hij op het Oventje onder een van de boeren die dat heeft gedaan."*

Wellicht ten overvloede, dhr. De Groot zit daar als DB Lid en ik constateer dat er een uitspraak wordt gedaan waar "Boeren, en meer specifiek het bedrijf Compliment B.V." worden beschuldigd van een misdrijf. De situatie lijkt in overeenstemming met de bestanddelen uit het strafrecht art. 262 sr lid 1. (zie note).

Kortom dit kan, mede in gelet op de context van het alsmear voortdurende opmerkingen zoals ik in de art. 44 vragen al formuleerde, niet zomaar worden gebagataliseerd.

Daarom willen we de ART. 44 Vragen aanvullen met;

1. Kan het DB concreet aangeven wanneer, onder welke omstandigheden en door wie concreet "de sloten zijn dichtgegooid" waar dhr. De Groot naar verwijst?

Note

De verwijzing naar het strafrechtartikel dient voor mij enkel om aan te geven dat het echt moet stoppen het alsmear afgeven op boeren en met name collega fractiegenoten. Met grote nadruk ben ik zeker niet voornemens om ook maar iets in die richting te ondernemen en zou dat ook niet gepast vinden. De extra vraag dient er wat mij betreft toe om dhr. De Groot echt bewust te maken van wat hij zegt en de effect op een aantal mensen.

Tot zover.

Antoine

Aan de fracties Geborgden en CDA
t.a.v. de heren De Kleijne en Leenders

Datum 28 maart 2025
 Zaaknummer 613954 en 613956
 Doorkiesnr. [REDACTED] 4/
 [REDACTED]
 Onderwerp Beantwoording vragen ex
 art. 44 van het reglement
 van Orde Algemeen
 Bestuur fractie Geborgden
 en CDA inzake KRW Impuls
 Brabant
 Bijlage(n)

Geachte heer De Kleijne en Leenders,

Donderdag 20 maart zijn de stukken rondom de KRW Impuls Brabant openbaar gemaakt. Naar aanleiding van die stukken en met name ook de communicatie over die stukken door het Eindhovens Dagblad zijn door de fractie Geborgden en de fractie CDA artikel 44 vragen gesteld. Aangezien beide artikel 44 vragen over hetzelfde onderwerp gaan is gekozen voor één antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur hierop.

Vragen fractie Geborgden

We zijn als fractie Geborgden zeer verontwaardigd door een artikel in het Eindhovens Dagblad en de mail die u ons hierover onlangs heeft gestuurd. De kop luidt "dan maar onteigenen" en wij zitten nog midden in het proces om te komen tot. En dan helpt zo'n artikel niet echt! Wij hebben dan ook een aantal vragen over de gang van zaken.

- Waarom worden wij als AB wederom gepasseerd door de provincie en de Brabantsebond van waterschappen?
- Er wordt in de mail gezegd dat het namens Aa en Maas is! Onze vraag wie was erbij namens Aa en Maas, want we zien 3 namen maar geen enkel persoon van Aa en Maas? Hoe kan dit?
- En kunnen zij namens ons waterschap het woord voeren over zaken die wij nog niet besloten hebben of niet zullen besluiten! Hoe is het dan mogelijk dat dit is gebeurd?
- We constateren dat dit grote gevolgen gaat hebben voor onze grondstrategie! Is het mogelijk dat we als waterschap een rectificatie afdwingen van dit artikel? Of nog beter dat we ons distantiëren van wat er in de mail en artikel staat!

Vragen fractie CDA

Met verbazing lazen we de mail over de KRW Impulse en de voorgestelde veranderingen. Bij het addendum hebben we al aangegeven dat dit soort elementaire zaken minimaal via het Algemeen Bestuur moeten gaan voor we als waterschap hiermee akkoord kunnen gaan. Wat schetst onze verbazing bij het volgende onderdeel de KRW impuls wordt wederom het Algemeen Bestuur gepasseerd. De behandeling in april met de opmerking dat we al akkoord gaan is een miskenning van het algemeen bestuur. Daarom hebben we de volgende vragen:

1. Waarom wordt het AB gepasseerd in de stellingname omtrent dit onderwerp?
2. Wie heeft bedacht dat dit niet via het Algemeen Bestuur hoeft?

Het is niet normaal dat een Algemeen Bestuur gepasseerd wordt over dit soort elementaire zaken. Wij verwachten hieromtrent een duidelijke en krachtig signaal richting het AB maar ook een duidelijke communicatie naar buiten toe website/pers. Een krachtig signaal van onze dijkgraaf, de heer Jacobs is zeer gewenst omdat hij als onafhankelijk voorzitter van Novex de Peel in dit proces een onmogelijke positie krijgt omdat de voorstellen die hier gedaan worden door een aantal belangrijke deelnemers niet getolereerd worden en tot stagnatie van het gebiedsproces leiden.

Beantwoording van de artikel 44 vragen

- **Rol van de Noord Brabantse WaterschapsBond (NBWB):** In de NBWB werken de waterschappen Brabantse Delta, De Dommel, Rivierenland en Aa en Maas samen. In het traject van de KRW Impuls Brabant was de rol van de NBWB beperkt. Er is niet vanuit de NBWB op de KRW Impuls Brabant gestuurd, maar vanuit een aparte stuurgroep met de gedeputeerde Bodem en Water van de provincie en de portefeuillehouders KRW van de 3 waterschappen. Waterschap Rivierenland is geen partner in het traject van de KRW Impuls Brabant, omdat maar een beperkt deel van hun beheergebied in de provincie Noord-Brabant ligt.
- **Rol- en taakverdeling DB en AB:** Omdat we op meerdere momenten met het Algemeen Bestuur gesproken hebben over het eigen interne KRW handelingsperspectief en we een goedgekeurd Waterbeheerplan hebben waarin de doelen zijn omschreven en vastgelegd, was en is het Dagelijks Bestuur in de veronderstelling dat er binnen het mandaat en de kaders van het Algemeen Bestuur is gehandeld. In het Thema AB van 18 april staat het eigen uitvoeringsprogramma KRW opnieuw op de agenda. Hier voegen wij ook de stukken van de KRW Impuls Brabant toe. KRW is het enige onderwerp op de agenda op 18 april, dus er is ruim de tijd om over onze KRW aanpak in gesprek te gaan, mede in relatie tot eventuele beleidsmatige discussiepunten vanuit de Strategienota KRW Impuls Brabant.
- **Grondbeleid/Grondstrategie:** De doelen van het grondbeleid zijn door het AB vastgelegd in de Grondstrategie WBP 2022-2027 en door PS in de Nota Grondbeleid 2022. In de Strategienota KRW staat: *“Waar nodig voor KRW-doelbereik zijn we meer dwingend in het sturen op de beschikbaarheid van gronden, via bijvoorbeeld gedoogplicht, verplichte kavelruil, aanpassing van planologische functies van gronden en wellicht ook onteigening (als uiterste middel).”* Hoewel ons bestaande grondbeleid de ruimte biedt om meer dwingend instrumentarium in te zetten, is bij meerdere gelegenheden door het DB aangegeven dat wij volledig willen inzetten op het vrijwillige instrumentarium. In zeldzame gevallen, voor cruciale stukken beekherstel, zou onteigening aan de orde kunnen zijn. Dat zal conform de vereisten uit de omgevingsverordening altijd aan het Algemeen Bestuur voorgelegd worden volgens een zorgvuldig doorlopen stappenplan.
- **Gebiedsprocessen:** Ook wij betreuen de kop en de inhoud van het artikel in het Eindhovens Dagblad (“Dan maar onteigenen: ...). Elementen uit de Strategienota KRW worden eenzijdig belicht zonder nuance. Dit wekt onbedoeld de indruk dat de provincie en waterschappen op grote schaal willen onteigenen en beperkingen willen opleggen aan de landbouw. Dit is niet het geval en staat ook niet zo in de strategienota KRW. Wij beseffen en betreuen dat het sentiment uit het artikel kan leiden tot stagnatie in diverse gebiedsprocessen.
- **Persgesprek:** Bij het persgesprek over de KRW Impuls Brabant waren aanwezig de gedeputeerde Bodem en Water van de provincie Noord-Brabant en de coördinerende portefeuillehouders van De Dommel en Brabantse Delta. Onze portefeuillehouder was die middag helaas verhinderd het persgesprek bij te wonen. Artikelen over de KRW Impuls Brabant van de partijen die bij het persgesprek aanwezig waren (zoals Omroep Brabant en

waterforum) zijn goed in lijn met de werkelijke inhoud van de Strategienota KRW. Het Eindhovens Dagblad was niet aanwezig bij dit gesprek en heeft zijn artikel zonder hoor en wederhoor met ons waterschap gepubliceerd.

De beleidskeuzes en financiële keuzes rondom de KRW maken wij in het traject van ons eigen Uitvoeringsprogramma KRW. Het Algemeen Bestuur is en wordt hierbij uitgebreid betrokken. Wat betreft de resterende discussiepunten met de provincie (beleidsuitwerking inzake voorzienbaarheid, overgangsgebieden, beekdalen en onttrekkingen) zullen wij het Algemeen Bestuur actief betrekken.

In de bijlage treft u nadere informatie aan over het proces van het Uitvoeringsprogramma KRW en de Strategienota KRW Impuls Brabant.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur,

Proces Uitvoeringsprogramma KRW en Strategienota KRW Impuls Brabant

Uitvoeringsprogramma KRW

Naar aanleiding van het advies van de Universiteit Utrecht over de KRW: 'Scherper aan de wind, Brabantse waterschappen en de KRW doelen in 2027' zijn wij in beeld gaan brengen wat wij (en anderen) kunnen doen om zo dicht mogelijk bij de KRW doelen te kunnen komen. Dit doen via ons Uitvoeringsprogramma KRW.

- Op 26 januari 2024 is het AB geïnformeerd over de aanbevelingen van de UU en het voornemen om voor Aa en Maas een uitvoeringsprogramma KRW op te stellen met aanvullende maatregelen.
- In de eerste helft van 2024 hebben wij in beeld gebracht op welke parameters we niet voldoen en welk handelingsperspectief er is.
- Op 19 april 2024 zijn we in gesprek gegaan met het AB over hoe we er als Aa en Maas voor staan.
- Op 7 juni 2024 is dit gesprek verdiept en is gesproken over het handelingsperspectief.
- In het najaar is de analyse geconcretiseerd per waterlichaam.
- Op 27 september 2024 is de 1^e schets van het concrete handelingsperspectief van Aa en Maas besproken in het Thema AB.
- Vervolgens is dit uitgewerkt in een concept Uitvoeringsprogramma KRW voor Aa en Maas.
- Op 13 maart 2025 is in de Commissies aangekondigd dat we in het Thema AB van 18 april 2025 in gesprek gaan over het concept Uitvoeringsprogramma. Dit gesprek is voorbereidend op de besluitvorming over het uitvoeringsprogramma in de Commissies en uiteindelijk het AB van 6 juni.
- Met de besluitvorming over het eigen KRW uitvoeringsprogramma en de financiële vertaling naar Voorjaarsnota en begroting is het AB in de gelegenheid om te sturen op wat we wel of niet (extra) oppakken voor de KRW.

Strategienota KRW Impuls Brabant

Aa en Maas staat er niet alleen voor als het gaat om het halen van de KRW doelen. Met de provincie en de andere Brabantse waterschappen is afgesproken om ook gezamenlijk op een rij te zetten waar we elkaar nodig hebben om zo dicht mogelijk bij de KRW doelen te komen. Dit hebben we gedaan in de Strategienota KRW Impuls Brabant.

Het proces om te komen tot de strategienota is als volgt gelopen:

- In het eerste kwartaal van 2024 is met de provincie en de drie waterschappen besloten om in beeld te brengen wat we samen extra kunnen doen om zo dicht mogelijk bij de KRW doelen te komen: De KRW Impuls Brabant.
- Om dit uit te werken is een ambtelijk projectteam samengesteld met vertegenwoordiging van provincie, waterschap De Dommel, Brabantse Delta en Aa en Maas. Ook is er een stuurgroep samengesteld met de gedeputeerde Water en de portefeuillehouders KRW van de drie waterschappen.
- Arcadis is gevraagd om advies te geven voor wat we op zouden kunnen nemen in de KRW impuls.
- Met dit advies, maar ook met andere informatie zoals de inzichten uit de eigen KRW processen bij de waterschappen (bij ons het KRW Uitvoeringsprogramma), is gezamenlijk een Strategienota opgesteld.

- N.a.v. opmerkingen vanuit Aa en Maas is de besluitvorming over de strategienota KRW Impuls Brabant enkele weken uitgesteld om wijzigingen door te kunnen voeren, met als belangrijkste:
 - o Het Arcadis rapport is geen bijlage bij de strategienota, maar ‘slechts’ een bouwsteen die we benut hebben.
 - o Het toepassen van het instrument onteigening door provincie en waterschappen is minder generiek omschreven en alleen van toepassing op de cruciale stukken voor krw-inrichtingsmaatregelen. Dit is in lijn met onze grondstrategie.
 - o De formulering rondom hydrologisch herstel in de beekdalen is genuanceerd, zodat die goed aansluit bij het bestaande beleid.
 - o Er is beter geduid dat ‘overgangsgebieden’ nog geen vaststaand beleid is en dat we als waterschappen ook betrokken worden bij de uitwerking van die overgangsgebieden.
- Op 18 maart is in de 3 DB's en GS positief over de aangepaste Strategienota besloten.
- Op 20 maart is er een persbericht over uit gegaan en een persgesprek over georganiseerd met daarbij de portefeuillehouders van Brabantse Delta en De Dommel en de gedeputeerde. Dit persgesprek is op een moment georganiseerd dat de portefeuillehouder van Aa en Maas verhinderd was en er is in overleg bepaald dat dit niet onoverkomelijk was.
- Bij het persgesprek waren alleen Omroep Brabant en Waterforum aanwezig. Beide hebben een artikel gepubliceerd dat redelijk goed weergeeft wat er in de strategienota is opgenomen.
[link artikel omroep brabant.](#)
[link artikel waterforum](#)
- Het Eindhovens Dagblad was niet bij het persgesprek en heeft een eigen interpretatie gegeven aan de stukken. Het werkelijke verhaal zoals dat in de Strategienota KRW Impuls Brabant is opgenomen is meer genuanceerd.
- Voor alle waterschappen geldt dat de DB's de lijn uit de Strategienota KRW Impuls Brabant onderschrijven, maar dat besluitvorming over de financiering die daarmee samenhangt bij het AB ligt. Dit voorbehoud is ook zo met de andere waterschappen en de provincie besproken.
- De elementen uit de KRW Impuls Brabant die voor Aa en Maas financiële consequenties hebben maken onderdeel uit van ons eigen uitvoeringsprogramma KRW.